Úradný vestník Európskej únie

C 334

Slovenské vydanie

Informácie a oznámenia

Ročník 65

1. septembra 2022

Obsah

I *Uznesenia, odporúčania a stanoviská*

ODPORÚČANIA

Rada

2022/C 334/01 Odporúčanie Rady z 12. júla 2022 ktoré sa týka národného programu reforiem Belgicka na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Belgicka na rok 2022 1

2022/C 334/02 Odporúčanie Rady z 12. júla 2022, ktoré sa týka národného programu reforiem Bulharska na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Bulharska na rok 2022 11

2022/C 334/03 Odporúčanie Rady z 12. júla 2022, ktoré sa týka národného programu reforiem Česka na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Česka na rok 2022 19

2022/C 334/04 Odporúčanie Rady z 12. júla 2022, ktoré sa týka národného programu reforiem Dánska na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Dánska na rok 2022 27

2022/C 334/05 Odporúčanie Rady z 12. júla 2022, ktoré sa týka národného programu reforiem Nemecka na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Nemecka na rok 2022 35

2022/C 334/06 Odporúčanie Rady z 12. júla 2022, ktoré sa týka národného programu reforiem Estónska na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Estónska na rok 2022 44

SK

2022/C 334/07 Odporúčanie Rady z 12. júla 2022, ktoré sa týka národného programu reforiem Írska na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Írska na rok 2022 52

2022/C 334/08 Odporúčanie Rady z 12. júla 2022, ktoré sa týka národného programu reforiem Grécka na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Grécka na rok 2022 60

2022/C 334/09 Odporúčanie Rady z 12. júla 2022, ktoré sa týka národného programu reforiem Španielska na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Španielska na rok 2022 70

2022/C 334/10 Odporúčanie Rady z 12. júla 2022, ktoré sa týka národného programu reforiem Francúzska na rok 2022 79

2022/C 334/11 Odporúčanie Rady z 12. júla 2022, ktoré sa týka národného programu reforiem Chorvátska na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Chorvátska na rok 2022 88

2022/C 334/12 Odporúčanie Rady z 12. júla 2022, ktoré sa týka národného programu reforiem Talianska na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Talianska na rok 2022 96

2022/C 334/13 Odporúčanie Rady z 12. júla 2022 ktoré sa týka národného programu reforiem Cypru na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Cypru na rok 2022 104

2022/C 334/14 Odporúčanie Rady z 12. júla 2022, ktoré sa týka národného programu reforiem Lotyšska na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Lotyšska na rok 2022 112

2022/C 334/15 Odporúčanie Rady z 12. júla 2022, ktoré sa týka národného programu reforiem Litvy na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Litvy na rok 2022 120

2022/C 334/16 Odporúčanie Rady z 12. júla 2022, ktoré sa týka národného programu reforiem Luxemburska na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Luxemburska na rok 2022 128

2022/C 334/17 Odporúčanie Rady z 12. júla 2022, ktoré sa týka národného programu reforiem Maďarska na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Maďarska na rok 2022 136

2022/C 334/18 Odporúčanie Rady z 12. júla 2022, ktoré sa týka národného programu reforiem Malty na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Malty na rok 2022 146

2022/C 334/19 Odporúčanie Rady z 12. júla 2022, ktoré sa týka hospodárskych politík Holandska a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Holandska na rok 2022 154

2022/C 334/20 Odporúčanie Rady z 12. júla 2022, ktoré sa týka národného programu reforiem Rakúska na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Rakúska na rok 2022 162

2022/C 334/21 Odporúčanie Rady z 12. júla 2022, ktoré sa týka národného programu reforiem Poľska na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Poľska na rok 2022 171

2022/C 334/22 Odporúčanie Rady z 12. júla 2022, ktoré sa týka národného programu reforiem Portugalska na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Portugalska na rok 2022 181

2022/C 334/23 Odporúčanie Rady z 12. júla 2022, ktoré sa týka národného programu reforiem Rumunska na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Rumunska na rok 2022 190

2022/C 334/24 Odporúčanie Rady z 12. júla 2022, ktoré sa týka národného programu reforiem Slovinska na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Slovinska na rok 2022 197

2022/C 334/25 Odporúčanie Rady z 12. júla 2022, ktoré sa týka národného programu reforiem Slovenska na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Slovenska na rok 2022 205

2022/C 334/26 Odporúčanie Rady z 12. júla 2022, ktoré sa týka národného programu reforiem Fínska na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Fínska na rok 2022 213

2022/C 334/27 Odporúčanie Rady z 12. júla 2022, ktoré sa týka národného programu reforiem Švédska na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Švédska na rok 2022 221

I

(Uznesenia, odporúčania a stanoviská)

ODPORÚČANIA

RADA

ODPORÚČANIE RADY

z 12. júla 2022

ktoré sa týka národného programu reforiem Belgicka na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Belgicka na rok 2022

(2022/C 334/01)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii [1], a najmä na jeho článok 5 ods. 2,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

(1) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 [2], ktorým sa zriadil Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, nadobudlo účinnosť 19. februára 2021. Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti poskytuje finančnú podporu na vykonávanie reforiem a investícií, pričom so sebou prináša fiškálny impulz financovaný Úniou. Prispieva k obnove hospodárstva a vykonávaniu udržateľných reforiem a investícií zvyšujúcich rast, najmä na podporu zelenej a digitálnej transformácie, a zároveň posilňuje odolnosť hospodárstiev členských štátov a ich potenciálny rast. Okrem toho prispieva aj k posilneniu udržateľných verejných financií a k podpore rastu a tvorby pracovných miest v strednodobom a dlhodobom horizonte. Maximálny finančný príspevok pre členský štát v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti bude aktualizovaný v júni 2022 v súlade s článkom 11 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2021/241.

[1] Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1.

[2] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17).

(2) Komisia 24. novembra 2021 prijala ročný prieskum udržateľného rastu, čo znamenalo začiatok európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík na rok 2022. Náležite zohľadnila sociálny záväzok z Porta k ďalšiemu vykonávaniu Európskeho piliera sociálnych práv vyhláseného Európskym parlamentom, Radou a Komisiou 17. novembra 2017, podpísaný 7. mája 2021. Európska rada 25. marca 2022 schválila priority ročného prieskumu udržateľného rastu na rok 2022. Komisia 24. novembra 2021 prijala na základe nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 ([3]) aj správu o mechanizme varovania, v ktorej Belgicko neurčila za jeden z členských štátov, vo vzťahu ku ktorým bude potrebné vykonať hĺbkové preskúmanie. V ten istý deň Komisia prijala aj odporúčanie na odporúčanie Rady o hospodárskej politike eurozóny a návrh spoločnej správy o zamestnanosti na rok 2022, v ktorej sa analyzuje vykonávanie usmernení pre politiky zamestnanosti a zásad Európskeho piliera sociálnych práv. Rada prijala 5. apríla 2022 odporúčanie o hospodárskej politike eurozóny ([4]) (ďalej len „odporúčanie na rok 2022 týkajúce sa eurozóny“) a 14. marca 2022 spoločnú správu o zamestnanosti.

(3) Invázia Ruska na Ukrajinu, ktorá nasledovala po globálnej pandémii, výrazne zmenila geopolitický a hospodársky kontext. Vplyv tejto invázie na hospodárstva členských štátov sa prejavil okrem iného vyššími cenami energií, potravín a surovín a horšími vyhliadkami rastu. Vyššie ceny energií veľmi negatívne ovplyvňujú predovšetkým najzraniteľnejšie domácnosti, ktoré žijú v energetickej chudobe alebo sú ňou ohrozené, ako aj podniky, ktoré najviac pociťujú prudký nárast cien energií. Okrem toho Únia zažíva bezprecedentný prílev ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny. Vplyv hospodárskych dôsledkov útočnej vojny Ruska sa v členských štátoch prejavuje v rôznej miere. V tejto súvislosti bola vykonávacím rozhodnutím Rady (EÚ) 2022/382 ([5]) dňa 4. marca 2022 prvýkrát aktivovaná smernica Rady 2001/55/ES ([6]), ktorou sa vysídleným osobám z Ukrajiny udeľuje právo na oprávnený pobyt v Únii, ako aj prístup k vzdelávaniu a odbornej príprave, na trh práce, k zdravotnej starostlivosti, bývaniu a sociálnemu zabezpečeniu.

(4) Vzhľadom na rýchlo sa meniacu hospodársku a geopolitickú situáciu bude európsky semester v roku 2022 pokračovať vo svojej rozsiahlej koordinácii hospodárskych politík a politík zamestnanosti a zároveň sa bude vyvíjať v súlade s požiadavkami na vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako sa uvádza v ročnom prieskume udržateľného rastu na rok 2022. Na plnenie priorít jednotlivých politík v rámci európskeho semestra je nevyhnutné, aby sa vykonávali prijaté plány obnovy a odolnosti, keďže tieto plány riešia všetky príslušné odporúčania pre jednotlivé krajiny vydané v cykloch európskeho semestra 2019 a 2020 alebo ich významnú podskupinu. Odporúčania pre jednotlivé krajiny na roky 2019 a 2020 sú naďalej rovnako relevantné aj pre plány obnovy a odolnosti, ktoré boli revidované, aktualizované alebo zmenené v súlade s článkami 14, 18 a 21 nariadenia (EÚ) 2021/241, a to popri akýchkoľvek iných odporúčaniach pre jednotlivé krajiny vydaných do dátumu predloženia takýchto revidovaných, aktualizovaných alebo zmenených plánov.

(5) Všeobecná úniková doložka Paktu stability a rastu je aktívna od marca 2020. Komisia vo svojom oznámení z 3. marca 2021 s názvom „Rok od vypuknutia pandémie COVID-19: reakcia fiškálnej politiky“ vyjadrila názor, že rozhodnutie o deaktivácii alebo pokračovaní v uplatňovaní všeobecnej únikovej doložky by sa malo prijať po celkovom posúdení stavu hospodárstva, pričom kľúčovým kvantitatívnym kritériom by mala byť úroveň hospodárskej činnosti v Únii alebo eurozóne v porovnaní s predkrízovými úrovňami (z konca roku 2019). Zvýšená neistota a výrazné riziká horšieho než očakávaného vývoja v súvislosti s hospodárskym výhľadom v kontexte vojny v Európe, bezprecedentné zvyšovanie cien energií a pokračujúce narušenia dodávateľských reťazcov si vyžadujú predĺženie uplatňovania všeobecnej únikovej doložky Paktu stability a rastu aj v roku 2023.

([3]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 zo 16. novembra 2011 o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh (Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 25).
([4]) Odporúčanie Rady z 5. apríla 2022 o hospodárskej politike eurozóny (Ú. v. EÚ C 153, 7.4.2022, s. 1).
([5]) Vykonávacie rozhodnutie Rady (EÚ) 2022/382 zo 4. marca 2022, ktorým sa konštatuje skutočnosť, že došlo k hromadnému prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny v zmysle článku 5 smernice 2001/55/ES, a zavádza sa dočasná ochrana (Ú. v. EÚ L 71, 4.3.2022, s. 1).
([6]) Smernica Rady 2001/55/ES z 20. júla 2001 o minimálnych štandardoch na poskytovanie dočasnej ochrany v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb a o opatreniach na podporu rovnováhy úsilia medzi členskými štátmi pri prijímaní takýchto osôb a znášaní z toho vyplývajúcich dôsledkov (Ú. v. ES L 212, 7.8.2001, s. 12).

(6) V súlade s prístupom uvedeným v odporúčaní Rady z 18. júna 2021 ([7]) k programu stability Belgicka na rok 2021, sa celkové zámery fiškálnej politiky v súčasnosti najlepšie merajú ako zmena primárnych výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19), ale so započítaním výdavkov financovaných z nenávratnej podpory (grantov) z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie, vo vzťahu k strednodobému potenciálnemu rastu ([8]). Nad rámec celkových zámerov fiškálnej politiky a s cieľom posúdiť, či je vnútroštátna fiškálna politika obozretná a či jej zloženie prispieva k udržateľnej obnove v súlade so zelenou a digitálnou transformáciou, sa pozornosť venuje aj vývoju primárnych bežných výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19) a investícií financovaných z vnútroštátnych zdrojov ([9]).

(7) Komisia 2. marca 2022 prijala oznámenie poskytujúce všeobecné usmernenia v oblasti fiškálnej politiky na rok 2023 (ďalej len „fiškálne usmernenia“) a ktorého cieľom bolo podporiť prípravu programov stability a konvergenčných programov členských štátov, a tým posilniť koordináciu politík. Komisia konštatovala, že na základe makroekonomického výhľadu prognózy zo zimy 2022 bude v roku 2023 zrejme vhodné prejsť z podporných súhrnných zámerov fiškálnej politiky z rokov 2020 – 2022 na všeobecne neutrálne súhrnné zámery fiškálnej politiky, pričom treba pohotovo reagovať na vyvíjajúcu sa hospodársku situáciu. Komisia oznámila, že fiškálne odporúčania na rok 2023 by mali byť pre jednotlivé členské štáty aj naďalej diferencované, pričom by sa v nich mali zohľadňovať možné cezhraničné účinky presahovania. Komisia vyzvala členské štáty, aby usmernenia zohľadnili vo svojich programoch stability a konvergenčných programoch. Komisia sa zaviazala, že bude pozorne monitorovať hospodársky vývoj a podľa potreby upraví svoje politické usmernenia, a to najneskôr v rámci jarného balíka európskeho semestra koncom mája 2022.

(8) Pokiaľ ide o fiškálne usmernenia, vo fiškálnych odporúčaniach na rok 2023 je zohľadnený zhoršený hospodársky výhľad, zvýšená neistota a ďalšie riziká horšieho než očakávaného vývoja, ako aj vyššia inflácia v porovnaní s prognózou Komisie zo zimy 2022. Na základe uvedených skutočností je v rámci fiškálnej reakcie nutné zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti, ako aj prostredníctvom cielených a dočasných opatrení zachovať kúpnu silu najzraniteľnejších domácností s cieľom zmierniť vplyv zvýšenia cien energií a pomôcť obmedziť inflačné tlaky vyplývajúce z druhotných účinkov. Fiškálna politika musí zostať pružná, aby sa prispôsobila rýchlo sa vyvíjajúcim okolnostiam vrátane výziev vyplývajúcich z útočnej vojny Ruska proti Ukrajine, pokiaľ ide o obranu a bezpečnosť, a musí byť diferencovaná v jednotlivých členských štátoch v závislosti od ich fiškálnej a hospodárskej situácie, a to aj z hľadiska ich expozície voči kríze a prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny.

(9) V súlade s článkom 18 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2021/241 Belgicko predložilo Komisii 30. apríla 2021 svoj národný plán obnovy a odolnosti. Komisia podľa článku 19 nariadenia (EÚ) 2021/241 posúdila relevantnosť, efektívnosť, účinnosť a koherentnosť plánu obnovy a odolnosti, a to v súlade s usmerneniami pre posudzovanie stanovenými v prílohe V k uvedenému nariadeniu. Rada 13. júla 2021 prijala vykonávacie rozhodnutie o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Belgicka ([10]). Uvoľnenie splátok je podmienené prijatím rozhodnutia Komisie v súlade s článkom 24 ods. 5 nariadenia (EÚ) 2021/241, v ktorom sa uvedie, že Belgicko uspokojivo splnilo príslušné míľniky a ciele stanovené vo vykonávacom rozhodnutí Rady. Keď sa hovorí o uspokojivom splnení, predpokladá sa, že v súvislosti s predchádzajúcimi míľnikmi a cieľmi, ktoré už boli dosiahnuté, nedošlo k zvratu.

(10) Belgicko predložilo 30. apríla 2022 svoj národný program reforiem na rok 2022 a svoj program stability na rok 2022 v súlade s lehotou stanovenou v článku 4 nariadenia (ES) č. 1466/97. Obidva programy sa s cieľom zohľadniť prepojenia medzi nimi posudzovali spoločne. V súlade s článkom 27 nariadenia (EÚ) 2021/241 sa v národnom programe reforiem na rok 2022 zohľadňujú aj polročné správy Belgicka o pokroku dosiahnutom pri vykonávaní jeho plánu obnovy a odolnosti.

([7]) Odporúčanie Rady z 18. júna 2021, ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Belgicka na rok 2021 (Ú. v. EÚ C 304, 29.7.2021, s. 1).

([8]) Odhady týkajúce sa zámerov fiškálnej politiky a ich zložiek uvedené v tomto odporúčaní sú odhady Komisie založené na predpokladoch, z ktorých vychádza prognóza Komisie z jari 2022. Komisiou odhadovaný strednodobý potenciálny rast nezahŕňa pozitívny vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a ktoré môžu posilniť potenciálny rast.

([9]) Nie sú financované z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie.

([10]) ST 10161/21 INIT; ST 10161/21 ADD 1.

(11) Komisia 23. mája 2022 uverejnila správu o krajine týkajúcu sa Belgicka na rok 2022. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Belgicko dosiahlo pri plnení príslušných odporúčaní pre danú krajinu prijatých Radou v rokoch 2019, 2020 a 2021, a na základe hodnotiacej tabuľky obnovy a odolnosti sa zhodnotilo vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Belgickom. Na základe tejto analýzy sa v správe o krajine identifikovali nedostatky v súvislosti s tými výzvami, ktoré plán obnovy a odolnosti nerieši alebo ich rieši len čiastočne, ako aj v súvislosti s novými a vznikajúcimi výzvami vrátane výziev vyplývajúcich z invázie Ruska na Ukrajinu. Okrem toho sa v nej posudzoval pokrok Belgicka pri vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv a pri dosahovaní hlavných cieľov Únie v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby, ako aj pokrok pri dosahovaní cieľov Organizácie Spojených národov v oblasti udržateľného rozvoja.

(12) Komisia 23. mája 2022 vydala správu podľa článku 126 ods. 3 zmluvy. V tejto správe sa rozoberala rozpočtová situácia Belgicka, keďže jeho deficit verejných financií v roku 2021 presiahol referenčnú hodnotu 3 % hrubého domáceho produktu (HDP) stanovenú v zmluve, pričom jeho verejný dlh presiahol referenčnú hodnotu 60 % HDP stanovenú v zmluve a nebola dodržaná referenčná hodnota pre znižovanie dlhu. V správe sa konštatovalo, že kritériá deficitu a dlhu neboli dodržané. V súlade s oznámením z 2. marca 2022 Komisia v rámci svojho posúdenia všetkých závažných faktorov usúdila, že dodržanie referenčnej hodnoty pre znižovanie dlhu by zahŕňalo nadmerne náročné skoré fiškálne úsilie, ktoré by mohlo ohroziť rast. Komisia sa preto domnieva, že dodržanie referenčnej hodnoty pre znižovanie dlhu nie je za súčasných výnimočných hospodárskych podmienok opodstatnené. Ako bolo oznámené, Komisia na jar 2022 nenavrhla začatie nových postupov pri nadmernom deficite, pričom na jeseň 2022 opätovne posúdi, či je potrebné navrhnúť začatie takýchto postupov.

(13) Rada vo svojom odporúčaní z 20. júla 2020 ([11]) odporučila Belgicku, aby v súlade so všeobecnou únikovou doložkou prijalo v rokoch 2020 a 2021 všetky potrebné opatrenia na účinné riešenie pandémie COVID-19, posilnenie hospodárstva a podporu následnej obnovy. Zároveň mu odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálne politiky zamerané na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie udržateľnosti dlhovej služby pri súčasnom zvyšovaní investícií. Podľa údajov overených Eurostatom deficit verejných financií Belgicka klesol z 9,0 % HDP v roku 2020 na 5,5 % HDP v roku 2021. V rámci reakcie fiškálnej politiky Belgicko v roku 2021 podporovalo obnovu hospodárstva, pričom objem dočasných núdzových podporných opatrení klesol zo 4,4 % HDP v roku 2020 na 2,9 % HDP v roku 2021. Opatrenia, ktoré Belgicko prijalo v roku 2021, boli v súlade s odporúčaním Rady z 20. júla 2020. Diskrečné rozpočtové opatrenia, ktoré vláda prijala v rokoch 2020 a 2021, boli väčšinou dočasné alebo vyvážené kompenzačnými opatreniami. Zároveň však niektoré diskrečné opatrenia, ktoré vláda prijala v období 2020 – 2021, neboli dočasné ani vyvážené kompenzačnými opatreniami, pričom išlo najmä o trvalé zvýšenie minimálnych dôchodkov a miezd v sektore zdravotníctva. Podľa údajov overených Eurostatom verejný dlh klesol z 112,8 % HDP v roku 2020 na 108,2 % HDP v roku 2021.

(14) Makroekonomický scenár, z ktorého vychádzajú rozpočtové prognózy v programe stability na rok 2022, je priaznivý. Vláda predpokladá, že reálny HDP sa v roku 2022 zvýši o 3,0 % a v roku 2023 o 1,9 %. Na porovnanie, v prognóze Komisie z jari 2022 sa v roku 2022 predpokladá nižší rast reálneho HDP na úrovni 2,0 % a v roku 2023 na úrovni 1,6 %, najmä z dôvodu skoršieho dátumu uzávierky pre makroekonomické prognózy, z ktorých vychádza program stability na rok 2022, t. j. pred začiatkom vojenskej agresie Ruska voči Ukrajine. Vláda vo svojom programe stability na rok 2022 očakáva, že celkový deficit v roku 2022 klesne na 5,2 % HDP a v roku 2023 na 3,6 % HDP. Pokles v roku 2022 odráža najmä stabilný rast hospodárskej činnosti a ukončenie väčšiny núdzových opatrení. Podľa programu stability na rok 2022 sa očakáva (marginálne) zníženie pomeru dlhu verejnej správy k HDP na 108,0 % v roku 2022 a zvýšenie na 108,8 % v roku 2023. Na základe opatrení v príslušných oblastiach politiky, ktoré boli známe k dátumu uzávierky prognózy, sa v prognóze Komisie z jari 2022 predpokladá deficit verejných financií na úrovni 5,0 % HDP v roku 2022 a 4,4 % HDP v roku 2023. V roku 2022 je to v súlade s deficitom predpokladaným v programe stability na rok 2022 napriek menej priaznivému makroekonomickému scenáru v prognóze Komisie z jari 2022, keďže v rozpočtových prognózach v programe stability na rok 2022 sa zohľadňuje technická oprava, ktorá odráža vplyv dôsledkov vojenskej agresie Ruska voči Ukrajine na rozpočet len v roku 2022. V prognóze Komisie z jari 2022 sa v roku 2023 predpokladá vyšší deficit rozpočtu verejnej správy, a to najmä v dôsledku menej priaznivého makroekonomického scenára a opatrení, ktoré ešte neboli špecifikované pre vzdialenejšie roky programu stability na rok 2022. V prognóze Komisie z jari 2022 sa v roku 2022 predpokladá vo všeobecnosti podobný pomer dlhu verejnej správy k HDP na úrovni 107,5 %, ale nižší pomer na úrovni 107,6 % v roku 2023, čo odráža nižšie zvýšenie deflátora HDP v programe stability na rok 2022. Podľa prognózy Komisie z jari 2022 sa strednodobý (desaťročný priemerný) rast potenciálneho HDP odhaduje na 1,4 %. Tento odhad však nezahŕňa vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a môžu posilniť potenciálny rast Belgicka.

([11]) Odporúčanie Rady z 20. júla 2020, ktoré sa týka národného programu reforiem Belgicka na rok 2020 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Belgicka na rok 2020 (Ú. v. EÚ C 282, 26.8.2020, s. 1).

(15) Vláda v roku 2022 postupne zrušila väčšinu opatrení prijatých v reakcii na krízu COVID-19, takže sa predpokladá, že objem dočasných núdzových opatrení klesne z 2,9 % HDP v roku 2021 na 0,4 % HDP v roku 2022. Deficit verejných financií v roku 2022 je ovplyvnený opatreniami prijatými na zmiernenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu zvýšenia cien energie, ktoré sa v prognóze Komisie z jari 2022 odhadujú na 0,5 % HDP v roku 2022 a 0 % HDP v roku 2023 ([12]). Tieto opatrenia pozostávajú najmä z paušálnych transferov pre domácnosti a zníženia nepriamych daní zo spotreby energie. Tieto opatrenia boli oznámené ako dočasné a vzťahujú sa na rok 2022. Ak však ceny energie zostanú zvýšené aj v roku 2023, niektoré z nich by sa mohli uplatňovať aj naďalej. Niektoré z týchto opatrení nie sú cielené, najmä celoplošné transfery domácnostiam na podporu spotreby energie a zníženie sadzieb DPH na plyn a elektrinu a spotrebných daní z benzínu. Deficit verejných financií je ovplyvnený aj nákladmi na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny, pričom v prognóze Komisie z jari 2022 sa predpokladá, že v roku 2022 aj 2023 budú na úrovni 0,1 % HDP ([13]), ako aj zvýšením nákladov na výdavky na obranu (0,1 % HDP v roku 2022).

(16) Rada vo svojom odporúčaní z 18. júna 2021 odporučila, aby Belgicko v roku 2022 využilo Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií na podporu obnovy a aby uskutočňovalo obozretnú fiškálnu politiku. Okrem toho by malo zachovať investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Rada zároveň Belgicku odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie fiškálnej udržateľnosti v strednodobom horizonte a aby súčasne zvyšovalo investície s cieľom posilniť rastový potenciál.

(17) Podľa prognózy Komisie z jari 2022, ako aj informácií uvedených v programe stability Belgicka na rok 2022 sa predpokladá, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2022 podporné a dosiahnu úroveň – 2,4 % HDP ([14]). Belgicko plánuje pokračovať v podpore obnovy tým, že bude využívať Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií v súlade s odporúčaním Rady. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti sa má v porovnaní s rokom 2021 zvýšiť o 0,2 percentuálneho bodu HDP. Predpokladá sa, že vplyv investícií financovaných z vnútroštátnych zdrojov na zámery fiškálnej politiky bude v roku 2022 neutrálny ([15]). Belgicko preto plánuje v súlade s odporúčaním Rady zachovať investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2022 predstavovať expanzívny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 2,1 percentuálneho bodu. Tento významný expanzívny príspevok zahŕňa dodatočný vplyv opatrení na riešenie hospodárskeho a sociálneho dosahu zvýšenia cien energie (0,5 % HDP), ako aj náklady na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny (0,1 % HDP). Okrem toho sa predpokladá, že k expanzívnemu príspevku (čistých) primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov prispeje aj zvýšenie verejných výdavkov v dôsledku automatickej indexácie miezd vo verejnom sektore a sociálnych dávok a v menšej miere aj vyššia spotreba verejnej správy, pokiaľ ide o tovar a služby. Podľa prognózy Komisie nie sú tieto opatrenia a hybné sily vyšších výdavkov plne vyvážené kompenzačnými opatreniami.

(18) V prognóze Komisie z jari 2022 sa uvádza, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2023 za predpokladu nezmenenej politiky predstavovať 0,0 % HDP ([16]). Predpokladá sa, že Belgicko bude v roku 2023 naďalej využívať granty v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií na podporu obnovy. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti má byť v porovnaní s rokom 2022 naďalej stabilný. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2023 predstavovať expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,1 percentuálneho bodu ([17]). Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2023 predstavovať všeobecne neutrálny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,1 percentuálneho bodu. Zahŕňa to vplyv postupného rušenia opatrení na riešenie zvýšených cien energie (0,5 % HDP).

([12]) Tieto údaje predstavujú úroveň ročných rozpočtových nákladov na uvedené opatrenia prijaté od jesene 2021, a to vrátane bežných príjmov a výdavkov, ako aj prípadných opatrení v oblasti kapitálových výdavkov.

([13]) Predpokladá sa, že do konca roka 2022 sa celkový počet osôb vysídlených z Ukrajiny prichádzajúcich do Únie postupne zvýši na 6 miliónov, pričom ich geografické rozloženie je odhadnuté na základe veľkosti existujúcej diaspóry, relatívneho počtu obyvateľov prijímajúceho členského štátu a skutočného rozmiestnenia vysídlených osôb z Ukrajiny v rámci Únie v marci 2022. Pokiaľ ide o rozpočtové náklady na osobu, odhady vychádzajú z mikrosimulačného modelu Spoločného výskumného centra Komisie s názvom Euromod, pričom sa zohľadňujú tak peňažné transfery, na ktoré ľudia môžu mať nárok, ako aj vecné dávky, ako je vzdelávanie a zdravotná starostlivosť.

([14]) Záporné znamienko ukazovateľa znamená, že rast primárnych výdavkov je vyšší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na expanzívnu fiškálnu politiku.

([15]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať expanzívny príspevok vo výške 0,1 percentuálneho bodu HDP.

([16]) Záporné znamienko ukazovateľa znamená, že rast primárnych výdavkov je vyšší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na expanzívnu fiškálnu politiku; kladné znamienko ukazovateľa naopak znamená, že rast primárnych výdavkov je nižší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na reštriktívnu fiškálnu politiku.

([17]) Ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov majú predstavovať neutrálny príspevok.

(19) V programe stability na rok 2022 sa očakáva, že deficit verejných financií postupne klesne na úroveň 3,4 % HDP v roku 2024, pričom do roku 2025 má klesnúť na 2,7 % HDP. Predpokladá sa teda, že deficit verejných financií klesne do roku 2025 pod úroveň 3 % HDP. Tieto prognózy vychádzajú z makroekonomického scenára vypracovaného pred inváziou Ruska na Ukrajinu a predpokladajú sa v nich opatrenia, ktoré ešte neboli špecifikované pre vzdialenejšie roky programu stability na rok 2022, najmä tzv. pružné rozpočtové úsilie na úrovni 0,8 % HDP v rokoch 2023 až 2025. Podľa programu stability na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP sa bude do roku 2025 zvyšovať, a to konkrétne na 109,7 % v roku 2024 a na 110,1 % v roku 2025. Podľa analýzy Komisie sa zdá, že riziká v oblasti udržateľnosti dlhovej služby sú v strednodobom horizonte vysoké.

(20) Pri nezmenenej politike sa očakáva, že rýchlo starnúce obyvateľstvo zhorší vplyv výdavkov súvisiacich so starnutím obyvateľstva na verejné financie. V správe Komisie o starnutí obyvateľstva z roku 2021 ([18]) sa predpokladá zvýšenie výdavkov súvisiacich so starnutím obyvateľstva o 3,6 percentuálneho bodu do roku 2040 a o 5,4 percentuálneho bodu HDP do roku 2070, najmä v dôsledku výdavkov na dôchodky a dlhodobú starostlivosť. Belgicko sa vo svojom pláne obnovy a odolnosti zaviazalo vykonať dôchodkovú reformu, okrem iného s cieľom zlepšiť finančnú a sociálnu udržateľnosť systému a podporiť konvergenciu medzi rôznymi dôchodkovými režimami. Pokiaľ ide o dlhodobú starostlivosť, Belgicko bolo už v roku 2019 jednou z krajín s najväčšími výdavkami v Únii, pričom sa očakáva, že jeho výdavky sa do roku 2030 ďalej zvýšia o 14 % a do roku 2070 o 2,2 percentuálneho bodu HDP. Začali sa reformy na zlepšenie nákladovo efektívneho využívania rôznych zariadení starostlivosti, najmä s cieľom zabrániť zbytočnému alebo predčasnému umiestneniu do ústavnej starostlivosti a oddialiť ho, čo sa týka jednej zo štyroch osôb v rezidenčnej starostlivosti ([19]), hoci sa zistili veľké regionálne rozdiely. Kríza COVID-19 zastavila vykonávanie plánovaných opatrení v oblasti úspory nákladov. To naznačuje, že môže existovať priestor na ďalšie obmedzenie nadmerného umiestňovania do ústavnej starostlivosti a zároveň posilnenie využívania kvalitných služieb domácej starostlivosti a riešenie finančných prekážok, ktoré obmedzujú prístup k týmto službám pre najzraniteľnejšie skupiny. Rýchle a ambiciózne zrealizovanie reforiem by pomohlo riešiť obavy v súvislosti s udržateľnosťou.

(21) Belgický daňový systém sa vyznačuje vysokým daňovým zaťažením práce s relatívne vysokými sadzbami daní a úzkymi daňovými pásmami. To obmedzuje skutočnú progresívnosť daňového systému a ďalej oslabuje účasť na trhu práce. Zatiaľ čo daňová reforma z roku 2016 znížila daňové zaťaženie práce v prípade osôb s najnižším príjmom, daňovo-odvodové zaťaženie zostáva najvyššie v Únii v prípade osôb, ktoré zarábajú priemernú mzdu. Vysoké zdanenie práce môže tiež odrádzať od účasti na celoživotnom vzdelávaní. Okrem toho niektoré koncepčné prvky systému dávok v nezamestnanosti ohrozujú motiváciu uchádzačov o zamestnanie pracovať a môžu znižovať účinnosť aktivačných politík. Zložitosť sociálnej podpory a obmedzené možnosti kombinovať príjmy z práce a sociálne dávky môžu tiež odrádzať od nástupu do práce, najmä v prípade osôb s nízkym zárobkovým potenciálom. Navyše sú základy dane – čiastočne s cieľom zmierniť vysoké sadzby daní – narušené početnými výnimkami, odpočtami a zníženými sadzbami, ktoré vedú k stratám efektívnosti a spôsobujú deformácie. Niektoré prvky daňového systému prispievajú k narušeniu investičných rozhodnutí a vedú k nadmernému investovaniu do určitých aktív. Napríklad nájomné z nehnuteľného majetku je nedostatočne zdaňované a úroky z úverov na sekundárne bývanie sú daňovo odpočítateľné. Okrem toho daňové stimuly pre úspory a prísna koncepcia daňových pravidiel, ktoré sa vzťahujú na dlhodobé systémy sporenia a dôchodkového zabezpečenia, vytvárajú prekážky lepšieho rozdeľovania kapitálu. Daň z účtov cenných papierov zavedená zákonom zo 17. februára 2021 takisto odrádza od investovania do finančných nástrojov. Okrem toho existuje priestor na rozvoj environmentálneho zdaňovania znížením dotácií na fosílne palivá a podporou investícií do nízkouhlíkového hospodárstva. Napríklad revíziou spotrebných daní z fosílnych palív používaných na vykurovanie (napr. plynový olej a zemný plyn), ktoré sú v porovnaní s daňami z elektriny nízke, by sa podporili investície do nízkouhlíkových vykurovacích riešení. Možnosti politiky, ako je zavedenie spoplatňovania ciest pre súkromné vozidlá (ako v prípade nákladných vozidiel) pri súčasnom zabezpečení dostatočnej úrovne poskytovania verejnej dopravy, by sa mohli využiť na riešenie preťaženia, keďže priemerný počet hodín za rok strávený v dopravných zápchach patrí medzi najvyššie v Únii. Mohlo by to tiež pomôcť znížiť emisie skleníkových plynov, na ktoré sa nevzťahujú systémy obchodovania s emisiami. Kombinácia odklonu od zdaňovania práce a rozšírenia základu dane by mohla zlepšiť spravodlivosť daňového systému, stimulovať zamestnanosť, ako aj podporiť sociálne a environmentálne ciele.

([18]) Európska komisia (2021) – Správa o starnutí obyvateľstva z roku 2021: hospodárske a rozpočtové prognózy pre členské štáty EÚ (2019 – 2070), inštitucionálny dokument 148.

([19]) Devos C, Cordon A, Lefèvre M, Obyn C, Renard F, Bouckaert N, Gerkens S, Maertens de Noordhout C, Devleesschauwer B, Haelterman M, Léonard C, Meeus P (2019), Performance du système de santé belge – Rapport 2019 – Synthèse (Výkonnosť belgického zdravotníctva – správa za rok 2019 – zhrnutie). Health Services Research (HSR). Bruxelles: Centre Fédéral d'Expertise des Soins de Santé (KCE). KCE Reports 313B. D/2019/10.273/33.

(22) V súlade s článkom 19 ods. 3 písm. b) nariadenia (EÚ) 2021/241 a kritériom 2.2 prílohy V k uvedenému nariadeniu plán obnovy a odolnosti zahŕňa rozsiahly súbor vzájomne sa posilňujúcich reforiem a investícií s orientačným harmonogramom vykonávania, ktoré sa má dokončiť do 31. augusta 2026. Tieto reformy a investície prispievajú k riešeniu všetkých hospodárskych a sociálnych výziev uvedených v odporúčaniach pre danú krajinu, ktoré Rada v rámci európskeho semestra v rokoch 2019 a 2020 adresovala Belgicku, alebo ich významnej podskupiny, ako aj k plneniu všetkých odporúčaní pre danú krajinu vydaných pred dátumom prijatia plánu obnovy a odolnosti. Predovšetkým sa očakáva, že plán obnovy a odolnosti Belgicka pomôže riešiť významnú podskupinu výziev identifikovaných v príslušných odporúčaniach pre danú krajinu. V záujme zlepšenia kvality a efektívnosti verejných výdavkov zahŕňa plán obnovy a odolnosti Belgicka systematické začleňovanie preskúmaní výdavkov do cyklov rozpočtového plánovania na všetkých úrovniach verejnej správy. V kontexte rastúcich verejných výdavkov na dôchodky plán zahŕňa dôchodkovú reformu, ktorej cieľom je okrem iného zlepšiť finančnú a sociálnu udržateľnosť dôchodkového systému. Plán obnovy a odolnosti Belgicka zahŕňa aj niekoľko opatrení na riešenie výziev na trhu práce a posilnenie sociálnej integrácie zraniteľných skupín, ako sú osoby s migrantským pôvodom, ženy, mladí ľudia, osoby so zdravotným postihnutím a osoby ohrozené digitálnym vylúčením, ako aj ich integrácie do trhu práce. V rámci tohto plánu obnovy a odolnosti Belgicko zabezpečí zavedenie technológie 5G. Plán obnovy a odolnosti Belgicka bude obsahovať aj reformu systému dane z firemných motorových vozidiel, ktorej cieľom je úplná elektrifikácia vozového parku podnikov.

(23) Očakáva sa, že vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Belgicka prispeje k ďalšiemu pokroku v oblasti zelenej a digitálnej transformácie. Opatrenia na podporu cieľov v oblasti klímy v Belgicku predstavujú 49,6 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti, zatiaľ čo opatrenia na podporu digitálnych cieľov predstavujú 26,6 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti. Plnohodnotné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti v súlade s príslušnými míľnikmi a cieľmi pomôže Belgicku rýchlo sa zotaviť z dôsledkov krízy COVID-19 a zároveň posilní jeho odolnosť. Pre úspešné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti, ako aj iných hospodárskych politík a politík zamestnanosti, ktoré presahujú rámec plánu obnovy a odolnosti, je naďalej dôležité systematické zapojenie sociálnych partnerov a iných príslušných zainteresovaných strán, ktorým sa má zabezpečiť všeobecná zodpovednosť za celkový program v danej oblasti politiky.

(24) Belgicko ešte nepredložilo partnerskú dohodu stanovenú v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 ([20]), ani ostatné programy politiky súdržnosti stanovené v uvedenom nariadení. V súlade s nariadením (EÚ) 2021/1060 má Belgicko pri programovaní fondov politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027 zohľadniť príslušné odporúčania pre danú krajinu. Predstavuje to predpoklad na zlepšenie účinnosti a maximalizáciu pridanej hodnoty finančnej podpory, ktorá sa má získať z fondov politiky súdržnosti, ako aj podporu koordinácie, komplementárnosti a koherentnosti medzi týmito fondmi politiky súdržnosti a inými nástrojmi a fondmi Únie. Úspešné vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako aj programov politiky súdržnosti závisí aj od odstránenia prekážok brániacich investíciám na podporu zelenej a digitálnej transformácie a vyváženého územného rozvoja.

(25) Nad rámec hospodárskych a sociálnych výziev, ktoré sa riešia v pláne obnovy a odolnosti, Belgicko čelí viacerým ďalším výzvam súvisiacim s jeho trhom práce a vzdelávacím systémom. Rekordne vysoká miera voľných pracovných miest v Belgicku naznačuje, že pre zamestnávateľov je čoraz ťažšie prijímať zamestnancov so správnymi zručnosťami. Nedostatok pracovnej sily sa týka všetkých úrovní zručností a pretrváva v rôznych odvetviach vrátane informačných a komunikačných technológií, vzdelávania, starostlivosti a stavebníctva. Predovšetkým je primálo absolventov v oblasti vedy, technológie, inžinierstva a matematiky, a to medzi absolventmi vyššieho sekundárneho vzdelávania v rámci odborných programov, ako aj medzi absolventmi terciárneho vzdelávania. Nesúlad medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami možno vysvetliť aj nízkou účasťou na vzdelávaní dospelých, najmä v prípade osôb s nízkym vzdelaním, ktorým by zvyšovanie úrovne zručností mohlo ponúknuť lepšie pracovné príležitosti. V rámci plánu obnovy a odolnosti sa pre zamestnancov vytvoria individuálne vzdelávacie účty a individuálne práva na vzdelávanie. Podiel výdavkov na aktívne politiky trhu práce určených na odbornú prípravu je však obmedzený a len malá, aj keď zvyšujúca sa časť uchádzačov o zamestnanie absolvuje odbornú prípravu zameranú na pracovné miesta, ktorých je nedostatok. Riešenie nedostatku pracovných síl a nesúladu medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami je hlavnou pákou na riešenie digitálnej transformácie a umožnenie zelenej transformácie, ako aj na dosiahnutie hlavných cieľov Únie v oblasti zamestnanosti a zručností do roku 2030.

([20]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 z 24. júna 2021, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde, Fonde na spravodlivú transformáciu a Európskom námornom, rybolovnom a akvakultúrnom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl, migráciu a integráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 159).

(26) Pokiaľ ide o nedostatok pracovných síl a nesúlad medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami, existujú obavy najmä v súvislosti s výkonnosťou a inkluzívnosťou vzdelávacieho systému, a to aj vzhľadom na vysoké verejné výdavky na vzdelávanie ([21]). Rozdiely vo vzdelávacích výstupoch úzko súvisia so sociálno-ekonomickým a migrantským pôvodom študentov a patria medzi najväčšie v Únii, čo vedie k nerovnostiam vo vzdelávaní. Viac ako jeden z troch mladých dospelých so zdravotným postihnutím nedosiahne stredoškolské vzdelanie. Navyše len 6,2 % študentov sa v Belgicku v roku 2019 zúčastnilo na vzdelávaní na pracovisku, čo je výrazne pod priemerom Únie (29 %). Zvýšenie relevantnosti systémov odborného vzdelávania a prípravy pre trh práce je osobitne opodstatnené vo francúzskom spoločenstve, keďže len 3 z 10 najpopulárnejších možností vyššieho sekundárneho odborného vzdelávania zabezpečujú prípravu na povolania s nedostatkom pracovných síl. Celkovo v Belgicku pretrvávajú obavy týkajúce sa atraktívnosti odborného vzdelávania a prípravy ako kroku excelentnosti, čo sa odráža vo veľkom podiele obyvateľstva s negatívnym vnímaním odborného vzdelávania a prípravy. Posilnenie učiteľského povolania by pomohlo udržať učiteľov a znížiť rastúci nedostatok kvalifikovaných učiteľov. To predstavuje osobitnú výzvu pre znevýhodnené školy, pričom hrozí, že sa ešte viac prehĺbia existujúce nerovnosti vo vzdelávacom systéme. Napriek opatreniam, ktoré už boli prijaté, by sa atraktívnosť učiteľského povolania posilnila zabezpečením lepšieho počiatočného vzdelávania a kontinuálneho profesijného rozvoja a vytvorením pružnejších a atraktívnejších kariérnych dráh.

(27) Vzhľadom na mandát hláv štátov, resp. predsedov vlád Únie, ktorý je stanovený vo vyhlásení z Versailles, je cieľom návrhu Komisie pre REPowerEU čo najskôr ukončiť závislosť Únie od dovozu fosílnych palív z Ruska. Na tento účel Komisia plánuje v dialógu s členskými štátmi určiť najvhodnejšie projekty, investície a reformy na vnútroštátnej úrovni, regionálnej úrovni a na úrovni Únie. Cieľom týchto opatrení je znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív a prejsť na dovoz fosílnych palív z iných krajín, než je Rusko.

(28) Približne 70 % hrubej domácej spotreby energie v Belgicku pokrýva dovoz fosílnych palív. Podľa údajov z roku 2020 je závislosť od dovozu fosílnych palív z Ruska v prípade ropy (podiel na celkovom dovoze) vyššia ako priemer EÚ27 (30 % oproti 26 % v Únii) a v prípade zemného plynu (7 % oproti 44 % v Únii) a uhlia (39 % oproti 54 % v Únii) porovnateľne nižšia ([22]). Podiely ropy (39 % hrubej domácej spotreby oproti 33 %) a zemného plynu (30 % oproti 24 %) na energetickom mixe sú nad priemerom Únie, zatiaľ čo podiel uhlia je nižší (5 % oproti 11 %). Podiel jadrovej energie na energetickom mixe predstavuje 16 % hrubej domácej spotreby. Energia z obnoviteľných zdrojov predstavovala v roku 2020 len 13 % konečnej spotreby energie. Belgicko bude musieť podniknúť ďalšie významné kroky na urýchlenie rozvoja obnoviteľných zdrojov energie s cieľom dosiahnuť pokrok smerom ku klimatickej neutralite v roku 2050 a znížiť svoju závislosť od dovážaných fosílnych palív. Rozvoj projektov v oblasti veternej energie na pevnine a súvisiace rozšírenie elektrizačnej sústavy však výrazne brzdia dlhé oneskorenia pri udeľovaní stavebných povolení, a to najmä v dôsledku početných, opakujúcich sa a zdĺhavých odvolacích konaní. Zosúladenie medzi všetkými úrovňami verejnej správy (federálna, regionálna, miestna) v súvislosti s cieľmi a stratégiou na dosiahnutie cieľov Belgicka v oblasti obnoviteľných zdrojov energie by poskytlo jasnejší rámec pre investorov a znížilo by počet odvolaní, pričom by sa urýchlilo zavádzanie obnoviteľných zdrojov energie a súvisiace posilnenie sústavy. Okrem toho by sa povoľovanie mohlo uľahčiť posilnením kapacity odvolacích orgánov a prijatím ďalších opatrení na skrátenie dĺžky odvolacích konaní a obmedzenie pravdepodobnosti následných odvolaní, zjednodušením obmedzení v blízkosti letísk, radarov a vojenských zón a aktualizáciou požiadaviek na minimálnu vzdialenosť (v prípade veterných turbín). Zavedenie priestorového plánovania, v rámci ktorého sa zohľadňuje potenciál zdrojov na danom území, a vyššia účasť obcí na projektoch výroby energie z obnoviteľných zdrojov by mohli zvýšiť akceptáciu medzi miestnymi obyvateľmi.

Potenciál strešných solárnych panelov (pre malé aj veľké inštalácie) by sa mohol lepšie využiť prijatím rámcových podmienok, ktoré sú predvídateľné a primerané na stimulovanie vlastnej spotreby, spoločného využívania energie a reakcie na strane dopytu. S cieľom zvládnuť vyšší počet variabilných zdrojov energie v elektrizačnej sústave by sa sústava musela posilniť a stať sa inteligentnejšou. Pri nových investíciách do infraštruktúry a sietí na rozvod plynu by sa malo podľa možnosti dbať na ich odolnosť voči budúcim zmenám, aby sa mohli v budúcnosti preorientovať na udržateľné palivá a stať sa tak dlhodobo udržateľnými.

([21]) OECD – výsledky PISA za rok 2018, zväzok 1.

([22]) Eurostat (2020), podiel dovozu z Ruska na celkovom dovoze zemného plynu, ropy a čierneho uhlia. Pokiaľ ide o priemer EÚ27, celkový dovoz je založený na dovoze z krajín mimo EÚ27. V prípade Belgicka celkový dovoz zahŕňa obchod v rámci EÚ. Ropa nezahŕňa rafinované ropné produkty.

(29) Dodatočné prostriedky na ďalšie zvýšenie energetickej efektívnosti a zníženie spotreby energie, emisií a závislosti od fosílnych palív zahŕňajú investície do hodnotového reťazca vodíka, energetickej obnovy a dekarbonizácie budov. To znamená, že dotácie sa presmerujú na nízkouhlíkové zdroje vykurovania a že sa zavedie alebo urýchli regionálny zákaz kotlov vykurovaných naftou alebo plynových kotlov v nových budovách. Prechod na iné palivo sa uľahčí, ak sa zníži spotreba energie a zintenzívni sa zvyšovanie energetickej efektívnosti (podporou hlbšej obnovy), a to súbežne s prechodom na iné palivo. Na to, aby Belgicko dosiahlo súlad s cieľmi balíka *Fit for 55*, bude potrebné ďalšie zvýšenie ambícií v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov a zvyšovanie obnoviteľných zdrojov energie a energetickej efektívnosti. Vysoký podiel používania osobných automobilov v doprave predstavuje veľkú časť spotreby ropy v Belgicku. Podpora „bezmotorovej mobility" (napríklad cyklistika, spoločná mobilita) a využívanie verejnej dopravy, a to aj vďaka lepším službám verejnej dopravy, by pomohli znížiť využívanie osobných automobilov a súvisiacu spotrebu ropy.

(30) Hoci zrýchlenie prechodu ku klimatickej neutralite a odklonu od fosílnych palív bude mať v niektorých odvetviach za následok značné náklady na reštrukturalizáciu, Belgicko môže v rámci politiky súdržnosti využiť Mechanizmus spravodlivej transformácie, aby zmiernilo sociálno-ekonomický dosah tohto prechodu v najviac zasiahnutých regiónoch. Belgicko môže okrem toho využiť Európsky sociálny fond plus zriadený nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 ([23]) na zlepšenie pracovných príležitostí a posilnenie sociálnej súdržnosti.

(31) Rada na základe posúdenia Komisie preskúmala program stability na rok 2022 a jej stanovisko ([24]) je zohľadnené v odporúčaní 1,

(32) Vzhľadom na úzke prepojenia medzi ekonomikami členských štátov eurozóny a ich kolektívny príspevok k fungovaniu hospodárskej a menovej únie Rada odporučila, aby členské štáty eurozóny aj prostredníctvom svojich plánov obnovy a odolnosti prijali opatrenia, ktorými vykonajú odporúčania uvedené v odporúčaní na rok 2022 pre eurozónu. V prípade Belgicka je to zohľadnené najmä v odporúčaniach 1, 2 a 3,

TÝMTO ODPORÚČA, aby Belgicko v rokoch 2022 a 2023 prijalo opatrenia s týmto cieľom:

1. v roku 2023 zabezpečiť obozretnú fiškálnu politiku, najmä obmedzením rastu primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov pod úroveň strednodobého rastu potenciálneho HDP, pričom sa zohľadní pokračujúca dočasná a cielená podpora pre domácnosti a firmy, ktoré sú najviac ohrozené zvýšením cien energie, a pre ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny; byť pripravené prispôsobiť súčasné výdavky vyvíjajúcej sa situácii; zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti s ohľadom na iniciatívu RePowerEU, okrem iného aj využitím Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie; v období po roku 2023 uskutočňovať fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie dôveryhodného a postupného znižovania dlhu a fiškálnej udržateľnosti v strednodobom horizonte prostredníctvom postupnej konsolidácie, investícií a reforiem; uprednostniť reformy na zlepšenie fiškálnej udržateľnosti dlhodobej starostlivosti, a to aj podporou nákladovo efektívneho využívania rôznych zariadení starostlivosti; reformovať daňový systém a systém dávok s cieľom obmedziť prekážky, ktoré odrádzajú od práce, a to presunom daňového zaťaženia z práce a zjednodušením daňového systému a systému dávok; znížiť daňové výdavky a dosiahnuť väčšiu investičnú neutralitu daňového systému;

2. pokračovať vo vykonávaní svojho plánu obnovy a odolnosti v súlade s míľnikmi a cieľmi uvedenými vo vykonávacom rozhodnutí Rady z 13. júla 2021; predložiť programové dokumenty politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027, aby sa mohli dokončiť príslušné rokovania s Komisiou a následne sa mohli tieto dokumenty začať vykonávať;

([23]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 z 24. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európsky sociálny fond plus (ESF+) a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 1296/2013 (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 21).

([24]) Podľa článku 5 ods. 2 nariadenia (ES) č. 1466/97.

3. riešiť nedostatok pracovných síl a nesúlad medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami, najmä zlepšením výkonnosti a inkluzívnosti systému vzdelávania a odbornej prípravy, zvýšením kvality odborného vzdelávania a prípravy aj ich relevantnosti pre trh práce a rozvojom flexibilnejších a atraktívnejších kariérnych dráh a odbornej prípravy pre učiteľov;

4. znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív intenzívnejším zlepšovaním energetickej efektívnosti a obmedzením využívania fosílnych palív v budovách, podporou využívania a ponuky verejnej dopravy, ako aj bezmotorovej mobility a urýchlením zavádzania obnoviteľných zdrojov energie a súvisiacej sieťovej infraštruktúry ďalším zefektívnením povoľovacích postupov, a to aj skrátením dĺžky odvolacích konaní a prijatím rámcových podmienok na zvýšenie investícií do zariadení na výrobu solárnej energie.

V Bruseli 12. júla 2022

Za Radu
predseda
Z. STANJURA

ODPORÚČANIE RADY

z 12. júla 2022,

ktoré sa týka národného programu reforiem Bulharska na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Bulharska na rok 2022

(2022/C 334/02)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii ([1]), a najmä na jeho článok 9 ods. 2,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

(1) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 ([2]), ktorým sa zriadil Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, nadobudlo účinnosť 19. februára 2021. Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti poskytuje finančnú podporu na vykonávanie reforiem a investícií, pričom so sebou prináša fiškálny impulz financovaný Úniou. Prispieva k obnove hospodárstva a vykonávaniu udržateľných reforiem a investícií zvyšujúcich rast, najmä na podporu zelenej a digitálnej transformácie, a zároveň posilňuje odolnosť hospodárstiev členských štátov a ich potenciálny rast. Okrem toho prispieva aj k posilneniu udržateľných verejných financií a k podpore rastu a tvorby pracovných miest v strednodobom a dlhodobom horizonte. Maximálny finančný príspevok pre členský štát v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti bude aktualizovaný v júni 2022 v súlade s článkom 11 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2021/241.

(2) Komisia 24. novembra 2021 prijala ročný prieskum udržateľného rastu, čo znamenalo začiatok európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík na rok 2022. Náležite zohľadnila sociálny záväzok z Porta k ďalšiemu vykonávaniu Európskeho piliera sociálnych práv vyhláseného Európskym parlamentom, Radou a Komisiou 17. novembra 2017, podpísaný 7. mája 2021. Európska rada 25. marca 2022 schválila priority ročného prieskumu udržateľného rastu na rok 2022. Komisia 24. novembra 2021 prijala na základe nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 ([3]) aj správu o mechanizme varovania, v ktorej Bulharsko neurčila za jeden z členských štátov, vo vzťahu ku ktorým bude potrebné vykonať hĺbkové preskúmanie. V ten istý deň Komisia prijala aj návrh spoločnej správy o zamestnanosti na rok 2022, v ktorej sa analyzuje vykonávanie usmernení pre politiky zamestnanosti a zásad Európskeho piliera sociálnych práv. Rada prijala spoločnú správu o zamestnanosti 14. marca 2022.

([1]) Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1.

([2]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17).

([3]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 zo 16. novembra 2011 o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh (Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 25).

(3) Invázia Ruska na Ukrajinu, ktorá nasledovala po globálnej pandémii, výrazne zmenila geopolitický a hospodársky kontext. Vplyv tejto inváze na hospodárstva členských štátov sa prejavil okrem iného vyššími cenami energií, potravín a surovín a horšími vyhliadkami rastu. Vyššie ceny energií veľmi negatívne ovplyvňujú predovšetkým najzraniteľnejšie domácnosti, ktoré žijú v energetickej chudobe alebo sú ňou ohrozené, ako aj podniky, ktoré najviac pociťujú prudký nárast cien energií. Okrem toho Únia zažíva bezprecedentný prílev ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny. Vplyv hospodárskych dôsledkov útočnej vojny Ruska sa v členských štátoch prejavuje v rôznej miere. V tejto súvislosti bola vykonávacím rozhodnutím Rady (EÚ) 2022/382 ([4]) dňa 4. marca 2022 prvýkrát aktivovaná smernica Rady 2001/55/ES ([5]), ktorou sa vysídleným osobám z Ukrajiny udeľuje právo na oprávnený pobyt v Únii, ako aj prístup k vzdelávaniu a odbornej príprave, na trh práce, k zdravotnej starostlivosti, bývaniu a sociálnemu zabezpečeniu. Bulharsku sa poskytuje mimoriadna podpora v rámci iniciatívy Kohézne opatrenia na podporu utečencov v Európe (CARE) a prostredníctvom ďalšieho predbežného financovania v rámci programu Pomoc pri obnove v rámci politiky súdržnosti a pri obnove území v Európe (REACT-EU), aby mohlo urýchlene riešiť potreby súvisiace s prijímaním a integráciou ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny.

(4) Vzhľadom na rýchlo sa meniacu hospodársku a geopolitickú situáciu bude európsky semester v roku 2022 pokračovať v rozsiahlej koordinácii hospodárskych politík a politík zamestnanosti a zároveň sa bude vyvíjať v súlade s požiadavkami na vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako sa uvádza v ročnom prieskume udržateľného rastu na rok 2022. Na plnenie priorít jednotlivých politík v rámci európskeho semestra je nevyhnutné, aby sa vykonávali prijaté plány obnovy a odolnosti, keďže tieto plány riešia všetky príslušné odporúčania pre jednotlivé krajiny vydané v cykloch európskeho semestra 2019 a 2020 alebo ich významnú podskupinu. Odporúčania pre jednotlivé krajiny na roky 2019 a 2020 sú naďalej rovnako relevantné aj pre plány obnovy a odolnosti, ktoré boli revidované, aktualizované alebo zmenené v súlade s článkami 14, 18 a 21 nariadenia (EÚ) 2021/241, a to popri akýchkoľvek iných odporúčaniach pre jednotlivé krajiny vydaných do dátumu predloženia takýchto revidovaných, aktualizovaných alebo zmenených plánov.

(5) Všeobecná úniková doložka Paktu stability a rastu je aktívna od marca 2020. Komisia vo svojom oznámení z 3. marca 2021 s názvom „Rok od vypuknutia pandémie COVID-19: reakcia fiškálnej politiky“ vyjadrila názor, že rozhodnutie o deaktivácii alebo pokračovaní v uplatňovaní všeobecnej únikovej doložky by sa malo prijať po celkovom posúdení stavu hospodárstva, pričom kľúčovým kvantitatívnym kritériom by mala byť úroveň hospodárskej činnosti v Únii alebo eurozóne v porovnaní s predkrízovými úrovňami (z konca roku 2019). Zvýšená neistota a výrazné riziká horšieho než očakávaného vývoja v súvislosti s hospodárskym výhľadom v kontexte vojny v Európe, bezprecedentné zvyšovanie cien energií a pokračujúce narušenia dodávateľských reťazcov si vyžadujú predĺženie uplatňovania všeobecnej únikovej doložky Paktu stability a rastu aj v roku 2023.

(6) V súlade s prístupom uvedeným v odporúčaní Rady z 18. júna 2021 ([6]), ktorým sa predkladá stanovisko Rady konvergenčnému programu Bulharska na rok 2021, sa celkové zámery fiškálnej politiky v súčasnosti najlepšie merajú ako zmena primárnych výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19), ale so započítaním výdavkov financovaných z nenávratnej podpory (grantov) z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie, vo vzťahu k strednodobému potenciálnemu rastu ([7]). Nad rámec celkových zámerov fiškálnej politiky a s cieľom posúdiť, či je vnútroštátna fiškálna politika obozretná a či jej zloženie prispieva k udržateľnej obnove v súlade so zelenou a digitálnou transformáciou, sa pozornosť venuje aj vývoju primárnych bežných výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19) a investícií financovaných z vnútroštátnych zdrojov ([8]).

([4]) Vykonávacie rozhodnutie Rady (EÚ) 2022/382 zo 4. marca 2022, ktorým sa konštatuje skutočnosť, že došlo k hromadnému prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny v zmysle článku 5 smernice 2001/55/ES, a zavádza sa dočasná ochrana (Ú. v. EÚ L 71, 4.3.2022, s. 1).

([5]) Smernica Rady 2001/55/ES z 20. júla 2001 o minimálnych štandardoch na poskytovanie dočasnej ochrany v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb a o opatreniach na podporu rovnováhy úsilia medzi členskými štátmi pri prijímaní takýchto osôb a znášaní z toho vyplývajúcich dôsledkov (Ú. v. ES L 212, 7.8.2001, s. 12).

([6]) Odporúčanie Rady z 18. júna 2021, ktorým sa predkladá stanovisko Rady konvergenčnému programu Bulharska na rok 2021 (Ú. v. EÚ C 304, 29.7.2021, s. 6).

([7]) Odhady týkajúce sa zámerov fiškálnej politiky a ich zložiek uvedené v tomto odporúčaní sú odhady Komisie založené na predpokladoch, z ktorých vychádza prognóza Komisie z jari 2022. Komisiou odhadovaný strednodobý potenciálny rast nezahŕňa pozitívny vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a ktoré môžu posilniť potenciálny rast.

([8]) Nie sú financované z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie.

(7) Komisia 2. marca 2022 prijala oznámenie poskytujúce všeobecné usmernenia v oblasti fiškálnej politiky na rok 2023 (ďalej len „fiškálne usmernenia“) a ktorého cieľom bolo podporiť prípravu programov stability a konvergenčných programov členských štátov, a tým posilniť koordináciu politík. Komisia konštatovala, že na základe makroekonomického výhľadu zimnej prognózy 2022 bude v roku 2023 zrejme vhodné prejsť z podporných súhrnných zámerov fiškálnej politiky z rokov 2020 – 2022 na všeobecne neutrálne súhrnné zámery fiškálnej politiky, pričom treba pohotovo reagovať na vyvíjajúcu sa hospodársku situáciu. Komisia oznámila, že fiškálne odporúčania na rok 2023 by mali byť pre jednotlivé členské štáty aj naďalej diferencované, pričom by sa v nich mali zohľadňovať možné cezhraničné účinky presahovania. Komisia vyzvala členské štáty, aby usmernenia zohľadnili vo svojich programoch stability a konvergenčných programoch. Komisia sa zaviazala, že bude pozorne monitorovať hospodársky rozvoj a podľa potreby upraví svoje politické usmernenia, a to najneskôr v rámci jarného balíka európskeho semestra koncom mája 2022.

(8) Pokiaľ ide o fiškálne usmernenia, vo fiškálnych odporúčaniach na rok 2023 je zohľadnený zhoršený hospodársky výhľad, zvýšená neistota a ďalšie riziká horšieho než očakávaného vývoja, ako aj vyššia inflácia v porovnaní so zimnou prognózou Komisie z roku 2022. Na základe uvedených skutočností je v rámci fiškálnej reakcie nutné zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti, ako aj prostredníctvom cielených a dočasných opatrení zachovať kúpnu silu najzraniteľnejších domácností s cieľom zmierniť vplyv zvýšenia cien energií a pomôcť obmedziť inflačné tlaky vyplývajúce z druhotných účinkov. Fiškálna politika musí zostať pružná, aby sa prispôsobila rýchlo sa vyvíjajúcim okolnostiam vrátane výziev vyplývajúcich z útočnej vojny Ruska proti Ukrajine, pokiaľ ide o obranu a bezpečnosť, a musí byť diferencovaná v jednotlivých členských štátoch v závislosti od ich fiškálnej a hospodárskej situácie, a to aj z hľadiska ich expozície voči kríze a prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny.

(9) V súlade s článkom 18 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2021/241 Bulharsko predložilo Komisii 15. októbra 2021 svoj národný plán obnovy a odolnosti. Komisia podľa článku 19 nariadenia (EÚ) 2021/241 posúdila relevantnosť, efektívnosť, účinnosť a koherentnosť plánu obnovy a odolnosti, a to v súlade s usmerneniami pre posudzovanie stanovenými v prílohe V k uvedenému nariadeniu. Rada 4. mája 2022 prijala vykonávacie rozhodnutie o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Bulharska ([9]). Uvoľnenie splátok je podmienené prijatím rozhodnutia Komisie v súlade s článkom 24 ods. 5 nariadenia (EÚ) 2021/241, v ktorom sa uvedie, že Bulharsko uspokojivo splnilo príslušné míľniky a ciele stanovené vo vykonávacom rozhodnutí Rady. Keď sa hovorí o uspokojivom splnení, predpokladá sa, že v súvislosti s predchádzajúcimi míľnikmi a cieľmi, ktoré už boli dosiahnuté, nedošlo k zvratu.

(10) Bulharsko predložilo 29. apríla 2022 svoj národný program reforiem na rok 2022 a svoj konvergenčný program na rok 2022 v súlade s lehotou stanovenou v článku 8 nariadenia (ES) č. 1466/97. Obidva programy sa s cieľom zohľadniť prepojenia medzi nimi posudzovali spoločne.

(11) Komisia 23. mája 2022 uverejnila správu o krajine týkajúcu sa Bulharska na rok 2022. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Bulharsko dosiahlo pri plnení príslušných odporúčaní pre danú krajinu prijatých Radou v rokoch 2019, 2020 a 2021, a na základe hodnotiacej tabuľky obnovy a odolnosti sa zhodnotilo vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Bulharskom. Na základe tejto analýzy sa v správe o krajine identifikovali nedostatky v súvislosti s tými výzvami, ktoré plán obnovy a odolnosti nerieši alebo ich rieši len čiastočne, ako aj v súvislosti s novými a vznikajúcimi výzvami vrátane výziev vyplývajúcich z invázie Ruska na Ukrajinu. Okrem toho sa v nej posudzoval pokrok Bulharska pri vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv a pri dosahovaní hlavných cieľov Únie v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby, ako aj pokrok pri dosahovaní cieľov Organizácie Spojených národov v oblasti udržateľného rozvoja.

(12) Komisia 23. mája 2022 vydala správu podľa článku 126 ods. 3 zmluvy. V tejto správe sa rozoberala rozpočtová situácia Bulharska, keďže jeho deficit verejných financií v roku 2021 presiahol referenčnú hodnotu 3 % hrubého domáceho produktu (HDP) stanovenú v zmluve. V správe sa konštatovalo, že kritérium deficitu nebolo dodržané. V súlade s oznámením z 2. marca 2022 Komisia na jar 2022 nenavrhla začatie nových postupov pri nadmernom deficite, pričom na jeseň 2022 opätovne posúdi, či je potrebné navrhnúť začatie takýchto postupov.

([9]) ST 8091/2022; ST 8091/2022 ADD 1.

(13) Rada vo svojom odporúčaní z 20. júla 2020 ([10]) odporučila Bulharsku, aby v súlade so všeobecnou únikovou doložkou prijalo v rokoch 2020 a 2021 všetky potrebné opatrenia na účinné riešenie pandémie COVID-19, posilnenie hospodárstva a podporu následnej obnovy. Zároveň mu odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálne politiky zamerané na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie udržateľnosti dlhovej služby pri súčasnom zvyšovaní investícií. Podľa údajov overených Eurostatom sa deficit verejných financií Bulharska zvýšil zo 4,0 % HDP v roku 2020 na 4,1 % HDP v roku 2021. V rámci reakcie fiškálnej politiky Bulharsko v roku 2021 podporovalo obnovu hospodárstva, pričom objem dočasných núdzových opatrení sa zvýšil z 2,9 % HDP v roku 2020 na 4,3 % HDP v roku 2021. Opatrenia, ktoré Bulharsko prijalo v roku 2021, boli v súlade s odporúčaním Rady z 20. júla 2020. Diskrečné rozpočtové opatrenia, ktoré vláda prijala v rokoch 2020 a 2021, boli väčšinou dočasné alebo vyvážené kompenzačnými opatreniami. Podľa údajov overených Eurostatom sa verejný dlh zvýšil z 24,7 % HDP v roku 2020 na 25,1 % HDP v roku 2021.

(14) Makroekonomický scenár, z ktorého vychádzajú rozpočtové prognózy v konvergenčnom programe na rok 2022, je na rok 2022 priaznivý a na nasledujúce obdobie realistický. Vláda predpokladá, že reálny HDP sa v roku 2022 zvýši o 2,6 % a v roku 2023 o 2,8 %. Na porovnanie, v prognóze Komisie z jari 2022 sa v roku 2022 predpokladá nižší rast reálneho HDP na úrovni 2,1 % a v roku 2023 vyšší rast reálneho HDP na úrovni 3,1 %, čo je spôsobené najmä rôznymi prognózami rastu zamestnanosti a investícií. Vláda vo svojom konvergenčnom programe na rok 2022 očakáva, že celkový deficit sa v roku 2022 zvýši na 5,3 % HDP, pričom v roku 2023 klesne na 2,9 % HDP. Zvýšenie deficitu v roku 2022, ktoré je zmiernené postupným ukončovaním niektorých núdzových opatrení súvisiacich s ochorením COVID-19, odráža najmä prudký nárast medzispotreby, podporu podnikania a opatrenia v oblasti energetiky, ako aj zmeny dôchodkového systému. Podľa konvergenčného programu na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP stúpne v roku 2022 na 25,5 % a v roku 2023 na 27,7 %. Na základe opatrení v príslušných oblastiach politiky, ktoré boli známe k dátumu uzávierky prognózy, sa v prognóze Komisie z jari 2022 predpokladá deficit verejných financií na úrovni 3,7 % HDP v roku 2022 a 2,4 % HDP v roku 2023. Je výrazne nižší ako deficit na rok 2022 predpokladaný v konvergenčnom programe na rok 2022, a to najmä v dôsledku odlišných makroekonomických prognóz, nižšieho rastu medzispotreby a vyšších príjmov z daní z výroby a dovozu v roku 2022. V prognóze Komisie z jari 2022 sa počíta s nižším pomerom dlhu verejnej správy k HDP, a to 25,3 % v roku 2022 a 25,6 % v roku 2023. Rozdiel je spôsobený nižšími deficitmi v oboch rokoch a vyšším predpokladaným hospodárskym rastom v roku 2023. Podľa prognózy Komisie z jari 2022 sa strednodobý (desaťročný priemerný) rast potenciálneho HDP odhaduje na 1,8 %. Tento odhad však nezahŕňa vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a môžu posilniť potenciálny rast Bulharska.

(15) Vláda v roku 2022 postupne zrušila väčšinu opatrení prijatých v reakcii na krízu COVID-19, takže sa predpokladá, že objem dočasných núdzových opatrení klesne zo 4,3 % HDP v roku 2021 na 1,8 % HDP v roku 2022. Deficit verejných financií je ovplyvnený opatreniami prijatými na zmiernenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu zvýšenia cien energie, ktoré sa v prognóze Komisie z jari 2022 odhadujú na 0,9 % HDP v roku 2022 a 0,0 % HDP v roku 2023 ([11]). Tieto opatrenia pozostávajú najmä z podporných programov pre verejné služby, priemyselných koncových odberateľov a spotrebiteľov plynu z radov domácností. Tieto opatrenia boli oznámené zväčša ako dočasné. Ak však ceny energie zostanú zvýšené v roku 2023, niektoré z nich by sa mohli uplatňovať aj naďalej. Niektoré z týchto opatrení nie sú cielené, najmä zastropovanie energií pre domácnosti. Deficit verejných financií je tiež ovplyvnený nákladmi na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny, pričom v prognóze Komisie z jari 2022 sa predpokladá, že v roku 2022 budú na úrovni 0,1 % HDP a v roku 2023 na úrovni 0,2 % HDP ([12]).

(16) Rada vo svojom odporúčaní z 18. júna 2021 odporučila, aby Bulharsko v roku 2022 zachovalo podporné zámery fiškálnej politiky vrátane tých, ktoré vyplývajú z impulzu poskytnutého Mechanizmom na podporu obnovy a odolnosti, a aby zachovalo investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Rada takisto odporučila Bulharsku, aby udržiavalo pod kontrolou rast bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov. Rada zároveň Bulharsku odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie fiškálnej udržateľnosti v strednodobom horizonte a aby súčasne zvyšovalo investície s cieľom posilniť rastový potenciál.

([10]) Odporúčanie Rady z 20. júla 2020, ktoré sa týka národného programu reforiem Bulharska na rok 2020 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Bulharska na rok 2020 (Ú. v. EÚ C 282, 26.8.2020, s. 8).

([11]) Tieto údaje predstavujú úroveň ročných rozpočtových nákladov na uvedené opatrenia prijaté od jesene 2021, a to vrátane bežných príjmov a výdavkov, ako aj prípadných opatrení v oblasti kapitálových výdavkov.

([12]) Predpokladá sa, že do konca roka 2022 sa celkový počet osôb vysídlených z Ukrajiny prichádzajúcich do Únie postupne zvýši na 6 miliónov, pričom ich geografické rozloženie je odhadnuté na základe veľkosti existujúcej diaspóry, relatívneho počtu obyvateľov prijímajúceho členského štátu a skutočného rozmiestnenia vysídlených osôb z Ukrajiny v rámci Únie v marci 2022. Pokiaľ ide o rozpočtové náklady na osobu, odhady vychádzajú z mikrosimulačného modelu Spoločného výskumného centra Komisie s názvom Euromod, pričom sa zohľadňujú tak peňažné transfery, na ktoré ľudia môžu mať nárok, ako aj vecné dávky, ako je vzdelávanie a zdravotná starostlivosť.

(17) Podľa prognózy Komisie z jari 2022, ako aj informácií uvedených v konvergenčnom programe Bulharska na rok 2022 sa predpokladá, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2022 podporné a dosiahnu úroveň – 3,4 % HDP, čo je v súlade s odporúčaním Rady ([13]). Bulharsko plánuje pokračovať v podpore obnovy tým, že bude využívať Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií v súlade s odporúčaním Rady. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti sa má v porovnaní s rokom 2021 zvýšiť o 1,1 percentuálneho bodu HDP. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2022 predstavovať expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 1,1 percentuálneho bodu HDP ([14]). Bulharsko preto plánuje v súlade s odporúčaním Rady zachovať investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2022 predstavovať expanzívny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 1,4 percentuálneho bodu. Tento významný expanzívny príspevok zahŕňa dodatočný vplyv opatrení na riešenie hospodárskeho a sociálneho dosahu zvýšenia cien energií (0,2 percentuálneho bodu HDP), ako aj náklady na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny (0,1 percentuálneho bodu HDP), pričom sa predpokladá, že k rastu čistých bežných výdavkov prispejú aj zmeny dôchodkového systému (0,6 % HDP) a zvýšenie miezd (0,3 % HDP). Bulharsko teda na základe aktuálnych odhadov Komisie neudržiava rast bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov v roku 2022 dostatočne pod kontrolou.

(18) V prognóze Komisie z jari 2022 sa uvádza, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2023 za predpokladu nezmenenej politiky predstavovať – 1,3 % HDP ([15]). Predpokladá sa, že Bulharsko bude v roku 2023 naďalej využívať granty v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií na podporu obnovy. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti sa má v porovnaní s rokom 2022 zvýšiť o 0,7 percentuálneho bodu HDP. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2023 predstavovať expanzívny príspevok na úrovni 0,2 percentuálneho bodu ([16]). Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2023 predstavovať expanzívny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,5 percentuálneho bodu. Zahŕňa to vplyv postupného rušenia opatrení na riešenie zvýšených cien energie (0,9 % HDP), pričom sa predpokladá, že vyššie sociálne transfery a zvýšenie miezd prispejú k rastu čistých bežných výdavkov.

(19) V konvergenčnom programe na rok 2022 sa očakáva, že deficit verejných financií postupne klesne na úroveň 2,8 % HDP v roku 2024, pričom do roku 2025 má klesnúť na 2,4 % HDP. Deficit verejných financií by teda mal v horizonte programu zostať pod úrovňou 3 % HDP. V týchto projekciách sa predpokladá zvyšovanie príjmov z priamych daní a sociálnych príspevkov z dôvodu vyššieho príjmu domácností a vyšších kapitálových transferov vďaka Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti. Podľa konvergenčného programu na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP sa bude do roku 2025 zvyšovať, a to konkrétne na 29,1 % v roku 2024 a na 30,4 % v roku 2025. Podľa analýzy Komisie sa zdá, že riziká v oblasti udržateľnosti dlhovej služby sú v strednodobom horizonte stredné.

(20) V súlade s článkom 19 ods. 3 písm. b) nariadenia (EÚ) 2021/241 a kritériom 2.2 prílohy V k uvedenému nariadeniu plán obnovy a odolnosti zahŕňa rozsiahly súbor vzájomne sa posilňujúcich reforiem a investícií, ktoré sa majú vykonať, spolu s orientačným harmonogramom vykonávania, ktoré sa má dokončiť do 31. augusta 2026. Tieto reformy a investície prispievajú k riešeniu všetkých hospodárskych a sociálnych výziev uvedených v odporúčaniach pre danú krajinu, ktoré Rada v rámci európskeho semestra v rokoch 2019 a 2020 adresovala Bulharsku, alebo ich významnej podskupiny, ako aj k plneniu všetkých odporúčaní pre danú krajinu vydaných pred dátumom prijatia plánu obnovy a odolnosti. V pláne obnovy a odolnosti sa konkrétne riešia odporúčania pre danú krajinu v sociálnej oblasti, a to opatreniami na zlepšenie sociálneho začlenenia, ktoré by mali zlepšiť primeranosť a plošnosť systému minimálneho príjmu, a opatreniami na urýchlenie integrácie služieb zamestnanosti a sociálnych služieb. Ďalšie opatrenia vychádzajúce z odporúčaní pre danú krajinu sa zameriavajú na získavanie (najmä digitálnych) zručností, na zlepšenie relevantnosti systémov vzdelávania a celoživotného vzdelávania pre trh práce a na rozšírenie ponuky služieb zdravotnej starostlivosti v celom Bulharsku. Tieto opatrenia môžu pomôcť dosiahnuť ciele a ďalší pokrok v súvislosti s Európskym pilierom sociálnych práv a jeho akčným plánom do roku 2030. Odporúčania pre danú krajinu sa do plánu obnovy a odolnosti premietli aj v podobe urýchlenia dekarbonizácie sektoru energetiky, zvyšovania celkovej energetickej efektívnosti a zavedenia opatrení v oblasti udržateľnej dopravy a digitálnej infraštruktúry a služieb. Plán okrem toho obsahuje ďalekosiahle opatrenia na zlepšenie efektívnosti

([13]) Záporné znamienko ukazovateľa znamená, že rast primárnych výdavkov je vyšší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na expanzívnu fiškálnu politiku.

([14]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať reštriktívny príspevok vo výške 0,1 percentuálneho bodu HDP.

([15]) Záporné znamienko ukazovateľa znamená, že rast primárnych výdavkov je vyšší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na expanzívnu fiškálnu politiku.

([16]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať neutrálny príspevok vo výške 0,0 percentuálneho bodu HDP.

verejnej správy a systému súdnictva, na predchádzanie korupcii, jej odhaľovanie a nápravu, na zlepšenie podnikateľského prostredia, podporu investícií a zlepšenie výskumno-inovačného systému. Prispeje to aj k podpore Bulharska pri riešení obáv a pripomienok v rámci mechanizmu právneho štátu.

(21) Očakáva sa, že vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Bulharska prispeje k ďalšiemu pokroku v oblasti zelenej a digitálnej transformácie. Opatrenia na podporu cieľov v oblasti klímy v Bulharsku predstavujú 58,9 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti, zatiaľ čo opatrenia na podporu digitálnych cieľov predstavujú 25,8 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti. Plnohodnotné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti v súlade s príslušnými míľnikmi a cieľmi pomôže Bulharsku rýchlo sa zotaviť z dôsledkov krízy COVID-19 a zároveň posilní jeho odolnosť. Ďalšie úsilie o plné využívanie verejných služieb zamestnanosti a poskytovanie integrovanej podpory zamestnanosti a sociálnej podpory zároveň pomôže zmierniť vplyv predpokladanej demografickej zmeny a podporiť spravodlivú zelenú a digitálnu transformáciu. Pre úspešné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti, ako aj iných hospodárskych politík a politík zamestnanosti, ktoré presahujú rámec plánu obnovy a odolnosti, je naďalej dôležité systematické zapojenie sociálnych partnerov a iných príslušných zainteresovaných strán, ktorým sa má zabezpečiť všeobecná zodpovednosť za celkový program v danej oblasti politiky.

(22) Bulharsko predložilo 11. mája 2022 partnerskú dohodu stanovenú v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 ([17]), ale zatiaľ nepredložilo ostatné programy politiky súdržnosti. V súlade s nariadením (EÚ) 2021/1060 má Bulharsko pri programovaní fondov politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027 zohľadniť príslušné odporúčania pre danú krajinu. Predstavuje to predpoklad na zlepšenie účinnosti a maximalizáciu pridanej hodnoty finančnej podpory, ktorá sa má získať z fondov politiky súdržnosti, ako aj podporu koordinácie, komplementárnosti a koherentnosti medzi týmito fondmi politiky súdržnosti a inými nástrojmi a fondmi Únie. Úspešné vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako aj programov politiky súdržnosti závisí aj od odstránenia prekážok brániacich investíciám na podporu zelenej a digitálnej transformácie a vyváženého územného rozvoja.

(23) Vzhľadom na mandát hláv štátov, resp. predsedov vlád Únie, ktorý je stanovený vo vyhlásení z Versailles, je cieľom návrhu Komisie pre REPowerEU čo najskôr ukončiť závislosť Únie od dovozu fosílnych palív z Ruska. Na tento účel Komisia plánuje v dialógu s členskými štátmi určiť najvhodnejšie projekty, investície a reformy na vnútroštátnej úrovni, regionálnej úrovni a na úrovni Únie. V kontexte energetickej krízy a v súlade s mandátom, ktorý Európska rada udelila v marci 2022, zriadila Komisia a členské štáty energetickú platformu EÚ na dobrovoľný spoločný nákup plynu, LNG a vodíka. Cieľom týchto opatrení je znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív a prejsť na dovoz fosílnych palív z iných krajín, než je Rusko.

(24) Bulharsko má hospodárstvo s najvyššou uhlíkovou náročnosťou v Únii, pričom intenzita skleníkových plynov viac ako štvornásobne presahuje priemer Únie. Fosílne palivá sa na energetickom mixe Bulharska v súčasnosti podieľajú 61,5 %, pričom jadrová energia predstavuje 24 % a obnoviteľné zdroje 14,5 % (menej ako priemerný podiel obnoviteľných zdrojov energie v Únii, ktorý je 19 %). Pokiaľ ide o zemný plyn, krajina bola do apríla 2022 vo veľkej miere závislá od Ruska ([18]). V roku 2020 sa 75 % zemného plynu doviezlo z Ruska, čo je nad priemerom Únie, ktorý je 43,2 %. Jeho podiel na energetickom mixe však predstavoval len 13,9 %, čo je pod priemerom Únie na úrovni 24,4 %. Najväčším spotrebiteľom plynu zostáva priemysel so 40 % podielom vrátane neenergetických použití, zatiaľ čo podiel odvetvia energetiky sa od roku 2010 znížil z 30 % na 25 % v roku 2019. Diaľkové vykurovanie založené na zemnom plyne ponecháva len malý priestor na zlepšenie, keďže systémy diaľkového vykurovania nemožno nahradiť alternatívnymi zdrojmi. V pláne obnovy a odolnosti sa síce skúma potenciál geotermálnej energie na vykurovanie, ale mohli by sa naplánovať dodatočné investície na podporu inštalácie

([17]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 z 24. júna 2021, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde, Fonde na spravodlivú transformáciu a Európskom námornom, rybolovnom a akvakultúrnom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl, migráciu a integráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 159).

([18]) Od apríla 2022 po jednostrannom pozastavení dodávok plynu z Gazpromu už Bulharsko nedostáva dodávky plynu z Ruska.

veľkých tepelných čerpadiel. Výrobu energie spaľovaním uhlia plne pokrýva domáca produkcia hnedého uhlia, pričom Bulharsko z Ruska dováža len obmedzené množstvá čierneho uhlia na priemyselné využitie (0,56 milióna ton, čo predstavuje 85 % celkového dovozu čierneho uhlia). Bulharsko na druhej strane závisí od Ruska, pokiaľ ide o ropu (63 % ropy dováža z Ruska ([19]), čo je výrazne viac ako priemer Únie na úrovni 26 %), a z Ruska dováža aj 22 % rafinovaných ropných produktov, čo je pod priemerom Únie na úrovni 35 %. V roku 2020 predstavoval podiel ropy na energetickom mixe 23,9 %, čo je pod priemerom Únie na úrovni 32,7 %. Bulharský plán obnovy a odolnosti zahŕňa prijatie plánu na dosiahnutie klimatickej neutrality. Zahŕňa kroky na zavŕšenie postupného vyradenia čierneho uhlia a hnedého uhlia najneskôr do roku 2038 a významné investície a reformy na urýchlené zavádzanie obnoviteľných zdrojov energie, pričom na dosiahnutie cieľov v oblasti klímy a energetickej transformácie bude potrebné ďalšie úsilie.

Pokiaľ ide o obnoviteľné zdroje energie, Bulharsko sa zaviazalo pridať najmenej 3 500 MW novej kapacity z obnoviteľných zdrojov energie (veternej a slnečnej) a vytvoriť technické podmienky na začlenenie ďalších 4 500 MW do elektrizačnej sústavy do roku 2026. Plán okrem toho zahŕňa reformu na odstránenie kľúčových prekážok rozvoja technológií a hodnotových reťazcov v oblasti vodíka z obnoviteľných zdrojov, ako aj investície na podporu rozvoja pilotných projektov na výrobu vodíka z obnoviteľných zdrojov a udržateľného bioplynu. Plánujú sa aj opatrenia na pomoc domácnostiam pri inštalácii solárnych systémov na ohrev vody a solárnych fotovoltických systémov. V pláne sa vymedzí aj energetická chudoba. Je potrebné poznamenať, že na to, aby Bulharsko dosiahlo súlad s cieľmi balíka *Fit for 55*, bude potrebné ďalšie zvýšenie ambícií v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov a zvýšenie cieľov v oblasti obnoviteľných zdrojov energie a energetickej efektívnosti.

(25) V bulharskom pláne obnovy a odolnosti sa zároveň predpokladajú investície vo výške viac ako 1 miliardy EUR do opatrení v oblasti energetickej efektívnosti určených pre fond verejných a súkromných budov. Podporujú ich reformy zamerané na odstránenie prekážok brániacich investíciám do energetickej efektívnosti a zníženie administratívnej záťaže spojenej s obnovou. Bulharsko by sa však malo zamerať na ďalšie znižovanie spotreby energie a závislosti od fosílnych palív, aby dosiahlo ciele v súlade so svojou dlhodobou stratégiou obnovy fondu budov. Toto opatrenie by mohol podporiť národný fond na dekarbonizáciu, ktorý sa má zriadiť v roku 2023. Bulharsko zároveň musí zabezpečiť energetické prepojenia s dostatočnou kapacitou, a to aj so susednými krajinami. Dokončením prebiehajúcich investícií môže Bulharsko využiť výhody jednotného trhu, zaistiť bezpečnosť dodávok a urýchliť diverzifikáciu plynovodných trás. Pri novej plynárenskej infraštruktúre by sa malo podľa možnosti dbať na jej odolnosť voči budúcim zmenám, aby sa mohla v budúcnosti preorientovať na udržateľné palivá a stať sa tak dlhodobo udržateľnou.

(26) Hoci zrýchlenie prechodu ku klimatickej neutralite a odklonu od fosílnych palív bude mať v niektorých odvetviach za následok značné náklady na reštrukturalizáciu, Bulharsko môže v rámci politiky súdržnosti využiť Mechanizmus spravodlivej transformácie, aby zmiernilo sociálno-ekonomický dosah tohto prechodu v najviac zasiahnutých regiónoch. Bulharsko môže okrem toho využiť Európsky sociálny fond plus zriadený nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 ([20]) na zlepšenie pracovných príležitostí a posilnenie sociálnej súdržnosti.

(27) Rada na základe posúdenia Komisie preskúmala konvergenčný program na rok 2022 a jej stanovisko ([21]) je zohľadnené v odporúčaní 1.

(28) Ako prípravný krok k prijatiu eura bol bulharský lev 10. júla 2020 zahrnutý do európskeho mechanizmu výmenných kurzov II (ERM II). S cieľom zachovať hospodársku a finančnú stabilitu a dosiahnuť vysoký stupeň udržateľnej hospodárskej konvergencie sa bulharské orgány zaviazali vykonávať osobitné politické opatrenia na zabezpečenie udržateľnosti nebankového finančného sektora a posilnenie správy štátnych podnikov, ako aj rámcov pre platobnú neschopnosť a boj proti praniu špinavých peňazí. Pokrok Bulharska pri plnení požiadaviek potrebných na prijatie eura sa posúdi v konvergenčných správach Európskej komisie a Európskej centrálnej banky za rok 2022,

([19]) Údaje o bulharskom dovoze vychádzajú z údajov Eurostatu za rok 2019. Údaje o dovoze za rok 2020 nie sú informatívne, keďže veľké množstvá dovozu ropy boli kategorizované ako dovoz od „nešpecifikovaných“ obchodných partnerov. Priemer EÚ sa vzťahuje na podiel dovozu z Ruska na celkovom dovoze ropy, resp. rafinovaných ropných výrobkov z krajín mimo EÚ27.

([20]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 z 24. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európsky sociálny fond plus (ESF+) a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 1296/2013 (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 21).

([21]) Podľa článku 9 ods. 2 nariadenia (ES) č. 1466/97.

TÝMTO ODPORÚČA, aby Bulharsko v rokoch 2022 a 2023 prijalo opatrenia s týmto cieľom:

1. v roku 2023 zabezpečiť, aby bol rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov v súlade s celkovo neutrálnymi zámermi politiky, pričom sa zohľadní pokračujúca dočasná a cielená podpora pre domácnosti a podniky, najviac pociťujú prudký nárast cien energií, a pre ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny; byť pripravené prispôsobiť súčasné výdavky vyvíjajúcej sa situácii; zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti s ohľadom na iniciatívu RePowerEU, okrem iného aj využitím Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie; v období po roku 2023 uskutočňovať fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií;

2. pokračovať vo vykonávaní svojho plánu obnovy a odolnosti v súlade s míľnikmi a cieľmi uvedenými vo vykonávacom rozhodnutí Rady zo 4. mája 2022; predložiť programové dokumenty politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027, aby sa mohli dokončiť príslušné rokovania s Komisiou a následne sa mohli tieto dokumenty začať vykonávať;

3. znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív a dovozu fosílnych palív urýchlením rozvoja obnoviteľných zdrojov energie a diverzifikáciou zdrojov a trás dodávok plynu prostredníctvom zvýšenia prepojení so susednými krajinami; zintenzívniť úsilie o zníženie dopytu po energii zvýšením energetickej efektívnosti v priemysle a vo fonde súkromných a verejných budov; podporovať nové udržateľné riešenia v oblasti centralizovaného diaľkového vykurovania.

V Bruseli 12. júla 2022

Za Radu
predseda
Z. STANJURA

ODPORÚČANIE RADY

z 12. júla 2022,

ktoré sa týka národného programu reforiem Česka na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Česka na rok 2022

(2022/C 334/03)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii ([1]), a najmä na jeho článok 9 ods. 2,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

(1) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 ([2]), ktorým sa zriadil Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, nadobudlo účinnosť 19. februára 2021. Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti poskytuje finančnú podporu na vykonávanie reforiem a investícií, pričom so sebou prináša fiškálny impulz financovaný Úniou. Prispieva k obnove hospodárstva a vykonávaniu udržateľných reforiem a investícií zvyšujúcich rast, najmä na podporu zelenej a digitálnej transformácie, a zároveň posilňuje odolnosť hospodárstiev členských štátov a ich potenciálny rast. Okrem toho prispieva aj k posilneniu udržateľných verejných financií a k podpore rastu a tvorby pracovných miest v strednodobom a dlhodobom horizonte. Maximálny finančný príspevok pre členský štát v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti bude aktualizovaný v júni 2022 v súlade s článkom 11 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2021/241.

(2) Komisia 24. novembra 2021 prijala ročný prieskum udržateľného rastu, čo znamenalo začiatok európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík na rok 2022. Náležite zohľadnila sociálny záväzok z Porta k ďalšiemu vykonávaniu Európskeho piliera sociálnych práv vyhláseného Európskym parlamentom, Radou a Komisiou 17. novembra 2017, podpísaný 7. mája 2021. Európska rada 25. marca 2022 schválila priority ročného prieskumu udržateľného rastu na rok 2022. Komisia 24. novembra 2021 prijala na základe nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 ([3]) aj správu o mechanizme varovania, v ktorej Česko neurčila za jeden z členských štátov, vo vzťahu ku ktorým bude potrebné vykonať hĺbkové preskúmanie. V ten istý deň Komisia prijala aj návrh spoločnej správy o zamestnanosti na rok 2022, v ktorej sa analyzuje vykonávanie usmernení pre politiky zamestnanosti a zásad Európskeho piliera sociálnych práv. Rada prijala spoločnú správu o zamestnanosti 14. marca 2022.

([1]) Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1.

([2]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17).

([3]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 zo 16. novembra 2011 o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh (Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 25).

(3) Invázia Ruska na Ukrajinu, ktorá nasledovala po globálnej pandémii, výrazne zmenila geopolitický a hospodársky kontext. Vplyv tejto inváze na hospodárstva členských štátov sa prejavil okrem iného vyššími cenami energií, potravín a surovín a horšími vyhliadkami rastu. Vyššie ceny energií veľmi negatívne ovplyvňujú predovšetkým najzraniteľnejšie domácnosti, ktoré žijú v energetickej chudobe alebo sú ňou ohrozené, ako aj podniky, ktoré najviac pociťujú prudký nárast cien energií. Okrem toho Únia zažíva bezprecedentný prílev ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny. Vplyv hospodárskych dôsledkov útočnej vojny Ruska sa v členských štátoch prejavuje v rôznej miere. V tejto súvislosti bola vykonávacím rozhodnutím Rady (EÚ) 2022/382 ([4]) dňa 4. marca 2022 prvýkrát aktivovaná smernica Rady 2001/55/ES ([5]), ktorou sa vysídleným osobám z Ukrajiny udeľuje právo na oprávnený pobyt v Únii, ako aj prístup k vzdelávaniu a odbornej príprave, na trh práce, k zdravotnej starostlivosti, bývaniu a sociálnemu zabezpečeniu. Česku sa poskytuje mimoriadna podpora v rámci iniciatívy Kohézne opatrenia na podporu utečencov v Európe (CARE) a prostredníctvom ďalšieho predbežného financovania v rámci programu Pomoc pri obnove v rámci politiky súdržnosti a pri obnove území v Európe (REACT-EU), aby mohlo urýchlene riešiť potreby súvisiace s prijímaním a integráciou ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny.

(4) Vzhľadom na rýchlo sa meniacu hospodársku a geopolitickú situáciu bude európsky semester v roku 2022 pokračovať vo svojej rozsiahlej koordinácii hospodárskych politík a politík zamestnanosti a zároveň sa bude vyvíjať v súlade s požiadavkami na vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako sa uvádza v ročnom prieskume udržateľného rastu na rok 2022. Na plnenie priorít jednotlivých politík v rámci európskeho semestra je nevyhnutné, aby sa vykonávali prijaté plány obnovy a odolnosti, keďže tieto plány riešia všetky príslušné odporúčania pre jednotlivé krajiny vydané v cykloch európskeho semestra 2019 a 2020 alebo ich významnú podskupinu. Odporúčania pre jednotlivé krajiny na roky 2019 a 2020 sú naďalej rovnako relevantné aj pre plány obnovy a odolnosti, ktoré boli revidované, aktualizované alebo zmenené v súlade s článkami 14, 18 a 21 nariadenia (EÚ) 2021/241, a to popri akýchkoľvek iných odporúčaniach pre jednotlivé krajiny vydaných do dátumu predloženia takýchto revidovaných, aktualizovaných alebo zmenených plánov.

(5) Všeobecná úniková doložka Paktu stability a rastu je aktívna od marca 2020. Komisia vo svojom oznámení z 3. marca 2021 s názvom „Rok od vypuknutia pandémie COVID-19: reakcia fiškálnej politiky“ vyjadrila názor, že rozhodnutie o deaktivácii alebo pokračovaní v uplatňovaní všeobecnej únikovej doložky by sa malo prijať po celkovom posúdení stavu hospodárstva, pričom kľúčovým kvantitatívnym kritériom by mala byť úroveň hospodárskej činnosti v Únii alebo eurozóne v porovnaní s predkrízovými úrovňami (z konca roku 2019). Zvýšená neistota a výrazné riziká horšieho než očakávaného vývoja v súvislosti s hospodárskym výhľadom v kontexte vojny v Európe, bezprecedentné zvyšovanie cien energií a pokračujúce narušenia dodávateľských reťazcov si vyžadujú predĺženie uplatňovania všeobecnej únikovej doložky Paktu stability a rastu aj v roku 2023.

(6) V súlade s prístupom uvedeným v odporúčaní Rady z 18. júna 2021 ([6]), ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Česka na rok 2021, sa celkové zámery fiškálnej politiky v súčasnosti najlepšie merajú ako zmena primárnych výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19), ale so započítaním výdavkov financovaných z nenávratnej podpory (grantov) z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie, vo vzťahu k strednodobému potenciálnemu rastu ([7]). Nad rámec celkových zámerov fiškálnej politiky a s cieľom posúdiť, či je vnútroštátna fiškálna politika obozretná a či jej zloženie prispieva k udržateľnej obnove v súlade so zelenou a digitálnou transformáciou, sa pozornosť venuje aj vývoju primárnych bežných výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19) a investícií financovaných z vnútroštátnych zdrojov ([8]).

([4]) Vykonávacie rozhodnutie Rady (EÚ) 2022/382 zo 4. marca 2022, ktorým sa konštatuje skutočnosť, že došlo k hromadnému prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny v zmysle článku 5 smernice 2001/55/ES, a zavádza sa dočasná ochrana (Ú. v. EÚ L 71, 4.3.2022, s. 1).

([5]) Smernica Rady 2001/55/ES z 20. júla 2001 o minimálnych štandardoch na poskytovanie dočasnej ochrany v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb a o opatreniach na podporu rovnováhy úsilia medzi členskými štátmi pri prijímaní takýchto osôb a znášaní z toho vyplývajúcich dôsledkov (Ú. v. ES L 212, 7.8.2001, s. 12).

([6]) Odporúčanie Rady z 18. júna 2021, ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Česka na rok 2021 (Ú. v. EÚ C 304, 29.7.2021, s. 10).

([7]) Odhady týkajúce sa zámerov fiškálnej politiky a ich zložiek uvedené v tomto odporúčaní sú odhady Komisie založené na predpokladoch, z ktorých vychádza prognóza Komisie z jari 2022. Komisiou odhadovaný strednodobý potenciálny rast nezahŕňa pozitívny vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a ktoré môžu posilniť potenciálny rast.

([8]) Nie sú financované z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie.

(7) Komisia 2. marca 2022 prijala oznámenie poskytujúce všeobecné usmernenia v oblasti fiškálnej politiky na rok 2023 (ďalej len „fiškálne usmernenia“) a ktorého cieľom bolo podporiť prípravu programov stability a konvergenčných programov členských štátov, a tým posilniť koordináciu politík. Komisia konštatovala, že na základe makroekonomického výhľadu prognózy zo zimy 2022 bude v roku 2023 zrejme vhodné prejsť z podporných súhrnných zámerov fiškálnej politiky z rokov 2020 – 2022 na všeobecne neutrálne súhrnné zámery fiškálnej politiky, pričom treba pohotovo reagovať na vyvíjajúcu sa hospodársku situáciu. Komisia oznámila, že fiškálne odporúčania na rok 2023 by mali byť pre jednotlivé členské štáty aj naďalej diferencované, pričom by sa v nich mali zohľadňovať možné cezhraničné účinky presahovania. Komisia vyzvala členské štáty, aby usmernenia zohľadnili vo svojich programoch stability a konvergenčných programoch. Komisia sa zaviazala, že bude pozorne monitorovať hospodársky vývoj a podľa potreby upraví svoje politické usmernenia, a to najneskôr v rámci jarného balíka európskeho semestra koncom mája 2022.

(8) Pokiaľ ide o fiškálne usmernenia, vo fiškálnych odporúčaniach na rok 2023 je zohľadnený zhoršený hospodársky výhľad, zvýšená neistota a ďalšie riziká horšieho než očakávaného vývoja, ako aj vyššia inflácia v porovnaní s prognózou Komisie zo zimy 2022. Na základe uvedených skutočností je v rámci fiškálnej reakcie nutné zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti, ako aj prostredníctvom cielených a dočasných opatrení zachovať kúpnu silu najzraniteľnejších domácností s cieľom zmierniť vplyv zvýšenia cien energií a pomôcť obmedziť inflačné tlaky vyplývajúce z druhotných účinkov. Fiškálna politika musí zostať pružná, aby sa prispôsobila rýchlo sa vyvíjajúcim okolnostiam vrátane výziev vyplývajúcich z útočnej vojny Ruska proti Ukrajine, pokiaľ ide o obranu a bezpečnosť, a musí byť diferencovaná v jednotlivých členských štátoch v závislosti od ich fiškálnej a hospodárskej situácie, a to aj z hľadiska ich expozície voči kríze a prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny.

(9) V súlade s článkom 18 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2021/241 Česko predložilo Komisii 1. júna 2021 svoj národný plán obnovy a odolnosti. Komisia podľa článku 19 nariadenia (EÚ) 2021/241 posúdila relevantnosť, efektívnosť, účinnosť a koherentnosť plánu obnovy a odolnosti, a to v súlade s usmerneniami pre posudzovanie stanovenými v prílohe V k uvedenému nariadeniu. Rada 13. júla 2021 prijala vykonávacie rozhodnutie o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Česka ([9]). Uvoľnenie splátok je podmienené prijatím rozhodnutia Komisie v súlade s článkom 24 ods. 5 nariadenia (EÚ) 2021/241, v ktorom sa uvedie, že Česko uspokojivo splnilo príslušné míľniky a ciele stanovené vo vykonávacom rozhodnutí Rady. Keď sa hovorí o uspokojivom splnení, predpokladá sa, že v súvislosti s predchádzajúcimi míľnikmi a cieľmi, ktoré už boli dosiahnuté, nedošlo k zvratu.

(10) Česko predložilo 28. apríla 2022 svoj národný program reforiem na rok 2022 a 11. mája 2022, t. j. po lehote stanovenej v článku 8 nariadenia (ES) č. 1466/97, svoj konvergenčný program na rok 2022. Obidva programy sa s cieľom zohľadniť prepojenia medzi nimi posudzovali spoločne. V súlade s článkom 27 nariadenia (EÚ) 2021/241 sa v národnom programe reforiem na rok 2022 zohľadňujú aj polročné správy Česka o pokroku dosiahnutom pri vykonávaní jeho plánu obnovy a odolnosti.

(11) Komisia 23. mája 2022 uverejnila správu o krajine týkajúcu sa Česka na rok 2022. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Česko dosiahlo pri plnení príslušných odporúčaní pre danú krajinu prijatých Radou v rokoch 2019, 2020 a 2021, a na základe hodnotiacej tabuľky obnovy a odolnosti sa zhodnotilo vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Českom. Na základe tejto analýzy sa v správe o krajine identifikovali nedostatky v súvislosti s tými výzvami, ktoré plán obnovy a odolnosti nerieši alebo ich rieši len čiastočne, ako aj v súvislosti s novými a vznikajúcimi výzvami vrátane výziev vyplývajúcich z invázie Ruska na Ukrajinu. Okrem toho sa v nej posudzoval pokrok Česka pri vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv a pri dosahovaní hlavných cieľov Únie v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby, ako aj pokrok pri dosahovaní cieľov Organizácie Spojených národov v oblasti udržateľného rozvoja.

(12) Komisia 23. mája 2022 vydala správu podľa článku 126 ods. 3 zmluvy. V tejto správe sa rozoberala rozpočtová situácia Česka, keďže jeho deficit verejných financií v roku 2021 presiahol referenčnú hodnotu 3 % hrubého domáceho produktu (HDP) stanovenú v zmluve. V správe sa konštatovalo, že kritérium deficitu nebolo dodržané. V súlade s oznámením z 2. marca 2022 Komisia na jar 2022 nenavrhla začatie nových postupov pri nadmernom deficite, pričom na jeseň 2022 opätovne posúdi, či je potrebné navrhnúť začatie takýchto postupov.

([9]) ST 11047/2021; ST 11047/2021 ADD 1; ST 11047/2021 COR 1.

(13) Rada vo svojom odporúčaní z 20. júla 2020 ([10]) odporučila Česku, aby v súlade so všeobecnou únikovou doložkou prijalo v rokoch 2020 a 2021 všetky potrebné opatrenia na účinné riešenie pandémie COVID-19, posilnenie hospodárstva a podporu následnej obnovy. Zároveň mu odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálne politiky zamerané na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie udržateľnosti dlhovej služby pri súčasnom zvyšovaní investícií. Podľa údajov overených Eurostatom sa deficit verejných financií Česka zvýšil z 5,8 % HDP v roku 2020 na 5,9 % HDP v roku 2021. V rámci reakcie fiškálnej politiky Česko v roku 2021 podporovalo obnovu hospodárstva, pričom objem dočasných núdzových opatrení klesol z 3,1 % HDP v roku 2020 na 2,3 % HDP v roku 2021. Opatrenia, ktoré Česko prijalo v roku 2021, boli v súlade s odporúčaním Rady z 20. júla 2020. Diskrečné rozpočtové opatrenia, ktoré vláda prijala v rokoch 2020 a 2021, boli väčšinou dočasné alebo vyvážené kompenzačnými opatreniami. Zároveň však niektoré diskrečné opatrenia, ktoré vláda prijala v období 2020 – 2021, neboli dočasné ani vyvážené kompenzačnými opatreniami, pričom išlo najmä o zníženie dane z príjmov fyzických osôb s vplyvom približne 1,9 % HDP. Podľa údajov overených Eurostatom sa verejný dlh zvýšil z 37,7 % HDP v roku 2020 na 41,9 % HDP v roku 2021.

(14) Makroekonomický scenár, z ktorého vychádzajú rozpočtové projekcie uvedené v konvergenčnom programe na rok 2022, je na rok 2022 opatrný a na rok 2023 priaznivý. Vláda predpokladá, že reálny HDP sa v roku 2022 zvýši o 1,2 % a v roku 2023 o 3,6 %. Na porovnanie, v prognóze Komisie z jari 2022 sa v roku 2022 predpokladá vyšší rast reálneho HDP na úrovni 1,9 % a v roku 2023 nižší rast na úrovni 2,7 %, a to najmä v dôsledku odlišných vyhliadok súkromnej spotreby vyplývajúcich z rozdielnych predpokladov týkajúcich sa využívania úspor a indexácie platov. Vláda vo svojom konvergenčnom programe na rok 2022 očakáva, že celkový deficit klesne na 4,5 % HDP v roku 2022 a ďalej na 3,2 % HDP v roku 2023. Tento pokles odráža najmä zrušenie väčšiny núdzových opatrení a vysoký rast nominálneho HDP. Podľa programu sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP vzrastie v roku 2022 na 42,7 % a v roku 2023 na 43,4 %. Na základe opatrení v príslušných oblastiach politiky, ktoré boli známe k dátumu uzávierky prognózy, sa v prognóze Komisie z jari 2022 predpokladá deficit verejných financií na úrovni 4,3 % HDP v roku 2022 a 3,9 % HDP v roku 2023. Tieto údaje zodpovedajú deficitu predpokladanému v roku 2022 a sú vyššie ako deficit predpokladaný v roku 2023 v konvergenčnom programe na rok 2022, a to najmä z dôvodu o niečo menej optimistického makroekonomického scenára v prognóze Komisie z jari 2022 a z dôvodu odlišných predpokladov týkajúcich sa miery inflácie a jej premietnutia do verejných výdavkov. V prognóze Komisie z jari 2022 sa počíta s podobným pomerom dlhu verejnej správy k HDP, a to 42,8 % v roku 2022 a 44,0 % v roku 2023. Podľa prognózy Komisie z jari 2022 sa strednodobý (desaťročný priemerný) rast potenciálneho HDP odhaduje na 2,0 %. Tento odhad však nezahŕňa vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a môžu posilniť potenciálny rast Česka.

(15) Vláda v roku 2022 postupne zrušila väčšinu opatrení prijatých v reakcii na krízu COVID-19, takže sa predpokladá, že objem dočasných núdzových opatrení klesne z 2,3 % HDP v roku 2021 na 0,1 % HDP v roku 2022. Deficit verejných financií je ovplyvnený opatreniami prijatými na zmiernenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu zvýšenia cien energie, ktoré sa v prognóze Komisie z jari 2022 odhadujú na 0,1 % HDP v roku 2022, pričom sa očakáva, že v roku 2023 sa postupne zrušia ([11]). Uvedené opatrenia pozostávajú najmä zo zníženia nepriamych daní zo spotreby energie. Tieto opatrenia boli oznámené ako dočasné. Ak však ceny energie zostanú v roku 2023 zvýšené, niektoré z nich by sa mohli uplatňovať aj naďalej. Niektoré z týchto opatrení nie sú cielené, najmä celoplošné zníženie spotrebných daní. Deficit verejných financií je tiež ovplyvnený nákladmi na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny, pričom v prognóze Komisie z jari 2022 sa predpokladá, že v roku 2022 budú na úrovni 0,4 % HDP a v roku 2023 na úrovni 0,6 % HDP ([12]).

([10]) Odporúčanie Rady z 20. júla 2020, ktoré sa týka národného programu reforiem Česka na rok 2020 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Česka na rok 2020 (Ú. v. EÚ C 282, 26.8.2020, s. 15).

([11]) Tieto údaje predstavujú úroveň ročných rozpočtových nákladov na uvedené opatrenia prijaté od jesene 2021, a to vrátane bežných príjmov a výdavkov, ako aj prípadných opatrení v oblasti kapitálových výdavkov.

([12]) Predpokladá sa, že do konca roka 2022 sa celkový počet osôb vysídlených z Ukrajiny prichádzajúcich do Únie postupne zvýši na 6 miliónov, pričom ich geografické rozloženie je odhadnuté na základe veľkosti existujúcej diaspóry, relatívneho počtu obyvateľov prijímajúceho členského štátu a skutočného rozmiestnenia vysídlených osôb z Ukrajiny v rámci Únie v marci 2022. Pokiaľ ide o rozpočtové náklady na osobu, odhady vychádzajú z mikrosimulačného modelu Spoločného výskumného centra Komisie s názvom Euromod, pričom sa zohľadňujú tak peňažné transfery, na ktoré ľudia môžu mať nárok, ako aj vecné dávky, ako je vzdelávanie a zdravotná starostlivosť.

(16) Rada vo svojom odporúčaní z 18. júna 2021 odporučila, aby Česko v roku 2022 zachovalo podporné zámery fiškálnej politiky vrátane tých, ktoré vyplývajú z impulzu poskytnutého Mechanizmom na podporu obnovy a odolnosti, a aby zachovalo investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Rada zároveň Česku odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie fiškálnej udržateľnosti v strednodobom horizonte a aby súčasne zvyšovalo investície s cieľom posilniť rastový potenciál.

(17) Podľa prognózy Komisie z jari 2022, ako aj informácií uvedených v konvergenčnom programe Česka na rok 2022 sa predpokladá, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2022 vo všeobecnosti neutrálne a dosiahnu úroveň + 0,1 % HDP, zatiaľ čo Rada odporučila podporné zámery ([13]). Česko plánuje pokračovať v podpore obnovy tým, že bude využívať Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií v súlade s odporúčaním Rady. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti sa má v porovnaní s rokom 2021 zvýšiť o 1,0 percentuálneho bodu HDP. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2022 predstavovať reštriktívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,6 percentuálneho bodu ([14]). Česko preto neplánuje zachovať investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2022 predstavovať reštriktívny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,7 percentuálneho bodu. Zahŕňa to dodatočný vplyv opatrení na riešenie hospodárskeho a sociálneho dosahu zvýšenia cien energie (0,03 % HDP), ako aj náklady na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny (0,4 % HDP).

(18) V prognóze Komisie z jari 2022 sa uvádza, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2023 za predpokladu nezmenenej politiky predstavovať 0,1 % HDP ([15]). Predpokladá sa, že Česko bude v roku 2023 naďalej využívať granty Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií na podporu obnovy. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti sa má v porovnaní s rokom 2022 zvýšiť o 0,1 percentuálneho bodu HDP. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2023 predstavovať expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,2 percentuálneho bodu ([16]). Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2023 predstavovať reštriktívny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,4 percentuálneho bodu. Zahŕňa to vplyv postupného rušenia opatrení na riešenie zvýšených cien energie (0,1 % HDP) a ďalšie náklady na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny (0,2 % HDP).

(19) V konvergenčnom programe na rok 2022 sa očakáva, že deficit verejných financií postupne klesne na úroveň 3,2 % HDP v roku 2023, 2,9 % HDP v roku 2024 a 2,7 % HDP do roku 2025. Počíta sa teda s tým, že deficit verejných financií klesne do roku 2024 pod úroveň 3 % HDP. V týchto projekciách sa predpokladá obmedzenie rastu verejných výdavkov – vrátane odmien zamestnancov, medzispotreby a naturálnych sociálnych transferov – ktoré majú rásť nižším tempom, ako je rast príjmov a rast nominálneho HDP. Po dosiahnutí vrcholu v roku 2023 sa predpokladá aj pokles verejných investícií vyjadrených ako percentuálny podiel HDP. Podľa konvergenčného programu na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP sa bude do roku 2025 zvyšovať, a to konkrétne na 44,4 % v roku 2024 a na 45,4 % v roku 2025. Podľa analýzy Komisie sa zdá, že riziká v oblasti udržateľnosti dlhovej služby sú v strednodobom horizonte stredné.

(20) Česko čelí v strednodobom a dlhodobom horizonte rizikám v oblasti fiškálnej udržateľnosti. Ide o dôsledok nepriaznivého počiatočného salda a nákladov súvisiacich so starnutím obyvateľstva. Počiatočné saldo negatívne ovplyvňujú trvalé daňové úľavy zavedené v posledných dvoch rokoch (najväčšia z uvedených úľav súvisí so znížením základu dane z príjmov fyzických osôb). Tieto opatrenia neboli kompenzované zodpovedajúcim znížením výdavkov a viedli k zvýšeniu štrukturálneho deficitu. Ďalší tlak vytvárajú v strednodobom až dlhodobom horizonte náklady súvisiace so starnutím obyvateľstva. Vzhľadom na predpokladané zdvojnásobenie indexu ekonomickej závislosti poproduktívnej zložky (podľa správy o starnutí obyvateľstva z roku 2021 vydanej Komisiou) a stanovenie stropu pre vek odchodu do dôchodku sa očakáva, že výdavky na dôchodky sa zvýšia z 8,8 % HDP v roku 2030 na 11,4 % HDP do roku 2050. Okrem toho sa predpokladá, že verejné výdavky na zdravotnú

([13]) Záporné znamienko ukazovateľa znamená, že rast primárnych výdavkov je vyšší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na expanzívnu fiškálnu politiku; kladné znamienko ukazovateľa naopak znamená, že rast primárnych výdavkov je nižší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na reštriktívnu fiškálnu politiku.

([14]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať expanzívny príspevok vo výške 0,3 percentuálneho bodu HDP.

([15]) Záporné znamienko ukazovateľa znamená, že rast primárnych výdavkov je vyšší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na expanzívnu fiškálnu politiku; kladné znamienko ukazovateľa naopak znamená, že rast primárnych výdavkov je nižší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na reštriktívnu fiškálnu politiku.

([16]) Ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov majú predstavovať neutrálny príspevok.

starostlivosť a dlhodobú starostlivosť sa v dôsledku starnutia obyvateľstva do roku 2070 zvýšia o 0,9 percentuálneho bodu, resp. 1,7 percentuálneho bodu HDP. Hoci plán obnovy a odolnosti sa už zaoberá fragmentáciou riadenia a financovania dlhodobej starostlivosti, na obnovenie dlhodobej udržateľnosti verejných financií budú nevyhnutné ďalšie kroky na riešenie výziev súvisiacich so starnutím obyvateľstva. Možnosti politiky zahŕňajú zvýšenie veku odchodu do dôchodku v súlade so zvýšením strednej dĺžky života, úpravu mier indexácie dôchodkov tak, aby bola zohľadnená fiškálna udržateľnosť dôchodkového systému, stimuly na zvyšovanie miery účasti ľudí starších ako 60 rokov na trhu práce alebo prijatie iných opatrení na posilnenie ponuky pracovnej sily.

(21) V súlade s článkom 19 ods. 3 písm. b) nariadenia (EÚ) 2021/241 a kritériom 2.2 prílohy V k uvedenému nariadeniu plán obnovy a odolnosti zahŕňa rozsiahly súbor vzájomne sa posilňujúcich reforiem a investícií s orientačným harmonogramom vykonávania, ktoré sa má dokončiť do 31. augusta 2026. Tieto reformy a investície prispievajú k riešeniu všetkých hospodárskych a sociálnych výziev uvedených v odporúčaniach pre danú krajinu, ktoré Rada v rámci európskeho semestra v rokoch 2019 a 2020 adresovala Česku, alebo ich významnej podskupiny, ako aj k plneniu všetkých odporúčaní pre danú krajinu vydaných pred dátumom prijatia plánu obnovy a odolnosti. Konkrétne v oblasti energetiky plánuje Česko využiť Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti na rozšírenie využívania obnoviteľných zdrojov energie, najmä fotovoltiky, zlepšenie energetickej efektívnosti obytných a verejných budov a podporu výmeny kotlov na uhlie v domácnostiach. Udržateľná doprava sa podporuje investovaním do železničnej infraštruktúry a ekologickej mestskej dopravy, ako aj presadzovaním využívania vozidiel s nízkymi emisiami. Odporúčania v oblasti výskumu a vývoja sa realizujú prostredníctvom investícií zameraných na posilnenie spolupráce medzi verejným a súkromným sektorom, ako aj podporou rámca pre inovácie a finančnou/nefinančnou podporou inovačných firiem. Podnikateľské prostredie sa zlepšuje vďaka viacerým opatreniam elektronickej verejnej správy, protikorupčným reformám a komplexnej reforme postupu udeľovania stavebných povolení, čo sú v súčasnosti hlavné oblasti, ktoré v Česku bránia investíciám. Medzi kľúčové opatrenia na plnenie odporúčaní týkajúcich sa trhu práce patria programy zvyšovania úrovne zručností a rekvalifikácie, ktorých cieľom je pripraviť pracovnú silu na zelenú a digitálnu transformáciu, ako aj nové zariadenia starostlivosti o deti do troch rokov, ktorých cieľom je zvýšiť počet žien, ktoré pracujú alebo si hľadajú zamestnanie. Pokiaľ ide o vzdelávanie, cieľom plánu obnovy a odolnosti je zvýšiť digitálnu gramotnosť žiakov a učiteľov, poskytnúť školám digitálne vybavenie a zároveň zabezpečiť inkluzívne vzdelávanie prostredníctvom podpory znevýhodnených škôl a tútorstva. Odporúčania v oblasti zdravotnej starostlivosti sa realizujú prostredníctvom zvýšenej prevencie rakoviny a rehabilitačnej starostlivosti, rozvoja portálu elektronického zdravotníctva na podporu postupov integrovanej starostlivosti, ako aj prostredníctvom podpory vzdelávania v oblasti zdravotnej starostlivosti. Ďalšie doplnkové opatrenia zahŕňajú opatrenia na zlepšenie dlhodobej starostlivosti.

(22) Očakáva sa, že vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Česka prispeje k ďalšiemu pokroku v oblasti zelenej a digitálnej transformácie. Opatrenia na podporu cieľov v oblasti klímy v Česku predstavujú 42 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti, zatiaľ čo opatrenia na podporu digitálnych cieľov predstavujú 22 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti. Plnohodnotné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti v súlade s príslušnými míľnikmi a cieľmi pomôže Česku rýchlo sa zotaviť z dôsledkov krízy COVID-19 a zároveň posilní jeho odolnosť. Pre úspešné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti, ako aj iných hospodárskych politík a politík zamestnanosti, ktoré presahujú rámec plánu obnovy a odolnosti, je naďalej dôležité systematické zapojenie sociálnych partnerov a iných relevantných zainteresovaných strán, ktorým sa má zabezpečiť všeobecná zodpovednosť za celkový program v danej oblasti politiky.

(23) Komisia 13. mája 2022 schválila partnerskú dohodu, stanovenú v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 ([17]), ktorú predložilo Česko. Česko v decembri 2021 a januári 2022 predložilo sedem programov stanovených v uvedenom nariadení. Program spravodlivej transformácie bol predložený 16. marca 2022. V súlade s nariadením (EÚ) 2021/1060 má Česko pri programovaní fondov politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027 zohľadniť príslušné odporúčania pre danú krajinu. Predstavuje to predpoklad na zlepšenie účinnosti a maximalizáciu pridanej hodnoty finančnej podpory, ktorá sa má získať z fondov politiky súdržnosti, ako aj podporu koordinácie, komplementarity a koherentnosti medzi týmito fondmi politiky súdržnosti a inými nástrojmi a fondmi Únie. Úspešné vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako aj programov politiky súdržnosti závisí aj od odstránenia prekážok brániacich investíciám na podporu zelenej a digitálnej transformácie a vyváženého územného rozvoja.

([17]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 z 24. júna 2021, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde, Fonde na spravodlivú transformáciu a Európskom námornom, rybolovnom a akvakultúrnom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl, migráciu a integráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 159).

(24) Nad rámec hospodárskych a sociálnych výziev, ktoré sa riešia v pláne obnovy a odolnosti, Česko čelí viacerým ďalším výzvam súvisiacim s bývaním. Cenová dostupnosť obytných nehnuteľností v Česku bola za posledných päť rokov jednou z najhorších v Únii. Obmedzený bytový fond sociálneho bývania navyše nemôže uspokojiť dopyt všetkých nízkopríjmových a zraniteľných domácností (v roku 2019 predstavoval 0,4 % celkového bytového fondu v porovnaní s priemerom 7 – 8 % v Únii) a existujúce príspevky na bývanie sa nevyužívajú dostatočne. V posledných rokoch sa financovaním politiky súdržnosti podporili investície do nových jednotiek sociálneho bývania, pričom v novom programovom období sa bude naďalej podporovať sociálne začlenenie, a to aj prostredníctvom sociálneho bývania. V Česku chýbajú právne predpisy o sociálnom bývaní, ako aj komplexný rámec. To bráni koordinácii nejednotných politík v oblasti bývania a vymedzeniu zodpovedností jednotlivých vnútroštátnych a regionálnych orgánov. Tieto už existujúce výzvy sa ešte viac prehĺbili v dôsledku pandémie COVID-19 a prílevu ľudí utekajúcich z Ukrajiny.

(25) Vzhľadom na mandát hláv štátov, resp. predsedov vlád Únie, ktorý je stanovený vo vyhlásení z Versailles, je cieľom návrhu Komisie pre REPowerEU čo najskôr ukončiť závislosť Únie od dovozu fosílnych palív z Ruska. Na tento účel Komisia plánuje v dialógu s členskými štátmi určiť najvhodnejšie projekty, investície a reformy na vnútroštátnej úrovni, regionálnej úrovni a na úrovni Únie. Cieľom týchto opatrení je znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív a prejsť na dovoz fosílnych palív z iných krajín, než je Rusko.

(26) V prípade Česka sú rozsah a tempo prechodu na zelenú energiu nedostatočné. V záujme zníženia závislosti od fosílnych palív vrátane zemného plynu je nevyhnutné urýchliť zavádzanie obnoviteľných zdrojov energie s osobitným zameraním na slnečnú a veternú energiu a tepelné čerpadlá. Udeľovanie povolení novým zariadeniam môže byť jednoduchšie a rýchlejšie a sprievodný regulačný rámec možno zlepšiť. Energetická náročnosť v Česku je v porovnaní s priemerom Únie dvojnásobná, čo znamená, že Česku by prospelo aj rýchlejšie napredovanie v súvislosti s úsporami energie tým, že by sa zameralo na hĺbkovú obnovu. Ďalším kľúčovým prvkom je urýchlenie investícií do dekarbonizácie sektora vykurovania a priemyselných odvetví. Na to, aby Česko dosiahlo súlad s cieľmi balíka *Fit for 55*, bude potrebné ďalšie zvýšenie ambícií v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov a zvýšenie cieľov v oblasti obnoviteľných zdrojov energie a energetickej efektívnosti.

(27) Podľa údajov z roku 2020 všetok dovážaný zemný plyn pochádza z Ruska (100 % oproti priemeru Únie na úrovni 44 %) a závislosť od Ruska v prípade ropy (49 % oproti 26 %) a uhlia (70 % oproti 54 %) je takisto výrazne nad priemerom Únie ([18]). Podiel zemného plynu (17,7 % oproti 24,4 %) a ropy (20,9 % oproti 32,7 %) v energetickom mixe je nižší ako priemer Únie, zatiaľ čo podiel uhlia je vyšší (29,6 % oproti 10,8 %). Jadrová energia tvorí 18,2 % energetického mixu v porovnaní s 13,1 % v Únii, pričom obnoviteľné zdroje energie a biopalivá tvoria 13,4 %. Súčasný cieľ Česka týkajúci sa podielu obnoviteľných zdrojov energie do roku 2030 je na úrovni 22 % a hoci plán obnovy a odolnosti zahŕňa investície na výstavbu fotovoltických panelov s výkonom najmenej 270 MW, predstavuje to len malý zlomok celkovej nainštalovanej kapacity obnoviteľných zdrojov energie. Česko bude musieť urýchliť zavádzanie obnoviteľných zdrojov energie, najmä zlepšením regulačného rámca a rámca udeľovania povolení. Príkladmi opatrení, ktoré by slúžili tomuto cieľu, sú zjednodušené autorizačné postupy pre obnoviteľné zdroje energie na jednotnom kontaktnom mieste, zvýšené prahové hodnoty pre výnimky zo stavebných povolení a povinnej registrácie vlastníkov zariadení na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov ako podnikateľov, ako aj ľahší prístup k dostupnej kapacite sústavy. Ďalšie podporné opatrenia by mohli zahŕňať preskúmanie právnych predpisov v oblasti energetiky a obnoviteľných zdrojov energie, ako aj preskúmanie príslušných systémov podpory (napr. stimulácia energetických spoločenstiev, tarifná podpora pre obnoviteľné zdroje energie malého rozsahu; aukcie pre nové zariadenia; nové systémy podpory v súvislosti s odvetvovými cieľmi; obnoviteľné zdroje energie v oblasti vykurovania a chladenia; cielená podpora tepelných čerpadiel, geotermálnej energie, obnoviteľného vodíka a udržateľného biometánu).

Česku by prospela aj digitalizácia a modernizácia elektrickej siete, ktorej cieľom by bolo prispôsobiť ju zvýšenej úrovni nestálych obnoviteľných zdrojov energie v rámci sústavy, a to v kombinácii s investíciami do zariadení na uskladňovanie energie. Využitie existujúcej prepojenej plynovodnej siete a dostupnej kapacity na uskladňovanie plynu má zásadný význam, pokiaľ ide o prechod na dovoz zemného plynu z iných krajín, než je Rusko. Pri nových investíciách do infraštruktúry a sietí na rozvod plynu by sa malo podľa možnosti dbať na ich odolnosť voči budúcim zmenám, aby sa mohli v budúcnosti preorientovať na udržateľné palivá a stať sa tak dlhodobo udržateľnými.

([18]) Eurostat (2020), podiel dovozu z Ruska na celkovom dovoze zemného plynu, ropy a čierneho uhlia. Pokiaľ ide o priemer EÚ27, celkový dovoz je založený na dovoze z krajín mimo EÚ27. V prípade Česka celkový dovoz zahŕňa obchod v rámci EÚ. Ropa nezahŕňa rafinované ropné produkty. Česko je nepriamo závislé od dovozu z Ruska prostredníctvom obchodu v rámci Únie. Ak by sa zohľadnila sekundárna závislosť od ruského uhlia prostredníctvom dovozu v rámci Únie, viedlo by to k odhadu, že závislosť Česka od dovozu čierneho uhlia z Ruska je na úrovni 70 %.

(28) Hoci plán obnovy a odolnosti a programy Kohézneho fondu na roky 2021 – 2027 obsahujú významné investície do obnovy budov, bude treba vyvinúť ďalšie úsilie na riešenie nadpriemernej spoločnej spotreby tepla Česka v sektore budov. Existuje priestor na urýchlenie a prehĺbenie energetickej obnovy budov, dôsledné uplatňovanie zásady prvoradosti energetickej efektívnosti, investovanie do obnoviteľných zdrojov tepla, prípravu národnej stratégie na dekarbonizáciu vykurovania fondu budov, zriadenie agentúry pre udržateľnú energiu na vnútroštátnej úrovni, ako aj prijatie systému aukčnej podpory pre opatrenia v oblasti energetickej efektívnosti v priemysle a malých podnikoch. Budovy a vykurovacie siete napojené na diaľkové vykurovanie na báze uhlia sa musia čo najskôr zrenovovať podľa najprísnejších noriem energetickej efektívnosti, aby sa zabezpečilo nákladovo efektívne postupné vyraďovanie uhlia.

(29) Hoci zrýchlenie prechodu ku klimatickej neutralite a odklonu od fosílnych palív bude mať v niektorých odvetviach za následok značné náklady na reštrukturalizáciu, Česko môže v rámci politiky súdržnosti využiť Mechanizmus spravodlivej transformácie, aby zmiernilo sociálno-ekonomický dosah tohto prechodu v najviac zasiahnutých regiónoch. Česko môže okrem toho využiť Európsky sociálny fond plus zriadený nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 ([19]) na zlepšenie pracovných príležitostí a posilnenie sociálnej súdržnosti.

(30) Rada na základe posúdenia Komisie preskúmala konvergenčný program na rok 2022 a jej stanovisko ([20]) je zohľadnené v odporúčaní 1.

TÝMTO ODPORÚČA, aby Česko v rokoch 2022 a 2023 prijalo opatrenia s týmto cieľom:

1. v roku 2023 zabezpečiť, aby bol rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov v súlade s celkovo neutrálnymi zámermi politiky, pričom sa zohľadní pokračujúca dočasná a cielená podpora pre domácnosti a podniky, ktoré najviac pociťujú prudký nárast cien energií, a pre ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny; byť pripravené prispôsobiť súčasné výdavky vyvíjajúcej sa situácii; zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti s ohľadom na iniciatívu RePowerEU, okrem iného aj využitím Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie; v období po roku 2023 uskutočňovať fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií; prijať opatrenia na zabezpečenie dlhodobej fiškálnej udržateľnosti verejných financií vrátane udržateľnosti dôchodkového systému;

2. pokračovať vo vykonávaní svojho plánu obnovy a odolnosti v súlade s míľnikmi a cieľmi uvedenými vo vykonávacom rozhodnutí Rady z 8. septembra 2021; urýchlene dokončiť rokovania s Komisiou o programových dokumentoch politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027, aby sa mohli začať vykonávať;

3. posilniť poskytovanie sociálneho a cenovo dostupného bývania, a to aj prijatím osobitného legislatívneho rámca pre sociálne bývanie a lepšou koordináciou medzi rôznymi verejnými orgánmi;

4. znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív a diverzifikovať ich dovoz; urýchliť zavádzanie obnoviteľných zdrojov energie, zefektívniť postupy udeľovania povolení a uľahčiť prístup k sústave; zvýšiť energetickú efektívnosť systémov diaľkového vykurovania a fondu budov podporovaním hĺbkovej obnovy a obnoviteľných zdrojov tepla.

V Bruseli 12. júla 2022

Za Radu
predseda
Z. STANJURA

([19]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 z 24. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európsky sociálny fond plus (ESF+) a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 1296/2013 (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 21).
([20]) Podľa článku 9 ods. 2 nariadenia (ES) č. 1466/97.

ODPORÚČANIE RADY

z 12. júla 2022,

ktoré sa týka národného programu reforiem Dánska na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Dánska na rok 2022

(2022/C 334/04)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii ([1]), a najmä na jeho článok 9 ods. 2,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

(1) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 ([2]), ktorým sa zriadil Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, nadobudlo účinnosť 19. februára 2021. Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti poskytuje finančnú podporu na vykonávanie reforiem a investícií, pričom so sebou prináša fiškálny impulz financovaný Úniou. Prispieva k obnove hospodárstva a vykonávaniu udržateľných reforiem a investícií zvyšujúcich rast, najmä na podporu zelenej a digitálnej transformácie, a zároveň posilňuje odolnosť hospodárstiev členských štátov a ich potenciálny rast. Okrem toho prispieva aj k posilneniu udržateľných verejných financií a k podpore rastu a tvorby pracovných miest v strednodobom a dlhodobom horizonte. Maximálny finančný príspevok pre členský štát v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti bude aktualizovaný v júni 2022 v súlade s článkom 11 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2021/241.

(2) Komisia 24. novembra 2021 prijala ročný prieskum udržateľného rastu, čo znamenalo začiatok európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík na rok 2022. Náležite zohľadnila sociálny záväzok z Porta k ďalšiemu vykonávaniu Európskeho piliera sociálnych práv vyhláseného Európskym parlamentom, Radou a Komisiou 17. novembra 2017, podpísaný 7. mája 2021. Európska rada 25. marca 2022 schválila priority ročného prieskumu udržateľného rastu na rok 2022. Komisia 24. novembra 2021 prijala na základe nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 ([3]) aj správu o mechanizme varovania, v ktorej Dánsko neurčila za jeden z členských štátov, vo vzťahu ku ktorým bude potrebné vykonať hĺbkové preskúmanie. V ten istý deň Komisia prijala aj návrh spoločnej správy o zamestnanosti na rok 2022, v ktorej sa analyzuje vykonávanie usmernení pre politiky zamestnanosti a zásad Európskeho piliera sociálnych práv. Rada prijala spoločnú správu o zamestnanosti 14. marca 2022.

([1]) Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1.

([2]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17).

([3]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 zo 16. novembra 2011 o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh (Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 25).

(3) Invázia Ruska na Ukrajinu, ktorá nasledovala po globálnej pandémii, výrazne zmenila geopolitický a hospodársky kontext. Vplyv tejto invázie na hospodárstva členských štátov sa prejavil okrem iného vyššími cenami energií, potravín a surovín a horšími vyhliadkami rastu. Vyššie ceny energií veľmi negatívne ovplyvňujú predovšetkým najzraniteľnejšie domácnosti, ktoré žijú v energetickej chudobe alebo sú ňou ohrozené, ako aj podniky, ktoré najviac pociťujú prudký nárast cien energií. Okrem toho Únia zažíva bezprecedentný prílev ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny. Vplyv hospodárskych dôsledkov útočnej vojny Ruska sa v členských štátoch prejavuje v rôznej miere. V tejto súvislosti bola vykonávacím rozhodnutím Rady (EÚ) 2022/382 ([4]) dňa 4. marca 2022 prvýkrát aktivovaná smernica Rady 2001/55/ES ([5]), ktorou sa vysídleným osobám z Ukrajiny udeľuje právo na oprávnený pobyt v Únii, ako aj prístup k vzdelávaniu a odbornej príprave, na trh práce, k zdravotnej starostlivosti, bývaniu a sociálnemu zabezpečeniu.

(4) Vzhľadom na rýchlo sa meniacu hospodársku a geopolitickú situáciu bude európsky semester v roku 2022 pokračovať vo svojej rozsiahlej koordinácii hospodárskych politík a politík zamestnanosti a zároveň sa bude vyvíjať v súlade s požiadavkami na vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako sa uvádza v ročnom prieskume udržateľného rastu na rok 2022. Na plnenie priorít jednotlivých politík v rámci európskeho semestra je nevyhnutné, aby sa vykonávali prijaté plány obnovy a odolnosti, keďže tieto plány riešia všetky príslušné odporúčania pre jednotlivé krajiny vydané v cykloch európskeho semestra 2019 a 2020 alebo ich významnú podskupinu. Odporúčania pre jednotlivé krajiny na roky 2019 a 2020 sú naďalej rovnako relevantné aj pre plány obnovy a odolnosti, ktoré boli revidované, aktualizované alebo zmenené v súlade s článkami 14, 18 a 21 nariadenia (EÚ) 2021/241, a to popri akýchkoľvek iných odporúčaniach pre jednotlivé krajiny vydaných do dátumu predloženia takýchto revidovaných, aktualizovaných alebo zmenených plánov.

(5) Všeobecná úniková doložka Paktu stability a rastu je aktívna od marca 2020. Komisia vo svojom oznámení z 3. marca 2021 s názvom „Rok od vypuknutia pandémie COVID-19: reakcia fiškálnej politiky“ vyjadrila názor, že rozhodnutie o deaktivácii alebo pokračovaní v uplatňovaní všeobecnej únikovej doložky by sa malo prijať po celkovom posúdení stavu hospodárstva, pričom kľúčovým kvantitatívnym kritériom by mala byť úroveň hospodárskej činnosti v Únii alebo eurozóne v porovnaní s predkrízovými úrovňami (z konca roku 2019). Zvýšená neistota a výrazné riziká horšieho než očakávaného vývoja v súvislosti s hospodárskym výhľadom v kontexte vojny v Európe, bezprecedentné zvyšovanie cien energií a pokračujúce narušenia dodávateľských reťazcov si vyžadujú predĺženie uplatňovania všeobecnej únikovej doložky Paktu stability a rastu aj v roku 2023.

(6) V súlade s prístupom uvedeným v odporúčaní Rady z 18. júna 2021 ([6]), ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Dánska na rok 2021, sa celkové zámery fiškálnej politiky v súčasnosti najlepšie merajú ako zmena primárnych výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19), ale so započítaním výdavkov financovaných z nenávratnej podpory (grantov) z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie, vo vzťahu k strednodobému potenciálnemu rastu ([7]). Nad rámec celkových zámerov fiškálnej politiky a s cieľom posúdiť, či je vnútroštátna fiškálna politika obozretná a či jej zloženie prispieva k udržateľnej obnove v súlade so zelenou a digitálnou transformáciou, sa pozornosť venuje aj vývoju primárnych bežných výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19) a investícií financovaných z vnútroštátnych zdrojov ([8]).

([4]) Vykonávacie rozhodnutie Rady (EÚ) 2022/382 zo 4. marca 2022, ktorým sa konštatuje skutočnosť, že došlo k hromadnému prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny v zmysle článku 5 smernice 2001/55/ES, a zavádza sa dočasná ochrana (Ú. v. EÚ L 71, 4.3.2022, s. 1).

([5]) Smernica Rady 2001/55/ES z 20. júla 2001 o minimálnych štandardoch na poskytovanie dočasnej ochrany v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb a o opatreniach na podporu rovnováhy úsilia medzi členskými štátmi pri prijímaní takýchto osôb a znášaní z toho vyplývajúcich dôsledkov (Ú. v. ES L 212, 7.8.2001, s. 12).

([6]) Odporúčanie Rady z 18. júna 2021, ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Dánska na rok 2021 (Ú. v. EÚ C 304, 29.7.2021, s. 14).

([7]) Odhady týkajúce sa zámerov fiškálnej politiky a ich zložiek uvedené v tomto odporúčaní sú odhady Komisie založené na predpokladoch, z ktorých vychádza prognóza Komisie z jari 2022. Komisiou odhadovaný strednodobý potenciálny rast nezahŕňa pozitívny vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a ktoré môžu posilniť potenciálny rast.

([8]) Nie sú financované z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie.

(7) Komisia 2. marca 2022 prijala oznámenie poskytujúce všeobecné usmernenia v oblasti fiškálnej politiky na rok 2023 (ďalej len „fiškálne usmernenia“) a ktorého cieľom bolo podporiť prípravu programov stability a konvergenčných programov členských štátov, a tým posilniť koordináciu politík. Komisia konštatovala, že na základe makroekonomického výhľadu prognózy zo zimy 2022 bude v roku 2023 zrejme vhodné prejsť z podporných súhrnných zámerov fiškálnej politiky z rokov 2020 – 2022 na všeobecne neutrálne súhrnné zámery fiškálnej politiky, pričom treba pohotovo reagovať na vyvíjajúcu sa hospodársku situáciu. Komisia oznámila, že fiškálne odporúčania na rok 2023 by mali byť pre jednotlivé členské štáty aj naďalej diferencované, pričom by sa v nich mali zohľadňovať možné cezhraničné účinky presahovania. Komisia vyzvala členské štáty, aby usmernenia zohľadnili vo svojich programoch stability a konvergenčných programoch. Komisia sa zaviazala, že bude pozorne monitorovať hospodársky vývoj a podľa potreby upraví svoje politické usmernenia, a to najneskôr v rámci jarného balíka európskeho semestra koncom mája 2022.

(8) Pokiaľ ide o fiškálne usmernenia, vo fiškálnych odporúčaniach na rok 2023 je zohľadnený zhoršený hospodársky výhľad, zvýšená neistota a ďalšie riziká horšieho než očakávaného vývoja, ako aj vyššia inflácia v porovnaní s prognózou Komisie zo zimy 2022. Na základe uvedených skutočností je v rámci fiškálnej reakcie nutné zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti, ako aj prostredníctvom cielených a dočasných opatrení zachovať kúpnu silu najzraniteľnejších domácností s cieľom zmierniť vplyv zvýšenia cien energií a pomôcť obmedziť inflačné tlaky vyplývajúce z druhotných účinkov. Fiškálna politika musí zostať pružná, aby sa prispôsobila rýchlo sa vyvíjajúcim okolnostiam vrátane výziev vyplývajúcich z útočnej vojny Ruska proti Ukrajine, pokiaľ ide o obranu a bezpečnosť, a musí byť diferencovaná v jednotlivých členských štátoch v závislosti od ich fiškálnej a hospodárskej situácie, a to aj z hľadiska ich expozície voči kríze a prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny.

(9) V súlade s článkom 18 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2021/241 Dánsko predložilo Komisii 30. apríla 2021 svoj národný plán obnovy a odolnosti. Komisia podľa článku 19 nariadenia (EÚ) 2021/241 posúdila relevantnosť, efektívnosť, účinnosť a koherentnosť plánu obnovy a odolnosti, a to v súlade s usmerneniami pre posudzovanie stanovenými v prílohe V k uvedenému nariadeniu. Rada 13. júla 2021 prijala vykonávacie rozhodnutie o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Dánska ([9]). Uvoľnenie splátok je podmienené prijatím rozhodnutia Komisie v súlade s článkom 24 ods. 5 nariadenia (EÚ) 2021/241, v ktorom sa uvedie, že Dánsko uspokojivo splnilo príslušné míľniky a ciele stanovené vo vykonávacom rozhodnutí Rady. Keď sa hovorí o uspokojivom splnení, predpokladá sa, že v súvislosti s predchádzajúcimi míľnikmi a cieľmi, ktoré už boli dosiahnuté, nedošlo k zvratu.

(10) Dánsko predložilo 29. apríla 2022 svoj národný program reforiem na rok 2022 a 12. mája 2022, t. j. po lehote stanovenej v článku 8 nariadenia (ES) č. 1466/97, svoj konvergenčný program na rok 2022. Obidva programy sa s cieľom zohľadniť prepojenia medzi nimi posudzovali spoločne. V súlade s článkom 27 nariadenia (EÚ) 2021/241 sa v národnom programe reforiem na rok 2022 zohľadňujú aj polročné správy Dánska o pokroku dosiahnutom pri vykonávaní jeho plánu obnovy a odolnosti.

(11) Komisia 23. mája 2022 uverejnila správu o krajine týkajúcu sa Dánska na rok 2022. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Dánsko dosiahlo pri plnení príslušných odporúčaní pre danú krajinu prijatých Radou v rokoch 2019, 2020 a 2021, a na základe hodnotiacej tabuľky obnovy a odolnosti sa zhodnotilo vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Dánskom. Na základe tejto analýzy sa v správe o krajine identifikovali nedostatky v súvislosti s tými výzvami, ktoré plán obnovy a odolnosti nerieši alebo ich rieši len čiastočne, ako aj v súvislosti s novými a vznikajúcimi výzvami vrátane výziev vyplývajúcich z invázie Ruska na Ukrajinu. Okrem toho sa v nej posudzoval pokrok Dánska pri vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv a pri dosahovaní hlavných cieľov Únie v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby, ako aj pokrok pri dosahovaní cieľov Organizácie Spojených národov v oblasti udržateľného rozvoja.

([9]) ST 10154/21.

(12) Rada vo svojom odporúčaní z 20. júla 2020 ([10]) odporučila Dánsku, aby v súlade so všeobecnou únikovou doložkou prijalo v rokoch 2020 a 2021 všetky potrebné opatrenia na účinné riešenie pandémie COVID-19, posilnenie hospodárstva a podporu následnej obnovy. Zároveň mu odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálne politiky zamerané na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie udržateľnosti dlhovej služby pri súčasnom zvyšovaní investícií. Podľa údajov overených Eurostatom sa saldo verejných financií Dánska zlepšilo z deficitu na úrovni 0,2 % HDP v roku 2020 na prebytok na úrovni 2,3 % HDP v roku 2021, čomu napomohli jednorazové daňové príjmy. V rámci reakcie fiškálnej politiky Dánsko v roku 2021 podporovalo obnovu hospodárstva, pričom objem dočasných núdzových opatrení sa zvýšil z 2,6 % HDP v roku 2020 na 4,0 % HDP. Opatrenia, ktoré Dánsko prijalo v roku 2021, boli v súlade s odporúčaním Rady z 20. júla 2020. Diskrečné rozpočtové opatrenia, ktoré vláda prijala v rokoch 2020 a 2021, boli väčšinou dočasné alebo vyvážené kompenzačnými opatreniami. Podľa údajov overených Eurostatom verejný dlh klesol zo 42,1 % HDP v roku 2020 na 36,7 % HDP v roku 2021.

(13) Makroekonomický scenár, z ktorého vychádzajú rozpočtové projekcie v konvergenčnom programe na rok 2022, je na rok 2022 priaznivý a na rok 2023 realistický. Vláda predpokladá, že reálny HDP sa v roku 2022 zvýši o 3,4 % a v roku 2023 o 1,9 %. Na porovnanie, v prognóze Komisie z jari 2022 sa predpokladá nižší rast reálneho HDP na úrovni 2,6 % v roku 2022 a na úrovni 1,8 % v roku 2023, najmä z dôvodu nižšieho rastu súkromnej spotreby. Vláda vo svojom konvergenčnom programe na rok 2022 očakáva, že celkový prebytok klesne z 0,6 % HDP v roku 2022 na 0,2 % HDP v roku 2023. V uvedenom poklese v roku 2022 sa odráža najmä spomalenie hospodárskej činnosti a jednorazovosť určitých daňových príjmov. Podľa konvergenčného programu na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP klesne v roku 2022 na 33,3 % a v roku 2023 na 32,5 % HDP. Na základe opatrení v príslušných oblastiach politiky, ktoré boli známe k dátumu uzávierky prognózy, sa v prognóze Komisie z jari 2022 predpokladá prebytok verejných financií na úrovni 0,9 % HDP v roku 2022 a 0,6 % HDP v roku 2023. Tieto údaje sú o niečo vyššie ako v prípade prebytku predpokladaného v konvergenčnom programe na rok 2022. V prognóze Komisie z jari 2022 sa počíta s vyšším pomerom dlhu verejnej správy k HDP, a to 34,9 % v roku 2022 a 33,9 % v roku 2023. Rozdiel je spôsobený vyššími predpokladanými položkami zosúladenia dlhu a deficitu, a to predovšetkým podpory sociálneho bývania. Podľa prognózy Komisie z jari 2022 sa strednodobý (desaťročný priemerný) rast potenciálneho HDP odhaduje na 1,9 %. Tento odhad však nezahŕňa vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a môžu posilniť potenciálny rast Dánska.

(14) Vláda v roku 2022 postupne zrušila väčšinu opatrení prijatých v reakcii na krízu COVID-19, takže sa predpokladá, že objem dočasných núdzových opatrení klesne zo 4,0 % HDP v roku 2021 na 0,0 % HDP v roku 2022. Deficit verejných financií je ovplyvnený opatreniami prijatými na zmiernenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu zvýšenia cien energie, ktoré sa v prognóze Komisie z jari 2022 odhadujú na 0,1 % HDP v roku 2022 a 0,0 % HDP v roku 2023 ([11]). Tieto opatrenia pozostávajú najmä zo sociálnych transferov pre domácnosti s nižšími príjmami. Tieto opatrenia boli oznámené ako dočasné. Ak však ceny energie zostanú v roku 2023 zvýšené, niektoré z nich by sa mohli uplatňovať aj naďalej. Deficit verejných financií je tiež ovplyvnený nákladmi na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny, pričom v prognóze Komisie z jari 2022 sa predpokladá, že v roku 2022 a 2023 budú na úrovni 0,2 % HDP ([12]).

(15) Rada vo svojom odporúčaní z 18. júna 2021 odporučila, aby Dánsko v roku 2022 zachovalo podporné zámery fiškálnej politiky vrátane impulzu poskytnutého Mechanizmom na podporu obnovy a odolnosti a aby zachovalo investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Rada zároveň Dánsku odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie fiškálnej udržateľnosti v strednodobom horizonte a aby súčasne zvyšovalo investície s cieľom posilniť rastový potenciál.

([10]) Odporúčanie Rady z 20. júla 2020, ktoré sa týka národného programu reforiem Dánska na rok 2020 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Dánska na rok 2020 (Ú. v. EÚ C 282, 26.8.2020, s. 22).

([11]) Tieto údaje predstavujú úroveň ročných rozpočtových nákladov na uvedené opatrenia prijaté od jesene 2021, a to vrátane bežných príjmov a výdavkov, ako aj prípadných opatrení v oblasti kapitálových výdavkov.

([12]) Predpokladá sa, že do konca roka 2022 sa celkový počet osôb vysídlených z Ukrajiny prichádzajúcich do Únie postupne zvýši na 6 miliónov, pričom ich geografické rozloženie je odhadnuté na základe veľkosti existujúcej diaspóry, relatívneho počtu obyvateľov prijímajúceho členského štátu a skutočného rozmiestnenia vysídlených osôb z Ukrajiny v rámci Únie v marci 2022. Pokiaľ ide o rozpočtové náklady na osobu, odhady vychádzajú z mikrosimulačného modelu Spoločného výskumného centra Komisie s názvom Euromod, pričom sa zohľadňujú tak peňažné transfery, na ktoré ľudia môžu mať nárok, ako aj vecné dávky, ako je vzdelávanie a zdravotná starostlivosť.

(16) Podľa prognózy Komisie z jari 2022, ako aj informácií uvedených v konvergenčnom programe Dánska na rok 2022 sa predpokladá, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2022 podporné a dosiahnu úroveň – 1,6 % HDP, čo je v súlade s odporúčaním Rady ([13]). Dánsko plánuje pokračovať v podpore obnovy tým, že bude využívať Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií v súlade s odporúčaním Rady. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti má byť v porovnaní s rokom 2021 naďalej stabilný. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2022 predstavovať neutrálny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,0 percentuálneho bodu HDP ([14]). Dánsko preto plánuje v súlade s odporúčaním Rady zachovať investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2022 predstavovať expanzívny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 1,6 percentuálneho bodu. Tento významný expanzívny príspevok zahŕňa dodatočný vplyv opatrení na riešenie hospodárskeho a sociálneho dosahu zvýšenia cien energie (0,1 % HDP), ako aj náklady na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny (0,2 % HDP). Medzi ďalšie zvýšené výdavky patrí najmä spotreba verejnej správy súvisiaca s obrannou a bezpečnostnou politikou, ako aj dodatočné výdavky na urýchlenie zelenej transformácie a ukončenie závislosti od dovážaných fosílnych palív.

(17) V prognóze Komisie z jari 2022 sa uvádza, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2023 za predpokladu nezmenenej politiky predstavovať + 1,6 % HDP ([15]). Predpokladá sa, že Dánsko bude v roku 2023 naďalej využívať granty v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií na podporu obnovy. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti sa má v porovnaní s rokom 2022 znížiť o 0,1 percentuálneho bodu HDP, čo odráža predsunutú finančnú podporu z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti v rokoch 2021 a 2022. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v porovnaní s rokom 2022 predstavovať expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,4 percentuálneho bodu ([16]). Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2023 predstavovať reštriktívny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 1,4 percentuálneho bodu. Zahŕňa to vplyv postupného rušenia opatrení na riešenie zvýšených cien energie (0,1 % HDP) a ďalšie náklady na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny (0,1 % HDP). K ďalším faktorom patrí zníženie výdavkov verejnej správy na spotrebu energie.

(18) V konvergenčnom programe na rok 2022 sa očakáva, že prebytok verejných financií sa postupne stabilizuje na úrovni 0,6 % HDP v roku 2024, pričom do roku 2025 má klesnúť na 0,4 % HDP. Podľa konvergenčného programu na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP sa v roku 2024 zvýši na 34,0 % HDP a v roku 2025 sa zníži na 33,9 %. Podľa analýzy Komisie sa zdá, že riziká v oblasti udržateľnosti dlhovej služby sú v strednodobom horizonte nízke.

(19) V Dánsku sú periodické dane z nehnuteľností v súčasnosti obmedzené, a preto sa nezvyšujú súbežne s trhovými cenami. Nie sú tak schopné tlmiť cenové cykly obytných nehnuteľností a majú za následok nepriaznivé distribučné účinky. Parlament už v roku 2017 schválil nový systém dane z nehnuteľností, ktorý však stále nie je zavedený. Prudký nárast cien obytných nehnuteľností a dlhé čakacie lehoty na sociálne bývanie viedli k nedostatku cenovo dostupného bývania v hlavných mestských oblastiach. Okrem toho sa v oblasti Kodane výrazne zvýšil podiel hypotekárnych úverov s pomerom dlhu k príjmu vyšším ako 4 a pomerom výšky úveru k hodnote zabezpečenia vyšším ako 60 %, v dôsledku čoho sú takíto dlžníci potenciálne zraniteľní voči zvyšovaniu úrokových sadzieb alebo akémukoľvek výraznému poklesu cien obytných nehnuteľností. Dánska rada pre systémové riziká vydala odporúčania na zníženie rizík v prípade takýchto hypotekárnych úverov, no tieto odporúčania sa nevykonali.

([13]) Záporné znamienko ukazovateľa znamená, že rast primárnych výdavkov je vyšší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na expanzívnu fiškálnu politiku.

([14]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať neutrálny príspevok vo výške 0,0 percentuálneho bodu HDP.

([15]) Kladné znamienko ukazovateľa naopak znamená, že rast primárnych výdavkov je nižší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na reštriktívnu fiškálnu politiku.

([16]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať reštriktívny príspevok vo výške 0,4 percentuálneho bodu HDP.

(20) V súlade s článkom 19 ods. 3 písm. b) nariadenia (EÚ) 2021/241 a kritériom 2.2 prílohy V k uvedenému nariadeniu plán obnovy a odolnosti zahŕňa rozsiahly súbor vzájomne sa posilňujúcich reforiem a investícií s orientačným harmonogramom vykonávania, ktoré sa má dokončiť do 31. augusta 2026. Tieto reformy a investície prispievajú k riešeniu všetkých hospodárskych a sociálnych výziev uvedených v odporúčaniach pre danú krajinu, ktoré Rada v rámci európskeho semestra v rokoch 2019 a 2020 adresovala Dánsku, alebo ich významnej podskupiny, ako aj k plneniu všetkých odporúčaní pre danú krajinu vydaných pred dátumom prijatia plánu obnovy a odolnosti. Plán obnovy a odolnosti sa zameriava najmä na investície do zelenej a digitálnej transformácie, a to najmä do čistej a efektívnej výroby a využívania energie, udržateľnej dopravy, ako aj do výskumu a inovácií. Opatrenia v oblasti výskumu majú potenciál rozšíriť inovačnú základňu a zapojiť do výskumných a inovačných činností viac spoločností. Niektoré z odporúčaní pre danú krajinu sa riešili mimo plánu obnovy a odolnosti. Išlo napríklad o „zameranie hospodárskej politiky súvisiacej s investíciami na vzdelávanie a zručnosti“, opatrenia na riešenie nedostatku zdravotníckych pracovníkov a zabezpečenie účinného dohľadu nad rámcom pre boj proti praniu špinavých peňazí a jeho presadzovania. Opatrenia týkajúce sa týchto oblastí neboli zahrnuté do plánu obnovy a odolnosti.

(21) Očakáva sa, že vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Dánska prispeje k ďalšiemu pokroku v oblasti zelenej a digitálnej transformácie. Opatrenia na podporu cieľov v oblasti klímy v Dánsku predstavujú 59 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti, zatiaľ čo opatrenia na podporu digitálnych cieľov predstavujú 25 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti. Plnohodnotné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti v súlade s príslušnými míľnikmi a cieľmi pomôže Dánsku rýchlo sa zotaviť z dôsledkov krízy COVID-19 a naďalej bude posilňovať jeho odolnosť. Pre úspešné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti, ako aj iných hospodárskych politík a politík zamestnanosti, ktoré presahujú rámec plánu obnovy a odolnosti, je naďalej dôležité systematické zapojenie sociálnych partnerov a iných relevantných zainteresovaných strán, ktorým sa má zabezpečiť všeobecná zodpovednosť za celkový program v danej oblasti politiky.

(22) Komisia 25. mája 2022 schválila partnerskú dohodu, stanovenú v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 ([17]), ktorú predložilo Dánsko. Dánsko predložilo prvé programy politiky súdržnosti 11. apríla 2022. V súlade s nariadením (EÚ) 2021/1060 má Dánsko pri programovaní fondov politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027 zohľadniť príslušné odporúčania pre danú krajinu. Predstavuje to predpoklad na zlepšenie účinnosti a maximalizáciu pridanej hodnoty finančnej podpory, ktorá sa má získať z fondov politiky súdržnosti, ako aj podporu koordinácie, komplementarity a koherentnosti medzi týmito fondmi politiky súdržnosti a inými nástrojmi a fondmi Únie. Úspešné vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako aj programov politiky súdržnosti závisí aj od odstránenia prekážok brániacich investíciám na podporu zelenej a digitálnej transformácie a vyváženého územného rozvoja.

(23) Nad rámec hospodárskych a sociálnych výziev, ktoré sa riešia v pláne obnovy a odolnosti, Dánsko čelí viacerým ďalším výzvam súvisiacim so znižovaním závislosti od fosílnych palív, s posilňovaním obehového hospodárstva na podporu zelenej transformácie a so zvyšovaním odolnosti trhu s bývaním a zadlžených domácností.

(24) Hoci v dánskom pláne obnovy a odolnosti sa na ekologické iniciatívy vyčleňuje 59 % finančných prostriedkov, Dánsko má v niektorých oblastiach obehového hospodárstva nedostatočné výsledky. Miera obehového využívania materiálov v Dánsku je výrazne pod priemerom Únie. Krajina v súčasnosti produkuje najvyššie množstvo komunálneho odpadu na obyvateľa v Únie (845 kg/obyvateľ/rok). Zatiaľ čo Dánsko je tesne nad priemerom Únie, pokiaľ ide o komunálny odpad vyzbieraný na recykláciu (53,9 % v roku 2020 oproti priemeru Únie na úrovni 47,8 %), spaľuje 45,2 % svojho komunálneho odpadu, čo je takmer dvojnásobok priemeru Únie. Veľká časť odpadu sa v Dánsku spaľuje na účel výroby energie, čím krajina prichádza o príležitosti na zlepšenie efektívnosti využívania zdrojov. Treba včas vykonať novú stratégiu týkajúcu sa odpadového a obehového hospodárstva, ako aj súvisiace národné programy a plány pre odpadové a obehové hospodárstvo. Straty vyplývajúce z nižšej výroby energie v dôsledku zníženého spaľovania odpadu by sa mohli kompenzovať metódami šetrnejšími k životnému prostrediu vrátane zlepšenia energetickej efektívnosti a využívania elektrických tepelných čerpadiel.

([17]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 z 24. júna 2021, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde, Fonde na spravodlivú transformáciu a Európskom námornom, rybolovnom a akvakultúrnom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl, migráciu a integráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 159).

(25) Vzhľadom na mandát hláv štátov, resp. predsedov vlád Únie, ktorý je stanovený vo vyhlásení z Versailles, je cieľom návrhu Komisie pre REPowerEU čo najskôr ukončiť závislosť Únie od dovozu fosílnych palív z Ruska. Na tento účel Komisia plánuje v dialógu s členskými štátmi určiť najvhodnejšie projekty, investície a reformy na vnútroštátnej úrovni, regionálnej úrovni a na úrovni Únie. Cieľom týchto opatrení je znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív a prejsť na dovoz fosílnych palív z iných krajín, než je Rusko.

(26) Dánsko sa zaviazalo dosiahnuť cieľ zníženia emisií skleníkových plynov o 70 % oproti úrovniam z roku 1990 do roku 2030 a postupné ukončenie ťažby uhlia do roku 2028. V záujme dosiahnutia týchto ambicióznych cieľov sa v dánskom národnom energetickom a klimatickom pláne predpokladajú značné investície do dodatočnej kapacity energie z obnoviteľných zdrojov a do energetickej efektívnosti. Urýchlenie zavádzania obnoviteľných zdrojov energie a obnoviteľného vodíka by sa mohlo podporiť zefektívnením a urýchlením povoľovacích postupov. Hoci sa Dánsko zaviazalo zvýšiť kapacitu energie z obnoviteľných zdrojov prostredníctvom veternej energie na mori, na zabezpečenie efektívneho využívania rastúceho podielu energie z obnoviteľných zdrojov sú potrebné ďalšie investície do energetických prenosových sietí. Investície do energetických a elektrických prepojení so susednými krajinami vrátane hybridných aktív na mori by výrazne zvýšili bezpečnosť dodávok energie a schopnosť prispôsobiť sa regionálnym rozdielom, a to aj v súvislosti s inváziou Ruska na Ukrajinu. Na základe príslušných predpokladov, v ktorých sa prihliada na sekundárne závislosti, teda vysledovanie všetkého spätného dovozu, je celková energetická závislosť Dánska od dovozu fosílnych palív z Ruska na úrovni 21,1 % (pričom priemer Únie je 24,4 %). V roku 2020 bola závislosť od fosílnych palív z Ruska v celkovom energetickom mixe Dánska v prípade ropy nižšia ako priemer Únie (12 % oproti priemeru Únie na úrovni 36,5 %).

A hoci bola v prípade uhlia vyššia (97 % oproti priemeru Únie na úrovni 19,3 %), podiel uhlia v energetickom mixe Dánska je nízky (4,3 %). Zemný plyn tvorí 12,8 % energetického mixu a hoci Dánsko nedováža ruský plyn na domáce použitie priamo, jeho závislosť prostredníctvom dovozu plynu z Nemecka predstavuje značnú sekundárnu závislosť, ktorá je vyššia ako priemer Únie: z Ruska sa dováža 65 % plynu na domácu spotrebu oproti priemeru Únie na úrovni 41,1 %. Aj keď je závislosť Dánska od dovozu ropy a plynu z Ruska podľa údajov z roku 2020 stále značná ([18]), predpokladá sa, že táto závislosť zanikne k roku 2023, keď sa dokončí renovácia existujúcich polí v Severnom mori, pričom sa očakáva, že Dánsko bude opäť čistým vývozcom plynu. Urýchlením prebiehajúcich projektov prepojenia sa môže podporiť aj diverzifikácia dodávok energie. Pri investíciách do novej infraštruktúry a sietí na rozvod plynu by sa malo podľa možnosti dbať na ich odolnosť voči budúcim zmenám, aby sa mohli v budúcnosti preorientovať na udržateľné palivá a stať sa tak dlhodobo udržateľnými. Ambície Dánska v oblasti energetickej efektívnosti by sa mohli ďalej posilniť zodpovedajúcimi dodatočnými investíciami do dekarbonizácie priemyslu, služieb, súkromných obydlí a dopravy. Na to, aby Dánsko dosiahlo súlad s cieľmi balíka „Fit for 55“, bude potrebné ďalšie zvýšenie ambícií v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov, väčšieho využívania obnoviteľných zdrojov energie a zvyšovania energetickej efektívnosti.

(27) Hoci zrýchlenie prechodu ku klimatickej neutralite a odklonu od fosílnych palív bude mať v niektorých odvetviach za následok značné náklady na reštrukturalizáciu, Dánsko môže v rámci politiky súdržnosti využiť Mechanizmus spravodlivej transformácie, aby zmiernilo sociálno-ekonomický dosah tohto prechodu v najviac zasiahnutých regiónoch. Dánsko môže okrem toho využiť Európsky sociálny fond plus zriadený nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 ([19]) na zlepšenie pracovných príležitostí a posilnenie sociálnej súdržnosti.

(28) Rada na základe posúdenia Komisie preskúmala konvergenčný program na rok 2022 a jej stanovisko ([20]) je zohľadnené v odporúčaní 1,

([18]) Eurostat (2020), podiel dovozu z Ruska na celkovom dovoze zemného plynu, ropy a čierneho uhlia. Pokiaľ ide o priemer EÚ27, celkový dovoz je založený na dovoze z krajín mimo EÚ27. V prípade Dánska celkový dovoz zahŕňa obchod v rámci EÚ. Ropa nezahŕňa rafinované ropné produkty. Dánsko je nepriamo závislé od dovozu z Ruska prostredníctvom obchodu v rámci EÚ. Ak by sa zohľadnila sekundárna závislosť od ruského plynu prostredníctvom dovozu v rámci EÚ, viedlo by to k odhadu, že závislosť Dánska od dovozu plynu z Ruska je na úrovni 65 %.

([19]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 z 24. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európsky sociálny fond plus (ESF+) a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 1296/2013 (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 21).

([20]) Podľa článku 9 ods. 2 nariadenia (ES) č. 1466/97.

TÝMTO ODPORÚČA, aby Dánsko v rokoch 2022 a 2023 prijalo opatrenia s týmto cieľom:

1. v roku 2023 zabezpečiť, aby bol rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov v súlade s celkovo neutrálnymi zámermi politiky, pričom sa zohľadní pokračujúca dočasná a cielená podpora pre domácnosti a podniky, ktoré najviac pociťujú prudký nárast cien energií, a pre ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny; byť pripravené prispôsobiť súčasné výdavky vyvíjajúcej sa situácii; zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti s ohľadom na iniciatívu RePowerEU, okrem iného aj využitím Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie; v období po roku 2023 uskutočňovať fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií; zaviesť nový systém dane z nehnuteľností s cieľom obnoviť prepojenie medzi trhovými cenami a daňami a zabezpečiť spravodlivejšie zdaňovanie; stimulovať investície do výstavby cenovo dostupného bývania s cieľom zmierniť najnaliehavejšie potreby; zvýšiť finančnú odolnosť dlžníkov s vysokou mierou zadlženosti;

2. pokračovať vo vykonávaní svojho plánu obnovy a odolnosti v súlade s míľnikmi a cieľmi uvedenými vo vykonávacom rozhodnutí Rady z 13. júla 2021; urýchlene dokončiť rokovania s Komisiou o programoch politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027 a následne ich vykonávať;

3. posilniť politiky obehového a odpadového hospodárstva, a to aj podporou predchádzania vzniku odpadu a jeho opätovného použitia, zvýšením miery recyklácie a postupným prechodom od spaľovania komunálneho odpadu k ekologickejším zdrojom výroby tepla;

4. znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív; ďalej diverzifikovať dodávky energie a pomôcť dekarbonizovať hospodárstvo urýchlením zavádzania obnoviteľných zdrojov energie, a to aj zavedením reforiem na zjednodušenie a urýchlenie administratívnych a povoľovacích postupov, modernizáciou energetických prenosových sietí, zvýšením počtu prepojení so susednými krajinami a zlepšením energetickej efektívnosti.

V Bruseli 12. júla 2022

Za Radu
predseda
Z. STANJURA

ODPORÚČANIE RADY

z 12. júla 2022,

ktoré sa týka národného programu reforiem Nemecka na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Nemecka na rok 2022

(2022/C 334/05)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii ([1]), a najmä na jeho článok 5 ods. 2,

so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 zo 16. novembra 2011 o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh ([2]), a najmä na jeho článok 6 ods. 1,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

(1) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 ([3]), ktorým sa zriadil Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, nadobudlo účinnosť 19. februára 2021. Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti poskytuje finančnú podporu na vykonávanie reforiem a investícií, pričom so sebou prináša fiškálny impulz financovaný Úniou. Prispieva k obnove hospodárstva a vykonávaniu udržateľných reforiem a investícií zvyšujúcich rast, najmä na podporu zelenej a digitálnej transformácie, a zároveň posilňuje odolnosť hospodárstiev členských štátov a ich potenciálny rast. Okrem toho prispieva aj k posilneniu udržateľných verejných financií a k podpore rastu a tvorby pracovných miest v strednodobom a dlhodobom horizonte. Maximálny finančný príspevok pre členský štát v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti bude aktualizovaný v júni 2022 v súlade s článkom 11 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2021/241.

(2) Komisia 24. novembra 2021 prijala ročný prieskum udržateľného rastu, čo znamenalo začiatok európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík na rok 2022. Náležite zohľadnila sociálny záväzok z Porta k ďalšiemu vykonávaniu Európskeho piliera sociálnych práv vyhláseného Európskym parlamentom, Radou a Komisiou 17. novembra 2017, podpísaný 7. mája 2021. Európska rada 25. marca 2022 schválila priority ročného prieskumu udržateľného rastu na rok 2022. Komisia 24. novembra 2021 prijala na základe nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 aj správu o mechanizme varovania, v ktorej určila Nemecko za jeden z členských štátov, vo vzťahu ku ktorým bude potrebné hĺbkové preskúmanie. V ten istý deň Komisia prijala aj odporúčanie na odporúčanie Rady o hospodárskej politike eurozóny a návrh spoločnej správy o zamestnanosti na rok 2022, v ktorej sa analyzuje vykonávanie usmernení pre politiky zamestnanosti a zásad Európskeho piliera sociálnych práv. Rada prijala 5. apríla 2022 odporúčanie o hospodárskej politike eurozóny ([4]) (ďalej len „odporúčanie na rok 2022 týkajúce sa eurozóny“) a 14. marca 2022 spoločnú správu o zamestnanosti.

([1]) Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1.
([2]) Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 25.
([3]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17).
([4]) Odporúčanie Rady z 5. apríla 2022 o hospodárskej politike eurozóny (Ú. v. EÚ C 153, 7.4.2022, s. 1).

(3) Invázia Ruska na Ukrajinu, ktorá nasledovala po globálnej pandémii, výrazne zmenila geopolitický a hospodársky kontext. Vplyv tejto invázie na hospodárstva členských štátov sa prejavil okrem iného vyššími cenami energií, potravín a surovín a horšími vyhliadkami rastu. Vyššie ceny energií veľmi negatívne ovplyvňujú predovšetkým najzraniteľnejšie domácnosti, ktoré žijú v energetickej chudobe alebo sú ňou ohrozené, ako aj podniky, ktoré najviac pociťujú prudký nárast cien energií. Okrem toho Únia zažíva bezprecedentný prílev ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny. Vplyv hospodárskych dôsledkov útočnej vojny Ruska sa v členských štátoch prejavuje v rôznej miere. V tejto súvislosti bola vykonávacím rozhodnutím Rady (EÚ) 2022/382 ([5]) dňa 4. marca 2022 prvýkrát aktivovaná smernica Rady 2001/55/ES ([6]), ktorou sa vysídleným osobám z Ukrajiny udeľuje právo na oprávnený pobyt v Únii, ako aj prístup k vzdelávaniu a odbornej príprave, na trh práce, k zdravotnej starostlivosti, bývaniu a sociálnemu zabezpečeniu.

(4) Vzhľadom na rýchlo sa meniacu hospodársku a geopolitickú situáciu bude európsky semester v roku 2022 pokračovať vo svojej rozsiahlej koordinácii hospodárskych politík a politík zamestnanosti a zároveň sa bude vyvíjať v súlade s požiadavkami na vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako sa uvádza v ročnom prieskume udržateľného rastu na rok 2022. Na plnenie priorít jednotlivých politík v rámci európskeho semestra je nevyhnutné, aby sa vykonávali prijaté plány obnovy a odolnosti, keďže tieto plány riešia všetky príslušné odporúčania pre jednotlivé krajiny vydané v cykloch európskeho semestra 2019 a 2020 alebo ich významnú podskupinu. Odporúčania pre jednotlivé krajiny na roky 2019 a 2020 sú naďalej rovnako relevantné aj pre plány obnovy a odolnosti, ktoré boli revidované, aktualizované alebo zmenené v súlade s článkami 14, 18 a 21 nariadenia (EÚ) 2021/241, a to popri akýchkoľvek iných odporúčaniach pre jednotlivé krajiny vydaných do dátumu predloženia takýchto revidovaných, aktualizovaných alebo zmenených plánov.

(5) Všeobecná úniková doložka Paktu stability a rastu je aktívna od marca 2020. Komisia vo svojom oznámení z 3. marca 2021 s názvom „Rok od vypuknutia pandémie COVID-19: reakcia fiškálnej politiky“ vyjadrila názor, že rozhodnutie o deaktivácii alebo pokračovaní v uplatňovaní všeobecnej únikovej doložky by sa malo prijať po celkovom posúdení stavu hospodárstva, pričom kľúčovým kvantitatívnym kritériom by mala byť úroveň hospodárskej činnosti v Únii alebo eurozóne v porovnaní s predkrízovými úrovňami (z konca roku 2019). Zvýšená neistota a výrazné riziká horšieho než očakávaného vývoja v súvislosti s hospodárskym výhľadom v kontexte vojny v Európe, bezprecedentné zvyšovanie cien energií a pokračujúce narušenia dodávateľských reťazcov si vyžadujú predĺženie uplatňovania všeobecnej únikovej doložky Paktu stability a rastu aj v roku 2023.

(6) V súlade s prístupom uvedeným v odporúčaní Rady z 18. júna 2021 ([7]), ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Nemecka na rok 2021, sa celkové zámery fiškálnej politiky v súčasnosti najlepšie merajú ako zmena primárnych výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19), ale so započítaním výdavkov financovaných z nenávratnej podpory (grantov) z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie, vo vzťahu k strednodobému potenciálnemu rastu ([8]). Nad rámec celkových zámerov fiškálnej politiky a s cieľom posúdiť, či je vnútroštátna fiškálna politika obozretná a či jej zloženie prispieva k udržateľnej obnove v súlade so zelenou a digitálnou transformáciou, sa pozornosť venuje aj vývoju primárnych bežných výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19) a investícií financovaných z vnútroštátnych zdrojov ([9]).

([5]) Vykonávacie rozhodnutie Rady (EÚ) 2022/382 zo 4. marca 2022, ktorým sa konštatuje skutočnosť, že došlo k hromadnému prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny v zmysle článku 5 smernice 2001/55/ES, a zavádza sa dočasná ochrana (Ú. v. EÚ L 71, 4.3.2022, s. 1).

([6]) Smernica Rady 2001/55/ES z 20. júla 2001 o minimálnych štandardoch na poskytovanie dočasnej ochrany v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb a o opatreniach na podporu rovnováhy úsilia medzi členskými štátmi pri prijímaní takýchto osôb a znášaní z toho vyplývajúcich dôsledkov (Ú. v. ES L 212, 7.8.2001, s. 12).

([7]) Odporúčanie Rady z 18. júna 2021, ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Nemecka na rok 2021 (Ú. v. EÚ C 304, 29.7.2021, s. 18).

([8]) Odhady týkajúce sa zámerov fiškálnej politiky a ich zložiek uvedené v tomto odporúčaní sú odhady Komisie založené na predpokladoch, z ktorých vychádza prognóza Komisie z jari 2022. Komisiou odhadovaný strednodobý potenciálny rast nezahŕňa pozitívny vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a ktoré môžu posilniť potenciálny rast.

([9]) Nie sú financované z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie.

(7) Komisia 2. marca 2022 prijala oznámenie poskytujúce všeobecné usmernenia v oblasti fiškálnej politiky na rok 2023 (ďalej len „fiškálne usmernenia“) a ktorého cieľom bolo podporiť prípravu programov stability a konvergenčných programov členských štátov, a tým posilniť koordináciu politík. Komisia konštatovala, že na základe makroekonomického výhľadu zimnej prognózy z roku 2022 bude v roku 2023 zrejme vhodné prejsť z podporných súhrnných zámerov fiškálnej politiky z rokov 2020 – 2022 na všeobecne neutrálne súhrnné zámery fiškálnej politiky, pričom treba pohotovo reagovať na vyvíjajúcu sa hospodársku situáciu. Komisia oznámila, že fiškálne odporúčania na rok 2023 by mali byť pre jednotlivé členské štáty aj naďalej diferencované, pričom by sa v nich mali zohľadňovať možné cezhraničné účinky presahovania. Komisia vyzvala členské štáty, aby usmernenia zohľadnili vo svojich programoch stability a konvergenčných programoch. Komisia sa zaviazala, že bude pozorne monitorovať hospodársky vývoj a podľa potreby upraví svoje politické usmernenia, a to najneskôr v rámci jarného balíka európskeho semestra koncom mája 2022.

(8) Pokiaľ ide o fiškálne usmernenia, vo fiškálnych odporúčaniach na rok 2023 je zohľadnený zhoršený hospodársky výhľad, zvýšená neistota a ďalšie riziká horšieho než očakávaného vývoja, ako aj vyššia inflácia v porovnaní so zimnou prognózou Komisie z roku 2022. Na základe uvedených skutočností je v rámci fiškálnej reakcie nutné zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti, ako aj prostredníctvom cielených a dočasných opatrení zachovať kúpnu silu najzraniteľnejších domácností s cieľom zmierniť vplyv zvýšenia cien energií a pomôcť obmedziť inflačné tlaky vyplývajúce z druhotných účinkov. Fiškálna politika musí zostať pružná, aby sa prispôsobila rýchlo sa vyvíjajúcim okolnostiam vrátane výziev vyplývajúcich z útočnej vojny Ruska proti Ukrajine, pokiaľ ide o obranu a bezpečnosť, a musí byť diferencovaná v jednotlivých členských štátoch v závislosti od ich fiškálnej a hospodárskej situácie, a to aj z hľadiska ich expozície voči kríze a prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny.

(9) V súlade s článkom 18 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2021/241 Nemecko predložilo Komisii 28. apríla 2021 svoj národný plán obnovy a odolnosti. Komisia podľa článku 19 nariadenia (EÚ) 2021/241 posúdila relevantnosť, efektívnosť, účinnosť a koherentnosť plánu obnovy a odolnosti, a to v súlade s usmerneniami pre posudzovanie stanovenými v prílohe V k uvedenému nariadeniu. Rada 13. júla 2021 prijala vykonávacie rozhodnutie o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Nemecka ([10]). Uvoľnenie splátok je podmienené prijatím rozhodnutia Komisie v súlade s článkom 24 ods. 5 nariadenia (EÚ) 2021/241, v ktorom sa uvedie, že Nemecko uspokojivo splnilo príslušné míľniky a ciele stanovené vo vykonávacom rozhodnutí Rady. Keď sa hovorí o uspokojivom splnení, predpokladá sa, že v súvislosti s predchádzajúcimi míľnikmi a cieľmi, ktoré už boli dosiahnuté, nedošlo k zvratu.

(10) Nemecko predložilo 2. mája 2022 svoj národný program reforiem na rok 2022 a 27. apríla 2022 svoj program stability na rok 2022 v súlade s lehotou stanovenou v článku 4 nariadenia (ES) č. 1466/97. Obidva programy sa s cieľom zohľadniť prepojenia medzi nimi posudzovali spoločne. V súlade s článkom 27 nariadenia (EÚ) 2021/241 sa v národnom programe reforiem na rok 2022 zohľadňujú aj polročné správy Nemecka o pokroku dosiahnutom pri vykonávaní jeho plánu obnovy a odolnosti.

(11) Komisia 23. mája 2022 uverejnila správu o krajine týkajúcu sa Nemecka na rok 2022. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Nemecko dosiahlo pri plnení príslušných odporúčaní pre danú krajinu prijatých Radou v rokoch 2019, 2020 a 2021, a na základe hodnotiacej tabuľky obnovy a odolnosti sa zhodnotilo vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Nemeckom. Na základe tejto analýzy sa v správe o krajine identifikovali nedostatky v súvislosti s tými výzvami, ktoré plán obnovy a odolnosti nerieši alebo ich rieši len čiastočne, ako aj v súvislosti s novými a vznikajúcimi výzvami vrátane výziev vyplývajúcich z invázie Ruska na Ukrajinu. Okrem toho sa v nej posudzoval pokrok Nemecka pri vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv a pri dosahovaní hlavných cieľov Únie v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby, ako aj pokrok pri dosahovaní cieľov Organizácie Spojených národov v oblasti udržateľného rozvoja.

(12) Komisia vykonala v súvislosti s Nemeckom hĺbkové preskúmanie podľa článku 5 nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 a jeho výsledky uverejnila 23. mája 2022. Komisia dospela k záveru, že v Nemecku existujú makroekonomické nerovnováhy. Zraniteľné miesta sa týkajú najmä pretrvávajúceho veľkého prebytku bežného účtu, ktorý odzrkadľuje utlmené investície v porovnaní s úsporami a má cezhraničný význam.

(13) Nemecko predložilo 27. apríla 2022 nový návrh rozpočtového plánu na rok 2022. Komisia poskytla v súlade s článkom 7 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 473/2013 stanovisko k uvedenému plánu ([11]).

([10]) ST 10158/2021; ST 10158/2021 ADD.

([11]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 473/2013 z 21. mája 2013 o spoločných ustanoveniach o monitorovaní a posudzovaní návrhov rozpočtových plánov a zabezpečení nápravy nadmerného deficitu členských štátov v eurozóne (Ú. v. EÚ L 140, 27.5.2013, s. 11).

(14) Komisia 23. mája 2022 vydala správu podľa článku 126 ods. 3 zmluvy. V tejto správe sa rozoberala rozpočtová situácia Nemecka, keďže jeho deficit verejných financií v roku 2021 presiahol referenčnú hodnotu 3 % hrubého domáceho produktu (HDP) stanovenú v zmluve. V správe sa konštatovalo, že kritérium deficitu nebolo dodržané. V súlade s oznámením z 2. marca 2022 Komisia na jar 2022 nenavrhla začatie nových postupov pri nadmernom deficite, pričom na jeseň 2022 opätovne posúdi, či je potrebné navrhnúť začatie takýchto postupov.

(15) Rada vo svojom odporúčaní z 20. júla 2020 ([12]) odporučila Nemecku, aby v súlade so všeobecnou únikovou doložkou prijalo v rokoch 2020 a 2021 všetky potrebné opatrenia na účinné riešenie pandémie COVID-19, posilnenie hospodárstva a podporu následnej obnovy. Zároveň mu odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálne politiky zamerané na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie udržateľnosti dlhovej služby pri súčasnom zvyšovaní investícií. Podľa údajov overených Eurostatom sa deficit verejných financií Nemecka zvýšil zo 4,3 % HDP v roku 2020 na 3,7 % HDP v roku 2021. V rámci reakcie fiškálnej politiky Nemecko v roku 2021 podporovalo obnovu hospodárstva, pričom objem dočasných núdzových opatrení sa zvýšil z 2,7 % HDP v roku 2020 na 4,2 % HDP v roku 2021. Opatrenia, ktoré Nemecko prijalo v roku 2021, boli v súlade s odporúčaním Rady z 20. júla 2020. Diskrečné rozpočtové opatrenia, ktoré vláda prijala v rokoch 2020 a 2021, boli väčšinou dočasné alebo vyvážené kompenzačnými opatreniami. Zároveň však niektoré diskrečné opatrenia, ktoré vláda prijala v období 2020 – 2021, neboli dočasné ani vyvážené kompenzačnými opatreniami, pričom išlo najmä o zvýšenie rodinných prídavkov, ako sú prídavky na deti a daňové úľavy na deti, ako aj väčšie možnosti odpisovania. Podľa údajov overených Eurostatom sa verejný dlh zvýšil zo 68,7 % HDP v roku 2020 na 69,3 % HDP v roku 2021.

(16) Makroekonomický scenár, z ktorého vychádzajú rozpočtové prognózy v programe stability na rok 2022, je na rok 2022 priaznivý a na nasledujúce obdobie realistický. Vláda predpokladá, že reálny HDP sa v roku 2022 zvýši o 3,6 % a v roku 2023 o 2,3 %. Na porovnanie, v prognóze Komisie z jari 2022 sa v roku 2022 predpokladá nižší rast reálneho HDP na úrovni 1,6 % a v roku 2023 podobný rast na úrovni 2,4 %. Tento rozdiel je spôsobený najmä rôznymi dátumami uzávierky prognóz, čo bolo v prípade programu stability pred začiatkom vojenskej agresie Ruska voči Ukrajine, keď bol ešte výhľad rastu na rok 2022 optimistickejší. Vláda vo svojom programe stability na rok 2022 očakáva, že celkový deficit zostane v roku 2022 na úrovni 3,75 % HDP a v roku 2023 klesne na 2 % HDP. Podobná úroveň v roku 2022 je spôsobená najmä pokračujúcimi núdzovými opatreniami, ktoré boli prijaté v dôsledku pandémie, zvýšenými výdavkami na obranu a opatreniami proti zvýšeným cenám energie v reakcii na vojnu na Ukrajine spolu s ďalšími výdavkami a investíciami do zelenej transformácie. Podľa programu stability na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP klesne v roku 2022 na 66,75 % a v roku 2023 na 65,75 %. Na základe opatrení v príslušných oblastiach politiky, ktoré boli známe k dátumu uzávierky prognózy, sa v prognóze Komisie z jari 2022 predpokladá deficit verejných financií na úrovni 2,5 % HDP v roku 2022 a 1,0 % HDP v roku 2023. Tieto údaje sú nižšie ako v prípade deficitu predpokladaného na roky 2022 a 2023 v programe stability na rok 2022, čo je spôsobené najmä mierne nižšími prognózami daňových príjmov na základe opatrných výpočtov z novembra 2021, ako aj optimistickejšími očakávaniami v programe, pokiaľ ide o zavádzanie dotácií a uskutočňovanie verejných investícií. V prognóze Komisie z jari 2022 sa počíta s podobným pomerom dlhu verejnej správy k HDP, a to na úrovni 66,4 % v roku 2022 a s nižším na úrovni 64,5 % v roku 2023. Rozdiel je spôsobený podobným rozdielom v prognóze deficitu. Podľa prognózy Komisie z jari 2022 sa strednodobý (desaťročný priemerný) rast potenciálneho HDP odhaduje na 1,1 %. Tento odhad však nezahŕňa vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a môžu posilniť potenciálny rast Nemecka.

(17) Vláda v roku 2022 postupne zrušila väčšinu opatrení prijatých v reakcii na krízu COVID-19, takže sa predpokladá, že objem dočasných núdzových opatrení klesne zo 4,2 % HDP v roku 2021 na 1,2 % HDP v roku 2022. Deficit verejných financií je ovplyvnený opatreniami prijatými na zmiernenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu zvýšenia cien energie, ktoré sa v prognóze Komisie z jari 2022 odhadujú na 0,7 % HDP v roku 2022, pričom sa očakáva, že v roku 2023 sa postupne zrušia ([13]). Tieto opatrenia zahŕňajú najmä cielenú dotáciu na náklady na vykurovanie; kroky smerom k zrušeniu príplatku za energiu z obnoviteľných zdrojov (*EEG-Umlage*); ďalšie zvýšenie príspevku na dochádzanie do zamestnania (*Pendlerpauschale*); zníženie energetickej dane z palív na tri mesiace; jednorazový paušálny príspevok na cenu energie (*Energiepreispauschale*) a príplatok za každé dieťa; jednorazový paušálny príspevok pre príjemcov sociálnej pomoci, ako aj mesačný lístok na miestnu verejnú dopravu za zníženú cenu na tri mesiace. Tieto opatrenia boli oznámené ako dočasné. Ak však ceny energie zostanú v roku 2023 zvýšené,

([12]) Odporúčanie Rady z 20. júla 2020, ktoré sa týka národného programu reforiem Nemecka na rok 2020 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Nemecka na rok 2020 (Ú. v. EÚ C 282, 26.8.2020, s. 27).

([13]) Tieto údaje predstavujú úroveň ročných rozpočtových nákladov na uvedené opatrenia prijaté od jesene 2021, a to vrátane bežných príjmov a výdavkov, ako aj prípadných opatrení v oblasti kapitálových výdavkov.

niektoré z nich by sa mohli uplatňovať aj naďalej. Niektoré z týchto opatrení nie sú cielené, najmä zvýšenie príspevku na dochádzanie do zamestnania a zníženie energetickej dane z palív. Deficit verejných financií je ovplyvnený aj nákladmi na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny, pričom v prognóze Komisie z jari 2022 sa predpokladá, že v roku 2022 budú na úrovni 0,1 % HDP a v roku 2023 na úrovni 0,2 % HDP ([14]), ako aj zvýšením nákladov na výdavky na obranu o 0,4 % HDP v roku 2022 a o 0,5 % HDP v roku 2023.

(18) Rada vo svojom odporúčaní z 18. júna 2021 odporučila, aby Nemecko v roku 2022 zachovalo podporné zámery fiškálnej politiky vrátane impulzu poskytnutého Mechanizmom na podporu obnovy a odolnosti a aby zachovalo investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Rada zároveň Nemecku odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie fiškálnej udržateľnosti v strednodobom horizonte a aby súčasne zvyšovalo investície s cieľom posilniť rastový potenciál.

(19) Podľa prognózy Komisie z jari 2022, ako aj informácií uvedených v programe stability Nemecka na rok 2022 sa predpokladá, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2022 podporné a dosiahnu úroveň – 1,6 % HDP, čo je v súlade s odporúčaním Rady ([15]). Nemecko plánuje pokračovať v podpore obnovy tým, že bude využívať Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií v súlade s odporúčaním Rady. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti má byť v porovnaní s rokom 2021 naďalej stabilný. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2022 predstavovať expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,2 percentuálneho bodu ([16]). Nemecko preto plánuje v súlade s odporúčaním Rady zachovať investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2022 predstavovať expanzívny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 1,5 percentuálneho bodu. Tento významný expanzívny príspevok zahŕňa dodatočný vplyv opatrení na riešenie hospodárskeho a sociálneho dosahu zvýšenia cien energie (0,7 % HDP), ako aj náklady na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny (0,1 % HDP), pričom sa predpokladá, že k rastu čistých bežných výdavkov prispejú aj ďalšie výdavky na zelenú transformáciu (0,2 % HDP).

(20) V prognóze Komisie z jari 2022 sa uvádza, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2023 za predpokladu nezmenenej politiky predstavovať 0,6 % HDP ([17]). Predpokladá sa, že Nemecko bude v roku 2023 naďalej využívať granty v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií na podporu obnovy. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti sa má v porovnaní s rokom 2022 znížiť o 0,1 percentuálneho bodu HDP. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2023 predstavovať expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,1 percentuálneho bodu ([18]). Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2023 predstavovať reštriktívny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,7 percentuálneho bodu. Zahŕňa to vplyv postupného rušenia opatrení na riešenie zvýšených cien energie (0,7 % HDP) a ďalšie náklady na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny (0,05 % HDP) v porovnaní s rokom 2022.

(21) V programe stability na rok 2022 sa očakáva, že deficit verejných financií postupne klesne na 1,75 % HDP v roku 2024 a na 1 % do roku 2025. V týchto prognózach sa predpokladá, že príjmy verejnej správy vyjadrené ako percentuálny podiel HDP sa zvýšia, zatiaľ čo výdavky verejnej správy vyjadrené ako percentuálny podiel HDP majú zostať relatívne stabilné. Podľa programu stability na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP sa do roku 2025 zníži, pričom v roku 2024 sa zníži na 65,75 % a následne v roku 2025 klesne na 65 %. Podľa analýzy Komisie sa zdá, že riziká v oblasti udržateľnosti dlhovej služby sú v strednodobom horizonte nízke.

([14]) Predpokladá sa, že do konca roka 2022 sa celkový počet osôb vysídlených z Ukrajiny prichádzajúcich do Únie postupne zvýši na 6 miliónov, pričom ich geografické rozloženie je odhadnuté na základe veľkosti existujúcej diaspóry, relatívneho počtu obyvateľov prijímajúceho členského štátu a skutočného rozmiestnenia vysídlených osôb z Ukrajiny v rámci Únie v marci 2022. Pokiaľ ide o rozpočtové náklady na osobu, odhady vychádzajú z mikrosimulačného modelu Spoločného výskumného centra Komisie s názvom Euromod, pričom sa zohľadňujú tak peňažné transfery, na ktoré ľudia môžu mať nárok, ako aj vecné dávky, ako je vzdelávanie a zdravotná starostlivosť.

([15]) Záporné znamienko ukazovateľa znamená, že rast primárnych výdavkov je vyšší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na expanzívnu fiškálnu politiku.

([16]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať reštriktívny príspevok vo výške 0,1 percentuálneho bodu HDP.

([17]) Kladné znamienko ukazovateľa naopak znamená, že rast primárnych výdavkov je nižší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na reštriktívnu fiškálnu politiku.

([18]) Ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov majú predstavovať neutrálny príspevok.

(22) Starnutie obyvateľstva a prehrievanie trhu práce budú mať na Nemecko v nasledujúcich rokoch výrazný vplyv. Zákonný vek odchodu do dôchodku dosiahne v roku 2031 úroveň 67 rokov, ale na zabezpečenie dlhodobej udržateľnosti dôchodkového systému pri zachovaní adekvátnosti sú potrebné jeho ďalšie úpravy. Silnejšie pracovné stimuly by boli potrebné aj vzhľadom na prehrievanie trhu práce. Očakáva sa, že záväzok vlády zachovať strop sadzby príspevku na dôchodkové zabezpečenie v tomto legislatívnom období a zabezpečiť minimálnu sadzbu náhrady príjmu bude mať za následok značné fiškálne transfery, čím sa ešte viac zvýši zaťaženie mladších generácií. Štátom dotované súkromné dôchodky (*Riester Rente*) nezohrávajú v dôchodkovom mixe významnú úlohu. Výnosy sú nízke a administratívne náklady vysoké. Najmä osoby s nízkymi príjmami nemôžu dosiahnuť dostatočné dôchodkové úspory.

(23) Daňový systém sa do veľkej miery spolieha na príjmy zo zdaňovania práce, zatiaľ čo využívanie základov dane, ktoré sú pre inkluzívny rast menej škodlivé, je naďalej nedostatočné. Daňovo-odvodové zaťaženie práce v Nemecku patrí k najvyšším v Únii. To má za následok nižšie čisté mzdy a vytvorenie demotivačných faktorov, ktoré odrádzajú od zvyšovania počtu odpracovaných hodín pre určité skupiny, ako sú osoby s nízkym a stredným príjmom a druhé zárobkovo činné osoby v domácnosti. Zároveň to bráni lepšiemu využívaniu pracovného potenciálu, a to aj v situácii, keď hrozí nedostatok pracovnej sily. Príjmy z environmentálnych daní sú pomerne nízke, zatiaľ čo dotácie škodlivé pre životné prostredie (vrátane daňových úľav a oslobodení od dane) oslabujú ciele environmentálnej udržateľnosti a majú negatívny vplyv na dekarbonizáciu, energetickú efektívnosť a zavádzanie energie z obnoviteľných zdrojov.

(24) V súlade s článkom 19 ods. 3 písm. b) nariadenia (EÚ) 2021/241 a kritériom 2.2 prílohy V k uvedenému nariadeniu plán obnovy a odolnosti zahŕňa rozsiahly súbor vzájomne sa posilňujúcich reforiem a investícií s orientačným harmonogramom vykonávania, ktoré sa má dokončiť do 31. augusta 2026. Tieto reformy a investície prispievajú k riešeniu všetkých hospodárskych a sociálnych výziev uvedených v odporúčaniach pre danú krajinu, ktoré Rada v rámci európskeho semestra v rokoch 2019 a 2020 adresovala Nemecku, alebo ich významnej podskupiny, ako aj k plneniu všetkých odporúčaní pre danú krajinu vydaných pred dátumom prijatia plánu obnovy a odolnosti. Plán prispieva najmä k riešeniu potreby zvýšenia verejných a súkromných investícií, predovšetkým v rámci zelenej a digitálnej transformácie, do udržateľnej dopravy, čistých, efektívnych a integrovaných energetických systémov, digitalizácie verejnej správy a služieb zdravotnej starostlivosti, ako aj do vzdelávania a do výskumu a inovácií.

(25) Očakáva sa, že vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Nemecka prispeje k ďalšiemu pokroku v oblasti zelenej a digitálnej transformácie. Opatrenia na podporu cieľov v oblasti klímy v Nemecku predstavujú 42 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti, zatiaľ čo opatrenia na podporu digitálnych cieľov predstavujú 52 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti. Plnohodnotné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti v súlade s príslušnými míľnikmi a cieľmi pomôže Nemecku rýchlo sa zotaviť z dôsledkov krízy COVID-19 a zároveň posilní jeho odolnosť. Pre úspešné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti, ako aj iných hospodárskych politík a politík zamestnanosti, ktoré presahujú rámec plánu obnovy a odolnosti, má naďalej zásadný význam systematické zapojenie sociálnych partnerov a iných relevantných zainteresovaných strán, ktorým sa má zabezpečiť všeobecná zodpovednosť za celkový program v danej oblasti politiky.

(26) Nemecko do 4. apríla 2022 predložilo programové dokumenty politiky súdržnosti ustanovené v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 ([19]) pre všetkých 15 programov Európskeho fondu regionálneho rozvoja, všetkých 16 programov Európskeho sociálneho fondu plus a zmiešaný program Európskeho fondu regionálneho rozvoja/Európskeho sociálneho fondu plus. Komisia 19. apríla 2022 schválila partnerskú dohodu s Nemeckom o využívaní fondov politiky súdržnosti. V súlade s nariadením (EÚ) 2021/1060 Nemecko pri programovaní fondov politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027 zohľadnilo príslušné odporúčania pre danú krajinu. Predstavuje to predpoklad na zlepšenie účinnosti a maximalizáciu pridanej hodnoty finančnej podpory, ktorá sa má získať z fondov politiky súdržnosti, ako aj podporu koordinácie, komplementarity a koherentnosti medzi týmito fondmi politiky súdržnosti a inými nástrojmi a fondmi Únie. Úspešné vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako aj programov politiky súdržnosti závisí aj od odstránenia prekážok brániacich investíciám na podporu zelenej a digitálnej transformácie a vyváženého územného rozvoja.

([19]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 z 24. júna 2021, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde, Fonde na spravodlivú transformáciu a Európskom námornom, rybolovnom a akvakultúrnom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl, migráciu a integráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 159).

(27) Nad rámec hospodárskych a sociálnych výziev, ktoré sa riešia v pláne obnovy a odolnosti, Nemecko stále zaostáva v zavádzaní širokopásmového pripojenia s veľmi vysokou kapacitou vo vidieckych oblastiach, v ktorých majú vyššie investície potenciál zlepšiť rast produktivity a nerovnováhu medzi úsporami a investíciami. Celkovo Nemecko za posledný rok výrazne zlepšilo pokrytie širokopásmovým pripojením s veľmi vysokou kapacitou, pričom v súčasnosti je nad priemerom Únie. Vo vidieckych oblastiach však pokrytie dosahovalo úroveň 22,5 %, čo je pod priemerom Únie na úrovni 37,1 %. Prístup k optickému pripojeniu má pritom len 15,4 % domácností (v porovnaní s priemerom Únie na úrovni 50 %), čím sa Nemecko zaraďuje k členským štátom s najnižším pokrytím optickou sieťou, pričom päť krajín s najlepšími výsledkami v Únii má pokrytie optickou sieťou na úrovni aspoň 85 %. Nedostatok optických pripojení je výrazný najmä vo vidieckych oblastiach (11,3 % oproti priemeru Únie na úrovni 33,8 %). Má to za následok obmedzený rast produktivity, najmä v prípade malých a stredných podnikov, z ktorých mnohé sa nachádzajú vo vidieckych a polovidieckych oblastiach. Rozšírenie širokopásmového pripojenia a technológia 5G nie sú zahrnuté v pláne obnovy a odolnosti Nemecka. Na federálnej a regionálnej úrovni existujú systémy zamerané na zlepšenie pripojiteľnosti v sivých oblastiach a mobilnej pripojiteľnosti v bielych miestach. Koaličná dohoda obsahuje ambiciózne ciele týkajúce sa celoštátnej dostupnosti optických pripojení a technológie 5G pre všetky nemecké domácnosti, pričom ešte treba upresniť lehotu na vykonanie. Z hľadiska včasného dokončenia bude zásadnú úlohu zohrávať zvýšenie kapacity v oblasti plánovania a riadenia stavebného inžinierstva v súkromnom sektore a plánovania a riadenia vykonávania vo verejnom sektore. Splnenie cieľov si bude okrem toho vyžadovať zlepšenie postupov podávania žiadostí a udeľovania povolení, ako aj štandardizáciu alternatívnych, menej časovo náročných techník inštalácie.

(28) Vzhľadom na mandát hláv štátov, resp. predsedov vlád Únie, ktorý je stanovený vo vyhlásení z Versailles, je cieľom návrhu Komisie pre REPowerEU čo najskôr ukončiť závislosť Únie od dovozu fosílnych palív z Ruska. Na tento účel Komisia plánuje v dialógu s členskými štátmi určiť najvhodnejšie projekty, investície a reformy na vnútroštátnej úrovni, regionálnej úrovni a na úrovni Únie. Cieľom týchto opatrení je znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív a prejsť na dovoz fosílnych palív z iných krajín, než je Rusko.

(29) Nemecko čelí výzvam súvisiacim s jeho závislosťou od fosílnych palív a od dovozu energie z Ruska, ako aj s rámcovými podmienkami pre investície do plne integrovaného udržateľného energetického systému. Obzvlášť vysoká je podľa údajov z roku 2020 závislosť od dovozu plynu z Ruska (65 % ([20])), ktorá je vyššia ako priemer Únie (44 %). Závislosť od dovozu ropy z Ruska je takisto vyššia ako priemer Únie (34 % v Nemecku, pričom priemer Únie je 26 %) ([21]). Viac ako polovica energetického mixu Nemecka pochádza z plynu (26 %) a ropy (35 %). Táto závislosť má priamy vplyv na nemecký priemysel, na ktorý pripadá 35 % konečnej spotreby energie zo zemného plynu. Pre riešenie týchto výziev, splnenie cieľov v oblasti klímy a energetiky a zvýšenie investícií v porovnaní s úsporami je nevyhnutné rýchlejšie napredovanie pri rozširovaní prenosových a distribučných sietí a zavádzaní energie z obnoviteľných zdrojov. Treba vyvinúť väčšie úsilie na diverzifikáciu dodávok energie a ich trás, a to s využitím všetkých dostupných bezuhlíkových zdrojov energie, najmä prostredníctvom zavádzania elektriny a plynov z obnoviteľných zdrojov vrátane obnoviteľného vodíka, ako aj skvapalneného zemného plynu. Pri nových investíciách do infraštruktúry a sietí na rozvod plynu by sa malo podľa možnosti dbať na ich odolnosť voči budúcim zmenám, aby sa mohli v budúcnosti preorientovať na udržateľné palivá a stať sa tak dlhodobo udržateľnými. Na to, aby Nemecko dosiahlo súlad s cieľmi balíka *Fit for 55*, bude potrebné ďalšie zvýšenie ambícií v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov a zvýšenie cieľov v oblasti obnoviteľných zdrojov energie a energetickej efektívnosti. Treba vyvinúť úsilie na urýchlenie dekarbonizácie priemyslu, zlepšenie možností flexibility a reakcie spotrebiteľov energie na meniace sa ceny a posilnenie integrácie energetického systému ([22]).

Mali by sa prijať aj opatrenia na zvýšenie energetickej efektívnosti a zníženie spotreby energie, ako aj na urýchlenie dekarbonizácie fondu budov a odvetvia dopravy, v prípade ktorých sa v roku 2021 nesplnili ročné vnútroštátne emisné ciele stanovené pre tieto sektory. Spotrebu fosílnych palív možno znížiť intenzívnejším využívaním spoločnej mobility a udržateľnej verejnej dopravy. Pri rozširovaní elektrických sietí došlo v Nemecku k značným oneskoreniam. Hlavnými prekážkami sú okrem iného zložitosť a dĺžka postupov plánovania, udeľovania povolení a odvolania. Vzhľadom na oneskorenia pri rozširovaní elektrických sietí bolo treba v určitých oblastiach obmedziť využívanie obnoviteľných zdrojov energie. Okrem toho majú oneskorenia pri rozširovaní elektrizačných sústav výrazný vplyv aj na siete susedných členských štátov, keďže kapacita siete v Nemecku nepostačuje na prepravu

([20]) Podľa nedávnych údajov nemeckého spolkového ministerstva hospodárstva a ochrany klímy sa podiel na celkovom dovoze plynu znížil na 35 %.

([21]) Eurostat (2020), podiel dovozu z Ruska na celkovom dovoze zemného plynu a ropy. Pokiaľ ide o priemer EÚ27, celkový dovoz je založený na dovoze z krajín mimo EÚ27. V prípade Nemecka celkový dovoz zahŕňa obchod v rámci EÚ. Ropa nezahŕňa rafinované ropné produkty.

([22]) V rámci integrácie energetického systému sa prepájajú rôzne nosiče energie medzi sebou, ako aj s odvetviami koncovej spotreby.

objemov elektrickej energie, s ktorými sa obchoduje v rámci príslušnej cenovej zóny. Vláda sa zaviazala zvýšiť do roku 2030 podiel obnoviteľných zdrojov na výrobe elektrickej energie na 80 % a nemecký parlament v súčasnosti rokuje o legislatívnom návrhu zákona o energii z obnoviteľných zdrojov, ktorého cieľom je dosiahnuť do roku 2035 v odvetví elektrickej energie takmer úplnú neutralitu skleníkových plynov. Zavádzanie výroby energie z obnoviteľných zdrojov, najmä veternej energie na pevnine, však v posledných rokoch zaznamenalo výrazné spomalenie v dôsledku pretrvávajúcich prekážok, ktoré bránia jeho realizácii. Odstránenie prekážok brániacich realizácii zahŕňa prijatie opatrení s cieľom včas vyriešiť konflikty týkajúce sa využívania pôdy, zmiernenie pravidiel týkajúcich sa minimálnej vzdialenosti, zlepšenie využívania priestorového plánovania pri určovaní zón na zavádzanie veternej energie a uľahčenie získavania povolení. Zlepšiť by sa mohlo aj prijatie na miestnej úrovni, k čomu by mohol okrem iného dopomôcť efektívnejší konzultačný proces, väčšie zapojenie občanov a rozdeľovanie príjmov v rámci projektov. Rozšírením využívania obnoviteľných zdrojov energie a zvýšením energetickej efektívnosti sa nielen zníži závislosť od dovozu energie, ale zároveň sa výrazne znížia jej ceny. Napokon možno ďalej posilňovať účasť na cezhraničnej spolupráci v oblasti energetiky a zvyšovať flexibilitu a kapacitu spätného toku, pokiaľ ide o existujúcu prepojenosť.

(30) Hoci zrýchlenie prechodu ku klimatickej neutralite a odklonu od fosílnych palív bude mať v niektorých odvetviach za následok značné náklady na reštrukturalizáciu, Nemecko môže v rámci politiky súdržnosti využiť Mechanizmus spravodlivej transformácie, aby zmiernilo sociálno-ekonomický dosah tohto prechodu v najviac zasiahnutých regiónoch. Nemecko môže okrem toho využiť Európsky sociálny fond plus zriadený nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 ([23]) na zlepšenie pracovných príležitostí a posilnenie sociálnej súdržnosti.

(31) Rada na základe posúdenia Komisie preskúmala program stability na rok 2022 a jej stanovisko ([24]) je zohľadnené v odporúčaní 1.

(32) Vzhľadom na úzke prepojenia medzi ekonomikami členských štátov eurozóny a ich kolektívny príspevok k fungovaniu hospodárskej a menovej únie Rada odporučila, aby členské štáty eurozóny aj prostredníctvom svojich plánov obnovy a odolnosti prijali opatrenia, ktorými vykonajú odporúčania uvedené v odporúčaní na rok 2022. V prípade Nemecka je to zohľadnené najmä odporúčaniach 1, 2 a 3.

(33) Rada na základe hĺbkového preskúmania uskutočneného Komisiou a jej posúdenia preskúmala národný program reforiem na rok 2022 a program stability na rok 2022. Jej odporúčania podľa článku 6 nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 sú zohľadnené v ďalej uvedených odporúčaniach 1, 2, 3 a 4. Odporúčania 1, 2 a 3 prispievajú aj k plneniu odporúčaní pre eurozónu na rok 2022, predovšetkým prvého a štvrtého z nich. Fiškálne politiky uvedené v odporúčaní 1 a politiky uvedené v odporúčaniach 2, 3 a 4 pomáhajú riešiť okrem iného nerovnováhy spojené s prebytkom bežného účtu, pokiaľ ide o vyššie investície,

TÝMTO ODPORÚČA, aby Nemecko v rokoch 2022 a 2023 prijalo opatrenia s týmto cieľom:

1. v roku 2023 zabezpečiť, aby bol rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov v súlade s celkovo neutrálnymi zámermi politiky, pričom sa zohľadní pokračujúca dočasná a cielená podpora pre domácnosti a podniky, ktoré najviac pociťujú prudký nárast cien energií, a pre ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny; byť pripravené prispôsobiť súčasné výdavky vyvíjajúcej sa situácii; zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti s ohľadom na iniciatívu RePowerEU, okrem iného aj využitím Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie; v období po roku 2023 uskutočňovať fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií; zlepšiť daňový mix v záujme inkluzívnejšieho a udržateľnejšieho rastu, najmä zlepšením daňových stimulov na zvýšenie počtu odpracovaných hodín; zabezpečiť dlhodobú udržateľnosť dôchodkového systému;

([23]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 z 24. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európsky sociálny fond plus (ESF+) a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 1296/2013 (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 21).

([24]) Podľa článku 5 ods. 2 nariadenia (ES) č. 1466/97.

2. pokračovať vo vykonávaní svojho plánu obnovy a odolnosti v súlade s míľnikmi a cieľmi uvedenými vo vykonávacom rozhodnutí Rady z 13. júla 2021; urýchlene dokončiť rokovania s Komisiou o programových dokumentoch politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027, aby sa mohli začať uplatňovať;

3. odstrániť prekážky, ktoré bránia investíciám, a zvýšiť investície do digitálnych komunikačných sietí s veľmi vysokou kapacitou;

4. znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív a diverzifikovať ich dovoz zlepšením energetickej efektívnosti, motivovaním k úsporám energie, diverzifikáciou dodávok energie a ich trás, odstránením investičných prekážok, ďalším zefektívnením postupov udeľovania povolení, zvýšením investícií do elektrických sietí a energie z obnoviteľných zdrojov a urýchlením ich zavádzania, ako aj ďalším zvyšovaním účasti na cezhraničnej spolupráci v oblasti energetiky.

V Bruseli 12. júla 2022

Za Radu
predseda
Z. STANJURA

ODPORÚČANIE RADY

z 12. júla 2022,

ktoré sa týka národného programu reforiem Estónska na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Estónska na rok 2022

(2022/C 334/06)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii ([1]), a najmä na jeho článok 5 ods. 2,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

(1) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 ([2]), ktorým sa zriadil Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, nadobudlo účinnosť 19. februára 2021. Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti poskytuje finančnú podporu na vykonávanie reforiem a investícií, pričom so sebou prináša fiškálny impulz financovaný Úniou. Prispieva k obnove hospodárstva a vykonávaniu udržateľných reforiem a investícií zvyšujúcich rast, najmä na podporu zelenej a digitálnej transformácie, a zároveň posilňuje odolnosť hospodárstiev členských štátov a ich potenciálny rast. Okrem toho prispieva aj k posilneniu udržateľných verejných financií a k podpore rastu a tvorby pracovných miest v strednodobom a dlhodobom horizonte. Maximálny finančný príspevok pre členský štát v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti bude aktualizovaný v júni 2022 v súlade s článkom 11 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2021/241.

(2) Komisia 24. novembra 2021 prijala ročný prieskum udržateľného rastu, čo znamenalo začiatok európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík na rok 2022. Náležite zohľadnila sociálny záväzok z Porta k ďalšiemu vykonávaniu Európskeho piliera sociálnych práv vyhláseného Európskym parlamentom, Radou a Komisiou 17. novembra 2017, podpísaný 7. mája 2021. Európska rada 25. marca 2022 schválila priority ročného prieskumu udržateľného rastu na rok 2022. Komisia 24. novembra 2021 prijala na základe nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 ([3]) aj správu o mechanizme varovania, v ktorej Estónsko neurčila za jeden z členských štátov, vo vzťahu ku ktorým bude potrebné vykonať hĺbkové preskúmanie. V ten istý deň Komisia prijala aj odporúčanie na odporúčanie Rady o hospodárskej politike eurozóny a návrh spoločnej správy o zamestnanosti na rok 2022, v ktorej sa analyzuje vykonávanie usmernení pre politiky zamestnanosti a zásad Európskeho piliera sociálnych práv. Rada prijala 5. apríla 2022 odporúčanie o hospodárskej politike eurozóny ([4]) (ďalej len „odporúčanie na rok 2022 týkajúce sa eurozóny“) a 14. marca 2022 spoločnú správu o zamestnanosti.

([1]) Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1.
([2]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17).
([3]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 zo 16. novembra 2011 o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh (Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 25).
([4]) Odporúčanie Rady z 5. apríla 2022 o hospodárskej politike eurozóny (Ú. v. EÚ C 153, 7.4.2022, s. 1).

(3) Invázia Ruska na Ukrajinu, ktorá nasledovala po globálnej pandémii, výrazne zmenila geopolitický a hospodársky kontext. Vplyv tejto invázie na hospodárstva členských štátov sa prejavil okrem iného vyššími cenami energií, potravín a surovín a horšími vyhliadkami rastu. Vyššie ceny energií veľmi negatívne ovplyvňujú predovšetkým najzraniteľnejšie domácnosti, ktoré žijú v energetickej chudobe alebo sú ňou ohrozené, ako aj podniky, ktoré najviac pociťujú prudký nárast cien energií. Okrem toho Únia zažíva bezprecedentný prílev ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny. Vplyv hospodárskych dôsledkov útočnej vojny Ruska sa v členských štátoch prejavuje v rôznej miere. V tejto súvislosti bola vykonávacím rozhodnutím Rady (EÚ) 2022/382 ([5]) dňa 4. marca 2022 prvýkrát aktivovaná smernica Rady 2001/55/ES ([6]), ktorou sa vysídleným osobám z Ukrajiny udeľuje právo na oprávnený pobyt v Únii, ako aj prístup k vzdelávaniu a odbornej príprave, na trh práce, k zdravotnej starostlivosti, bývaniu a sociálnemu zabezpečeniu. Estónsku sa poskytuje mimoriadna podpora v rámci iniciatívy Kohézne opatrenia na podporu utečencov v Európe (CARE) a prostredníctvom ďalšieho predbežného financovania z programu Pomoc pri obnove v rámci politiky súdržnosti a pri obnove území v Európe (REACT-EU), aby mohlo urýchlene riešiť potreby súvisiace s prijímaním a integráciou ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny.

(4) Vzhľadom na rýchlo sa meniacu hospodársku a geopolitickú situáciu bude európsky semester v roku 2022 pokračovať vo svojej rozsiahlej koordinácii hospodárskych politík a politík zamestnanosti a zároveň sa bude vyvíjať v súlade s požiadavkami na vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako sa uvádza v ročnom prieskume udržateľného rastu na rok 2022. Na plnenie priorít jednotlivých politík v rámci európskeho semestra je nevyhnutné, aby sa vykonávali prijaté plány obnovy a odolnosti, keďže tieto plány riešia všetky príslušné odporúčania pre jednotlivé krajiny vydané v cykloch európskeho semestra 2019 a 2020 alebo ich významnú podskupinu. Odporúčania pre jednotlivé krajiny na roky 2019 a 2020 sú naďalej rovnako relevantné aj pre plány obnovy a odolnosti, ktoré boli revidované, aktualizované alebo zmenené v súlade s článkami 14, 18 a 21 nariadenia (EÚ) 2021/241, a to popri akýchkoľvek iných odporúčaniach pre jednotlivé krajiny vydaných do dátumu predloženia takýchto revidovaných, aktualizovaných alebo zmenených plánov.

(5) Všeobecná úniková doložka Paktu stability a rastu je aktívna od marca 2020. Komisia vo svojom oznámení z 3. marca 2021 s názvom „Rok od vypuknutia pandémie COVID-19: reakcia fiškálnej politiky“ vyjadrila názor, že rozhodnutie o deaktivácii alebo pokračovaní v uplatňovaní všeobecnej únikovej doložky by sa malo prijať po celkovom posúdení stavu hospodárstva, pričom kľúčovým kvantitatívnym kritériom by mala byť úroveň hospodárskej činnosti v Únii alebo eurozóne v porovnaní s predkrízovými úrovňami (z konca roku 2019). Zvýšená neistota a výrazné riziká horšieho než očakávaného vývoja v súvislosti s hospodárskym výhľadom v kontexte vojny v Európe, bezprecedentné zvyšovanie cien energií a pokračujúce narušenia dodávateľských reťazcov si vyžadujú predĺženie uplatňovania všeobecnej únikovej doložky Paktu stability a rastu aj v roku 2023.

(6) V súlade s prístupom uvedeným v odporúčaní Rady z 18. júna 2021 ([7]), ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Estónska na rok 2021, sa celkové zámery fiškálnej politiky v súčasnosti najlepšie merajú ako zmena primárnych výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19), ale so započítaním výdavkov financovaných z nenávratnej podpory (grantov) z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie, vo vzťahu k strednodobému potenciálnemu rastu ([8]). Nad rámec celkových zámerov fiškálnej politiky a s cieľom posúdiť, či je vnútroštátna fiškálna politika obozretná a či jej zloženie prispieva k udržateľnej obnove v súlade so zelenou a digitálnou transformáciou, sa pozornosť venuje aj vývoju primárnych bežných výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19) a investícií financovaných z vnútroštátnych zdrojov ([9]).

([5]) Vykonávacie rozhodnutie Rady (EÚ) 2022/382 zo 4. marca 2022, ktorým sa konštatuje skutočnosť, že došlo k hromadnému prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny v zmysle článku 5 smernice 2001/55/ES, a zavádza sa dočasná ochrana (Ú. v. EÚ L 71, 4.3.2022, s. 1).

([6]) Smernica Rady 2001/55/ES z 20. júla 2001 o minimálnych štandardoch na poskytovanie dočasnej ochrany v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb a o opatreniach na podporu rovnováhy úsilia medzi členskými štátmi pri prijímaní takýchto osôb a znášaní z toho vyplývajúcich dôsledkov (Ú. v. ES L 212, 7.8.2001, s. 12).

([7]) Odporúčanie Rady z 18. júna 2021, ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Estónska na rok 2021 (Ú. v. EÚ C 304, 29.7.2021, s. 23).

([8]) Odhady týkajúce sa zámerov fiškálnej politiky a ich zložiek uvedené v tomto odporúčaní sú odhady Komisie založené na predpokladoch, z ktorých vychádza prognóza Komisie z jari 2022. Komisiou odhadovaný strednodobý potenciálny rast nezahŕňa pozitívny vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a ktoré môžu posilniť potenciálny rast.

([9]) Nie sú financované z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie.

(7) Komisia 2. marca 2022 prijala oznámenie poskytujúce všeobecné usmernenia v oblasti fiškálnej politiky na rok 2023 (ďalej len „fiškálne usmernenia“) a ktorého cieľom bolo podporiť prípravu programov stability a konvergenčných programov členských štátov, a tým posilniť koordináciu politík. Komisia konštatovala, že na základe makroekonomického výhľadu prognózy zo zimy 2022 bude v roku 2023 zrejme vhodné prejsť z podporných súhrnných zámerov fiškálnej politiky z rokov 2020 – 2022 na všeobecne neutrálne súhrnné zámery fiškálnej politiky, pričom treba pohotovo reagovať na vyvíjajúcu sa hospodársku situáciu. Komisia oznámila, že fiškálne odporúčania na rok 2023 by mali byť pre jednotlivé členské štáty aj naďalej diferencované, pričom by sa v nich mali zohľadňovať možné cezhraničné účinky presahovania. Komisia vyzvala členské štáty, aby usmernenia zohľadnili vo svojich programoch stability a konvergenčných programoch. Komisia sa zaviazala, že bude pozorne monitorovať hospodársky vývoj a podľa potreby upraví svoje politické usmernenia, a to najneskôr v rámci jarného balíka európskeho semestra koncom mája 2022.

(8) Pokiaľ ide o fiškálne usmernenia, vo fiškálnych odporúčaniach na rok 2023 je zohľadnený zhoršený hospodársky výhľad, zvýšená neistota a ďalšie riziká horšieho než očakávaného vývoja, ako aj vyššia inflácia v porovnaní s prognózou Komisie zo zimy 2022. Na základe uvedených skutočností je v rámci fiškálnej reakcie nutné zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti, ako aj prostredníctvom cielených a dočasných opatrení zachovať kúpnu silu najzraniteľnejších domácností s cieľom zmierniť vplyv zvýšenia cien energií a pomôcť obmedziť inflačné tlaky vyplývajúce z druhotných účinkov. Fiškálna politika musí zostať pružná, aby sa prispôsobila rýchlo sa vyvíjajúcim okolnostiam vrátane výziev vyplývajúcich z útočnej vojny Ruska proti Ukrajine, pokiaľ ide o obranu a bezpečnosť, a musí byť diferencovaná v jednotlivých členských štátoch v závislosti od ich fiškálnej a hospodárskej situácie, a to aj z hľadiska ich expozície voči kríze a prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny.

(9) V súlade s článkom 18 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2021/241 Estónsko predložilo Komisii 18. júna 2021 svoj národný plán obnovy a odolnosti. Komisia podľa článku 19 nariadenia (EÚ) 2021/241 posúdila relevantnosť, efektívnosť, účinnosť a koherentnosť plánu obnovy a odolnosti, a to v súlade s usmerneniami pre posudzovanie stanovenými v prílohe V k uvedenému nariadeniu. Rada 29. októbra 2021 prijala vykonávacie rozhodnutie o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Estónska ([10]). Uvoľnenie splátok je podmienené prijatím rozhodnutia Komisie v súlade s článkom 24 ods. 5 nariadenia (EÚ) 2021/241, v ktorom sa uvedie, že Estónsko uspokojivo splnilo príslušné míľniky a ciele stanovené vo vykonávacom rozhodnutí Rady. Keď sa hovorí o uspokojivom splnení, predpokladá sa, že v súvislosti s predchádzajúcimi míľnikmi a cieľmi, ktoré už boli dosiahnuté, nedošlo k zvratu.

(10) Estónsko predložilo 29. apríla 2022 svoj národný program reforiem na rok 2022 a svoj program stability na rok 2022 v súlade s lehotou stanovenou v článku 4 nariadenia (ES) č. 1466/97. Obidva programy sa s cieľom zohľadniť prepojenia medzi nimi posudzovali spoločne. V súlade s článkom 27 nariadenia (EÚ) 2021/241 sa v národnom programe reforiem na rok 2022 zohľadňujú aj polročné správy Estónska o pokroku dosiahnutom pri vykonávaní jeho plánu obnovy a odolnosti.

(11) Komisia 23. mája 2022 uverejnila správu o krajine týkajúcu sa Estónska na rok 2022. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Estónsko dosiahlo pri plnení príslušných odporúčaní pre danú krajinu prijatých Radou v rokoch 2019, 2020 a 2021, a na základe hodnotiacej tabuľky obnovy a odolnosti sa zhodnotilo vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Estónskom. Na základe tejto analýzy sa v správe o krajine identifikovali nedostatky v súvislosti s tými výzvami, ktoré plán obnovy a odolnosti nerieši alebo ich rieši len čiastočne, ako aj v súvislosti s novými a vznikajúcimi výzvami vrátane výziev vyplývajúcich z invázie Ruska na Ukrajinu. Okrem toho sa v nej posudzoval pokrok Estónska pri vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv a pri dosahovaní hlavných cieľov Únie v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby, ako aj pokrok pri dosahovaní cieľov Organizácie Spojených národov v oblasti udržateľného rozvoja.

(12) Komisia 23. mája 2022 vydala správu podľa článku 126 ods. 3 zmluvy. V tejto správe sa rozoberala rozpočtová situácia Estónska, keďže jeho deficit verejných financií v roku 2022 by mal presiahnuť referenčnú hodnotu 3 % hrubého domáceho produktu (HDP) stanovenú v zmluve. V správe sa konštatovalo, že kritérium deficitu nebolo dodržané. V súlade s oznámením z 2. marca 2022 Komisia na jar 2022 nenavrhla začatie nových postupov pri nadmernom deficite, pričom na jeseň 2022 opätovne posúdi, či je potrebné navrhnúť začatie takýchto postupov.

([10]) ST 12532/2021; ST 12532/2021 ADD 1; ST 12532/21 ADD 1 COR 1 REV 1.

(13) Rada vo svojom odporúčaní z 20. júla 2020 ([11]) odporučila Estónsku, aby v súlade so všeobecnou únikovou doložkou prijalo v rokoch 2020 a 2021 všetky potrebné opatrenia na účinné riešenie pandémie COVID-19, posilnenie hospodárstva a podporu následnej obnovy. Zároveň mu odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálne politiky zamerané na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie udržateľnosti dlhovej služby pri súčasnom zvyšovaní investícií. Podľa údajov overených Eurostatom deficit verejných financií Estónska klesol z 5,6 % HDP v roku 2020 na 2,4 % HDP v roku 2021. V rámci reakcie fiškálnej politiky Estónsko v roku 2021 podporovalo obnovu hospodárstva, pričom objem dočasných núdzových opatrení sa zvýšil z 2,3 % HDP v roku 2020 na 2,7 % HDP v roku 2021. Opatrenia, ktoré Estónsko prijalo v roku 2021, boli v súlade s odporúčaním Rady z 20. júla 2020. Diskrečné rozpočtové opatrenia, ktoré vláda prijala v rokoch 2020 a 2021, boli väčšinou dočasné alebo vyvážené kompenzačnými opatreniami. Zároveň však niektoré diskrečné opatrenia, ktoré vláda prijala v období 2020 – 2021, neboli dočasné ani vyvážené kompenzačnými opatreniami, pričom išlo najmä o zvyšovanie dôchodkov, cielené zvyšovanie platov (učiteľov, pracovníkov v zdravotníctve a kultúre a príslušníkov polície) a výdavkové programy na zdravotnú starostlivosť, výskum a vývoj, armádu a informačné a komunikačné technológie. Podľa údajov overených Eurostatom sa verejný dlh znížil z 19,0 % HDP v roku 2020 na 18,1 % HDP v roku 2021.

(14) Makroekonomický scenár, z ktorého vychádzajú rozpočtové prognózy v programe stability na rok 2022, je opatrný. Vláda predpokladá, že reálny HDP sa v roku 2022 zníži o 1,0 % a v roku 2023 vzrastie o 1,2 %. Na porovnanie, v prognóze Komisie z jari 2022 sa predpokladá rast reálneho HDP na úrovni 1,0 % v roku 2022 a 2,4 % v roku 2023. Komisia prognózuje silnejší rast súkromnej spotreby podporený vysokou úrovňou nahromadených úspor a očakávanou solídnou dynamikou miezd. Vláda vo svojom programe stability na rok 2022 očakáva, že celkový deficit sa v roku 2022 zvýši na 5,3 % HDP a v roku 2023 klesne na 4,8 % HDP. Vo zvýšení v roku 2022 sa odzrkadľujú najmä nové výdavkové opatrenia na zmiernenie rastu cien energií a dodatočné sociálne výdavky a výdavky v oblasti bezpečnosti, ako aj náklady na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny. Podľa programu stability na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP sa v roku 2022 zvýši na 20,7 % a v roku 2023 na 24,1 %. Na základe opatrení v príslušných oblastiach politiky, ktoré boli známe k dátumu uzávierky prognózy, sa v prognóze Komisie z jari 2022 predpokladá deficit verejných financií na úrovni 4,4 % HDP v roku 2022 a 3,7 % HDP v roku 2023. Ide o nižší deficit, než sa predpokladá v programe stability na rok 2022, a to najmä v dôsledku silnejšieho prognózovaného rastu HDP, z ktorého vychádzajú projekcie Komisie, a miernejšieho rastu investičných výdavkov predpokladaného Komisiou. V prognóze Komisie z jari 2022 sa predpokladá pomer dlhu verejnej správy k HDP na úrovni 20,9 % v roku 2022 a 23,5 % v roku 2023, čo je podobné prognózam programu stability na rok 2022. Podľa prognózy Komisie z jari 2022 sa strednodobý (desaťročný priemerný) rast potenciálneho HDP odhaduje na 3,1 %. Tento odhad však nezahŕňa vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a môžu posilniť potenciálny rast Estónska.

(15) Vláda v roku 2022 postupne zrušila väčšinu opatrení prijatých v reakcii na krízu COVID-19, takže sa predpokladá, že objem dočasných núdzových opatrení klesne z 2,7 % HDP v roku 2021 na 0,8 % HDP v roku 2022. Deficit verejných financií je ovplyvnený opatreniami prijatými na zmiernenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu zvýšenia cien energií, ktoré sa v prognóze Komisie z jari 2022 odhadujú na 0,7 % HDP v roku 2022, pričom sa očakáva, že v roku 2023 sa postupne zrušia ([12]). Tieto opatrenia pozostávajú najmä zo sociálnych transferov pre chudobnejšie domácnosti, stropov na ceny elektriny a tepla a zníženia sieťových poplatkov za elektrinu a plyn pre spotrebiteľov. Tieto opatrenia boli oznámené ako dočasné. Ak však ceny energií zostanú v roku 2023 zvýšené, niektoré z nich by sa mohli uplatňovať aj naďalej. Niektoré z týchto opatrení nie sú cielené, najmä všeobecný strop cien energie pre domácnosti, zníženie sieťových poplatkov a celoplošné zníženie spotrebných daní (účinné od roku 2020). Deficit verejných financií je ovplyvnený aj nákladmi na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny, pričom v prognóze Komisie z jari 2022 sa predpokladá, že v roku 2022 budú na úrovni 0,4 % HDP a v roku 2023 na úrovni 0,6 % HDP ([13]), ako aj zvýšením nákladov na výdavky na obranu o 0,6 % HDP v roku 2023.

([11]) Odporúčanie Rady z 20. júla 2020, ktoré sa týka národného programu reforiem Estónska na rok 2020 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Estónska na rok 2020 (Ú. v. EÚ C 282, 26.8.2020, s. 33).

([12]) Tieto údaje predstavujú úroveň ročných rozpočtových nákladov na uvedené opatrenia prijaté od jesene 2021, a to vrátane bežných príjmov a výdavkov, ako aj prípadných opatrení v oblasti kapitálových výdavkov.

([13]) Predpokladá sa, že do konca roka 2022 sa celkový počet osôb vysídlených z Ukrajiny prichádzajúcich do Únie postupne zvýši na 6 miliónov, pričom ich geografické rozloženie je odhadnuté na základe veľkosti existujúcej diaspóry, relatívneho počtu obyvateľov prijímajúceho členského štátu a skutočného rozmiestnenia vysídlených osôb z Ukrajiny v rámci Únie v marci 2022. Pokiaľ ide o rozpočtové náklady na osobu, odhady vychádzajú z mikrosimulačného modelu Spoločného výskumného centra Komisie s názvom Euromod, pričom sa zohľadňujú tak peňažné transfery, na ktoré ľudia môžu mať nárok, ako aj vecné dávky, ako je vzdelávanie a zdravotná starostlivosť.

(16) Rada vo svojom odporúčaní z 18. júna 2021 odporučila, aby Estónsko v roku 2022 zachovalo podporné zámery fiškálnej politiky vrátane tých, ktoré vyplývajú z impulzu poskytnutého Mechanizmom na podporu obnovy a odolnosti, a aby zachovalo investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Rada zároveň Estónsku odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie fiškálnej udržateľnosti v strednodobom horizonte a aby súčasne zvyšovalo investície s cieľom posilniť rastový potenciál.

(17) Podľa prognózy Komisie z jari 2022, ako aj informácií uvedených v programe stability Estónska na rok 2022 sa predpokladá, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2022 podporné a dosiahnu úroveň – 2,4 % HDP, čo je v súlade s odporúčaním Rady ([14]). Estónsko plánuje pokračovať v podpore obnovy tým, že bude využívať Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií v súlade s odporúčaním Rady. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti sa má v porovnaní s rokom 2021 zvýšiť o 0,1 percentuálneho bodu. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2022 predstavovať expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,6 percentuálneho bodu ([15]). Estónsko preto plánuje v súlade s odporúčaním Rady zachovať investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2022 predstavovať expanzívny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 1,4 percentuálneho bodu. Tento významný expanzívny príspevok zahŕňa okrem iného zvýšenie miezd a sociálnych transferov, ako aj dodatočný vplyv opatrení na riešenie hospodárskeho a sociálneho dosahu zvýšenia cien energií (0,5 % HDP) a nákladov na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny (0,4 % HDP).

(18) V prognóze Komisie z jari 2022 sa uvádza, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2023 za predpokladu nezmenenej politiky predstavovať 0,2 % HDP ([16]). Predpokladá sa, že Estónsko bude v roku 2023 naďalej využívať granty v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií na podporu obnovy. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti sa má v porovnaní s rokom 2022 zvýšiť o 0,4 percentuálneho bodu HDP. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2023 predstavovať expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,3 percentuálneho bodu ([17]). Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2023 predstavovať reštriktívny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,4 percentuálneho bodu. Zahŕňa to vplyv postupného rušenia opatrení na riešenie zvýšených cien energií (0,7 % HDP) a ďalšie náklady na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny (0,1 % HDP).

(19) V programe stability na rok 2022 sa očakáva, že deficit verejných financií postupne klesne na 3,8 % HDP v roku 2024 a na 2,9 % do roku 2025. Predpokladá sa teda, že deficit verejných financií klesne do roku 2025 pod úroveň 3 % HDP. V týchto prognózach sa predpokladá niekoľko dodatočných opatrení fiškálnej konsolidácie, ktoré zatiaľ nie sú špecifikované. Podľa programu stability na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP sa do roku 2025 zvýši, pričom v roku 2024 vzrastie na 27,7 % a následne v roku 2025 na 29,2 %. Podľa analýzy Komisie sa zdá, že riziká v oblasti udržateľnosti dlhovej služby sú v strednodobom horizonte nízke.

(20) V súlade s článkom 19 ods. 3 písm. b) nariadenia (EÚ) 2021/241 a kritériom 2.2 prílohy V k uvedenému nariadeniu plán obnovy a odolnosti zahŕňa rozsiahly súbor vzájomne sa posilňujúcich reforiem a investícií s orientačným harmonogramom vykonávania, ktoré sa má dokončiť do 31. augusta 2026. Tieto reformy a investície prispievajú k riešeniu všetkých hospodárskych a sociálnych výziev uvedených v odporúčaniach pre danú krajinu, ktoré Rada v rámci európskeho semestra v rokoch 2019 a 2020 adresovala Estónsku, alebo ich významnej podskupiny, ako aj k plneniu všetkých odporúčaní pre danú krajinu vydaných pred dátumom prijatia plánu obnovy a odolnosti. Plán obnovy a odolnosti sa zameriava najmä na zelenú a digitálnu transformáciu a zahŕňa opatrenia na zlepšenie energetickej efektívnosti a rozvoj využívania energie z obnoviteľných zdrojov; zvýšenie udržateľnosti dopravy a mobility; podporu spoločností, najmä startupov a malých a stredných podnikov, pri dvojakej transformácii; ďalšiu digitalizáciu verejných služieb a zvýšenie relevantnosti systému vzdelávania a odbornej prípravy pre trh práce, najmä pokiaľ ide o zelené a digitálne zručnosti. Plán obnovy a odolnosti obsahuje aj opatrenia na zlepšenie dostupnosti a odolnosti systému zdravotnej starostlivosti a predpokladajú sa v ňom určité zlepšenia záchrannej sociálnej siete a prístupu k sociálnym službám.

([14]) Záporné znamienko ukazovateľa znamená, že rast primárnych výdavkov je vyšší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na expanzívnu fiškálnu politiku; kladné znamienko ukazovateľa naopak znamená, že rast primárnych výdavkov je nižší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na reštriktívnu fiškálnu politiku.

([15]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať expanzívny príspevok vo výške 0,4 percentuálneho bodu HDP. Odráža to zámer vlády zvýšiť zásoby plynu a kvapalných palív.

([16]) Záporné znamienko ukazovateľa znamená, že rast primárnych výdavkov je vyšší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na expanzívnu fiškálnu politiku; kladné znamienko ukazovateľa naopak znamená, že rast primárnych výdavkov je nižší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na reštriktívnu fiškálnu politiku.

([17]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať reštriktívny príspevok vo výške 0,5 percentuálneho bodu HDP. Odráža to základný účinok vládnych nákupov zásob plynu a kvapalných palív v roku 2022.

(21) Očakáva sa, že vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Estónska prispeje k ďalšiemu pokroku v oblasti zelenej a digitálnej transformácie. Opatrenia na podporu cieľov v oblasti klímy v Estónsku predstavujú 41,5 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti, zatiaľ čo opatrenia na podporu digitálnych cieľov predstavujú 21,5 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti. Plnohodnotné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti v súlade s príslušnými míľnikmi a cieľmi pomôže Estónsku rýchlo sa zotaviť z dôsledkov krízy COVID-19 a zároveň posilní jeho odolnosť. Pre úspešné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti, ako aj iných hospodárskych politík a politík zamestnanosti, ktoré presahujú rámec plánu obnovy a odolnosti, je naďalej dôležité systematické zapojenie sociálnych partnerov a iných relevantných zainteresovaných strán, ktorým sa má zabezpečiť všeobecná zodpovednosť za celkový program v danej oblasti politiky.

(22) Estónsko predložilo 18. apríla 2022 partnerskú dohodu stanovenú v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 ([18]), ale zatiaľ nepredložilo ostatné programy politiky súdržnosti stanovené v uvedenom nariadení. V súlade s nariadením (EÚ) 2021/1060 má Estónsko pri programovaní fondov politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027 zohľadniť príslušné odporúčania pre danú krajinu. Predstavuje to predpoklad na zlepšenie účinnosti a maximalizáciu pridanej hodnoty finančnej podpory, ktorá sa má získať z fondov politiky súdržnosti, ako aj podporu koordinácie, komplementarity a koherentnosti medzi týmito fondmi politiky súdržnosti a inými nástrojmi a fondmi Únie. Úspešné vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako aj programov politiky súdržnosti závisí aj od odstránenia prekážok brániacich investíciám na podporu zelenej a digitálnej transformácie a vyváženého územného rozvoja.

(23) Nad rámec hospodárskych a sociálnych výziev, ktoré sa riešia v pláne obnovy a odolnosti, Estónsko čelí viacerým ďalším výzvam súvisiacim s dlhodobou starostlivosťou a primeranosťou záchrannej sociálnej siete, najmä pre nezamestnaných.

(24) Primeranosť záchrannej sociálnej siete sa v Estónsku zlepšila, ale v prípade starších osôb, osôb so zdravotným postihnutím a nezamestnaných naďalej pretrváva vysoká miera ohrozenia chudobou a sociálnym vylúčením. Nezamestnaní ľudia sú menej chránení pred chudobou v dôsledku reštriktívnych kritérií na poberanie dávok v nezamestnanosti, najmä prahových hodnôt týkajúcich sa zamestnania a príjmu pred nezamestnanosťou. V roku 2021 preto len približne 50 % všetkých evidovaných nezamestnaných poberalo dávky v nezamestnanosti, 37 % novoevidovaných nezamestnaných poberalo poistné dávky v nezamestnanosti a len 26 % poberalo fixný príspevok v nezamestnanosti. V záujme zvýšenia sociálnej ochrany môže byť účinné rozšírenie rozsahu dávok v nezamestnanosti a zmiernenie minimálnych kritérií prístupu k dávkam v nezamestnanosti, najmä v prípade osôb zamestnaných na krátke obdobia a v rámci neštandardných spôsobov práce.

(25) Estónske obyvateľstvo starne, ale pre nedostatky v organizácii a vo financovaní dlhodobej starostlivosti nie je poskytovanie dlhodobej starostlivosti dostatočné na uspokojenie dopytu. Roztrieštenosť organizácie a financovania dlhodobej starostlivosti medzi sektorom sociálnej a zdravotnej starostlivosti a štátnou správou a miestnou samosprávou vedie k nerovnomernému poskytovaniu služieb domácej a komunitnej starostlivosti. Navyše krajina dosiahla v roku 2019 druhý najvyšší podiel v Únii, pokiaľ ide o výdavky (doplatky) hradené osobami, ktoré potrebujú starostlivosť. Verejné výdavky na dlhodobú starostlivosť predstavovali v roku 2019 len 0,4 % HDP (v porovnaní s priemerom Únie na úrovni 1,7 %). Chýbajúce spoločné normy v oblasti dlhodobej starostlivosti a nedostatok opatrovateľov oslabujú kvalitu poskytovania služieb. Reforma dlhodobej starostlivosti so zameraním na efektívne a udržateľné financovanie, prístup k integrovaným zdravotníckym a sociálnym službám, stanovenie noriem kvality a zabezpečenie dostatočne vysokého počtu kvalifikovaných pracovníkov v oblasti starostlivosti by zvýšila kvalitu života tých, ktorí potrebujú starostlivosť, a znížila by vysoké zaťaženie rodinných príslušníkov spojené so starostlivosťou.

(26) Vzhľadom na mandát hláv štátov, resp. predsedov vlád Únie, ktorý je stanovený vo vyhlásení z Versailles, je cieľom návrhu Komisie pre REPowerEU čo najskôr ukončiť závislosť Únie od dovozu fosílnych palív z Ruska. Na tento účel Komisia plánuje v dialógu s členskými štátmi určiť najvhodnejšie projekty, investície a reformy na vnútroštátnej úrovni, regionálnej úrovni a na úrovni Únie. Cieľom týchto opatrení je znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív a prejsť na dovoz fosílnych palív z iných krajín, než je Rusko.

([18]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 z 24. júna 2021, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde, Fonde na spravodlivú transformáciu a Európskom námornom, rybolovnom a akvakultúrnom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl, migráciu a integráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 159).

(27) Estónsko v súčasnosti dováža obmedzený podiel svojich dodávok energie na výrobu elektriny a tepla, ale je naďalej vo veľkej miere závislé od dovozu z Ruska, pokiaľ ide o malý podiel plynu (8 %) a rafinované ropné produkty v jeho energetickom mixe ([19]). Popri pokračujúcom postupnom ukončovaní využívania roponosnej bridlice ako zdroja energie by bolo pre Estónsko prínosné zvýšiť energetickú efektívnosť, modernizovať energetickú infraštruktúru (vrátane elektrizačnej sústavy) a zabezpečiť energetické prepojenia s dostatočnou kapacitou vrátane cezhraničných prepojení so susednými členskými štátmi. Pri nových investíciách do infraštruktúry a sietí na rozvod plynu by sa malo podľa možnosti dbať na ich odolnosť voči budúcim zmenám, aby sa mohli v budúcnosti preorientovať na udržateľné palivá a stať sa tak dlhodobo udržateľnými. Fínsko 20. mája 2022 podpísalo 10-ročnú zmluvu o prenájme plávajúceho terminálu na skvapalnený zemný plyn (LNG) a Estónsko má s Gasgrid Finland dohodu o spolupráci, ktorá mu poskytuje k nemu prístup. Prioritou politiky by malo zostať dokončenie prebiehajúcej synchronizácie s kontinentálnou elektrizačnou sústavou Únie, zabezpečenie dostatočnej kapacity prepojení so susednými členskými štátmi a spoločné projekty v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov.

Ďalšia diverzifikácia zdrojov energie – a to aj v doprave – a urýchlenie výroby energie z obnoviteľných zdrojov by sa mohli dosiahnuť odstránením nefinančných prekážok plánovania a povoľovania zariadení na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov, zvýšením kapacity udržateľnej výroby biometánu a urýchlením zavádzania riešení založených na vodíku z obnoviteľných zdrojov pri súčasnom zabezpečení udržateľného zhodnocovania biomasy. V súčasnosti už prebieha, resp. sa plánuje elektrifikácia hlavných železničných tratí s podporou z fondov Únie, doprava by sa však dekarbonizovala rýchlejšie, ak by sa elektrifikovala celá sieť. Už aj tak vysoké emisie skleníkových plynov z cestnej dopravy sa v posledných rokoch naďalej zvyšovali v dôsledku intenzívneho používania predovšetkým palivovo neefektívnych vozidiel. Estónsko je jedným z mála členských štátov, ktoré nevyberajú ročnú daň z cestných vozidiel, ako sú osobné automobily a ľahké úžitkové vozidlá. K prechodu na ekologickejšie druhy dopravy by prispelo zvýšenie stimulov na podporu obnovy vozového parku tak, aby zahŕňal menej znečisťujúce vozidlá. Vplyv na majiteľov automobilov s nízkymi príjmami by v prípade potreby mohli zmierniť vhodné ochranné opatrenia. Spotreba energie by sa mohla znížiť efektívnymi obnovami budov s integrovaným prístupom vrátane zariadení na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov a kombinovaných systémov výroby tepla a elektriny. Na dosiahnutie cieľov balíka *Fit for 55* bude potrebné ďalšie zvýšenie ambícií v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov, väčšieho využívania energie z obnoviteľných zdrojov a zvyšovania energetickej efektívnosti.

(28) Hoci zrýchlenie prechodu ku klimatickej neutralite a odklonu od fosílnych palív bude mať v niektorých odvetviach za následok značné náklady na reštrukturalizáciu, Estónsko môže v rámci politiky súdržnosti využiť Mechanizmus spravodlivej transformácie, aby zmiernilo sociálno-ekonomický dosah tohto prechodu v najviac zasiahnutých regiónoch. Estónsko môže okrem toho využiť Európsky sociálny fond plus zriadený nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 ([20]) na zlepšenie pracovných príležitostí a posilnenie sociálnej súdržnosti.

(29) Rada na základe posúdenia Komisie preskúmala program stability na rok 2022 a jej stanovisko ([21]) je zohľadnené v odporúčaní 1.

(30) Vzhľadom na úzke prepojenia medzi ekonomikami členských štátov eurozóny a ich kolektívny príspevok k fungovaniu hospodárskej a menovej únie Rada odporučila, aby členské štáty eurozóny aj prostredníctvom svojich plánov obnovy a odolnosti prijali opatrenia, ktorými vykonajú odporúčania uvedené v odporúčaní na rok 2022. V prípade Estónska je to zohľadnené najmä v odporúčaniach 1, 2 a 3,

TÝMTO ODPORÚČA, aby Estónsko v rokoch 2022 a 2023 prijalo opatrenia s týmto cieľom:

1. v roku 2023 zabezpečiť, aby bol rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov v súlade s celkovo neutrálnymi zámermi politiky, pričom sa zohľadní pokračujúca dočasná a cielená podpora pre domácnosti a podniky, ktoré najviac pociťujú prudký nárast cien energií, a pre ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny; byť pripravené prispôsobiť súčasné výdavky vyvíjajúcej sa situácii; zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti s ohľadom na iniciatívu RePowerEU, okrem iného aj využitím Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie; v období po roku 2023 uskutočňovať fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií;

([19]) Eurostat (2020), podiel dovozu z Ruska na celkovom dovoze zemného plynu a rafinovaných ropných produktov. Estónsko je nepriamo závislé od dovozu zemného plynu z Ruska prostredníctvom obchodu v rámci Únie; pri zohľadnení tejto skutočnosti možno dospieť k odhadu, že Estónsko je takmer výlučne závislé od dovozu zemného plynu z Ruska.

([20]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 z 24. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európsky sociálny fond plus (ESF+) a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 1296/2013 (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 21).

([21]) Podľa článku 5 ods. 2 nariadenia (ES) č. 1466/97.

2. pokračovať vo vykonávaní svojho plánu obnovy a odolnosti v súlade s míľnikmi a cieľmi uvedenými vo vykonávacom rozhodnutí Rady z 29. októbra 2021; predložiť programové dokumenty politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027, aby sa mohli dokončiť príslušné rokovania s Komisiou a následne sa mohli tieto dokumenty začať vykonávať;

3. posilniť sociálnu ochranu, a to aj rozšírením rozsahu dávok v nezamestnanosti, najmä na osoby zamestnané na krátke obdobia a v rámci neštandardných spôsobov práce; zlepšiť cenovú dostupnosť a kvalitu dlhodobej starostlivosti, najmä zabezpečením jej udržateľného financovania a integráciou zdravotníckych a sociálnych služieb;

4. znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív a diverzifikovať dovoz fosílnych palív urýchlením zavádzania obnoviteľných zdrojov energie, a to aj ďalším zjednodušením povoľovacích postupov, zabezpečením dostatočnej kapacity prepojení a posilnením vnútroštátnej elektrizačnej sústavy; zvýšiť energetickú efektívnosť, najmä energetickú efektívnosť budov, s cieľom znížiť spotrebu energie; zintenzívniť úsilie o zlepšenie udržateľnosti dopravného systému, a to aj prostredníctvom elektrifikácie železničnej siete a zvýšením stimulov na podporu udržateľnej a menej znečisťujúcej dopravy vrátane obnovy vozového parku.

V Bruseli 12. júla 2022

Za Radu
predseda
Z. STANJURA

ODPORÚČANIE RADY

z 12. júla 2022,

ktoré sa týka národného programu reforiem Írska na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Írska na rok 2022

(2022/C 334/07)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii ([1]), a najmä na jeho článok 5 ods. 2,

so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 zo 16. novembra 2011 o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh ([2]), a najmä na jeho článok 6 ods. 1,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

(1) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 ([3]), ktorým sa zriadil Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, nadobudlo účinnosť 19. februára 2021. Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti poskytuje finančnú podporu na vykonávanie reforiem a investícií, pričom so sebou prináša fiškálny impulz financovaný Úniou. Prispieva k obnove hospodárstva a vykonávaniu udržateľných reforiem a investícií zvyšujúcich rast, najmä na podporu zelenej a digitálnej transformácie, a zároveň posilňuje odolnosť hospodárstiev členských štátov a ich potenciálny rast. Okrem toho prispieva aj k posilneniu udržateľných verejných financií a k podpore rastu a tvorby pracovných miest v strednodobom a dlhodobom horizonte. Maximálny finančný príspevok pre členský štát v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti bude aktualizovaný v júni 2022 v súlade s článkom 11 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2021/241.

(2) Komisia 24. novembra 2021 prijala ročný prieskum udržateľného rastu, čo znamenalo začiatok európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík na rok 2022. Náležite zohľadnila sociálny záväzok z Porta k ďalšiemu vykonávaniu Európskeho piliera sociálnych práv vyhláseného Európskym parlamentom, Radou a Komisiou 17. novembra 2017, podpísaný 7. mája 2021. Európska rada 25. marca 2022 schválila priority ročného prieskumu udržateľného rastu na rok 2022. Komisia 24. novembra 2021 prijala na základe nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 aj správu o mechanizme varovania, v ktorej určila Írsko za jeden z členských štátov, vo vzťahu ku ktorým bude potrebné hĺbkové preskúmanie. V ten istý deň Komisia prijala aj odporúčanie na odporúčanie Rady o hospodárskej politike eurozóny a návrh spoločnej správy o zamestnanosti na rok 2022, v ktorej sa analyzuje vykonávanie usmernení pre politiky zamestnanosti a zásad Európskeho piliera sociálnych práv. Rada prijala 5. apríla 2022 odporúčanie o hospodárskej politike eurozóny ([4]) (ďalej len „odporúčanie na rok 2022 týkajúce sa eurozóny“) a 14. marca 2022 spoločnú správu o zamestnanosti.

([1]) Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1.
([2]) Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 25.
([3]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17).
([4]) Odporúčanie Rady z 5. apríla 2022 o hospodárskej politike eurozóny (Ú. v. EÚ C 153, 7.4.2022, s. 1).

(3) Invázia Ruska na Ukrajinu, ktorá nasledovala po globálnej pandémii, výrazne zmenila geopolitický a hospodársky kontext. Vplyv tejto invázie na hospodárstva členských štátov sa prejavil okrem iného vyššími cenami energií, potravín a surovín a horšími vyhliadkami rastu. Vyššie ceny energií veľmi negatívne ovplyvňujú predovšetkým najzraniteľnejšie domácnosti, ktoré žijú v energetickej chudobe alebo sú ňou ohrozené, ako aj podniky, ktoré najviac pociťujú prudký nárast cien energií. Okrem toho Únia zažíva bezprecedentný prílev ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny. Vplyv hospodárskych dôsledkov útočnej vojny Ruska sa v členských štátoch prejavuje v rôznej miere. V tejto súvislosti bola vykonávacím rozhodnutím Rady (EÚ) 2022/382 ([5]) dňa 4. marca 2022 prvýkrát aktivovaná smernica Rady 2001/55/ES ([6]), ktorou sa vysídleným osobám z Ukrajiny udeľuje právo na oprávnený pobyt v Únii, ako aj prístup k vzdelávaniu a odbornej príprave, na trh práce, k zdravotnej starostlivosti, bývaniu a sociálnemu zabezpečeniu.

(4) Vzhľadom na rýchlo sa meniacu hospodársku a geopolitickú situáciu bude európsky semester v roku 2022 pokračovať vo svojej rozsiahlej koordinácii hospodárskych politík a politík zamestnanosti a zároveň sa bude vyvíjať v súlade s požiadavkami na vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako sa uvádza v ročnom prieskume udržateľného rastu na rok 2022. Na plnenie priorít jednotlivých politík v rámci európskeho semestra je nevyhnutné, aby sa vykonávali prijaté plány obnovy a odolnosti, keďže tieto plány riešia všetky príslušné odporúčania pre jednotlivé krajiny vydané v cykloch európskeho semestra 2019 a 2020 alebo ich významnú podskupinu. Odporúčania pre jednotlivé krajiny na roky 2019 a 2020 sú naďalej rovnako relevantné aj pre plány obnovy a odolnosti, ktoré boli revidované, aktualizované alebo zmenené v súlade s článkami 14, 18 a 21 nariadenia (EÚ) 2021/241, a to popri akýchkoľvek iných odporúčaniach pre jednotlivé krajiny vydaných do dátumu predloženia takýchto revidovaných, aktualizovaných alebo zmenených plánov.

(5) Všeobecná úniková doložka Paktu stability a rastu je aktívna od marca 2020. Komisia vo svojom oznámení z 3. marca 2021 s názvom „Rok od vypuknutia pandémie COVID-19: reakcia fiškálnej politiky“ vyjadrila názor, že rozhodnutie o deaktivácii alebo pokračovaní v uplatňovaní všeobecnej únikovej doložky by sa malo prijať po celkovom posúdení stavu hospodárstva, pričom kľúčovým kvantitatívnym kritériom by mala byť úroveň hospodárskej činnosti v Únii alebo eurozóne v porovnaní s predkrízovými úrovňami (z konca roku 2019). Zvýšená neistota a výrazné riziká horšieho než očakávaného vývoja v súvislosti s hospodárskym výhľadom v kontexte vojny v Európe, bezprecedentné zvyšovanie cien energií a pokračujúce narušenia dodávateľských reťazcov si vyžadujú predĺženie uplatňovania všeobecnej únikovej doložky Paktu stability a rastu aj v roku 2023.

(6) V súlade s prístupom uvedeným v odporúčaní Rady z 18. júna 2021 ([7]), ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Írska na rok 2021, sa celkové zámery fiškálnej politiky v súčasnosti najlepšie merajú ako zmena primárnych výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19), ale so započítaním výdavkov financovaných z nenávratnej podpory (grantov) z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie, vo vzťahu k strednodobému potenciálnemu rastu ([8]). Nad rámec celkových zámerov fiškálnej politiky a s cieľom posúdiť, či je vnútroštátna fiškálna politika obozretná a či jej zloženie prispieva k udržateľnej obnove v súlade so zelenou a digitálnou transformáciou, sa pozornosť venuje aj vývoju primárnych bežných výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19) a investícií financovaných z vnútroštátnych zdrojov ([9]).

([5]) Vykonávacie rozhodnutie Rady (EÚ) 2022/382 zo 4. marca 2022, ktorým sa konštatuje skutočnosť, že došlo k hromadnému prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny v zmysle článku 5 smernice 2001/55/ES, a zavádza sa dočasná ochrana (Ú. v. EÚ L 71, 4.3.2022, s. 1).

([6]) Smernica Rady 2001/55/ES z 20. júla 2001 o minimálnych štandardoch na poskytovanie dočasnej ochrany v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb a o opatreniach na podporu rovnováhy úsilia medzi členskými štátmi pri prijímaní takýchto osôb a znášaní z toho vyplývajúcich dôsledkov (Ú. v. ES L 212, 7.8.2001, s. 12).

([7]) Odporúčanie Rady z 18. júna 2021, ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Írska na rok 2021 (Ú. v. EÚ C 304, 29.7.2021, s. 28).

([8]) Odhady týkajúce sa zámerov fiškálnej politiky a ich zložiek uvedené v tomto odporúčaní sú odhady Komisie založené na predpokladoch, z ktorých vychádza prognóza Komisie z jari 2022. Komisiou odhadovaný strednodobý potenciálny rast nezahŕňa pozitívny vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a ktoré môžu posilniť potenciálny rast.

([9]) Nie sú financované z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie.

(7) Komisia 2. marca 2022 prijala oznámenie poskytujúce všeobecné usmernenia v oblasti fiškálnej politiky na rok 2023 (ďalej len „fiškálne usmernenia“) a ktorého cieľom bolo podporiť prípravu programov stability a konvergenčných programov členských štátov, a tým posilniť koordináciu politík. Komisia konštatovala, že na základe makroekonomického výhľadu prognózy zo zimy 2022 bude v roku 2023 zrejme vhodné prejsť z podporných súhrnných zámerov fiškálnej politiky z rokov 2020 – 2022 na všeobecne neutrálne súhrnné zámery fiškálnej politiky, pričom treba pohotovo reagovať na vyvíjajúcu sa hospodársku situáciu. Komisia oznámila, že fiškálne odporúčania na rok 2023 by mali byť pre jednotlivé členské štáty aj naďalej diferencované, pričom by sa v nich mali zohľadňovať možné cezhraničné účinky presahovania. Komisia vyzvala členské štáty, aby usmernenia zohľadnili vo svojich programoch stability a konvergenčných programoch. Komisia sa zaviazala, že bude pozorne monitorovať hospodársky vývoj a podľa potreby upraví svoje politické usmernenia, a to najneskôr v rámci jarného balíka európskeho semestra koncom mája 2022.

(8) Pokiaľ ide o fiškálne usmernenia, vo fiškálnych odporúčaniach na rok 2023 je zohľadnený zhoršený hospodársky výhľad, zvýšená neistota a ďalšie riziká horšieho než očakávaného vývoja, ako aj vyššia inflácia v porovnaní s prognózou Komisie zo zimy 2022. Na základe uvedených skutočností je v rámci fiškálnej reakcie nutné zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti, ako aj prostredníctvom cielených a dočasných opatrení zachovať kúpnu silu najzraniteľnejších domácností s cieľom zmierniť vplyv zvýšenia cien energií a pomôcť obmedziť inflačné tlaky vyplývajúce z druhotných účinkov. Fiškálna politika musí zostať pružná, aby sa prispôsobila rýchlo sa vyvíjajúcim okolnostiam vrátane výziev vyplývajúcich z útočnej vojny Ruska proti Ukrajine, pokiaľ ide o obranu a bezpečnosť, a musí byť diferencovaná v jednotlivých členských štátoch v závislosti od ich fiškálnej a hospodárskej situácie, a to aj z hľadiska ich expozície voči kríze a prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny.

(9) V súlade s článkom 18 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2021/241 Írsko predložilo Komisii 28. mája 2021 svoj národný plán obnovy a odolnosti. Komisia podľa článku 19 nariadenia (EÚ) 2021/241 posúdila relevantnosť, efektívnosť, účinnosť a koherentnosť plánu obnovy a odolnosti, a to v súlade s usmerneniami pre posudzovanie stanovenými v prílohe V k uvedenému nariadeniu. Rada 8. septembra 2021 prijala vykonávacie rozhodnutie o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Írska ([10]). Uvoľnenie splátok je podmienené prijatím rozhodnutia Komisie v súlade s článkom 24 ods. 5 nariadenia (EÚ) 2021/241, v ktorom sa uvedie, že Írsko uspokojivo splnilo príslušné míľniky a ciele stanovené vo vykonávacom rozhodnutí Rady. Keď sa hovorí o uspokojivom splnení, predpokladá sa, že v súvislosti s predchádzajúcimi míľnikmi a cieľmi, ktoré už boli dosiahnuté, nedošlo k zvratu.

(10) Írsko predložilo 4. mája 2022 svoj národný program reforiem na rok 2022 a 29. apríla 2022 svoj program stability na rok 2022 v súlade s lehotou stanovenou v článku 4 nariadenia (ES) č. 1466/97. Obidva programy sa s cieľom zohľadniť prepojenia medzi nimi posudzovali spoločne. V súlade s článkom 27 nariadenia (EÚ) 2021/241 sa v národnom programe reforiem na rok 2022 zohľadňujú aj polročné správy Írska o pokroku dosiahnutom pri vykonávaní jeho plánu obnovy a odolnosti.

(11) Komisia 23. mája 2022 uverejnila správu o krajine týkajúcu sa Írska na rok 2022. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Írsko dosiahlo pri plnení príslušných odporúčaní pre danú krajinu prijatých Radou v rokoch 2019, 2020 a 2021, a na základe hodnotiacej tabuľky obnovy a odolnosti sa zhodnotilo vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Írskom. Na základe tejto analýzy sa v správe o krajine identifikovali nedostatky v súvislosti s tými výzvami, ktoré plán obnovy a odolnosti nerieši alebo ich rieši len čiastočne, ako aj v súvislosti s novými a vznikajúcimi výzvami vrátane výziev vyplývajúcich z invázie Ruska na Ukrajinu. Okrem toho sa v nej posudzoval pokrok Írska pri vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv a pri dosahovaní hlavných cieľov Únie v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby, ako aj pokrok pri dosahovaní cieľov Organizácie Spojených národov v oblasti udržateľného rozvoja.

(12) Komisia vykonala v súvislosti s Írskom hĺbkové preskúmanie podľa článku 5 nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 a jeho výsledky uverejnila 23. mája 2022. Komisia dospela k záveru, že v Írsku už neexistujú nerovnováhy súvisiace s vysokým súkromným, verejným a zahraničným dlhom. Dosiahol sa významný pokrok pri znižovaní verejnej a súkromnej zadlženosti, ako aj čistých zahraničných záväzkov, a to v období pred pandémiou aj od jej začiatku.

([10]) ST 11046/2021 INIT; ST 11046/2021 ADD 1.

(13) Rada vo svojom odporúčaní z 20. júla 2020 ([11]) odporučila Írsku, aby v súlade so všeobecnou únikovou doložkou prijalo v rokoch 2020 a 2021 všetky potrebné opatrenia na účinné riešenie pandémie COVID-19, posilnenie hospodárstva a podporu následnej obnovy. Zároveň mu odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálne politiky zamerané na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie udržateľnosti dlhovej služby pri súčasnom zvyšovaní investícií. Podľa údajov overených Eurostatom sa deficit verejných financií Írska znížil z 5,1 % HDP v roku 2020 na 1,9 % HDP v roku 2021. V rámci reakcie fiškálnej politiky Írsko v roku 2021 podporovalo obnovu hospodárstva, pričom objem dočasných núdzových opatrení sa znížil z 3,3 % HDP v roku 2020 na 2,7 % HDP v roku 2021. Opatrenia, ktoré Írsko prijalo v roku 2021, boli v súlade s odporúčaním Rady z 20. júla 2020. Diskrečné rozpočtové opatrenia, ktoré vláda prijala v rokoch 2020 a 2021, boli väčšinou dočasné alebo vyvážené kompenzačnými opatreniami. Podľa údajov overených Eurostatom sa verejný dlh znížil z 58,4 % HDP v roku 2020 na 56,0 % HDP v roku 2021.

(14) Makroekonomický scenár, z ktorého vychádzajú rozpočtové projekcie uvedené v programe stability na rok 2022, je realistický. Vláda predpokladá, že reálny HDP sa v roku 2022 zvýši o 6,4 % a v roku 2023 o 4,4 %. Na porovnanie, v prognóze Komisie z jari 2022 sa predpokladá nižší rast reálneho HDP na úrovni 5,4 % v roku 2022 a podobný rast HDP na úrovni 4,4 % v roku 2023, a to najmä v dôsledku nižšej súkromnej spotreby a nižších prognóz vývozu v roku 2022. Vláda vo svojom programe stability na rok 2022 očakáva, že celkový deficit sa v roku 2022 zníži na 0,4 % HDP a v roku 2023 sa zmení na prebytok vo výške 0,2 % HDP. Zníženie v roku 2022 odráža najmä silný rast hospodárskej činnosti a ukončenie väčšiny núdzových opatrení. Podľa programu stability na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP klesne v roku 2022 na 50,1 % a v roku 2023 na 46,3 %. Na základe opatrení v príslušných oblastiach politiky, ktoré boli známe k dátumu uzávierky prognózy, sa v prognóze Komisie z jari 2022 predpokladá deficit verejných financií na úrovni 0,5 % HDP v roku 2022 a prebytok na úrovni 0,4 % HDP v roku 2023. To je v súlade so saldom verejných financií predpokladaným v programe stability na rok 2022. V prognóze Komisie z jari 2022 sa počíta s podobným pomerom dlhu verejnej správy k HDP, a to 50,3 % v roku 2022 a 45,5 % v roku 2023. Podľa prognózy Komisie z jari 2022 sa strednodobý (desaťročný priemerný) rast potenciálneho HDP odhaduje na 6,6 %. Tento odhad však nezahŕňa vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a môžu posilniť potenciálny rast Írska.

(15) Vláda v roku 2022 postupne zrušila väčšinu opatrení prijatých v reakcii na krízu COVID-19, takže sa predpokladá, že objem dočasných núdzových opatrení klesne z 2,7 % HDP v roku 2021 na 0,6 % HDP v roku 2022. Deficit verejných financií je ovplyvnený opatreniami prijatými na zmiernenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu zvýšenia cien energií, ktoré sa v prognóze Komisie z jari 2022 odhadujú na 0,2 % HDP v roku 2022 a 0,0 % HDP v roku 2023 ([12]). Uvedené opatrenia pozostávajú najmä zo sociálnych transferov pre chudobnejšie domácnosti a zníženia nepriamych daní zo spotreby energie. Uvedené opatrenia boli oznámené ako väčšinou dočasné. Ak však ceny energií zostanú zvýšené v roku 2023, niektoré z nich by sa mohli uplatňovať aj naďalej. Niektoré z uvedených opatrení nie sú cielené, najmä platba na všetky domáce účty za elektrinu a celoplošné zníženie spotrebných daní. Deficit verejných financií je ovplyvnený aj nákladmi na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny, pričom v prognóze Komisie z jari 2022 sa predpokladá, že v roku 2022 budú na úrovni 0,1 % HDP a v roku 2023 na úrovni 0,1 % HDP ([13]).

(16) Rada vo svojom odporúčaní z 18. júna 2021 odporučila, aby Írsko v roku 2022 zachovalo podporné zámery fiškálnej politiky vrátane impulzu poskytnutého Mechanizmom na podporu obnovy a odolnosti a aby zachovalo investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Rada zároveň Írsku odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie fiškálnej udržateľnosti v strednodobom horizonte a aby súčasne zvyšovalo investície s cieľom posilniť rastový potenciál.

([11]) Odporúčanie Rady z 20. júla 2020, ktoré sa týka národného programu reforiem Írska na rok 2020 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Írska na rok 2020 (Ú. v. EÚ C 282, 26.8.2020, s. 39).

([12]) Tieto údaje predstavujú úroveň ročných rozpočtových nákladov na uvedené opatrenia prijaté od jesene 2021, a to vrátane bežných príjmov a výdavkov, ako aj prípadných opatrení v oblasti kapitálových výdavkov.

([13]) Predpokladá sa, že do konca roka 2022 sa celkový počet osôb vysídlených z Ukrajiny prichádzajúcich do Únie postupne zvýši na 6 miliónov, pričom ich geografické rozloženie je odhadnuté na základe veľkosti existujúcej diaspóry, relatívneho počtu obyvateľov prijímajúceho členského štátu a skutočného rozmiestnenia vysídlených osôb z Ukrajiny v rámci Únie v marci 2022. Pokiaľ ide o rozpočtové náklady na osobu, odhady vychádzajú z mikrosimulačného modelu Spoločného výskumného centra Komisie s názvom Euromod, pričom sa zohľadňujú tak peňažné transfery, na ktoré ľudia môžu mať nárok, ako aj vecné dávky, ako je vzdelávanie a zdravotná starostlivosť.

(17) Podľa prognózy Komisie z jari 2022, ako aj informácií uvedených v programe stability Írska na rok 2022 sa predpokladá, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2022 podporné a dosiahnu úroveň − 0,3 % HDP, čo je v súlade s odporúčaním Rady ([14]). Írsko plánuje pokračovať v podpore obnovy tým, že bude využívať Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií v súlade s odporúčaním Rady. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti má byť v porovnaní s rokom 2021 naďalej stabilný. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2022 predstavovať expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,3 percentuálneho bodu ([15]). Írsko preto plánuje v súlade s odporúčaním Rady zachovať investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2022 predstavovať všeobecne neutrálny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,0 percentuálneho bodu. Zahŕňa to dodatočný vplyv opatrení na riešenie hospodárskeho a sociálneho dosahu zvýšenia cien energie (0,2 % HDP).

(18) V prognóze Komisie z jari 2022 sa uvádza, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2023 za predpokladu nezmenenej politiky predstavovať + 1,8 % HDP ([16]). Predpokladá sa, že Írsko bude v roku 2023 naďalej využívať granty Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií na podporu obnovy. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti má byť v porovnaní s rokom 2022 naďalej stabilný. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2023 predstavovať neutrálny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,0 percentuálneho bodu ([17]). Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2023 predstavovať reštriktívny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 1,8 percentuálneho bodu. Zahŕňa to vplyv postupného rušenia opatrení na riešenie zvýšených cien energie (0,2 % HDP).

(19) V programe stability na rok 2022 sa očakáva, že saldo verejných financií dosiahne v roku 2024 prebytok vo výške 1,2 % HDP a v roku 2025 vo výške 1,4 % HDP. Deficit verejných financií má teda v horizonte programu zotrvať pod úrovňou 3 % HDP. V týchto projekciách sa predpokladá strop rastu základných výdavkov na úrovni 5 % ročne. Podľa programu stability na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP sa do roku 2025 zníži, pričom v roku 2024 vzrastie na 43,8 % a následne v roku 2025 klesne na 40,7 %. Podľa analýzy Komisie sa zdá, že riziká v oblasti udržateľnosti dlhovej služby sú v strednodobom horizonte nízke.

(20) Očakáva sa, že celkový deficit dôchodkového systému sa v dlhodobom horizonte zvýši v dôsledku nárastu výdavkov na dôchodky zo 4,6 % HDP v roku 2019 na 7,6 % HDP v roku 2070. Nezávislý výbor pre dôchodky vydal niekoľko odporúčaní na podporu fiškálnej udržateľnosti štátneho dôchodkového systému.

(21) V súlade s článkom 19 ods. 3 písm. b) nariadenia (EÚ) 2021/241 a kritériom 2.2 prílohy V k uvedenému nariadeniu plán obnovy a odolnosti zahŕňa rozsiahly súbor vzájomne sa posilňujúcich reforiem a investícií s orientačným harmonogramom vykonávania, ktoré sa má dokončiť do 31. augusta 2026. Tieto reformy a investície prispievajú k riešeniu všetkých hospodárskych a sociálnych výziev uvedených v odporúčaniach pre danú krajinu, ktoré Rada v rámci európskeho semestra v rokoch 2019 a 2020 adresovala Írsku, alebo ich významnej podskupiny, ako aj k plneniu všetkých odporúčaní pre danú krajinu vydaných pred dátumom prijatia plánu obnovy a odolnosti. Plán sa zameriava najmä na reformy a investície, ktoré uľahčujú zelenú a digitálnu transformáciu, ako aj na aktívnu podporu integrácie do trhu práce a zvyšovanie úrovne zručností. Investície takisto pomáhajú prednostne realizovať pripravené verejné investičné projekty, podporovať súkromné investície a využívať priamejšie nástroje financovania na stimuláciu výskumu a inovácií. Okrem toho plán obnovy a odolnosti obsahuje záväzky realizovať reformy v oblasti sociálneho a cenovo dostupného bývania, dôchodkov, zdravotnej starostlivosti a regulačných prekážok podnikania a zároveň sa v ňom zavádzajú opatrenia, ktoré by mali čiastočne riešiť výzvy súvisiace s bojom proti praniu špinavých peňazí a agresívnym daňovým plánovaním.

([14]) Záporné znamienko ukazovateľa znamená, že rast primárnych výdavkov je vyšší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na expanzívnu fiškálnu politiku.

([15]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať neutrálny príspevok vo výške 0,0 percentuálneho bodu HDP.

([16]) Kladné znamienko ukazovateľa naopak znamená, že rast primárnych výdavkov je nižší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na reštriktívnu fiškálnu politiku.

([17]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať neutrálny príspevok vo výške 0,0 percentuálneho bodu HDP.

(22) Očakáva sa, že vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Írska prispeje k ďalšiemu pokroku v oblasti zelenej a digitálnej transformácie. Opatrenia na podporu cieľov v oblasti klímy v Írsku predstavujú 42 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti, zatiaľ čo opatrenia na podporu digitálnych cieľov predstavujú 32 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti. Plnohodnotné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti v súlade s príslušnými míľnikmi a cieľmi pomôže Írsku rýchlo sa zotaviť z dôsledkov krízy COVID-19 a zároveň posilní jeho odolnosť. Pre úspešné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti, ako aj iných hospodárskych politík a politík zamestnanosti, ktoré presahujú rámec plánu obnovy a odolnosti, je naďalej dôležité systematické zapojenie sociálnych partnerov a iných príslušných zainteresovaných strán, ktorým sa má zabezpečiť všeobecná zodpovednosť za celkový program v danej oblasti politiky.

(23) Írsko ešte formálne nepredložilo partnerskú dohodu stanovenú v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 ([18]) ani ostatné programy politiky súdržnosti stanovené v uvedenom nariadení. V súlade s nariadením (EÚ) 2021/1060 má Írsko pri programovaní fondov politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027 zohľadniť príslušné odporúčania pre danú krajinu. Predstavuje to predpoklad na zlepšenie účinnosti a maximalizáciu pridanej hodnoty finančnej podpory, ktorá sa má získať z fondov politiky súdržnosti, ako aj podporu koordinácie, komplementárnosti a koherentnosti medzi týmito fondmi politiky súdržnosti a inými nástrojmi a fondmi Únie. Úspešné vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako aj programov politiky súdržnosti závisí aj od odstránenia prekážok brániacich investíciám na podporu zelenej a digitálnej transformácie a vyváženého územného rozvoja.

(24) Nad rámec hospodárskych a sociálnych výziev, ktoré sa riešia v pláne obnovy a odolnosti, Írsko čelí viacerým ďalším výzvam súvisiacim s obehovým hospodárstvom a odpadovými vodami. Írsko má takmer o 25 % vyššiu produkciu odpadu, než je priemer Únie, na základe čoho je piatym najväčším producentom komunálneho odpadu na obyvateľa v Únii. Pokrok dosiahnutý v oblasti zvyšovania miery recyklácie sa v posledných rokoch spomalil, zatiaľ čo spaľovanie sa výrazne zvýšilo. Obehové využívanie materiálov dosahovalo v Írsku v roku 2020 úroveň 1,8 %, čo je výrazne pod priemerom Únie na úrovni 12,8 %. Írsko potrebuje viac stimulov a investícií na vykonávanie ambicióznejšej stratégie v oblasti nakladania s odpadom a obehového hospodárstva, pričom by sa zároveň malo zabrániť vytváraniu nadmernej spaľovacej kapacity. Treba vyvinúť väčšie úsilie na podporu obehových obchodných modelov, ktoré pokrývajú celý životný cyklus materiálov, s cieľom obmedziť množstvo odpadu a znížiť spotrebu zdrojov. Hoci sa dosiahol určitý pokrok pri uľahčovaní investícií do nakladania s odpadovými vodami, v Írsku sa v súlade s právnymi predpismi Únie spracúva menej ako 50 % odpadových vôd. Najvýznamnejšie narušenie kvality povrchových vôd v Írsku vyplýva z nadmerného obsahu živín pochádzajúceho z neupravených odpadových vôd, ako aj z poľnohospodárstva. Je potrebná značná modernizácia infraštruktúry, ako aj solídnejší prístup ku kontrole kontaminácie vody z poľnohospodárskych činností. Primeraná infraštruktúra odpadových vôd je takisto kľúčom k zlepšeniu kvality života a zdravotných podmienok širokej verejnosti. Okrem toho primeraná infraštruktúra odpadových vôd pomáha zlepšovať regionálny rozvoj, prispieva k udržateľnému rastu a tvorbe pracovných miest a je prospešná pre cestovný ruch.

(25) Vzhľadom na mandát hláv štátov, resp. predsedov vlád Únie, ktorý je stanovený vo vyhlásení z Versailles, je cieľom návrhu Komisie na plán REPowerEU čo najskôr ukončiť závislosť Únie od dovozu fosílnych palív z Ruska. Na tento účel Komisia plánuje v dialógu s členskými štátmi určiť najvhodnejšie projekty, investície a reformy na vnútroštátnej úrovni, regionálnej úrovni a na úrovni Únie. Cieľom týchto opatrení je znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív a prejsť na dovoz fosílnych palív z iných krajín, než je Rusko.

([18]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 z 24. júna 2021, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde, Fonde na spravodlivú transformáciu a Európskom námornom, rybolovnom a akvakultúrnom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl, migráciu a integráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 159).

(26) Podľa údajov z roku 2020 Írsko z Ruska nedováža ropu ani plyn. Závislosť Írska od ruského uhlia (22 % dovozu uhlia) je nižšia ako priemer Únie a podiel tuhých fosílnych palív v energetickom mixe (7,6 %) je tiež nižší ako priemer Únie. Hoci sa Írsko v porovnaní s priemerom Únie vyznačuje obmedzenejšou expozíciou voči ruskej rope a plynu, súčasná geopolitická situácia a vysoké ceny energie zvyšujú naliehavosť potreby, aby zintenzívnilo svoje úsilie o splnenie cieľov v oblasti obnoviteľných zdrojov energie stanovených v národnom energetickom a klimatickom pláne. Akčný plán Írska v oblasti klímy zahŕňa ambiciózny cieľ transformácie energetického systému krajiny do roku 2030. Írsko tak bude môcť v rokoch 2018 až 2030 dosiahnuť 51 % zníženie celkových emisií skleníkových plynov. Potrebné reformy a miera tejto transformácie budú mať značný rozsah – od zabezpečenia nevyhnutných verejných a súkromných investícií až po včasné plnenie záväzkov. Na plné využitie obnoviteľných zdrojov energie a dosiahnutie cieľov Írska v oblasti klímy je potrebná komplexná modernizácia írskej energetickej infraštruktúry. Vytvorenie investičného rámca, ktorý prispeje k uľahčovaniu a stimulácii investícií do prechodu na zelenú energiu, bude kľúčom k zníženiu závislosti od fosílnych palív. Pokiaľ ide o obnoviteľné zdroje energie, v systéme plánovania a udeľovania povolení pretrvávajú problémy, najmä pokiaľ ide o dlhé trvanie postupov udeľovania povolení na plánovanie a zdĺhavé a nákladné odvolacie konania. Zlepšenie efektívnosti systému plánovania a udeľovania povolení zabezpečením dostupnosti primeraných zdrojov vo všetkých fázach procesu plánovania a zefektívnením celkového rámca by mohlo urýchliť rozsiahly vývoj a zrýchliť tak zelenú transformáciu. Okrem toho z hľadiska obmedzenia preťaženia a zlepšenia stability bude mať kľúčový význam rozšírenie a posilnenie elektrizačnej sústavy a podporná infraštruktúra na kľúčových miestach. Väčšiu bezpečnosť dodávok energie podporia najmä nové prepojovacie vedenia na prenos elektriny do susedných krajín. Zároveň bude treba zvýšiť uskladňovaciu kapacitu a hromadné zavádzanie nabíjacích staníc pre elektrické vozidlá. Pri diverzifikácii energetického mixu by ďalej pomohlo aj vypracovanie národnej stratégie pre vodík z obnoviteľných zdrojov.

(27) Opatrenia v oblasti energetickej efektívnosti budú zohrávať kľúčovú úlohu pri znižovaní spotreby energie. Vysoké úspory energie sú nevyhnutné nielen na splnenie cieľov Írska v oblasti klímy, ale aj celoúnijného cieľa znížiť čisté emisie skleníkových plynov o 55 %. Zatiaľ čo akčný plán v oblasti klímy je na správnej ceste, v znižovaní emisií skleníkových plynov Írsko dosiaľ zaostávalo. Uplatňovaním zásady prvoradosti energetickej efektívnosti a presadzovaním výrazných úspor energie v budovách by Írsko mohlo znížiť svoju závislosť od dovozu energie. Ak by bolo v krajine viac elektrických vozidiel, namiesto odkázanosti na dovoz palív by sa mohla využívať domáca výroba elektriny. Keďže akčný plán v oblasti klímy zahŕňa cieľ dosiahnuť na írskych cestách do roku 2030 počet jeden milión elektrických vozidiel, je potrebná výrazná miera zavádzania elektrických nabíjacích staníc. Na to, aby Írsko dosiahlo súlad s cieľmi balíka *Fit for 55*, bude potrebné ďalšie zvýšenie ambícií v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov a zvýšenie cieľov v oblasti obnoviteľných zdrojov energie a energetickej efektívnosti.

(28) Hoci zrýchlenie prechodu ku klimatickej neutralite a odklonu od fosílnych palív bude mať v niektorých odvetviach za následok značné náklady na reštrukturalizáciu, Írsko môže v rámci politiky súdržnosti využiť Mechanizmus spravodlivej transformácie, aby zmiernilo sociálno-ekonomický dosah tohto prechodu v najviac zasiahnutých regiónoch. Írsko môže okrem toho využiť Európsky sociálny fond plus zriadený nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 ([19]) na zlepšenie pracovných príležitostí a posilnenie sociálnej súdržnosti.

(29) Rada na základe posúdenia Komisie preskúmala program stability na rok 2022 a jej stanovisko ([20]) je zohľadnené v odporúčaní 1.

(30) Vzhľadom na úzke prepojenia medzi ekonomikami členských štátov eurozóny a ich kolektívny príspevok k fungovaniu hospodárskej a menovej únie Rada odporučila, aby členské štáty eurozóny aj prostredníctvom svojich plánov obnovy a odolnosti prijali opatrenia, ktorými vykonajú odporúčania uvedené v odporúčaní na rok 2022. V prípade Írska je to zohľadnené najmä odporúčaniach 1 a 2,

([19]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 z 24. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európsky sociálny fond plus (ESF+) a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 1296/2013 (Ú. v. EÚ L 231 30.6.2021, s. 21).

([20]) Podľa článku 5 ods. 2 nariadenia (ES) č. 1466/97.

TÝMTO ODPORÚČA, aby Írsko v rokoch 2022 a 2023 prijalo opatrenia s týmto cieľom:

1. v roku 2023 zabezpečiť, aby bol rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov v súlade s celkovo neutrálnymi zámermi politiky, pričom sa zohľadní pokračujúca dočasná a cielená podpora pre domácnosti a podniky, ktoré najviac pociťujú prudký nárast cien energií, a pre ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny; byť pripravené prispôsobiť súčasné výdavky vyvíjajúcej sa situácii; zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti s ohľadom na iniciatívu RePowerEU, okrem iného aj využitím Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie; v období po roku 2023 uskutočňovať fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií; riešiť očakávané zvýšenie výdavkov na dôchodky súvisiacich so starnutím obyvateľstva zabezpečením fiškálnej udržateľnosti štátneho dôchodkového systému;

2. pokračovať vo vykonávaní svojho plánu obnovy a odolnosti v súlade s míľnikmi a cieľmi uvedenými vo vykonávacom rozhodnutí Rady z 8. septembra 2021; predložiť programové dokumenty politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027, aby sa mohli dokončiť príslušné rokovania s Komisiou a následne sa mohli tieto dokumenty začať vykonávať;

3. zamerať úsilie na posilnenie obehového hospodárstva; predovšetkým rozvíjať infraštruktúru aj politiky na predchádzanie vzniku odpadu a zvyšovanie opätovne použitého a recyklovaného obsahu a vytvoriť účinnejší systém triedeného zberu recyklovateľného odpadu vrátane biologicky rozložiteľného odpadu; podporovať bezpečnejšie a čistejšie okruhy odpadových vôd;

4. znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív; urýchliť zavádzanie energie z obnoviteľných zdrojov, najmä veternej energie na mori, a to aj zavedením reforiem na zlepšenie efektívnosti systému plánovania a udeľovania povolení, najmä skrátením trvania postupov; modernizovať energetickú infraštruktúru, a to aj pokiaľ ide o uskladňovanie, a posilniť stabilitu siete; zabezpečiť rýchlu realizáciu hĺbkovej modernizácie budov; urýchliť elektrifikáciu dopravy, a to aj inštaláciou nabíjacích zariadení.

V Bruseli 12. júla 2022

Za Radu
predseda
Z. STANJURA

ODPORÚČANIE RADY

z 12. júla 2022,

ktoré sa týka národného programu reforiem Grécka na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Grécka na rok 2022

(2022/C 334/08)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii ([1]), a najmä na jeho článok 5 ods. 2,

so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 zo 16. novembra 2011 o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh ([2]), a najmä na jeho článok 6 ods. 1,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

(1) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 ([3]), ktorým sa zriadil Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, nadobudlo účinnosť 19. februára 2021. Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti poskytuje finančnú podporu na vykonávanie reforiem a investícií, pričom so sebou prináša fiškálny impulz financovaný Úniou. Prispieva k obnove hospodárstva a vykonávaniu udržateľných reforiem a investícií zvyšujúcich rast, najmä na podporu zelenej a digitálnej transformácie, a zároveň posilňuje odolnosť hospodárstiev členských štátov a ich potenciálny rast. Okrem toho prispieva aj k posilneniu udržateľných verejných financií a k podpore rastu a tvorby pracovných miest v strednodobom a dlhodobom horizonte. Maximálny finančný príspevok pre členský štát v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti bude aktualizovaný v júni 2022 v súlade s článkom 11 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2021/241.

(2) Komisia 24. novembra 2021 prijala ročný prieskum udržateľného rastu, čo znamenalo začiatok európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík na rok 2022. Náležite zohľadnila sociálny záväzok z Porta k ďalšiemu vykonávaniu Európskeho piliera sociálnych práv vyhláseného Európskym parlamentom, Radou a Komisiou 17. novembra 2017, podpísaný 7. mája 2021. Európska rada 25. marca 2022 schválila priority ročného prieskumu udržateľného rastu na rok 2022. Komisia 24. novembra 2021 prijala na základe nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 aj správu o mechanizme varovania, v ktorej určila Grécko za jeden z členských štátov, vo vzťahu ku ktorým bude potrebné hĺbkové preskúmanie. V ten istý deň Komisia prijala aj odporúčanie na odporúčanie Rady o hospodárskej politike eurozóny a návrh spoločnej správy o zamestnanosti na rok 2022, v ktorej sa analyzuje vykonávanie usmernení pre politiky zamestnanosti a zásad Európskeho piliera sociálnych práv. Rada prijala 5. apríla 2022 odporúčanie o hospodárskej politike eurozóny ([4]) (ďalej len „odporúčanie na rok 2022 týkajúce sa eurozóny“) a 14. marca 2022 spoločnú správu o zamestnanosti.

([1]) Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1.
([2]) Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 25.
([3]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17).
([4]) Odporúčanie Rady z 5. apríla 2022 o hospodárskej politike eurozóny (Ú. v. EÚ C 153, 7.4.2022, s. 1).

(3) Invázia Ruska na Ukrajinu, ktorá nasledovala po globálnej pandémii, výrazne zmenila geopolitický a hospodársky kontext. Vplyv tejto invázie na hospodárstva členských štátov sa prejavil okrem iného vyššími cenami energií, potravín a surovín a horšími vyhliadkami rastu. Vyššie ceny energie veľmi negatívne ovplyvňujú predovšetkým najzraniteľnejšie domácnosti, ktoré žijú v energetickej chudobe alebo sú ňou ohrozené, ako aj podniky, ktoré najviac pociťujú prudký nárast cien energií. Okrem toho Únia zažíva bezprecedentný prílev ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny. Vplyv hospodárskych dôsledkov útočnej vojny Ruska sa v členských štátoch prejavuje v rôznej miere. V tejto súvislosti bola vykonávacím rozhodnutím Rady (EÚ) 2022/382 ([5]) dňa 4. marca 2022 prvýkrát aktivovaná smernica Rady 2001/55/ES ([6]), ktorou sa vysídleným osobám z Ukrajiny udeľuje právo na oprávnený pobyt v Únii, ako aj prístup k vzdelávaniu a odbornej príprave, na trh práce, k zdravotnej starostlivosti, bývaniu a sociálnemu zabezpečeniu.

(4) Vzhľadom na rýchlo sa meniacu hospodársku a geopolitickú situáciu bude európsky semester v roku 2022 pokračovať vo svojej rozsiahlej koordinácii hospodárskych politík a politík zamestnanosti a zároveň sa bude vyvíjať v súlade s požiadavkami na vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako sa uvádza v ročnom prieskume udržateľného rastu na rok 2022. Na plnenie priorít jednotlivých politík v rámci európskeho semestra je nevyhnutné, aby sa vykonávali prijaté plány obnovy a odolnosti, keďže tieto plány riešia všetky príslušné odporúčania pre jednotlivé krajiny vydané v cykloch európskeho semestra 2019 a 2020 alebo ich významnú podskupinu. Odporúčania pre jednotlivé krajiny na roky 2019 a 2020 sú naďalej rovnako relevantné aj pre plány obnovy a odolnosti, ktoré boli revidované, aktualizované alebo zmenené v súlade s článkami 14, 18 a 21 nariadenia (EÚ) 2021/241, a to popri akýchkoľvek iných odporúčaniach pre jednotlivé krajiny vydaných do dátumu predloženia takýchto revidovaných, aktualizovaných alebo zmenených plánov.

(5) Všeobecná úniková doložka Paktu stability a rastu je aktívna od marca 2020. Komisia vo svojom oznámení z 3. marca 2021 s názvom „Jeden rok od vypuknutia pandémie COVID-19: reakcia v oblasti fiškálnej politiky“ vyjadrila názor, že rozhodnutie o deaktivácii alebo pokračovaní v uplatňovaní všeobecnej únikovej doložky by sa malo prijať po celkovom posúdení stavu hospodárstva, pričom kľúčovým kvantitatívnym kritériom by mala byť úroveň hospodárskej činnosti v Únii alebo eurozóne v porovnaní s predkrízovými úrovňami (z konca roku 2019). Zvýšená neistota a výrazné riziká horšieho než očakávaného vývoja v súvislosti s hospodárskym výhľadom v kontexte vojny v Európe, bezprecedentné zvyšovanie cien energií a pokračujúce narušenia dodávateľských reťazcov si vyžadujú predĺženie uplatňovania všeobecnej únikovej doložky Paktu stability a rastu aj v roku 2023.

(6) V súlade s prístupom uvedeným v odporúčaní Rady z 18. júna 2021 ([7]) k programu stability Grécka na rok 2021, sa celkové zámery fiškálnej politiky v súčasnosti najlepšie merajú ako zmena primárnych výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19), ale so započítaním výdavkov financovaných z nenávratnej podpory (grantov) z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie, vo vzťahu k strednodobému potenciálnemu rastu ([8]). Nad rámec celkových zámerov fiškálnej politiky a s cieľom posúdiť, či je vnútroštátna fiškálna politika obozretná a či jej zloženie prispieva k udržateľnej obnove v súlade so zelenou a digitálnou transformáciou, sa pozornosť venuje aj vývoju primárnych bežných výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19) a investícií financovaných z vnútroštátnych zdrojov ([9]).

([5]) Vykonávacie rozhodnutie Rady (EÚ) 2022/382 zo 4. marca 2022, ktorým sa konštatuje skutočnosť, že došlo k hromadnému prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny v zmysle článku 5 smernice 2001/55/ES, a zavádza sa dočasná ochrana (Ú. v. EÚ L 71, 4.3.2022, s. 1).

([6]) Smernica Rady 2001/55/ES z 20. júla 2001 o minimálnych štandardoch na poskytovanie dočasnej ochrany v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb a o opatreniach na podporu rovnováhy úsilia medzi členskými štátmi pri prijímaní takýchto osôb a znášaní z toho vyplývajúcich dôsledkov (Ú. v. ES L 212, 7.8.2001, s. 12).

([7]) Odporúčanie Rady z 18. júna 2021, ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Grécka na rok 2021 (Ú. v. EÚ C 304, 29.7.2021, s. 33).

([8]) Odhady týkajúce sa zámerov fiškálnej politiky a ich zložiek uvedené v tomto odporúčaní sú odhady Komisie založené na predpokladoch, z ktorých vychádza prognóza Komisie z jari 2022. Komisiou odhadovaný strednodobý potenciálny rast nezahŕňa pozitívny vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a ktoré môžu posilniť potenciálny rast.

([9]) Nie sú financované z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie.

(7) Komisia 2. marca 2022 prijala oznámenie poskytujúce všeobecné usmernenia v oblasti fiškálnej politiky na rok 2023 (ďalej len „fiškálne usmernenia“) a ktorého cieľom bolo podporiť prípravu programov stability a konvergenčných programov členských štátov, a tým posilniť koordináciu politík. Komisia konštatovala, že na základe makroekonomického výhľadu zimnej prognózy z roku 2022 bude v roku 2023 zrejme vhodné prejsť z podporných súhrnných zámerov fiškálnej politiky z rokov 2020 – 2022 na všeobecne neutrálne súhrnné zámery fiškálnej politiky, pričom treba pohotovo reagovať na vyvíjajúcu sa hospodársku situáciu. Komisia oznámila, že fiškálne odporúčania na rok 2023 by mali byť pre jednotlivé členské štáty aj naďalej diferencované, pričom by sa v nich mali zohľadňovať možné cezhraničné účinky presahovania. Komisia vyzvala členské štáty, aby usmernenia zohľadnili vo svojich programoch stability a konvergenčných programoch. Komisia sa zaviazala, že bude pozorne monitorovať hospodársky vývoj a podľa potreby upraví svoje politické usmernenia, a to najneskôr v rámci jarného balíka európskeho semestra koncom mája 2022.

(8) Pokiaľ ide o fiškálne usmernenia, vo fiškálnych odporúčaniach na rok 2023 je zohľadnený zhoršený hospodársky výhľad, zvýšená neistota a ďalšie riziká horšieho než očakávaného vývoja, ako aj vyššia inflácia v porovnaní so zimnou prognózou Komisie z roku 2022. Na základe uvedených skutočností je v rámci fiškálnej reakcie nutné zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti, ako aj prostredníctvom cielených a dočasných opatrení zachovať kúpnu silu najzraniteľnejších domácností s cieľom zmierniť vplyv zvýšenia cien energií a pomôcť obmedziť inflačné tlaky vyplývajúce z druhotných účinkov. Fiškálna politika musí zostať pružná, aby sa prispôsobila rýchlo sa vyvíjajúcim okolnostiam vrátane výziev vyplývajúcich z útočnej vojny Ruska proti Ukrajine, pokiaľ ide o obranu a bezpečnosť, a musí byť diferencovaná v jednotlivých členských štátoch v závislosti od ich fiškálnej a hospodárskej situácie, a to aj z hľadiska ich expozície voči kríze a prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny.

(9) V súlade s článkom 18 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2021/241 Grécko predložilo Komisii 27. apríla 2021 svoj národný plán obnovy a odolnosti. Komisia podľa článku 19 nariadenia (EÚ) 2021/241 posúdila relevantnosť, efektívnosť, účinnosť a koherentnosť plánu obnovy a odolnosti, a to v súlade s usmerneniami pre posudzovanie stanovenými v prílohe V k uvedenému nariadeniu. Rada 13. júla 2021 prijala vykonávacie rozhodnutie o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Grécka ([10]). Uvoľnenie splátok je podmienené prijatím rozhodnutia Komisie v súlade s článkom 24 ods. 5 nariadenia (EÚ) 2021/241, v ktorom sa uvedie, že Grécko uspokojivo splnilo príslušné míľniky a ciele stanovené vo vykonávacom rozhodnutí Rady. Keď sa hovorí o uspokojivom splnení, predpokladá sa, že v súvislosti s predchádzajúcimi míľnikmi a cieľmi, ktoré už boli dosiahnuté, nedošlo k zvratu.

(10) Grécko predložilo 30. apríla 2022 svoj národný program reforiem na rok 2022 a 29. apríla 2022 svoj program stability na rok 2022 v súlade s článkom 4 nariadenia (ES) č. 1466/97. Obidva programy sa s cieľom zohľadniť prepojenia medzi nimi posudzovali spoločne. V súlade s článkom 27 nariadenia (EÚ) 2021/241 sa v národnom programe reforiem na rok 2022 zohľadňujú aj polročné správy Grécka o pokroku dosiahnutom pri vykonávaní jeho plánu obnovy a odolnosti.

(11) Komisia 23. mája 2022 uverejnila správu o krajine týkajúcu sa Grécka na rok 2022. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Grécko dosiahlo pri plnení príslušných odporúčaní pre jednotlivé krajiny prijatých Radou v rokoch 2019, 2020 a 2021, a na základe hodnotiacej tabuľky obnovy a odolnosti sa zhodnotilo vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Grécka. Na základe tejto analýzy sa v správe o krajine identifikovali nedostatky v súvislosti s tými výzvami, ktoré plán obnovy a odolnosti nerieši alebo ich rieši len čiastočne, ako aj v súvislosti s novými a vznikajúcimi výzvami vrátane výziev vyplývajúcich z invázie Ruska na Ukrajinu. Okrem toho sa v nej posudzoval pokrok Grécka pri vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv a pri dosahovaní hlavných cieľov Únie v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby, ako aj pokrok pri dosahovaní cieľov Organizácie Spojených národov v oblasti udržateľného rozvoja.

(12) Komisia vykonala v súvislosti s Gréckom hĺbkové preskúmanie podľa článku 5 nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 a jeho výsledky uverejnila 23. mája 2022. Komisia dospela k záveru, že v Grécku existujú nadmerné makroekonomické nerovnováhy. Slabé miesta sa týkajú vysokého verejného dlhu, neúplnej obnovy vonkajšej rovnováhy a vysokého podielu nesplácaných úverov v kontexte nízkeho potenciálneho rastu a vysokej nezamestnanosti.

([10]) ST 10152/2021.

(13) Komisia 23. mája 2022 vydala správu podľa článku 126 ods. 3 zmluvy. V tejto správe sa rozoberala rozpočtová situácia Grécka, keďže jeho deficit verejných financií v roku 2021 presiahol referenčnú hodnotu 3 % hrubého domáceho produktu (HDP) stanovenú v zmluve. V správe sa konštatovalo, že kritérium deficitu nebolo dodržané. V súlade s oznámením z 2. marca 2022 Komisia na jar 2022 nenavrhla začatie nových postupov pri nadmernom deficite, pričom na jeseň 2022 opätovne posúdi, či je potrebné navrhnúť začatie takýchto postupov.

(14) Rada vo svojom odporúčaní z 20. júla 2020 ([11]) odporučila Grécku, aby v súlade so všeobecnou únikovou doložkou prijalo v rokoch 2020 a 2021 všetky potrebné opatrenia na účinné riešenie pandémie COVID-19, posilnenie hospodárstva a podporu následnej obnovy. Zároveň mu odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálne politiky zamerané na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie udržateľnosti dlhovej služby pri súčasnom zvyšovaní investícií. Podľa údajov overených Eurostatom sa deficit verejných financií Grécka zvýšil z 10,2 % HDP v roku 2020 na 7,4 % HDP v roku 2021. V rámci reakcie fiškálnej politiky Grécko v roku 2021 podporovalo obnovu hospodárstva, pričom objem dočasných núdzových opatrení sa znížil zo 7,6 % HDP v roku 2020 na 7,2 % HDP v roku 2021. Opatrenia, ktoré Grécko prijalo v roku 2021, boli v súlade s odporúčaním Rady z 20. júla 2020. Diskrečné rozpočtové opatrenia, ktoré vláda prijala v rokoch 2020 a 2021, boli dočasné alebo vyvážené kompenzačnými opatreniami. Podľa údajov overených Eurostatom sa verejný dlh znížil z 206,3 % HDP v roku 2020 na 193,3 % HDP v roku 2021.

(15) Makroekonomický scenár, z ktorého vychádzajú rozpočtové projekcie uvedené v programe stability na rok 2022, je na rok 2022 realistický a na rok 2023 priaznivý. V programe stability na rok 2022 sa predpokladá, že reálny HDP sa v roku 2022 zvýši o 3,1 % a v roku 2023 o 4,8 %. Na porovnanie, v prognóze Komisie z jari 2022 sa predpokladá vyšší rast reálneho HDP na úrovni 3,5 % v roku 2022 a nižší rast reálneho HDP na úrovni 3,1 % v roku 2023. Rozdiel medzi prognózami je spôsobený najmä odlišnými predpokladmi, pokiaľ ide o tempo čerpania finančných prostriedkov Únie, ako aj vplyv vojenskej agresie Ruska voči Ukrajine, najmä na súkromnú spotrebu. Vláda vo svojom programe stability na rok 2022 očakáva, že celkový deficit sa v roku 2022 zníži na 4,4 % HDP a v roku 2023 na 1,4 % HDP. Pokles v roku 2022 je odzrkadlením najmä prebiehajúcej obnovy hospodárskej činnosti a ukončenia väčšiny núdzových opatrení. Podľa programu stability na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP výrazne klesne v roku 2022 na 180,2 % a v roku 2023 na 168,6 %. Na základe opatrení v príslušných oblastiach politiky, ktoré boli známe k dátumu uzávierky prognózy, sa v prognóze Komisie z jari 2022 predpokladá deficit verejných financií na úrovni 4,3 % HDP v roku 2022 a 1,0 % HDP v roku 2023. To je vo všeobecnosti v súlade s deficitom predpokladaným v programe stability na rok 2022. Bez ohľadu na rozdiel v raste reálneho HDP sa v prognóze Komisie z jari 2022 v rokoch 2022 aj 2023 predpokladá dynamickejší rast cien a miezd, na základe čoho sa predpokladajú vyššie príjmy z dane z príjmu fyzických osôb. V prognóze Komisie z jari 2022 sa počíta s vyšším pomerom dlhu verejnej správy k HDP, a to 185,7 % v roku 2022 a 180,4 % v roku 2023. Rozdiel je spôsobený odlišným odhadom rozdielov medzi hotovostným a akruálnym fiškálnym zostatkom, ako aj odlišným predpokladom čistej akumulácie finančných aktív. Podľa prognózy Komisie z jari 2022 je súčasný odhad strednodobého (desaťročný priemer) rastu potenciálneho HDP – 0,3 %. Tento odhad však čiastočne odzrkadľuje uplynulé obdobie hlbokej hospodárskej recesie, ktoré zažilo Grécko, a nezahŕňa vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a môžu posilniť potenciálny rast Grécka.

(16) Vláda v roku 2022 postupne zrušila väčšinu opatrení prijatých v reakcii na krízu COVID-19, takže sa predpokladá, že objem dočasných núdzových opatrení klesne zo 7,2 % HDP v roku 2021 na 1,8 % HDP v roku 2022. Na deficit verejných financií majú vplyv opatrenia prijaté na potlačenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu zvýšenia cien energie, ktoré sa v prognóze Komisie z jari 2022 odhadujú na úrovni 1,1 % HDP v roku 2022 a na úrovni nulového fiškálneho vplyvu v roku 2023, keďže sa plánuje ich postupné ukončovanie ([12]). Tento vplyv na deficit je čiastočne kompenzovaný vyššími príjmami z emisných kvót. Uvedené opatrenia tvoria najmä dotácie pre používateľov energie, sociálne transfery chudobnejším domácnostiam a zníženie nepriamych daní z dopravných služieb. Tieto opatrenia boli oznámené ako dočasné. Po predložení programu stability Grécka a uplynutí dátumu uzávierky

([11]) Odporúčanie Rady z 20. júla 2020, ktoré sa týka národného programu reforiem Grécka na rok 2020 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Grécka na rok 2020 (Ú. v. EÚ C 282, 26.8.2020, s. 46).

([12]) Tieto údaje predstavujú úroveň ročných rozpočtových nákladov na uvedené opatrenia prijaté od jesene 2021, a to vrátane bežných príjmov a výdavkov, ako aj prípadných opatrení v oblasti kapitálových výdavkov.

pre prognózu Komisie z jari 2022 vláda oznámila nový balík opatrení na rok 2022, ktorých cieľom je riešiť dôsledky zvýšených cien energie. Ak ceny energie zostanú v roku 2023 zvýšené, niektoré z nich by sa mohli uplatňovať aj naďalej. Deficit verejných financií je tiež ovplyvnený nákladmi na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny, pričom v prognóze Komisie z jari 2022 sa predpokladá, že v roku 2022 budú na úrovni 0,1 % HDP a v roku 2023 na úrovni 0,1 % HDP ([13]).

(17) Rada vo svojom odporúčaní z 18. júna 2021 odporučila, aby Grécko v roku 2022 využilo Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti na financovanie dodatočných investícií na podporu obnovy a zároveň uskutočňovalo obozretnú fiškálnu politiku. Okrem toho by malo zachovať investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Rada zároveň Grécku odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie fiškálnej udržateľnosti v strednodobom horizonte a aby súčasne zvyšovalo investície s cieľom posilniť rastový potenciál.

(18) Podľa prognózy Komisie z jari 2022, ako aj informácií uvedených v programe stability Grécka na rok 2022 sa predpokladá, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2022 podporné a dosiahnu úroveň – 3,3 % HDP ([14]). Grécko plánuje pokračovať v podpore obnovy tým, že bude využívať Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií v súlade s odporúčaním Rady. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti sa má v porovnaní s rokom 2021 zvýšiť o 0,2 percentuálneho bodu HDP. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2022 predstavovať expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,8 percentuálneho bodu ([15]). Grécko preto plánuje v súlade s odporúčaním Rady zachovať investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2022 predstavovať expanzívny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 2,2 percentuálneho bodu. Uvedený významný expanzívny prírastok zahŕňa dodatočný vplyv opatrení na riešenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu zvýšenia cien energie (0,6 % HDP), ako aj nákladov na poskytovanie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny (0,1 % HDP), zatiaľ čo sa predpokladá, že k rastu čistých bežných výdavkov prispejú aj zvýšené výdavky na dôchodky a sociálne dávky (0,6 % HDP). Podľa prognózy Komisie tieto diskrečné opatrenia nie sú v plnej miere vyvážené kompenzačnými opatreniami.

(19) V prognóze Komisie z jari 2022 sa uvádza, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2023 za predpokladu nezmenenej politiky predstavovať + 1,5 % HDP ([16]). Predpokladá sa, že Grécko bude v roku 2023 naďalej využívať granty Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií na podporu obnovy. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti sa má v porovnaní s rokom 2022 znížiť o 0,3 percentuálneho bodu HDP, čo odzrkadľuje počiatočnú fázu nového programového obdobia pre iné fondy EÚ. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2023 predstavovať expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,6 percentuálneho bodu ([17]). Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2023 predstavovať reštriktívny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 1,7 percentuálneho bodu. Zahŕňa to vplyv postupného rušenia opatrení na riešenie zvýšených cien energie vo výške 1,1 % HDP.

(20) V programe stability na rok 2022 sa očakáva, že deficit verejných financií postupne klesne na 0,4 % HDP v roku 2024 a na 0,1 % do roku 2025. Počíta sa teda s tým, že deficit verejných financií do roku 2023 zostane pod úrovňou 3 % HDP počas celého časového rámca programu. V uvedených prognózach sa predpokladá pokračovanie obnovy hospodárstva a zohľadňuje sa v nich predĺženie zníženia príplatku solidarity vyberaného nad rámec dane z príjmu fyzických osôb a zníženia príspevkov na sociálnu solidaritu, ktoré podporuje rast. Podľa programu stability na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP sa ešte viac zníži, pričom v roku 2024 klesne na 155,2 % a následne v roku 2025 klesne na 146,5 %. Podľa analýzy Komisie sa zdá, že riziká v oblasti udržateľnosti dlhovej služby sú v strednodobom horizonte vysoké.

([13]) Predpokladá sa, že do konca roka 2022 sa celkový počet osôb vysídlených z Ukrajiny prichádzajúcich do Únie postupne zvýši na 6 miliónov, pričom ich geografické rozloženie je odhadnuté na základe veľkosti existujúcej diaspóry, relatívneho počtu obyvateľov prijímajúceho členského štátu a skutočného rozmiestnenia vysídlených osôb z Ukrajiny v rámci Únie v marci 2022. Pokiaľ ide o rozpočtové náklady na osobu, odhady vychádzajú z mikrosimulačného modelu Spoločného výskumného centra Komisie s názvom Euromod, pričom sa zohľadňujú tak peňažné transfery, na ktoré ľudia môžu mať nárok, ako aj vecné dávky, ako je vzdelávanie a zdravotná starostlivosť.

([14]) Záporné znamienko ukazovateľa znamená, že rast primárnych výdavkov je vyšší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na expanzívnu fiškálnu politiku.

([15]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať expanzívny príspevok vo výške 0,1 percentuálneho bodu HDP.

([16]) Kladné znamienko ukazovateľa naopak znamená, že rast primárnych výdavkov je nižší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na reštriktívnu fiškálnu politiku.

([17]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať neutrálny príspevok vo výške 0,0 percentuálneho bodu HDP.

(21) Na základe reforiem vykonaných v rámci plánu obnovy a odolnosti by mohli úpravy gréckeho rámca daňovej politiky pomôcť riešiť nedostatok investícií. Konkrétnejšie by sa zavedením širšieho systému záväzných daňových stanovísk mohla posilniť právna istota pre investorov a podporiť prebiehajúce úsilie o zjednodušenie daňového systému. Ďalej by sa, vychádzajúc z najlepších postupov v iných členských štátoch, mohla preskúmaním existujúcej ročnej paušálnej dane pre samostatne zárobkovo činné osoby (popri dani z príjmu fyzických osôb) zlepšiť štruktúra daňového zaťaženia samostatne zárobkovo činných osôb, mohlo by sa podporiť dobrovoľné dodržiavanie daňových predpisov a mohli by sa podporiť investície. Grécko pokračuje v prijímaní krokov na modernizáciu svojej verejnej správy, ktorej celková výkonnosť však naďalej ostáva na nízkej úrovni, čo je čiastočne spôsobené ťažkosťami s prilákaním a udržaním si vysokokvalifikovaných zamestnancov. Plán obnovy a odolnosti obsahuje opatrenia zamerané na zlepšenie účinnosti verejnej správy s osobitným zameraním na zlepšenie jej digitálnych služieb. Okrem opatrení, ktoré sú súčasťou jeho plánu obnovy a odolnosti, Grécko napreduje vo vytváraní integrovaného systému riadenia ľudských zdrojov, v rámci ktorého sú už zavedené digitálne organizačné štruktúry pre subjekty verejného sektora a opisy pracovných miest týkajúce sa všetkých pracovných pozícií. Očakáva sa, že sa tým uľahčí prideľovanie zdrojov podľa identifikovaných a priorizovaných potrieb. Zároveň došlo od roku 2018 k prudkému nárastu počtu dočasných zamestnancov o takmer 25 %, zatiaľ čo počet stálych úradníkov bol vo všeobecnosti stabilný, a to vďaka prijímaniu zamestnancov na základe pravidla „jeden za jedného“, v ktorom sa aj naďalej pokračuje. Zvyšovanie počtu zamestnancov verejnej správy by mohlo zvrátiť úsilie, ktoré vynaložilo Grécko na priblíženie mzdových nákladov (v porovnaní s HDP) k priemeru Únie. Okrem fiškálneho rizika by to mohlo oslabiť integritu nového výberového konania zavedeného pre stálych úradníkov, keďže výberové konanie na dočasné pracovné miesta nie je také dôkladné ako v prípade stálych pracovných miest. Pokračujúce pridržiavanie sa prijímania zamestnancov na základe pravidla „jeden za jedného“ v prípade stálych zamestnancov, ktoré bolo doplnené stanovením stropu pre počet dočasných zamestnancov, ktorý sa uplatňuje od roku 2022, vymedzuje celkový rámec na posilnenie centrálneho riadenia prijímania zamestnancov a umožnenie návratu k počtu zamestnancov pred pandémiou.

Ak sa dosiahne očakávané zníženie celkového počtu zamestnancov, mohlo by to umožniť úpravu úrovní odmeňovania na konkrétnych pracovných miestach a v subjektoch, ktoré sa považujú za kritické, ako aj tam, kde verejná správa čelí ťažkostiam s prilákaním a udržaním si kvalifikovaných zamestnancov. Mohlo by to zahŕňať prepojenie opisu pracovného miesta s doplnkovou mzdovou tabuľkou alebo vytvorenie osobitnej mzdovej tabuľky pre konkrétne subjekty verejného sektora (napr. orgány regulácie trhu), keďže pri takýchto systematických prístupoch nehrozí narušenie jednotnej mzdovej tabuľky a sú v súlade s obozretnou fiškálnou politikou. Napokon, hoci plán obnovy a odolnosti zahŕňa opatrenia na posilnenie aktívnych politík trhu práce, stále existuje priestor na ďalšie opatrenia s cieľom zvýšiť zamestnateľnosť mladých ľudí a žien, podporiť inkluzívny trh práce založený na väčšom počte a vyššej kvalite pracovných miest.

(22) V súlade s článkom 19 ods. 3 písm. b) nariadenia (EÚ) 2021/241 a kritériom 2.2 prílohy V k uvedenému nariadeniu plán obnovy a odolnosti zahŕňa rozsiahly súbor vzájomne sa posilňujúcich reforiem a investícií s orientačným harmonogramom vykonávania, ktoré sa má dokončiť do 31. augusta 2026. Tieto reformy a investície prispievajú k riešeniu všetkých hospodárskych a sociálnych výziev uvedených v odporúčaniach pre danú krajinu, ktoré Rada v rámci európskeho semestra v rokoch 2019 a 2020 adresovala Grécku, alebo ich významnej podskupiny, ako aj k plneniu všetkých odporúčaní pre danú krajinu vydaných pred dátumom prijatia plánu obnovy a odolnosti. Uvedené odporúčania sa týkajú najmä kvality a udržateľnosti verejných financií; dostupnosti a odolnosti systému zdravotnej starostlivosti; aktívnych politík trhu práce; politík na podporu verejných investícií do vzdelávania, zručností a zamestnateľnosti; výskumu a vývoja; bezpečnej, inteligentnej, udržateľnej a odolnej dopravy a logistiky; čistej a efektívnej výroby a využívania energie vrátane energie z obnoviteľných zdrojov a projektov v oblasti prepojení; environmentálnej infraštruktúry; obnovy mestských oblastí a digitálnej transformácie verejnej správy a podnikov. Plán obnovy a odolnosti zahŕňa aj značný počet opatrení na riešenie výziev týkajúcich sa fiškálnych štrukturálnych politík, sociálneho zabezpečenia, finančnej stability, trhu práce a trhov s výrobkami a modernizácie verejnej správy, pričom všetky nadväzujú na záväzky po skončení programu, rozširujú ich a dopĺňajú ich. Plán obnovy a odolnosti obsahuje aj opatrenia na zlepšenie konkurencieschopnosti a podporu súkromných investícií zlepšením podnikateľského prostredia a zjednodušením regulačného rámca. Uvedené reformy dopĺňa úverový nástroj, ktorého cieľom je stimulovať súkromné investície do transformačných odvetví hospodárstva vrátane zelenej transformácie a digitálnej transformácie.

(23) Očakáva sa, že vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Grécka prispeje k ďalšiemu pokroku v oblasti zelenej a digitálnej transformácie. Opatrenia na podporu cieľov v oblasti klímy v Grécku predstavujú 37,5 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti, zatiaľ čo opatrenia na podporu digitálnych cieľov predstavujú 23,3 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti. Plnohodnotné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti v súlade s príslušnými míľnikmi a cieľmi pomôže Grécku rýchlo sa zotaviť

z dôsledkov krízy COVID-19 a zároveň posilní jeho odolnosť. Pre úspešné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti, ako aj iných hospodárskych politík a politík zamestnanosti, ktoré presahujú rámec plánu obnovy a odolnosti, je naďalej dôležité systematické zapojenie sociálnych partnerov a iných relevantných zainteresovaných strán, ktorým sa má zabezpečiť všeobecná zodpovednosť za celkový program v danej oblasti politiky.

(24) V pláne obnovy a odolnosti Grécka sa stanovuje komplexný rámec riadenia na koordináciu, vykonávanie a monitorovanie investičných a reformných opatrení. Skutočná realizácia plánu obnovy a odolnosti však bude v rozhodujúcej miere závisieť od administratívnej a implementačnej kapacity vykonávacích orgánov a bude sa musieť dôkladne monitorovať. Očakáva sa, že k realizácii viacerých komponentov prispejú technické služby regionálnej a miestnej správy vrátane komunálnych spoločností, pričom ich administratívne kapacity, najmä v prípade menších obcí, sú zvyčajne obmedzené a bude dôležité, aby mali v prípade potreby k dispozícii dodatočnú podporu z úrovne ústrednej štátnej správy. Pre hladkú realizáciu plánu obnovy a odolnosti bude rozhodujúce dodržiavanie prísnych časových harmonogramov, rýchla reakcia na blokujúce prekážky a hľadanie riešení. Mohla by sa osvedčiť medzirezortná pracovná skupina na vysokej úrovni na riešenie problémových situácií. Napokon, pokiaľ ide o celkovú koordináciu, kľúčovú úlohu bude zohrávať agentúra pre Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, ktorá je súčasťou ministerstva financií, a mali by sa jej priradiť dostatočné zdroje, pričom je nevyhnutná úzka spolupráca medzi touto agentúrou a Generálnym sekretariátom pre koordináciu (ktorý je zodpovedný za koordináciu reformných opatrení).

(25) Komisia 29. júla 2021 schválila partnerskú dohodu Grécka, ktorá je ustanovená v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 ([18]). V októbri a novembri 2021 Grécko predložilo Komisii 21 programov politiky súdržnosti. V súlade s nariadením (EÚ) 2021/1060 zohľadnilo Grécko pri programovaní fondov politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027 príslušné odporúčania pre danú krajinu. Predstavuje to predpoklad na zlepšenie účinnosti a maximalizáciu pridanej hodnoty finančnej podpory, ktorá sa má získať z fondov politiky súdržnosti, ako aj podporu koordinácie, komplementarity a koherentnosti medzi týmito fondmi politiky súdržnosti a inými nástrojmi a fondmi Únie. Úspešné vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako aj programov politiky súdržnosti závisí aj od odstránenia prekážok brániacich investíciám na podporu zelenej a digitálnej transformácie a vyváženého územného rozvoja.

(26) V nadväznosti na úspešné ukončenie programu finančnej pomoci v rámci Európskeho mechanizmu pre stabilitu v roku 2018 podliehalo Grécko sprísnenému dohľadu v súlade s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 472/2013 ([19]). Sprísnený dohľad slúžil na monitorovanie plnenia osobitných záväzkov, ktoré Grécko poskytlo Euroskupine 22. júna 2018 s cieľom dokončiť kľúčové štrukturálne reformy, ktoré sa začali v rámci programu. Plnenie uvedených záväzkov v dohodnutých lehotách do polovice roka 2022 slúži ako základ pre dlhovú úľavu; Grécko teda vstúpilo do posledného roka daného dojednania. Ako sa uvádza v 14. správe o sprísnenom dohľade uverejnenej 23. mája 2022, napriek zložitým okolnostiam pandémie a aktuálne aj hospodárskemu vplyvu ruskej vojenskej agresie voči Ukrajine Grécko účinne splnilo veľkú časť politických záväzkov, čím sa zvýšila odolnosť gréckeho hospodárstva a posilnila jeho finančná stabilita. Niektoré prvky sa však ešte musia úplne dokončiť. Ide najmä o dokončenie národného katastra, ktorý by ďalej zlepšil podnikateľské prostredie v Grécku. V posledných rokoch sa dosiahol značný pokrok a očakáva sa, že kataster sa úplne dokončí do decembra 2022. Implementácia katastra je podporená zo štrukturálnych fondov Únie. Nedávno sa poskytla podpora z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti na digitalizáciu zápisov vlastníckych práv a listov vlastníctva. V súvislosti s projektom katastra musí Grécko dokončiť katastrálne mapovanie, spustiť činnosť katastrálneho úradu a dokončiť ratifikáciu lesných máp pokrývajúcich celú krajinu.

([18]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 z 24. júna 2021, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde, Fonde na spravodlivú transformáciu a Európskom námornom, rybolovnom a akvakultúrnom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl, migráciu a integráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 159).

([19]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 472/2013 z 21. mája 2013 o sprísnení hospodárskeho a rozpočtového dohľadu nad členskými štátmi v eurozóne, ktoré majú závažné ťažkosti v súvislosti so svojou finančnou stabilitou, alebo im takéto ťažkosti hrozia (Ú. v. EÚ L 140, 27.5.2013, s. 1).

(27) Okrem hospodárskych a sociálnych výziev, ktorými sa zaoberá plán obnovy a odolnosti, Grécko čelí viacerým ďalším výzvam v oblasti zdravotnej starostlivosti. V krajine sa naďalej platia vysoké doplatky, ktoré predstavujú viac než tretinu celkových výdavkov na zdravotnú starostlivosť (35 %) ([20]). Vo veľkej miere súvisia so spoluúčasťou hradenou v prípade liekov a priamymi platbami za služby mimo balíka poistenia. Na druhej strane je to spojené s naďalej relatívne vysokými (v porovnaní s priemerom Únie) verejnými výdavkami na lieky a relatívne nízkymi (v porovnaní s priemerom Únie) výdavkami na terapeutickú starostlivosť, najmä v prípade ambulantných pacientov. Dobre fungujúci systém primárnej zdravotnej starostlivosti, ktorý pokrýva celé obyvateľstvo a vyznačuje sa účinným *gatekeepingom* (funkciou, na základe ktorej všeobecný lekár určuje, kto pôjde ďalej do systému špecializovanej starostlivosti), môže zvýšiť efektívnosť a prístup k výrobkom a službám zdravotnej starostlivosti. V tejto súvislosti bude pre dobre fungujúci systém zdravotnej starostlivosti rozhodujúce úplné vykonávanie zmien systému primárnej zdravotnej starostlivosti, ktoré sa majú prijať v kontexte sprísneného dohľadu. Reforma nadväzuje na predchádzajúce úsilie o vytvorenie komplexného systému primárnej zdravotnej starostlivosti, ktoré však poznačili problémy s implementáciou. Na tento účel bude kľúčom k zabezpečeniu primeraného a rovnakého prístupu obyvateľstva k zdravotnej starostlivosti rozšírenie počtu rodinných lekárov, aby sa dosiahlo úplné pokrytie obyvateľstva a registrácia obyvateľstva.

(28) Vzhľadom na mandát hláv štátov, resp. predsedov vlád Únie, ktorý je stanovený vo vyhlásení z Versailles, je cieľom návrhu Komisie pre REPowerEU čo najskôr ukončiť závislosť Únie od dovozu fosílnych palív z Ruska. Na tento účel Komisia plánuje v dialógu s členskými štátmi určiť najvhodnejšie projekty, investície a reformy na vnútroštátnej úrovni, regionálnej úrovni a na úrovni Únie. Cieľom týchto opatrení je znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív a prejsť na dovoz fosílnych palív z iných krajín, než je Rusko.

(29) Podľa údajov z roku 2020 tvorí ropa a plyn 50 %, resp. 24 % gréckeho energetického mixu. Závislosť Grécka od Ruska, pokiaľ ide o dovoz ropy ([21]) a zemného plynu, je mierne pod priemerom Únie, a to na úrovni 18 % v porovnaní s priemerom Únie, ktorý sa nachádza na úrovni 26 %, v prípade ropy a 39 % v porovnaní so 44 % v prípade plynu ([22]). Z Ruska pochádza 87 % dovozu uhlia, ale krajina získava veľké množstvo hnedého uhlia z vlastných zdrojov. V záujme zníženia závislosti Grécka od ruského plynu a diverzifikácie jeho energetického mixu tak, aby sa krajina odklonila od fosílnych palív (vrátane dosiahnutia záväzku postupne ukončiť výrobu elektrickej energie na báze hnedého uhlia do roku 2028), by sa mohol ďalej uskutočňovať celý rad ďalších opatrení, ktoré sú založené na investíciách a reformách, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti Grécka, a prekračujú rámec týchto investícií a reforiem. Grécko by mohlo urýchliť rozširovanie energie z obnoviteľných zdrojov a urýchliť zriadenie organizovanej trhovej platformy, ktorá by uľahčila dvojstranné dohody o nákupe elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov. Vďaka reformám povoľovacích postupov, ktoré sú zahrnuté do plánu obnovy a odolnosti pre Grécko, sa znížia prekážky brániace investíciám do odvetvia energie z obnoviteľných zdrojov. V Grécku existuje priestor na to, aby začalo rozvíjať vodíkovú infraštruktúru, najmä v gréckych prístavoch, s cieľom uľahčiť prepravu vodíka. Plánované investície prevádzkovateľov sietí do infraštruktúry by sa mohli urýchliť a rozšíriť z hľadiska rozsahu, najmä pokiaľ ide o inštalovanie rozvodní. Okrem toho by sa mohol skrátiť priemerný čas, ktorý prevádzkovatelia sietí potrebujú na spracovanie a dokončenie podmienok pripojenia nových zariadení na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov. Dodatočné elektroenergetické prepojenia so susednými krajinami by umožnili, aby sa do elektrizačnej sústavy prijímalo viac energie z obnoviteľných zdrojov. Grécko musí urýchliť diverzifikáciu trás na prepravu plynu rýchlym dokončením existujúcich investícií v pokročilej fáze.

Pri nových investíciách do infraštruktúry a sietí na rozvod plynu by sa malo podľa možnosti dbať na ich odolnosť voči budúcim zmenám, aby sa mohli v budúcnosti preorientovať na udržateľné palivá a stať sa tak dlhodobo udržateľnými. Grécko by tiež mohlo rozšíriť rozsah a ambície existujúcich opatrení na úsporu energie a znížiť vysokú úroveň energetickej chudoby (17,1 % v roku 2020), a to v relevantných prípadoch aj využitím fondov politiky súdržnosti, napríklad na obnovu fondu budov. Existujúce trhové prekážky, ktoré obmedzujú rozsah

([20]) Údaje z roku 2019 a časť dokumentu Stav zdravia v EÚ, Grécko: Zdravotný profil krajiny (Country Health Profile, OECD, 2021) (https://www.oecd.org/health/greece-country-health-profile-2021-4ab8ea73-en.htm).

([21]) Eurostat (2020), podiel ruského dovozu na celkovom dovoze ropy. Pokiaľ ide o priemer EÚ27, celkový dovoz je založený na dovoze z krajín mimo EÚ27. V prípade Grécka celkový dovoz zahŕňa obchod v rámci EÚ. Ropa nezahŕňa rafinované ropné produkty. Dôležitý podiel na celkovom dovoze ropy do Grécka predstavujú rafinérske suroviny. Grécko je v tomto smere vysoko závislé od ruského dovozu, keďže z Ruska pochádza 86 % celkového dovozu rafinérskych surovín.

([22]) Eurostat (2020), podiel dovozu z Ruska na celkovom dovoze zemného plynu a čierneho uhlia. Pokiaľ ide o priemer EÚ27, celkový dovoz je založený na dovoze z krajín mimo EÚ27. V prípade Grécka celkový dovoz zahŕňa obchod v rámci EÚ. Ropa nezahŕňa rafinované ropné produkty.

obnovy v konkrétnych segmentoch, by sa mohli zmierniť prostredníctvom cielených legislatívnych a finančných stimulov. Na to, aby Grécko dosiahlo súlad s cieľmi balíka *Fit for 55*, bude potrebné ďalšie zvýšenie ambícií v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov a zvyšovania podielu obnoviteľných zdrojov energie a energetickej efektívnosti. Okrem toho je potrebné urýchliť dekarbonizáciu v odvetví dopravy, ktoré je naďalej vo veľkej miere závislé od ropy, podporou udržateľnej mobility vrátane projektov verejnej dopravy a železničnej dopravy.

(30) Hoci zrýchlenie prechodu ku klimatickej neutralite a odklonu od fosílnych palív bude mať v niektorých odvetviach za následok značné náklady na reštrukturalizáciu, Grécko môže v rámci politiky súdržnosti využiť Mechanizmus spravodlivej transformácie, aby zmiernilo sociálno-ekonomický dosah tohto prechodu v najviac zasiahnutých regiónoch. Grécko môže okrem toho využiť Európsky sociálny fond plus zriadený nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 ([23]) na zlepšenie pracovných príležitostí a posilnenie sociálnej súdržnosti.

(31) Rada na základe posúdenia Komisie preskúmala program stability na rok 2022 a jej stanovisko ([24]) je zohľadnené v odporúčaní 1.

(32) Vzhľadom na úzke prepojenia medzi ekonomikami členských štátov eurozóny a ich kolektívny príspevok k fungovaniu hospodárskej a menovej únie Rada odporučila, aby členské štáty eurozóny aj prostredníctvom svojich plánov obnovy a odolnosti prijali opatrenia, ktorými vykonajú odporúčania uvedené v odporúčaní na rok 2022. V prípade Grécka je to zohľadnené najmä odporúčaniach 1 a 2.

(33) Rada na základe hĺbkového preskúmania, ktoré uskutočnila Komisia, a jeho posúdenia preskúmala národný program reforiem na rok 2022 a program stability na rok 2022. Jej odporúčania podľa článku 6 nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 sú zohľadnené v ďalej uvedených odporúčaniach 1, 2 a 4. Odporúčania 1 a 2 prispievajú aj k plneniu odporúčaní pre eurozónu na rok 2022, predovšetkým prvého, druhého a štvrtého z nich. Fiškálne politiky uvedené v odporúčaniach 1 a 2 okrem iného pomáhajú riešiť nerovnováhy spojené s vysokým verejným dlhom a neúplnou obnovou vonkajšej rovnováhy, pričom zároveň uľahčujú riešenie vysokej nezamestnanosti a nízkeho potenciálneho rastu. Politiky uvedené v odporúčaní 4 pomáhajú okrem iného riešiť slabé miesta spojené s vysokým zahraničným dlhom z dlhodobého hľadiska.

TÝMTO ODPORÚČA, aby Grécko v rokoch 2022 a 2023 prijalo opatrenia s týmto cieľom:

1. v roku 2023 zabezpečiť obozretnú fiškálnu politiku, najmä obmedzením rastu primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov pod úroveň strednodobého rastu potenciálneho HDP, pričom sa zohľadní pokračujúca dočasná a cielená podpora pre domácnosti a firmy, ktoré sú najviac ohrozené zvýšením cien energie, a pre ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny; byť pripravené prispôsobiť súčasné výdavky vyvíjajúcej sa situácii; zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti s ohľadom na iniciatívu RePowerEU, okrem iného aj využitím Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie; v období po roku 2023 uskutočňovať fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie dôveryhodného a postupného znižovania dlhu a fiškálnej udržateľnosti v strednodobom horizonte prostredníctvom postupnej konsolidácie, investícií a reforiem; budovať na reformách vykonaných v rámci plánu obnovy a odolnosti, zlepšiť ústretovosť systému zdaňovania voči investíciám zavedením širšieho systému záväzných daňových stanovísk a preskúmať štruktúru daňového zaťaženia samostatne zárobkovo činných osôb; zabezpečiť efektívnosť verejnej správy a zároveň zaistiť, aby bola schopná prilákať správne zručnosti a zachovať súlad s jednotnou mzdovou tabuľkou;

([23]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 z 24. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európsky sociálny fond plus (ESF+) a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 1296/2013 (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 21).

([24]) Podľa článku 5 ods. 2 nariadenia (ES) č. 1466/97.

2. pokračovať vo vykonávaní svojho plánu obnovy a odolnosti v súlade s míľnikmi a cieľmi uvedenými vo vykonávacom rozhodnutí Rady z 13. júla 2021; urýchlene dokončiť rokovania s Komisiou o programových dokumentoch politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027, aby sa mohli začať uplatňovať; dokončiť neukončené reformy, ktoré sa uskutočňujú pod sprísneným dohľadom, vrátane reformy katastra;

3. s cieľom zabezpečiť primeraný a rovnaký prístup k zdravotnej starostlivosti dokončiť zavádzanie reformy primárnej zdravotnej starostlivosti v súlade s rámcom zmeneným v rámci sprísneného dohľadu vrátane personálneho obsadenia všetkých jednotiek primárnej zdravotnej starostlivosti, zavedenia registrácie obyvateľstva a zavedenia účinného plnenia funkcie *gatekeepingu* všeobecnými lekármi;

4. znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív a diverzifikovať dovoz fosílnych palív urýchlením využívania energie z obnoviteľných zdrojov a rozvojom infraštruktúry, ktorá by umožnila využívanie vodíka z obnoviteľných zdrojov; zároveň riešiť závislosť prostredníctvom zabezpečenia dostatočnej kapacity elektrizačných sústav a elektroenergetických prepojení, ako aj plynových prepojení a diverzifikovaním trás dodávok plynu; posilniť rámec trhu s energetickými službami a zintenzívniť opatrenia na zvýšenie energetickej efektívnosti prostredníctvom reforiem a trhových stimulov na podporu dekarbonizácie stavebníctva a dopravy, najmä podporou elektrickej mobility.

V Bruseli 12. júla 2022

Za Radu

predseda

Z. STANJURA

ODPORÚČANIE RADY

z 12. júla 2022,

ktoré sa týka národného programu reforiem Španielska na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Španielska na rok 2022

(2022/C 334/09)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii ([1]), a najmä na jeho článok 5 ods. 2,

so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 zo 16. novembra 2011 o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh ([2]), a najmä na jeho článok 6 ods. 1,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

(1) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 ([3]), ktorým sa zriadil Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, nadobudlo účinnosť 19. februára 2021. Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti poskytuje finančnú podporu na vykonávanie reforiem a investícií, pričom so sebou prináša fiškálny impulz financovaný Úniou. Prispieva k obnove hospodárstva a vykonávaniu udržateľných reforiem a investícií zvyšujúcich rast, najmä na podporu zelenej a digitálnej transformácie, a zároveň posilňuje odolnosť hospodárstiev členských štátov a ich potenciálny rast. Okrem toho prispieva aj k posilneniu udržateľných verejných financií a k podpore rastu a tvorby pracovných miest v strednodobom a dlhodobom horizonte. Maximálny finančný príspevok pre členský štát v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti bude aktualizovaný v júni 2022 v súlade s článkom 11 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2021/241.

(2) Komisia 24. novembra 2021 prijala ročný prieskum udržateľného rastu, čo znamenalo začiatok európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík na rok 2022. Náležite zohľadnila sociálny záväzok z Porta k ďalšiemu vykonávaniu Európskeho piliera sociálnych práv vyhláseného Európskym parlamentom, Radou a Komisiou 17. novembra 2017, podpísaný 7. mája 2021. Európska rada 25. marca 2022 schválila priority ročného prieskumu udržateľného rastu na rok 2022. Komisia 24. novembra 2021 prijala na základe nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 aj správu o mechanizme varovania, v ktorej určila Španielsko za jeden z členských štátov, vo vzťahu ku ktorým bude potrebné hĺbkové preskúmanie. V ten istý deň Komisia prijala aj odporúčanie na odporúčanie Rady o hospodárskej politike eurozóny a návrh spoločnej správy o zamestnanosti na rok 2022, v ktorej sa analyzuje vykonávanie usmernení pre politiky zamestnanosti a zásad Európskeho piliera sociálnych práv. Rada prijala 5. apríla 2022 odporúčanie o hospodárskej politike eurozóny ([4]) (ďalej len „odporúčanie na rok 2022 týkajúce sa eurozóny“) a 14. marca 2022 spoločnú správu o zamestnanosti.

([1]) Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1.
([2]) Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 25.
([3]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17).
([4]) Odporúčanie Rady z 5. apríla 2022 o hospodárskej politike eurozóny (Ú. v. EÚ C 153, 7.4.2022, s. 1).

(3) Invázia Ruska na Ukrajinu, ktorá nasledovala po globálnej pandémii, výrazne zmenila geopolitický a hospodársky kontext. Vplyv tejto invázie na hospodárstva členských štátov sa prejavil okrem iného vyššími cenami energií, potravín a surovín a horšími vyhliadkami rastu. Vyššie ceny energií veľmi negatívne ovplyvňujú predovšetkým najzraniteľnejšie domácnosti, ktoré žijú v energetickej chudobe alebo sú ňou ohrozené, ako aj podniky, ktoré najviac pociťujú prudký nárast cien energií. Okrem toho Únia zažíva bezprecedentný prílev ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny. Vplyv hospodárskych dôsledkov útočnej vojny Ruska sa v členských štátoch prejavuje v rôznej miere. V tejto súvislosti bola vykonávacím rozhodnutím Rady (EÚ) 2022/382 ([5]) dňa 4. marca 2022 prvýkrát aktivovaná smernica Rady 2001/55/ES ([6]), ktorou sa vysídleným osobám z Ukrajiny udeľuje právo na oprávnený pobyt v Únii, ako aj prístup k vzdelávaniu a odbornej príprave, na trh práce, k zdravotnej starostlivosti, bývaniu a sociálnemu zabezpečeniu.

(4) Vzhľadom na rýchlo sa meniacu hospodársku a geopolitickú situáciu bude európsky semester v roku 2022 pokračovať vo svojej rozsiahlej koordinácii hospodárskych politík a politík zamestnanosti a zároveň sa bude vyvíjať v súlade s požiadavkami na vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako sa uvádza v ročnom prieskume udržateľného rastu na rok 2022. Na plnenie priorít jednotlivých politík v rámci európskeho semestra je nevyhnutné, aby sa vykonávali prijaté plány obnovy a odolnosti, keďže tieto plány riešia všetky príslušné odporúčania pre jednotlivé krajiny vydané v cykloch európskeho semestra 2019 a 2020 alebo ich významnú podskupinu. Odporúčania pre jednotlivé krajiny na roky 2019 a 2020 sú naďalej rovnako relevantné aj pre plány obnovy a odolnosti, ktoré boli revidované, aktualizované alebo zmenené v súlade s článkami 14, 18 a 21 nariadenia (EÚ) 2021/241, a to popri akýchkoľvek iných odporúčaniach pre jednotlivé krajiny vydaných do dátumu predloženia takýchto revidovaných, aktualizovaných alebo zmenených plánov.

(5) Všeobecná úniková doložka Paktu stability a rastu je aktívna od marca 2020. Komisia vo svojom oznámení z 3. marca 2021 s názvom „Rok od vypuknutia pandémie COVID-19: reakcia fiškálnej politiky“ vyjadrila názor, že rozhodnutie o deaktivácii alebo pokračovaní v uplatňovaní všeobecnej únikovej doložky by sa malo prijať po celkovom posúdení stavu hospodárstva, pričom kľúčovým kvantitatívnym kritériom by mala byť úroveň hospodárskej činnosti v Únii alebo eurozóne v porovnaní s predkrízovými úrovňami (z konca roku 2019). Zvýšená neistota a výrazné riziká horšieho než očakávaného vývoja v súvislosti s hospodárskym výhľadom v kontexte vojny v Európe, bezprecedentné zvyšovanie cien energií a pokračujúce narušenia dodávateľských reťazcov si vyžadujú predĺženie uplatňovania všeobecnej únikovej doložky Paktu stability a rastu aj v roku 2023.

(6) V súlade s prístupom uvedeným v odporúčaní Rady z 18. júna 2021 ([7]), ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Španielska na rok 2021, sa celkové zámery fiškálnej politiky v súčasnosti najlepšie merajú ako zmena primárnych výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19), ale so započítaním výdavkov financovaných z nenávratných grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie, vo vzťahu k strednodobému potenciálnemu rastu ([8]). Nad rámec celkových zámerov fiškálnej politiky a s cieľom posúdiť, či je vnútroštátna fiškálna politika obozretná a či jej zloženie prispieva k udržateľnej obnove v súlade so zelenou a digitálnou transformáciou, sa pozornosť venuje aj vývoju primárnych bežných výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19) a investícií financovaných z vnútroštátnych zdrojov ([9]).

([5]) Vykonávacie rozhodnutie Rady (EÚ) 2022/382 zo 4. marca 2022, ktorým sa konštatuje skutočnosť, že došlo k hromadnému prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny v zmysle článku 5 smernice 2001/55/ES, a zavádza sa dočasná ochrana (Ú. v. EÚ L 71, 4.3.2022, s. 1).

([6]) Smernica Rady 2001/55/ES z 20. júla 2001 o minimálnych štandardoch na poskytovanie dočasnej ochrany v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb a o opatreniach na podporu rovnováhy úsilia medzi členskými štátmi pri prijímaní takýchto osôb a znášaní z toho vyplývajúcich dôsledkov (Ú. v. ES L 212, 7.8.2001, s. 12).

([7]) Odporúčanie Rady z 18. júna 2021, ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Španielska na rok 2021 (Ú. v. EÚ C 304, 29.7.2021, s. 38).

([8]) Odhady týkajúce sa zámerov fiškálnej politiky a ich zložiek uvedené v tomto odporúčaní sú odhady Komisie založené na predpokladoch, z ktorých vychádza prognóza Komisie z jari 2022. Komisiou odhadovaný strednodobý potenciálny rast nezahŕňa pozitívny vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a ktoré môžu posilniť potenciálny rast.

([9]) Nie sú financované z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie.

(7) Komisia 2. marca 2022 prijala oznámenie poskytujúce všeobecné usmernenia v oblasti fiškálnej politiky na rok 2023 (ďalej len „fiškálne usmernenia“) a ktorého cieľom bolo podporiť prípravu programov stability a konvergenčných programov členských štátov, a tým posilniť koordináciu politík. Komisia konštatovala, že na základe makroekonomického výhľadu zimnej prognózy z roku 2022 bude v roku 2023 zrejme vhodné prejsť z podporných súhrnných zámerov fiškálnej politiky z rokov 2020 – 2022 na všeobecne neutrálne súhrnné zámery fiškálnej politiky, pričom treba pohotovo reagovať na vyvíjajúcu sa hospodársku situáciu. Komisia oznámila, že fiškálne odporúčania na rok 2023 by mali byť pre jednotlivé členské štáty aj naďalej diferencované, pričom by sa v nich mali zohľadňovať možné cezhraničné účinky presahovania. Komisia vyzvala členské štáty, aby usmernenia zohľadnili vo svojich programoch stability a konvergenčných programoch. Komisia sa zaviazala, že bude pozorne monitorovať hospodársky vývoj a podľa potreby upraví svoje politické usmernenia, a to najneskôr v rámci jarného balíka európskeho semestra koncom mája 2022.

(8) Pokiaľ ide o fiškálne usmernenia, vo fiškálnych odporúčaniach na rok 2023 je zohľadnený zhoršený hospodársky výhľad, zvýšená neistota a ďalšie riziká horšieho než očakávaného vývoja, ako aj vyššia inflácia v porovnaní so zimnou prognózou Komisie z roku 2022. Na základe uvedených skutočností je v rámci fiškálnej reakcie nutné zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti, ako aj prostredníctvom cielených a dočasných opatrení zachovať kúpnu silu najzraniteľnejších domácností s cieľom zmierniť vplyv zvýšenia cien energií a pomôcť obmedziť inflačné tlaky vyplývajúce z druhotných účinkov. Fiškálna politika musí zostať pružná, aby sa prispôsobila rýchlo sa vyvíjajúcim okolnostiam vrátane výziev vyplývajúcich z útočnej vojny Ruska proti Ukrajine, pokiaľ ide o obranu a bezpečnosť, a musí byť diferencovaná v jednotlivých členských štátoch v závislosti od ich fiškálnej a hospodárskej situácie, a to aj z hľadiska ich expozície voči kríze a prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny.

(9) V súlade s článkom 18 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2021/241 Španielsko predložilo Komisii 30. apríla 2021 svoj národný plán obnovy a odolnosti. Komisia podľa článku 19 nariadenia (EÚ) 2021/241 posúdila relevantnosť, efektívnosť, účinnosť a koherentnosť plánu obnovy a odolnosti, a to v súlade s usmerneniami pre posudzovanie stanovenými v prílohe V k uvedenému nariadeniu. Rada 13. júla 2021 prijala vykonávacie rozhodnutie o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Španielska ([10]). Uvoľnenie splátok je podmienené prijatím rozhodnutia Komisie v súlade s článkom 24 ods. 5 nariadenia (EÚ) 2021/241, v ktorom sa uvedie, že Španielsko uspokojivo splnilo príslušné míľniky a ciele stanovené vo vykonávacom rozhodnutí Rady. Keď sa hovorí o uspokojivom splnení, predpokladá sa, že v súvislosti s predchádzajúcimi míľnikmi a cieľmi, ktoré už boli dosiahnuté, nedošlo k zvratu.

(10) Španielsko predložilo 30. apríla 2022 svoj národný program reforiem na rok 2022 a 29. apríla 2022 svoj program stability na rok 2022 v súlade s lehotou stanovenou v článku 4 nariadenia (ES) č. 1466/97. Obidva programy sa s cieľom zohľadniť prepojenia medzi nimi posudzovali spoločne. V súlade s článkom 27 nariadenia (EÚ) 2021/241 sa v národnom programe reforiem na rok 2022 zohľadňujú aj polročné správy Španielska o pokroku dosiahnutom pri vykonávaní jeho plánu obnovy a odolnosti.

(11) Komisia 23. mája 2022 uverejnila správu o krajine týkajúcu sa Španielska na rok 2022. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Španielsko dosiahlo pri plnení príslušných odporúčaní pre danú krajinu prijatých Radou v rokoch 2019, 2020 a 2021, a na základe hodnotiacej tabuľky obnovy a odolnosti sa zhodnotilo vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Španielskom. Na základe tejto analýzy sa v správe o krajine identifikovali nedostatky v súvislosti s tými výzvami, ktoré plán obnovy a odolnosti nerieši alebo ich rieši len čiastočne, ako aj v súvislosti s novými a vznikajúcimi výzvami vrátane výziev vyplývajúcich z invázie Ruska na Ukrajinu. Okrem toho sa v nej posudzoval pokrok Španielska pri vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv a pri dosahovaní hlavných cieľov Únie v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby, ako aj pokrok pri dosahovaní cieľov Organizácie Spojených národov v oblasti udržateľného rozvoja.

(12) Komisia vykonala v súvislosti so Španielskom hĺbkové preskúmanie podľa článku 5 nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 a jeho výsledky uverejnila 23. mája 2022. Komisia dospela k záveru, že v Španielsku existujú nerovnováhy. Zraniteľné miesta sú spojené najmä s vysokým zahraničným, verejným a súkromným dlhom v kontexte vysokej nezamestnanosti, pričom majú cezhraničný význam.

([10]) ST 10150/21 INIT a ST 10150/21 ADD 1 REV 2.

(13) Komisia 23. mája 2022 vydala správu podľa článku 126 ods. 3 zmluvy. V tejto správe sa rozoberala rozpočtová situácia Španielska, keďže jeho deficit verejných financií v roku 2021 presiahol referenčnú hodnotu 3 % hrubého domáceho produktu (HDP) stanovenú v zmluve. V správe sa konštatovalo, že kritérium deficitu nebolo dodržané. V súlade s oznámením z 2. marca 2022 Komisia na jar 2022 nenavrhla začatie nových postupov pri nadmernom deficite, pričom na jeseň 2022 opätovne posúdi, či je potrebné navrhnúť začatie takýchto postupov.

(14) Rada vo svojom odporúčaní z 20. júla 2020 ([11]) odporučila Španielsku, aby v súlade so všeobecnou únikovou doložkou prijalo v rokoch 2020 a 2021 všetky potrebné opatrenia na účinné riešenie pandémie COVID-19, posilnenie hospodárstva a podporu následnej obnovy. Zároveň mu odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálne politiky zamerané na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie udržateľnosti dlhovej služby pri súčasnom zvyšovaní investícií. Podľa údajov overených Eurostatom sa deficit verejných financií Španielska zvýšil z 10,3 % HDP v roku 2020 na 6,9 % HDP v roku 2021. V rámci reakcie fiškálnej politiky Španielsko v roku 2021 podporovalo obnovu hospodárstva, pričom objem dočasných núdzových opatrení sa zvýšil z 3,9 % HDP v roku 2020 na 2,8 % HDP v roku 2021. Opatrenia, ktoré Španielsko prijalo v roku 2021, boli v súlade s odporúčaním Rady z 20. júla 2020. Diskrečné rozpočtové opatrenia, ktoré vláda prijala v rokoch 2020 a 2021, boli väčšinou dočasné alebo vyvážené kompenzačnými opatreniami. Zároveň však niektoré diskrečné opatrenia, ktoré vláda prijala v období 2020 – 2021, neboli dočasné ani vyvážené kompenzačnými opatreniami. Ide najmä o bežné transfery regiónom, ktoré majú pokryť nové potreby zdravotnej starostlivosti. Podľa údajov overených Eurostatom sa verejný dlh zvýšil z 120,0 % HDP v roku 2020 na 118,4 % HDP v roku 2021.

(15) Makroekonomický scenár, z ktorého vychádzajú rozpočtové prognózy v programe stability na rok 2022, je realistický. Vláda predpokladá, že reálny HDP sa v roku 2022 zvýši o 4,3 % a v roku 2023 o 3,5 %. Na porovnanie, v prognóze Komisie z jari 2022 sa predpokladá nižší rast reálneho HDP na úrovni 4,0 % v roku 2022 a 3,4 % v roku 2023. Vláda vo svojom programe stability na rok 2022 očakáva, že celkový deficit sa v roku 2022 zníži na 5,0 % HDP a v roku 2023 na 3,9 % HDP. V poklese v roku 2022 sa odzrkadľuje najmä silný rast hospodárskej činnosti, zvýšenie daňových príjmov a ukončenie väčšiny núdzových opatrení. Podľa programu stability na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP klesne v roku 2022 na 115,2 % a v roku 2023 na 112,4 %. Na základe opatrení v príslušných oblastiach politiky, ktoré boli známe k dátumu uzávierky prognózy, sa v prognóze Komisie z jari 2022 predpokladá deficit verejných financií na úrovni 4,9 % HDP v roku 2022 a 4,4 % HDP v roku 2023. Tieto projekcie sú v súlade s deficitom predpokladaným v programe stability na rok 2022. V prognóze Komisie z jari 2022 sa počíta s podobným pomerom dlhu verejnej správy k HDP, a to 115,1 % v roku 2022 a 113,7 % v roku 2023. Rozdiel je čiastočne spôsobený vyšším predpokladaným primárnym deficitom v roku 2023. Podľa prognózy Komisie z jari 2022 sa strednodobý (desaťročný priemerný) rast potenciálneho HDP odhaduje na 0,8 %. Tento odhad však nezahŕňa vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a môžu posilniť potenciálny rast Španielska.

(16) Vláda v roku 2022 postupne zrušila väčšinu opatrení prijatých v reakcii na krízu COVID-19, takže sa predpokladá, že objem dočasných núdzových opatrení klesne z 2,8 % HDP v roku 2021 na 0,4 % HDP v roku 2022. Deficit verejných financií je ovplyvnený opatreniami prijatými na zmiernenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu zvýšenia cien energií, ktoré sa v prognóze Komisie z jari 2022 odhadujú na 0,4 % HDP v roku 2022 a 0,0 % HDP v roku 2023 ([12]). Tieto opatrenia pozostávajú najmä zo sociálnych transferov pre domácnosti, zníženia nepriamych daní zo spotreby energie, z dotácií na výrobu energie a transferov pre postihnuté priemyselné odvetvia. Tieto opatrenia boli oznámené ako dočasné. Ak však ceny energie zostanú zvýšené v roku 2023, niektoré z nich by sa mohli uplatňovať aj naďalej. Niektoré z týchto opatrení nie sú cielené, najmä pozastavenie dane z výroby energie či zníženie osobitnej dane z elektriny. Deficit verejných financií je ovplyvnený nákladmi na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny, pričom v prognóze Komisie z jari 2022 sa predpokladá, že v roku 2022 budú na úrovni 0,1 % HDP a v roku 2023 na úrovni 0,1 % HDP ([13]).

([11]) Odporúčanie Rady z 20. júla 2020, ktoré sa týka národného programu reforiem Španielska na rok 2020 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Španielska na rok 2020 (Ú. v. EÚ C 282, 26.8.2020, s. 54).

([12]) Tieto údaje predstavujú úroveň ročných rozpočtových nákladov na uvedené opatrenia prijaté od jesene 2021, a to vrátane bežných príjmov a výdavkov, ako aj prípadných opatrení v oblasti kapitálových výdavkov.

([13]) Predpokladá sa, že do konca roka 2022 sa celkový počet osôb vysídlených z Ukrajiny prichádzajúcich do Únie postupne zvýši na 6 miliónov, pričom ich geografické rozloženie je odhadnuté na základe veľkosti existujúcej diaspóry, relatívneho počtu obyvateľov prijímajúceho členského štátu a skutočného rozmiestnenia vysídlených osôb z Ukrajiny v rámci Únie v marci 2022. Pokiaľ ide o rozpočtové náklady na osobu, odhady vychádzajú z mikrosimulačného modelu Spoločného výskumného centra Komisie s názvom Euromod, pričom sa zohľadňujú tak peňažné transfery, na ktoré ľudia môžu mať nárok, ako aj vecné dávky, ako je vzdelávanie a zdravotná starostlivosť.

(17) Rada 18. júna 2021 odporučila, aby Španielsko v roku 2022 využilo Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti na financovanie dodatočných investícií na podporu obnovy a zároveň uskutočňovalo obozretnú fiškálnu politiku. Okrem toho by malo zachovať investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Rada zároveň Španielsku odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie fiškálnej udržateľnosti v strednodobom horizonte a aby súčasne zvyšovalo investície s cieľom posilniť rastový potenciál.

(18) Na základe prognózy Komisie z jari 2022, ako aj informácií uvedených v programe stability Španielska na rok 2022 sa predpokladá, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2022 podporné a dosiahnu úroveň – 2,2 % HDP ([14]). Španielsko plánuje pokračovať v podpore obnovy tým, že bude využívať Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií v súlade s odporúčaním Rady. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti sa má v porovnaní s rokom 2021 zvýšiť o 0,9 percentuálneho bodu HDP. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2022 predstavovať expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,4 percentuálneho bodu ([15]). Španielsko preto plánuje v súlade s odporúčaním Rady zachovať investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2022 predstavovať reštriktívny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 1,2 percentuálneho bodu. Tento významný expanzívny príspevok zahŕňa dodatočný vplyv opatrení na riešenie hospodárskeho a sociálneho dosahu zvýšenia cien energie (0,3 % HDP), ako aj náklady na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny (0,1 % HDP), pričom sa predpokladá, že vyšší nárast spotrebiteľských cien v porovnaní s deflátorom HDP v roku 2022 ovplyvní expanzívny príspevok primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov, a to v dôsledku zvýšenia výdavkov na spotrebu tovaru a služieb v sektore verejnej správy. Podľa prognózy Komisie nie sú tieto opatrenia plne vyvážené kompenzačnými opatreniami.

(19) V prognóze Komisie z jari 2022 sa uvádza, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2023 za predpokladu nezmenenej politiky predstavovať 0,0 % HDP ([16]). Predpokladá sa, že Španielsko bude v roku 2023 naďalej využívať granty Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií na podporu obnovy. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov EÚ k hospodárskej činnosti má v roku 2023 zostať v porovnaní s rokom 2022 stabilný. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2023 predstavovať reštriktívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,1 percentuálneho bodu ([17]). Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2023 predstavovať všeobecne neutrálny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni + 0,1 percentuálneho bodu. Zahŕňa to vplyv postupného rušenia opatrení na riešenie zvýšených cien energií (0,4 % HDP).

(20) V programe stability na rok 2022 sa očakáva, že deficit verejných financií postupne klesne na 3,3 % HDP v roku 2024 a na 2,9 % do roku 2025. Predpokladá sa teda, že deficit verejných financií klesne do roku 2025 pod úroveň 3 % HDP. Podľa programu stability na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP sa do roku 2025 zníži, pričom v roku 2024 vzrastie na 110,8 % a následne v roku 2025 klesne na 109,7 %. Podľa analýzy Komisie sa zdá, že riziká v oblasti udržateľnosti dlhovej služby sú v strednodobom horizonte vysoké.

([14]) Záporné znamienko ukazovateľa znamená, že rast primárnych výdavkov je vyšší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na expanzívnu fiškálnu politiku.

([15]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať reštriktívny príspevok vo výške 0,3 percentuálneho bodu HDP, keďže sa postupne opäť dostanú na úrovne pred pandémiou.

([16]) Záporné znamienko ukazovateľa znamená, že rast primárnych výdavkov je vyšší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na expanzívnu fiškálnu politiku: kladné znamienko ukazovateľa naopak znamená, že rast primárnych výdavkov je nižší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na reštriktívnu fiškálnu politiku.

([17]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať expanzívny príspevok vo výške 0,2 percentuálneho bodu HDP.

(21) V súlade s článkom 19 ods. 3 písm. b) nariadenia (EÚ) 2021/241 a kritériom 2.2 prílohy V k uvedenému nariadeniu plán obnovy a odolnosti zahŕňa rozsiahly súbor vzájomne sa posilňujúcich reforiem a investícií s orientačným harmonogramom vykonávania, ktoré sa má dokončiť do 31. augusta 2026. Tieto reformy a investície prispievajú k riešeniu všetkých hospodárskych a sociálnych výziev uvedených v odporúčaniach pre danú krajinu, ktoré Rada v rámci európskeho semestra v rokoch 2019 a 2020 adresovala Španielsku, alebo ich významnej podskupiny, ako aj k plneniu všetkých odporúčaní pre danú krajinu vydaných pred dátumom prijatia plánu obnovy a odolnosti. Predovšetkým sa očakáva, že plán obnovy a odolnosti výrazne prispeje k plneniu odporúčaní pre danú krajinu, ktoré sa týkajú presadzovania verejných a súkromných investícií zameraných na podporu obnovy. Od plánu sa pritom očakáva sa, že povedie k plneniu odporúčaní pre danú krajinu týkajúcich sa investícií do inovácie a do digitálnej a zelenej transformácie krajiny. Plán obnovy a odolnosti zahŕňa aj opatrenia, ktoré majú znížiť vysoký podiel dočasných pracovných zmlúv v súkromnom a verejnom sektore a posilniť aktívne politiky trhu práce. Mal by pomôcť riešiť existujúcu fragmentáciu pomoci v nezamestnanosti, ktorá spôsobila medzery v pokrytí. Takisto sa očakáva, že prispeje k poskytovaniu zručností a kvalifikácií relevantných pre trh práce, ktoré by mali dopĺňať zelenú a digitálnu transformáciu Španielska. Plán obnovy a odolnosti môže výrazne zlepšiť prístup k digitálnemu vzdelávaniu investíciami do vybavenia a zručností, ale aj rozvíjaním online kurzov. Výsledky vzdelávania by sa takisto mohli zlepšiť v dôsledku investícií v rôznych fázach vzdelávacieho cyklu. Opatrenia v pláne obnovy a odolnosti majú takisto potenciál pomôcť pri plnení odporúčaní pre danú krajinu, podľa ktorých má Španielsko zlepšiť pokrytie a primeranosť svojich systémov minimálneho príjmu a podpory rodín. Plán obnovy a odolnosti by mal tiež posilniť rámce verejného obstarávania a prispieť k lepšiemu podnikateľskému prostrediu. Navyše opatrenia v pláne obnovy a odolnosti, ktoré sú zamerané na efektívnejšie verejné výdavky a daňový systém, môžu prispieť k fiškálnej udržateľnosti.

(22) Očakáva sa, že vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Španielska prispeje k ďalšiemu pokroku v oblasti zelenej a digitálnej transformácie. Opatrenia na podporu cieľov v oblasti klímy v Španielsku predstavujú 40 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti, zatiaľ čo opatrenia na podporu digitálnych cieľov predstavujú 28 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti. Plnohodnotné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti v súlade s príslušnými míľnikmi a cieľmi pomôže Španielsku rýchlo sa zotaviť z dôsledkov krízy COVID-19 a zároveň posilní jeho odolnosť. Pre úspešné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti, ako aj iných hospodárskych politík a politík zamestnanosti, ktoré presahujú rámec plánu obnovy a odolnosti, je naďalej dôležité systematické zapojenie sociálnych partnerov a iných relevantných zainteresovaných strán, ktorým sa má zabezpečiť všeobecná zodpovednosť za celkový program v danej oblasti politiky.

(23) Španielsko ešte formálne nepredložilo partnerskú dohodu ani ostatné programy politiky súdržnosti stanovené v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 ([18]). V súlade s nariadením (EÚ) 2021/1060 má Španielsko pri programovaní fondov politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027 zohľadniť príslušné odporúčania pre danú krajinu. Predstavuje to predpoklad na zlepšenie účinnosti a maximalizáciu pridanej hodnoty finančnej podpory, ktorá sa má získať z fondov politiky súdržnosti, ako aj podporu koordinácie, komplementarity a koherentnosti medzi týmito fondmi politiky súdržnosti a inými nástrojmi a fondmi Únie. Úspešné vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako aj programov politiky súdržnosti závisí aj od odstránenia prekážok brániacich investíciám na podporu zelenej a digitálnej transformácie a vyváženého územného rozvoja.

(24) Nad rámec hospodárskych a sociálnych výziev, ktorým sa venuje plán obnovy a odolnosti, čelí Španielsko viacerým ďalším výzvam súvisiacim s urýchlením zelenej transformácie, rozsiahlejšími energetickými prepojeniami, väčšou dostupnosťou sociálneho a cenovo dostupného energeticky efektívneho bývania a podporou obehového hospodárstva. Politiky na zvýšenie miery recyklácie a podporu obehového hospodárstva môžu pomôcť obmedziť dovoz tovaru a prispieť k zmierneniu vonkajších nerovnováh. Plnenie cieľov v oblasti obnoviteľných zdrojov energie a energetickej efektívnosti a lepšie energetické prepojenia môžu v strednodobom a dlhodobom horizonte prispieť k menšej závislosti od fosílnych palív a k zníženiu vysokého zahraničného dlhu.

([18]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 z 24. júna 2021, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde, Fonde na spravodlivú transformáciu a Európskom námornom, rybolovnom a akvakultúrnom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl, migráciu a integráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 159).

(25) Španielsko by malo ešte viac oddeliť previazanosť hospodárskeho rastu a využívania zdrojov, aby dokázalo plniť ambicióznejšie únijné ciele vrátane balíka „Fit for 55“. V tejto súvislosti sa konštatuje, že miera recyklácie komunálneho odpadu a miera využívania obehových materiálov v krajine sú nižšie ako únijný priemer, zatiaľ čo podiel odpadu ukladaného na skládky je výrazne nadpriemerný. Stála koordinácia medzi jednotlivými úrovňami verejnej správy a ďalšie investície môžu Španielsku pomôcť splniť povinnosti týkajúce sa triedeného zberu a recyklácie. Dosahovanie cieľov v oblasti recyklácie bolo posunuté na nižšie úrovne verejnej správy. Nástroje na presadzovanie týchto cieľov však nemusia byť dostatočne účinné. Koordináciu medzi rôznymi úrovňami verejnej správy by preto mohli posilniť ďalšie reformy zamerané okrem iného na spoločný výklad ustanovení a na plánovanie a využívanie infraštruktúry na spracovanie odpadu. Ďalšia podpora z Nástroja technickej podpory, zriadeného nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/240 ([19]), môže pomôcť šíriť najlepšie postupy. Opodstatnené môžu byť aj ďalšie investície na posilnenie recyklačnej kapacity Španielska, a to aj s cieľom podporiť obehové hospodárstvo v konkrétnych odvetviach. Inovácie a investície na podporu obehového hospodárstva sú navyše kľúčom k zvýšeniu efektívnosti využívania zdrojov. Španielsko zároveň trpí nedostatkom vody a potrebuje viac využívať potenciál jej opätovného využívania, a to aj z hľadiska obehového hospodárstva.

(26) Vzhľadom na mandát hláv štátov, resp. predsedov vlád Únie, ktorý je stanovený vo vyhlásení z Versailles, je cieľom návrhu Komisie pre REPowerEU čo najskôr ukončiť závislosť Únie od dovozu fosílnych palív z Ruska. Na tento účel Komisia plánuje v dialógu s členskými štátmi určiť najvhodnejšie projekty, investície a reformy na vnútroštátnej úrovni, regionálnej úrovni a na úrovni Únie. Cieľom týchto opatrení je znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív a prejsť na dovoz fosílnych palív z iných krajín, než je Rusko.

(27) Podľa údajov z roku 2020 ([20]) je závislosť Španielska od Ruska na úrovni 2 % v prípade ropy a 10 % v prípade plynu, čo je v oboch prípadoch výrazne pod priemerom Únie (26 %, resp. 44 %). Závislosť Španielska od ruského uhlia je podobná ako vo zvyšku Únie (55 %), hoci v kontexte, v ktorom je podiel tuhých fosílnych palív na energetickom mixe oveľa nižší (2,8 %) ako únijný priemer. Napriek tomu, že Španielsko je vystavené vplyvom ruskej ropy a plynu iba v malej miere, súčasná geopolitická situácia a vysoké ceny energie si ešte naliehavejšie vyžadujú, aby Španielsko zintenzívnilo svoje úsilie pri plnení cieľov v oblasti obnoviteľných zdrojov energie stanovených v jeho národnom energetickom a klimatickom pláne. Dodatočné opatrenia na podporu zavádzania obnoviteľných zdrojov energie (s dôrazom na decentralizované zariadenia a vlastnú spotrebu, a to aj ďalším zjednodušením postupov udeľovania povolení a uľahčením prístupu do sústavy) a komplementárne investície (do uskladňovania, sieťovej infraštruktúry, elektrifikácie budov a dopravy a obnoviteľného vodíka), ktoré budú vychádzať z národného energetického a klimatického plánu, môžu pomôcť ďalej dekarbonizovať hospodárstvo vrátane priemyslu, dopravy a bývania a znížiť závislosť od fosílnych palív aj expozíciu voči medzinárodným cenám.

Účinné začlenenie Španielska do jednotného trhu s energiou si vyžaduje zlepšenie jeho energetických prepojení. Ďalšie prepojenia elektrických sietí so susednými krajinami by mohli pomôcť začleniť najmä kapacity energie z obnoviteľných zdrojov na Pyrenejskom polostrove do jednotného trhu s energiou. Dodatočná cezhraničná plynárenská infraštruktúra pripravená na vodík môže ďalej prispieť k diverzifikácii dodávok plynu na vnútornom trhu Únie a pomôcť využiť dlhodobý potenciál obnoviteľného vodíka. Pri nových investíciách do infraštruktúry a sietí na rozvod plynu by sa malo podľa možnosti dbať na ich odolnosť voči budúcim zmenám, aby sa mohli v budúcnosti preorientovať na udržateľné palivá a stať sa tak dlhodobo udržateľnými.

(28) V oblasti decentralizovanej výroby energie z obnoviteľných zdrojov a hĺbkovej obnovy obytných aj neobytných budov, najmä v stredne veľkých mestách, by sa mohol dosiahnuť ďalší pokrok zavedením vhodných systémov financovania, zvyšovaním úrovne zručností a odbornou prípravou pracovníkov v stavebníctve, ako aj informačnými kampaňami a technickou pomocou na podporu využívania grantov a finančných nástrojov na obnovu budov. Poskytnutie ďalšieho energeticky efektívneho sociálneho a cenovo dostupného bývania, najmä v oblastiach s výrazným nedostatkom bývania a s preťaženými trhmi, by mohlo pomôcť obmedziť spotrebu energie, pričom by zároveň ráznejšie riešilo zelenú transformáciu a podporilo zraniteľné domácnosti. Na to, aby Španielsko dosiahlo súlad s cieľmi balíka „Fit for 55“, bude potrebné ďalšie zvýšenie ambícií v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov a zvýšenie cieľov v oblasti obnoviteľných zdrojov energie a energetickej efektívnosti.

([19]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/240 z 10. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Nástroj technickej podpory (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 1).

([20]) Eurostat (2020), podiel dovozu z Ruska na celkovom dovoze ropy, zemného plynu a čierneho uhlia. Pokiaľ ide o priemer EÚ27, celkový dovoz je založený na dovoze z krajín mimo EÚ27. V prípade Španielska celkový dovoz zahŕňa obchod v rámci EÚ. Ropa nezahŕňa rafinované ropné produkty.

(29) Hoci zrýchlenie prechodu ku klimatickej neutralite a odklonu od fosílnych palív bude mať v niektorých odvetviach za následok značné náklady na reštrukturalizáciu, Španielsko môže v rámci politiky súdržnosti využiť Mechanizmus spravodlivej transformácie, aby zmiernilo sociálno-ekonomický dosah tohto prechodu v najviac zasiahnutých regiónoch. Španielsko môže okrem toho využiť Európsky sociálny fond plus zriadený nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 ([21]) na zlepšenie pracovných príležitostí a posilnenie sociálnej súdržnosti.

(30) Rada na základe posúdenia Komisie preskúmala program stability na rok 2022 a jej stanovisko ([22]) je zohľadnené v odporúčaní 1.

(31) Vzhľadom na úzke prepojenia medzi ekonomikami členských štátov eurozóny a ich kolektívny príspevok k fungovaniu hospodárskej a menovej únie Rada odporučila, aby členské štáty eurozóny aj prostredníctvom svojich plánov obnovy a odolnosti prijali opatrenia, ktorými vykonajú odporúčania uvedené v odporúčaní na rok 2022. V prípade Španielska je to zohľadnené najmä odporúčaniach 1 a 2.

(32) Rada na základe hĺbkového preskúmania, ktoré uskutočnila Komisia, a tohto posúdenia preskúmala národný program reforiem na rok 2022 a program stability na rok 2022. Jej odporúčania podľa článku 6 nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 sú premietnuté v odporúčaniach 1, 2 a 4. Odporúčania 1 a 2 prispievajú aj k plneniu odporúčaní pre eurozónu na rok 2022, predovšetkým prvého a štvrtého z nich. Fiškálne politiky uvedené v odporúčaní 1 pomáhajú okrem iného riešiť nerovnováhy spojené s vysokou úrovňou verejného dlhu. Politiky uvedené v odporúčaní 2 pomáhajú okrem iného znížiť dlh verejnej správy, súkromný dlh a zahraničný dlh, keďže plnohodnotným vykonávaním plánu obnovy a odolnosti sa podporí rast a zároveň sa posilní odolnosť hospodárstva. Politiky uvedené v odporúčaní 4 v dlhodobejšom horizonte pomáhajú okrem iného riešiť zraniteľné miesta súvisiace s vysokým zahraničným dlhom v kontexte vysokej nezamestnanosti,

TÝMTO ODPORÚČA, aby Španielsko v rokoch 2022 a 2023 prijalo opatrenia s týmto cieľom:

1. v roku 2023 zabezpečiť obozretnú fiškálnu politiku, najmä obmedzením rastu bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov pod úroveň strednodobého rastu potenciálneho HDP, pričom sa zohľadní pokračujúca dočasná a cielená podpora pre domácnosti a firmy, ktoré sú najviac ohrozené zvýšením cien energie, a pre ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny; byť pripravené prispôsobiť súčasné výdavky vyvíjajúcej sa situácii; zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti s ohľadom na iniciatívu RePowerEU, okrem iného aj využitím Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie; v období po roku 2023 uskutočňovať fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie dôveryhodného a postupného znižovania dlhu a fiškálnej udržateľnosti v strednodobom horizonte prostredníctvom postupnej konsolidácie, investícií a reforiem;

2. pokračovať vo vykonávaní svojho plánu obnovy a odolnosti v súlade s míľnikmi a cieľmi uvedenými vo vykonávacom rozhodnutí Rady z 13. júla 2021; predložiť programové dokumenty politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027, aby sa mohli dokončiť príslušné rokovania s Komisiou a následne sa mohli tieto dokumenty začať vykonávať;

([21]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 z 24. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európsky sociálny fond plus (ESF+) a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 1296/2013 (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 21).

([22]) Podľa článku 5 ods. 2 nariadenia (ES) č. 1466/97.

3. zvýšiť miery recyklácie v snahe plniť ciele Únie a podporiť obehové hospodárstvo, a to zlepšením koordinácie medzi všetkými úrovňami verejnej správy a uskutočnením ďalších investícií s cieľom splniť povinnosti v oblasti triedeného zberu odpadu a recyklácie, ako aj zvýšiť opätovné využívanie vody;

4. znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív; urýchliť zavádzanie energie z obnoviteľných zdrojov s dôrazom na decentralizované zariadenia a vlastnú spotrebu, a to aj ďalším zjednodušením postupov udeľovania povolení a uľahčením prístupu do sústavy; podporovať komplementárne investície do uskladňovania, sieťovej infraštruktúry, elektrifikácie budov a dopravy a obnoviteľného vodíka; rozšíriť kapacitu prepojenia energetických sietí; zvýšiť dostupnosť energeticky efektívneho sociálneho a cenovo dostupného bývania, a to aj prostredníctvom obnovy budov.

V Bruseli 12. júla 2022

Za Radu
predseda
Z. STANJURA

ODPORÚČANIE RADY

z 12. júla 2022,

ktoré sa týka národného programu reforiem Francúzska na rok 2022

(2022/C 334/10)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 zo 16. novembra 2011 o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh ([1]), a najmä na jeho článok 6 ods. 1,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

(1) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 ([2]), ktorým sa zriadil Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, nadobudlo účinnosť 19. februára 2021. Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti poskytuje finančnú podporu na vykonávanie reforiem a investícií, pričom so sebou prináša fiškálny impulz financovaný Úniou. Prispieva k obnove hospodárstva a vykonávaniu udržateľných reforiem a investícií zvyšujúcich rast, najmä na podporu zelenej a digitálnej transformácie, a zároveň posilňuje odolnosť hospodárstiev členských štátov a ich potenciálny rast. Okrem toho prispieva aj k posilneniu udržateľných verejných financií a k podpore rastu a tvorby pracovných miest v strednodobom a dlhodobom horizonte. Maximálny finančný príspevok pre členský štát v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti bude aktualizovaný v júni 2022 v súlade s článkom 11 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2021/241.

(2) Komisia 24. novembra 2021 prijala ročný prieskum udržateľného rastu, čo znamenalo začiatok európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík na rok 2022. Náležite zohľadnila záväzok z Porta k ďalšiemu vykonávaniu Európskeho piliera sociálnych práv vyhláseného Európskym parlamentom, Radou a Komisiou 17. novembra 2017, podpísaný 7. mája 2021. Európska rada 25. marca 2022 schválila priority ročného prieskumu udržateľného rastu na rok 2022. Komisia 24. novembra 2021 prijala na základe nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 aj správu o mechanizme varovania, v ktorej určila Francúzsko za jeden z členských štátov, vo vzťahu ku ktorým bude potrebné hĺbkové preskúmanie. V ten istý deň Komisia prijala aj odporúčanie na odporúčanie Rady o hospodárskej politike eurozóny a návrh spoločnej správy o zamestnanosti na rok 2022, v ktorej sa analyzuje vykonávanie usmernení pre politiky zamestnanosti a zásad Európskeho piliera sociálnych práv. Rada prijala 5. apríla 2022 odporúčanie o hospodárskej politike eurozóny ([3]) (ďalej len „odporúčanie na rok 2022 týkajúce sa eurozóny“) a 14. marca 2022 spoločnú správu o zamestnanosti.

([1]) Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 25.
([2]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17).
([3]) Odporúčanie Rady z 5. apríla 2022 o hospodárskej politike eurozóny (Ú. v. EÚ C 153, 7.4.2022, s. 1).

(3) Invázia Ruska na Ukrajinu, ktorá nasledovala po globálnej pandémii, výrazne zmenila geopolitický a hospodársky kontext. Vplyv tejto inváze na hospodárstva členských štátov sa prejavil napríklad vyššími cenami energií, potravín a surovín a horšími vyhliadkami rastu. Vyššie ceny energií negatívne ovplyvňujú predovšetkým najzraniteľnejšie domácnosti, ktoré žijú v energetickej chudobe alebo sú ňou ohrozené, ako aj podniky, ktoré najviac pociťujú prudký nárast cien energií. Okrem toho EÚ zažíva bezprecedentný prílev ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny. Vplyv hospodárskych dôsledkov útočnej vojny Ruska sa v členských štátoch prejavuje v rôznej miere. V tejto súvislosti bola vykonávacím rozhodnutím Rady (EÚ) 2022/382 ([4]) dňa 4. marca 2022 prvýkrát aktivovaná smernica Rady 2001/55/ES ([5]), ktorou sa vysídleným osobám z Ukrajiny udeľuje právo na oprávnený pobyt v EÚ, ako aj prístup k vzdelávaniu a odbornej príprave, na trh práce, k zdravotnej starostlivosti, bývaniu a sociálnemu zabezpečeniu.

(4) Vzhľadom na rýchlo sa meniacu hospodársku a geopolitickú situáciu bude európsky semester v roku 2022 pokračovať vo svojej rozsiahlej koordinácii hospodárskych politík a politík zamestnanosti a zároveň sa bude vyvíjať v súlade s požiadavkami na vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako sa uvádza v ročnom prieskume udržateľného rastu na rok 2022. Na plnenie priorít jednotlivých politík v rámci európskeho semestra je nevyhnutné, aby sa vykonávali prijaté plány obnovy a odolnosti, keďže tieto plány riešia všetky príslušné odporúčania pre jednotlivé krajiny vydané v cykloch európskeho semestra 2019 a 2020 alebo ich významnú podskupinu. Odporúčania pre jednotlivé krajiny na roky 2019 a 2020 sú naďalej rovnako relevantné aj pre plány obnovy a odolnosti, ktoré boli revidované, aktualizované alebo zmenené v súlade s článkami 14, 18 a 21 nariadenia (EÚ) 2021/241, a to popri akýchkoľvek iných odporúčaniach pre jednotlivé krajiny vydaných do dátumu predloženia takýchto revidovaných, aktualizovaných alebo zmenených plánov.

(5) Všeobecná úniková doložka Paktu stability a rastu je aktívna od marca 2020. Komisia vo svojom oznámení z 3. marca 2021 s názvom „Rok od vypuknutia pandémie COVID-19: reakcia fiškálnej politiky“ vyjadrila názor, že rozhodnutie o deaktivácii alebo pokračovaní v uplatňovaní všeobecnej únikovej doložky by sa malo prijať po celkovom posúdení stavu hospodárstva, pričom kľúčovým kvantitatívnym kritériom by mala byť úroveň hospodárskej činnosti v Únii alebo eurozóne v porovnaní s predkrízovými úrovňami (z konca roku 2019). Zvýšená neistota a výrazné riziká horšieho než očakávaného vývoja v súvislosti s hospodárskym výhľadom v kontexte vojny v Európe, bezprecedentné zvyšovanie cien energií a pokračujúce narušenia dodávateľských reťazcov si vyžadujú predĺženie uplatňovania všeobecnej únikovej doložky Paktu stability a rastu aj v roku 2023.

(6) V súlade s prístupom uvedeným v odporúčaní Rady z 18. júna 2021 ([6]), ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Francúzska na rok 2021, sa celkové zámery fiškálnej politiky v súčasnosti najlepšie merajú ako zmena primárnych výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19), ale so započítaním výdavkov financovaných z nenávratnej podpory (grantov) z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie, vo vzťahu k strednodobému potenciálnemu rastu ([7]). Nad rámec celkových zámerov fiškálnej politiky a s cieľom posúdiť, či je vnútroštátna fiškálna politika obozretná a či jej zloženie prispieva k udržateľnej obnove v súlade so zelenou a digitálnou transformáciou, sa pozornosť venuje aj vývoju primárnych bežných výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19) a investícií financovaných z vnútroštátnych zdrojov ([8]).

([4]) Vykonávacie rozhodnutie Rady (EÚ) 2022/382 zo 4. marca 2022, ktorým sa konštatuje skutočnosť, že došlo k hromadnému prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny v zmysle článku 5 smernice 2001/55/ES, a zavádza sa dočasná ochrana (Ú. v. EÚ L 71, 4.3.2022, s. 1).

([5]) Smernica Rady 2001/55/ES z 20. júla 2001 o minimálnych štandardoch na poskytovanie dočasnej ochrany v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb a o opatreniach na podporu rovnováhy úsilia medzi členskými štátmi pri prijímaní takýchto osôb a znášaní z toho vyplývajúcich dôsledkov (Ú. v. ES L 212, 7.8.2001, s. 12).

([6]) Odporúčanie Rady z 18. júna 2021, ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Francúzska na rok 2021 (Ú. v. EÚ C 304, 29.7.2021, s. 43).

([7]) Odhady týkajúce sa zámerov fiškálnej politiky a ich zložiek uvedené v tomto odporúčaní sú odhady Komisie založené na predpokladoch, z ktorých vychádza prognóza Komisie z jari 2022. Komisiou odhadovaný strednodobý potenciálny rast nezahŕňa pozitívny vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a ktoré môžu posilniť potenciálny rast.

([8]) Nie sú financované z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie.

(7) Komisia 2. marca 2022 prijala oznámenie poskytujúce všeobecné usmernenia v oblasti fiškálnej politiky na rok 2023 (ďalej len „fiškálne usmernenia“) a ktorého cieľom bolo podporiť prípravu programov stability a konvergenčných programov členských štátov, a tým posilniť koordináciu politík. Komisia konštatovala, že na základe makroekonomického výhľadu zimnej prognózy z roku 2022 bude v roku 2023 zrejme vhodné prejsť z podporných súhrnných zámerov fiškálnej politiky z rokov 2020 – 2022 na všeobecne neutrálne súhrnné zámery fiškálnej politiky, pričom treba pohotovo reagovať na vyvíjajúcu sa hospodársku situáciu. Komisia oznámila, že fiškálne odporúčania na rok 2023 by mali byť pre jednotlivé členské štáty aj naďalej diferencované, pričom by sa v nich mali zohľadňovať možné cezhraničné účinky presahovania. Komisia vyzvala členské štáty, aby usmernenia zohľadnili vo svojich programoch stability a konvergenčných programoch. Komisia sa zaviazala, že bude pozorne monitorovať hospodársky rozvoj a podľa potreby upraví svoje politické usmernenia, a to najneskôr v rámci jarného balíka európskeho semestra koncom mája 2022.

(8) Pokiaľ ide o fiškálne usmernenia, vo fiškálnych odporúčaniach na rok 2023 je zohľadnený zhoršený hospodársky výhľad, zvýšená neistota a ďalšie riziká horšieho než očakávaného vývoja, ako aj vyššia inflácia v porovnaní so zimnou prognózou Komisie z roku 2022. Na základe uvedených skutočností je v rámci fiškálnej reakcie nutné zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti, ako aj prostredníctvom cielených a dočasných opatrení zachovať kúpnu silu najzraniteľnejších domácností s cieľom zmierniť vplyv zvýšenia cien energií a pomôcť obmedziť inflačné tlaky vyplývajúce z druhotných účinkov. Fiškálna politika musí zostať pružná, aby sa prispôsobila rýchlo sa vyvíjajúcim okolnostiam vrátane výziev vyplývajúcich z útočnej vojny Ruska proti Ukrajine, pokiaľ ide o obranu a bezpečnosť, a musí byť diferencovaná v jednotlivých členských štátoch v závislosti od ich fiškálnej a hospodárskej situácie, a to aj z hľadiska ich expozície voči kríze a prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny.

(9) V súlade s článkom 18 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2021/241 Francúzsko predložilo Komisii 28. apríla 2021 svoj národný plán obnovy a odolnosti. Komisia podľa článku 19 nariadenia (EÚ) 2021/241 posúdila relevantnosť, efektívnosť, účinnosť a koherentnosť plánu obnovy a odolnosti, a to v súlade s usmerneniami pre posudzovanie stanovenými v prílohe V k uvedenému nariadeniu. Rada 13. júla 2021 prijala vykonávacie rozhodnutie o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Francúzska ([9]). Uvoľnenie splátok je podmienené prijatím rozhodnutia Komisie v súlade s článkom 24 ods. 5 nariadenia (EÚ) 2021/241, v ktorom sa uvedie, že Francúzsko uspokojivo splnilo príslušné míľniky a ciele stanovené vo vykonávacom rozhodnutí Rady. Keď sa hovorí o uspokojivom splnení, predpokladá sa, že v súvislosti s predchádzajúcimi míľnikmi a cieľmi, ktoré už boli dosiahnuté, nedošlo k zvratu.

(10) Francúzsko predložilo 4. mája 2022 svoj národný program reforiem na rok 2022. Program stability nepredložilo. V súlade s článkom 27 nariadenia (EÚ) 2021/241 sa v národnom programe reforiem na rok 2022 zohľadňujú aj polročné správy Francúzska o pokroku dosiahnutom pri vykonávaní jeho plánu obnovy a odolnosti.

(11) Komisia 23. mája 2022 uverejnila správu o Francúzsku na rok 2022. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Francúzsko dosiahlo pri plnení príslušných odporúčaní pre danú krajinu prijatých Radou v rokoch 2019, 2020 a 2021, a na základe hodnotiacej tabuľky obnovy a odolnosti sa zhodnotilo vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Francúzskom. Na základe tejto analýzy sa v správe o krajine identifikovali nedostatky v súvislosti s tými výzvami, ktoré plán obnovy a odolnosti nerieši alebo ich rieši len čiastočne, ako aj v súvislosti s novými a vznikajúcimi výzvami vrátane výziev vyplývajúcich z invázie Ruska na Ukrajinu. Okrem toho sa v nej posudzoval pokrok Francúzska pri vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv a pri dosahovaní hlavných cieľov Únie v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby, ako aj pokrok pri dosahovaní cieľov Organizácie Spojených národov v oblasti udržateľného rozvoja.

(12) Komisia vykonala v súvislosti s Francúzskom hĺbkové preskúmanie podľa článku 5 nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 a jeho výsledky uverejnila 23. mája 2022. Komisia dospela k záveru, že vo Francúzsku existujú makroekonomické nerovnováhy. Zraniteľné miesta sa týkajú najmä vysokého verejného dlhu a slabej konkurencieschopnosti, ktoré majú cezhraničný význam, v kontexte nízkeho rastu produktivity.

([9]) ST 10162/21; ST 10162/21 ADD 1.

(13) Komisia 23. mája 2022 vydala správu podľa článku 126 ods. 3 zmluvy. V tejto správe sa rozoberala rozpočtová situácia Francúzska, keďže jeho deficit verejných financií v roku 2021 presiahol referenčnú hodnotu 3 % hrubého domáceho produktu (HDP) stanovenú v zmluve, pričom jeho verejný dlh presiahol referenčnú hodnotu 60 % HDP stanovenú v zmluve a nebola dodržaná referenčná hodnota pre znižovanie dlhu. V správe sa konštatovalo, že kritériá deficitu a dlhu neboli dodržané. V súlade s oznámením z 2. marca 2022 Komisia v rámci svojho posúdenia všetkých závažných faktorov usúdila, že dodržanie referenčnej hodnoty pre znižovanie dlhu by zahŕňalo nadmerne náročné skoré fiškálne úsilie, ktoré by mohlo ohroziť rast. Komisia sa preto domnieva, že dodržanie referenčnej hodnoty pre znižovanie dlhu nie je za súčasných výnimočných hospodárskych podmienok opodstatnené. Ako bolo oznámené, Komisia na jar 2022 nenavrhla začatie nových postupov pri nadmernom deficite, pričom na jeseň 2022 opätovne posúdi, či je potrebné navrhnúť začatie takýchto postupov.

(14) Rada vo svojom odporúčaní z 20. júla 2020 ([10]) odporučila Francúzsku, aby v súlade so všeobecnou únikovou doložkou prijalo v rokoch 2020 a 2021 všetky potrebné opatrenia na účinné riešenie pandémie COVID-19, posilnenie hospodárstva a podporu následnej obnovy. Zároveň mu odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálne politiky zamerané na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie udržateľnosti dlhovej služby pri súčasnom zvyšovaní investícií. Podľa údajov overených Eurostatom deficit verejných financií Francúzska klesol z 8,9 % HDP v roku 2020 na 6,5 % HDP v roku 2021. V rámci reakcie fiškálnej politiky Francúzsko v roku 2021 podporovalo obnovu hospodárstva, pričom objem dočasných núdzových opatrení sa znížil z 3,3 % HDP v roku 2020 na 2,6 % HDP v roku 2021. Opatrenia, ktoré Francúzsko prijalo v roku 2021, boli v súlade s odporúčaním Rady z 20. júla 2020. Diskrečné rozpočtové opatrenia, ktoré vláda prijala v rokoch 2020 a 2021, boli väčšinou dočasné alebo vyvážené kompenzačnými opatreniami. Zároveň však niektoré diskrečné opatrenia, ktoré vláda prijala v období 2020 – 2021, neboli dočasné ani vyvážené kompenzačnými opatreniami, pričom išlo najmä o trvalé zníženie daní z výroby od roku 2021 a zvýšenie miezd štátnych zamestnancov, predovšetkým v systéme zdravotnej starostlivosti. Podľa údajov overených Eurostatom verejný dlh klesol zo 114,6 % HDP v roku 2020 na 112,9 % HDP v roku 2021.

(15) Na základe opatrení v príslušných oblastiach politiky, ktoré boli známe k dátumu uzávierky prognózy, sa v prognóze Komisie z jari 2022 predpokladá deficit verejných financií na úrovni 4,6 % HDP v roku 2022 a 3,2 % HDP v roku 2023. Podľa prognózy Komisie z jari 2022 by mal pomer dlhu verejnej správy k HDP v roku 2022 dosiahnuť úroveň 111,2 % a v roku 2023 úroveň 109,1 %. Podľa analýzy Komisie sa zdá, že riziká v oblasti udržateľnosti dlhovej služby sú v strednodobom horizonte vysoké. Podľa prognózy Komisie z jari 2022 sa strednodobý (desaťročný priemerný) rast potenciálneho HDP odhaduje na 1,0 %. Tento odhad však nezahŕňa vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a môžu posilniť potenciálny rast Francúzska.

(16) Vláda v roku 2022 postupne zrušila väčšinu opatrení prijatých v reakcii na krízu COVID-19, takže sa predpokladá, že objem dočasných núdzových opatrení klesne z 2,6 % HDP v roku 2021 na 0,4 % HDP v roku 2022. Deficit verejných financií je ovplyvnený opatreniami prijatými na zmiernenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu zvýšenia cien energie, ktoré sa v prognóze Komisie z jari 2022 odhadujú na 0,7 % HDP v roku 2022, pričom sa očakáva, že v roku 2023 sa postupne zrušia ([11]). Tieto opatrenia pozostávajú najmä zo sociálnych transferov pre chudobnejšie domácnosti, zníženia nepriamych daní zo spotreby energie, stropov maloobchodných a veľkoobchodných cien a dotácií pre energeticky náročné podniky. Tieto opatrenia boli oznámené ako dočasné. Ak však ceny energie zostanú v roku 2023 zvýšené, niektoré z nich by sa mohli uplatňovať aj naďalej. Niektoré z týchto opatrení nie sú cielené, najmä všeobecný cenový strop na elektrickú energiu a plyn, ako aj priama dotovaná zľava na palivá. Deficit verejných financií je ovplyvnený nákladmi na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny, pričom v prognóze Komisie z jari 2022 sa predpokladá, že v roku 2022 budú na úrovni 0,1 % HDP a v roku 2023 na úrovni 0,1 % HDP ([12]).

([10]) Odporúčanie Rady z 20. júla 2020, ktoré sa týka národného programu reforiem Francúzska na rok 2020 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Francúzska na rok 2020 (Ú. v. EÚ C 282, 26.8.2020, s. 62).

([11]) Tieto údaje predstavujú úroveň ročných rozpočtových nákladov na uvedené opatrenia prijaté od jesene 2021, a to vrátane bežných príjmov a výdavkov, ako aj prípadných opatrení v oblasti kapitálových výdavkov.

([12]) Predpokladá sa, že do konca roka 2022 sa celkový počet osôb vysídlených z Ukrajiny prichádzajúcich do Únie postupne zvýši na 6 miliónov, pričom ich geografické rozloženie je odhadnuté na základe veľkosti existujúcej diaspóry, relatívneho počtu obyvateľov prijímajúceho členského štátu a skutočného rozmiestnenia vysídlených osôb z Ukrajiny v rámci Únie v marci 2022. Pokiaľ ide o rozpočtové náklady na osobu, odhady vychádzajú z mikrosimulačného modelu Spoločného výskumného centra Komisie s názvom Euromod, pričom sa zohľadňujú tak peňažné transfery, na ktoré ľudia môžu mať nárok, ako aj vecné dávky, ako je vzdelávanie a zdravotná starostlivosť.

(17) Rada vo svojom odporúčaní z 18. júna 2021 odporučila, aby Francúzsko v roku 2022 využilo Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti na financovanie dodatočných investícií na podporu obnovy a zároveň uskutočňovalo obozretnú fiškálnu politiku. Okrem toho by malo zachovať investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Rada zároveň Francúzsku odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie fiškálnej udržateľnosti v strednodobom horizonte a aby súčasne zvyšovalo investície s cieľom posilniť rastový potenciál.

(18) Podľa prognózy Komisie z jari 2022 sa predpokladá, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2022 podporné a dosiahnu úroveň – 1,7 % HDP ([13]). Francúzsko plánuje pokračovať v podpore obnovy tým, že bude využívať Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií v súlade s odporúčaním Rady. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti sa má v porovnaní s rokom 2021 znížiť o 0,2 percentuálneho bodu HDP. Toto zníženie v roku 2022 je dôsledkom predsunutej finančnej podpory z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti v roku 2021. Predpokladá sa, že vplyv investícií financovaných z vnútroštátnych zdrojov na zámery fiškálnej politiky bude v roku 2022 neutrálny ([14]). Francúzsko preto plánuje v súlade s odporúčaním Rady zachovať investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2022 predstavovať expanzívny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 1,6 percentuálneho bodu. Tento významný expanzívny príspevok zahŕňa dodatočný vplyv opatrení na riešenie hospodárskeho a sociálneho dosahu zvýšenia cien energie (0,5 % HDP), ako aj náklady na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny (0,1 % HDP).

Medzi ďalšie opatrenia týkajúce sa bežných výdavkov patria opatrenia predložené v pláne obnovy a odolnosti a zamerané na riešenie hospodárskych dôsledkov konfliktu na Ukrajine, ako sú priame dotácie pre odvetvia ad hoc (0,1 % HDP) a zvýšenie miezd štátnych zamestnancov (0,1 % HDP). Na strane príjmov sa predpokladá, že k expanzívnym zámerom fiškálnej politiky prispeje aj zníženie sadzby dane z príjmov právnických osôb (0,1 % HDP) a zníženie daní z nehnuteľností (0,1 % HDP). Predpokladá sa, že vyšší nárast spotrebiteľských cien v porovnaní s deflátorom HDP v roku 2022 ovplyvní expanzívny príspevok primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov, a to v dôsledku zvýšenia verejnej spotreby a sociálnych dávok. Podľa prognózy Komisie z jari 2022 nie sú tieto opatrenia a hybné sily vyšších výdavkov plne vyvážené kompenzačnými opatreniami.

(19) V prognóze Komisie z jari 2022 sa uvádza, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2023 za predpokladu nezmenenej politiky predstavovať + 0,9 % HDP ([15]). Predpokladá sa, že Francúzsko bude v roku 2023 naďalej využívať granty v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií na podporu obnovy. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti sa má v porovnaní s rokom 2022 znížiť o 0,1 percentuálneho bodu HDP, čo odráža predsunutú finančnú podporu z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti v rokoch 2021 a 2022. Predpokladá sa, že vplyv investícií financovaných z vnútroštátnych zdrojov na zámery fiškálnej politiky bude v roku 2023 neutrálny ([16]). Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2023 predstavovať reštriktívny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,7 percentuálneho bodu. Zahŕňa to vplyv postupného rušenia opatrení na riešenie zvýšených cien energie (0,7 % HDP). Reštriktívny príspevok bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov preto závisí od postupného ukončenia opatrení na riešenie vplyvu zvýšenia cien energie, ako je plánované v súčasnosti.

(20) Súčasný dôchodkový systém vo Francúzsku je zložitý a pozostáva z viac ako 40 vedľa seba existujúcich režimov. Tieto režimy sa uplatňujú na rôzne skupiny pracovníkov a funkcií podľa odlišných súborov pravidiel. Podľa údajov Eurostatu boli v roku 2019 verejné výdavky na dôchodky vo Francúzsku na úrovni 14,6 % HDP tretími najvyššími v Únii. Vysoké náklady súvisia s relatívne vysokým pomerom náhrady (t. j. dôchodok oproti konečným ročným mzdám), strednou dĺžkou života, relatívne nízkym skutočným vekom odchodu do dôchodku (približne 62 rokov) a vysokým počtom poberateľov dôchodku v porovnaní s celkovým obyvateľstvom. Podľa správy Komisie o starnutí obyvateľstva z roku 2021, ako aj najnovšej výročnej správy francúzskej Poradnej rady pre dôchodky (*Conseil d'orientation des retraites*) sa po určitom poklese predpokladanom do roku 2024 očakáva mierny nárast výdavkov na dôchodky v období od roku 2025 zhruba do roku 2030, a to približne o 0,2 percentuálneho bodu HDP. Vysoké celkové verejné výdavky, v rámci ktorých sú výdavky na dôchodky jednou z hlavných položiek, prispievajú k akumulácii verejného dlhu napriek vysokému daňovému zaťaženiu, v dôsledku čoho Francúzsko čelí v strednodobom horizonte vysokým rizikám v oblasti fiškálnej udržateľnosti. Z dlhodobého hľadiska by výdavky

([13]) Záporné znamienko ukazovateľa znamená, že rast primárnych výdavkov je vyšší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na expanzívnu fiškálnu politiku.

([14]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať expanzívny príspevok vo výške 0,2 percentuálneho bodu HDP.

([15]) Kladné znamienko ukazovateľa naopak znamená, že rast primárnych výdavkov je nižší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na reštriktívnu fiškálnu politiku.

([16]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať reštriktívny príspevok vo výške 0,1 percentuálneho bodu HDP.

na dôchodky začali v období do roku 2070 plynulo klesať, a to najmä v dôsledku indexácie dôchodkových dávok podľa inflácie, ktorá kompenzuje vplyv zvýšenia indexu ekonomického zaťaženia v dôsledku starnutia obyvateľstva. Zjednodušenie dôchodkového systému zjednotením rôznych režimov by pomohlo zlepšiť jeho transparentnosť a spravodlivosť, pričom by malo pozitívny vplyv na mobilitu pracovnej sily a na efektívnosť rozdelenia práce a mohlo by podporiť fiškálnu udržateľnosť. V roku 2018 začala francúzska vláda reformný proces s cieľom zjednotiť pravidlá viacerých dôchodkových režimov. Reforma bola po vypuknutí pandémie COVID-19 pozastavená. V prezentácii cieľov francúzskeho plánu obnovy a odolnosti vláda potvrdila svoj záväzok pokračovať v ambicióznej reforme dôchodkového systému zameranej na zlepšenie jeho spravodlivosti a udržateľnosti.

(21) V súlade s článkom 19 ods. 3 písm. b) nariadenia (EÚ) 2021/241 a kritériom 2.2 prílohy V k uvedenému nariadeniu plán obnovy a odolnosti zahŕňa rozsiahly súbor vzájomne sa posilňujúcich reforiem a investícií s orientačným harmonogramom vykonávania, ktoré sa má dokončiť do 31. augusta 2026. Tieto reformy a investície prispievajú k riešeniu všetkých hospodárskych a sociálnych výziev uvedených v odporúčaniach pre danú krajinu, ktoré Rada v rámci európskeho semestra v rokoch 2019 a 2020 adresovala Francúzsku, alebo ich významnej podskupiny, ako aj k plneniu všetkých odporúčaní pre danú krajinu vydaných pred dátumom prijatia plánu obnovy a odolnosti. Vykonávanie francúzskeho plánu obnovy a odolnosti je v pokročilom štádiu. Komisia po zohľadnení stanoviska Hospodárskeho a finančného výboru kladne posúdila prvú žiadosť Francúzska o platbu, vďaka čomu bola 4. marca 2022 vyplatená finančná podpora vo výške 7,4 miliardy EUR (bez predbežného financovania). Súvisiacich 38 míľnikov a cieľov zahŕňa reformy v oblasti verejných financií, trhu práce, ako aj zdravotnej a dlhodobej starostlivosti. Uskutočnili sa investície do energetickej efektívnosti budov (verejné, súkromné a sociálne bývanie), udržateľnej dopravy (nákup ekologických vozidiel), dekarbonizácie priemyslu, zamestnanosti mladých ľudí a vzdelávania. Schválilo sa niekoľko výskumných stratégií týkajúcich sa kľúčových zelených a digitálnych technológií a v rokoch 2022 a 2023 sa spustia výzvy na predkladanie projektov.

(22) Očakáva sa, že vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Francúzska prispeje k ďalšiemu pokroku v oblasti zelenej a digitálnej transformácie. Opatrenia na podporu cieľov v oblasti klímy predstavujú vo Francúzsku 46,0 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti (realizujú sa veľké investície do energetickej obnovy budov), zatiaľ čo opatrenia na podporu digitálnych cieľov predstavujú 21,3 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti. Plnohodnotné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti v súlade s príslušnými míľnikmi a cieľmi pomôže Francúzsku rýchlo sa zotaviť z dôsledkov krízy COVID-19 a zároveň posilní jeho odolnosť. Pre úspešné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti, ako aj iných hospodárskych politík a politík zamestnanosti, ktoré presahujú rámec plánu obnovy a odolnosti, je naďalej dôležité systematické zapojenie sociálnych partnerov a iných príslušných zainteresovaných strán, ktorým sa má zabezpečiť všeobecná zodpovednosť za celkový program v danej oblasti politiky.

(23) Komisia 2. júna 2022 schválila partnerskú dohodu, stanovenú v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 ([17]), ktorú predložilo Francúzsko. Francúzsko predložilo väčšinu programov politiky súdržnosti pred 17. marcom 2022. V súlade s nariadením (EÚ) 2021/1060 má Francúzsko pri programovaní fondov politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027 zohľadniť príslušné odporúčania pre danú krajinu. Predstavuje to predpoklad na zlepšenie účinnosti a maximalizáciu pridanej hodnoty finančnej podpory, ktorá sa má získať z fondov politiky súdržnosti, ako aj podporu koordinácie, komplementárnosti a koherentnosti medzi týmito fondmi politiky súdržnosti a inými nástrojmi a fondmi Únie. Úspešné vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako aj programov politiky súdržnosti závisí aj od odstránenia prekážok brániacich investíciám na podporu zelenej a digitálnej transformácie a vyváženého územného rozvoja.

(24) Nad rámec hospodárskych a sociálnych výziev, ktoré sa riešia v pláne obnovy a odolnosti, Francúzsko čelí viacerým ďalším výzvam súvisiacim s nedostatkom zručností a zavádzaním energie z obnoviteľných zdrojov. Zlepšovanie zručností pracovníkov by prispelo k zvýšeniu produktivity práce a následne k zlepšeniu celkovej konkurencieschopnosti francúzskeho hospodárstva.

([17]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 z 24. júna 2021, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde, Fonde na spravodlivú transformáciu a Európskom námornom, rybolovnom a akvakultúrnom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl, migráciu a integráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 159).

(25) Nedostatok pracovnej sily je na vzostupe a zamestnávatelia uvádzajú, že hlavnou prekážkou náboru pracovníkov je vo viac ako 50 % prípadov nedostatok kvalifikovaných pracovníkov, najmä pokiaľ ide o pracovné miesta, ktoré si vyžadujú technické zručnosti, ako sú tie, ktoré sú potrebné v oblasti zelenej a digitálnej transformácie (priemysel, stavebníctvo). Súčasné investície do zvyšovania úrovne zručností a rekvalifikácie pracovníkov si vyžadujú určitý čas, kým sa vyplatia, a ich účinnosť by mohla oslabiť nízka úroveň základných zručností viac ako jednej pätiny 15-ročných žiakov, ktorí potom majú tendenciu menej sa zúčastňovať na odbornej príprave neskôr v živote. Slabé výsledky v matematike a prírodných vedách (francúzski žiaci dosiahli v trendoch v medzinárodných výsledkoch v matematike a prírodných vedách v 4. triede (TIMSS) 2019 najnižší počet bodov spomedzi 22 zúčastnených členských štátov) vzbudzujú vzhľadom na nedostatok technických zručností osobitné znepokojenie. Okrem toho z hodnotení vyplýva, že nízkokvalifikovaní pracovníci majú tendenciu menej sa zúčastňovať na odbornej príprave, ktorá vedie ku kvalifikácii.

(26) Napriek celkovo dobrým výsledkom majú vysoké sociálno-ekonomické nerovnosti a regionálne rozdiely vo francúzskom vzdelávacom systéme vplyv na úroveň základných zručností. Podľa Programu pre medzinárodné hodnotenie žiakov (PISA) je Francúzsko jedným z členských štátov, v ktorých sociálno-ekonomické zázemie najviac ovplyvňuje výsledky žiakov. Z ukazovateľov vyplýva, že 35,3 % znevýhodnených 15-ročných žiakov a 44,5 % žiakov, ktorých rodičia patria k prvej generácii migrantov, nemá dostatočné základné zručnosti v čítaní v porovnaní s priemerom 20,9 %. V záujme riešenia tohto problému Francúzsko v roku 2017 zaviedlo pilotnú reformu spočívajúcu v „znížení veľkosti tried na polovicu“ v raných rokoch vzdelávania študentov v prioritných oblastiach s cieľom umožniť žiakom využívať personalizovanejšiu podporu v priaznivej atmosfére na učenie. V roku 2021 francúzsky Dvor audítorov poukázal na nedostatky v školskom systéme, najmä pokiaľ ide o vzdelávacie výstupy znevýhodnených žiakov, a vyzval na väčšiu autonómiu a hodnotenie škôl. Nižšia miera účasti učiteľov na kontinuálnom vzdelávaní a vysoký pomer počtu študentov k počtu učiteľov môžu prehlbovať sociálno-ekonomické nerovnosti. Učitelia prírodovedných predmetov pracujúci v znevýhodnených oblastiach majú zvyčajne nižšiu úroveň certifikácie, a to vo väčšom rozsahu ako v iných členských štátoch. Reformy systémov odborného vzdelávania a prípravy vrátane učňovskej prípravy z roku 2018 a významné stimuly pre zamestnávateľov zvýšili počet učňov, čo malo pozitívny vplyv na mieru zamestnanosti absolventov.

(27) Vzhľadom na mandát hláv štátov, resp. predsedov vlád Únie, ktorý je stanovený vo vyhlásení z Versailles, je cieľom návrhu Komisie pre REPowerEU čo najskôr ukončiť závislosť Únie od dovozu fosílnych palív z Ruska. Na tento účel Komisia plánuje v dialógu s členskými štátmi určiť najvhodnejšie projekty, investície a reformy na vnútroštátnej úrovni, regionálnej úrovni a na úrovni Únie. Cieľom týchto opatrení je znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív a prejsť na dovoz fosílnych palív z iných krajín, než je Rusko.

(28) Podľa údajov z roku 2020 je závislosť Francúzska od dovozu ruskej ropy, plynu a uhlia na úrovni 9 %, 17 % a 34 %, čo je pod priemerom EÚ27 ([18]). Francúzsko je v porovnaní s priemerom Únie menej závislé od ruských fosílnych palív, čo je z veľkej časti spôsobené tým, že francúzsky energetický mix zahŕňa najmä jadrovú energiu (40,6 % jeho hrubej domácej spotreby energie). Podiel fosílnych palív v energetickom mixe je nižší ako priemer EÚ27: ropa, plyn a tuhé fosílne palivá (vrátane uhlia) predstavujú 28,6 %, 15,4 % a 2,3 % hrubej domácej spotreby energie vo Francúzsku. Francúzsko má okrem toho štyri terminály na skvapalnený zemný plyn, ktoré umožňujú diverzifikovanejší zdroj dovozu plynu. Súčasná geopolitická situácia a vysoké ceny energie však zvyšujú naliehavosť toho, aby Francúzsko ešte viac zintenzívnilo svoje úsilie o splnenie cieľov v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov stanovených v národnom energetickom a klimatickom pláne. Energia z obnoviteľných zdrojov predstavovala 19,1 % hrubej konečnej spotreby energie Francúzska v roku 2020, čo je menej ako jeho cieľ 23 % stanovený v národnom energetickom a klimatickom pláne. Na to, aby Francúzsko dosiahlo súlad s cieľmi balíka „Fit for 55“, bude potrebné ďalšie zvýšenie ambícií v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov a zvýšenie cieľov v oblasti obnoviteľných zdrojov energie a energetickej efektívnosti. K rýchlej dekarbonizácii priemyselných procesov a vykurovania budov môže prispieť zvýšená verejná podpora technológií, ako sú malé a veľké tepelné čerpadlá a geotermálna energia, vrátane podpory sietí diaľkového vykurovania, ako aj rýchlejšie zavádzanie udržateľnej anaeróbnej digescie („metanizácia“) a iných technológií spojených s udržateľnou výrobou bioplynov, ako je biometán. Takéto investície by zároveň pomohli znížiť závislosť od dovozu zemného plynu z Ruska. Zrýchlené postupné rušenie zostávajúcich dotácií na fosílne palivá by zlepšilo konkurencieschopnosť energie z obnoviteľných zdrojov v porovnaní s alternatívami v podobe fosílnych palív. Investície do energie z obnoviteľných zdrojov, a to tak úžitkovej, ako aj decentralizovanej, môžu takisto posilniť makroekonomickú odolnosť a konkurencieschopnosť zvýšením energetickej bezpečnosti a miery inovácií v odvetví energetiky.

([18]) Eurostat (2020), podiel dovozu z Ruska na celkovom dovoze zemného plynu, ropy a čierneho uhlia. Pokiaľ ide o priemer EÚ27, celkový dovoz je založený na dovoze z krajín mimo EÚ27. V prípade Francúzska celkový dovoz zahŕňa obchod v rámci EÚ. Ropa nezahŕňa rafinované ropné produkty.

(29) Zavádzanie projektov v oblasti úžitkovej energie z obnoviteľných zdrojov vo Francúzsku, najmä veterných parkov na pevnine a na mori a solárnych fotovoltických projektov, je nepriaznivo ovplyvnené reštriktívnou reguláciou a veľkými administratívnymi prekážkami a prekážkami v oblasti povoľovania. Nedostatočné investície do elektrizačnej sústavy na vnútroštátnej úrovni viedli aj k nedostatku prístupových bodov, zvýšeniu nákladov na pripojenie do sústavy a oneskoreniam v pripojení do sústavy, ktoré môžu v súčasnosti trvať až niekoľko mesiacov. Veterné parky na pevnine sa nesmú budovať v okruhu 5 až 30 km od okolitých meteorologických, vojenských a civilných leteckých radarov, čo vedie k tomu, že v prípade približne 45 % nových projektov dochádza k problému nájsť vhodné miesta. Mali by sa zlepšiť postupy, aby sa zabránilo vojenským prekážkam súvisiacim s bezpečnosťou vo veľmi neskorej fáze vývoja projektu. Schvaľovací proces zahŕňajúci národné, regionálne a miestne správne orgány znamená, že časté žiadosti o aktualizáciu dokumentov o územnom plánovaní sa musia odzrkadliť aj v dokumentoch na nižšej úrovni, čo vytvára dodatočnú administratívnu záťaž. Proces udeľovania povolení by sa mohol urýchliť pridelením väčšieho množstva ľudských a finančných zdrojov ústredným správnym orgánom na regionálnej úrovni (t. j. decentralizovaným štátnym službám), ako aj príslušným orgánom a prevádzkovateľom sústav, užším zapojením regionálnych a miestnych správnych orgánov do priestorového plánovania a rýchlejším uplatňovaním postupov verejného obstarávania. Posilnenie mechanizmov účasti verejnosti a decentralizácie by znížilo počet sťažností tretích strán, ktoré sú zdrojom veľkých oneskorení pri zadávaní nových projektov. Stabilný regulačný rámec na vnútroštátnej úrovni by poskytol väčšiu istotu pre investorov, najmä pokiaľ ide o dlhodobé plánovanie.

(30) Zvýšenie energetickej efektívnosti a zníženie spotreby energie pomôže znížiť emisie a závislosť od fosílnych palív. Vo Francúzsku pripadá na výstavbu a využívanie budov 25 % všetkých emisií skleníkových plynov. V pláne obnovy a odolnosti je jedna celá zložka venovaná energetickej obnove budov, čo prispieva k riešeniu súvisiacich výziev uplatnením širokého prierezového prístupu. Opatrenia sa vzťahujú na všetky typy budov, pričom sa dáva prednosť verejným budovám, ale zahŕňajú aj významné kroky na obnovu fondu súkromných budov a sociálneho bývania a na zvýšenie energetickej efektívnosti malých podnikov. V kontexte svojho nového vnútroštátneho plánu obnovy a odolnosti Francúzsko posilňuje mechanizmus podpory vykurovania budov pomocou energie z obnoviteľných zdrojov, napríklad zvýšením prostriedkov „fondu na vykurovanie“ o 150 miliónov EUR a dotácie na inštaláciu vykurovania pomocou energie z obnoviteľných zdrojov o 1 000 EUR. Vo francúzskej národnej stratégii pre nízkouhlíkové hospodárstvo (*Stratégie Nationale Bas Carbone*) sa vymedzuje ambiciózna trajektória znižovania emisií z budov a dosiahnutia úplnej dekarbonizácie energie spotrebúvanej v budovách do roku 2050. Súčasný systém „*Ma Prime Renov*“ zameraný na domácnosti dotuje najmä jednotlivé opatrenia obnovy. V záujme podpory výraznejšieho zvýšenia energetickej efektívnosti by sa politický rámec mohol zlepšiť tak, aby stimuloval hĺbkovú obnovu a pomáhal Francúzsku ďalej zvyšovať energetickú efektívnosť svojho fondu budov. Cieľom zákona o klíme a odolnosti prijatého v auguste 2021 je znížiť spotrebu energie mnohými spôsobmi, napríklad poskytnutím bonusov na elektrické bicykle a vytvorením nízkoemisných zón v metropolitných oblastiach.

(31) Ďalšia podpora cezhraničných elektrických prepojovacích vedení (vo fáze vývoja alebo plánovania) má naďalej kľúčový význam pre integráciu veľkých podielov obnoviteľných zdrojov energie. Predsunutie investícií do domácej aj cezhraničnej energetickej infraštruktúry pomôže znížiť závislosť od fosílnych palív, a najmä od ruského plynu. Pri nových investíciách do infraštruktúry a sietí by sa malo podľa možnosti dbať na ich odolnosť voči budúcim zmenám, aby sa mohli v budúcnosti preorientovať na udržateľné palivá a stať sa tak dlhodobo udržateľnými. Prepojovacie vedenia majú zásadný význam pre efektívne fungovanie vnútorného trhu s energiou tým, že zlučujú zdroje v záujme dosiahnutia celkovej bezpečnosti dodávok.

(32) Hoci zrýchlenie prechodu ku klimatickej neutralite a odklonu od fosílnych palív bude mať v niektorých odvetviach za následok značné náklady na reštrukturalizáciu, Francúzsko môže v rámci politiky súdržnosti využiť Mechanizmus spravodlivej transformácie, aby zmiernilo sociálno-ekonomický dosah tohto prechodu v najviac zasiahnutých regiónoch. Francúzsko môže okrem toho využiť Európsky sociálny fond plus zriadený nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 ([19]) na zlepšenie pracovných príležitostí a posilnenie sociálnej súdržnosti.

(33) Rada preskúmala fiškálne politiky Francúzska, pričom vzala do úvahy prognózu Komisie z jari 2022, a jej posúdenie je zohľadnené najmä v odporúčaní 1.

(34) Vzhľadom na úzke prepojenia medzi ekonomikami členských štátov eurozóny a ich kolektívny príspevok k fungovaniu hospodárskej a menovej únie Rada odporučila, aby členské štáty eurozóny aj prostredníctvom svojich plánov obnovy a odolnosti prijali opatrenia, ktorými vykonajú odporúčania uvedené v odporúčaní na rok 2022. V prípade Francúzska je to zohľadnené vo všetkých štyroch odporúčaniach.

([19]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 z 24. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európsky sociálny fond plus (ESF+) a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 1296/2013 (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 21).

(35) Rada na základe hĺbkového preskúmania, ktoré uskutočnila Komisia, a príslušného posúdenia preskúmala národný program reforiem na rok 2022. Jej odporúčania podľa článku 6 nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 sú premietnuté do nižšie uvedených odporúčaní 1, 2 a 3, Odporúčania 1, 2 a 3 prispievajú aj k plneniu odporúčaní pre eurozónu na rok 2022, predovšetkým prvého, druhého a štvrtého z nich. Fiškálne politiky uvedené v odporúčaní 1 pomáhajú okrem iného riešiť nerovnováhy spojené s vysokou úrovňou verejného dlhu. Politiky uvedené v odporúčaní 2 pomáhajú okrem iného znížiť zadlženosť verejnej správy a zlepšiť konkurencieschopnosť, keďže plnou realizáciou plánu obnovy a odolnosti sa podporí rast a zároveň sa posilní odolnosť hospodárstva. Politiky uvedené v odporúčaní 3 prispievajú okrem iného k riešeniu nerovnováh súvisiacich s konkurencieschopnosťou,

TÝMTO ODPORÚČA, aby Francúzsko v rokoch 2022 a 2023 prijalo opatrenia s týmto cieľom:

1. v roku 2023 zabezpečiť obozretnú fiškálnu politiku, najmä obmedzením rastu primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov pod úroveň strednodobého rastu potenciálneho HDP, pričom sa zohľadní pokračujúca dočasná a cielená podpora pre domácnosti a firmy, ktoré sú najviac ohrozené zvýšením cien energie, a pre ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny; byť pripravené prispôsobiť súčasné výdavky vyvíjajúcej sa situácii; zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti s ohľadom na iniciatívu RePowerEU, okrem iného aj využitím Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie; v období po roku 2023 uskutočňovať fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie dôveryhodného a postupného znižovania dlhu a fiškálnej udržateľnosti v strednodobom horizonte prostredníctvom postupnej konsolidácie, investícií a reforiem; reformovať dôchodkový systém s cieľom postupne zjednotiť pravidlá rôznych dôchodkových režimov, a tak posilniť jeho spravodlivosť a zároveň podporiť jeho udržateľnosť;

2. pokračovať vo vykonávaní svojho plánu obnovy a odolnosti v súlade s míľnikmi a cieľmi uvedenými vo vykonávacom rozhodnutí Rady z 13. júla 2021; urýchlene dokončiť rokovania s Komisiou o programových dokumentoch politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027, aby sa mohli začať uplatňovať;

3. riešiť nedostatok zručností zvyšovaním podiely ľudí so základnými zručnosťami, poskytovaním ďalších možností učenia sa na pracovisku a zlepšovaním vzdelávacích výstupov všetkých študentov, najmä prispôsobením zdrojov a metód potrebám znevýhodnených študentov a škôl a zlepšením pracovných podmienok a kontinuálneho vzdelávania učiteľov;

4. znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív; urýchliť zavádzanie úžitkových a decentralizovaných energií z obnoviteľných zdrojov prostredníctvom zvýšených verejných investícií a uľahčením súkromných investícií, a to aj ďalším zefektívnením povoľovacích postupov a zabezpečením primeraného počtu zamestnancov povoľujúcich správnych orgánov; zlepšiť politický rámec tak, aby stimuloval hĺbkovú obnovu budov; rozšíriť kapacitu prepojenia energetických sietí.

V Bruseli 12. júla 2022

Za Radu
predseda
Z. STANJURA

ODPORÚČANIE RADY

z 12. júla 2022,

ktoré sa týka národného programu reforiem Chorvátska na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Chorvátska na rok 2022

(2022/C 334/11)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii ([1]), a najmä na jeho článok 9 ods. 2,

so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 zo 16. novembra 2011 o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh ([2]), a najmä na jeho článok 6 ods. 1,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

(1) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 ([3]), ktorým sa zriadil Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, nadobudlo účinnosť 19. februára 2021. Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti poskytuje finančnú podporu na vykonávanie reforiem a investícií, pričom so sebou prináša fiškálny impulz financovaný Úniou. Prispieva k obnove hospodárstva a vykonávaniu udržateľných reforiem a investícií zvyšujúcich rast, najmä na podporu zelenej a digitálnej transformácie, a zároveň posilňuje odolnosť hospodárstiev členských štátov a ich potenciálny rast. Okrem toho prispieva aj k posilneniu udržateľných verejných financií a k podpore rastu a tvorby pracovných miest v strednodobom a dlhodobom horizonte. Maximálny finančný príspevok pre členský štát v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti bude aktualizovaný v júni 2022 v súlade s článkom 11 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2021/241.

(2) Komisia 24. novembra 2021 prijala ročný prieskum udržateľného rastu, čo znamenalo začiatok európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík na rok 2022. Náležite zohľadnila sociálny záväzok z Porta k ďalšiemu vykonávaniu Európskeho piliera sociálnych práv vyhláseného Európskym parlamentom, Radou a Komisiou 17. novembra 2017, podpísaný 7. mája 2021. Európska rada 25. marca 2022 schválila priority ročného prieskumu udržateľného rastu na rok 2022. Komisia 24. novembra 2021 prijala na základe nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 aj správu o mechanizme varovania, v ktorej určila Chorvátsko za jeden z členských štátov, vo vzťahu ku ktorým bude potrebné hĺbkové preskúmanie. V ten istý deň Komisia prijala návrh spoločnej správy o zamestnanosti na rok 2022, v ktorej sa analyzuje vykonávanie usmernení pre politiky zamestnanosti a zásad Európskeho piliera sociálnych práv. Rada prijala spoločnú správu o zamestnanosti 14. marca 2022.

([1]) Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1.
([2]) Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 25.
([3]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17).

(3) Invázia Ruska na Ukrajinu, ktorá nasledovala po globálnej pandémii, výrazne zmenila geopolitický a hospodársky kontext. Vplyv tejto inváze na hospodárstva členských štátov sa prejavil napríklad vyššími cenami energií, potravín a surovín a horšími vyhliadkami rastu. Vyššie ceny energií veľmi negatívne ovplyvňujú predovšetkým najzraniteľnejšie domácnosti, ktoré žijú v energetickej chudobe alebo sú ňou ohrozené, ako aj podniky, ktoré najviac pociťujú prudký nárast cien energií. Okrem toho Únia zažíva bezprecedentný prílev ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny. Vplyv hospodárskych dôsledkov útočnej vojny Ruska sa v členských štátoch prejavuje v rôznej miere. V tejto súvislosti bola vykonávacím rozhodnutím Rady (EÚ) 2022/382 ([4]) dňa 4. marca 2022 prvýkrát aktivovaná smernica Rady 2001/55/ES ([5]), ktorou sa vysídleným osobám z Ukrajiny udeľuje právo na oprávnený pobyt v Únii, ako aj prístup k vzdelávaniu a odbornej príprave, na trh práce, k zdravotnej starostlivosti, bývaniu a sociálnemu zabezpečeniu.

(4) Vzhľadom na rýchlo sa meniacu hospodársku a geopolitickú situáciu bude európsky semester v roku 2022 pokračovať vo svojej rozsiahlej koordinácii hospodárskych politík a politík zamestnanosti a zároveň sa bude vyvíjať v súlade s požiadavkami na vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako sa uvádza v ročnom prieskume udržateľného rastu na rok 2022. Na plnenie priorít jednotlivých politík v rámci európskeho semestra je nevyhnutné, aby sa vykonávali prijaté plány obnovy a odolnosti, keďže tieto plány riešia všetky príslušné odporúčania pre jednotlivé krajiny vydané v cykloch európskeho semestra 2019 a 2020 alebo ich významnú podskupinu. Odporúčania pre jednotlivé krajiny na roky 2019 a 2020 sú naďalej rovnako relevantné aj pre plány obnovy a odolnosti, ktoré boli revidované, aktualizované alebo zmenené v súlade s článkami 14, 18 a 21 nariadenia (EÚ) 2021/241, a to popri akýchkoľvek iných odporúčaniach pre jednotlivé krajiny vydaných do dátumu predloženia takýchto revidovaných, aktualizovaných alebo zmenených plánov.

(5) Všeobecná úniková doložka Paktu stability a rastu je aktívna od marca 2020. Komisia vo svojom oznámení z 3. marca 2021 s názvom „Rok od vypuknutia pandémie COVID-19: reakcia fiškálnej politiky“ vyjadrila názor, že rozhodnutie o deaktivácii alebo pokračovaní v uplatňovaní všeobecnej únikovej doložky by sa malo prijať po celkovom posúdení stavu hospodárstva, pričom kľúčovým kvantitatívnym kritériom by mala byť úroveň hospodárskej činnosti v Únii alebo eurozóne v porovnaní s predkrízovými úrovňami (z konca roku 2019). Zvýšená neistota a výrazné riziká horšieho než očakávaného vývoja v súvislosti s hospodárskym výhľadom v kontexte vojny v Európe, bezprecedentné zvyšovanie cien energií a pokračujúce narušenia dodávateľských reťazcov si vyžadujú predĺženie uplatňovania všeobecnej únikovej doložky Paktu stability a rastu aj v roku 2023.

(6) V súlade s prístupom uvedeným v odporúčaní Rady z 18. júna 2021 ([6]), ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Chorvátska na rok 2021, sa celkové zámery fiškálnej politiky v súčasnosti najlepšie merajú ako zmena primárnych výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19), ale so započítaním výdavkov financovaných z nenávratných grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie, vo vzťahu k strednodobému potenciálnemu rastu ([7]). Nad rámec celkových zámerov fiškálnej politiky a s cieľom posúdiť, či je vnútroštátna fiškálna politika obozretná a či jej zloženie prispieva k udržateľnej obnove v súlade so zelenou a digitálnou transformáciou, sa pozornosť venuje aj vývoju primárnych bežných výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19) a investícií financovaných z vnútroštátnych zdrojov ([8]).

(7) Komisia 2. marca 2022 prijala oznámenie poskytujúce všeobecné usmernenia v oblasti fiškálnej politiky na rok 2023 (ďalej len „fiškálne usmernenia“) a ktorého cieľom bolo podporiť prípravu programov stability a konvergenčných programov členských štátov, a tým posilniť koordináciu politík. Komisia konštatovala, že na základe makroekonomického výhľadu zimnej prognózy z roku 2022 bude v roku 2023 zrejme vhodné prejsť z podporných súhrnných zámerov fiškálnej politiky z rokov 2020 – 2022 na všeobecne neutrálne súhrnné zámery fiškálnej politiky, pričom treba pohotovo reagovať na vyvíjajúcu sa hospodársku situáciu. Komisia oznámila, že fiškálne

([4]) Vykonávacie rozhodnutie Rady (EÚ) 2022/382 zo 4. marca 2022, ktorým sa konštatuje skutočnosť, že došlo k hromadnému prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny v zmysle článku 5 smernice 2001/55/ES, a zavádza sa dočasná ochrana (Ú. v. EÚ L 71, 4.3.2022, s. 1).

([5]) Smernica Rady 2001/55/ES z 20. júla 2001 o minimálnych štandardoch na poskytovanie dočasnej ochrany v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb a o opatreniach na podporu rovnováhy úsilia medzi členskými štátmi pri prijímaní takýchto osôb a znášaní z toho vyplývajúcich dôsledkov (Ú. v. ES L 212, 7.8.2001, s. 12).

([6]) Odporúčanie Rady z 18. júna 2021, ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Chorvátska na rok 2021 (Ú. v. EÚ C 304, 29.7.2021, s. 48).

([7]) Odhady týkajúce sa zámerov fiškálnej politiky a ich zložiek uvedené v tomto odporúčaní sú odhady Komisie založené na predpokladoch, z ktorých vychádza prognóza Komisie z jari 2022. Komisiou odhadovaný strednodobý potenciálny rast nezahŕňa pozitívny vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a ktoré môžu posilniť potenciálny rast.

([8]) Nie sú financované z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie.

odporúčania na rok 2023 by mali byť pre jednotlivé členské štáty aj naďalej diferencované, pričom by sa v nich mali zohľadňovať možné cezhraničné účinky presahovania. Komisia vyzvala členské štáty, aby usmernenia zohľadnili vo svojich programoch stability a konvergenčných programoch. Komisia sa zaviazala, že bude pozorne monitorovať hospodársky rozvoj a podľa potreby upraví svoje politické usmernenia, a to najneskôr v rámci jarného balíka európskeho semestra koncom mája 2022.

(8) Pokiaľ ide o fiškálne usmernenia, vo fiškálnych odporúčaniach na rok 2023 je zohľadnený zhoršený hospodársky výhľad, zvýšená neistota a ďalšie riziká horšieho než očakávaného vývoja, ako aj vyššia inflácia v porovnaní so zimnou prognózou Komisie z roku 2022. Na základe uvedených skutočností je v rámci fiškálnej reakcie nutné zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti, ako aj prostredníctvom cielených a dočasných opatrení zachovať kúpnu silu najzraniteľnejších domácností s cieľom zmierniť vplyv zvýšenia cien energií a pomôcť obmedziť inflačné tlaky vyplývajúce z druhotných účinkov. Fiškálna politika musí zostať pružná, aby sa prispôsobila rýchlo sa vyvíjajúcim okolnostiam vrátane výziev vyplývajúcich z útočnej vojny Ruska proti Ukrajine, pokiaľ ide o obranu a bezpečnosť, a musí byť diferencovaná v jednotlivých členských štátoch v závislosti od ich fiškálnej a hospodárskej situácie, a to aj z hľadiska ich expozície voči kríze a prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny.

(9) V súlade s článkom 18 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2021/241 Chorvátsko predložilo Komisii 14. mája 2021 svoj národný plán obnovy a odolnosti. Komisia podľa článku 19 nariadenia (EÚ) 2021/241 posúdila relevantnosť, efektívnosť, účinnosť a koherentnosť plánu obnovy a odolnosti, a to v súlade s usmerneniami pre posudzovanie stanovenými v prílohe V k uvedenému nariadeniu. Rada 20. júla 2021 prijala vykonávacie rozhodnutie o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Chorvátska ([9]). Uvoľnenie splátok je podmienené prijatím rozhodnutia Komisie v súlade s článkom 24 ods. 5 nariadenia (EÚ) 2021/241, v ktorom sa uvedie, že Chorvátsko uspokojivo splnilo príslušné míľniky a ciele stanovené vo vykonávacom rozhodnutí Rady. Keď sa hovorí o uspokojivom splnení, predpokladá sa, že v súvislosti s predchádzajúcimi míľnikmi a cieľmi, ktoré už boli dosiahnuté, nedošlo k zvratu.

(10) Chorvátsko predložilo 28. apríla 2022 svoj národný program reforiem na rok 2022 a 29. apríla 2022 svoj konvergenčný program na rok 2022 v súlade s lehotou stanovenou v článku 8 nariadenia (ES) č. 1466/97. Obidva programy sa s cieľom zohľadniť prepojenia medzi nimi posudzovali spoločne. V súlade s článkom 27 nariadenia (EÚ) 2021/241 sa v národnom programe reforiem na rok 2022 zohľadňujú aj polročné správy Chorvátska o pokroku dosiahnutom pri vykonávaní jeho plánu obnovy a odolnosti.

(11) Komisia 23. mája 2022 uverejnila správu o Chorvátsku na rok 2022. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Chorvátsko dosiahlo pri plnení príslušných odporúčaní pre danú krajinu prijatých Radou v rokoch 2019, 2020 a 2021, a na základe hodnotiacej tabuľky obnovy a odolnosti sa zhodnotilo vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Chorvátskom. Na základe tejto analýzy sa v správe o krajine identifikovali nedostatky v súvislosti s tými výzvami, ktoré plán obnovy a odolnosti nerieši alebo ich rieši len čiastočne, ako aj v súvislosti s novými a vznikajúcimi výzvami vrátane výziev vyplývajúcich z invázie Ruska na Ukrajinu. Okrem toho sa v nej posudzoval pokrok Chorvátska pri vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv a pri dosahovaní hlavných cieľov Únie v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby, ako aj pokrok pri dosahovaní cieľov Organizácie Spojených národov v oblasti udržateľného rozvoja.

(12) Komisia vykonala v súvislosti s Chorvátskom hĺbkové preskúmanie podľa článku 5 nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 a jeho výsledky uverejnila 23. mája 2022. Komisia dospela k záveru, že v Chorvátsku už neexistujú makroekonomické nerovnováhy. Významný pokrok sa dosiahol najmä pri znižovaní súkromnej zadlženosti a čistých zahraničných záväzkov, zatiaľ čo verejný dlh síce zostáva vysoký, ale obnovila sa jeho klesajúca trajektória, ktorá pred pandémiou priniesla výrazné zlepšenia.

([9]) ST 10687/2021.

(13) Rada vo svojom odporúčaní z 20. júla 2020 ([10]) odporučila Chorvátsku, aby v súlade so všeobecnou únikovou doložkou prijalo v rokoch 2020 a 2021 všetky potrebné opatrenia na účinné riešenie pandémie COVID-19, posilnenie hospodárstva a podporu následnej obnovy. Zároveň mu odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálne politiky zamerané na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie udržateľnosti dlhovej služby pri súčasnom zvyšovaní investícií. Podľa údajov overených Eurostatom deficit verejných financií Chorvátska klesol zo 7,3 % HDP v roku 2020 na 2,9 % HDP v roku 2021. V rámci reakcie fiškálnej politiky Chorvátsko v roku 2021 podporovalo obnovu hospodárstva, pričom objem dočasných núdzových opatrení sa znížil z 3,3 % HDP v roku 2020 na 2,1 % HDP v roku 2021. Opatrenia, ktoré Chorvátsko prijalo v roku 2021, boli v súlade s odporúčaním Rady z 20. júla 2020. Diskrečné rozpočtové opatrenia, ktoré vláda prijala v rokoch 2020 a 2021, boli väčšinou dočasné alebo vyvážené kompenzačnými opatreniami. Zároveň však niektoré diskrečné opatrenia, ktoré vláda prijala v roku 2021, neboli dočasné ani vyvážené kompenzačnými opatreniami, pričom išlo najmä o zníženie dane z príjmov fyzických a právnických osôb v celkovej výške 0,5 % HDP. Podľa údajov overených Eurostatom verejný dlh klesol z 87,3 % HDP v roku 2020 na 79,8 % HDP v roku 2021.

(14) Makroekonomický scenár, z ktorého vychádzajú rozpočtové projekcie uvedené v konvergenčnom programe na rok 2022, je na rok 2022 opatrný a neskôr priaznivý. Vláda predpokladá, že reálny HDP sa v roku 2022 zvýši o 3,0 % a v roku 2023 o 4,4 %. Na porovnanie, v prognóze Komisie z jari 2022 sa v roku 2022 predpokladá vyšší rast reálneho HDP na úrovni 3,4 % a v roku 2023 nižší rast na úrovni 3,0 %, pričom tento rozdiel odráža najmä nižšie očakávania chorvátskych orgánov v roku 2022 týkajúce sa rastu skutočnej spotreby domácností. Vláda vo svojom konvergenčnom programe na rok 2022 očakáva, že celkový deficit mierne klesne na 2,8 % HDP v roku 2022 a ďalej na 1,6 % HDP v roku 2023. Tento mierny pokles v roku 2022 odráža najmä rast hospodárskej činnosti a zrušenie väčšiny núdzových opatrení. Podľa konvergenčného programu na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP klesne v roku 2022 na 76,2 % a v roku 2023 na 71,7 %. Na základe opatrení v príslušných oblastiach politiky, ktoré boli známe k dátumu uzávierky prognózy, sa v prognóze Komisie z jari 2022 predpokladá deficit verejných financií na úrovni 2,3 % HDP v roku 2022 a 1,8 % HDP v roku 2023. Tieto projekcie deficitu sú na rok 2022 nižšie a na rok 2023 vyššie než v konvergenčnom programe, a to najmä v dôsledku nižšej úrovne výdavkov, ktorú Komisia očakáva v roku 2022 v oblasti tvorby hrubého fixného kapitálu a iných výdavkov. V prognóze Komisie sa okrem toho predpokladá o niečo nižší posun v príjmoch aj výdavkoch v dôsledku rozdielu vo výhľade inflácie. V prognóze Komisie z jari 2022 sa počíta s nižším pomerom dlhu verejnej správy k HDP v roku 2022 na úrovni 75,3 % a s vyšším pomerom dlhu verejnej správy k HDP v roku 2023 na úrovni 73,1 %. Podľa prognózy Komisie z jari 2022 sa strednodobý (desaťročný priemerný) rast potenciálneho HDP odhaduje na 2,2 %. Tento odhad však nezahŕňa vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a môžu posilniť potenciálny rast Chorvátska.

(15) Vláda v roku 2022 postupne zrušila väčšinu opatrení prijatých v reakcii na krízu COVID-19, takže sa predpokladá, že objem dočasných núdzových opatrení klesne z 2,1 % HDP v roku 2021 na 0,4 % HDP v roku 2022. Deficit verejných financií je v roku 2022 ovplyvnený opatreniami prijatými na zmiernenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu zvýšenia cien energií, ktoré sa v prognóze Komisie z jari 2022 odhadujú na 0,4 % HDP v roku 2022 a 0,2 % HDP v roku 2023 ([11]). Tieto opatrenia pozostávajú najmä zo sociálnych transferov pre chudobnejšie domácnosti, z podpory pre spoločnosti a zo zníženia nepriamych daní zo spotreby energie. Tieto opatrenia sú väčšinou dočasné. Ak však ceny energie zostanú zvýšené v roku 2023, niektoré z nich by sa mohli uplatňovať aj naďalej. Niektoré z týchto opatrení nie sú cielené, najmä celoplošné zníženie nepriamych daní z energie. Deficit verejných financií je tiež ovplyvnený nákladmi na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny, pričom v prognóze Komisie z jari 2022 sa predpokladá, že v roku 2022 budú na úrovni 0,1 % HDP a v roku 2023 na úrovni 0,1 % HDP ([12]).

([10]) Odporúčanie Rady z 20. júla 2020, ktoré sa týka národného programu reforiem Chorvátska na rok 2020 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Chorvátska na rok 2020 (Ú. v. EÚ C 282, 26.8.2020, s. 68).

([11]) Tieto údaje predstavujú úroveň ročných rozpočtových nákladov na uvedené opatrenia prijaté od jesene 2021, a to vrátane bežných príjmov a výdavkov, ako aj prípadných opatrení v oblasti kapitálových výdavkov.

([12]) Predpokladá sa, že do konca roka 2022 sa celkový počet osôb vysídlených z Ukrajiny prichádzajúcich do Únie postupne zvýši na 6 miliónov, pričom ich geografické rozloženie je odhadnuté na základe veľkosti existujúcej diaspóry, relatívneho počtu obyvateľov prijímajúceho členského štátu a skutočného rozmiestnenia vysídlených osôb z Ukrajiny v rámci Únie v marci 2022. Pokiaľ ide o rozpočtové náklady na osobu, odhady vychádzajú z mikrosimulačného modelu Spoločného výskumného centra Komisie s názvom Euromod, pričom sa zohľadňujú tak peňažné transfery, na ktoré ľudia môžu mať nárok, ako aj vecné dávky, ako je vzdelávanie a zdravotná starostlivosť.

(16) Rada vo svojom odporúčaní z 18. júna 2021 odporučila, aby Chorvátsko v roku 2022 zachovalo podporné zámery fiškálnej politiky vrátane impulzu poskytnutého Mechanizmom na podporu obnovy a odolnosti a aby zachovalo investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Rada takisto Chorvátsku odporučila, aby udržiavalo pod kontrolou rast bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov. Rada zároveň Chorvátsku odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie fiškálnej udržateľnosti v strednodobom horizonte a aby súčasne zvyšovalo investície s cieľom posilniť rastový potenciál.

(17) Podľa prognózy Komisie z jari 2022, ako aj informácií uvedených v konvergenčnom programe Chorvátska na rok 2022 sa predpokladá, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2022 podporné a dosiahnu úroveň – 1,8 % HDP, čo je v súlade s odporúčaním Rady ([13]). Chorvátsko plánuje pokračovať v podpore obnovy tým, že bude využívať Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií v súlade s odporúčaním Rady. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti sa má v porovnaní s rokom 2021 zvýšiť o 0,5 percentuálneho bodu HDP. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2022 predstavovať expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,4 percentuálneho bodu ([14]). Chorvátsko preto plánuje v súlade s odporúčaním Rady zachovať investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2022 predstavovať reštriktívny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 1,0 percentuálneho bodu. Tento významný expanzívny príspevok zahŕňa dodatočný vplyv opatrení na riešenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu zvýšenia cien energií (0,4 % HDP), ako aj náklady na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny (0,1 % HDP), pričom sa predpokladá, že k rastu čistých bežných výdavkov prispejú aj vyššie výdavky na medzispotrebu, ktoré čiastočne odrážajú zvýšenie inflácie. Chorvátsko preto na základe aktuálnych odhadov Komisie nemá dostatočnú kontrolu nad rastom bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov v roku 2022.

(18) V prognóze Komisie z jari 2022 sa uvádza, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2023 za predpokladu nezmenenej politiky predstavovať – 0,7 % HDP ([15]). Predpokladá sa, že Chorvátsko bude v roku 2023 naďalej využívať granty Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií na podporu obnovy. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti sa má v porovnaní s rokom 2022 zvýšiť o 0,5 percentuálneho bodu. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2023 predstavovať mierne expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,1 percentuálneho bodu ([16]). Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2023 predstavovať všeobecne neutrálny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni – 0,2 percentuálneho bodu. Zahŕňa to vplyv postupného rušenia niektorých opatrení na riešenie zvýšených cien energie (0,2 % HDP). Vo všeobecnosti neutrálny príspevok bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov preto čiastočne závisí od postupného ukončovania opatrení na riešenie vplyvu zvýšenia cien energie, ako je plánované v súčasnosti.

(19) V konvergenčnom programe na rok 2022 sa očakáva postupný pokles deficitu verejných financií, a to v roku 2024 na 1,6 % HDP a do roku 2025 na 1,2 % HDP. Počíta sa teda s tým, že deficit verejných financií zostane do roku 2025 pod úrovňou 3 % HDP. Podľa konvergenčného programu na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP sa bude do roku 2025 znižovať, a to konkrétne na 68,9 % v roku 2024 a na 66,9 % v roku 2025. Podľa analýzy Komisie sa zdá, že riziká v oblasti udržateľnosti dlhovej služby sú v strednodobom horizonte stredné.

([13]) Záporné znamienko ukazovateľa znamená, že rast primárnych výdavkov je vyšší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na expanzívnu fiškálnu politiku.

([14]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať mierne reštriktívny príspevok vo výške 0,1 percentuálneho bodu HDP.

([15]) Záporné znamienko ukazovateľa znamená, že rast primárnych výdavkov je vyšší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na expanzívnu fiškálnu politiku.

([16]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať mierne reštriktívny príspevok vo výške 0,1 percentuálneho bodu HDP.

(20) V súlade s článkom 19 ods. 3 písm. b) nariadenia (EÚ) 2021/241 a kritériom 2.2 prílohy V k uvedenému nariadeniu plán obnovy a odolnosti zahŕňa rozsiahly súbor vzájomne sa posilňujúcich reforiem a investícií s orientačným harmonogramom vykonávania, ktoré sa má dokončiť do 31. augusta 2026. Tieto reformy a investície prispievajú k riešeniu všetkých hospodárskych a sociálnych výziev uvedených v odporúčaniach pre danú krajinu, ktoré Rada v rámci európskeho semestra v rokoch 2019 a 2020 adresovala Chorvátsku, alebo ich významnej podskupiny, ako aj k plneniu všetkých odporúčaní pre danú krajinu vydaných pred dátumom prijatia plánu obnovy a odolnosti. V pláne obnovy a odolnosti sa plnia odporúčania pre danú krajinu najmä reformami na posilnenie rozpočtového rámca, aktívnymi opatreniami politiky trhu práce a reformou vzdelávania s cieľom zlepšiť prístup k vzdelávaniu, ako aj kvalitu vzdelávania a jeho relevantnosť pre trh práce. Výzvy, ktorým čelí chorvátsky systém zdravotnej starostlivosti, sa riešia prostredníctvom opatrení na zlepšenie efektívnosti, kvality, prístupnosti a finančnej udržateľnosti, ktorú osobitne zasiahla pandémia COVID-19. V pláne obnovy a odolnosti sa navyše plnia odporúčania pre danú krajinu v týchto oblastiach napredovaním v dekarbonizácii odvetvia energetiky, zvyšovaním celkovej energetickej efektívnosti a zameraním investícií na udržateľnú dopravu a digitálnu infraštruktúru a služby. Okrem toho plán obnovy a odolnosti obsahuje ďalekosiahle opatrenia na zlepšenie efektívnosti verejnej správy a justičného systému, predchádzanie korupcii, jej odhaľovanie a nápravu, zlepšenie podnikateľského prostredia a podporu investícií do výskumu a inovácií a ich politického významu.

(21) Očakáva sa, že vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Chorvátska prispeje k ďalšiemu pokroku v oblasti zelenej a digitálnej transformácie. Opatrenia na podporu cieľov v oblasti klímy v Chorvátsku predstavujú 40,3 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti, zatiaľ čo opatrenia na podporu digitálnych cieľov predstavujú 20,4 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti. Plnohodnotné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti v súlade s príslušnými míľnikmi a cieľmi pomôže Chorvátsku rýchlo sa zotaviť z dôsledkov krízy COVID-19 a zároveň posilní jeho odolnosť. Pre úspešné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti, ako aj iných hospodárskych politík a politík zamestnanosti, ktoré presahujú rámec plánu obnovy a odolnosti, je naďalej dôležité systematické zapojenie sociálnych partnerov a iných príslušných zainteresovaných strán, ktorým sa má zabezpečiť všeobecná zodpovednosť za celkový program v danej oblasti politiky.

(22) Chorvátsko predložilo 1. júla 2022 partnerskú dohodu stanovenú v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 ([17]), ale zatiaľ nepredložilo ostatné programy politiky súdržnosti. V súlade s nariadením (EÚ) 2021/1060 má Chorvátsko pri programovaní fondov politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027 zohľadniť príslušné odporúčania pre danú krajinu. Predstavuje to predpoklad na zlepšenie účinnosti a maximalizáciu pridanej hodnoty finančnej podpory, ktorá sa má získať z fondov politiky súdržnosti, ako aj podporu koordinácie, komplementárnosti a koherentnosti medzi týmito fondmi politiky súdržnosti a inými nástrojmi a fondmi Únie. Úspešné vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako aj programov politiky súdržnosti závisí aj od odstránenia prekážok brániacich investíciám na podporu zelenej a digitálnej transformácie a vyváženého územného rozvoja.

(23) Vzhľadom na mandát hláv štátov, resp. predsedov vlád Únie, ktorý je stanovený vo vyhlásení z Versailles, je cieľom návrhu Komisie pre REPowerEU čo najskôr ukončiť závislosť Únie od dovozu fosílnych palív z Ruska. Na tento účel Komisia plánuje v dialógu s členskými štátmi určiť najvhodnejšie projekty, investície a reformy na vnútroštátnej úrovni, regionálnej úrovni a na úrovni Únie. Cieľom týchto opatrení je znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív a prejsť na dovoz fosílnych palív z iných krajín, než je Rusko.

(24) Chorvátsko sa zaviazalo do roku 2033 postupne ukončiť využívanie uhlia na výrobu elektrickej energie. V roku 2020 dosiahlo Chorvátsko 28 % podiel energie z obnoviteľných zdrojov na hrubej konečnej spotrebe energie, čím prekročilo svoj cieľ 20 %. Chorvátsko musí urýchliť úsilie o dekarbonizáciu, a to aj v priemysle, znížiť závislosť od dovozu energie z Ruska a prijať opatrenia na podporu integrácie do jednotného trhu. V roku 2021 predstavoval dovoz ruského plynu 22 % celkových dodávok zemného plynu, zatiaľ čo 57 % sa dovážalo prostredníctvom nového terminálu na skvapalnený zemný plyn (LNG) (v prevádzke od začiatku roka 2021). Plyn predstavuje 30,3 % a ropa 33,7 % chorvátskeho energetického mixu. Pri všetkých nových investíciách do infraštruktúry a sietí na rozvod plynu by sa malo podľa možnosti dbať na ich odolnosť voči budúcim zmenám, aby sa mohli v budúcnosti preorientovať na udržateľné palivá a stať sa tak dlhodobo udržateľnými. Pokiaľ ide o rozvoj obnoviteľnej, bezpečnej a cenovo dostupnej energie, stále existuje značný potenciál v oblasti veternej a slnečnej energie, ktoré predstavujú približne 2,1 % energetického mixu (s podielom na celkovej inštalovanej kapacite na výrobu elektrickej energie vo výške 13 % v prípade veternej energie a 1 % v prípade slnečnej energie), ako aj v geotermálnych zdrojoch energie. Kľúčovými aspektmi na zlepšenie efektívnosti energetického systému, bezpečnosti dodávok

([17]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 z 24. júna 2021, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde, Fonde na spravodlivú transformáciu a Európskom námornom, rybolovnom a akvakultúrnom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl, migráciu a integráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 159).

a integrácie do trhu sú: zefektívnenie povoľovacích postupov pre obnoviteľné zdroje energie, podpora rozvoja energetických spoločenstiev a predsunutie investícií do obnoviteľných zdrojov energie, a to aj zo strany domácností a v súvislosti s malými systémami. Na podporu zelenej transformácie bude potrebná ďalšia modernizácia elektrických prenosových a distribučných sústav, zatiaľ čo z hľadiska riadenia energetického systému s vysokým podielom energie z obnoviteľných zdrojov budú mať zásadný význam investície do uskladňovania elektrickej energie. Zlepšenia sú potrebné aj v odvetviach vykurovania a chladenia, najmä prechodom z diaľkových a individuálnych vykurovacích systémov založených na fosílnych palivách na obnoviteľné zdroje energie priamo alebo prostredníctvom výroby elektriny.

(25) Pokiaľ ide o energetickú efektívnosť, sú potrebné opatrenia na zintenzívnenie obnovy fondu budov, na rozšírenie ponuky energeticky efektívneho bývania, a to najmä sociálneho bývania, a na zintenzívnenie nahrádzania kotlov na plyn a vykurovací olej tepelnými čerpadlami a inými efektívnejšími a ekologickejšími riešeniami. Okrem toho sú potrebné ďalšie opatrenia na zníženie závislosti chorvátskeho odvetvia dopravy od ropy, najmä zvýšením využívania verejnej dopravy a jej ďalšou ekologizáciou, využívaním inteligentných dopravných systémov, širším zavádzaním elektrických a vodíkových nabíjacích staníc a dopravy založenej na týchto pohonoch, investíciami do infraštruktúry mobility a zvýšením využívania vozidiel s nulovými a nízkymi emisiami. Na to, aby Chorvátsko dosiahlo súlad s cieľmi balíka *Fit for 55*, bude potrebné ďalšie zvýšenie ambícií v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov a zvyšovanie obnoviteľných zdrojov energie a energetickej efektívnosti.

(26) Hoci zrýchlenie prechodu ku klimatickej neutralite a odklonu od fosílnych palív bude mať v niektorých odvetviach za následok značné náklady na reštrukturalizáciu, Chorvátsko a môže v rámci politiky súdržnosti využiť Mechanizmus spravodlivej transformácie, aby zmiernilo sociálno-ekonomický vplyv tohto prechodu v najviac zasiahnutých regiónoch. Chorvátsko môže okrem toho využiť Európsky sociálny fond plus zriadený nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 ([18]) na zlepšenie pracovných príležitostí a posilnenie sociálnej súdržnosti.

(27) Rada na základe posúdenia Komisie preskúmala konvergenčný program na rok 2022 a jej stanovisko ([19]) je zohľadnené v odporúčaní 1.

(28) V rámci prípravy na prijatie eura bola chorvátska kuna 10. júla 2020 zahrnutá do európskeho mechanizmu výmenných kurzov II. V záujme zachovania hospodárskej a finančnej stability a dosiahnutia vysokého stupňa udržateľnej hospodárskej konvergencie sa chorvátske orgány zaviazali vykonávať osobitné politické opatrenia v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí, podnikateľského prostredia, riadenia verejného sektora a súdnictva. Pokrok Chorvátska pri plnení požiadaviek potrebných na prijatie eura sa pozitívne posúdil v konvergenčných správach Európskej komisie a Európskej centrálnej banky za rok 2022,

TÝMTO ODPORÚČA, aby Chorvátsko v rokoch 2022 a 2023 prijalo opatrenia s týmto cieľom:

1. v roku 2023 zabezpečiť, aby bol rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov v súlade s celkovo neutrálnymi zámermi politiky, pričom sa zohľadní pokračujúca dočasná a cielená podpora pre domácnosti a podniky, najviac pociťujú prudký nárast cien energií, a pre ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny; byť pripravené prispôsobiť súčasné výdavky vyvíjajúcej sa situácii; zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti s ohľadom na iniciatívu RePowerEU, okrem iného aj využitím Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie; v období po roku 2023 uskutočňovať fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií;

2. pokračovať vo vykonávaní svojho plánu obnovy a odolnosti v súlade s míľnikmi a cieľmi uvedenými vo vykonávacom rozhodnutí Rady z 20. júla 2021; urýchlene dokončiť rokovania s Komisiou o programových dokumentoch politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027, aby sa mohli začať vykonávať;

([18]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 z 24. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európsky sociálny fond plus (ESF+) a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 1296/2013 (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 21).

([19]) Podľa článku 9 ods. 2 nariadenia (ES) č. 1466/97.

3. diverzifikovať dovoz fosílnych palív a znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív; urýchliť zavádzanie obnoviteľných zdrojov energie so zameraním najmä na veterné, solárne a geotermálne zdroje, a to aj prostredníctvom výroby energie z obnoviteľných zdrojov v malom rozsahu a rozvoja energetických spoločenstiev, a to predovšetkým zefektívnením postupov pre administratívne schvaľovanie a povolenia; ďalej modernizovať elektrické prenosové a distribučné sústavy a investovať do uskladňovania elektrickej energie; zintenzívniť opatrenia na zníženie dopytu po energii zlepšením energetickej účinnosti, najmä v obytných budovách, ako aj na zníženie závislosti od fosílnych palív v odvetviach vykurovania a dopravy.

V Bruseli 12. júla 2022

Za Radu
predseda
Z. STANJURA

ODPORÚČANIE RADY

z 12. júla 2022,

ktoré sa týka národného programu reforiem Talianska na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Talianska na rok 2022

(2022/C 334/12)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii ([1]), a najmä na jeho článok 5 ods. 2,

so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 zo 16. novembra 2011 o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh ([2]), a najmä na jeho článok 6 ods. 1,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

(1) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 ([3]), ktorým sa zriadil Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, nadobudlo účinnosť 19. februára 2021. Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti poskytuje finančnú podporu na vykonávanie reforiem a investícií, pričom so sebou prináša fiškálny impulz financovaný Úniou. Prispieva k obnove hospodárstva a vykonávaniu udržateľných reforiem a investícií zvyšujúcich rast, najmä na podporu zelenej a digitálnej transformácie, a zároveň posilňuje odolnosť hospodárstiev členských štátov a ich potenciálny rast. Okrem toho prispieva aj k posilneniu udržateľných verejných financií a k podpore rastu a tvorby pracovných miest v strednodobom a dlhodobom horizonte. Maximálny finančný príspevok pre členský štát v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti bude aktualizovaný v júni 2022 v súlade s článkom 11 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2021/241.

(2) Komisia 24. novembra 2021 prijala ročný prieskum udržateľného rastu, čo znamenalo začiatok európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík na rok 2022. Náležite zohľadnila sociálny záväzok z Porta k ďalšiemu vykonávaniu Európskeho piliera sociálnych práv vyhláseného Európskym parlamentom, Radou a Komisiou 17. novembra 2017, podpísaný 7. mája 2021. Európska rada 25. marca 2022 schválila priority ročného prieskumu udržateľného rastu na rok 2022. Komisia 24. novembra 2021 prijala na základe nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 aj správu o mechanizme varovania, v ktorej určila Taliansko za jeden z členských štátov, vo vzťahu ku ktorým bude potrebné hĺbkové preskúmanie. V ten istý deň Komisia prijala aj odporúčanie na odporúčanie Rady o hospodárskej politike eurozóny a návrh spoločnej správy o zamestnanosti na rok 2022, v ktorej sa analyzuje vykonávanie usmernení pre politiky zamestnanosti a zásad Európskeho piliera sociálnych práv, prijatý Radou 14. marca 2022. Rada prijala 5. apríla 2022 odporúčanie o hospodárskej politike eurozóny ([4]) (ďalej len „odporúčanie na rok 2022 týkajúce sa eurozóny“) a 14. marca 2022 spoločnú správu o zamestnanosti.

([1]) Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1.
([2]) Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 25.
([3]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17).
([4]) Odporúčanie Rady z 5. apríla 2022 o hospodárskej politike eurozóny (Ú. v. EÚ C 153, 7.4.2022, s. 1).

(3) Invázia Ruska na Ukrajinu, ktorá nasledovala po globálnej pandémii, výrazne zmenila geopolitický a hospodársky kontext. Vplyv tejto invázie na hospodárstva členských štátov sa prejavil okrem iného vyššími cenami energií, potravín a surovín a horšími vyhliadkami rastu. Vyššie ceny energií veľmi negatívne ovplyvňujú predovšetkým najzraniteľnejšie domácnosti, ktoré žijú v energetickej chudobe alebo sú ňou ohrozené, ako aj podniky, ktoré najviac pociťujú prudký nárast cien energií. Okrem toho Únia zažíva bezprecedentný prílev ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny. Vplyv hospodárskych dôsledkov útočnej vojny Ruska sa v členských štátoch prejavuje v rôznej miere. V tejto súvislosti bola vykonávacím rozhodnutím Rady (EÚ) 2022/382 ([5]) dňa 4. marca 2022 prvýkrát aktivovaná smernica Rady 2001/55/ES ([6]), ktorou sa vysídleným osobám z Ukrajiny udeľuje právo na oprávnený pobyt v Únii, ako aj prístup k vzdelávaniu a odbornej príprave, na trh práce, k zdravotnej starostlivosti, bývaniu a sociálnemu zabezpečeniu.

(4) Vzhľadom na rýchlo sa meniacu hospodársku a geopolitickú situáciu bude európsky semester v roku 2022 pokračovať vo svojej rozsiahlej koordinácii hospodárskych politík a politík zamestnanosti a zároveň sa bude vyvíjať v súlade s požiadavkami na vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako sa uvádza v ročnom prieskume udržateľného rastu na rok 2022. Na plnenie priorít jednotlivých politík v rámci európskeho semestra je nevyhnutné, aby sa vykonávali prijaté plány obnovy a odolnosti, keďže tieto plány riešia všetky príslušné odporúčania pre jednotlivé krajiny vydané v cykloch európskeho semestra 2019 a 2020 alebo ich významnú podskupinu. Odporúčania pre jednotlivé krajiny na roky 2019 a 2020 sú naďalej rovnako relevantné aj pre plány obnovy a odolnosti, ktoré boli revidované, aktualizované alebo zmenené v súlade s článkami 14, 18 a 21 nariadenia (EÚ) 2021/241, a to popri akýchkoľvek iných odporúčaniach pre jednotlivé krajiny vydaných do dátumu predloženia takýchto revidovaných, aktualizovaných alebo zmenených plánov.

(5) Všeobecná úniková doložka Paktu stability a rastu je aktívna od marca 2020. Komisia vo svojom oznámení z 3. marca 2021 s názvom „Jeden rok od vypuknutia pandémie COVID-19: reakcia v oblasti fiškálnej politiky“ vyjadrila názor, že rozhodnutie o deaktivácii alebo pokračovaní v uplatňovaní všeobecnej únikovej doložky by sa malo prijať po celkovom posúdení stavu hospodárstva, pričom kľúčovým kvantitatívnym kritériom by mala byť úroveň hospodárskej činnosti v Únii alebo eurozóne v porovnaní s predkrízovými úrovňami (z konca roku 2019). Zvýšená neistota a výrazné riziká horšieho než očakávaného vývoja v súvislosti s hospodárskym výhľadom v kontexte vojny v Európe, bezprecedentné zvyšovanie cien energií a pokračujúce narušenia dodávateľských reťazcov si vyžadujú predĺženie uplatňovania všeobecnej únikovej doložky Paktu stability a rastu aj v roku 2023.

(6) V súlade s prístupom uvedeným v odporúčaní Rady z 18. júna 2021 ([7]), ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Talianska na rok 2021, sa celkové zámery fiškálnej politiky v súčasnosti najlepšie merajú ako zmena primárnych výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19), ale so započítaním výdavkov financovaných z nenávratnej podpory (grantov) z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie, vo vzťahu k strednodobému potenciálnemu rastu ([8]). Nad rámec celkových zámerov fiškálnej politiky a s cieľom posúdiť, či je vnútroštátna fiškálna politika obozretná a či jej zloženie prispieva k udržateľnej obnove v súlade so zelenou a digitálnou transformáciou, sa pozornosť venuje aj vývoju primárnych bežných výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19) a investícií financovaných z vnútroštátnych zdrojov ([9]).

([5]) Vykonávacie rozhodnutie Rady (EÚ) 2022/382 zo 4. marca 2022, ktorým sa konštatuje skutočnosť, že došlo k hromadnému prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny v zmysle článku 5 smernice 2001/55/ES, a zavádza sa dočasná ochrana (Ú. v. EÚ L 71, 4.3.2022, s. 1).

([6]) Smernica Rady 2001/55/ES z 20. júla 2001 o minimálnych štandardoch na poskytovanie dočasnej ochrany v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb a o opatreniach na podporu rovnováhy úsilia medzi členskými štátmi pri prijímaní takýchto osôb a znášaní z toho vyplývajúcich dôsledkov (Ú. v. ES L 212, 7.8.2001, s. 12).

([7]) Odporúčanie Rady z 18. júna 2021, ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Talianska na rok 2021 (Ú. v. EÚ C 304, 29.7.2021, s. 53).

([8]) Odhady týkajúce sa zámerov fiškálnej politiky a ich zložiek uvedené v tomto odporúčaní sú odhady Komisie založené na predpokladoch, z ktorých vychádza prognóza Komisie z jari 2022. Komisiou odhadovaný strednodobý potenciálny rast nezahŕňa pozitívny vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a ktoré môžu posilniť potenciálny rast.

([9]) Nie sú financované z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie.

(7) Komisia 2. marca 2022 prijala oznámenie poskytujúce všeobecné usmernenia v oblasti fiškálnej politiky na rok 2023 (ďalej len „fiškálne usmernenia“) a ktorého cieľom bolo podporiť prípravu programov stability a konvergenčných programov členských štátov, a tým posilniť koordináciu politík. Komisia konštatovala, že na základe makroekonomického výhľadu zimnej prognózy z roku 2022 bude v roku 2023 zrejme vhodné prejsť z podporných súhrnných zámerov fiškálnej politiky z rokov 2020 – 2022 na všeobecne neutrálne súhrnné zámery fiškálnej politiky, pričom treba pohotovo reagovať na vyvíjajúcu sa hospodársku situáciu. Komisia oznámila, že fiškálne odporúčania na rok 2023 by mali byť pre jednotlivé členské štáty aj naďalej diferencované, pričom by sa v nich mali zohľadňovať možné cezhraničné účinky presahovania. Komisia vyzvala členské štáty, aby usmernenia zohľadnili vo svojich programoch stability a konvergenčných programoch. Komisia sa zaviazala, že bude pozorne monitorovať hospodársky rozvoj a podľa potreby upraví svoje politické usmernenia, a to najneskôr v rámci jarného balíka európskeho semestra koncom mája 2022.

(8) Pokiaľ ide o fiškálne usmernenia, vo fiškálnych odporúčaniach na rok 2023 je zohľadnený zhoršený hospodársky výhľad, zvýšená neistota a ďalšie riziká horšieho než očakávaného vývoja, ako aj vyššia inflácia v porovnaní s prognózou Komisie zo zimy 2022. Na základe uvedených skutočností je v rámci fiškálnej reakcie nutné zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti, ako aj prostredníctvom cielených a dočasných opatrení zachovať kúpnu silu najzraniteľnejších domácností s cieľom zmierniť vplyv zvýšenia cien energií a pomôcť obmedziť inflačné tlaky vyplývajúce z druhotných účinkov. Fiškálna politika musí zostať pružná, aby sa prispôsobila rýchlo sa vyvíjajúcim okolnostiam vrátane výziev vyplývajúcich z útočnej vojny Ruska proti Ukrajine, pokiaľ ide o obranu a bezpečnosť, a musí byť diferencovaná v jednotlivých členských štátoch v závislosti od ich fiškálnej a hospodárskej situácie, a to aj z hľadiska ich expozície voči kríze a prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny.

(9) V súlade s článkom 18 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2021/241 Taliansko predložilo Komisii 30. apríla 2021 svoj národný plán obnovy a odolnosti. Komisia podľa článku 19 nariadenia (EÚ) 2021/241 posúdila relevantnosť, efektívnosť, účinnosť a koherentnosť plánu obnovy a odolnosti, a to v súlade s usmerneniami pre posudzovanie stanovenými v prílohe V k uvedenému nariadeniu. Rada 13. júla 2021 prijala vykonávacie rozhodnutie o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Talianska ([10]). Uvoľnenie splátok je podmienené prijatím rozhodnutia Komisie v súlade s článkom 24 ods. 5 nariadenia (EÚ) 2021/241, v ktorom sa uvedie, že Taliansko uspokojivo splnilo príslušné míľniky a ciele stanovené vo vykonávacom rozhodnutí Rady. Keď sa hovorí o uspokojivom splnení, predpokladá sa, že v súvislosti s predchádzajúcimi míľnikmi a cieľmi, ktoré už boli dosiahnuté, nedošlo k zvratu.

(10) Taliansko predložilo 27. apríla 2022 svoj národný program reforiem na rok 2022 a 27. apríla 2022 svoj program stability na rok 2022 v súlade s lehotou stanovenou v článku 4 nariadenia (ES) č. 1466/97. Obidva programy sa s cieľom zohľadniť prepojenia medzi nimi posudzovali spoločne. V súlade s článkom 27 nariadenia (EÚ) 2021/241 sa v národnom programe reforiem na rok 2022 zohľadňujú aj polročné správy Talianska o pokroku dosiahnutom pri vykonávaní jeho plánu obnovy a odolnosti.

(11) Komisia 23. mája 2022 uverejnila správu o Taliansku na rok 2022. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Taliansko dosiahlo pri plnení príslušných odporúčaní pre danú krajinu prijatých Radou v rokoch 2019, 2020 a 2021, a na základe hodnotiacej tabuľky obnovy a odolnosti sa zhodnotilo vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Talianskom. Na základe tejto analýzy sa v správe o krajine identifikovali nedostatky v súvislosti s tými výzvami, ktoré plán obnovy a odolnosti nerieši alebo ich rieši len čiastočne, ako aj v súvislosti s novými a vznikajúcimi výzvami vrátane výziev vyplývajúcich z inváze Ruska na Ukrajinu. Okrem toho sa v nej posudzoval pokrok Talianska pri vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv a pri dosahovaní hlavných cieľov Únie v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby, ako aj pokrok pri dosahovaní cieľov Organizácie Spojených národov v oblasti udržateľného rozvoja.

([10]) ST 10160/21; ST 10160/21 ADD 1 REV 2.

(12) Komisia vykonala v súvislosti s Talianskom hĺbkové preskúmanie podľa článku 5 nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 a jeho výsledky uverejnila 23. mája 2022. Komisia dospela k záveru, že v Taliansku existujú nadmerné makroekonomické nerovnováhy. Taliansko je predovšetkým naďalej zraniteľné v súvislosti s vysokým verejným dlhom a slabým rastom produktivity v kontexte nestabilného trhu práce a niektorých slabých miest vo finančnom sektore.

(13) Komisia 23. mája 2022 vydala správu podľa článku 126 ods. 3 zmluvy. V tejto správe sa rozoberala rozpočtová situácia Talianska, keďže jeho deficit verejných financií v roku 2021 presiahol referenčnú hodnotu 3 % hrubého domáceho produktu (HDP) stanovenú v zmluve, pričom jeho verejný dlh presiahol referenčnú hodnotu 60 % HDP stanovenú v zmluve a nebola dodržaná referenčná hodnota pre znižovanie dlhu. V správe sa konštatovalo, že kritériá deficitu a dlhu neboli dodržané. V súlade s oznámením z 2. marca 2022 Komisia v rámci svojho posúdenia všetkých závažných faktorov usúdila, že dodržanie referenčnej hodnoty pre znižovanie dlhu by zahŕňalo nadmerne náročné skoré fiškálne úsilie, ktoré by mohlo ohroziť rast. Komisia sa preto domnieva, že dodržanie referenčnej hodnoty pre znižovanie dlhu nie je za súčasných výnimočných hospodárskych podmienok opodstatnené. Ako bolo oznámené, Komisia na jar 2022 nenavrhla začatie nových postupov pri nadmernom deficite, pričom na jeseň 2022 opätovne posúdi, či je potrebné navrhnúť začatie takýchto postupov.

(14) Rada vo svojom odporúčaní z 20. júla 2020 ([11]) odporučila Taliansku, aby v súlade so všeobecnou únikovou doložkou prijalo v rokoch 2020 a 2021 všetky potrebné opatrenia na účinné riešenie pandémie COVID-19, posilnenie hospodárstva a podporu následnej obnovy. Zároveň mu odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálne politiky zamerané na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie udržateľnosti dlhovej služby pri súčasnom zvyšovaní investícií. Podľa údajov overených Eurostatom deficit verejných financií Talianska klesol z 9,6 % HDP v roku 2020 na 7,2 % HDP v roku 2021. V rámci reakcie fiškálnej politiky Taliansko v roku 2021 podporovalo obnovu hospodárstva, pričom dočasné núdzové opatrenia dosiahli úroveň 3,5 % HDP (pokles zo 4,4 % HDP v roku 2020). Opatrenia, ktoré Taliansko prijalo v roku 2021, boli v súlade s odporúčaním Rady z 20. júla 2020. Diskrečné rozpočtové opatrenia, ktoré vláda prijala v rokoch 2020 a 2021, boli väčšinou dočasné alebo vyvážené kompenzačnými opatreniami. Zároveň však niektoré diskrečné opatrenia, ktoré vláda prijala v období 2020 – 2021, neboli dočasné ani vyvážené kompenzačnými opatreniami, pričom išlo najmä o zníženie príspevkov na sociálne zabezpečenie v chudobnejších regiónoch, predĺženie platnosti daňového bonusu na príjmy zo zamestnania a zavedenie rodinných prídavkov. Podľa údajov overených Eurostatom verejný dlh klesol zo 155,3 % HDP v roku 2020 na 150,8 % HDP v roku 2021.

(15) Makroekonomický scenár, z ktorého vychádzajú rozpočtové prognózy v programe stability na rok 2022, je na rok 2022 priaznivý a na nasledujúce obdobie realistický. Vláda predpokladá, že reálny HDP sa v roku 2022 zvýši o 3,1 % a v roku 2023 o 2,4 %. Na porovnanie, v prognóze Komisie z jari 2022 sa predpokladá nižší rast reálneho HDP, a to na úrovni 2,4 % v roku 2022 a 1,9 % v roku 2023, čo je spôsobené najmä obozretnejšími prognózami domáceho dopytu. Vláda vo svojom programe stability na rok 2022 očakáva, že celkový deficit klesne na 5,6 % HDP v roku 2022 a na 3,9 % HDP v roku 2023 ([12]). V poklese v roku 2022 sa odzrkadľuje najmä rast hospodárskej činnosti a ukončenie väčšiny núdzových opatrení. Podľa programu stability na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP vzrastie v roku 2022 na 147,0 % a v roku 2023 klesne na 145,2 %. Na základe opatrení v príslušných oblastiach politiky, ktoré boli známe k dátumu uzávierky prognózy, sa v prognóze Komisie z jari 2022 predpokladá deficit verejných financií na úrovni 5,5 % HDP v roku 2022 a 4,3 % HDP v roku 2023. V porovnaní s programom stability na rok 2022 je deficit predpokladaný v prognóze Komisie z jari 2022 v roku 2022 takmer rovnaký, ale v roku 2023 je vyšší, a to najmä v dôsledku nižšieho hospodárskeho rastu. Prognóza Komisie z jari 2022 zároveň nezahŕňa dodatočné podporné opatrenia na rok 2022 ohlásené v programe stability na rok 2022, keďže podrobnosti ešte k dátumu uzávierky neboli k dispozícii. Podľa prognózy Komisie z jari 2022 by sa mal pomer verejného dlhu k HDP zvýšiť – v roku 2022 na 147,9 % a v roku 2023 na 146,8 %. Rozdiel je spôsobený vyšším deficitom a nižším hospodárskym rastom. Podľa prognózy Komisie z jari 2022 sa strednodobý (desaťročný priemerný) rast potenciálneho HDP odhaduje na 0,4 %. Tento odhad však nezahŕňa vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a môžu posilniť potenciálny rast Talianska.

([11]) Odporúčanie Rady z 20. júla 2020, ktoré sa týka národného programu reforiem Talianska na rok 2020 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Talianska na rok 2020 (Ú. v. EÚ C 282, 26.8.2020, s. 74).

([12]) Odhady uvedené v tomto odôvodnení vychádzajú z podrobných rozpočtových prognóz, ktoré Taliansko predložilo spolu s programom stability na rok 2022. S výnimkou celkových údajov o deficite verejných financií a verejnom dlhu sa v prognózach, ktoré Taliansko predložilo, nezohľadňuje balík fiškálnych opatrení ohlásený na máj 2022. Tento balík, ktorý bol prijatý 2. mája 2022, zahŕňal dodatočné podporné opatrenia v roku 2022, ako aj viac zdrojov na investičné projekty financované z vnútroštátnych zdrojov v roku 2022 aj v nadchádzajúcich rokoch.

(16) Vláda v roku 2022 postupne zrušila väčšinu opatrení prijatých v reakcii na krízu COVID-19, takže sa predpokladá, že objem dočasných núdzových opatrení klesne z 3,5 % HDP v roku 2021 na 1,1 % HDP v roku 2022. Deficit verejných financií je ovplyvnený opatreniami prijatými na zmiernenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu zvýšenia cien energie, ktoré sa v prognóze Komisie z jari 2022 odhadujú na 0,5 % HDP v roku 2022 a ktoré sa roku 2023 postupne zrušia ([13]). Tieto opatrenia pozostávajú najmä zo sociálnych transferov pre chudobnejšie domácnosti, zníženia nepriamych daní zo spotreby energie a dotácií pre energetické spoločnosti. Tieto opatrenia boli oznámené ako dočasné. Ak však ceny energie zostanú v roku 2023 zvýšené, niektoré z nich by sa mohli uplatňovať aj naďalej. Niektoré z týchto opatrení nie sú cielené, najmä celoplošné znižovanie nepriamych daní zo spotreby energie (DPH a paušálne odvody). Deficit verejných financií je tiež ovplyvnený nákladmi na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny, pričom v prognóze Komisie z jari 2022 sa predpokladá, že v roku 2022 a 2023 budú na úrovni 0,1 % HDP ([14]).

(17) Rada vo svojom odporúčaní z 18. júna 2021 odporučila, aby Taliansko v roku 2022 využilo Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti na financovanie dodatočných investícií na podporu obnovy a zároveň uskutočňovalo obozretnú fiškálnu politiku. Okrem toho by malo zachovať investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Rada zároveň Taliansku odporučila, aby obmedzilo rast bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov. Rada zároveň Taliansku odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie fiškálnej udržateľnosti v strednodobom horizonte a aby súčasne zvyšovalo investície s cieľom posilniť rastový potenciál.

(18) Podľa prognózy Komisie z jari 2022, ako aj informácií uvedených v programe stability Talianska na rok 2022 sa predpokladá, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2022 podporné a dosiahnu úroveň 2,7 % HDP ([15]). Taliansko plánuje pokračovať v podpore obnovy tým, že bude využívať Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií v súlade s odporúčaním Rady. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti sa má v porovnaní s rokom 2021 zvýšiť o 0,9 % HDP. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2022 predstavovať expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,3 percentuálneho bodu ([16]). Taliansko preto plánuje v súlade s odporúčaním Rady zachovať investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2022 predstavovať expanzívny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 1,3 percentuálneho bodu. Tento významný expanzívny príspevok zahŕňa dodatočný vplyv opatrení na riešenie hospodárskeho a sociálneho dosahu zvýšenia cien energie (0,2 % HDP) ([17]), ako aj náklady na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny (0,1 % HDP). V raste bežných výdavkov sa odrážajú aj vyššie výdavky na odmeny zamestnancov vo verejnom sektore v dôsledku obnovenia zmlúv vo verejnom sektore na obdobie 2019 až 2021, ktorých podstatná časť (zodpovedajúca 0,25 % HDP) sa do výdavkov premietne v roku 2022, pričom aj pre sektor zdravotnej starostlivosti sú naplánované dodatočné zdroje (0,1 % HDP). Na strane príjmov sa predpokladá, že k expanzívnym zámerom fiškálnej politiky prispeje aj zníženie sadzby dane z príjmov fyzických osôb a regionálnej dane z výrobných činností (0,4 % HDP). Na základe súčasných odhadov Komisie teda Taliansko v roku 2022 dostatočne neobmedzuje rast čistých bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov.

(19) V prognóze Komisie z jari 2022 sa uvádza, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2023 za predpokladu nezmenenej politiky predstavovať − 1,2 % HDP ([18]). Predpokladá sa, že Taliansko bude v roku 2023 naďalej využívať granty v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií na podporu obnovy. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti sa má v porovnaní s rokom 2022 zvýšiť o 0,7 percentuálneho bodu HDP. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2023 predstavovať

([13]) Tieto údaje predstavujú úroveň ročných rozpočtových nákladov na uvedené opatrenia prijaté od jesene 2021, a to vrátane bežných príjmov a výdavkov, ako aj prípadných opatrení v oblasti kapitálových výdavkov.

([14]) Predpokladá sa, že do konca roka 2022 sa celkový počet osôb vysídlených z Ukrajiny prichádzajúcich do Únie postupne zvýši na 6 miliónov, pričom ich geografické rozloženie je odhadnuté na základe veľkosti existujúcej diaspóry, relatívneho počtu obyvateľov prijímajúceho členského štátu a skutočného rozmiestnenia vysídlených osôb z Ukrajiny v rámci Únie v marci 2022. Pokiaľ ide o rozpočtové náklady na osobu, odhady vychádzajú z mikrosimulačného modelu Spoločného výskumného centra Komisie s názvom Euromod, pričom sa zohľadňujú tak peňažné transfery, na ktoré ľudia môžu mať nárok, ako aj vecné dávky, ako je vzdelávanie a zdravotná starostlivosť.

([15]) Záporné znamienko ukazovateľa znamená, že rast primárnych výdavkov je vyšší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na expanzívnu fiškálnu politiku.

([16]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať expanzívny príspevok vo výške 0,3 percentuálneho bodu HDP. Toto možno vysvetliť investičnými grantmi vlády financovanými aj úvermi v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako aj dodatočnými rezervami na štátne záruky pre MSP.

([17]) V roku 2021 už boli v Taliansku zavedené opatrenia na riešenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu zvýšenia cien energie vo výške 0,3 % HDP. Tieto opatrenia pozostávali najmä zo zníženia paušálnych odvodov a sadzieb DPH z účtov za elektrinu a zemný plyn a zo zvýšenia sociálneho bonusu na účty za elektrinu a zemný plyn.

([18]) Záporné znamienko ukazovateľa znamená, že rast primárnych výdavkov je vyšší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na expanzívnu fiškálnu politiku.

expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,2 percentuálneho bodu ([19]). Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2023 predstavovať všeobecne neutrálny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni − 0,2 percentuálneho bodu. Zahŕňa to vplyv postupného rušenia opatrení na riešenie zvýšených cien energie (0,5 % HDP). Zároveň sa predpokladá, že k rastu čistých bežných výdavkov prispeje aj zvýšenie sociálnych transferov (0,4 % HDP) v dôsledku ich indexácie podľa miery inflácie v predchádzajúcom roku a dodatočné rozpočtové zdroje vyčlenené pre sektor zdravotníctva (0,1 % HDP), ktoré nie sú vyvážené kompenzačnými opatreniami. Vo všeobecnosti neutrálny príspevok bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov preto závisí od postupného ukončovania opatrení na riešenie vplyvu zvýšenia cien energie, ako je plánované v súčasnosti.

(20) V programe stability na rok 2022 sa očakáva, že deficit verejných financií postupne klesne na úroveň 3,3 % HDP v roku 2024, pričom do roku 2025 má klesnúť na 2,8 % HDP. Predpokladá sa teda, že deficit verejných financií klesne do roku 2025 pod úroveň 3 % HDP. V týchto prognózach sa v rokoch 2023 až 2025 predpokladá zníženie celkových výdavkov približne o 3 percentuálne body HDP a zníženie celkových príjmov približne o 2 percentuálne body HDP. Podľa programu stability na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP sa bude do roku 2025 znižovať, a to konkrétne na 143,4 % v roku 2024 a na 141,4 % v roku 2025. Podľa analýzy Komisie sa zdá, že riziká v oblasti udržateľnosti dlhovej služby sú v strednodobom horizonte vysoké.

(21) V súlade s článkom 19 ods. 3 písm. b) nariadenia (EÚ) 2021/241 a kritériom 2.2 prílohy V k uvedenému nariadeniu plán obnovy a odolnosti zahŕňa rozsiahly súbor vzájomne sa posilňujúcich reforiem a investícií, ktoré sa majú vykonať, spolu s orientačným harmonogramom vykonávania, ktoré sa má dokončiť do 31. augusta 2026. Tieto reformy a investície prispievajú k riešeniu všetkých hospodárskych a sociálnych výziev uvedených v odporúčaniach pre danú krajinu, ktoré Rada v rámci európskeho semestra v rokoch 2019 a 2020 adresovala Taliansku, alebo ich významnej podskupiny, ako aj k plneniu všetkých odporúčaní pre danú krajinu vydaných pred dátumom prijatia plánu obnovy a odolnosti. Najmä účinné a rýchle vykonávanie plánu obnovy a odolnosti má potenciál priniesť trvalé štrukturálne zmeny, a teda mať trvalý vplyv na talianske hospodárstvo a spoločnosť. Očakáva sa, že široká škála reforiem v kľúčových oblastiach politiky sa bude zaoberať dlhodobými prekážkami hospodárskeho rastu. Plán obnovy a odolnosti obsahuje najmä reformy zamerané na podporu štrukturálnych zmien vo fungovaní verejnej správy a súdneho systému a na zlepšenie celkového podnikateľského prostredia. Plánované reformy a investície do sektorov vzdelávania, rozvoja zručností a výskumu majú potenciál v dlhodobom horizonte posilniť ľudský kapitál a výskumné kapacity. Plánované reformy trhu práce a investície na zlepšenie vyhliadok na zamestnanie, najmä mladých ľudí a žien, majú potenciál zvýšiť ponuku pracovnej sily, zabezpečiť rovnaký prístup k zručnostiam a v konečnom dôsledku podporiť hospodársky rast. Očakáva sa, že reformy v odvetviach, ako sú doprava a vodné hospodárstvo, štrukturálne zlepšia hospodársku efektívnosť, okrem iného prostredníctvom systematickejšieho využívania súťažných konaní na prideľovanie zákaziek na služby.

(22) Očakáva sa, že vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Talianska prispeje k ďalšiemu pokroku v oblasti zelenej a digitálnej transformácie. Opatrenia na podporu cieľov v oblasti klímy predstavujú v Taliansku 37,5 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti, zatiaľ čo opatrenia na podporu digitálnych cieľov predstavujú 25 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu. Plnohodnotné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti v súlade s príslušnými míľnikmi a cieľmi pomôže Taliansku rýchlo sa zotaviť z dôsledkov krízy COVID-19 a zároveň posilní jeho odolnosť. Pre úspešné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti, ako aj iných hospodárskych politík a politík zamestnanosti, ktoré presahujú rámec plánu, je naďalej dôležité systematické zapojenie sociálnych partnerov a iných príslušných zainteresovaných strán, ktorým sa má zabezpečiť všeobecná zodpovednosť za celkový program v danej oblasti politiky.

(23) Taliansko predložilo 17. januára 2022 programové dokumenty v rámci politiky súdržnosti na účely partnerskej dohody ustanovenej v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 ([20]) a svoje prvé programy v rámci politiky súdržnosti stanovené v uvedenom nariadení predložilo Európskej komisii. V súlade s nariadením (EÚ) 2021/1060 Taliansko pri programovaní fondov politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027 zohľadnilo príslušné odporúčania pre danú krajinu. Predstavuje to predpoklad na zlepšenie účinnosti a maximalizáciu pridanej hodnoty finančnej podpory, ktorá sa má získať z fondov politiky súdržnosti, ako aj podporu koordinácie, komplementárnosti a koherentnosti medzi týmito fondmi politiky súdržnosti a inými nástrojmi a fondmi Únie. Úspešné

([19]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať neutrálny príspevok vo výške 0,0 percentuálneho bodu HDP.

([20]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 z 24. júna 2021, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde, Fonde na spravodlivú transformáciu a Európskom námornom, rybolovnom a akvakultúrnom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl, migráciu a integráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 159).

vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako aj programov politiky súdržnosti závisí aj od odstránenia prekážok brániacich investíciám na podporu zelenej a digitálnej transformácie a vyváženého územného rozvoja.

(24) Nad rámec hospodárskych a sociálnych výziev, ktoré sa riešia v pláne obnovy a odolnosti, čelí Taliansko aj viacerým ďalším výzvam súvisiacim s daňovým systémom. Politiky na zvýšenie efektívnosti daňového systému môžu pomôcť pri riešení dlhodobých makroekonomických nerovnováh. Zo strednodobého a dlhodobého hľadiska by daňový systém, ktorý viac podporuje rast a je efektívnejší, prispel k zníženiu vysokého verejného dlhu, pomohol by rastu produktivity a podporil tvorbu pracovných miest, najmä pre ženy.

(25) Daňové zaťaženie práce v Taliansku je vysoké a profil účinných hraničných sadzieb dane z príjmu fyzických osôb sa vyznačuje výraznými prerušeniami. Na konci roka 2021 Taliansko prijalo opatrenia na riešenie týchto výziev, najmä zavedením univerzálnych prídavkov na deti a znížením daní z príjmu fyzických osôb. Očakáva sa, že tieto opatrenia mierne zvýšia ponuku pracovnej sily, najmä pokiaľ ide o ženy. Daňovo-odvodové zaťaženie práce zostáva v porovnaní s ostatnými členskými štátmi veľmi vysoké na všetkých úrovniach príjmov. Zároveň sa nedostatočne využívajú iné zdroje príjmov, ktoré sú menej škodlivé pre rast, čo ponecháva priestor na ďalšie znižovanie daňového zaťaženia práce rozpočtovo neutrálnym spôsobom. Katastrálne hodnoty, ktoré slúžia ako základ pre výpočet dane z nehnuteľností, sú vo veľkej miere zastarané. Množstvo daňových výdavkov vrátane DPH je vysoké, ich rozsah je široký a mali by sa prijať opatrenia na ich zefektívnenie. A napokon, napriek pomerne vysokým príjmom z daní z energie v Taliansku ich koncepcia dostatočne nepodporuje prechod na čistejšie technológie, a to aj z dôvodu rozsiahleho využívania dotácií škodlivých pre životné prostredie. Na tieto rôzne rozmery sa vzťahuje vykonávací právny predpis k daňovej reforme, ktorý vláda predložila koncom roka 2021 a ktorý by sa po prijatí musel implementovať prostredníctvom legislatívnych dekrétov.

(26) Vzhľadom na mandát hláv štátov, resp. predsedov vlád Únie, ktorý je stanovený vo vyhlásení z Versailles, je cieľom návrhu Komisie pre REPowerEU čo najskôr ukončiť závislosť Únie od dovozu fosílnych palív z Ruska. Na tento účel Komisia plánuje v dialógu s členskými štátmi určiť najvhodnejšie projekty, investície a reformy na vnútroštátnej úrovni, regionálnej úrovni a na úrovni Únie. Cieľom týchto opatrení je znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív a prejsť na dovoz fosílnych palív z iných krajín, než je Rusko.

(27) Taliansko je vo veľkej miere závislé od dovozu energie z Ruska, najmä od plynu, pričom 43 % plynu dováža z Ruska (mierne pod priemerom Únie 44 %) a podiel plynu v jeho energetickom mixe predstavuje 42 %. Pri rope je závislosť od Ruska nižšia, a to na úrovni 11 %, čo je menej než priemer Únie na úrovni 26 % (ropa predstavuje 32 % energetického mixu Talianska) ([21]). Hoci Taliansko v krátkodobom horizonte nečelí závažným problémom v oblasti bezpečnosti dodávok zemného plynu vzhľadom na svoju rozsiahlu skladovaciu kapacitu a plynovodné prepojenia so severnou Afrikou a Azerbajdžanom, invázia Ruska na Ukrajinu môže v strednodobom a dlhodobom horizonte predstavovať výzvu. Taliansko má priestor na prekonanie prekážok pri zvyšovaní kapacity prenosu energie v rámci krajiny, ako aj so susednými krajinami. Pri nových investíciách do infraštruktúry a sietí na rozvod plynu by sa malo podľa možnosti dbať na ich odolnosť voči budúcim zmenám, aby sa mohli v budúcnosti preorientovať na udržateľné palivá a stať sa tak dlhodobo udržateľnými. Taliansko v súčasnosti diverzifikuje svoj energetický mix zvyšovaním podielu energie z obnoviteľných zdrojov, najmä vďaka slnečnej, veternej a vodíkovej energii a energii z udržateľného biometánu. Aj vzhľadom na potenciálne výzvy vyplývajúce zo súčasnej geopolitickej situácie stále existuje priestor na urýchlenie a zintenzívnenie zavádzania obnoviteľných zdrojov energie stanovených v národnom energetickom a klimatickom pláne. Taliansko má priestor na to, aby pokračovalo v prijímaní opatrení na uľahčenie schvaľovania projektov v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov. Ciele Talianska v oblasti energetickej efektívnosti navyše nemusia postačovať na riešenie týchto výziev ani na splnenie ambícií balíka „Fit for 55“. Stratégia energetickej efektívnosti pre stavebníctvo sa opiera hlavne o dočasné opatrenia a mala by ju dopĺňať strednodobá a dlhodobá stratégia vrátane prísnejších opatrení v oblasti energetickej efektívnosti v podnikoch, najmä v priemysle. Okrem toho treba zrýchliť dekarbonizáciu odvetvia dopravy, a to aj urýchlením rozširovania infraštruktúry nabíjacích staníc pre elektrické vozidlá a napredovaním v kľúčových projektoch v oblasti železničnej, cyklistickej a verejnej dopravy. *Na* to, aby Taliansko dosiahlo súlad s cieľmi balíka „Fit for 55“, bude treba ešte viac zvýšiť ambície v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov, väčšieho využívania energie z obnoviteľných zdrojov a zvyšovania energetickej efektívnosti.

([21]) Eurostat (2020), podiel dovozu z Ruska na celkovom dovoze zemného plynu a ropy. Pokiaľ ide o priemer EÚ27, celkový dovoz je založený na dovoze z krajín mimo EÚ27. V prípade Talianska celkový dovoz zahŕňa obchod v rámci EÚ. Ropa nezahŕňa rafinované ropné produkty.

(28) Hoci zrýchlenie prechodu ku klimatickej neutralite a odklonu od fosílnych palív bude mať v niektorých odvetviach za následok značné náklady na reštrukturalizáciu, Taliansko môže v rámci politiky súdržnosti využiť Mechanizmus spravodlivej transformácie, aby zmiernilo sociálno-ekonomický dosah tohto prechodu v najviac zasiahnutých regiónoch. Taliansko môže okrem toho využiť Európsky sociálny fond plus zriadený nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 ([22]) na zlepšenie pracovných príležitostí a posilnenie sociálnej súdržnosti.

(29) Rada na základe posúdenia Komisie preskúmala program stability na rok 2022 a jej stanovisko ([23]) je zohľadnené v odporúčaní 1.

(30) Vzhľadom na úzke prepojenia medzi ekonomikami členských štátov eurozóny a ich kolektívny príspevok k fungovaniu hospodárskej a menovej únie Rada odporučila, aby členské štáty eurozóny aj prostredníctvom svojich plánov obnovy a odolnosti prijali opatrenia, ktorými vykonajú odporúčania uvedené v odporúčaní na rok 2022. V prípade Talianska je to zohľadnené najmä odporúčaniach 1 a 2.

(31) Rada na základe hĺbkového preskúmania uskutočneného Komisiou a jej posúdenia preskúmala národný program reforiem na rok 2022 a program stability na rok 2022. Jej odporúčania podľa článku 6 nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 sú premietnuté do nižšie uvedených odporúčaní 1 a 2. Odporúčania 1 a 2 prispievajú aj k plneniu odporúčaní pre eurozónu na rok 2022, predovšetkým prvého, druhého a štvrtého z nich. Fiškálne politiky uvedené v odporúčaní 1 pomáhajú okrem iného riešiť nerovnováhy spojené s vysokou úrovňou verejného dlhu. Politiky uvedené v odporúčaní 2 prispievajú okrem iného k riešeniu nerovnováh súvisiacich s vysokým verejným dlhom a dlhodobo slabou dynamikou produktivity v kontexte nestability trhu práce a určitých nedostatkov vo finančnom sektore,

TÝMTO ODPORÚČA, aby Taliansko v rokoch 2022 a 2023 prijalo opatrenia s týmto cieľom:

1. v roku 2023 zabezpečiť obozretnú fiškálnu politiku, najmä obmedzením rastu primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov pod úroveň strednodobého rastu potenciálneho HDP, pričom sa zohľadní pokračujúca dočasná a cielená podpora pre domácnosti a firmy, ktoré sú najviac ohrozené zvýšením cien energie, a pre ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny; byť pripravené prispôsobiť súčasné výdavky vyvíjajúcej sa situácii; zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti s ohľadom na iniciatívu RePowerEU, okrem iného aj využitím Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie; v období po roku 2023 uskutočňovať fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie dôveryhodného a postupného znižovania dlhu a fiškálnej udržateľnosti v strednodobom horizonte prostredníctvom postupnej konsolidácie, investícií a reforiem; v záujme ďalšieho znižovania daňového zaťaženia práce a zvyšovania efektívnosti systému prijať a primerane vykonávať vykonávací právny predpis k daňovej reforme, a to najmä preskúmaním účinných hraničných sadzieb dane, zosúladením katastrálnych hodnôt so súčasnými trhovými hodnotami, zjednodušením a znížením daňových výdavkov, a to aj pri DPH, a dotácií škodlivých pre životné prostredie, a zároveň zabezpečením spravodlivosti a znížením zložitosti daňového zákonníka;

2. pokračovať vo vykonávaní svojho plánu obnovy a odolnosti v súlade s míľnikmi a cieľmi uvedenými vo vykonávacom rozhodnutí Rady z 13. júla 2021; urýchlene dokončiť rokovania s Komisiou o programových dokumentoch politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027, aby sa mohli začať uplatňovať;

3. znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív a diverzifikovať dovoz energie; prekonať prekážky s cieľom zvýšiť kapacitu vnútornej prepravy plynu, rozvíjať elektrické prepojenia, urýchliť zavádzanie dodatočných kapacít v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov a prijať opatrenia na zvýšenie energetickej efektívnosti a podporu udržateľnej mobility.

V Bruseli 12. júla 2022

Za Radu
predseda
Z. STANJURA

([22]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 z 24. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európsky sociálny fond plus (ESF+) a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 1296/2013 (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 21).
([23]) Podľa článku 5 ods. 2 nariadenia (ES) č. 1466/97.

ODPORÚČANIE RADY

z 12. júla 2022

ktoré sa týka národného programu reforiem Cypru na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Cypru na rok 2022

(2022/C 334/13)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii ([1]), a najmä na jeho článok 5 ods. 2,

so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 zo 16. novembra 2011 o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh ([2]), a najmä na jeho článok 6 ods. 1,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

(1) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 ([3]), ktorým sa zriadil Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, nadobudlo účinnosť 19. februára 2021. Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti poskytuje finančnú podporu na vykonávanie reforiem a investícií, pričom so sebou prináša fiškálny impulz financovaný Úniou. Prispieva k obnove hospodárstva a vykonávaniu udržateľných reforiem a investícií zvyšujúcich rast, najmä na podporu zelenej a digitálnej transformácie, a zároveň posilňuje odolnosť hospodárstiev členských štátov a ich potenciálny rast. Okrem toho prispieva aj k posilneniu udržateľných verejných financií a k podpore rastu a tvorby pracovných miest v strednodobom a dlhodobom horizonte. Maximálny finančný príspevok pre členský štát v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti bude aktualizovaný v júni 2022 v súlade s článkom 11 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2021/241.

(2) Komisia 24. novembra 2021 prijala ročný prieskum udržateľného rastu, čo znamenalo začiatok európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík na rok 2022. Náležite zohľadnila sociálny záväzok z Porta k ďalšiemu vykonávaniu Európskeho piliera sociálnych práv vyhláseného Európskym parlamentom, Radou a Komisiou 17. novembra 2017, podpísaný 7. mája 2021. Európska rada 25. marca 2022 schválila priority ročného prieskumu udržateľného rastu na rok 2022. Komisia 24. novembra 2021 prijala na základe nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 aj správu o mechanizme varovania, v ktorej určila Cyprus za jeden z členských štátov, vo vzťahu ku ktorým bude potrebné hĺbkové preskúmanie. V ten istý deň Komisia prijala aj odporúčanie na odporúčanie Rady o hospodárskej politike eurozóny a návrh spoločnej správy o zamestnanosti na rok 2022, v ktorej sa analyzuje vykonávanie usmernení pre politiky zamestnanosti a zásad Európskeho piliera sociálnych práv. Rada prijala 5. apríla 2022 odporúčanie o hospodárskej politike eurozóny ([4]) (ďalej len „odporúčanie na rok 2022 týkajúce sa eurozóny“) a 14. marca 2022 spoločnú správu o zamestnanosti.

([1]) Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1.
([2]) Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 25.
([3]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17).
([4]) Odporúčanie Rady z 5. apríla 2022 o hospodárskej politike eurozóny (Ú. v. EÚ C 153, 7.4.2022, s. 1).

(3) Invázia Ruska na Ukrajinu, ktorá nasledovala po globálnej pandémii, výrazne zmenila geopolitický a hospodársky kontext. Vplyv tejto inváze na hospodárstva členských štátov sa prejavil napríklad vyššími cenami energií, potravín a surovín a horšími vyhliadkami rastu. Vyššie ceny energií negatívne ovplyvňujú predovšetkým najzraniteľnejšie domácnosti, ktoré žijú v energetickej chudobe alebo sú ňou ohrozené, ako aj podniky, ktoré najviac pociťujú prudký nárast cien energií. Okrem toho Únia zažíva bezprecedentný prílev ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny. Vplyv hospodárskych dôsledkov útočnej vojny Ruska sa v členských štátoch prejavuje v rôznej miere. V tejto súvislosti bola 4. marca 2022 prvýkrát vykonávacím rozhodnutím Rady (EÚ) 2022/382 ([5]) aktivovaná smernica Rady 2001/55/ES ([6]), ktorou sa vysídleným osobám z Ukrajiny udeľuje právo na oprávnený pobyt v Únii, ako aj prístup k vzdelávaniu a odbornej príprave, na trh práce, k zdravotnej starostlivosti, bývaniu a sociálnemu zabezpečeniu.

(4) Vzhľadom na rýchlo sa meniacu hospodársku a geopolitickú situáciu bude európsky semester v roku 2022 pokračovať vo svojej rozsiahlej koordinácii hospodárskych politík a politík zamestnanosti a zároveň sa bude vyvíjať v súlade s požiadavkami na vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako sa uvádza v ročnom prieskume udržateľného rastu na rok 2022. Na plnenie priorít jednotlivých politík v rámci európskeho semestra je nevyhnutné, aby sa vykonávali prijaté plány obnovy a odolnosti, keďže tieto plány riešia všetky príslušné odporúčania pre jednotlivé krajiny vydané v cykloch európskeho semestra 2019 a 2020 alebo ich významnú podskupinu. Odporúčania pre jednotlivé krajiny na roky 2019 a 2020 sú naďalej rovnako relevantné aj pre plány obnovy a odolnosti, ktoré boli revidované, aktualizované alebo zmenené v súlade s článkami 14, 18 a 21 nariadenia (EÚ) 2021/241, a to popri akýchkoľvek iných odporúčaniach pre jednotlivé krajiny vydaných do dátumu predloženia takýchto revidovaných, aktualizovaných alebo zmenených plánov.

(5) Všeobecná úniková doložka Paktu stability a rastu je aktívna od marca 2020. Komisia vo svojom oznámení z 3. marca 2021 s názvom „Rok od vypuknutia pandémie COVID-19: reakcia fiškálnej politiky“ vyjadrila názor, že rozhodnutie o deaktivácii alebo pokračovaní v uplatňovaní všeobecnej únikovej doložky by sa malo prijať po celkovom posúdení stavu hospodárstva, pričom kľúčovým kvantitatívnym kritériom by mala byť úroveň hospodárskej činnosti v Únii alebo eurozóne v porovnaní s predkrízovými úrovňami (z konca roku 2019). Zvýšená neistota a výrazné riziká horšieho než očakávaného vývoja v súvislosti s hospodárskym výhľadom v kontexte vojny v Európe, bezprecedentné zvyšovanie cien energií a pokračujúce narušenia dodávateľských reťazcov si vyžadujú predĺženie uplatňovania všeobecnej únikovej doložky Paktu stability a rastu aj v roku 2023.

(6) V súlade s prístupom uvedeným v odporúčaní Rady z 18. júna 2021 ([7]), ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Cypru na rok 2021, sa celkové zámery fiškálnej politiky v súčasnosti najlepšie merajú ako zmena primárnych výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19), ale so započítaním výdavkov financovaných z nenávratnej podpory (grantov) z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie, vo vzťahu k strednodobému potenciálnemu rastu ([8]). Nad rámec celkových zámerov fiškálnej politiky a s cieľom posúdiť, či je vnútroštátna fiškálna politika obozretná a či jej zloženie prispieva k udržateľnej obnove v súlade so zelenou a digitálnou transformáciou, sa pozornosť venuje aj vývoju primárnych bežných výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19) a investícií financovaných z vnútroštátnych zdrojov ([9]).

([5]) Vykonávacie rozhodnutie Rady (EÚ) 2022/382 zo 4. marca 2022, ktorým sa konštatuje skutočnosť, že došlo k hromadnému prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny v zmysle článku 5 smernice 2001/55/ES, a zavádza sa dočasná ochrana (Ú. v. EÚ L 71, 4.3.2022, s. 1).

([6]) Smernica Rady 2001/55/ES z 20. júla 2001 o minimálnych štandardoch na poskytovanie dočasnej ochrany v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb a o opatreniach na podporu rovnováhy úsilia medzi členskými štátmi pri prijímaní takýchto osôb a znášaní z toho vyplývajúcich dôsledkov (Ú. v. ES L 212, 7.8.2001, s. 12).

([7]) Odporúčanie Rady z 18. júna 2021, ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Cypru na rok 2021 (Ú. v. EÚ C 304, 29.7.2021, s. 58).

([8]) Odhady týkajúce sa zámerov fiškálnej politiky a ich zložiek uvedené v tomto odporúčaní sú odhady Komisie založené na predpokladoch, z ktorých vychádza prognóza Komisie z jari 2022. Komisiou odhadovaný strednodobý potenciálny rast nezahŕňa pozitívny vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a ktoré môžu posilniť potenciálny rast.

([9]) Nie sú financované z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie.

(7) Komisia 2. marca 2022 prijala oznámenie poskytujúce všeobecné usmernenia v oblasti fiškálnej politiky na rok 2023 (ďalej len „fiškálne usmernenia“) a ktorého cieľom bolo podporiť prípravu programov stability a konvergenčných programov členských štátov, a tým posilniť koordináciu politík. Komisia konštatovala, že na základe makroekonomického výhľadu prognózy zo zimy 2022 bude v roku 2023 zrejme vhodné prejsť z podporných súhrnných zámerov fiškálnej politiky z rokov 2020 – 2022 na všeobecne neutrálne súhrnné zámery fiškálnej politiky, pričom treba pohotovo reagovať na vyvíjajúcu sa hospodársku situáciu. Komisia oznámila, že fiškálne odporúčania na rok 2023 by mali byť pre jednotlivé členské štáty aj naďalej diferencované, pričom by sa v nich mali zohľadňovať možné cezhraničné účinky presahovania. Komisia vyzvala členské štáty, aby usmernenia zohľadnili vo svojich programoch stability a konvergenčných programoch. Komisia sa zaviazala, že bude pozorne monitorovať hospodársky vývoj a podľa potreby upraví svoje politické usmernenia, a to najneskôr v rámci jarného balíka európskeho semestra koncom mája 2022.

(8) Pokiaľ ide o fiškálne usmernenia, vo fiškálnych odporúčaniach na rok 2023 je zohľadnený zhoršený hospodársky výhľad, zvýšená neistota a ďalšie riziká horšieho než očakávaného vývoja, ako aj vyššia inflácia v porovnaní s prognózou Komisie zo zimy 2022. Na základe uvedených skutočností je v rámci fiškálnej reakcie nutné zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti, ako aj prostredníctvom cielených a dočasných opatrení zachovať kúpnu silu najzraniteľnejších domácností s cieľom zmierniť vplyv zvýšenia cien energií a pomôcť obmedziť inflačné tlaky vyplývajúce z druhotných účinkov. Fiškálna politika musí zostať pružná, aby sa prispôsobila rýchlo sa vyvíjajúcim okolnostiam vrátane výziev vyplývajúcich z útočnej vojny Ruska proti Ukrajine, pokiaľ ide o obranu a bezpečnosť, a musí byť diferencovaná v jednotlivých členských štátoch v závislosti od ich fiškálnej a hospodárskej situácie, a to aj z hľadiska ich expozície voči kríze a prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny.

(9) V súlade s článkom 18 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2021/241 Cyprus predložil Komisii 17. mája 2021 svoj národný plán obnovy a odolnosti. Komisia podľa článku 19 nariadenia (EÚ) 2021/241 posúdila relevantnosť, efektívnosť, účinnosť a koherentnosť plánu obnovy a odolnosti, a to v súlade s usmerneniami pre posudzovanie stanovenými v prílohe V k uvedenému nariadeniu. Rada 20. júla 2021 prijala vykonávacie rozhodnutie o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Cypru ([10]). Uvoľnenie splátok je podmienené prijatím rozhodnutia Komisie v súlade s článkom 24 ods. 5 nariadenia (EÚ) 2021/241, v ktorom sa uvedie, že Cyprus uspokojivo splnil príslušné míľniky a ciele stanovené vo vykonávacom rozhodnutí Rady. Keď sa hovorí o uspokojivom splnení, predpokladá sa, že v súvislosti s predchádzajúcimi míľnikmi a cieľmi, ktoré už boli dosiahnuté, nedošlo k zvratu.

(10) Cyprus predložil 5. mája 2022 svoj národný program reforiem na rok 2022 a 2. mája 2022 program stability na rok 2022 v súlade s článkom 4 nariadenia (ES) č. 1466/97. Obidva programy sa s cieľom zohľadniť prepojenia medzi nimi posudzovali spoločne. V súlade s článkom 27 nariadenia (EÚ) 2021/241 sa v národnom programe reforiem na rok 2022 zohľadňujú aj polročné správy Cypru o pokroku dosiahnutom pri vykonávaní jeho plánu obnovy a odolnosti.

(11) Komisia 23. mája 2022 uverejnila správu o Cypre na rok 2022. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Cyprus dosiahol pri plnení príslušných odporúčaní pre danú krajinu prijatých Radou v rokoch 2019, 2020 a 2021, a na základe hodnotiacej tabuľky obnovy a odolnosti sa zhodnotilo vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Cyprom. Na základe tejto analýzy sa v správe o krajine identifikovali nedostatky v súvislosti s tými výzvami, ktoré plán obnovy a odolnosti nerieši alebo ich rieši len čiastočne, ako aj v súvislosti s novými a vznikajúcimi výzvami vrátane výziev vyplývajúcich z invázie Ruska na Ukrajinu. Okrem toho sa v nej posudzoval pokrok Cypru pri vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv a pri dosahovaní hlavných cieľov Únie v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby, ako aj pokrok pri dosahovaní cieľov Organizácie Spojených národov v oblasti udržateľného rozvoja.

([10]) ST 10686/2021 INIT; ST 10686/2021 ADD 1.

(12) Komisia vykonala v súvislosti s Cyprom hĺbkové preskúmanie podľa článku 5 nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 a jeho výsledky uverejnila 23. mája 2022. Komisia dospela k záveru, že na Cypre existujú nadmerné makroekonomické nerovnováhy. Predovšetkým sa počas krízy spôsobenej ochorením COVID-19 výrazne zhoršil veľký deficit bežného účtu, čo znamenalo dodatočné zaťaženie už aj tak vysokého zahraničného, verejného a súkromného dlhu, zatiaľ čo nesplácané úvery vo finančnom sektore sú aj napriek výraznému zníženiu naďalej vysoké.

(13) Rada vo svojom odporúčaní z 20. júla 2020 ([11]) odporučila Cypru, aby v súlade so všeobecnou únikovou doložkou prijal v rokoch 2020 a 2021 všetky potrebné opatrenia na účinné riešenie pandémie COVID-19, posilnenie hospodárstva a podporu následnej obnovy. Zároveň mu odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňoval fiškálne politiky zamerané na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie udržateľnosti dlhovej služby pri súčasnom zvyšovaní investícií. Podľa údajov overených Eurostatom deficit verejných financií Cypru klesol z 5,8 % HDP v roku 2020 na 1,7 % HDP v roku 2021. V rámci reakcie fiškálnej politiky Cyprus v roku 2021 podporoval obnovu hospodárstva, pričom objem dočasných núdzových opatrení klesol z 3,6 % HDP v roku 2020 na 3,0 % HDP v roku 2021. Opatrenia, ktoré Cyprus prijal v roku 2021, boli v súlade s odporúčaním Rady z 20. júla 2020. Diskrečné rozpočtové opatrenia, ktoré vláda prijala v rokoch 2020 a 2021, boli väčšinou dočasné alebo vyvážené kompenzačnými opatreniami. Podľa údajov overených Eurostatom verejný dlh klesol zo 115,0 % HDP v roku 2020 na 103,6 % HDP v roku 2021.

(14) Makroekonomický scenár, z ktorého vychádzajú rozpočtové prognózy v programe stability na rok 2022, je realistický. Vláda predpokladá, že reálny HDP sa v roku 2022 zvýši o 2,7 % a v roku 2023 o 3,8 %. Na porovnanie, v prognóze Komisie z jari 2022 sa predpokladá nižší rast reálneho HDP na úrovni 2,3 % v roku 2022 a 3,5 % v roku 2023, čo je spôsobené najmä očakávaným slabším zahraničným dopytom v prognóze Komisie, a teda negatívnym príspevkom čistého vývozu v porovnaní s miernym príspevkom uvádzaným v programe stability na rok 2022. Vláda vo svojom programe stability na rok 2022 očakáva, že Cyprus dosiahne v roku 2022 vyrovnanú rozpočtovú pozíciu a v roku 2023 rozpočtový prebytok vo výške 0,4 % HDP. V zlepšení v roku 2022 sa odzrkadľuje najmä ukončenie väčšiny núdzových opatrení. Podľa programu stability na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP klesne v roku 2022 na 93,9 % a v roku 2023 na 88,2 %. Na základe opatrení v príslušných oblastiach politiky, ktoré boli známe k dátumu uzávierky prognózy, sa v prognóze Komisie z jari 2022 predpokladá deficit verejných financií na úrovni 0,3 % HDP v roku 2022 a 0,2 % HDP v roku 2023. Ide o nižší deficit, než sú saldá predpokladané v programe stability na rok 2022, a to najmä v dôsledku konzervatívnejších prognóz daňových príjmov obsiahnutých v prognóze Komisie. V prognóze Komisie z jari 2022 sa počíta s podobným pomerom dlhu verejnej správy k HDP, a to 93,9 % v roku 2022 a 88,8 % v roku 2023. Podľa prognózy Komisie z jari 2022 je súčasný odhad strednodobého (desaťročný priemer) rastu potenciálneho HDP 2,6 %. Tento odhad však nezahŕňa vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a môžu posilniť potenciálny rast Cypru.

(15) Vláda v roku 2022 postupne zrušila väčšinu opatrení prijatých v reakcii na krízu COVID-19, takže sa predpokladá, že objem dočasných núdzových opatrení klesne z 3,0 % HDP v roku 2021 na 0,4 % HDP v roku 2022. Deficit verejných financií je ovplyvnený opatreniami prijatými na zmiernenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu zvýšenia cien energie, ktoré sa v prognóze Komisie z jari 2022 odhadujú na 0,2 % HDP v roku 2022, pričom sa očakáva, že v roku 2023 sa postupne zrušia ([12]). Tieto opatrenia zahŕňajú najmä sociálne transfery pre chudobnejšie domácnosti, zníženia nepriamych daní zo spotreby energie a stropy maloobchodných a veľkoobchodných cien. Tieto opatrenia boli oznámené ako dočasné. Ak však ceny energie zostanú v roku 2023 zvýšené, niektoré z nich by sa mohli uplatňovať aj naďalej. Niektoré z uvedených opatrení nie sú cielené, najmä zníženie sadzby dane z účtov za elektrinu pre domácnosti, zníženie cien spotrebiteľských taríf a zníženie spotrebných daní z ropy. Deficit verejných financií je ovplyvnený nákladmi na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny, pričom v prognóze Komisie z jari 2022 sa predpokladá, že v roku 2022 budú na úrovni 0,1 % HDP a v roku 2023 na úrovni 0,2 % HDP ([13]).

([11]) Odporúčanie Rady z 20. júla 2020, ktoré sa týka národného programu reforiem Cypru na rok 2020 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Cypru na rok 2020 (Ú. v. EÚ C 282, 26.8.2020, s. 82).

([12]) Tieto údaje predstavujú úroveň ročných rozpočtových nákladov na uvedené opatrenia prijaté od jesene 2021, a to vrátane bežných príjmov a výdavkov, ako aj prípadných opatrení v oblasti kapitálových výdavkov.

([13]) Predpokladá sa, že do konca roka 2022 sa celkový počet osôb vysídlených z Ukrajiny prichádzajúcich do Únie postupne zvýši na 6 miliónov, pričom ich geografické rozloženie je odhadnuté na základe veľkosti existujúcej diaspóry, relatívneho počtu obyvateľov prijímajúceho členského štátu a skutočného rozmiestnenia vysídlených osôb z Ukrajiny v rámci Únie v marci 2022. Pokiaľ ide o rozpočtové náklady na osobu, odhady vychádzajú z mikrosimulačného modelu Spoločného výskumného centra Komisie s názvom Euromod, pričom sa zohľadňujú tak peňažné transfery, na ktoré ľudia môžu mať nárok, ako aj vecné dávky, ako je vzdelávanie a zdravotná starostlivosť.

(16) Rada vo svojom odporúčaní z 18. júna 2021 odporučila, aby Cyprus v roku 2022 zachoval podporné zámery fiškálnej politiky vrátane tých, ktoré vyplývajú z impulzu poskytnutého Mechanizmom na podporu obnovy a odolnosti, a aby zachoval investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Rada zároveň Cypru odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňoval fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie fiškálnej udržateľnosti v strednodobom horizonte a aby súčasne zvyšoval investície s cieľom posilniť rastový potenciál.

(17) Podľa prognózy Komisie z jari 2022, ako aj informácií uvedených v programe stability Cypru na rok 2022 sa predpokladá, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2022 reštriktívne a dosiahnu úroveň + 0,9 % HDP, hoci Rada odporúčala podporné zámery fiškálnej politiky ([14]). Cyprus plánuje pokračovať v podpore obnovy tým, že bude využívať Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií v súlade s odporúčaním Rady. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti sa má v porovnaní s rokom 2021 zvýšiť o 0,7 percentuálneho bodu HDP. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2022 predstavovať reštriktívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,6 percentuálneho bodu ([15]). Cyprus preto neplánuje zachovať investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2022 predstavovať príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 1,1 percentuálneho bodu. V tejto projekcii je zahrnutý dodatočný vplyv opatrení na riešenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu zvýšenia cien energie (0,1 % HDP), ako aj náklady na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny (0,1 % HDP).

(18) V prognóze Komisie z jari 2022 sa uvádza, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2023 za predpokladu nezmenenej politiky predstavovať + 0,1 % HDP ([16]). Predpokladá sa, že Cyprus bude v roku 2023 naďalej využívať granty v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií na podporu obnovy. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti sa má v porovnaní s rokom 2022 zvýšiť o 0,3 percentuálneho bodu HDP. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2023 predstavovať reštriktívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,1 percentuálneho bodu ([17]). Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2023 predstavovať všeobecne neutrálny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,1 percentuálneho bodu. Zahŕňa to vplyv postupného rušenia opatrení na riešenie zvýšených cien energie (0,2 % HDP) a ďalšie náklady na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny (0,1 % HDP).

(19) V programe stability na rok 2022 sa očakáva, že prebytok verejných financií sa bude postupne zvyšovať, a to na 1,5 % HDP v roku 2024 a na 1,7 % HDP do roku 2025. Deficit verejných financií má teda v horizonte programu zostať pod úrovňou 3 % HDP. V týchto prognózach sa predpokladá, že určité verejné výdavky, najmä dotácie, sa znížia a že rast iných výdavkov vrátane medzispotreby a naturálnych sociálnych transferov bude obmedzený. Po dosiahnutí vrcholu v roku 2022 sa predpokladá aj pokles verejných investícií vyjadrených ako percentuálny podiel HDP. Podľa programu stability na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP sa do roku 2025 zníži, pričom v roku 2024 vzrastie na 81 % a následne v roku 2025 klesne na 76,7 %. Podľa analýzy Komisie sa zdá, že riziká v oblasti udržateľnosti dlhovej služby sú v strednodobom horizonte stredné.

(20) V súlade s článkom 19 ods. 3 písm. b) nariadenia (EÚ) 2021/241 a kritériom 2.2 prílohy V k uvedenému nariadeniu plán obnovy a odolnosti zahŕňa rozsiahly súbor vzájomne sa posilňujúcich reforiem a investícií s orientačným harmonogramom vykonávania, ktoré sa má dokončiť do 31. augusta 2026. Tieto reformy a investície prispievajú k riešeniu všetkých hospodárskych a sociálnych výziev uvedených v odporúčaniach pre danú krajinu, ktoré Rada v rámci európskeho semestra v rokoch 2019 a 2020 adresovala Cypru, alebo ich významnej podskupiny, ako aj k plneniu všetkých odporúčaní pre danú krajinu vydaných pred dátumom prijatia plánu obnovy a odolnosti. Týkajú sa najmä verejných financií a zdravotnej starostlivosti, trhu práce a sociálnej politiky, vzdelávania a zručností, verejných a súkromných investícií a zelenej a digitálnej transformácie, ako aj štrukturálnych reforiem zameraných na zlepšenie fungovania verejného sektora, boj proti korupcii a uľahčenie znižovania objemu nesplácaných úverov v bankovom sektore.

([14]) Kladné znamienko ukazovateľa naopak znamená, že rast primárnych výdavkov je nižší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na reštriktívnu fiškálnu politiku.

([15]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať neutrálny príspevok vo výške 0,0 percentuálneho bodu HDP.

([16]) Kladné znamienko ukazovateľa naopak znamená, že rast primárnych výdavkov je nižší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na reštriktívnu fiškálnu politiku.

([17]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať reštriktívny príspevok vo výške 0,2 percentuálneho bodu HDP.

(21) Očakáva sa, že vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Cypru prispeje k ďalšiemu pokroku v oblasti zelenej a digitálnej transformácie. Opatrenia na podporu cieľov v oblasti klímy na Cypre predstavujú 41 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti, zatiaľ čo opatrenia na podporu digitálnych cieľov predstavujú 23 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti. Plnohodnotné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti v súlade s príslušnými míľnikmi a cieľmi pomôže Cypru rýchlo sa zotaviť z dôsledkov krízy COVID-19 a zároveň posilní jeho odolnosť. Pre úspešné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti, ako aj iných hospodárskych politík a politík zamestnanosti, ktoré presahujú rámec plánu obnovy a odolnosti, je naďalej dôležité systematické zapojenie sociálnych partnerov a iných relevantných zainteresovaných strán, ktorým sa má zabezpečiť všeobecná zodpovednosť za celkový program v danej oblasti politiky.

(22) Cyprus predložil partnerskú dohodu stanovenú v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 ([18]) a ostatné programy politiky súdržnosti 30. decembra 2021. V súlade s nariadením (EÚ) 2021/1060 má Cyprus pri programovaní fondov politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027 zohľadniť príslušné odporúčania pre danú krajinu. Predstavuje to predpoklad na zlepšenie účinnosti a maximalizáciu pridanej hodnoty finančnej podpory, ktorá sa má získať z fondov politiky súdržnosti, ako aj podporu koordinácie, komplementarity a koherentnosti medzi týmito fondmi politiky súdržnosti a inými nástrojmi a fondmi Únie. Úspešné vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako aj programov politiky súdržnosti závisí aj od odstránenia prekážok brániacich investíciám na podporu zelenej a digitálnej transformácie a vyváženého územného rozvoja.

(23) Nad rámec hospodárskych a sociálnych výziev, ktoré sa riešia v pláne obnovy a odolnosti, Cyprus čelí ďalšej výzve v súvislosti so správou a riadením štátom vlastnených subjektov. Systém správy a riadenia vykazuje nedostatky, pokiaľ ide o medzinárodné normy (napr. usmernenia Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj o správe a riadení štátom vlastnených subjektov a súbor nástrojov Svetovej banky pre správu a riadenie štátom vlastnených subjektov), čo má zaťažujúci vplyv na produktivitu Cypru a podnikateľské prostredie. K vyššej efektívnosti a účinnosti štátom vlastnených subjektov by prispela najmä lepšia transparentnosť a vyššia zodpovednosť za finančnú výkonnosť a verejné ciele. Rovnaký prínos by malo zavedenie najlepších postupov, ako je postup nominácie členov riadiacich orgánov štátom vlastnených subjektov na základe zásluh a presunutie funkcie vlastníctva štátom vlastnených subjektov z politicky orientovaných ministerstiev na špecializovaný ústredný orgán. Otvorením komerčne životaschopných trhov, na ktorých majú štátom vlastnené subjekty v súčasnosti dominantné postavenie (napr. trhu s energiou), by sa zvýšila efektívnosť týchto trhov, urýchlila by sa zelená a digitálna transformácia a prispelo by sa k diverzifikácii hospodárstva. Prijatím opatrení týkajúcich sa štátom vlastnených subjektov by sa zvýšila účinnosť správy a riadenia na Cypre a trh by sa stal pre miestne a zahraničné podniky spravodlivejším a transparentnejším. Je to aj v súlade s cieľmi dlhodobej stratégie pre Cyprus a akčným plánom, ktorý ju podporuje (v rámci iniciatívy „Modernizovanie štátom vlastnených podnikov a vytvorenie správnych stimulov pre inovácie a efektívnosť“). Politiky zamerané na zlepšenie správy a riadenia štátom vlastnených subjektov môžu viesť k zníženiu verejného dlhu, keďže lepšou správou a riadením štátom vlastnených subjektov by sa zvýšila efektívnosť verejného sektora. Môže to zároveň pomôcť zlepšiť podnikateľské prostredie a zvýšiť potenciálny rast.

(24) Vzhľadom na mandát hláv štátov, resp. predsedov vlád Únie, ktorý je stanovený vo vyhlásení z Versailles, je cieľom návrhu Komisie pre REPowerEU čo najskôr ukončiť závislosť Únie od dovozu fosílnych palív z Ruska. Na tento účel Komisia plánuje v dialógu s členskými štátmi určiť najvhodnejšie projekty, investície a reformy na vnútroštátnej úrovni, regionálnej úrovni a na úrovni Únie. Cieľom týchto opatrení je znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív a prejsť na dovoz fosílnych palív z iných krajín, než je Rusko.

(25) Ďalšie napredovanie pri uvoľňovaní plného potenciálu obnoviteľných zdrojov energie na Cypre by sa mohlo urýchliť, najmä ďalším zjednodušením postupov udeľovania povolení a ďalším investovaním do solárnych zariadení. Cyprus v súčasnosti nepoužíva plyn, ale ropa predstavuje 85,6 % jeho energetického mixu. Vzhľadom na značne kolísajúce ceny energie na svetových trhoch je pre udržateľnosť cyperského hospodárstva rozhodujúce znížiť jeho veľkú závislosť od ropy. Hoci sú dodávky ropy plne závislé od dovozu, len 1 % dovozu ropy pochádza z Ruska, čo je výrazne pod priemerom Únie 23 % ([19]). S cieľom diverzifikovať dodávky energie a znížiť závislosť od dovozu by bolo pre Cyprus prospešné urýchliť rozvoj infraštruktúry určenej na dovoz plynu, ktorá by mohla byť v budúcnosti kompatibilná s vodíkom, plynového prepojenia, ktoré tiež bude v budúcnosti kompatibilné s vodíkom, ako aj ďalších prepojení elektrických sietí, ktoré by uľahčili rozširovanie obnoviteľných zdrojov energie.

([18]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 z 24. júna 2021, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde, Fonde na spravodlivú transformáciu a Európskom námornom, rybolovnom a akvakultúrnom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl, migráciu a integráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 159).

([19]) Eurostat (2020), podiel dovozu z Ruska na celkovom dovoze zemného plynu, ropy a čierneho uhlia. Pokiaľ ide o priemer EÚ27, celkový dovoz je založený na dovoze z krajín mimo EÚ27. V prípade Cypru celkový dovoz zahŕňa obchod v rámci EÚ. Ropa zahŕňa surovú ropu a rafinované ropné produkty.

Okrem toho nedávno odhalené náleziská zemného plynu na mori ponúkajú Cypru významnú príležitosť na ďalšie budovanie jeho energetickej nezávislosti súbežne s jeho úsilím o urýchlenie opatrení týkajúcich sa obnoviteľných zdrojov energie a energetickej efektívnosti. Pri nových investíciách do infraštruktúry a sietí na rozvod plynu by sa malo podľa možnosti dbať na ich odolnosť voči budúcim zmenám, aby sa mohli v budúcnosti preorientovať na udržateľné palivá a stať sa tak dlhodobo udržateľnými. Okrem toho by sa mohli rozšíriť a urýchliť politiky energetickej efektívnosti, a to aj v doprave Očakáva sa, že opatrenia v oblasti energetickej efektívnosti pomôžu riešiť aj energetickú chudobu, ktorej čelí vysoký podiel obyvateľstva (20,9 %), a to aj prostredníctvom primeraného využívania fondov politiky súdržnosti. Na to, aby Cyprus dosiahol súlad s cieľmi balíka *Fit for 55*, bude potrebné ďalšie zvýšenie ambícií v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov a zvyšovanie obnoviteľných zdrojov energie a energetickej efektívnosti.

(26) Hoci zrýchlenie prechodu ku klimatickej neutralite a odklonu od fosílnych palív bude mať v niektorých odvetviach za následok značné náklady na reštrukturalizáciu, Cyprus môže v rámci politiky súdržnosti využiť Mechanizmus spravodlivej transformácie, aby zmiernil sociálno-ekonomický vplyv tohto prechodu v najviac zasiahnutých regiónoch. Cyprus môže okrem toho využiť Európsky sociálny fond plus zriadený nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 ([20]) na zlepšenie pracovných príležitostí a posilnenie sociálnej súdržnosti.

(27) Rada na základe posúdenia Komisie preskúmala program stability na rok 2022 a jej stanovisko ([21]) je zohľadnené v odporúčaní 1.

(28) Vzhľadom na úzke prepojenia medzi ekonomikami členských štátov eurozóny a ich kolektívny príspevok k fungovaniu hospodárskej a menovej únie Rada odporučila, aby členské štáty eurozóny aj prostredníctvom svojich plánov obnovy a odolnosti prijali opatrenia, ktorými vykonajú odporúčania uvedené v odporúčaní na rok 2022. V prípade Cypru je to zohľadnené najmä odporúčaniach 1 a 2.

(29) Rada na základe hĺbkového preskúmania, ktoré uskutočnila Komisia, a posúdenia preskúmala národný program reforiem na rok 2022 a program stability na rok 2022. Jej odporúčania podľa článku 6 nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 sú zohľadnené v ďalej uvedených odporúčaniach 1, 2, 3 a 4. Odporúčania 1 a 2 prispievajú aj k plneniu odporúčaní pre eurozónu na rok 2022, predovšetkým prvého a štvrtého z nich. Fiškálne politiky uvedené v odporúčaní 1 pomáhajú okrem iného riešiť nerovnováhy spojené s vysokou úrovňou verejného dlhu. Politiky uvedené v odporúčaní 2 pomáhajú okrem iného riešiť nerovnováhy spojené s vysokým súkromným dlhom, a to obmedzením nadmerného získavania úverov v súkromnom sektore. Riešia aj nerovnováhy spojené s vysokým verejným dlhom a deficitom bežného účtu, a to diverzifikáciou hospodárstva, ako aj nerovnováhy spojené s vysokým objemom nesplácaných úverov. Politiky uvedené v odporúčaní 3 pomáhajú okrem iného riešiť nerovnováhy spojené s vysokým verejným dlhom zvýšením efektívnosti verejnej správy a dlhodobého rastu a nerovnováhy spojené so súkromným a zahraničným dlhom zvýšením dlhodobého rastu. Politiky uvedené v odporúčaní 4 v dlhodobejšom horizonte prispievajú okrem iného k riešeniu zraniteľných miest súvisiacich s vysokým zahraničným dlhom,

TÝMTO ODPORÚČA, aby Cyprus v rokoch 2022 a 2023 prijal opatrenia s týmto cieľom:

1. v roku 2023 zabezpečiť, aby bol rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov v súlade s celkovo neutrálnymi zámermi politiky, pričom sa zohľadní pokračujúca dočasná a cielená podpora pre domácnosti a podniky, ktoré najviac pociťujú prudký nárast cien energií, a pre ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny; byť pripravený prispôsobiť súčasné výdavky vyvíjajúcej sa situácii; zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti s ohľadom na iniciatívu RePowerEU, okrem iného aj využitím Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie; v období po roku 2023 uskutočňovať fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií;

2. pokračovať vo vykonávaní svojho plánu obnovy a odolnosti v súlade s míľnikmi a cieľmi uvedenými vo vykonávacom rozhodnutí Rady z 28. júla 2021; urýchlene dokončiť rokovania s Komisiou o programových dokumentoch politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027, aby sa mohli začať uplatňovať;

([20]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 z 24. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európsky sociálny fond plus (ESF+) a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 1296/2013 (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 21).

([21]) Podľa článku 5 ods. 2 nariadenia (ES) č. 1466/97.

3. prijať opatrenia na zlepšenie správy a riadenia štátom vlastnených subjektov v súlade s medzinárodnými normami;

4. znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív a ďalej diverzifikovať ponuku energie; urýchliť zavádzanie obnoviteľných zdrojov energie, najmä ďalším zjednodušením postupov udeľovania povolení a rozširovaním fotovoltiky; rozvíjať energetické prepojenia so susednými krajinami a zároveň rozširovať a urýchľovať opatrenia v oblasti energetickej efektívnosti, a to aj v odvetví dopravy.

V Bruseli 12. júla 2022

Za Radu

predseda

Z. STANJURA

ODPORÚČANIE RADY

z 12. júla 2022,

ktoré sa týka národného programu reforiem Lotyšska na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Lotyšska na rok 2022

(2022/C 334/14)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii ([1]), a najmä na jeho článok 5 ods. 2,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

(1) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 ([2]), ktorým sa zriadil Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, nadobudlo účinnosť 19. februára 2021. Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti poskytuje finančnú podporu na vykonávanie reforiem a investícií, pričom so sebou prináša fiškálny impulz financovaný Úniou. Prispieva k obnove hospodárstva a vykonávaniu udržateľných reforiem a investícií zvyšujúcich rast, najmä na podporu zelenej a digitálnej transformácie, a zároveň posilňuje odolnosť hospodárstiev členských štátov a ich potenciálny rast. Okrem toho prispieva aj k posilneniu udržateľných verejných financií a k podpore rastu a tvorby pracovných miest v strednodobom a dlhodobom horizonte. Maximálny finančný príspevok pre členský štát v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti bude aktualizovaný v júni 2022 v súlade s článkom 11 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2021/241.

(2) Komisia 24. novembra 2021 prijala ročný prieskum udržateľného rastu, čo znamenalo začiatok európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík na rok 2022. Náležite zohľadnila sociálny záväzok z Porta k ďalšiemu vykonávaniu Európskeho piliera sociálnych práv vyhláseného Európskym parlamentom, Radou a Komisiou 17. novembra 2017, podpísaný 7. mája 2021. Európska rada 25. marca 2022 schválila priority ročného prieskumu udržateľného rastu na rok 2022. Komisia 24. novembra 2021 prijala na základe nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 ([3]) aj správu o mechanizme varovania, v ktorej Lotyšsko neurčila za jeden z členských štátov, vo vzťahu ku ktorým bude potrebné vykonať hĺbkové preskúmanie. V ten istý deň Komisia prijala aj odporúčanie na odporúčanie Rady o hospodárskej politike eurozóny a návrh spoločnej správy o zamestnanosti na rok 2022, v ktorej sa analyzuje vykonávanie usmernení pre politiky zamestnanosti a zásad Európskeho piliera sociálnych práv. Rada prijala 5. apríla 2022 odporúčanie o hospodárskej politike eurozóny ([4]) (ďalej len „odporúčanie na rok 2022 týkajúce sa eurozóny“) a 14. marca 2022 spoločnú správu o zamestnanosti.

([1]) Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1.
([2]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17).
([3]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 zo 16. novembra 2011 o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh (Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 25).
([4]) Odporúčanie Rady z 5. apríla 2022 o hospodárskej politike eurozóny (Ú. v. EÚ C 153, 7.4.2022, s. 1).

(3) Invázia Ruska na Ukrajinu, ktorá nasledovala po globálnej pandémii, výrazne zmenila geopolitický a hospodársky kontext. Vplyv tejto inváze na hospodárstva členských štátov sa prejavil okrem iného vyššími cenami energií, potravín a surovín a horšími vyhliadkami rastu. Vyššie ceny energií veľmi negatívne ovplyvňujú predovšetkým najzraniteľnejšie domácnosti, ktoré žijú v energetickej chudobe alebo sú ňou ohrozené, ako aj podniky, ktoré najviac pociťujú prudký nárast cien energií. Okrem toho Únia zažíva bezprecedentný prílev ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny. Vplyv hospodárskych dôsledkov útočnej vojny Ruska sa v členských štátoch prejavuje v rôznej miere. V tejto súvislosti bola vykonávacím rozhodnutím Rady (EÚ) 2022/382 ([5]) dňa 4. marca 2022 prvýkrát aktivovaná smernica Rady 2001/55/ES ([6]), ktorou sa vysídleným osobám z Ukrajiny udeľuje právo na oprávnený pobyt v Únii, ako aj prístup k vzdelávaniu a odbornej príprave, na trh práce, k zdravotnej starostlivosti, bývaniu a sociálnemu zabezpečeniu.

(4) Vzhľadom na rýchlo sa meniacu hospodársku a geopolitickú situáciu bude európsky semester v roku 2022 pokračovať vo svojej rozsiahlej koordinácii hospodárskych politík a politík zamestnanosti a zároveň sa bude vyvíjať v súlade s požiadavkami na vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako sa uvádza v ročnom prieskume udržateľného rastu na rok 2022. Na plnenie priorít jednotlivých politík v rámci európskeho semestra je nevyhnutné, aby sa vykonávali prijaté plány obnovy a odolnosti, keďže tieto plány riešia všetky príslušné odporúčania pre jednotlivé krajiny vydané v cykloch európskeho semestra 2019 a 2020 alebo ich významnú podskupinu. Odporúčania pre jednotlivé krajiny na roky 2019 a 2020 sú naďalej rovnako relevantné aj pre plány obnovy a odolnosti, ktoré boli revidované, aktualizované alebo zmenené v súlade s článkami 14, 18 a 21 nariadenia (EÚ) 2021/241, a to popri akýchkoľvek iných odporúčaniach pre jednotlivé krajiny vydaných do dátumu predloženia takýchto revidovaných, aktualizovaných alebo zmenených plánov.

(5) Všeobecná úniková doložka Paktu stability a rastu je aktívna od marca 2020. Komisia vo svojom oznámení z 3. marca 2021 s názvom „Rok od vypuknutia pandémie COVID-19: reakcia v oblasti fiškálnej politiky“ vyjadrila názor, že rozhodnutie o deaktivácii alebo pokračovaní v uplatňovaní všeobecnej únikovej doložky by sa malo prijať po celkovom posúdení stavu hospodárstva, pričom kľúčovým kvantitatívnym kritériom by mala byť úroveň hospodárskej činnosti v Únii alebo eurozóne v porovnaní s predkrízovými úrovňami (z konca roku 2019). Zvýšená neistota a výrazné riziká horšieho než očakávaného vývoja v súvislosti s hospodárskym výhľadom v kontexte vojny v Európe, bezprecedentné zvyšovanie cien energií a pokračujúce narušenia dodávateľských reťazcov si vyžadujú predĺženie uplatňovania všeobecnej únikovej doložky Paktu stability a rastu aj v roku 2023.

(6) V súlade s prístupom uvedeným v odporúčaní Rady z 18. júna 2021 ([7]), ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Lotyšska na rok 2021, sa celkové zámery fiškálnej politiky v súčasnosti najlepšie merajú ako zmena primárnych výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19), ale so započítaním výdavkov financovaných z nenávratnej podpory (grantov) z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie, vo vzťahu k strednodobému potenciálnemu rastu ([8]). Nad rámec celkových zámerov fiškálnej politiky a s cieľom posúdiť, či je vnútroštátna fiškálna politika obozretná a či jej zloženie prispieva k udržateľnej obnove v súlade so zelenou a digitálnou transformáciou, sa pozornosť venuje aj vývoju primárnych bežných výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19) a investícií financovaných z vnútroštátnych zdrojov ([9]).

([5]) Vykonávacie rozhodnutie Rady (EÚ) 2022/382 zo 4. marca 2022, ktorým sa konštatuje skutočnosť, že došlo k hromadnému prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny v zmysle článku 5 smernice 2001/55/ES, a zavádza sa dočasná ochrana (Ú. v. EÚ L 71, 4.3.2022, s. 1).

([6]) Smernica Rady 2001/55/ES z 20. júla 2001 o minimálnych štandardoch na poskytovanie dočasnej ochrany v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb a o opatreniach na podporu rovnováhy úsilia medzi členskými štátmi pri prijímaní takýchto osôb a znášaní z toho vyplývajúcich dôsledkov (Ú. v. ES L 212, 7.8.2001, s. 12).

([7]) Odporúčanie Rady z 18. júna 2021, ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Lotyšska na rok 2021 (Ú. v. EÚ C 304, 29.7.2021, s. 63).

([8]) Odhady týkajúce sa zámerov fiškálnej politiky a ich zložiek uvedené v tomto odporúčaní sú odhady Komisie založené na predpokladoch, z ktorých vychádza prognóza Komisie z jari 2022. Komisiou odhadovaný strednodobý potenciálny rast nezahŕňa pozitívny vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a ktoré môžu posilniť potenciálny rast.

([9]) Nie sú financované z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie.

(7) Komisia 2. marca 2022 prijala oznámenie poskytujúce všeobecné usmernenia v oblasti fiškálnej politiky na rok 2023 (ďalej len „fiškálne usmernenia“) a ktorého cieľom bolo podporiť prípravu programov stability a konvergenčných programov členských štátov, a tým posilniť koordináciu politík. Komisia konštatovala, že na základe makroekonomického výhľadu zimnej prognózy z roku 2022 bude v roku 2023 zrejme vhodné prejsť z podporných súhrnných zámerov fiškálnej politiky z rokov 2020 – 2022 na všeobecne neutrálne súhrnné zámery fiškálnej politiky, pričom treba pohotovo reagovať na vyvíjajúcu sa hospodársku situáciu. Komisia oznámila, že fiškálne odporúčania na rok 2023 by mali byť pre jednotlivé členské štáty aj naďalej diferencované, pričom by sa v nich mali zohľadňovať možné cezhraničné účinky presahovania. Komisia vyzvala členské štáty, aby usmernenia zohľadnili vo svojich programoch stability a konvergenčných programoch. Komisia sa zaviazala, že bude pozorne monitorovať hospodársky vývoj a podľa potreby upraví svoje politické usmernenia, a to najneskôr v rámci jarného balíka európskeho semestra koncom mája 2022.

(8) Pokiaľ ide o fiškálne usmernenia, vo fiškálnych odporúčaniach na rok 2023 je zohľadnený zhoršený hospodársky výhľad, zvýšená neistota a ďalšie riziká horšieho než očakávaného vývoja, ako aj vyššia inflácia v porovnaní so zimnou prognózou Komisie z roku 2022. Na základe uvedených skutočností je v rámci fiškálnej reakcie nutné zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti, ako aj prostredníctvom cielených a dočasných opatrení zachovať kúpnu silu najzraniteľnejších domácností s cieľom zmierniť vplyv zvýšenia cien energií a pomôcť obmedziť inflačné tlaky vyplývajúce z druhotných účinkov. Fiškálna politika musí zostať pružná, aby sa prispôsobila rýchlo sa vyvíjajúcim okolnostiam vrátane výziev vyplývajúcich z útočnej vojny Ruska proti Ukrajine, pokiaľ ide o obranu a bezpečnosť, a musí byť diferencovaná v jednotlivých členských štátoch v závislosti od ich fiškálnej a hospodárskej situácie, a to aj z hľadiska ich expozície voči kríze a prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny.

(9) V súlade s článkom 18 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2021/241 Lotyšsko predložilo Komisii 30. apríla 2021 svoj národný plán obnovy a odolnosti. Komisia podľa článku 19 nariadenia (EÚ) 2021/241 posúdila relevantnosť, efektívnosť, účinnosť a koherentnosť plánu obnovy a odolnosti, a to v súlade s usmerneniami pre posudzovanie stanovenými v prílohe V k uvedenému nariadeniu. Rada 13. júla 2021 prijala vykonávacie rozhodnutie o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Lotyšska ([10]). Uvoľnenie splátok je podmienené prijatím rozhodnutia Komisie v súlade s článkom 24 ods. 5 nariadenia (EÚ) 2021/241, v ktorom sa uvedie, že Lotyšsko uspokojivo splnilo príslušné míľniky a ciele stanovené vo vykonávacom rozhodnutí Rady. Keď sa hovorí o uspokojivom splnení, predpokladá sa, že v súvislosti s predchádzajúcimi míľnikmi a cieľmi, ktoré už boli dosiahnuté, nedošlo k zvratu.

(10) Lotyšsko predložilo 22. apríla 2022 svoj národný program reforiem na rok 2022 a 26. apríla 2022 svoj program stability na rok 2022 v súlade s lehotou stanovenou v článku 4 nariadenia (ES) č. 1466/97. Obidva programy sa s cieľom zohľadniť prepojenia medzi nimi posudzovali spoločne. V súlade s článkom 27 nariadenia (EÚ) 2021/241 sa v národnom programe reforiem na rok 2022 zohľadňujú aj polročné správy Lotyšska o pokroku dosiahnutom pri vykonávaní jeho plánu obnovy a odolnosti.

(11) Komisia 23. mája 2022 uverejnila správu o krajine týkajúcu sa Lotyšska na rok 2022. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Lotyšsko dosiahlo pri plnení príslušných odporúčaní pre danú krajinu prijatých Radou v rokoch 2019, 2020 a 2021, a na základe hodnotiacej tabuľky obnovy a odolnosti sa zhodnotilo vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Lotyšskom. Na základe tejto analýzy sa v správe o krajine identifikovali nedostatky v súvislosti s tými výzvami, ktoré plán obnovy a odolnosti nerieši alebo ich rieši len čiastočne, ako aj v súvislosti s novými a vznikajúcimi výzvami vrátane výziev vyplývajúcich z invázie Ruska na Ukrajinu. Okrem toho sa v nej posudzoval pokrok Lotyšska pri vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv a pri dosahovaní hlavných cieľov Únie v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby, ako aj pokrok pri dosahovaní cieľov Organizácie Spojených národov v oblasti udržateľného rozvoja.

([10]) ST 10157/2021; ST 10157/2021 ADD1.

(12) Komisia 23. mája 2022 vydala správu podľa článku 126 ods. 3 zmluvy. V tejto správe sa rozoberala rozpočtová situácia Lotyšska, keďže jeho deficit verejných financií v roku 2021 presiahol referenčnú hodnotu 3 % hrubého domáceho produktu (HDP) stanovenú v zmluve. V správe sa konštatovalo, že kritérium deficitu nebolo dodržané. V súlade s oznámením z 2. marca 2022 Komisia na jar 2022 nenavrhla začatie nových postupov pri nadmernom deficite, pričom na jeseň 2022 opätovne posúdi, či je potrebné navrhnúť začatie takýchto postupov.

(13) Rada vo svojom odporúčaní z 20. júla 2020 ([11]) odporučila Lotyšsku, aby v súlade so všeobecnou únikovou doložkou prijalo v rokoch 2020 a 2021 všetky potrebné opatrenia na účinné riešenie pandémie COVID-19, posilnenie hospodárstva a podporu následnej obnovy. Zároveň mu odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálne politiky zamerané na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie udržateľnosti dlhovej služby pri súčasnom zvyšovaní investícií. Podľa údajov overených Eurostatom sa deficit verejných financií Lotyšska zvýšil zo 4,5 % HDP v roku 2020 na 7,3 % HDP v roku 2021. V rámci reakcie fiškálnej politiky Lotyšsko v roku 2021 podporovalo obnovu hospodárstva, pričom objem dočasných núdzových opatrení sa zvýšil z 2,8 % HDP v roku 2020 na 5,2 % HDP v roku 2021. Opatrenia, ktoré Lotyšsko prijalo v roku 2021, boli v súlade s odporúčaním Rady z 20. júla 2020. Diskrečné rozpočtové opatrenia, ktoré vláda prijala v rokoch 2020 a 2021, boli väčšinou dočasné alebo vyvážené kompenzačnými opatreniami. Zároveň niektoré diskrečné opatrenia, ktoré vláda prijala v období 2020 až 2021, neboli dočasné ani vyvážené kompenzačnými opatreniami, pričom ich tvorilo najmä zníženie sadzby príspevkov na sociálne zabezpečenie, zvýšenie prahovej hodnoty vzťahujúcej sa na úľavy na dani z príjmu fyzických osôb, zvýšenie miezd zdravotníckych pracovníkov a učiteľov, ako aj zvýšenie minimálnych sociálnych dávok. Podľa údajov overených Eurostatom sa verejný dlh zvýšil zo 43,3 % HDP v roku 2020 na 44,8 % HDP v roku 2021.

(14) Makroekonomický scenár, z ktorého vychádzajú rozpočtové prognózy uvedené v programe stability na rok 2022, je na rok 2022 realistický a na nasledujúce obdobie opatrný. Vláda predpokladá, že reálny HDP sa v roku 2022 zvýši o 2,1 % a v roku 2023 o 2,5 %. Na porovnanie, v prognóze Komisie z jari 2022 sa v roku 2022 predpokladá podobný rast reálneho HDP na úrovni 2,0 % a v roku 2023 mierne vyšší rast na úrovni 2,9 %, a to najmä v dôsledku pozitívnejšieho výhľadu v súvislosti so súkromnou spotrebou a s vývozom. Vláda vo svojom programe stability na rok 2022 očakáva, že celkový deficit sa v roku 2022 zníži na 6,5 % HDP a v roku 2023 na 2,8 % HDP. Vo veľkom deficite v roku 2022 sa odzrkadľujú najmä opatrenia zahrnuté v rozpočte na rok 2022, konkrétne zvýšenie úľav na dani z príjmu, rozsiahly investičný balík a zvýšenie miezd zamestnancov v sektore zdravotníctva, vnútra a školstva. Deficit bude navyše pretrvávať na zvýšenej úrovni vzhľadom na širokú vládnu podporu poskytovanú domácnostiam a spoločnostiam na zmiernenie rastu cien energie, ako aj predpokladaný pomalší rast daňových príjmov v dôsledku negatívneho vplyvu ruskej inváziena Ukrajinu na hospodárstvo, a to napriek tomu, že podpora hospodárstva spojená s pandémiou COVID-19 bude v roku 2022 výrazne nižšia ako v roku 2021. Podľa programu stability na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP vzrastie v roku 2022 na 45,7 % a v roku 2023 klesne na 45,2 %. Na základe opatrení v príslušných oblastiach politiky, ktoré boli známe k dátumu uzávierky prognózy, sa v prognóze Komisie z jari 2022 predpokladá deficit verejných financií na úrovni 7,2 % HDP v roku 2022 a 3,0 % HDP v roku 2023. Ide o vyšší deficit, než sa predpokladá v programe stability na rok 2022, a to najmä v dôsledku dodatočných politických opatrení zahrnutých v prognóze Komisie z jari 2022, konkrétne vytvorenia štátnych bezpečnostných rezerv dodávok energie v súlade s nedávnymi zmenami zákona o energetike (odhadovaný fiškálny vplyv na úrovni 0,6 % HDP v roku 2022). Vytvorenie rezerv bolo vierohodne oznámené, ale v čase prípravy programu stability na rok 2022 nebolo známe. V prognóze Komisie z jari 2022 sa počíta s pomerom dlhu verejnej správy k HDP na úrovni 47,0 % v roku 2022 a 46,5 % v roku 2023, čo presahuje predpoklad obsiahnutý v programe stability na rok 2022. Rozdiel je spôsobený vyššou prognózou deficitu a nižšou prognózou nominálneho HDP. Podľa prognózy Komisie z jari 2022 sa strednodobý (desaťročný priemerný) rast potenciálneho HDP odhaduje na 2,3 %. Tento odhad však nezahŕňa vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a môžu posilniť potenciálny rast Lotyšska.

(15) Vláda v roku 2022 postupne zrušila väčšinu opatrení prijatých v reakcii na krízu COVID-19, takže sa predpokladá, že objem dočasných núdzových opatrení klesne z 5,2 % HDP v roku 2021 na 0,8 % HDP v roku 2022. Deficit verejných financií je ovplyvnený opatreniami prijatými na zmiernenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu zvýšenia cien energie, ktoré sa v prognóze Komisie z jari 2022 odhadujú na 0,9 % HDP v roku 2022, pričom sa očakáva, že v roku 2023 sa postupne zrušia ([12]). Tieto opatrenia sú tvorené najmä cenovými stropmi cien energie pre domácnosti a podnikateľov, plným pokrytím určitých podzložiek sadzieb za elektrinu štátom, ako aj podporou konkrétnych sociálnych skupín a chudobnejších domácností. Tieto opatrenia boli oznámené ako dočasné. Ak však

([11]) Odporúčanie Rady z 20. júla 2020, ktoré sa týka národného programu reforiem Lotyšska na rok 2020 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Lotyšska na rok 2020 (Ú. v. EÚ C 282, 26.8.2020, s. 89).

([12]) Tieto údaje predstavujú úroveň ročných rozpočtových nákladov na uvedené opatrenia prijaté od jesene 2021, a to vrátane bežných príjmov a výdavkov, ako aj prípadných opatrení v oblasti kapitálových výdavkov.

ceny energie zostanú v roku 2023 zvýšené, niektoré z nich by sa mohli uplatňovať aj naďalej. Niektoré z nich nie sú cielené, a to najmä všeobecné cenové stropy cien energie. Deficit verejných financií je ovplyvnený aj nákladmi na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny, pričom v prognóze Komisie z jari 2022 sa predpokladá, že v roku 2022 budú na úrovni 0,3 % HDP a v roku 2023 na úrovni 0,5 % HDP ([13]), ako aj zvýšením nákladov na výdavky na obranu o 0,1 % HDP v roku 2022 a o 0,3 % HDP v roku 2023.

(16) Rada vo svojom odporúčaní z 18. júna 2021 odporučila, aby Lotyšsko v roku 2022 zachovalo podporné zámery fiškálnej politiky vrátane impulzu poskytnutého Mechanizmom na podporu obnovy a odolnosti a aby zachovalo investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Rada zároveň Lotyšsku odporučila, aby udržiavalo pod kontrolou rast bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie fiškálnej udržateľnosti v strednodobom horizonte a aby súčasne zvyšovalo investície s cieľom posilniť rastový potenciál.

(17) Podľa prognózy Komisie z jari 2022, ako aj informácií uvedených v programe stability Lotyšska na rok 2022 sa predpokladá, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2022 podporné a dosiahnu úroveň – 3,3 % HDP, čo je v súlade s odporúčaním Rady ([14]). Lotyšsko plánuje pokračovať v podpore obnovy tým, že bude využívať Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií v súlade s odporúčaním Rady. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti sa má v porovnaní s rokom 2021 zvýšiť o 0,8 % HDP. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2022 predstavovať expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,3 percentuálneho bodu ([15]). Lotyšsko preto plánuje v súlade s odporúčaním Rady zachovať investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2022 predstavovať expanzívny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 1,5 percentuálneho bodu. Tento významný expanzívny príspevok zahŕňa dodatočný vplyv opatrení na riešenie hospodárskeho a sociálneho dosahu zvýšenia cien energie (0,8 % HDP), ako aj náklady na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny (0,3 % HDP). Lotyšsko má vo všeobecnosti pod kontrolou rast bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov v roku 2022, keďže významný expanzívny príspevok bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov v roku 2022 je spôsobený najmä opatreniami na riešenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu zvýšenia cien energie, ako aj nákladmi na poskytovanie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny.

(18) V prognóze Komisie z jari 2022 sa uvádza, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2023 za predpokladu nezmenenej politiky predstavovať + 3,2 % HDP ([16]). Predpokladá sa, že Lotyšsko bude v roku 2023 naďalej využívať granty v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií na podporu obnovy. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti sa má v porovnaní s rokom 2022 zvýšiť o 0,9 percentuálneho bodu HDP. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2023 predstavovať reštriktívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,8 percentuálneho bodu ([17]). Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2023 predstavovať reštriktívny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 2,7 percentuálneho bodu. Zahŕňa to vplyv postupného rušenia opatrení na riešenie zvýšených cien energie (0,9 % HDP) a ďalšie náklady na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny (0,1 % HDP).

([13]) Predpokladá sa, že do konca roka 2022 sa celkový počet osôb vysídlených z Ukrajiny prichádzajúcich do Únie postupne zvýši na 6 miliónov, pričom ich geografické rozloženie je odhadnuté na základe veľkosti existujúcej diaspóry, relatívneho počtu obyvateľov prijímajúceho členského štátu a skutočného rozmiestnenia vysídlených osôb z Ukrajiny v rámci Únie v marci 2022. Pokiaľ ide o rozpočtové náklady na osobu, odhady vychádzajú z mikrosimulačného modelu Spoločného výskumného centra Komisie s názvom Euromod, pričom sa zohľadňujú tak peňažné transfery, na ktoré ľudia môžu mať nárok, ako aj vecné dávky, ako je vzdelávanie a zdravotná starostlivosť.

([14]) Záporné znamienko ukazovateľa znamená, že rast primárnych výdavkov je vyšší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na expanzívnu fiškálnu politiku; kladné znamienko ukazovateľa naopak znamená, že rast primárnych výdavkov je nižší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na reštriktívnu fiškálnu politiku.

([15]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať expanzívny príspevok vo výške 0,7 percentuálneho bodu HDP, keďže prognóza Komisie z jari 2022 zahŕňa fiškálny vplyv vytvorenia bezpečnostných rezerv dodávok energie v súlade s nedávnymi zmenami zákona o energetike.

([16]) Záporné znamienko ukazovateľa znamená, že rast primárnych výdavkov je vyšší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na expanzívnu fiškálnu politiku; kladné znamienko ukazovateľa naopak znamená, že rast primárnych výdavkov je nižší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na reštriktívnu fiškálnu politiku.

([17]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať reštriktívny príspevok vo výške 0,6 percentuálneho bodu HDP, čo je spôsobené bázickým efektom, konkrétne tým, že v prognóze Komisie z jari 2022 sa predpokladá fiškálny vplyv vytvorenia bezpečnostných rezerv dodávok energie, ale na rok 2023 sa takéto opatrenie nepredpokladá.

(19) V programe stability na rok 2022 sa očakáva, že deficit verejných financií postupne klesne na 2,3 % HDP v roku 2024 a na 1,7 % do roku 2025. Deficit verejných financií má preto počas časového rámca programu zostať pod úrovňou 3 % HDP. V týchto prognózach sa predpokladá postupné ukončovanie podporných programov a stabilný rast daňových príjmov. Podľa programu stability na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP sa bude do roku 2025 znižovať, pričom v roku 2024 sa zníži na 44,5 % a v roku 2025 na 43,4 %. Podľa analýzy Komisie sa zdá, že riziká v oblasti udržateľnosti dlhovej služby sú v strednodobom horizonte nízke.

(20) Daňové príjmy Lotyšska ako podiel na HDP sú výrazne pod priemerom Únie, čo obmedzuje financovanie verejných služieb. Lotyšsko má najnižšie príjmy z výberu daní z príjmov právnických osôb v Únii (0,7 % HDP v roku 2020), zatiaľ čo príjmy z daní z nehnuteľností predstavujú 1,0 % HDP v porovnaní s priemerom Únie vo výške 2,3 % HDP. Okrem toho, zatiaľ čo daňovo-odvodové zaťaženie osoby s priemerným zárobkom sa pohybuje približne na úrovni priemeru Únie, implicitná sadzba dane z práce patrí medzi najnižšie v Únii, čo poukazuje na značný priestor na zvýšenie príjmov zo zdaňovania práce prostredníctvom lepšieho výberu a vyššej progresívnosti. Verejné výdavky Lotyšska na zdravotnú starostlivosť a sociálnu ochranu sú v porovnaní s priemerom Únie obzvlášť nízke, čo bráni včasnému a rovnakému prístupu k zdravotnej starostlivosti a primeranej sociálnej pomoci. V dôsledku toho sa Lotyšsko vyznačuje jednou z najvyšších príjmových nerovností, najnižším vplyvom sociálnych transferov na znižovanie chudoby a dosahuje najhoršie výsledky v oblasti zdravia v Únii. Napriek nedávnemu zvyšovaniu dosahuje minimálny príjem, minimálne dôchodky a dávky v invalidite úroveň pod hranicou chudoby. Obmedzený prístup zraniteľných skupín k sociálnej pomoci a službám a ich kvalita ďalej bránia sociálnemu začleneniu. Systém dlhodobej starostlivosti je nedostatočne rozvinutý a disponuje obmedzenou ponukou služieb domácej starostlivosti a komunitných služieb. Sociálneho bývania je nedostatok a často neposkytuje primerané životné podmienky. Okrem toho sa sociálna pomoc v jednotlivých obciach líši a často nie je dostatočne cielená. Najlepší potenciál na zvýšenie daňových príjmov ponúka vyššie zdanenie majetku a kapitálu a väčšia progresívnosť zdaňovania príjmov, keďže tieto zdroje sú v porovnaní s priemerom Únie naďalej nedostatočne využívané. Okrem toho by sa nad rámec opatrení plánovaných v pláne obnovy a odolnosti malo pokračovať v úsilí o obmedzenie tieňového hospodárstva.

(21) V súlade s článkom 19 ods. 3 písm. b) nariadenia (EÚ) 2021/241 a kritériom 2.2 prílohy V k uvedenému nariadeniu plán obnovy a odolnosti zahŕňa rozsiahly súbor vzájomne sa posilňujúcich reforiem a investícií, ktoré sa majú vykonať, spolu s orientačným harmonogramom vykonávania, ktoré sa má dokončiť do 31. augusta 2026. Tieto reformy a investície prispievajú k riešeniu všetkých hospodárskych a sociálnych výziev uvedených v odporúčaniach pre danú krajinu, ktoré Rada v rámci európskeho semestra v rokoch 2019 a 2020 adresovala Lotyšsku, alebo ich významnej podskupiny, ako aj k plneniu všetkých odporúčaní pre danú krajinu vydaných pred dátumom prijatia plánu obnovy a odolnosti. Plán obnovy a odolnosti Lotyšska zahŕňa predovšetkým opatrenia, ktorými sa v rôznej miere rieši všetkých šesť rozsiahlych výziev – fiškálna oblasť, ľudský kapitál, verejná správa, produktivita a digitálna a zelená transformácia. Plán obnovy a odolnosti zahŕňa reformy týkajúce sa riadenia a financovania inštitúcií vysokoškolského vzdelávania, vykonávania komplexnej stratégie zameranej na ľudské zdroje v oblasti zdravotnej starostlivosti a zavedenia indexácie dávok minimálneho príjmu. Medzi rozsiahle investície patrí ekologizácia systému dopravy v metropolitnej oblasti Rigy, okrem iného prostredníctvom nákupu ekologických vozidiel verejnej dopravy, a energetická obnova súkromných aj verejných budov a podnikov. Významné investície sa plánujú aj na podporu regionálneho rozvoja: výstavba škôl, priemyselných parkov a cenovo dostupného bývania a modernizácia nemocníc. Očakáva sa, že tieto opatrenia udržateľným spôsobom podporia rastový potenciál hospodárstva.

(22) Očakáva sa, že vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Lotyšska prispeje k ďalšiemu pokroku v oblasti zelenej a digitálnej transformácie. Opatrenia na podporu cieľov v oblasti klímy v Lotyšsku predstavujú 37,6 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti, zatiaľ čo opatrenia na podporu digitálnych cieľov predstavujú 21 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti. Plnohodnotné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti v súlade s príslušnými míľnikmi a cieľmi pomôže Lotyšsku rýchlo sa zotaviť z dôsledkov krízy COVID-19 a zároveň posilní jeho odolnosť. Pre úspešné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti, ako aj iných hospodárskych politík a politík zamestnanosti, ktoré presahujú rámec plánu obnovy a odolnosti, je naďalej dôležité systematické zapojenie sociálnych partnerov a iných príslušných zainteresovaných strán, ktorým sa má zabezpečiť všeobecná zodpovednosť za celkový program v danej oblasti politiky.

(23) Lotyšsko predložilo 25. mája 2022 partnerskú dohodu stanovenú v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 ([18]), ale zatiaľ nepredložilo ostatné programy politiky súdržnosti stanovené v uvedenom nariadení. V súlade s nariadením (EÚ) 2021/1060 má Lotyšsko pri programovaní fondov politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027 zohľadniť príslušné odporúčania pre danú krajinu. Predstavuje to predpoklad na zlepšenie účinnosti

([18]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 z 24. júna 2021, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde, Fonde na spravodlivú transformáciu a Európskom námornom, rybolovnom a akvakultúrnom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl, migráciu a integráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 159).

a maximalizáciu pridanej hodnoty finančnej podpory, ktorá sa má získať z fondov politiky súdržnosti, ako aj podporu koordinácie, komplementárnosti a koherentnosti medzi týmito fondmi politiky súdržnosti a inými nástrojmi a fondmi Únie. Úspešné vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako aj programov politiky súdržnosti závisí aj od odstránenia prekážok brániacich investíciám na podporu zelenej a digitálnej transformácie a vyváženého územného rozvoja.

(24) Nad rámec hospodárskych a sociálnych výziev, ktoré sa riešia v pláne obnovy a odolnosti, Lotyšsko čelí viacerým ďalším výzvam vrátane prístupu k bankovým úverom. Úverový tok do súkromného sektora sa počas väčšiny uplynulých desiatich rokov pohyboval v záporných číslach. V roku 2016 dosiahol kladnú úroveň, ale miera rastu úverov zostala pod mierou rastu HDP. V roku 2020 bol dlh súkromného sektora na úrovni 66,5 % HDP v porovnaní so 78,3 % HDP v období o päť rokov skôr. Pre malé a stredné podniky je obzvlášť ťažké získať úver – čiastočne z dôvodu ich vyššieho úverového rizika, ale čelia aj relatívne vysokým nákladom na úvery a administratívnemu zaťaženiu. Okrem toho nedostatočná likvidita aktív ponúkaných ako kolaterál spôsobuje, že je obzvlášť ťažké získať úver mimo regiónu Rigy. To predstavuje významnú prekážku v poskytovaní hypotekárnych úverov aj v poskytovaní úverov podnikom. Ďalej by sa mohla zvýšiť cenová dostupnosť financovania spotrebiteľských zelených technológií prostredníctvom lacnejších a dlhodobejších úverových produktov. Politické úsilie sa zameriava najmä na podporu poskytovania úverov ich kombinovaním s verejnými grantmi. To však prináša značné náklady pre štátny rozpočet, a preto nejde o udržateľný spôsob podpory poskytovania úverov. Zmiernenie obmedzení poskytovania úverov si vyžaduje všeobecné zlepšenie transparentnosti a dôvery v podnikateľské prostredie vrátane obmedzenia tieňového hospodárstva. Okrem toho existuje priestor na zvýšenie miery návratnosti úverov, čo by znížilo náklady bánk spojené s nesplácanými úvermi a k čomu by mohol prispieť účinnejší právny systém. Cielené úverové a záručné schémy by mohli pomôcť znížiť riziká likvidity, ktorým čelia banky pri prijímaní kolaterálu na relatívne nelikvidných trhoch. Verejné schémy poskytovania úverov na strategicky dôležité investície, ako je zelená transformácia a regionálny rozvoj, by mohli zvýšiť účinnú hospodársku súťaž na bankovom trhu alebo vyplniť medzeru na trhu v prípadoch, keď sú bankové úvery buď príliš drahé, alebo nie sú dostupné. Okrem toho verejné schémy poskytovania záruk a úverov ponúkajú výrazne nákladovo efektívnejší spôsob podpory súkromných úverov než grantové schémy. Popri prekážkach v poskytovaní bankových úverov existuje v Lotyšsku nedostatočne rozvinutý trh s alternatívnymi zdrojmi financovania, ktorý má potenciál zlepšiť prístup firiem k financovaniu.

(25) Vzhľadom na mandát hláv štátov, resp. predsedov vlád Únie, ktorý je stanovený vo vyhlásení z Versailles, je cieľom návrhu Komisie pre REPowerEU čo najskôr ukončiť závislosť Únie od dovozu fosílnych palív z Ruska. Na tento účel Komisia plánuje v dialógu s členskými štátmi určiť najvhodnejšie projekty, investície a reformy na vnútroštátnej úrovni, regionálnej úrovni a na úrovni Únie. Cieľom týchto opatrení je znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív a prejsť na dovoz fosílnych palív z iných krajín, než je Rusko.

(26) Podľa údajov z roku 2020 predstavujú ropné produkty (33,8 %) a zemný plyn (21,6 %) približne polovicu energetického mixu Lotyšska; zvyšok je tvorený najmä obnoviteľnými zdrojmi energie (44,1 %). Rusko dodávalo celý objem dovozu zemného plynu do Lotyšska (čo je viac ako 44 % priemerná závislosť Únie od dovozu ruského plynu) a bolo kľúčovým zdrojom (20 %) lotyšského dovozu ropných produktov (čo je vo veľkej miere v súlade s 26 % priemernou závislosťou Únie od dovozu ruskej ropy) ([19]). Závislosť Lotyšska od dodávok ruského plynu výrazne znižuje jeho prepojenie s litovskou prepravnou sieťou pre plyn, vďaka ktorému má Lotyšsko prístup k terminálu na skvapalnený zemný plyn v meste Klaipėda. Lotyšsko je okrem toho prepojené s Estónskom a Fínskom, takže tieto štyri krajiny sú súčasťou rovnakého trhu so zemným plynom. Zásobník plynu nachádzajúci sa v Lotyšsku umožňuje zmierniť sezónne výkyvy vyplývajúce z nesúladu medzi ponukou a dopytom a je v ňom uložená bezpečnostná rezerva pre pobaltský trh. Pri nových investíciách do infraštruktúry a sietí na rozvod plynu by sa malo podľa možnosti dbať na ich odolnosť voči budúcim zmenám, aby sa mohli v budúcnosti preorientovať na udržateľné palivá a stať sa tak dlhodobo udržateľnými. Prioritou politiky by však malo zostať

([19]) Eurostat (2020), podiel ruského dovozu na celkovom dovoze zemného plynu a ropy. Pokiaľ ide o priemer EÚ27, celkový dovoz je založený na dovoze z krajín mimo EÚ27. V prípade Lotyšska celkový dovoz zahŕňa obchod v rámci Únie. Ropa nezahŕňa rafinované ropné produkty.

dokončenie prebiehajúcej synchronizácie s kontinentálnou elektrizačnou sústavou Únie, zabezpečenie dostatočnej kapacity prepojení so susednými členskými štátmi a realizovanie spoločných projektov v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov. Okrem zlepšení plynárenskej infraštruktúry zameraných na zabezpečenie alternatívnych zdrojov dodávok si bude zníženie energetickej závislosti od Ruska vyžadovať, aby Lotyšsko urýchlilo zavádzanie obnoviteľných zdrojov energie a zvýšilo energetickú efektívnosť, najmä v stavebníctve a doprave. Plán obnovy a odolnosti Lotyšska zahŕňa opatrenia, ktorých cieľom je uľahčiť súkromné investície do veternej energie na pevnine.

Implementáciou týchto opatrení skôr, než sa plánovalo – ako nedávno oznámila vláda –, by sa mohli urýchliť investície do veternej energie na pevnine. Zvýšenie podielu obnoviteľných zdrojov energie by si však zároveň vyžadovalo, aby Lotyšsko preskúmalo príležitosti v oblasti veternej energie na mori. Mohli by sa posilniť opatrenia v oblasti energetickej efektívnosti vrátane hĺbkovej obnovy, najmä v stavebníctve, doprave a priemysle. V záujme diverzifikácie energetického mixu Lotyšsko zvažuje investície do jadrovej energie v spolupráci so susednými členskými štátmi. Na to, aby Lotyšsko dosiahlo súlad s cieľmi balíka *Fit for 55*, bude potrebné ďalšie zvýšenie ambícií v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov a zvyšovanie využívania obnoviteľných zdrojov energie a energetickej efektívnosti.

(27) Hoci zrýchlenie prechodu ku klimatickej neutralite a odklonu od fosílnych palív bude mať v niektorých odvetviach za následok značné náklady na reštrukturalizáciu, Lotyšsko môže v rámci politiky súdržnosti využiť Mechanizmus spravodlivej transformácie, aby zmiernilo sociálno-ekonomický dosah tohto prechodu v najviac zasiahnutých regiónoch. Lotyšsko môže okrem toho využiť Európsky sociálny fond plus zriadený nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 ([20]) na zlepšenie pracovných príležitostí a posilnenie sociálnej súdržnosti.

(28) Rada na základe posúdenia Komisie preskúmala program stability na rok 2022 a jej stanovisko ([21]) je zohľadnené najmä v odporúčaní 1.

(29) Vzhľadom na úzke prepojenia medzi ekonomikami členských štátov eurozóny a ich kolektívny príspevok k fungovaniu hospodárskej a menovej únie Rada odporučila, aby členské štáty eurozóny aj prostredníctvom svojich plánov obnovy a odolnosti prijali opatrenia, ktorými vykonajú odporúčania uvedené v odporúčaní na rok 2022. V prípade Lotyšska je to zohľadnené najmä v odporúčaniach 1, 2 a 3,

TÝMTO ODPORÚČA, aby Lotyšsko v rokoch 2022 a 2023 prijalo opatrenia s týmto cieľom:

1. v roku 2023 zabezpečiť, aby bol rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov v súlade s celkovo neutrálnymi zámermi politiky, pričom sa zohľadní pokračujúca dočasná a cielená podpora pre domácnosti a podniky, najviac pociťujú prudký nárast cien energií, a pre ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny; byť pripravené prispôsobiť súčasné výdavky vyvíjajúcej sa situácii; zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti s ohľadom na iniciatívu REPowerEU, okrem iného aj využitím Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie; uskutočňovať fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií; rozšíriť zdaňovanie vrátane zdaňovania majetku a kapitálu a posilniť primeranosť zdravotnej starostlivosti a sociálnej ochrany s cieľom znížiť nerovnosť;

2. pokračovať vo vykonávaní svojho plánu obnovy a odolnosti v súlade s míľnikmi a cieľmi uvedenými vo vykonávacom rozhodnutí Rady z 13. júla 2021; predložiť programové dokumenty politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027, aby sa mohli dokončiť príslušné rokovania s Komisiou a následne sa mohli tieto dokumenty začať vykonávať;

3. zlepšiť prístup malých a stredných podnikov k financovaniu prostredníctvom verejných schém poskytovania úverov a záruk zameraných na uľahčenie investícií strategického významu, najmä v oblastiach zelenej transformácie a regionálneho rozvoja;

4. znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív a diverzifikovať ich dovoz urýchlením zavádzania obnoviteľných zdrojov energie, zabezpečením dostatočnej kapacity prepojení, diverzifikáciou dodávok energie a trás a znížením celkovej spotreby energie prostredníctvom ambicióznych opatrení v oblasti energetickej efektívnosti.

V Bruseli 12. júla 2022

Za Radu
predseda
Z. STANJURA

([20]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 z 24. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európsky sociálny fond plus (ESF+) a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 1296/2013 (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 21).
([21]) Podľa článku 5 ods. 2 nariadenia (ES) č. 1466/97.

ODPORÚČANIE RADY

z 12. júla 2022,

ktoré sa týka národného programu reforiem Litvy na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Litvy na rok 2022

(2022/C 334/15)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii ([1]), a najmä na jeho článok 5 ods. 2,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

(1) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 ([2]), ktorým sa zriadil Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, nadobudlo účinnosť 19. februára 2021. Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti poskytuje finančnú podporu na vykonávanie reforiem a investícií, pričom so sebou prináša fiškálny impulz financovaný Úniou. Prispieva k obnove hospodárstva a vykonávaniu udržateľných reforiem a investícií zvyšujúcich rast, najmä na podporu zelenej a digitálnej transformácie, a zároveň posilňuje odolnosť hospodárstiev členských štátov a ich potenciálny rast. Okrem toho prispieva aj k posilneniu udržateľných verejných financií a k podpore rastu a tvorby pracovných miest v strednodobom a dlhodobom horizonte. Maximálny finančný príspevok pre členský štát v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti bude aktualizovaný v júni 2022 v súlade s článkom 11 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2021/241.

(2) Komisia 24. novembra 2021 prijala ročný prieskum udržateľného rastu, čo znamenalo začiatok európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík na rok 2022. Náležite zohľadnila sociálny záväzok z Porta k ďalšiemu vykonávaniu Európskeho piliera sociálnych práv vyhláseného Európskym parlamentom, Radou a Komisiou 17. novembra 2017, podpísaný 7. mája 2021. Európska rada 25. marca 2022 schválila priority ročného prieskumu udržateľného rastu na rok 2022. Komisia 24. novembra 2021 prijala na základe nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 ([3]) aj správu o mechanizme varovania, v ktorej Litvu neurčila za jeden z členských štátov, vo vzťahu ku ktorým bude potrebné vykonať hĺbkové preskúmanie. V ten istý deň Komisia prijala aj odporúčanie na odporúčanie Rady o hospodárskej politike eurozóny a návrh spoločnej správy o zamestnanosti na rok 2022, v ktorej sa analyzuje vykonávanie usmernení pre politiky zamestnanosti a zásad Európskeho piliera sociálnych práv. Rada prijala 5. apríla 2022 odporúčanie o hospodárskej politike eurozóny ([4]) (ďalej len „odporúčanie na rok 2022 týkajúce sa eurozóny“) a 14. marca 2022 spoločnú správu o zamestnanosti.

([1]) Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1.
([2]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17).
([3]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 zo 16. novembra 2011 o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh (Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 25).
([4]) Odporúčanie Rady z 5. apríla 2022 o hospodárskej politike eurozóny (Ú. v. EÚ C 153, 7.4.2022, s. 1).

(3) Invázia Ruska na Ukrajinu, ktorá nasledovala po globálnej pandémii, výrazne zmenila geopolitický a hospodársky kontext. Vplyv tejto invázie na hospodárstva členských štátov sa prejavil okrem iného vyššími cenami energií, potravín a surovín a horšími vyhliadkami rastu. Vyššie ceny energií veľmi negatívne ovplyvňujú predovšetkým najzraniteľnejšie domácnosti, ktoré žijú v energetickej chudobe alebo sú ňou ohrozené, ako aj podniky, ktoré najviac pociťujú prudký nárast cien energií. Okrem toho Únia zažíva bezprecedentný prílev ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny. Vplyv hospodárskych dôsledkov útočnej vojny Ruska sa v členských štátoch prejavuje v rôznej miere. V tejto súvislosti bola vykonávacím rozhodnutím Rady (EÚ) 2022/382 ([5]) dňa 4. marca 2022 prvýkrát aktivovaná smernica Rady 2001/55/ES ([6]), ktorou sa vysídleným osobám z Ukrajiny udeľuje právo na oprávnený pobyt v Únii, ako aj prístup k vzdelávaniu a odbornej príprave, na trh práce, k zdravotnej starostlivosti, bývaniu a sociálnemu zabezpečeniu. Litve sa poskytuje mimoriadna podpora v rámci iniciatívy Kohézne opatrenia na podporu utečencov v Európe (CARE) a prostredníctvom ďalšieho predbežného financovania v rámci programu Pomoc pri obnove v rámci politiky súdržnosti a pri obnove území v Európe (REACT-EU), aby mohla urýchlene riešiť potreby súvisiace s prijímaním a integráciou ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny.

(4) Vzhľadom na rýchlo sa meniacu hospodársku a geopolitickú situáciu bude európsky semester v roku 2022 pokračovať vo svojej rozsiahlej koordinácii hospodárskych politík a politík zamestnanosti a zároveň sa bude vyvíjať v súlade s požiadavkami na vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako sa uvádza v ročnom prieskume udržateľného rastu na rok 2022. Na plnenie priorít jednotlivých politík v rámci európskeho semestra je nevyhnutné, aby sa vykonávali prijaté plány obnovy a odolnosti, keďže tieto plány riešia všetky príslušné odporúčania pre jednotlivé krajiny vydané v cykloch európskeho semestra 2019 a 2020 alebo ich významnú podskupinu. Odporúčania pre jednotlivé krajiny na roky 2019 a 2020 sú naďalej rovnako relevantné aj pre plány obnovy a odolnosti, ktoré boli revidované, aktualizované alebo zmenené v súlade s článkami 14, 18 a 21 nariadenia (EÚ) 2021/241, a to popri akýchkoľvek iných odporúčaniach pre jednotlivé krajiny vydaných do dátumu predloženia takýchto revidovaných, aktualizovaných alebo zmenených plánov.

(5) Všeobecná úniková doložka Paktu stability a rastu je aktívna od marca 2020. Komisia vo svojom oznámení z 3. marca 2021 s názvom „Rok od vypuknutia pandémie COVID-19: reakcia fiškálnej politiky“ vyjadrila názor, že rozhodnutie o deaktivácii alebo pokračovaní v uplatňovaní všeobecnej únikovej doložky by sa malo prijať po celkovom posúdení stavu hospodárstva, pričom kľúčovým kvantitatívnym kritériom by mala byť úroveň hospodárskej činnosti v Únii alebo eurozóne v porovnaní s predkrízovými úrovňami (z konca roku 2019). Zvýšená neistota a výrazné riziká horšieho než očakávaného vývoja v súvislosti s hospodárskym výhľadom v kontexte vojny v Európe, bezprecedentné zvyšovanie cien energií a pokračujúce narušenia dodávateľských reťazcov si vyžadujú predĺženie uplatňovania všeobecnej únikovej doložky Paktu stability a rastu aj v roku 2023.

(6) V súlade s prístupom uvedeným v odporúčaní Rady z 18. júna 2021 ([7]), ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Litvy na rok 2021, sa celkové zámery fiškálnej politiky v súčasnosti najlepšie merajú ako zmena primárnych výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19), ale so započítaním výdavkov financovaných z nenávratnej podpory (grantov) z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie, vo vzťahu k strednodobému potenciálnemu rastu ([8]). Nad rámec celkových zámerov fiškálnej politiky a s cieľom posúdiť, či je vnútroštátna fiškálna politika obozretná a či jej zloženie prispieva k udržateľnej obnove v súlade so zelenou a digitálnou transformáciou, sa pozornosť venuje aj vývoju primárnych bežných výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19) a investícií financovaných z vnútroštátnych zdrojov ([9]).

([5]) Vykonávacie rozhodnutie Rady (EÚ) 2022/382 zo 4. marca 2022, ktorým sa konštatuje skutočnosť, že došlo k hromadnému prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny v zmysle článku 5 smernice 2001/55/ES, a zavádza sa dočasná ochrana (Ú. v. EÚ L 71, 4.3.2022, s. 1).

([6]) Smernica Rady 2001/55/ES z 20. júla 2001 o minimálnych štandardoch na poskytovanie dočasnej ochrany v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb a o opatreniach na podporu rovnováhy úsilia medzi členskými štátmi pri prijímaní takýchto osôb a znášaní z toho vyplývajúcich dôsledkov (Ú. v. ES L 212, 7.8.2001, s. 12).

([7]) Odporúčanie Rady z 18. júna 2021, ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Litvy na rok 2021 (Ú. v. EÚ C 304, 29.7.2021, s. 68).

([8]) Odhady týkajúce sa zámerov fiškálnej politiky a ich zložiek uvedené v tomto odporúčaní sú odhady Komisie založené na predpokladoch, z ktorých vychádza prognóza Komisie z jari 2022. Komisiou odhadovaný strednodobý potenciálny rast nezahŕňa pozitívny vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a ktoré môžu posilniť potenciálny rast.

([9]) Nie sú financované z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie.

(7) Komisia 2. marca 2022 prijala oznámenie poskytujúce všeobecné usmernenia v oblasti fiškálnej politiky na rok 2023 (ďalej len „fiškálne usmernenia“) a ktorého cieľom bolo podporiť prípravu programov stability a konvergenčných programov členských štátov, a tým posilniť koordináciu politík. Komisia konštatovala, že na základe makroekonomického výhľadu zimnej prognózy z roku 2022 bude v roku 2023 zrejme vhodné prejsť z podporných súhrnných zámerov fiškálnej politiky z rokov 2020 – 2022 na všeobecne neutrálne súhrnné zámery fiškálnej politiky, pričom treba pohotovo reagovať na vyvíjajúcu sa hospodársku situáciu. Komisia oznámila, že fiškálne odporúčania na rok 2023 by mali byť pre jednotlivé členské štáty aj naďalej diferencované, pričom by sa v nich mali zohľadňovať možné cezhraničné účinky presahovania. Komisia vyzvala členské štáty, aby usmernenia zohľadnili vo svojich programoch stability a konvergenčných programoch. Komisia sa zaviazala, že bude pozorne monitorovať hospodársky vývoj a podľa potreby upraví svoje politické usmernenia, a to najneskôr v rámci jarného balíka európskeho semestra koncom mája 2022.

(8) Pokiaľ ide o fiškálne usmernenia, vo fiškálnych odporúčaniach na rok 2023 je zohľadnený zhoršený hospodársky výhľad, zvýšená neistota a ďalšie riziká horšieho než očakávaného vývoja, ako aj vyššia inflácia v porovnaní so zimnou prognózou Komisie z roku 2022. Na základe uvedených skutočností je v rámci fiškálnej reakcie nutné zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti, ako aj prostredníctvom cielených a dočasných opatrení zachovať kúpnu silu najzraniteľnejších domácností s cieľom zmierniť vplyv zvýšenia cien energií a pomôcť obmedziť inflačné tlaky vyplývajúce z druhotných účinkov. Fiškálna politika musí zostať pružná, aby sa prispôsobila rýchlo sa vyvíjajúcim okolnostiam vrátane výziev vyplývajúcich z útočnej vojny Ruska proti Ukrajine, pokiaľ ide o obranu a bezpečnosť, a musí byť diferencovaná v jednotlivých členských štátoch v závislosti od ich fiškálnej a hospodárskej situácie, a to aj z hľadiska ich expozície voči kríze a prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny.

(9) V súlade s článkom 18 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2021/241 Litva predložila Komisii 14. mája 2021 svoj národný plán obnovy a odolnosti. Komisia podľa článku 19 nariadenia (EÚ) 2021/241 posúdila relevantnosť, efektívnosť, účinnosť a koherentnosť plánu obnovy a odolnosti, a to v súlade s usmerneniami pre posudzovanie stanovenými v prílohe V k uvedenému nariadeniu. Rada 20. júla 2021 prijala vykonávacie rozhodnutie o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Litvy ([10]). Uvoľnenie splátok je podmienené prijatím rozhodnutia Komisie v súlade s článkom 24 ods. 5 nariadenia (EÚ) 2021/241, v ktorom sa uvedie, že Litva uspokojivo splnila príslušné míľniky a ciele stanovené vo vykonávacom rozhodnutí Rady. Keď sa hovorí o uspokojivom splnení, predpokladá sa, že v súvislosti s predchádzajúcimi míľnikmi a cieľmi, ktoré už boli dosiahnuté, nedošlo k zvratu.

(10) Litva predložila 27. apríla 2022 svoj národný program reforiem na rok 2022 a 29. apríla 2022 svoj program stability na rok 2022 v súlade s lehotou stanovenou v článku 4 nariadenia (ES) č. 1466/97. Obidva programy sa s cieľom zohľadniť prepojenia medzi nimi posudzovali spoločne. V súlade s článkom 27 nariadenia (EÚ) 2021/241 sa v národnom programe reforiem na rok 2022 zohľadňujú aj polročné správy Litvy o pokroku dosiahnutom pri vykonávaní jej plánu obnovy a odolnosti.

(11) Komisia 23. mája 2022 uverejnila správu o krajine týkajúcu sa Litvy na rok 2022. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Litva dosiahla pri plnení príslušných odporúčaní pre danú krajinu prijatých Radou v rokoch 2019, 2020 a 2021, a na základe hodnotiacej tabuľky obnovy a odolnosti sa zhodnotilo vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Litvou. Na základe tejto analýzy sa v správe o krajine identifikovali nedostatky v súvislosti s tými výzvami, ktoré plán obnovy a odolnosti nerieši alebo ich rieši len čiastočne, ako aj v súvislosti s novými a vznikajúcimi výzvami vrátane výziev vyplývajúcich z invázie Ruska na Ukrajinu. Okrem toho sa v nej posudzoval pokrok Litvy pri vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv a pri dosahovaní hlavných cieľov Únie v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby, ako aj pokrok pri dosahovaní cieľov Organizácie Spojených národov v oblasti udržateľného rozvoja.

([10]) ST 10477/2021; ST 10477/2021 ADD 1.

(12) Komisia 23. mája 2022 vydala správu podľa článku 126 ods. 3 zmluvy. V tejto správe sa rozoberala rozpočtová situácia Litvy, keďže jej deficit verejných financií v roku 2022 by mal presiahnuť referenčnú hodnotu 3 % hrubého domáceho produktu (HDP) stanovenú v zmluve. V správe sa konštatovalo, že kritérium deficitu nebolo dodržané. V súlade s oznámením z 2. marca 2022 Komisia na jar 2022 nenavrhla začatie nových postupov pri nadmernom deficite, pričom na jeseň 2022 opätovne posúdi, či je potrebné navrhnúť začatie takýchto postupov.

(13) Rada vo svojom odporúčaní z 20. júla 2020 ([11]) odporučila Litve, aby v súlade so všeobecnou únikovou doložkou prijala v rokoch 2020 a 2021 všetky potrebné opatrenia na účinné riešenie pandémie COVID-19, posilnenie hospodárstva a podporu následnej obnovy. Zároveň jej odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovala fiškálne politiky zamerané na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie udržateľnosti dlhovej služby pri súčasnom zvyšovaní investícií. Podľa údajov overených Eurostatom sa deficit verejných financií Litvy znížil zo 7,3 % HDP v roku 2020 na 1,0 % HDP v roku 2021. V rámci reakcie fiškálnej politiky Litva v roku 2021 podporovala obnovu hospodárstva, pričom objem dočasných núdzových opatrení klesol z 3,9 % HDP v roku 2020 na 2,8 % HDP v roku 2021. Opatrenia, ktoré Litva prijala v roku 2021, boli v súlade s odporúčaním Rady z 20. júla 2020. Diskrečné rozpočtové opatrenia, ktoré vláda prijala v rokoch 2020 a 2021, boli väčšinou dočasné. Niektoré diskrečné opatrenia, ktoré vláda prijala v období 2020 až 2021, zároveň neboli dočasné ani vyvážené kompenzačnými opatreniami, pričom ich tvorili najmä vyššie kompenzácie pre zamestnancov verejného sektora. Podľa údajov overených Eurostatom sa verejný dlh znížil zo 46,6 % HDP v roku 2020 na 44,3 % HDP v roku 2021.

(14) Makroekonomický scenár, na ktorom sú založené rozpočtové prognózy v programe stability na rok 2022, je realistický. Vláda predpokladá, že reálny HDP sa v roku 2022 zvýši o 1,6 % a v roku 2023 o 2,5 %. Na porovnanie, v prognóze Komisie z jari 2022 sa predpokladá rast reálneho HDP na úrovni 1,7 % v roku 2022 a 2,6 % v roku 2023. Vláda vo svojom programe stability na rok 2022 očakáva, že celkový deficit sa v roku 2022 zvýši na 4,9 % HDP a v roku 2023 zníži na 2,4 % HDP. Vo zvýšení deficitu v roku 2022 sa odzrkadľujú hlavne opatrenia na obmedzenie vplyvu vysokých cien energie, na podporu domácností s nižšími príjmami a na zvládnutie prílevu osôb utekajúcich z Ukrajiny. Podľa programu stability na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP klesne v roku 2022 na 43,3 % a v roku 2023 zostane stabilný. Na základe opatrení v príslušných oblastiach politiky, ktoré boli známe k dátumu uzávierky prognózy, sa v prognóze Komisie z jari 2022 predpokladá deficit verejných financií na úrovni 4,6 % HDP v roku 2022 a 2,3 % HDP v roku 2023. To je v súlade s deficitom predpokladaným v programe stability na rok 2022. V prognóze Komisie z jari 2022 sa počíta s podobným pomerom dlhu verejnej správy k HDP, a to 42,7 % v roku 2022 a 43,1 % v roku 2023. Podľa prognózy Komisie z jari 2022 sa strednodobý (desaťročný priemerný) rast potenciálneho HDP odhaduje na 3,2 %. Tento odhad však nezahŕňa vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a môžu posilniť potenciálny rast Litvy.

(15) Vláda v roku 2022 postupne zrušila väčšinu opatrení prijatých v reakcii na krízu COVID-19, takže sa predpokladá, že objem dočasných núdzových opatrení klesne z 2,8 % HDP v roku 2021 na 1,2 % HDP v roku 2022. Na deficit verejných financií majú vplyv opatrenia prijaté na potlačenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu zvýšenia cien energie, ktoré sa v prognóze Komisie z jari 2022 odhadujú na úrovni 1,2 % HDP v roku 2022 a 0,0 % HDP v roku 2023 ([12]). Tieto opatrenia sú tvorené hlavne dotáciami pre plynárenské a elektroenergetické spoločnosti, kompenzáciou dane z pridanej hodnoty (DPH) v prípade tepelnej energie a širším uplatňovaním iných kompenzácií za tepelnú energiu. Tieto opatrenia boli oznámené ako väčšinou dočasné. Ak však ceny energie zostanú zvýšené v roku 2023, niektoré z nich by sa mohli uplatňovať aj naďalej. Niektoré z týchto opatrení nie sú cielené, najmä dotácie pre plynárenské a elektroenergetické spoločnosti a kompenzácie DPH v prípade tepelnej energie. Na deficit verejných financií majú vplyv aj náklady na poskytovanie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny, ktoré sa v prognóze Komisie z jari 2022 v rokoch 2022 a 2023 predpokladajú na úrovni 0,2 % ([13]), ako aj zvýšenie nákladov spojených s výdavkami na obranu o 0,5 % HDP v roku 2022 aj v roku 2023.

([11]) Odporúčanie Rady z 20. júla 2020, ktoré sa týka národného programu reforiem Litvy na rok 2020 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Litvy na rok 2020 (Ú. v. EÚ C 282, 26.8.2020, s. 95).

([12]) Tieto údaje predstavujú úroveň ročných rozpočtových nákladov na uvedené opatrenia prijaté od jesene 2021, a to vrátane bežných príjmov a výdavkov, ako aj prípadných opatrení v oblasti kapitálových výdavkov.

([13]) Predpokladá sa, že do konca roka 2022 sa celkový počet osôb vysídlených z Ukrajiny prichádzajúcich do Únie postupne zvýši na 6 miliónov, pričom ich geografické rozloženie je odhadnuté na základe veľkosti existujúcej diaspóry, relatívneho počtu obyvateľov prijímajúceho členského štátu a skutočného rozmiestnenia vysídlených osôb z Ukrajiny v rámci Únie v marci 2022. Pokiaľ ide o rozpočtové náklady na osobu, odhady vychádzajú z mikrosimulačného modelu Spoločného výskumného centra Komisie s názvom Euromod, pričom sa zohľadňujú tak peňažné transfery, na ktoré ľudia môžu mať nárok, ako aj vecné dávky, ako je vzdelávanie a zdravotná starostlivosť.

(16) Rada vo svojom odporúčaní z 18. júna 2021 odporučila, aby Litva v roku 2022 zachovala podporné zámery fiškálnej politiky vrátane impulzu poskytnutého Mechanizmom na podporu obnovy a odolnosti a aby zachovala investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Rada takisto odporučila Litve, aby udržiavala pod kontrolou rast bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov. Rada zároveň Litve odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovala fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie fiškálnej udržateľnosti v strednodobom horizonte a aby súčasne zvyšovala investície s cieľom posilniť rastový potenciál.

(17) Na základe prognózy Komisie z jari 2022, ako aj informácií uvedených v programe stability Litvy na rok 2022 sa predpokladá, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2022 podporné a dosiahnu úroveň – 4,2 % HDP, čo je v súlade s odporúčaním Rady ([14]). Litva plánuje pokračovať v podpore obnovy tým, že bude využívať Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií v súlade s odporúčaním Rady. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti sa má v porovnaní s rokom 2021 zvýšiť o 0,5 percentuálneho bodu HDP. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2022 predstavovať expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,3 percentuálneho bodu ([15]). Litva preto plánuje v súlade s odporúčaním Rady zachovať investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2022 predstavovať expanzívny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 3,2 percentuálneho bodu. Tento významný expanzívny prírastok zahŕňa dodatočný vplyv opatrení na riešenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu zvýšenia cien energie (1,2 % HDP), ako aj nákladov na poskytovanie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny (0,2 % HDP), zatiaľ čo sa predpokladá, že k rastu čistých bežných výdavkov prispeje popri iných opatreniach aj doplňujúca podpora určená domácnostiam s nižšími príjmami (ďalšie zvyšovanie dôchodkov, prídavkov na dieťa, sociálnej pomoci, minimálnej výšky nezdaniteľného príjmu), a to na úrovni 0,4 % HDP. Litva preto na základe aktuálnych odhadov Komisie nemá dostatočnú kontrolu nad rastom bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov v roku 2022.

(18) V prognóze Komisie z jari 2022 sa uvádza, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2023 za predpokladu nezmenenej politiky predstavovať 1,5 % HDP ([16]). Predpokladá sa, že Litva bude v roku 2023 naďalej využívať granty Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií na podporu obnovy. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti sa má v roku 2023 zvýšiť o 0,4 percentuálneho bodu HDP. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2023 predstavovať reštriktívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,5 percentuálneho bodu ([17]). Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2023 predstavovať reštriktívny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 1,5 percentuálneho bodu. Zahŕňa to vplyv postupného rušenia opatrení na riešenie zvýšených cien energie (1,2 % HDP) a ďalšie náklady na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny (0,1 % HDP).

(19) V programe stability na rok 2022 sa očakáva, že deficit verejných financií postupne klesne na 1,3 % v roku 2024 a na 1,0 % do roku 2025. Deficit verejných financií má teda v horizonte programu zotrvať pod úrovňou 3 % HDP. Podľa programu stability na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP sa do roku 2025 zníži, pričom v roku 2024 sa zníži na 42,6 % a následne v roku 2025 klesne na 42,5 %. Podľa analýzy Komisie sa zdá, že riziká v oblasti udržateľnosti dlhovej služby sú v strednodobom horizonte nízke.

(20) V hodnotiacej tabuľke verejného obstarávania na rok 2020 sa identifikovalo niekoľko problematických bodov v litovskom systéme verejného obstarávania: nedostatočná spolupráca medzi obstarávajúcimi organizáciami, málo účastníkov alebo žiadni účastníci verejného obstarávania a nadmerné spoliehanie sa na kritérium ceny. Rozšírenie rozsahu prebiehajúceho úsilia o podporu kooperatívneho verejného obstarávania medzi obcami tak, aby sa reforma vzťahovala aj na úroveň ústrednej štátnej správy, by pomohlo rozvíjať a šíriť najlepšie postupy a zlepšiť celkovú efektívnosť a účinnosť procesov. To by zároveň pomohlo zvýšiť fiškálnu udržateľnosť.

([14]) Záporné znamienko ukazovateľa znamená, že rast primárnych výdavkov je vyšší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na expanzívnu fiškálnu politiku.

([15]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať expanzívny príspevok vo výške 0,1 percentuálneho bodu HDP.

([16]) Kladné znamienko ukazovateľa naopak znamená, že rast primárnych výdavkov je nižší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na reštriktívnu fiškálnu politiku.

([17]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať neutrálny príspevok vo výške 0,0 percentuálneho bodu HDP.

(21) V súlade s článkom 19 ods. 3 písm. b) nariadenia (EÚ) 2021/241 a kritériom 2.2 prílohy V k uvedenému nariadeniu plán obnovy a odolnosti zahŕňa rozsiahly súbor vzájomne sa posilňujúcich reforiem a investícií s orientačným harmonogramom vykonávania, ktoré sa má dokončiť do 31. augusta 2026. Tieto reformy a investície prispievajú k riešeniu všetkých hospodárskych a sociálnych výziev uvedených v odporúčaniach pre danú krajinu, ktoré Rada v rámci európskeho semestra v rokoch 2019 a 2020 adresovala Litve, alebo ich významnej podskupiny, ako aj k plneniu všetkých odporúčaní pre danú krajinu vydaných pred dátumom prijatia plánu obnovy a odolnosti. Plán obnovy a odolnosti sa konkrétne výrazne zameriava na opatrenia na podporu digitalizácie a zelenej transformácie, zaistenie kvality a efektívnosti služieb zdravotnej starostlivosti, posilnenie sociálnej ochrany, priorizovanie vzdelávania a inovácie a zvyšovanie účinnosti verejného sektora.

(22) Očakáva sa, že vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Litvy prispeje k ďalšiemu pokroku v oblasti zelenej a digitálnej transformácie. Opatrenia na podporu cieľov v oblasti klímy v Litve predstavujú 37,8 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti, zatiaľ čo opatrenia na podporu digitálnych cieľov predstavujú 31,5 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti. Plnohodnotné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti v súlade s príslušnými míľnikmi a cieľmi pomôže Litve rýchlo sa zotaviť z dôsledkov krízy COVID-19 a zároveň posilní jej odolnosť. Pre úspešné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti, ako aj iných hospodárskych politík a politík zamestnanosti, ktoré presahujú rámec plánu obnovy a odolnosti, je naďalej dôležité systematické zapojenie sociálnych partnerov a iných príslušných zainteresovaných strán, ktorým sa má zabezpečiť všeobecná zodpovednosť za celkový program v danej oblasti politiky.

(23) Komisia 22. apríla 2022 schválila partnerskú dohodu, stanovenú v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 ([18]), ktorú predložila Litva. Litva 16. marca 2022 predložila program politiky súdržnosti. V súlade s nariadením (EÚ) 2021/1060 má Litva pri programovaní fondov politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027 zohľadniť príslušné odporúčania pre danú krajinu. Predstavuje to predpoklad na zlepšenie účinnosti a maximalizáciu pridanej hodnoty finančnej podpory, ktorá sa má získať z fondov politiky súdržnosti, ako aj podporu koordinácie, komplementárnosti a koherentnosti medzi týmito fondmi politiky súdržnosti a inými nástrojmi a fondmi Únie. Úspešné vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako aj programov politiky súdržnosti závisí aj od odstránenia prekážok brániacich investíciám na podporu zelenej a digitálnej transformácie a vyváženého územného rozvoja.

(24) Okrem hospodárskych a sociálnych výziev, ktoré sa riešia v pláne obnovy a odolnosti, Litva čelí viacerým ďalším výzvam, ktoré sa týkajú primárnej a preventívnej starostlivosti, nedostatkov v plánovaní a poskytovaní sociálnych služieb a chýbajúcej stratégie v oblasti sociálneho bývania. Vysoký počet hospitalizácií, ktorým sa dá predísť, a vysoká miera liečiteľnej a preventabilnej úmrtnosti poukazujú na to, že je v rámci litovskej zdravotnej starostlivosti potrebné prijať viac preventívnych opatrení. Nedostatok a nerovnomerná distribúcia zdravotníckych pracovníkov navyše obmedzujú prístup k primárnej zdravotnej starostlivosti a dlhodobej strarostlivosti. Je potrebné ďalej posilniť primárnu starostlivosť a prevenciu, a to nad rámec reforiem a investícií v zdravotníctve, ktoré sú už obsiahnuté v pláne obnovy a odolnosti Litvy. Nedostatočná spolupráca medzi rôznymi ministerstvami a inými verejnými orgánmi, ako aj medzery v identifikovaní potrieb bránia integrovanému poskytovaniu sociálnych služieb. Tieto služby neriešia dostatočne ani potreby nezamestnaných osôb. Výdavky Litvy na sociálne bývanie, t. j. 10,31 EUR na obyvateľa, sú výrazne pod priemerom EÚ, ktorý v roku 2019 dosahoval úroveň 101,58 EUR ([19]) (obe hodnoty v stálych cenách roku 2010), čo vedie k dlhodobému nedostatku a dlhým čakacím zoznamom. Zároveň je potrebné zlepšiť kvalitu poskytovaného sociálneho bývania. Plán obnovy a odolnosti obsahuje dôležité opatrenia, napríklad reformu systému minimálneho príjmu a daňovo-dávkového systému spolu so zvyšovaním pokrytia systému sociálneho poistenia v nezamestnanosti. Očakáva sa, že implementácia týchto opatrení pomôže riešiť niektoré z kľúčových výziev v oblasti sociálnej ochrany. Je však potrebné ďalšie úsilie nad rámec opatrení zahrnutých v pláne obnovy a odolnosti, aby sa zlepšilo plánovanie, kvalita a účinnosť sociálnych služieb a aby sa vyriešil nedostatok sociálneho bývania a jeho nedostatočná kvalita.

([18]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 z 24. júna 2021, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde, Fonde na spravodlivú transformáciu a Európskom námornom, rybolovnom a akvakultúrnom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl, migráciu a integráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 159).

([19]) https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/SPR_EXP_FHO__custom_2036156/default/table?lang=en.

(25) Vzhľadom na mandát hláv štátov, resp. predsedov vlád Únie, ktorý je stanovený vo vyhlásení z Versailles, je cieľom návrhu Komisie pre REPowerEU čo najskôr ukončiť závislosť Únie od dovozu fosílnych palív z Ruska. Na tento účel Komisia plánuje v dialógu s členskými štátmi určiť najvhodnejšie projekty, investície a reformy na vnútroštátnej úrovni, regionálnej úrovni a na úrovni Únie. Cieľom týchto opatrení je znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív a prejsť na dovoz fosílnych palív z iných krajín, než je Rusko.

(26) Litva je v dodávkach energie vysoko závislá od dovozu, keďže dováža približne dve tretiny svojej hrubej spotreby elektriny a väčšinu spotreby ropy a plynu. Ropa a plyn predstavujú tri štvrtiny energetického mixu krajiny. Až do ruskej invázie na Ukrajinu sa ropa a plyn dovážali prevažne z Ruska. V roku 2020 z Ruska pochádzalo 42 % litovského dovozu zemného plynu (čo je vo veľkej miere v súlade s priemerom Únie, ktorý je na úrovni 44 %) a 73 % dovozu ropy (viac než priemer Únie, ktorý je na úrovni 26 %) ([20]). Dopyt po energii je vyvolaný veľkým počtom vozidiel, pričom pretrváva nedostatočné využívanie verejnej dopravy a železníc, veľkým množstvom energeticky nehospodárnych budov a vysoko energeticky náročnými priemyselnými odvetviami, ktoré predstavujú 67 % celkovej spotreby plynu. Vyvinutie ďalšieho úsilia o zníženie energetickej náročnosti v týchto odvetviach prostredníctvom podpory priemyselnej transformácie vrátane inovačných výrobných procesov a prostredníctvom ďalšej podpory využívania obnoviteľných zdrojov energie by znížilo závislosť Litvy od celkového dovozu energie. Litva výrazne zlepšila svoju energetickú bezpečnosť rozvojom prepojení elektrických a plynových sietí so susednými členskými štátmi a s terminálom na skvapalnený zemný plyn v meste Klaipėda. Litva musí celkovo pokračovať vo svojom úsilí o ďalšie posilnenie regionálnej spolupráce so svojimi susedmi s cieľom koordinovať ďalší dovoz plynu a efektívne využívanie regionálnych infraštruktúr. Dodávky energie v regióne pomôže v tejto súvislosti zabezpečiť plynové prepojovacie vedenie s Poľskom (GIPL), ktoré je v prevádzke od 1. mája 2022, a posilnenie iných plynových prepojovacích vedení so susednými členskými štátmi. Politickou prioritou by však malo zostať dokončenie prebiehajúcej synchronizácie s kontinentálnou elektrizačnou sústavou Únie, zabezpečenie dostatočnej kapacity prepojení so susednými členskými štátmi a realizovanie spoločných projektov v oblasti obnoviteľných zdrojov energie. Pri nových investíciách do infraštruktúry a sietí na rozvod plynu by sa malo podľa možnosti dbať na ich odolnosť voči budúcim zmenám, aby sa mohli v budúcnosti preorientovať na udržateľné palivá a stať sa tak dlhodobo udržateľnými. Na to, aby Litva dosiahla súlad s cieľmi balíka „Fit for 55“, bude potrebné ďalšie zvýšenie ambícií v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov a zvýšenie cieľov v oblasti obnoviteľnej energie a energetickej efektívnosti.

(27) Hoci zrýchlenie prechodu ku klimatickej neutralite a odklonu od fosílnych palív bude mať v niektorých odvetviach za následok značné náklady na reštrukturalizáciu, Litva môže v rámci politiky súdržnosti využiť Mechanizmus spravodlivej transformácie, aby zmiernila sociálno-ekonomický dosah tohto prechodu v najviac zasiahnutých regiónoch. Litva môže okrem toho využiť Európsky sociálny fond plus zriadený nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 ([21]) na zlepšenie pracovných príležitostí a posilnenie sociálnej súdržnosti.

(28) Rada na základe posúdenia Komisie preskúmala program stability na rok 2022 a jej stanovisko ([22]) je zohľadnené v odporúčaní 1.

(29) Vzhľadom na úzke prepojenia medzi ekonomikami členských štátov eurozóny a ich kolektívny príspevok k fungovaniu hospodárskej a menovej únie Rada odporučila, aby členské štáty eurozóny aj prostredníctvom svojich plánov obnovy a odolnosti prijali opatrenia, ktorými vykonajú odporúčania uvedené v odporúčaní na rok 2022. V prípade Litvy je to zohľadnené najmä odporúčaniach 1 a 2,

TÝMTO ODPORÚČA, aby Litva v rokoch 2022 a 2023 prijala opatrenia s týmto cieľom:

1. v roku 2023 zabezpečiť, aby bol rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov v súlade s celkovo neutrálnymi zámermi politiky, pričom sa zohľadní pokračujúca dočasná a cielená podpora pre domácnosti a podniky, najviac pociťujú prudký nárast cien energií, a pre ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny; byť pripravená prispôsobiť súčasné výdavky vyvíjajúcej sa situácii; zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti s ohľadom na iniciatívu RePowerEU, okrem iného aj využitím Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie; v období po roku 2023 uskutočňovať fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií; podporovať kooperatívne verejné obstarávanie na úrovni ústrednej štátnej správy a obcí;

([20]) Eurostat (2020), podiel dovozu z Ruska na celkovom dovoze zemného plynu, ropy a čierneho uhlia. Pokiaľ ide o priemer EÚ27, celkový dovoz je založený na dovoze z krajín mimo EÚ27. V prípade Litvy celkový dovoz zahŕňa obchod v rámci EÚ. Ropa nezahŕňa rafinované ropné produkty.

([21]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 z 24. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európsky sociálny fond plus (ESF+) a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 1296/2013 (Ú. v. EÚ L 231 30.6.2021, s. 21).

([22]) Podľa článku 5 ods. 2 nariadenia (ES) č. 1466/97.

2. pokračovať vo vykonávaní svojho plánu obnovy a odolnosti v súlade s míľnikmi a cieľmi uvedenými vo vykonávacom rozhodnutí Rady z 20. júla 2021; urýchlene dokončiť rokovania s Komisiou o programových dokumentoch politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027, aby sa mohli začať uplatňovať;

3. posilniť primárnu a preventívnu starostlivosť; znížiť fragmentáciu v plánovaní a poskytovaní sociálnych služieb a zlepšiť ich personalizáciu a integráciu s ostatnými službami; zlepšiť prístup k sociálnemu bývaniu a zvýšiť jeho kvalitu;

4. znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív zrýchlením využívania obnoviteľných zdrojov energie, zvyšovaním energetickej efektívnosti a dekarbonizácie priemyslu, dopravy a budov a zaistiť dostatočnú kapacitu energetických prepojení.

V Bruseli 12. júla 2022

Za Radu

predseda

Z. STANJURA

ODPORÚČANIE RADY

z 12. júla 2022,

ktoré sa týka národného programu reforiem Luxemburska na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Luxemburska na rok 2022

(2022/C 334/16)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii ([1]), a najmä na jeho článok 5 ods. 2,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

(1) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 ([2]), ktorým sa zriadil Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, nadobudlo účinnosť 19. februára 2021. Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti poskytuje finančnú podporu na vykonávanie reforiem a investícií, pričom so sebou prináša fiškálny impulz financovaný Úniou. Prispieva k obnove hospodárstva a vykonávaniu udržateľných reforiem a investícií zvyšujúcich rast, najmä na podporu zelenej a digitálnej transformácie, a zároveň posilňuje odolnosť hospodárstiev členských štátov a ich potenciálny rast. Okrem toho prispieva aj k posilneniu udržateľných verejných financií a k podpore rastu a tvorby pracovných miest v strednodobom a dlhodobom horizonte. Maximálny finančný príspevok pre členský štát v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti bude aktualizovaný v júni 2022 v súlade s článkom 11 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2021/241.

(2) Komisia 24. novembra 2021 prijala ročný prieskum udržateľného rastu, čo znamenalo začiatok európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík na rok 2022. Náležite zohľadnila záväzok z Porta k ďalšiemu vykonávaniu Európskeho piliera sociálnych práv vyhláseného Európskym parlamentom, Radou a Komisiou 17. novembra 2017, podpísaný 7. mája 2021. Európska rada 25. marca 2022 schválila priority ročného prieskumu udržateľného rastu na rok 2022. Komisia 24. novembra 2021 prijala na základe nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 ([3]) aj správu o mechanizme varovania, v ktorej Luxembursko neurčila za jeden z členských štátov, vo vzťahu ku ktorým bude potrebné vykonať hĺbkové preskúmanie. V ten istý deň Komisia prijala aj odporúčanie na odporúčanie Rady o hospodárskej politike eurozóny a návrh spoločnej správy o zamestnanosti na rok 2022, v ktorej sa analyzuje vykonávanie usmernení pre politiky zamestnanosti a zásad Európskeho piliera sociálnych práv. Rada prijala 5. apríla 2022 odporúčanie o hospodárskej politike eurozóny ([4]) (ďalej len „odporúčanie na rok 2022 týkajúce sa eurozóny“) a 14. marca 2022 spoločnú správu o zamestnanosti.

([1]) Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1.
([2]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17).
([3]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 zo 16. novembra 2011 o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh (Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 25).
([4]) Odporúčanie Rady z 5. apríla 2022 o hospodárskej politike eurozóny (Ú. v. EÚ C 153, 7.4.2022, s. 1).

(3) Invázia Ruska na Ukrajinu, ktorá nasledovala po globálnej pandémii, výrazne zmenila geopolitický a hospodársky kontext. Vplyv tejto invázie na hospodárstva členských štátov sa prejavil okrem iného vyššími cenami energií, potravín a surovín a horšími vyhliadkami rastu. Vyššie ceny energií zaťažujú predovšetkým najzraniteľnejšie domácnosti, ktoré žijú v energetickej chudobe alebo sú ňou ohrozené, ako aj podniky, ktoré najviac pociťujú prudký nárast cien energií. Okrem toho Únia zažíva bezprecedentný prílev ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny. Vplyv hospodárskych dôsledkov útočnej vojny Ruska sa v členských štátoch prejavuje v rôznej miere. V tejto súvislosti bola vykonávacím rozhodnutím Rady (EÚ) 2022/382 ([5]) dňa 4. marca 2022 prvýkrát aktivovaná smernica Rady 2001/55/ES ([6]), ktorou sa vysídleným osobám z Ukrajiny udeľuje právo na oprávnený pobyt v Únii, ako aj prístup k vzdelávaniu a odbornej príprave, na trh práce, k zdravotnej starostlivosti, bývaniu a sociálnemu zabezpečeniu.

(4) Vzhľadom na rýchlo sa meniacu hospodársku a geopolitickú situáciu bude európsky semester v roku 2022 pokračovať v rozsiahlej koordinácii hospodárskych politík a politík zamestnanosti a zároveň sa bude vyvíjať v súlade s požiadavkami na vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako sa uvádza v ročnom prieskume udržateľného rastu na rok 2022. Na plnenie priorít jednotlivých politík v rámci európskeho semestra je nevyhnutné, aby sa vykonávali prijaté plány obnovy a odolnosti, keďže tieto plány riešia všetky príslušné odporúčania pre jednotlivé krajiny vydané v cykloch európskeho semestra 2019 a 2020 alebo ich významnú podskupinu. Odporúčania pre jednotlivé krajiny na roky 2019 a 2020 sú naďalej rovnako relevantné aj pre plány obnovy a odolnosti, ktoré boli revidované, aktualizované alebo zmenené v súlade s článkami 14, 18 a 21 nariadenia (EÚ) 2021/241, a to popri akýchkoľvek iných odporúčaniach pre jednotlivé krajiny vydaných do dátumu predloženia takýchto revidovaných, aktualizovaných alebo zmenených plánov.

(5) Všeobecná únikové doložka Paktu stability a rastu je aktívna od marca 2020. Komisia vo svojom oznámení z 3. marca 2021 s názvom „Rok od vypuknutia pandémie COVID-19: reakcia v oblasti fiškálnej politiky“ vyjadrila názor, že rozhodnutie o deaktivácii alebo pokračovaní v uplatňovaní všeobecnej únikovej doložky by sa malo prijať po celkovom posúdení stavu hospodárstva, pričom kľúčovým kvantitatívnym kritériom by mala byť úroveň hospodárskej činnosti v Únii alebo eurozóne v porovnaní s predkrízovými úrovňami (z konca roku 2019). Zvýšená neistota a výrazné riziká horšieho než očakávaného vývoja v súvislosti s hospodárskym výhľadom v kontexte vojny v Európe, bezprecedentné zvyšovanie cien energií a pokračujúce narušenia dodávateľských reťazcov si vyžadujú predĺženie uplatňovania všeobecnej únikovej doložky Paktu stability a rastu aj v roku 2023.

(6) V súlade s prístupom uvedeným v odporúčaní Rady z 18. júna 2021 ([7]), ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Luxemburska na rok 2021, sa celkové zámery fiškálnej politiky v súčasnosti najlepšie merajú ako zmena primárnych výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19), ale so započítaním výdavkov financovaných z nenávratnej podpory (grantov) z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie, vo vzťahu k strednodobému potenciálnemu rastu ([8]). Nad rámec celkových zámerov fiškálnej politiky a s cieľom posúdiť, či je vnútroštátna fiškálna politika obozretná a či jej zloženie prispieva k udržateľnej obnove v súlade so zelenou a digitálnou transformáciou, sa pozornosť venuje aj vývoju primárnych bežných výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19) a investícií financovaných z vnútroštátnych zdrojov ([9]).

([5]) Vykonávacie rozhodnutie Rady (EÚ) 2022/382 zo 4. marca 2022, ktorým sa konštatuje skutočnosť, že došlo k hromadnému prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny v zmysle článku 5 smernice 2001/55/ES, a zavádza sa dočasná ochrana (Ú. v. EÚ L 71, 4.3.2022, s. 1).

([6]) Smernica Rady 2001/55/ES z 20. júla 2001 o minimálnych štandardoch na poskytovanie dočasnej ochrany v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb a o opatreniach na podporu rovnováhy úsilia medzi členskými štátmi pri prijímaní takýchto osôb a znášaní z toho vyplývajúcich dôsledkov (Ú. v. ES L 212, 7.8.2001, s. 12).

([7]) Odporúčanie Rady z 18. júna 2021, ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Luxemburska na rok 2021 (Ú. v. EÚ C 304, 29.7.2021, s. 73).

([8]) Odhady týkajúce sa zámerov fiškálnej politiky a ich zložiek uvedené v tomto odporúčaní sú odhady Komisie založené na predpokladoch, z ktorých vychádza prognóza Komisie z jari 2022. Komisiou odhadovaný strednodobý potenciálny rast nezahŕňa pozitívny vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a ktoré môžu posilniť potenciálny rast.

([9]) Nie sú financované z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie.

(7) Komisia 2. marca 2022 prijala oznámenie poskytujúce všeobecné usmernenia v oblasti fiškálnej politiky na rok 2023 (ďalej len „fiškálne usmernenia“) a ktorého cieľom bolo podporiť prípravu programov stability a konvergenčných programov členských štátov, a tým posilniť koordináciu politík. Komisia konštatovala, že na základe makroekonomického výhľadu zimnej prognózy z roku 2022 bude v roku 2023 zrejme vhodné prejsť z podporných súhrnných zámerov fiškálnej politiky z rokov 2020 – 2022 na všeobecne neutrálne súhrnné zámery fiškálnej politiky, pričom treba pohotovo reagovať na vyvíjajúcu sa hospodársku situáciu. Komisia oznámila, že fiškálne odporúčania na rok 2023 by mali byť pre jednotlivé členské štáty aj naďalej diferencované, pričom by sa v nich mali zohľadňovať možné cezhraničné účinky presahovania. Komisia vyzvala členské štáty, aby usmernenia zohľadnili vo svojich programoch stability a konvergenčných programoch. Komisia sa zaviazala, že bude pozorne monitorovať hospodársky vývoj a podľa potreby upraví svoje politické usmernenia, a to najneskôr v rámci jarného balíka európskeho semestra koncom mája 2022.

(8) Pokiaľ ide o fiškálne usmernenia, vo fiškálnych odporúčaniach na rok 2023 je zohľadnený zhoršený hospodársky výhľad, zvýšená neistota a ďalšie riziká horšieho než očakávaného vývoja, ako aj vyššia inflácia v porovnaní so zimnou prognózou Komisie z roku 2022. Na základe uvedených skutočností je v rámci fiškálnej reakcie nutné zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti, ako aj prostredníctvom cielených a dočasných opatrení zachovať kúpnu silu najzraniteľnejších domácností s cieľom zmierniť vplyv zvýšenia cien energií a pomôcť obmedziť inflačné tlaky vyplývajúce z druhotných účinkov. Fiškálna politika musí zostať pružná, aby sa prispôsobila rýchlo sa vyvíjajúcim okolnostiam vrátane výziev vyplývajúcich z útočnej vojny Ruska proti Ukrajine, pokiaľ ide o obranu a bezpečnosť, a musí byť diferencovaná v jednotlivých členských štátoch v závislosti od ich fiškálnej a hospodárskej situácie, a to aj z hľadiska ich expozície voči kríze a prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny.

(9) V súlade s článkom 18 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2021/241 Luxembursko predložilo Komisii 30. apríla 2021 svoj národný plán obnovy a odolnosti. Komisia podľa článku 19 nariadenia (EÚ) 2021/241 posúdila relevantnosť, efektívnosť, účinnosť a koherentnosť plánu obnovy a odolnosti, a to v súlade s usmerneniami pre posudzovanie stanovenými v prílohe V k uvedenému nariadeniu. Rada 13. júla 2021 prijala vykonávacie rozhodnutie o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Luxemburska ([10]). Uvoľnenie splátok je podmienené prijatím rozhodnutia Komisie v súlade s článkom 24 ods. 5 nariadenia (EÚ) 2021/241, v ktorom sa uvedie, že Luxembursko uspokojivo splnilo príslušné míľniky a ciele stanovené vo vykonávacom rozhodnutí Rady. Keď sa hovorí o uspokojivom splnení, predpokladá sa, že v súvislosti s predchádzajúcimi míľnikmi a cieľmi, ktoré už boli dosiahnuté, nedošlo k zvratu.

(10) Luxembursko predložilo 29. apríla 2022 svoj národný program reforiem na rok 2022 a svoj program stability na rok 2022 v súlade s článkom 4 nariadenia (ES) č. 1466/97. Obidva programy sa s cieľom zohľadniť prepojenia medzi nimi posudzovali spoločne. V súlade s článkom 27 nariadenia (EÚ) 2021/241 sa v národnom programe reforiem na rok 2022 zohľadňujú aj polročné správy Luxemburska o pokroku dosiahnutom pri vykonávaní jeho plánu obnovy a odolnosti.

(11) Komisia 23. mája 2022 uverejnila správu o Luxembursku na rok 2022. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Luxembursko dosiahlo pri plnení príslušných odporúčaní pre danú krajinu prijatých Radou v rokoch 2019, 2020 a 2021, a na základe hodnotiacej tabuľky obnovy a odolnosti sa zhodnotilo vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Luxemburskom. Na základe tejto analýzy sa v správe o krajine identifikovali nedostatky v súvislosti s tými výzvami, ktoré plán obnovy a odolnosti nerieši alebo ich rieši len čiastočne, ako aj v súvislosti s novými a vznikajúcimi výzvami vrátane výziev vyplývajúcich z invázie Ruska na Ukrajinu. Okrem toho sa v nej posudzoval pokrok Luxemburska pri vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv a pri dosahovaní hlavných cieľov Únie v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby, ako aj pokrok pri dosahovaní cieľov Organizácie Spojených národov v oblasti udržateľného rozvoja.

([10]) ST 10155/2021.

(12) Rada vo svojom odporúčaní z 20. júla 2020 ([11]) odporučila Luxembursku, aby v súlade so všeobecnou únikovou doložkou prijalo v rokoch 2020 a 2021 všetky potrebné opatrenia na účinné riešenie pandémie COVID-19, posilnenie hospodárstva a podporu následnej obnovy. Zároveň mu odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálne politiky zamerané na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie udržateľnosti dlhovej služby pri súčasnom zvyšovaní investícií. Podľa údajov overených Eurostatom sa saldo verejných financií Luxemburska znížilo z deficitu dosahujúceho 3,4 % HDP v roku 2020 na prebytok vo výške 0,9 % HDP v roku 2021. V rámci reakcie fiškálnej politiky Luxembursko v roku 2021 podporovalo obnovu hospodárstva, pričom objem dočasných núdzových opatrení sa znížil z 2,4 % HDP v roku 2020 na 0,7 % HDP. Opatrenia, ktoré Luxembursko prijalo v roku 2021, boli v súlade s odporúčaním Rady z 20. júla 2020. Diskrečné rozpočtové opatrenia, ktoré vláda prijala v rokoch 2020 a 2021, boli dočasné alebo vyvážené kompenzačnými opatreniami. Podľa údajov overených Eurostatom sa verejný dlh znížil z 24,8 % HDP v roku 2020 na 24,4 % HDP v roku 2021.

(13) Makroekonomický scenár, z ktorého vychádzajú rozpočtové prognózy, je v roku 2022 opatrný a na nasledujúce obdobie realistický. V programe stability na rok 2022 sa predpokladá, že reálny HDP sa v roku 2022 zvýši o 1,4 % a v roku 2023 o 2,9 %. Na porovnanie, v prognóze Komisie z jari 2022 sa predpokladá rast reálneho HDP na úrovni 2,2 % v roku 2022 a 2,7 % v roku 2023. Rozdiel 0,8 percentuálneho bodu v roku 2022 je spôsobený najmä vyššími očakávaniami v oblasti investícií a kladným príspevkom čistého vývozu k rastu reálneho HDP v prognóze Komisie z jari 2022. Vláda vo svojom programe stability na rok 2022 očakáva, že celkové saldo sa zníži na deficit 0,7 % HDP v roku 2022 a na 0,4 % HDP v roku 2023. Pokles v roku 2022 odráža najmä vyššie výdavky na odmeny zamestnancov, investície a sociálne dávky, zatiaľ čo na strane príjmov sa predpokladá pokles bežných daní z príjmu a majetku. Podľa programu stability na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP sa v roku 2022 zvýši na 25,4 % a v roku 2023 na 25,8 %. Na základe opatrení v príslušných oblastiach politiky, ktoré boli známe k dátumu uzávierky prognózy, sa v prognóze Komisie z jari 2022 predpokladá deficit verejných financií na úrovni 0,1 % HDP v roku 2022 a prebytok 0,1 % HDP v roku 2023. Podľa prognózy Komisie z jari 2022 by mal byť pomer verejného dlhu k HDP nižší a dosiahnuť úroveň 24,7 % v roku 2022 a úroveň 25,1 % v roku 2023. Podľa prognózy Komisie z jari 2022 sa strednodobý (desaťročný priemerný) rast potenciálneho HDP odhaduje na 2,6 %. Tento odhad však nepočíta s vplyvom reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a môžu zvýšiť potenciálny rast Luxemburska.

(14) Vláda v roku 2022 postupne zrušila väčšinu opatrení prijatých v reakcii na krízu COVID-19, takže sa predpokladá, že objem dočasných núdzových opatrení klesne z 0,7 % HDP v roku 2021 na 0,1 % HDP v roku 2022. Deficit verejných financií je ovplyvnený opatreniami prijatými na zmiernenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu zvýšenia cien energie, ktoré sa v prognóze Komisie z jari 2022 odhadujú na 0,8 % HDP v roku 2022 a 0,2 % HDP v roku 2023 ([12]). Tieto opatrenia pozostávajú najmä z daňových úverov na energie, zo sociálnych transferov pre chudobnejšie domácnosti, zníženia nepriamych daní zo spotreby energie a z dotácií na výrobu. Zároveň sa dosiahla dohoda so sociálnymi partnermi o odložení očakávaného spustenia mechanizmu inflačnej indexácie z leta 2022 na apríl 2023 a akejkoľvek následnej tranže najskôr na apríl 2024. Tieto opatrenia boli oznámené ako prevažne dočasné. Ak však ceny energie zostanú zvýšené aj v roku 2023, niektoré z nich by sa mohli uplatňovať aj naďalej. Niektoré z týchto opatrení nie sú cielené, najmä celoplošné zníženie spotrebných daní z pohonných hmôt v roku 2022. Deficit verejných financií je ovplyvnený aj nákladmi na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny, pričom v prognóze Komisie z jari 2022 sa predpokladá, že v roku 2022 dosiahnu 0,1 % HDP a v roku 2023 budú na úrovni 0,2 % HDP ([13]).

(15) Rada vo svojom odporúčaní z 18. júna 2021 odporučila, aby Luxembursko v roku 2022 pokračovalo v podporných zámeroch fiškálnej politiky vrátane tých, ktoré vyplývajú z impulzu poskytnutého Mechanizmom na podporu obnovy a odolnosti, a aby zachovalo investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Rada zároveň Luxembursku odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie fiškálnej udržateľnosti v strednodobom horizonte a aby súčasne zvyšovalo investície s cieľom posilniť rastový potenciál.

([11]) Odporúčanie Rady z 20. júla 2020, ktoré sa týka národného programu reforiem Luxemburska na rok 2020 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Luxemburska na rok 2020 (Ú. v. EÚ C 282, 26.8.2020, s. 101).

([12]) Tieto údaje predstavujú úroveň ročných rozpočtových nákladov na uvedené opatrenia prijaté od jesene 2021, a to vrátane bežných príjmov a výdavkov, ako aj prípadných opatrení v oblasti kapitálových výdavkov.

([13]) Predpokladá sa, že do konca roka 2022 sa celkový počet osôb vysídlených z Ukrajiny prichádzajúcich do Únie postupne zvýši na 6 miliónov, pričom ich geografické rozloženie je odhadnuté na základe veľkosti existujúcej diaspóry, relatívneho počtu obyvateľov prijímajúceho členského štátu a skutočného rozmiestnenia vysídlených osôb z Ukrajiny v rámci Únie v marci 2022. Pokiaľ ide o rozpočtové náklady na osobu, odhady vychádzajú z mikrosimulačného modelu Spoločného výskumného centra Komisie s názvom Euromod, pričom sa zohľadňujú tak peňažné transfery, na ktoré ľudia môžu mať nárok, ako aj vecné dávky, ako je vzdelávanie a zdravotná starostlivosť.

(16) Podľa prognózy Komisie z jari 2022, ako aj informácií uvedených v programe stability Luxemburska na rok 2022 sa predpokladá, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2022 podporné a dosiahnu úroveň – 1,3 % HDP, čo je v súlade s odporúčaním Rady ([14]). Luxembursko plánuje pokračovať v podpore obnovy aj tým, že bude využívať Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií v súlade s odporúčaním Rady. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti má byť v porovnaní s rokom 2021 naďalej stabilný. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2022 predstavovať expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky vo výške 0,1 percentuálneho bodu HDP ([15]). Luxembursko preto plánuje v súlade s odporúčaním Rady zachovať investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2022 predstavovať expanzívny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 1,2 percentuálneho bodu. Tento významný expanzívny príspevok zahŕňa dodatočný vplyv opatrení na riešenie hospodárskeho a sociálneho dosahu zvýšenia cien energie (0,5 % HDP), ako aj náklady na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny (0,1 % HDP), pričom sa predpokladá, že k rastu čistých bežných výdavkov prispejú aj vyššie odmeny zamestnancov a sociálne transfery (0,3 % HDP).

(17) V prognóze Komisie z jari 2022 sa uvádza, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2023 za predpokladu nezmenenej politiky predstavovať + 0,5 % HDP ([16]). Predpokladá sa, že Luxembursko bude v roku 2023 naďalej využívať granty v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií na podporu obnovy. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2023 predstavovať expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,1 % HDP ([17]). Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2023 predstavovať reštriktívny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,5 percentuálneho bodu. Zahŕňa to vplyv postupného rušenia opatrení na riešenie zvýšených cien energie (0,3 % HDP).

(18) V programe stability na rok 2022 sa očakáva, že deficit verejných financií postupne klesne na úroveň 0,3 % HDP v roku 2024, pričom do roku 2025 má klesnúť na 0,2 % HDP. Saldo verejných financií má teda počas časového rámca programu stability na rok 2022 zostať pod úrovňou 3 % HDP. V týchto prognózach sa predpokladajú mierne vyššie príjmy a stabilné výdavky vyjadrené ako percentuálny podiel HDP. Podľa programu stability na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP sa bude do roku 2025 zvyšovať, a to konkrétne tak, že v roku 2024 sa zvýši na úroveň 26,2 % a v roku 2025 sa stabilizuje na tej istej úrovni. Podľa analýzy Komisie sa zdá, že riziká v oblasti udržateľnosti dlhovej služby sú v strednodobom horizonte nízke.

(19) Kríza COVID-19 mala menší vplyv na verejné financie ako v iných členských štátoch a príslušné ukazovatele sa podľa očakávaní majú v roku 2022 zlepšiť. Dosah demografických trendov na verejné výdavky sa však v nasledujúcich desaťročiach zintenzívni. Dôvodom je najmä to, že v dôsledku starnutia obyvateľstva a spomalenia čistých migračných tokov sa očakáva, že počet dôchodcov na pracovníka bude neustále rásť. V rámci scenára nezmenenej politiky bude Luxembursko z hľadiska podielu na HDP do roku 2070 čeliť jednému z najvýraznejších zvýšení výdavkov na dôchodky v Únii. To by viedlo k tomu, že výdavky na dôchodky by predstavovali približne 18 % HDP (v porovnaní s 9 % v roku 2019) a patrili by tak medzi najvyššie v Únii. V dôsledku toho sa výrazne zvýši verejný dlh, čo ohrozí dlhodobú udržateľnosť verejných financií. Zvýšenie skutočného veku odchodu do dôchodku by malo najpriaznivejší makroekonomický vplyv, keďže tento faktor má najväčší potenciál znížiť výdavky na dôchodky. Vyššia miera zamestnanosti starších pracovníkov by zasa podporila aj hospodársky rast. V pláne obnovy a odolnosti sa nerieši dlhodobá udržateľnosť dôchodkového systému ani negatívne účinky systémov predčasného odchodu do dôchodku a finančné stimuly na skorší odchod z trhu práce, čo vysvetľuje nízku mieru zamestnanosti starších pracovníkov. Včasné začatie uskutočňovania reforiem, ktorých cieľom je obmedziť systémy predčasného odchodu do dôchodku a pozmeniť preferencie starších pracovníkov k dlhšiemu zotrvaniu v zamestnaní, by umožnilo postupné vykonávanie, čím by sa zvýšila medzigeneračná spravodlivosť.

([14]) Záporné znamienko ukazovateľa znamená, že rast primárnych výdavkov je vyšší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na expanzívnu fiškálnu politiku.

([15]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať reštriktívny príspevok vo výške 0,1 percentuálneho bodu HDP.

([16]) Kladné znamienko ukazovateľa naopak znamená, že rast primárnych výdavkov je nižší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na reštriktívnu fiškálnu politiku.

([17]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať reštriktívny príspevok vo výške 0,2 percentuálneho bodu HDP.

(20) Boj proti agresívnemu daňovému plánovaniu v Únii má zásadný význam z hľadiska: i) predchádzania narušenia hospodárskej súťaže medzi podnikmi; ii) zabezpečenia spravodlivého zaobchádzania s daňovníkmi; a iii) ochrany verejných financií. Luxembursko je malé otvorené hospodárstvo s rozsiahlym integrovaným finančným sektorom, čo vo veľkej miere vysvetľuje existenciu veľkých finančných tokov. Tieto veľké finančné toky však odrážajú aj skutočnosť, že v krajine sú silne zastúpené spoločnosti pod zahraničnou kontrolou, ktoré sú zapojené do financovania a finančného hospodárenia v rámci skupiny. Mimoriadne obavy vzbudzuje absencia zrážkových daní – alebo rovnocenných opatrení týkajúcich sa platieb úrokov a licenčných poplatkov do jurisdikcií s nízkym alebo nulovým zdanením mimo krajín uvedených na zozname Únie obsahujúcom nespolupracujúce jurisdikcie ([18]). Odchádzajúce platby úrokov a licenčných poplatkov od spoločností so sídlom v Luxembursku do jurisdikcií mimo EÚ by mohli podliehať malému alebo žiadnemu zdaneniu, ak by sa tieto platby v prijímajúcej jurisdikcii nezdaňovali alebo ak by sa zdaňovali na nízkej úrovni. Luxembursko podniklo určité kroky na boj proti agresívnemu daňovému plánovaniu. Doteraz však boli opatrenia obmedzené a nedostatočné na to, aby riešili problém odchádzajúcich platieb v daňovom systéme, ktoré by nadnárodné spoločnosti mohli využiť na agresívne daňové plánovanie.

(21) V súlade s článkom 19 ods. 3 písm. b) nariadenia (EÚ) 2021/241 a kritériom 2.2 prílohy V k uvedenému nariadeniu plán obnovy a odolnosti zahŕňa rozsiahly súbor vzájomne sa posilňujúcich reforiem a investícií s orientačným harmonogramom vykonávania, ktoré sa má dokončiť do 31. augusta 2026. Tieto reformy a investície prispievajú k riešeniu všetkých hospodárskych a sociálnych výziev uvedených v odporúčaniach pre danú krajinu, ktoré Rada v rámci európskeho semestra v rokoch 2019 a 2020 adresovala Luxembursku, alebo ich významnej podskupiny, ako aj k plneniu všetkých odporúčaní pre danú krajinu vydaných pred dátumom prijatia plánu obnovy a odolnosti. Tieto výzvy sa týkajú najmä odolnosti systému zdravotnej starostlivosti, začlenenia na trh práce a investícií do zelenej a digitálnej transformácie, ako aj nedostatku cenovo dostupného bývania a inštitucionálnej odolnosti rámca boja proti praniu špinavých peňazí. Plán obnovy a odolnosti zahŕňa opatrenia na zvýšenie verejnej ponuky cenovo dostupného bývania. Zahŕňa aj investície do výroby energie z obnoviteľných zdrojov a udržateľnej dopravy, čím pomáha postupne dekarbonizovať hospodárstvo. Digitálne verejné služby a rozsiahly verejný projekt v oblasti výskumu a inovácií zameraný na kvantové komunikačné technológie by v strednodobom horizonte podporili obchodné investície a rast produktivity. Pokiaľ ide o boj proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu, plán obnovy a odolnosti zahŕňa kombináciu opatrení na zlepšenie transparentnosti a posilnenie rámca pre dohľad nad poskytovateľmi finančných služieb. Stratégia v oblasti zručností a programy odbornej prípravy stanovené v pláne obnovy a odolnosti vrátane osobitného cieľa pre starších pracovníkov by mali pomôcť zlepšiť začlenenie na trh práce.

(22) Očakáva sa, že vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Luxemburska prispeje k ďalšiemu pokroku v oblasti zelenej a digitálnej transformácie. Opatrenia na podporu cieľov v oblasti klímy v Luxembursku predstavujú 61 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti, zatiaľ čo opatrenia na podporu digitálnych cieľov predstavujú 32 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti. Plnohodnotné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti v súlade s príslušnými míľnikmi a cieľmi pomôže Luxembursku rýchlo sa zotaviť z dôsledkov krízy COVID-19 a zároveň posilní jeho odolnosť. Pre úspešné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti, ako aj iných hospodárskych politík a politík zamestnanosti, ktoré presahujú rámec plánu obnovy a odolnosti, je naďalej dôležité systematické zapojenie sociálnych partnerov a iných príslušných zainteresovaných strán, ktorým sa má zabezpečiť všeobecná zodpovednosť za celkový program v danej oblasti politiky.

(23) Luxembursko ešte nepredložilo partnerskú dohodu ani ostatné programy politiky súdržnosti stanovené v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 ([19]). V súlade s nariadením (EÚ) 2021/1060 má Luxembursko pri programovaní fondov politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027 zohľadniť príslušné odporúčania pre danú krajinu. Predstavuje to predpoklad na zlepšenie účinnosti a maximalizáciu pridanej hodnoty finančnej podpory, ktorá sa má získať z fondov politiky súdržnosti, ako aj podporu koordinácie, komplementárnosti a koherentnosti medzi týmito fondmi politiky súdržnosti a inými nástrojmi a fondmi Únie. Úspešné vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako aj programov politiky súdržnosti závisí aj od odstránenia prekážok brániacich investíciám na podporu zelenej a digitálnej transformácie a vyváženého územného rozvoja.

([18]) Závery Rady z 24. februára 2022 o revidovanom zozname EÚ obsahujúcom jurisdikcie, ktoré nespolupracujú na daňové účely (Ú. v. EÚ C 103, 3.2.2022, s. 1).

([19]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 z 24. júna 2021, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde, Fonde na spravodlivú transformáciu a Európskom námornom, rybolovnom a akvakultúrnom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl, migráciu a integráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 159).

(24) Nad rámec hospodárskych a sociálnych výziev, ktoré sa riešia v pláne obnovy a odolnosti, Luxembursko čelí viacerým ďalším výzvam, a to predovšetkým v súvislosti s rastúcou nerovnosťou vo vzdelávacom systéme. Vzdelávací systém Luxemburska sa vyznačuje používaním troch jazykov, v ktorých prebieha vzdelávanie (luxemburčiny, nemčiny a francúzštiny), ako aj vysokým počtom žiakov z rozličného sociálno-ekonomického a jazykového prostredia. Výsledky medzinárodných testov naznačujú, že základné zručnosti žiakov sú nižšie než priemer Únie a sú úzko prepojené so sociálno-ekonomickým a jazykovým prostredím žiakov. V prieskume Programu pre medzinárodné hodnotenie žiakov (PISA) z roku 2018, ktorý uskutočnila Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj, Luxembursko zaznamenalo jeden z najväčších rozdielov v hodnotení medzi zvýhodnenými a znevýhodnenými študentmi v Únii, pokiaľ ide o čítanie. Nerovnosti prehlbuje viacjazyčné vzdelávanie a spôsob, akým sú žiaci v ranom štádiu rozdelení do rôznych smerov výučby. Vzdelávací systém neposkytuje všetkým žiakom dostatočné viacjazyčné a základné zručnosti na uspokojenie potrieb trhu práce v krajine. Individualizovaná podpora žiakov by pomohla dosiahnuť plný rozvojový potenciál a celkové začlenenie všetkých študentov. V súlade so závermi národného strediska pre monitorovanie kvality škôl z roku 2020 existuje priestor na zlepšenie riadenia vzdelávacieho systému prostredníctvom ďalšieho rozvoja hodnotiacich nástrojov a merateľných cieľov, ktoré by podporili kvalitu a rovnosť príležitostí tak po formálnej, ako aj neformálnej stránke vzdelávacieho systému.

(25) Vzhľadom na mandát hláv štátov, resp. predsedov vlád Únie, ktorý je stanovený vo vyhlásení z Versailles, je cieľom návrhu Komisie pre REPowerEU čo najskôr ukončiť závislosť Únie od dovozu fosílnych palív z Ruska. Na tento účel Komisia plánuje v dialógu s členskými štátmi určiť najvhodnejšie projekty, investície a reformy na vnútroštátnej úrovni, regionálnej úrovni a na úrovni Únie. Cieľom týchto opatrení je znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív a prejsť na dovoz fosílnych palív z iných krajín, než je Rusko.

(26) Energetický systém Luxemburska sa vyznačuje vysokou závislosťou od dovozu a závislosťou od fosílnych palív. Podľa údajov z roku 2020 ([20]) je Luxembursko najväčším čistým dovozcom energie v pomere k počtu obyvateľov v Únii. Takmer úplne závisí od dovozu primárnej energie s mierou závislosti 92,5 %. Prevládajúcimi primárnymi zdrojmi energie sú ropa a plyn; ropa predstavuje 68,5 % spotreby energie a plyn 17,8 %. Luxembursko nedováža žiadnu ropu z Ruska, zatiaľ čo priemer Únie predstavuje v prípade dovozu ropy 26 %. Rusko je však stále relatívne významným zdrojom dovozu plynu, keďže zabezpečuje 27 % dovozu zemného plynu do Luxemburska, hoci je to pod priemerom Únie, ktorý predstavuje 44 %. Luxembursko integrovalo svoju plynárenský trh s plynárenským trhom Belgicka. Pokiaľ ide o elektrinu, hoci v krátkodobom horizonte neexistujú žiadne významné prekážky, prechod na energiu z obnoviteľných zdrojov si bude vyžadovať ďalšie investície, najmä pokiaľ ide o posilnenie a modernizáciu siete. Dopyt po plyne v priemysle v posledných rokoch stagnoval a v komerčnom sektore mierne rástol. Za najväčším rastom spotreby plynu stál nárast spotreby v bytovom sektore. Luxembursko musí riešiť problém nedostatočnej ponuky bývania a zároveň dosiahnuť svoje ciele v oblasti energetiky a klímy. Takisto treba obnoviť existujúci fond budov. Sektor obytných budov a ich obnovy disponuje 20,8 % celkového potenciálu úspor energie (z hľadiska GWh), čo znamená, že predstavuje druhý najväčší zdroj kumulatívneho potenciálu úspor energie do roku 2030. Luxembursko zvýšilo svoj podiel energie z obnoviteľných zdrojov z 5 % v roku 2015 na 12 % v roku 2020. Napriek tomu stále patrí k členským štátom s najnižším podielom. Luxembursko potrebuje rázne opatrenia, aby do roku 2030 dosiahlo svoje ciele v oblasti energetiky, t. j. zabezpečiť 25 % energie z obnoviteľných zdrojov a znížiť konečnú spotrebu energie o 40 % až 44 % oproti roku 2007. V tejto súvislosti budú zohrávať kľúčovú úlohu obce. Dopravné preťaženie ciest má negatívny vplyv na hospodárstvo a environmentálnu udržateľnosť, zatiaľ čo doprava sa významne podieľa na spotrebe ropy a vytvára 59 % celkových emisií skleníkových plynov oproti priemeru Únie, ktorý bol v roku 2019 na úrovni 24 %.

Opatrenia zamerané na efektívnejšiu a udržateľnejšiu dopravu tak môžu výrazne pomôcť znížiť závislosť od ropy. To sa odráža v národnom energetickom a klimatickom pláne Luxemburska, ktorého cieľom je do roku 2030 dosiahnuť 40 % zastúpenie elektrických a dobíjateľných vozidiel. Luxembursko si stanovilo cieľ stať sa do roku 2050 klimaticky neutrálnou krajinou. Na to, aby Luxembursko dosiahlo súlad s cieľmi balíka „Fit for 55“, bude potrebné ďalšie zvýšenie ambícií v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov a zvyšovanie obnoviteľných zdrojov energie a energetickej efektívnosti.

(27) Hoci zrýchlenie prechodu ku klimatickej neutralite a odklonu od fosílnych palív bude mať v niektorých odvetviach za následok značné náklady na reštrukturalizáciu, Luxembursko môže v rámci politiky súdržnosti využiť Mechanizmus spravodlivej transformácie, aby zmiernilo sociálno-ekonomický dosah tohto prechodu. Luxembursko môže okrem toho využiť Európsky sociálny fond plus zriadený nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 ([21]) na zlepšenie pracovných príležitostí a posilnenie sociálnej súdržnosti.

([20]) Eurostat (2020), podiel dovozu z Ruska na celkovom dovoze zemného plynu, resp. ropy. Pokiaľ ide o priemer EÚ27, celkový dovoz je založený na dovoze z krajín mimo EÚ27. V prípade Luxemburska celkový dovoz zahŕňa obchod v rámci EÚ.

([21]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 z 24. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európsky sociálny fond plus (ESF+) a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 1296/2013 (Ú. v. EÚ L 231 30.6.2021, s. 21).

(28) Rada na základe posúdenia Komisie preskúmala program stability na rok 2022 a jej stanovisko ([22]) je zohľadnené v odporúčaní 1.

(29) Vzhľadom na úzke prepojenia medzi ekonomikami členských štátov eurozóny a ich kolektívny príspevok k fungovaniu hospodárskej a menovej únie Rada odporučila, aby členské štáty eurozóny aj prostredníctvom svojich plánov obnovy a odolnosti prijali opatrenia, ktorými vykonajú odporúčania uvedené v odporúčaní na rok 2022. V prípade Luxemburska je to zohľadnené najmä v odporúčaniach 1, 2 a 3,

TÝMTO ODPORÚČA, aby Luxembursko v rokoch 2022 a 2023 prijalo opatrenia s týmto cieľom:

1. v roku 2023 zabezpečiť, aby bol rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov v súlade s celkovo neutrálnymi zámermi politiky, pričom sa zohľadní pokračujúca dočasná a cielená podpora pre domácnosti a podniky, najviac pociťujú prudký nárast cien energií, a pre ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny; byť pripravené prispôsobiť súčasné výdavky vyvíjajúcej sa situácii; zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti s ohľadom na iniciatívu RePowerEU, okrem iného aj využitím Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie; v období po roku 2023 uskutočňovať fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií; zlepšiť dlhodobú udržateľnosť dôchodkového systému, najmä obmedzením predčasného odchodu do dôchodku a zvýšením miery zamestnanosti starších pracovníkov; prijať opatrenia na účinný boj proti agresívnemu daňovému plánovaniu, a to aj zabezpečením dostatočného zdanenia odchádzajúcich platieb úrokov a licenčných poplatkov do jurisdikcií s nulovým a nízkym zdanením;

2. pokračovať vo vykonávaní svojho plánu obnovy a odolnosti v súlade s míľnikmi a cieľmi uvedenými vo vykonávacom rozhodnutí Rady z 13. júla 2021; predložiť programové dokumenty politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027, aby sa mohli dokončiť príslušné rokovania s Komisiou a následne sa mohli tieto dokumenty začať vykonávať;

3. znížiť vplyv nerovností na výkonnosť žiakov a podporovať rovnaké príležitosti pre všetkých študentov vo vzdelávacom systéme;

4. znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív urýchlením zavádzania obnoviteľných zdrojov energie, zvýšením prenosovej kapacity elektrickej energie a investícií do energetickej efektívnosti v bytovom aj nebytovom sektore; podporovať obce pri vypracúvaní podrobných miestnych plánov zavádzania energie z obnoviteľných zdrojov vrátane veternej energie a fotovoltiky a systémov diaľkového vykurovania a chladenia; ďalej podporovať elektrifikáciu dopravy a investovať do sietí a infraštruktúr verejnej dopravy.

V Bruseli 12. júla 2022

Za Radu
predseda
Z. STANJURA

([22]) Podľa článku 5 ods. 2 nariadenia (ES) č. 1466/97.

ODPORÚČANIE RADY

z 12. júla 2022,

ktoré sa týka národného programu reforiem Maďarska na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Maďarska na rok 2022

(2022/C 334/17)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii [1], a najmä na jeho článok 9 ods. 2,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

(1) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 [2], ktorým sa zriadil Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, nadobudlo účinnosť 19. februára 2021. Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti poskytuje finančnú podporu na vykonávanie reforiem a investícií, pričom so sebou prináša fiškálny impulz financovaný Úniou. Prispieva k obnove hospodárstva a vykonávaniu udržateľných reforiem a investícií zvyšujúcich rast, najmä na podporu zelenej a digitálnej transformácie, a zároveň posilňuje odolnosť hospodárstiev členských štátov a ich potenciálny rast. Okrem toho prispieva aj k posilneniu udržateľných verejných financií a k podpore rastu a tvorby pracovných miest v strednodobom a dlhodobom horizonte. Maximálny finančný príspevok pre členský štát v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti bude aktualizovaný v júni 2022 v súlade s článkom 11 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2021/241.

(2) Komisia 24. novembra 2021 prijala ročný prieskum udržateľného rastu, čo znamenalo začiatok európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík na rok 2022. Náležite zohľadnila sociálny záväzok z Porta k ďalšiemu vykonávaniu Európskeho piliera sociálnych práv vyhláseného Európskym parlamentom, Radou a Komisiou 17. novembra 2017, podpísaný 7. mája 2021. Európska rada 25. marca 2022 schválila priority ročného prieskumu udržateľného rastu na rok 2022. Komisia 24. novembra 2021 prijala na základe nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 aj správu o mechanizme varovania, v ktorej neurčila Maďarsko za jeden z členských štátov, vo vzťahu ku ktorým bude potrebné hĺbkové preskúmanie. V ten istý deň Komisia prijala aj návrh spoločnej správy o zamestnanosti na rok 2022, v ktorej sa analyzuje vykonávanie usmernení pre politiky zamestnanosti a zásad Európskeho piliera sociálnych práv. Rada prijala spoločnú správu o zamestnanosti 14. marca 2022.

[1] Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1.

[2] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17).

(3) Invázia Ruska na Ukrajinu, ktorá nasledovala po globálnej pandémii, výrazne zmenila geopolitický a hospodársky kontext. Vplyv tejto invázie na hospodárstva členských štátov sa prejavil okrem iného vyššími cenami energií, potravín a surovín a horšími vyhliadkami rastu. Vyššie ceny energií veľmi negatívne ovplyvňujú predovšetkým najzraniteľnejšie domácnosti, ktoré žijú v energetickej chudobe alebo sú ňou ohrozené, ako aj podniky, ktoré najviac pociťujú prudký nárast cien energií. Okrem toho Únia zažíva bezprecedentný prílev ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny. Vplyv hospodárskych dôsledkov útočnej vojny Ruska sa v členských štátoch prejavuje v rôznej miere. V tejto súvislosti bola vykonávacím rozhodnutím Rady (EÚ) 2022/382 ([3]) dňa 4. marca 2022 prvýkrát aktivovaná smernica Rady 2001/55/ES ([4]), ktorou sa vysídleným osobám z Ukrajiny udeľuje právo na oprávnený pobyt v Únii, ako aj prístup k vzdelávaniu a odbornej príprave, na trh práce, k zdravotnej starostlivosti, bývaniu a sociálnemu zabezpečeniu. Maďarsku sa poskytuje mimoriadna podpora v rámci iniciatívy Kohézne opatrenia na podporu utečencov v Európe (CARE) a prostredníctvom ďalšieho predbežného financovania z programu Pomoc pri obnove v rámci politiky súdržnosti a pri obnove území v Európe (REACT-EU), aby mohlo urýchlene riešiť potreby súvisiace s prijímaním a integráciou ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny.

(4) Vzhľadom na rýchlo sa meniacu hospodársku a geopolitickú situáciu bude európsky semester v roku 2022 pokračovať vo svojej rozsiahlej koordinácii hospodárskych politík a politík zamestnanosti a zároveň sa bude vyvíjať v súlade s požiadavkami na vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako sa uvádza v ročnom prieskume udržateľného rastu na rok 2022. Na plnenie priorít jednotlivých politík v rámci európskeho semestra je nevyhnutné, aby sa vykonávali prijaté plány obnovy a odolnosti, keďže tieto plány riešia všetky príslušné odporúčania pre jednotlivé krajiny vydané v cykloch európskeho semestra 2019 a 2020 alebo ich významnú podskupinu. Odporúčania pre jednotlivé krajiny na roky 2019 a 2020 sú naďalej rovnako relevantné aj pre plány obnovy a odolnosti, ktoré boli revidované, aktualizované alebo zmenené v súlade s článkami 14, 18 a 21 nariadenia (EÚ) 2021/241, a to popri akýchkoľvek iných odporúčaniach pre jednotlivé krajiny vydaných do dátumu predloženia takýchto revidovaných, aktualizovaných alebo zmenených plánov.

(5) Všeobecná úniková doložka Paktu stability a rastu je aktívna od marca 2020. Komisia vo svojom oznámení z 3. marca 2021 s názvom „Rok od vypuknutia pandémie COVID-19: reakcia fiškálnej politiky“ vyjadrila názor, že rozhodnutie o deaktivácii alebo pokračovaní v uplatňovaní všeobecnej únikovej doložky by sa malo prijať po celkovom posúdení stavu hospodárstva, pričom kľúčovým kvantitatívnym kritériom by mala byť úroveň hospodárskej činnosti v Únii alebo eurozóne v porovnaní s predkrízovými úrovňami (z konca roku 2019). Zvýšená neistota a výrazné riziká horšieho než očakávaného vývoja v súvislosti s hospodárskym výhľadom v kontexte vojny v Európe, bezprecedentné zvyšovanie cien energií a pokračujúce narušenia dodávateľských reťazcov si vyžadujú predĺženie uplatňovania všeobecnej únikovej doložky Paktu stability a rastu aj v roku 2023.

(6) V súlade s prístupom uvedeným v odporúčaní Rady z 18. júna 2021 ([5]), ktorým sa predkladá stanovisko Rady konvergenčnému programu Maďarska na rok 2021, sa celkové zámery fiškálnej politiky v súčasnosti najlepšie merajú ako zmena primárnych výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19), ale so započítaním výdavkov financovaných z nenávratnej podpory (grantov) z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie, vo vzťahu k strednodobému potenciálnemu rastu ([6]). Nad rámec celkových zámerov fiškálnej politiky a s cieľom posúdiť, či je vnútroštátna fiškálna politika obozretná a či jej zloženie prispieva k udržateľnej obnove v súlade so zelenou a digitálnou transformáciou, sa pozornosť venuje aj vývoju primárnych bežných výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19) a investícií financovaných z vnútroštátnych zdrojov ([7]).

([3]) Vykonávacie rozhodnutie Rady (EÚ) 2022/382 zo 4. marca 2022, ktorým sa konštatuje skutočnosť, že došlo k hromadnému prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny v zmysle článku 5 smernice 2001/55/ES, a zavádza sa dočasná ochrana (Ú. v. EÚ L 71, 4.3.2022, s. 1).

([4]) Smernica Rady 2001/55/ES z 20. júla 2001 o minimálnych štandardoch na poskytovanie dočasnej ochrany v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb a o opatreniach na podporu rovnováhy úsilia medzi členskými štátmi pri prijímaní takýchto osôb a znášaní z toho vyplývajúcich dôsledkov (Ú. v. ES L 212, 7.8.2001, s. 12).

([5]) Odporúčanie Rady z 18. júna 2021, ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Maďarska na rok 2021 (Ú. v. EÚ C 304, 29.7.2021, s. 78).

([6]) Odhady týkajúce sa zámerov fiškálnej politiky a ich zložiek uvedené v tomto odporúčaní sú odhady Komisie založené na predpokladoch, z ktorých vychádza prognóza Komisie z jari 2022. Komisiou odhadovaný strednodobý potenciálny rast nezahŕňa pozitívny vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a ktoré môžu posilniť potenciálny rast.

([7]) Nie sú financované z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie.

(7) Komisia 2. marca 2022 prijala oznámenie poskytujúce všeobecné usmernenia v oblasti fiškálnej politiky na rok 2023 (ďalej len „fiškálne usmernenia“) a ktorého cieľom bolo podporiť prípravu programov stability a konvergenčných programov členských štátov, a tým posilniť koordináciu politík. Komisia konštatovala, že na základe makroekonomického výhľadu prognózy zo zimy 2022 bude v roku 2023 zrejme vhodné prejsť z podporných súhrnných zámerov fiškálnej politiky z rokov 2020 – 2022 na všeobecne neutrálne súhrnné zámery fiškálnej politiky, pričom treba pohotovo reagovať na vyvíjajúcu sa hospodársku situáciu. Komisia oznámila, že fiškálne odporúčania na rok 2023 by mali byť pre jednotlivé členské štáty aj naďalej diferencované, pričom by sa v nich mali zohľadňovať možné cezhraničné účinky presahovania. Komisia vyzvala členské štáty, aby usmernenia zohľadnili vo svojich programoch stability a konvergenčných programoch. Komisia sa zaviazala, že bude pozorne monitorovať hospodársky vývoj a podľa potreby upraví svoje politické usmernenia, a to najneskôr v rámci jarného balíka európskeho semestra koncom mája 2022.

(8) Pokiaľ ide o fiškálne usmernenia, vo fiškálnych odporúčaniach na rok 2023 je zohľadnený zhoršený hospodársky výhľad, zvýšená neistota a ďalšie riziká horšieho než očakávaného vývoja, ako aj vyššia inflácia v porovnaní s prognózou Komisie zo zimy 2022. Na základe uvedených skutočností je v rámci fiškálnej reakcie nutné zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti, ako aj prostredníctvom cielených a dočasných opatrení zachovať kúpnu silu najzraniteľnejších domácností s cieľom zmierniť vplyv zvýšenia cien energií a pomôcť obmedziť inflačné tlaky vyplývajúce z druhotných účinkov. Fiškálna politika musí zostať pružná, aby sa prispôsobila rýchlo sa vyvíjajúcim okolnostiam vrátane výziev vyplývajúcich z útočnej vojny Ruska proti Ukrajine, pokiaľ ide o obranu a bezpečnosť, a musí byť diferencovaná v jednotlivých členských štátoch v závislosti od ich fiškálnej a hospodárskej situácie, a to aj z hľadiska ich expozície voči kríze a prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny.

(9) Maďarsko predložilo 29. apríla 2022 národný program reforiem na rok 2022 a konvergenčný program na rok 2022. Obidva programy sa s cieľom zohľadniť prepojenia medzi nimi posudzovali spoločne.

(10) Komisia 23. mája 2022 uverejnila správu o krajine týkajúcu sa Maďarska na rok 2022. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Maďarsko dosiahlo pri plnení príslušných odporúčaní pre danú krajinu prijatých Radou v rokoch 2019, 2020 a 2021. Okrem toho sa v nej posudzoval pokrok Maďarska pri vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv a pri dosahovaní hlavných cieľov Únie v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby, ako aj pokrok pri dosahovaní cieľov Organizácie Spojených národov v oblasti udržateľného rozvoja.

(11) Maďarsko predložilo 29. apríla 2022 svoj konvergenčný program na rok 2022 v súlade s lehotou stanovenou v článku 4 nariadenia (ES) č. 1466/97.

(12) Komisia 23. mája 2022 vydala správu podľa článku 126 ods. 3 zmluvy. V tejto správe sa rozoberala rozpočtová situácia Maďarska, keďže jeho deficit verejných financií v roku 2021 presiahol referenčnú hodnotu 3 % hrubého domáceho produktu (HDP) stanovenú v zmluve, pričom jeho verejný dlh presiahol referenčnú hodnotu 60 % HDP stanovenú v zmluve a nebola dodržaná referenčná hodnota pre znižovanie dlhu. V správe sa konštatovalo, že kritériá deficitu a dlhu neboli dodržané. V súlade s oznámením z 2. marca 2022 Komisia v rámci svojho posúdenia všetkých závažných faktorov usúdila, že dodržanie referenčnej hodnoty pre znižovanie dlhu by zahŕňalo nadmerne náročné skoré fiškálne úsilie, ktoré by mohlo ohroziť rast. Komisia sa preto domnieva, že dodržanie referenčnej hodnoty pre znižovanie dlhu nie je za súčasných výnimočných hospodárskych podmienok opodstatnené. Ako bolo oznámené, Komisia na jar 2022 nenavrhla začatie nových postupov pri nadmernom deficite, pričom na jeseň 2022 opätovne posúdi, či je potrebné navrhnúť začatie takýchto postupov.

(13) Rada vo svojom odporúčaní z 20. júla 2020 ([8]) odporučila Maďarsku, aby v súlade so všeobecnou únikovou doložkou prijalo v rokoch 2020 a 2021 všetky potrebné opatrenia na účinné riešenie pandémie COVID-19, posilnenie hospodárstva a podporu následnej obnovy. Zároveň mu odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky
umožnia – uskutočňovalo fiškálne politiky zamerané na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie udržateľnosti dlhovej služby pri súčasnom zvyšovaní investícií. Podľa údajov overených Eurostatom deficit verejných financií Maďarska klesol zo 7,8 % HDP v roku 2020 na 6,8 % HDP v roku 2021. V rámci reakcie fiškálnej politiky Maďarsko v roku 2021 podporovalo obnovu hospodárstva, pričom objem dočasných núdzových opatrení klesol zo 4,0 % HDP v roku 2020 na 0,8 % HDP v roku 2021. Opatrenia, ktoré Maďarsko prijalo v roku 2021, boli v súlade s odporúčaním Rady z 20. júla 2020. Diskrečné rozpočtové opatrenia, ktoré vláda prijala v rokoch 2020 a 2021, boli väčšinou dočasné alebo vyvážené kompenzačnými opatreniami. Zároveň však niektoré diskrečné opatrenia, ktoré vláda prijala v období 2020 – 2021, neboli dočasné ani vyvážené kompenzačnými opatreniami, pričom išlo najmä o zníženie príspevkov zamestnávateľov na sociálne zabezpečenie, zrušenie príspevku na odborné vzdelávanie, oslobodenie zamestnancov do 25 rokov od dane z príjmu fyzických osôb, opätovné zavedenie 13. dôchodku a zvýšenie platov lekárov. Podľa údajov overených Eurostatom verejný dlh klesol zo 79,6 % HDP v roku 2020 na 76,8 % HDP v roku 2021.

(14) Makroekonomický scenár, z ktorého vychádzajú rozpočtové projekcie v konvergenčnom programe na rok 2022, je priaznivý. Vláda predpokladá, že reálny HDP sa v roku 2022 zvýši o 4,3 % a v roku 2023 o 4,1 %. Na porovnanie, v prognóze Komisie z jari 2022 sa predpokladá nižší rast reálneho HDP na úrovni 3,6 % v roku 2022 a na úrovni 2,6 % v roku 2023, a to najmä v dôsledku predpokladaného trvalejšieho makroekonomického vplyvu ruskej vojenskej agresie na Ukrajine. V prognóze Komisie sa predpokladá slabší rast súkromnej spotreby, a to najmä v roku 2023, a slabší rast investícií v roku 2022 aj 2023. Vláda vo svojom konvergenčnom programe na rok 2022 očakáva, že celkový deficit klesne zo 4,9 % HDP v roku 2022 na 3,5 % HDP v roku 2023. V poklese v roku 2022 sa odráža najmä pokračujúci dynamický rast nominálneho HDP. Podľa konvergenčného programu na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP klesne v roku 2022 na 76,1 % a v roku 2023 na 73,8 %. Na základe opatrení v príslušných oblastiach politiky, ktoré boli známe k dátumu uzávierky prognózy, sa v prognóze Komisie z jari 2022 predpokladá deficit verejných financií na úrovni 6,0 % HDP v roku 2022 a 4,9 % HDP v roku 2023. Tieto údaje sú vyššie ako v prípade deficitu plánovaného v konvergenčnom programe na rok 2022, a to najmä v dôsledku predpokladaného menej priaznivého makroekonomického výhľadu, predovšetkým na rok 2023, a vyššieho rastu výdavkov, ktorý zahŕňa kapitálové injekcie do podnikov verejnoprospešných služieb vo výške 1,1 % HDP v roku 2022 a ďalších 0,7 % HDP v roku 2023. V prognóze Komisie z jari 2022 sa počíta s vyšším pomerom dlhu verejnej správy k HDP, a to 76,4 % v roku 2022 a 76,1 % v roku 2023. Tento rozdiel je spôsobený vyšším primárnym saldom a menej priaznivou dynamikou nominálneho HDP. Podľa prognózy Komisie z jari 2022 sa strednodobý (desaťročný priemerný) rast potenciálneho HDP odhaduje na 3,2 %. Tento odhad však nezahŕňa vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a môžu posilniť potenciálny rast Maďarska.

(15) Vláda v roku 2022 postupne zrušila opatrenia prijaté v reakcii na krízu COVID-19, takže sa predpokladá, že objem dočasných núdzových opatrení klesne z 0,8 % HDP v roku 2021 na 0,0 % HDP v roku 2022. Deficit verejných financií je ovplyvnený opatreniami prijatými na zmiernenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu zvýšenia cien energie, ktoré sa v prognóze Komisie z jari 2022 odhadujú na 1,2 % HDP v roku 2022 a 0,7 % HDP v roku 2023 ([9]). Tieto opatrenia pozostávajú z kompenzácií zo strany vlády pre podniky verejnoprospešných služieb formou kapitálových transferov na očakávané straty vyplývajúce z regulovaných cien energie, dočasného zníženia spotrebných daní z palív a kompenzácií pre malé čerpacie stanice. Všetky opatrenia – okrem trvalého zastropovania maloobchodných cien plynu a elektrickej energie – boli oznámené ako dočasné. Ak však ceny energie zostanú zvýšené aj v roku 2023, niektoré z nich by sa mohli uplatňovať aj naďalej. Niektoré z týchto opatrení nemajú cielený charakter, a to najmä plošné zastropovanie maloobchodných cien energie a zníženie spotrebných daní. Deficit verejných financií je tiež ovplyvnený nákladmi na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny, pričom v prognóze Komisie z jari 2022 sa predpokladá, že v roku 2022 budú na úrovni 0,2 % HDP a v roku 2023 na úrovni 0,3 % HDP ([10]).

([8]) Odporúčanie Rady z 20. júla 2020, ktoré sa týka národného programu reforiem Maďarska na rok 2020 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Maďarska na rok 2020 (Ú. v. EÚ C 282, 26.8.2020, s. 107).

([9]) Tieto údaje predstavujú úroveň ročných rozpočtových nákladov na uvedené opatrenia prijaté od jesene 2021, a to vrátane bežných príjmov a výdavkov, ako aj prípadných opatrení v oblasti kapitálových výdavkov.

([10]) Predpokladá sa, že do konca roka 2022 sa celkový počet osôb vysídlených z Ukrajiny prichádzajúcich do Únie postupne zvýši na 6 miliónov, pričom ich geografické rozloženie je odhadnuté na základe veľkosti existujúcej diaspóry, relatívneho počtu obyvateľov prijímajúceho členského štátu a skutočného rozmiestnenia vysídlených osôb z Ukrajiny v rámci Únie v marci 2022. Pokiaľ ide o rozpočtové náklady na osobu, odhady vychádzajú z mikrosimulačného modelu Spoločného výskumného centra Komisie s názvom Euromod, pričom sa zohľadňujú tak peňažné transfery, na ktoré ľudia môžu mať nárok, ako aj vecné dávky, ako je vzdelávanie a zdravotná starostlivosť.

(16) Rada vo svojom odporúčaní z 18. júna 2021 odporučila, aby Maďarsko v roku 2022 zachovalo podporné zámery fiškálnej politiky vrátane tých, ktoré vyplývajú z impulzu poskytnutého Mechanizmom na podporu obnovy a odolnosti, a aby zachovalo investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Rada zároveň Maďarsku odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie fiškálnej udržateľnosti v strednodobom horizonte a aby súčasne zvyšovalo investície s cieľom posilniť rastový potenciál.

(17) Podľa prognózy Komisie z jari 2022, ako aj informácií uvedených v konvergenčnom programe Maďarska na rok 2022 sa predpokladá, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2022 vo všeobecnosti neutrálne a dosiahnu úroveň – 0,1 % HDP, zatiaľ čo Rada odporučila podporné zámery fiškálnej politiky ([11]). Maďarsko plánuje pokračovať v podpore obnovy tým, že bude využívať Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií v súlade s odporúčaním Rady. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti sa má v porovnaní s rokom 2021 znížiť o 1,0 percentuálneho bodu HDP z dôvodu očakávaného spomalenia čerpania finančných prostriedkov Únie ([12]). Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2022 predstavovať expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,2 percentuálneho bodu ([13]). Maďarsko preto plánuje v súlade s odporúčaním Rady zachovať investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2022 predstavovať expanzívny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,4 percentuálneho bodu. Zahŕňa to dodatočný vplyv opatrení na riešenie hospodárskeho a sociálneho dosahu zvýšenia cien energie (0,1 % HDP), ako aj náklady na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny (0,2 % HDP). K rastu primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) prispieva aj niekoľko diskrečných opatrení, ako napríklad opätovné zavedenie 13. dôchodku, mzdové výhody pre príslušníkov orgánov presadzovania práva a vojakov a zníženie príspevkov zamestnávateľov na sociálne zabezpečenie a príspevku na odborné vzdelávanie.

(18) V prognóze Komisie z jari 2022 sa uvádza, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2023 za predpokladu nezmenenej politiky predstavovať + 1,9 % HDP ([14]). Predpokladá sa, že Maďarsko bude v roku 2023 naďalej využívať granty v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií na podporu obnovy. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti sa má v roku 2023 zvýšiť o 0,3 percentuálneho bodu HDP. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2023 predstavovať expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,4 percentuálneho bodu ([15]). Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2023 predstavovať reštriktívny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 1,9 percentuálneho bodu. Zahŕňa to vplyv postupného rušenia opatrení na riešenie zvýšených cien energie (0,1 % HDP) a ďalšie náklady na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny (0,1 % HDP).

(19) V konvergenčnom programe na rok 2022 sa očakáva, že deficit verejných financií postupne klesne na úroveň 2,5 % HDP v roku 2024, pričom do roku 2025 má klesnúť na 1,5 % HDP. Predpokladá sa teda, že deficit verejných financií klesne do roku 2024 pod úroveň 3 % HDP. Podľa konvergenčného programu na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP sa bude do roku 2025 znižovať, a to konkrétne na 70,4 % v roku 2024 a na 66,9 % v roku 2025. Podľa analýzy Komisie sa zdá, že riziká v oblasti udržateľnosti dlhovej služby sú v strednodobom horizonte stredné.

([11]) Záporné znamienko ukazovateľa znamená, že rast primárnych výdavkov je vyšší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na expanzívnu fiškálnu politiku.

([12]) Ide o prognózy Komisie. Komisia zatiaľ neposúdila maďarský plán obnovy a odolnosti.

([13]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať expanzívny príspevok vo výške 0,4 percentuálneho bodu HDP, ktorý bude daný najmä fiškálnym vplyvom rekapitalizácie podnikov verejnoprospešných služieb.

([14]) Kladné znamienko ukazovateľa naopak znamená, že rast primárnych výdavkov je nižší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na reštriktívnu fiškálnu politiku.

([15]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať reštriktívny príspevok vo výške 0,6 percentuálneho bodu HDP, ktorý bude daný najmä postupným rušením dotácií na rekonštrukcie pre rodiny a nižšími odhadovanými rekapitalizáciami podnikov verejnoprospešných služieb než v roku 2022.

(20) Vplyv starnutia obyvateľstva a zvýšenie verejného dlhu počas krízy spôsobenej ochorením COVID-19 zrejme prehĺbia problémy Maďarska s dlhodobou fiškálnou udržateľnosťou. Očakáva sa výrazné zvýšenie výdavkov na dôchodky, a to z úrovne zhruba 8 % HDP v roku 2019 na viac ako 12 % HDP v roku 2070. Ukazovatele fiškálnej udržateľnosti poukazujú na stredné riziká v oblasti udržateľnosti v strednodobom horizonte a na vysoké riziká v dlhodobom horizonte. Nedávne politické opatrenia ešte viac zhoršujú problém s udržateľnosťou, keďže zvyšujú dlhodobé záväzky vlády v oblasti dôchodkov. Očakáva sa, že 13. dôchodok, opätovne zavedený v rokoch 2021 a 2022, zvýši výdavky na dôchodky. Predpokladá sa, že zmeny daňových a dôchodkových systémov v poslednom desaťročí zvýšia výdavky na dôchodky pre dôchodcov, ktorí poberali vysoké platy, a prehĺbia nerovnosti medzi dôchodcami. Medzi tieto opatrenia patrí odstránenie hornej hranice príjmov určujúcich nárok na dôchodok aj samotných dôchodkov a zavedenie paušálnej dane z príjmu fyzických osôb, ktorá v prípade dobre zarábajúcich osôb posilňuje príjem určujúci nárok na dôchodok. Minimálny dôchodok zostáva od roku 2008 nominálne nezmenený, čo ovplyvňuje situáciu osôb s nesúvislou pracovnou históriou a nízkymi priemernými zárobkami počas pracovného života.

(21) Maďarsko predložilo 30. decembra 2021 programové dokumenty politiky súdržnosti na účely partnerskej dohody ustanovenej v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 ([16]) a 26. januára 2022 Program hospodárskeho rozvoja a inovácií Plus. V súlade s nariadením (EÚ) 2021/1060 má Maďarsko pri programovaní fondov politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027 zohľadniť príslušné odporúčania pre danú krajinu. Predstavuje to predpoklad na zlepšenie účinnosti a maximalizáciu pridanej hodnoty finančnej podpory, ktorá sa má získať z fondov politiky súdržnosti, ako aj podporu koordinácie, komplementarity a koherentnosti medzi týmito fondmi politiky súdržnosti a inými nástrojmi a fondmi Únie. Úspešné vykonávanie programov politiky súdržnosti závisí aj od odstránenia prekážok brániacich investíciám na podporu zelenej a digitálnej transformácie a vyváženého územného rozvoja.

(22) Hoci je trh práce v Maďarsku celkovo v dobrom stave, problémy pretrvávajú v súvislosti s nízkou mierou zamestnanosti žien a znevýhodnených skupín. Matky s malými deťmi majú tendenciu zostávať dlho mimo práce, čiastočne z dôvodu nedostatku miest v zariadeniach starostlivosti o deti do troch rokov. Počet miest v zariadeniach starostlivosti o deti sa vďaka špecializovaným programom postupne zvyšuje, ale inštitúcie predškolského vzdelávania čelia tiež nedostatku zamestnancov. Existuje značný priestor na zvýšenie miery zamestnanosti určitých znevýhodnených skupín, napríklad osôb s nízkou kvalifikáciou, dlhodobo nezamestnaných, osôb so zdravotným postihnutím a Rómov. Tieto skupiny by sa mohli lepšie mobilizovať tým, že by sa im poskytli zručnosti a aktívna pomoc pri hľadaní práce. Pomoc pri hľadaní zamestnania je obmedzená a len polovica evidovaných nezamestnaných dostáva finančnú podporu. Trvanie poberania dávky v nezamestnanosti je jedno z najkratších v Únii. Nezamestnanosť sa sústreďuje v menej rozvinutých regiónoch a vo vidieckych oblastiach.

(23) Riziko chudoby sa výrazne znížilo, ale mnohí ľudia si stále nemôžu dovoliť základné potreby. Miera materiálnej a sociálnej deprivácie stále patrí medzi najvyššie v Únii, a to najmä v prípade detí. Chudoba a sociálne vylúčenie sa koncentrujú v konkrétnych skupinách a oblastiach. Miera chudoby je v prípade Rómov tri- až štyrikrát vyššia, čo sčasti súvisí s ich obmedzenejším prístupom na trh práce a k verejným službám. Záchranná sociálna sieť sa v prípade rodín bez stabilného zamestnania v poslednom desaťročí oslabila a nedávno došlo aj k prehĺbeniu medzery chudoby. Daňový systém neprimerane zaťažuje pracovníkov s nižšími mzdami. Rodiny s nízkymi príjmami majú takisto menšiu pravdepodobnosť, že budú môcť využiť úľavu na dani z príjmu pre rodičov. Ich hlavné zdroje príjmu, napríklad mzda za verejné práce, minimálny príjem a rodinné prídavky, neudržali krok so životnými nákladmi. Regulované ceny za energiu pre obytné priestory zostali nezmenené, takže domácnosti sú čiastočne chránené pred nedávnym nárastom cien komodít. Nepomáha to však chudobným vidieckym domácnostiam, ktoré kúria tuhými palivami. Ďalšiu výzvu pre rodiny s nízkymi príjmami, ktoré majú ťažkosti s prístupom k systémom podpory nájomného bývania, predstavujú rastúce ceny obytných nehnuteľností. Sociálne bývanie sa medzitým stalo nedostatkovým a často je v nevyhovujúcom stave.

([16]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 z 24. júna 2021, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde, Fonde na spravodlivú transformáciu a Európskom námornom, rybolovnom a akvakultúrnom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl, migráciu a integráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 159).

(24) Výsledky v oblasti vzdelávania sú v Maďarsku pod priemerom Únie. Základné zručnosti vo veku 15 rokov sú výrazne pod priemerom Únie aj regiónu a za posledné desaťročie sa znížili. Na rozdiel od európskych trendov sa miera predčasného ukončenia školskej dochádzky v poslednom desaťročí nezlepšila: v roku 2021 dosahovala 12,0 %, čo je nad priemerom Únie na úrovni 9,7 %. Predčasné ukončenie školskej dochádzky je vyššie v najmenej rozvinutých okresoch a šesťkrát vyššie medzi Rómami ako nerómskym obyvateľstvom. Podiel absolventov inštitúcií terciárneho vzdelávania medzi ľuďmi vo veku 25 – 34 rokov sa od roku 2010 zvýšil, ale stále patrí k najnižším v Únii. Účasť na vzdelávaní dospelých tesne presahuje polovicu priemeru Únie. Chýbajú digitálne zručnosti, najmä medzi chudobnejšími ľuďmi. Len 13 %, resp. 18 % Maďarov z dvoch najnižších príjmových kvartilov má aspoň základné digitálne zručnosti, čo patrí medzi najnižšie percentuálne podiely v Únii. Znevýhodnení študenti majú malé šance nastúpiť na cestu k vyššiemu vzdelaniu. Nerovnosť vo vzdelávaní zužuje možnosti sociálnej mobility. Slabá účinnosť a rovnosť v školskom systéme pravdepodobne súvisí s nízkou úrovňou autonómneho výberu obsahu učiva, nedostatočnou sociálno-ekonomickou rozmanitosťou v školách a nízkymi mzdami učiteľov. Čoraz väčším problémom je nedostatok učiteľov. Súhrnné ukazovatele, ako napríklad pomer učiteľov a žiakov, síce nenaznačujú akútny nedostatok, ale z podrobnejšej analýzy vyplýva, že nedostatok existuje v konkrétnych predmetoch, ako sú matematika, prírodné vedy a cudzie jazyky. Nedostatok učiteľov súvisí aj s roztrieštenosťou školského systému, keďže polovica všetkých základných a nižších stredných škôl má menej ako 150 žiakov. Nedostatkom kvalifikovaných učiteľov trpia najmä školy s vysokým podielom znevýhodnených žiakov. Viac ako polovica absolventov pedagogických škôl sa vydá na inú kariérnu dráhu, a to z dôvodu vysokého pracovného zaťaženia učiteľov a ich nízkych miezd, najmä na začiatku kariéry. Centralizované riadenie škôl navyše ponecháva riaditeľom škôl len obmedzenú autonómiu a nástroje na zlepšenie kvality výučby.

(25) Výsledky v oblasti zdravia zaostávajú za väčšinou ostatných členských štátov, čo je odzrkadlením tak nezdravého životného štýlu, ako aj obmedzenej účinnosti poskytovania zdravotnej starostlivosti. Prevalencia fajčenia, porúch súvisiacich s konzumáciou alkoholu a obezity patrí medzi najvyššie v Únii. Maďari patria medzi najohrozenejších v Únii, pokiaľ ide o predčasnú smrť v dôsledku zlej kvality ovzdušia. Počet prípadov odvrátiteľných úmrtí patrí medzi najvyššie v Únii, a to čiastočne v dôsledku nedostatočného zdravotného skríningu a riadenia primárnej starostlivosti. V prístupe ku kvalitnej starostlivosti existujú značné sociálno-ekonomické rozdiely spôsobené veľkým nedostatkom zdravotníckeho personálu, najmä všeobecných lekárov a zdravotných sestier. Nemocničná sieť je roztrieštená a vyznačuje sa vysokým počtom nemocničných lôžok. Maďarskí pacienti trávia v nemocniciach najdlhší čas z celej Únie, pretože využívanie jednodňových chirurgických zákrokov je v porovnaní s priemerom Únie naďalej nízke. Poskytovanie služieb by mali zlepšiť nedávne reformy, ktoré motivovali všeobecných lekárov k spolupráci. Prijali sa významné opatrenia na odstránenie „všimného“ a riešenie nedostatku lekárov.

(26) Nedostatky v nezávislých kontrolných mechanizmoch a úzke prepojenie medzi politikou a niektorými podnikmi vytvárajú priaznivé podmienky na korupciu. Keď sa objavia vážne podozrenia, pravidelne sa stáva, že nedôjde na rázne opatrenia, aby sa vyšetrili a trestne stíhali prípady korupcie, do ktorých sú zapojení vysokopostavení úradníci alebo im blízke osoby. Obavy naďalej vyvoláva zodpovednosť za rozhodnutia o ukončení vyšetrovania, pretože neexistujú žiadne účinné prostriedky nápravy proti rozhodnutiam prokuratúry o zastavení stíhania údajnej trestnej činnosti. Čoraz menšie možnosti občianskeho dohľadu vzhľadom na obmedzovanie slobody médií, nepriateľské prostredie pre organizácie občianskej spoločnosti a neustále problémy spojené s uplatňovaním pravidiel transparentnosti a prístupu k verejným informáciám ešte viac oslabujú protikorupčný rámec. V decembri 2021 vláda odložila vykonávanie väčšiny opatrení svojej protikorupčnej stratégie na roky 2020 – 2022 ([17]).

(27) Nezávislosť, efektívnosť a kvalita justičného systému majú rozhodujúci vplyv pre prilákanie podnikov a umožnenie hospodárskeho rastu. Pretrvávajú obavy týkajúce sa nezávislosti súdnictva. Pre Krajinskú súdnu radu je stále náročné byť protiváhou k právomociam predsedu Krajinského súdneho úradu. Vzhľadom na pravidlá voľby predsedu najvyššieho súdu existuje riziko politického vplyvu na najdôležitejší súd krajiny. Netransparentnosť systému prideľovania prípadov neumožňuje stranám overiť, či nedošlo k uplatneniu neprimeranej diskrečnej právomoci. Otázna je úloha ústavného súdu pri preskúmavaní rozsudkov všeobecných súdov, keďže jeho členov volí parlament bez zapojenia súdnictva.

([17]) Komisia 27. apríla poslala Maďarsku oznámenie podľa článku 6 ods. 1 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ, Euratom) 2020/2092 zo 16. decembra 2020 o všeobecnom režime podmienenosti na ochranu rozpočtu Únie (Ú. v. EÚ L 433I, 22.12.2020, s. 1).

(28) Spomedzi členských štátov dosahuje Maďarsko slabé výsledky v oblasti sociálneho dialógu, zapojenia zainteresovaných strán do tvorby primárneho práva, konzultácií so sociálnymi partnermi, občianskej spoločnosti a využívania nástrojov založených na dôkazoch. Vnútroštátne pravidlá týkajúce sa povinných verejných konzultácií k návrhom právnych aktov a posúdení ich vplyvu sa systematicky prehliadajú. V posledných rokoch sa výrazne znížil počet zákonov, ktoré boli predmetom konzultácií.

(29) Boli prijaté opatrenia na ďalšie zlepšenie daňového systému, no určité problémy pretrvávajú. Daňové zaťaženie práce sa znížilo, no pre mnohých pracovníkov s nízkym príjmom ostáva stále vysoké. Dane špecifické pre konkrétne odvetvia a vysoký počet malých daní spôsobujú, že daňový systém je komplikovaný a dochádza v ňom k zvyšovaniu nákladov na dodržiavanie predpisov, a to najmä v prípade menších firiem.

(30) Regulačné prekážky a prítomnosť štátu na trhoch s výrobkami sťažujú výber efektívnych podnikov a obmedzujú hospodársku súťaž. *Ad hoc* výnimky z kontroly dodržiavania pravidiel hospodárskej súťaže v prípade obchodných transakcií sťažujú fungovanie trhu a brzdia investície. Ďalším z problémov je nepredvídateľnosť právneho rámca, najmä v odvetví maloobchodu, ktorý sa v posledných rokoch musí vyrovnávať s častými zmenami právnych predpisov. Predpisy a dane by mohli brániť podnikom v raste, najmä v oblasti maloobchodu a verejnoprospešných služieb. Regulácia profesií zostáva i naďalej reštriktívna. Pomalé a nákladné konkurzné konania by mohli brániť reštrukturalizácii zlyhávajúcich podnikov. Trh verejného obstarávania zostáva zraniteľný voči praktikám narúšajúcim hospodársku súťaž. Podiel zákaziek zadaných v konaniach, na ktorých sa zúčastnil len jeden uchádzač, patrí naďalej medzi najvyššie v Únii. Orgány zlepšili dohľad nad riadnosťou verejného obstarávania v reakcii na predchádzajúce zistenia z jednotlivých auditov Komisie v oblasti hospodárenia s finančnými prostriedkami Únie, ktoré sa uskutočnili v rokoch 2014, 2015 a 2017 a v ktorých boli identifikované závažné systémové nedostatky a nezrovnalosti, najmä v súvislosti s využívaním rámcových dohôd. Až prax ukáže, či boli všetky predtým zistené nedostatky v plnej miere vyriešené. Nedávno sa objavili nové riziká súvisiace so zjavným vylúčením trustov verejného záujmu z pravidiel verejného obstarávania. Vo februári 2021 si vláda stanovila ambiciózny cieľ – hoci bez pevne stanoveného termínu – znížiť percentuálny podiel postupov verejného obstarávania len s jednou ponukou pod 15 %.

(31) Prechod na klimaticky neutrálne hospodárstvo je stále len v počiatočnom štádiu. Polovica územia Maďarska je zásadným spôsobom vystavená rizikám klimatickej zmeny vrátane sucha a záplav. Vzniká tak potreba udržateľných riešení v oblasti adaptácie na zmenu klímy, najmä prostredníctvom prírodných spôsobov zachytávania vody okrem iného obnovou prírodnej hydrológie, prispôsobením poľnohospodárskych postupov a dôkladným monitorovaním čerpania podzemných a povrchových vôd na zavlažovanie. Kvalita ovzdušia a vody je naďalej problematická. Hlavnými zdrojmi znečisťovania ovzdušia sú rezidenčné spaľovanie tuhých palív a emisie z poľnohospodárstva a dopravy. Veľká časť rozvodnej siete pitnej vody je v zlom stave a regulačné prostredie vytvára prekážky pre investície. Obehové hospodárstvo sa stále nachádza v počiatočnej fáze, recyklácia komunálneho odpadu je nedostatočne rozvinutá a hospodárske nástroje na riešenie environmentálnych problémov nepostačujú. Vláda v niekoľkých krokoch reorganizovala odpadové hospodárstvo. Tieto zmeny obmedzili hospodársku súťaž v odvetví, čo malo vedľajší účinok v podobe klesajúcej efektívnosti a miery recyklácie. Odvetvia, ktoré pravdepodobne upadnú alebo sa budú musieť transformovať v dôsledku prechodu na zelené hospodárstvo, poskytujú pracovné miesta pre takmer 4 % všetkých pracovníkov, ktorí by potrebovali najmä zvyšovanie kvalifikácie a rekvalifikáciu. Nedostatok pracovnej sily v odvetví energetiky by mohol byť prekážkou pri prechode na klimatickú neutralitu.

(32) Dopravnú infraštruktúru charakterizuje hustá diaľničná sieť a elektrifikovaná železničná sieť. Maďarsko zaznamenalo výrazný nárast emisií v odvetví dopravy, ktoré sa rýchlo stáva najväčším producentom emisií. Maďarsko patrí medzi najviac preťažené členské štáty, v ktorých vodič v mestských oblastiach stráca v zápchach čoraz viac hodín. Podiel novoevidovaných osobných automobilov s nulovými emisiami a počet nabíjacích staníc neustále rastie. Príslušné ukazovatele síce poukazujú na popredné postavenie spomedzi regionálnych partnerov, ale stále zostávajú pod priemerom Únie.

(33) Výskum a inovácie sú rozhodujúcou hybnou silou dlhodobého rastu a konkurencieschopnosti. Maďarsko sa radí medzi nových inovátorov. Na výskum a vývoj sa vynakladá čoraz viac prostriedkov, ktoré v roku 2020 dosiahli úroveň 1,61 % HDP. Hlavnou prekážkou inovácií je nedostatok vysokokvalifikovaných pracovníkov. Počet osôb s dosiahnutým terciárnym vzdelaním patrí k najnižším v Únii. Nedávne oslobodenie mladých pracovníkov od dane z príjmu fyzických osôb a iné štrukturálne zmeny oslabujúce akademickú slobodu znižujú atraktívnosť vysokoškolského vzdelávania. Digitálne zručnosti a využívanie digitálnych technológií podnikmi a verejnými službami zostávajú pod priemerom Únie.

(34) Vzhľadom na mandát hláv štátov, resp. predsedov vlád Únie, ktorý je stanovený vo vyhlásení z Versailles, je cieľom návrhu Komisie pre REPowerEU čo najskôr ukončiť závislosť Únie od dovozu fosílnych palív z Ruska. Na tento účel Komisia plánuje v dialógu s členskými štátmi určiť najvhodnejšie projekty, investície a reformy na vnútroštátnej úrovni, regionálnej úrovni a na úrovni Únie. Cieľom týchto opatrení je znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív a prejsť na dovoz fosílnych palív z iných krajín, než je Rusko.

(35) Maďarská energetika je vo veľkej miere závislá od Ruska, pokiaľ ide o fosílne palivá. Podľa údajov z roku 2020 ([18]) takmer všetok dovezený zemný plyn pochádzal z Ruska (95 % v porovnaní s priemerom Únie na úrovni 44 %). Pokiaľ ide o ropu, závislosť od Ruska je takisto nad priemerom Únie (61 % v porovnaní s 26 %), v prípade uhlia je však nižšia (22 % v porovnaní s 54 %). Podiel zemného plynu v energetickom mixe je vyšší ako priemer Únie (35 % v porovnaní s 24 %), zatiaľ čo podiel ropy (30 % v porovnaní s 33 %) a uhlia (7 % v porovnaní s 11 %) je nižší. Podiel obnoviteľných zdrojov na hrubej konečnej spotrebe energie predstavuje 13,9 % a je jedným z najnižších v Únii. Maďarsko plánuje vo väčšej miere využívať slnečnú energiu, pričom potenciál veternej a geotermálnej energie sa stále dostatočne nevyužíva. Elektrizačná sústava si vyžaduje investície, ako napríklad inteligentné meracie systémy, systémy výrobcov-spotrebiteľov, energetické spoločenstvá a dynamickú cenotvorbu, s cieľom využívať viac energie z obnoviteľných zdrojov. Okrem toho by sa mohli zjednodušiť postupy povoľovania inštalácie zariadení využívajúcich obnoviteľné zdroje energie. Pri nových investíciách do infraštruktúry a sietí na rozvod plynu by sa malo podľa možnosti dbať na ich odolnosť voči budúcim zmenám, aby sa mohli v budúcnosti preorientovať na udržateľné palivá a stať sa tak dlhodobo udržateľnými. V záujme ďalšieho zníženia závislosti existuje veľký potenciál na zlepšenie energetickej efektívnosti v sektore obytných budov. Uplatňovanie prísnejších environmentálnych noriem pre nové obytné nehnuteľnosti bolo odložené o 18 mesiacov na jún 2022. Súčasný program obnovy obytných budov nie je zameraný na energetickú efektívnosť a v praxi z neho vypadli najzraniteľnejšie rodiny. Jednotná nízka úroveň regulovaných cien energie – bez ohľadu na príjem alebo úroveň spotreby domácnosti – zvyšuje príjmové nerovnosti a nevytvára stimuly pre šetrenie energiou. Na to, aby Maďarsko dosiahlo súlad s cieľmi balíka „Fit for 55“, bude potrebné ďalšie zvýšenie ambícií v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov, väčšieho využívania obnoviteľných zdrojov energie a zvyšovania energetickej efektívnosti.

(36) Hoci zrýchlenie prechodu ku klimatickej neutralite a odklonu od fosílnych palív bude mať v niektorých odvetviach za následok značné náklady na reštrukturalizáciu, Maďarsko môže v rámci politiky súdržnosti využiť Mechanizmus spravodlivej transformácie, aby zmiernilo sociálno-ekonomický dosah tohto prechodu v najviac zasiahnutých regiónoch. Maďarsko môže okrem toho využiť Európsky sociálny fond plus zriadený nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 ([19]) na zlepšenie pracovných príležitostí a posilnenie sociálnej súdržnosti.

(37) Rada na základe posúdenia Komisie preskúmala konvergenčný program na rok 2022 a jej stanovisko ([20]) je zohľadnené v odporúčaní 1,

TÝMTO ODPORÚČA, aby Maďarsko v rokoch 2022 a 2023 prijalo opatrenia s týmto cieľom:

1. v roku 2023 zabezpečiť, aby bol rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov v súlade s celkovo neutrálnymi zámermi politiky, pričom sa zohľadní pokračujúca dočasná a cielená podpora pre domácnosti a podniky, ktoré najviac pociťujú prudký nárast cien energií, a pre ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny; byť pripravené prispôsobiť súčasné výdavky vyvíjajúcej sa situácii; zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti s ohľadom na iniciatívu RePowerEU, okrem iného aj využitím Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie; v období po roku 2023 uskutočňovať fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií; zlepšiť dlhodobú udržateľnosť dôchodkového systému a zároveň zachovať primeranosť, najmä prostredníctvom riešenia príjmových nerovností;

([18]) Eurostat (2020), podiel dovozu z Ruska na celkovom dovoze zemného plynu, ropy a čierneho uhlia. Pokiaľ ide o priemer EÚ27, celkový dovoz je založený na dovoze z krajín mimo EÚ27. V prípade Maďarska celkový dovoz zahŕňa obchod v rámci EÚ. Ropa nezahŕňa rafinované ropné produkty. Treba poznamenať, že hoci je Maďarsko vysoko závislé od dovozu ruského plynu, značné množstvá plynu vyváža do susedných krajín. Je teda pravdepodobné, že jeho závislosť od plynu pre spotrebu na domácom trhu je nižšia ako vykázané údaje, i keď stále významná.

([19]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 z 24. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európsky sociálny fond plus (ESF+) a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 1296/2013 (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 21).

([20]) Podľa článku 9 ods. 2 nariadenia (ES) č. 1466/97.

2. urýchlene dokončiť rokovania s Komisiou o programových dokumentoch politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027, aby sa mohli začať vykonávať;

3. pokračovať v integrácii najzraniteľnejších skupín obyvateľstva na trhu práce, a to najmä zvyšovaním úrovne zručností, a predĺžiť obdobie poberania dávok v nezamestnanosti; zlepšiť primeranosť sociálnej pomoci a zabezpečiť prístup k základným službám a primeranému bývaniu pre všetkých; zlepšiť výsledky v oblasti vzdelávania a zvýšiť účasť znevýhodnených skupín, najmä Rómov, v kvalitnom hlavnom vzdelávacom prúde; zlepšiť prístup ku kvalitným službám preventívnej a primárnej zdravotnej starostlivosti;

4. posilniť protikorupčný rámec, a to aj zlepšením úsilia prokuratúry a prístupu k verejným informáciám, a posilniť nezávislosť súdnictva; zlepšiť kvalitu a transparentnosť rozhodovacieho procesu prostredníctvom účinného sociálneho dialógu, spolupráce s ostatnými zainteresovanými stranami a prostredníctvom pravidelných posúdení vplyvu; pokračovať v zjednodušovaní daňového systému; zlepšiť regulačnú predvídateľnosť a hospodársku súťaž v sektore služieb, najmä v maloobchode a verejnoprospešných službách, a systematicky uplatňovať kontrolu dodržiavania pravidiel hospodárskej súťaže pri obchodných transakciách; zlepšiť hospodársku súťaž v oblasti verejného obstarávania;

5. podporovať reformy a investície v oblasti udržateľného vodného a odpadového hospodárstva a obehovosti hospodárstva, digitalizáciu podnikov, zelené a digitálne zručnosti a výskum a inovácie;

6. znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív urýchleným zavádzaním obnoviteľných zdrojov energie, najmä zefektívnením povoľovacích postupov a modernizáciou elektrickej infraštruktúry; diverzifikovať dovoz fosílnych palív, okrem iného posilnením prepojenia za účasti iných krajín; znížiť závislosť od fosílnych palív v budovách a doprave zintenzívnením úsilia zameraného na opatrenia týkajúce sa energetickej efektívnosti pre všetkých, a to najmä v obytných domoch, a úsilia zameraného na udržateľnú dopravu, najmä jej elektrifikáciou.

V Bruseli 12. júla 2022

Za Radu
predseda
Z. STANJURA

ODPORÚČANIE RADY

z 12. júla 2022,

ktoré sa týka národného programu reforiem Malty na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Malty na rok 2022

(2022/C 334/18)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii ([1]), a najmä na jeho článok 5 ods. 2,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

(1) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 ([2]), ktorým sa zriadil Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, nadobudlo účinnosť 19. februára 2021. Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti poskytuje finančnú podporu na vykonávanie reforiem a investícií, pričom so sebou prináša fiškálny impulz financovaný Úniou. Prispieva k obnove hospodárstva a vykonávaniu udržateľných reforiem a investícií zvyšujúcich rast, najmä na podporu zelenej a digitálnej transformácie, a zároveň posilňuje odolnosť hospodárstiev členských štátov a ich potenciálny rast. Okrem toho prispieva aj k posilneniu udržateľných verejných financií a k podpore rastu a tvorby pracovných miest v strednodobom a dlhodobom horizonte. Maximálny finančný príspevok pre členský štát v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti bude aktualizovaný v júni 2022 v súlade s článkom 11 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2021/241.

(2) Komisia 24. novembra 2021 prijala ročný prieskum udržateľného rastu, čo znamenalo začiatok európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík na rok 2022. Náležite zohľadnila sociálny záväzok z Porta k ďalšiemu vykonávaniu Európskeho piliera sociálnych práv vyhláseného Európskym parlamentom, Radou a Komisiou 17. novembra 2017, podpísaný 7. mája 2021. Európska rada 25. marca 2022 schválila priority ročného prieskumu udržateľného rastu na rok 2022. Komisia 24. novembra 2021 prijala na základe nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 ([3]) aj správu o mechanizme varovania, v ktorej Maltu neurčila za jeden z členských štátov, vo vzťahu ku ktorým bude potrebné vykonať hĺbkové preskúmanie. V ten istý deň Komisia prijala aj odporúčanie na odporúčanie Rady o hospodárskej politike eurozóny a návrh spoločnej správy o zamestnanosti na rok 2022, v ktorej sa analyzuje vykonávanie usmernení pre politiky zamestnanosti a zásad Európskeho piliera sociálnych práv. Rada prijala 5. apríla 2022 odporúčanie o hospodárskej politike eurozóny ([4]) (ďalej len „odporúčanie na rok 2022 týkajúce sa eurozóny“) a 14. marca 2022 spoločnú správu o zamestnanosti.

([1]) Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1.
([2]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17).
([3]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 zo 16. novembra 2011 o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh (Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 25).
([4]) Odporúčanie Rady z 5. apríla 2022 o hospodárskej politike eurozóny (Ú. v. EÚ C 153, 7.4.2022, s. 1).

(3) Invázia Ruska na Ukrajinu, ktorá nasledovala po globálnej pandémii, výrazne zmenila geopolitický a hospodársky kontext. Vplyv tejto invázie na hospodárstva členských štátov sa prejavil okrem iného vyššími cenami energií, potravín a surovín a horšími vyhliadkami rastu. Vyššie ceny energií veľmi negatívne ovplyvňujú predovšetkým najzraniteľnejšie domácnosti, ktoré žijú v energetickej chudobe alebo sú ňou ohrozené, ako aj podniky, ktoré najviac pociťujú prudký nárast cien energií. Okrem toho Únia zažíva bezprecedentný prílev ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny. Vplyv hospodárskych dôsledkov útočnej vojny Ruska sa v členských štátoch prejavuje v rôznej miere. V tejto súvislosti bola vykonávacím rozhodnutím Rady (EÚ) 2022/382 ([5]) dňa 4. marca 2022 prvýkrát aktivovaná smernica Rady 2001/55/ES ([6]), ktorou sa vysídleným osobám z Ukrajiny udeľuje právo na oprávnený pobyt v Únii, ako aj prístup k vzdelávaniu a odbornej príprave, na trh práce, k zdravotnej starostlivosti, bývaniu a sociálnemu zabezpečeniu.

(4) Vzhľadom na rýchlo sa meniacu hospodársku a geopolitickú situáciu bude európsky semester v roku 2022 pokračovať vo svojej rozsiahlej koordinácii hospodárskych politík a politík zamestnanosti a zároveň sa bude vyvíjať v súlade s požiadavkami na vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako sa uvádza v ročnom prieskume udržateľného rastu na rok 2022. Na plnenie priorít jednotlivých politík v rámci európskeho semestra je nevyhnutné, aby sa vykonávali prijaté plány obnovy a odolnosti, keďže tieto plány riešia všetky príslušné odporúčania pre jednotlivé krajiny vydané v cykloch európskeho semestra 2019 a 2020 alebo ich významnú podskupinu. Odporúčania pre jednotlivé krajiny na roky 2019 a 2020 sú naďalej rovnako relevantné aj pre plány obnovy a odolnosti, ktoré boli revidované, aktualizované alebo zmenené v súlade s článkami 14, 18 a 21 nariadenia (EÚ) 2021/241, a to popri akýchkoľvek iných odporúčaniach pre jednotlivé krajiny vydaných do dátumu predloženia takýchto revidovaných, aktualizovaných alebo zmenených plánov.

(5) Všeobecná úniková doložka Paktu stability a rastu je aktívna od marca 2020. Komisia vo svojom oznámení z 3. marca 2021 s názvom Rok od vypuknutia pandémie COVID-19: reakcia fiškálnej politiky vyjadrila názor, že rozhodnutie o deaktivácii alebo pokračovaní v uplatňovaní všeobecnej únikovej doložky by sa malo prijať po celkovom posúdení stavu hospodárstva, pričom kľúčovým kvantitatívnym kritériom by mala byť úroveň hospodárskej činnosti v Únii alebo eurozóne v porovnaní s predkrízovými úrovňami (z konca roku 2019). Zvýšená neistota a výrazné riziká horšieho než očakávaného vývoja v súvislosti s hospodárskym výhľadom v kontexte vojny v Európe, bezprecedentné zvyšovanie cien energií a pokračujúce narušenia dodávateľských reťazcov si vyžadujú predĺženie uplatňovania všeobecnej únikovej doložky Paktu stability a rastu aj v roku 2023.

(6) V súlade s prístupom uvedeným v odporúčaní Rady z 18. júna 2021 ([7]), ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Malty na rok 2021, sa celkové zámery fiškálnej politiky v súčasnosti najlepšie merajú ako zmena primárnych výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19), ale so započítaním výdavkov financovaných z nenávratnej podpory (grantov) z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie, vo vzťahu k strednodobému potenciálnemu rastu ([8]). Nad rámec celkových zámerov fiškálnej politiky a s cieľom posúdiť, či je vnútroštátna fiškálna politika obozretná a či jej zloženie prispieva k udržateľnej obnove v súlade so zelenou a digitálnou transformáciou, sa pozornosť venuje aj vývoju primárnych bežných výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19) a investícií financovaných z vnútroštátnych zdrojov ([9]).

(7) Komisia 2. marca 2022 prijala oznámenie poskytujúce všeobecné usmernenia v oblasti fiškálnej politiky na rok 2023 (ďalej len „fiškálne usmernenia“) a ktorého cieľom bolo podporiť prípravu programov stability a konvergenčných programov členských štátov, a tým posilniť koordináciu politík. Komisia konštatovala, že na základe makroekonomického výhľadu prognózy zo zimy 2022 bude v roku 2023 zrejme vhodné prejsť z podporných súhrnných zámerov fiškálnej politiky z rokov 2020 – 2022 na všeobecne neutrálne súhrnné zámery fiškálnej politiky, pričom

([5]) Vykonávacie rozhodnutie Rady (EÚ) 2022/382 zo 4. marca 2022, ktorým sa konštatuje skutočnosť, že došlo k hromadnému prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny v zmysle článku 5 smernice 2001/55/ES, a zavádza sa dočasná ochrana (Ú. v. EÚ L 71, 4.3.2022, s. 1).

([6]) Smernica Rady 2001/55/ES z 20. júla 2001 o minimálnych štandardoch na poskytovanie dočasnej ochrany v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb a o opatreniach na podporu rovnováhy úsilia medzi členskými štátmi pri prijímaní takýchto osôb a znášaní z toho vyplývajúcich dôsledkov (Ú. v. ES L 212, 7.8.2001, s. 12).

([7]) Odporúčanie Rady z 18. júna 2021, ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Malty na rok 2021 (Ú. v. EÚ C 304, 29.7.2021, s. 83).

([8]) Odhady týkajúce sa zámerov fiškálnej politiky a ich zložiek uvedené v tomto odporúčaní sú odhady Komisie založené na predpokladoch, z ktorých vychádza prognóza Komisie z jari 2022. Komisiou odhadovaný strednodobý potenciálny rast nezahŕňa pozitívny vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a ktoré môžu posilniť potenciálny rast.

([9]) Nie sú financované z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie.

treba pohotovo reagovať na vyvíjajúcu sa hospodársku situáciu. Komisia oznámila, že fiškálne odporúčania na rok 2023 by mali byť pre jednotlivé členské štáty aj naďalej diferencované, pričom by sa v nich mali zohľadňovať možné cezhraničné účinky presahovania. Komisia vyzvala členské štáty, aby usmernenia zohľadnili vo svojich programoch stability a konvergenčných programoch. Komisia sa zaviazala, že bude pozorne monitorovať hospodársky vývoj a podľa potreby upraví svoje politické usmernenia, a to najneskôr v rámci jarného balíka európskeho semestra koncom mája 2022.

(8) Pokiaľ ide o fiškálne usmernenia, vo fiškálnych odporúčaniach na rok 2023 je zohľadnený zhoršený hospodársky výhľad, zvýšená neistota a ďalšie riziká horšieho než očakávaného vývoja, ako aj vyššia inflácia v porovnaní s prognózou Komisie zo zimy 2022. Na základe uvedených skutočností je v rámci fiškálnej reakcie nutné zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti, ako aj prostredníctvom cielených a dočasných opatrení zachovať kúpnu silu najzraniteľnejších domácností s cieľom zmierniť vplyv zvýšenia cien energií a pomôcť obmedziť inflačné tlaky vyplývajúce z druhotných účinkov. Fiškálna politika musí zostať pružná, aby sa prispôsobila rýchlo sa vyvíjajúcim okolnostiam vrátane výziev vyplývajúcich z útočnej vojny Ruska proti Ukrajine, pokiaľ ide o obranu a bezpečnosť, a musí byť diferencovaná v jednotlivých členských štátoch v závislosti od ich fiškálnej a hospodárskej situácie, a to aj z hľadiska ich expozície voči kríze a prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny.

(9) V súlade s článkom 18 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2021/241 Malta predložila Komisii 13. júla 2021 svoj národný plán obnovy a odolnosti. Komisia podľa článku 19 nariadenia (EÚ) 2021/241 posúdila relevantnosť, efektívnosť, účinnosť a koherentnosť plánu obnovy a odolnosti, a to v súlade s usmerneniami pre posudzovanie stanovenými v prílohe V k uvedenému nariadeniu. Rada 5. októbra 2021 prijala vykonávacie rozhodnutie o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Malty ([10]). Uvoľnenie splátok je podmienené prijatím rozhodnutia Komisie v súlade s článkom 24 ods. 5 nariadenia (EÚ) 2021/241, v ktorom sa uvedie, že Malta uspokojivo splnila príslušné míľniky a ciele stanovené vo vykonávacom rozhodnutí Rady. Keď sa hovorí o uspokojivom splnení, predpokladá sa, že v súvislosti s predchádzajúcimi míľnikmi a cieľmi, ktoré už boli dosiahnuté, nedošlo k zvratu.

(10) Malta predložila svoj národný program reforiem na rok 2022 15. apríla 2022 a svoj program stability na rok 2022 2. mája 2022 v súlade s lehotou stanovenou v článku 4 nariadenia (ES) č. 1466/97. Obidva programy sa s cieľom zohľadniť prepojenia medzi nimi posudzovali spoločne. V súlade s článkom 27 nariadenia (EÚ) 2021/241 sa v národnom programe reforiem na rok 2022 zohľadňujú aj polročné správy Malty o pokroku dosiahnutom pri vykonávaní jej plánu obnovy a odolnosti.

(11) Komisia 23. mája 2022 uverejnila správu o krajine týkajúcu sa Malty na rok 2022. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Malta dosiahla pri plnení príslušných odporúčaní pre danú krajinu prijatých Radou v rokoch 2019, 2020 a 2021, a na základe hodnotiacej tabuľky obnovy a odolnosti sa zhodnotilo vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Maltou. Na základe tejto analýzy sa v správe o krajine identifikovali nedostatky v súvislosti s tými výzvami, ktoré plán obnovy a odolnosti nerieši alebo ich rieši len čiastočne, ako aj v súvislosti s novými a vznikajúcimi výzvami vrátane výziev vyplývajúcich z invázie Ruska na Ukrajinu. Okrem toho sa v nej posudzoval pokrok Malty pri vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv a pri dosahovaní hlavných cieľov Únie v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby, ako aj pokrok pri dosahovaní cieľov Organizácie Spojených národov v oblasti udržateľného rozvoja.

(12) Komisia 23. mája 2022 vydala správu podľa článku 126 ods. 3 zmluvy. V tejto správe sa rozoberala rozpočtová situácia Malty, keďže jej deficit verejných financií v roku 2021 presiahol referenčnú hodnotu 3 % hrubého domáceho produktu (HDP) stanovenú v zmluve. V správe sa konštatovalo, že kritérium deficitu nebolo dodržané. V súlade s oznámením z 2. marca 2022 Komisia na jar 2022 nenavrhla začatie nových postupov pri nadmernom deficite, pričom na jeseň 2022 opätovne posúdi, či je potrebné navrhnúť začatie takýchto postupov.

([10]) ST 11941/2021; ST 11941/2021 ADD 1.

(13) Rada vo svojom odporúčaní z 20. júla 2020 ([11]) odporučila Malte, aby v súlade so všeobecnou únikovou doložkou prijala v rokoch 2020 a 2021 všetky potrebné opatrenia na účinné riešenie pandémie COVID-19, posilnenie hospodárstva a podporu následnej obnovy. Zároveň jej odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovala fiškálne politiky zamerané na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie udržateľnosti dlhovej služby pri súčasnom zvyšovaní investícií. Podľa údajov overených Eurostatom sa deficit verejných financií Malty znížil z 9,5 % HDP v roku 2020 na 8,0 % HDP v roku 2021. V rámci reakcie fiškálnej politiky Malta v roku 2021 podporovala obnovu hospodárstva, pričom objem dočasných núdzových podporných opatrení klesol zo 6,3 % HDP v roku 2020 na 4,7 % HDP v roku 2021. Opatrenia, ktoré Malta prijala v roku 2021, boli v súlade s odporúčaním Rady z 20. júla 2020. Diskrečné rozpočtové opatrenia, ktoré vláda prijala v rokoch 2020 a 2021, boli dočasné alebo vyvážené kompenzačnými opatreniami. Podľa údajov overených Eurostatom sa verejný dlh zvýšil z 53,4 % HDP v roku 2020 na 57,0 % HDP v roku 2021.

(14) Makroekonomický scenár, z ktorého vychádzajú rozpočtové projekcie uvedené v programe stability na rok 2022, je realistický. Vláda predpokladá, že reálny HDP sa v roku 2022 zvýši o 4,4 % a v roku 2023 o 3,9 %. Na porovnanie, v prognóze Komisie z jari 2022 sa v roku 2022 predpokladá nižší rast reálneho HDP na úrovni 4,2 % a v roku 2023 vyšší rast na úrovni 4,0 %. Vláda vo svojom programe stability na rok 2022 očakáva, že celkový deficit sa v roku 2022 zníži na 5,4 % HDP a v roku 2023 na 4,6 % HDP. Pokles v roku 2022 odráža najmä rast hospodárskej činnosti a čistý účinok čiastočného zrušenia podporných núdzových opatrení, zatiaľ čo v reakcii na vysoké ceny energie boli zavedené nové opatrenia. Podľa programu stability na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP sa v roku 2022 zvýši na 58,6 % a v roku 2023 až na 59,4 %. Na základe opatrení v príslušných oblastiach politiky, ktoré boli známe k dátumu uzávierky prognózy, sa v prognóze Komisie z jari 2022 predpokladá deficit verejných financií na úrovni 5,6 % HDP v roku 2022 a 4,6 % HDP v roku 2023. To je v súlade s deficitom predpokladaným v programe stability na rok 2022. V prognóze Komisie z jari 2022 sa počíta s podobným pomerom dlhu verejnej správy k HDP, a to 58,5 % v roku 2022 a 59,5 % v roku 2023. Podľa prognózy Komisie z jari 2022 sa strednodobý (desaťročný priemerný) rast potenciálneho HDP odhaduje na 4,5 %. Tento odhad však nezahŕňa vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a môžu posilniť potenciálny rast Malty.

(15) Vláda v roku 2022 postupne zrušila väčšinu opatrení prijatých v reakcii na krízu COVID-19, takže sa predpokladá, že objem dočasných núdzových opatrení klesne zo 4,7 % HDP v roku 2021 na 1,3 % HDP v roku 2022. Deficit verejných financií je ovplyvnený opatreniami prijatými na zmiernenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu zvýšenia cien energie, ktoré sa v prognóze Komisie z jari 2022 odhadujú na 1,0 % HDP v roku 2022 a 0,6 % HDP v roku 2023 ([12]). Tieto opatrenia pozostávajú najmä zo zníženia nepriamych daní zo spotreby energie a dotácií na výrobu energie s cieľom kompenzovať zvýšenie cien dovážanej elektrickej energie a emisií uhlíka. Tieto opatrenia boli oznámené ako dočasné. Ak však ceny energie zostanú v roku 2023 zvýšené, niektoré z nich by sa mohli uplatňovať aj naďalej. Niektoré z týchto opatrení nie sú cielené, najmä dotácie na výrobu energie a zníženie spotrebných daní z palív. Deficit verejných financií je tiež ovplyvnený nákladmi na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny, pričom v prognóze Komisie z jari 2022 sa predpokladá, že v roku 2022 budú na úrovni 0,1 % HDP a v roku 2023 na úrovni 0,1 % HDP ([13]).

(16) Rada vo svojom odporúčaní z 18. júna 2021 odporučila, aby Malta v roku 2022 zachovala podporné zámery fiškálnej politiky vrátane tých, ktoré vyplývajú z impulzu poskytnutého Mechanizmom na podporu obnovy a odolnosti, a aby zachovala investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Rada zároveň Malte odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovala fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie fiškálnej udržateľnosti v strednodobom horizonte a aby súčasne zvyšovala investície s cieľom posilniť rastový potenciál.

([11]) Odporúčanie Rady z 20. júla 2020, ktoré sa týka národného programu reforiem Malty na rok 2020 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Malty na rok 2020 (Ú. v. EÚ C 282, 26.8.2020, s. 116).

([12]) Tieto údaje predstavujú úroveň ročných rozpočtových nákladov na uvedené opatrenia prijaté od jesene 2021, a to vrátane bežných príjmov a výdavkov, ako aj prípadných opatrení v oblasti kapitálových výdavkov.

([13]) Predpokladá sa, že do konca roka 2022 sa celkový počet osôb vysídlených z Ukrajiny prichádzajúcich do Únie postupne zvýši na 6 miliónov, pričom ich geografické rozloženie je odhadnuté na základe veľkosti existujúcej diaspóry, relatívneho počtu obyvateľov prijímajúceho členského štátu a skutočného rozmiestnenia vysídlených osôb z Ukrajiny v rámci Únie v marci 2022. Pokiaľ ide o rozpočtové náklady na osobu, odhady vychádzajú z mikrosimulačného modelu Spoločného výskumného centra Komisie s názvom Euromod, pričom sa zohľadňujú tak peňažné transfery, na ktoré ľudia môžu mať nárok, ako aj vecné dávky, ako je vzdelávanie a zdravotná starostlivosť.

(17) Podľa prognózy Komisie z jari 2022, ako aj informácií uvedených v programe stability Malty na rok 2022 sa predpokladá, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2022 podporné a dosiahnu úroveň – 1,5 % HDP, čo je v súlade s odporúčaním Rady ([14]). Malta plánuje pokračovať v podpore obnovy tým, že bude využívať Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií v súlade s odporúčaním Rady. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti sa má v porovnaní s rokom 2021 zvýšiť o 0,2 percentuálneho bodu HDP. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2022 predstavovať reštriktívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,3 percentuálneho bodu ([15]). Malta preto neplánuje zachovať investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2022 predstavovať expanzívny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 1,6 percentuálneho bodu. Tento významný expanzívny príspevok zahŕňa dodatočný vplyv opatrení na riešenie hospodárskeho a sociálneho dosahu zvýšenia cien energie (0,5 % HDP), ako aj náklady na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny (0,1 % HDP). Vláda okrem toho poskytla finančnú podporu domácnostiam (0,3 % HDP) a zvýšila príspevkové a nepríspevkové dôchodkové dávky nad rámec úpravy životných nákladov (0,2 % HDP), zatiaľ čo miera rastu medzispotreby (bez opatrení) zostala vysoká (0,4 % HDP).

(18) V prognóze Komisie z jari 2022 sa uvádza, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2023 za predpokladu nezmenenej politiky predstavovať 1,1 % HDP ([16]). Predpokladá sa, že Malta bude v roku 2023 naďalej využívať granty v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií na podporu obnovy. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti sa má v porovnaní s rokom 2022 zvýšiť o 0,2 percentuálneho bodu HDP. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2023 predstavovať reštriktívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,1 percentuálneho bodu ([17]). Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2023 predstavovať reštriktívny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 1,3 percentuálneho bodu. Zahŕňa to vplyv postupného rušenia opatrení na riešenie zvýšených cien energie (0,4 % HDP), ako aj vplyv dočasnej finančnej podpory pre domácnosti (0,3 % HDP) a príspevkových a nepríspevkových dôchodkových dávok nad rámec úpravy životných nákladov (0,2 % HDP). Okrem toho sa očakáva, že medzispotreba (bez opatrení) bude rásť menej ako nominálny HDP (0,4 % HDP).

(19) V programe stability na rok 2022 sa očakáva, že deficit verejných financií postupne klesne na úroveň 4,6 % HDP v roku 2023, 2,8 % HDP v roku 2024 a 2,4 % HDP do roku 2025. Počíta sa teda s tým, že deficit verejných financií klesne do roku 2024 pod úroveň 3 % HDP. Podľa programu stability na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP sa do roku 2025 zníži, pričom v roku 2024 sa zníži na 58,6 % a následne v roku 2025 klesne na 57,2 %. Podľa analýzy Komisie sa zdá, že riziká v oblasti udržateľnosti dlhovej služby sú v strednodobom horizonte stredné.

(20) V súlade s článkom 19 ods. 3 písm. b) nariadenia (EÚ) 2021/241 a kritériom 2.2 prílohy V k uvedenému nariadeniu plán obnovy a odolnosti zahŕňa rozsiahly súbor vzájomne sa posilňujúcich reforiem a investícií s orientačným harmonogramom vykonávania, ktoré sa má dokončiť do 31. augusta 2026. Tieto reformy a investície prispievajú k riešeniu všetkých hospodárskych a sociálnych výziev uvedených v odporúčaniach pre danú krajinu, ktoré Rada v rámci európskeho semestra v rokoch 2019 a 2020 adresovala Malte, alebo ich významnej podskupiny, ako aj k plneniu všetkých odporúčaní pre danú krajinu vydaných pred dátumom prijatia plánu obnovy a odolnosti. Plán obnovy a odolnosti je predovšetkým ambiciózny a obsahuje reformy a investície na riešenie identifikovaných výziev v oblasti zdravotníctva, zamestnanosti, vzdelávania a zručností, zelenej a digitálnej transformácie, spravodlivosti a boja proti korupcii a praniu špinavých peňazí. Dobrá správa vecí verejných je jedným z pilierov dlhodobej hospodárskej vízie vlády a v pláne obnovy a odolnosti sa vynakladá značné úsilie na nápravu výziev v tejto oblasti. Významnou súčasťou plánu obnovy a odolnosti sú aj investície do vzdelávania, pričom sa v ňom navrhujú príslušné opatrenia na riešenie nedostatkov vzdelávacieho systému. Veľká časť plánovaných investícií je zameraná na zelenú a digitálnu transformáciu, čím sa riešia odporúčania pre danú krajinu týkajúce sa investícií v týchto oblastiach. V pláne obnovy a odolnosti sa čiastočne riešia problémy zistené v oblasti agresívneho daňového plánovania, výskumu a inovácií, ako aj udržateľnosti dôchodkového systému.

([14]) Záporné znamienko ukazovateľa znamená, že rast primárnych výdavkov je vyšší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na expanzívnu fiškálnu politiku; kladné znamienko ukazovateľa naopak znamená, že rast primárnych výdavkov je nižší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na reštriktívnu fiškálnu politiku.

([15]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať neutrálny príspevok vo výške 0,0 percentuálneho bodu HDP.

([16]) Záporné znamienko ukazovateľa znamená, že rast primárnych výdavkov je vyšší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na expanzívnu fiškálnu politiku; kladné znamienko ukazovateľa naopak znamená, že rast primárnych výdavkov je nižší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na reštriktívnu fiškálnu politiku.

([17]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať expanzívny príspevok vo výške 0,1 percentuálneho bodu HDP.

(21) Očakáva sa, že vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Malty prispeje k ďalšiemu pokroku v oblasti zelenej a digitálnej transformácie. Opatrenia na podporu cieľov v oblasti klímy na Malte predstavujú 53,8 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti, zatiaľ čo opatrenia na podporu digitálnych cieľov predstavujú 25,5 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti. Plnohodnotné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti v súlade s príslušnými míľnikmi a cieľmi pomôže Malte rýchlo sa zotaviť z dôsledkov krízy COVID-19 a zároveň posilní jej odolnosť. Pre úspešné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti, ako aj iných hospodárskych politík a politík zamestnanosti, ktoré presahujú rámec plánu obnovy a odolnosti, je naďalej dôležité systematické zapojenie sociálnych partnerov a iných relevantných zainteresovaných strán, ktorým sa má zabezpečiť všeobecná zodpovednosť za celkový program v danej oblasti politiky.

(22) Malta ešte nepredložila partnerskú dohodu stanovenú v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 ([18]) ani ostatné programy politiky súdržnosti stanovené v uvedenom nariadení. V súlade s nariadením (EÚ) 2021/1060 má Malta pri programovaní fondov politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027 zohľadniť príslušné odporúčania pre danú krajinu. Predstavuje to predpoklad na zlepšenie účinnosti a maximalizáciu pridanej hodnoty finančnej podpory, ktorá sa má získať z fondov politiky súdržnosti, ako aj podporu koordinácie, komplementarity a koherentnosti medzi týmito fondmi politiky súdržnosti a inými nástrojmi a fondmi Únie. Úspešné vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako aj programov politiky súdržnosti závisí aj od odstránenia prekážok brániacich investíciám na podporu zelenej a digitálnej transformácie a vyváženého územného rozvoja.

(23) Nad rámec hospodárskych a sociálnych výziev, ktoré sa riešia v pláne obnovy a odolnosti, Malta čelí viacerým ďalším výzvam súvisiacim s prvkami daňového systému, ktoré uľahčujú agresívne daňové plánovanie. Kľúčom k zlepšeniu účinnosti a spravodlivosti daňového systému je naďalej boj proti agresívnemu daňovému plánovaniu, ako sa uznáva v odporúčaní týkajúcom sa eurozóny na rok 2022. Účinky presahovania stratégií agresívneho daňového plánovania medzi členskými štátmi si vyžadujú koordinované kroky v oblasti vnútroštátnych politík, ktoré by doplnili legislatívu Únie. Malta podnikla kroky na riešenie praktík agresívneho daňového plánovania tým, že vykonala predtým dohodnuté medzinárodné a európske iniciatívy a že do svojho plánu obnovy a odolnosti zahrnula záväzok vypracovať nezávislú štúdiu o odchádzajúcich a prichádzajúcich platbách (t. j. medzi rezidentmi Únie a rezidentmi tretích krajín), po ktorej má nasledovať prijatie vykonávacích právnych predpisov v súlade so zisteniami uvedenej štúdie. Odchádzajúce platby úrokov, licenčných poplatkov a dividend vyplácaných spoločnosťami so sídlom na Malte jurisdikciám s nulovým a nízkym zdanením (t. j. každá jurisdikcia so zákonnou sadzbou dane z príjmov právnických osôb pod najnižšou zákonnou sadzbou dane z príjmov právnických osôb v Únii, ktorá predstavuje 9 %) by však mohli viesť k úplnému vyhnutiu sa daňovým povinnostiam, kým sa na Malte nezavedú zrážkové dane alebo rovnocenné obranné opatrenia s cieľom zabezpečiť, aby sa takéto platby riadne zdaňovali. Okrem toho zaobchádzanie s rezidentnými spoločnosťami s daňovým sídlom v inej krajine naďalej predstavuje v prípade spoločností, ako aj jednotlivcov riziko dvojitého nezdanenia.

(24) Vzhľadom na mandát hláv štátov, resp. predsedov vlád Únie, ktorý je stanovený vo vyhlásení z Versailles, je cieľom návrhu Komisie pre REPowerEU čo najskôr ukončiť závislosť Únie od dovozu fosílnych palív z Ruska. Na tento účel Komisia plánuje v dialógu s členskými štátmi určiť najvhodnejšie projekty, investície a reformy na vnútroštátnej úrovni, regionálnej úrovni a na úrovni Únie. Cieľom týchto opatrení je znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív a prejsť na dovoz fosílnych palív z iných krajín, než je Rusko.

(25) Malta zaostáva pri dosahovaní svojho cieľa znížiť do roku 2030 emisie skleníkových plynov, na ktoré sa nevzťahuje systém Únie na obchodovanie s emisiami (ETS) a na ktoré sa vzťahuje nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/842 ([19]), o 19 % v porovnaní s úrovňami z roku 2005. Záväzok Malty stať sa do roku 2050 klimaticky neutrálnou si bude vyžadovať trvalé investície domácností, firiem, ako aj vlády. Vzhľadom na zvýšené ambície Únie v oblasti klímy zamerané na cenovo dostupnejšiu, bezpečnejšiu a udržateľnejšiu energiu musí Malta vyvinúť väčšie úsilie na ďalšie využívanie svojho solárneho a veterného potenciálu vrátane plávajúcich parkov na mori, keďže obnoviteľné zdroje energie tvoria len 8 % energetického mixu. Malta je vo veľkej miere závislá

([18]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 z 24. júna 2021, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde, Fonde na spravodlivú transformáciu a Európskom námornom, rybolovnom a akvakultúrnom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl, migráciu a integráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 159).

([19]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/842 z 30. mája 2018 o záväznom ročnom znižovaní emisií skleníkových plynov členskými štátmi v rokoch 2021 až 2030, ktorým sa prispieva k opatreniam v oblasti klímy zameraným na splnenie záväzkov podľa Parížskej dohody, a o zmene nariadenia (EÚ) č. 525/2013 (Ú. v. EÚ L 156, 19.6.2018, s. 26).

od ropy (48 %) a zemného plynu (44 %). Zemný plyn sa v roku 2020 použil na výrobu 86 % elektrickej energie Malty. Hoci Malta z Ruska nedováža žiadny plyn ani ropu ([20]), rýchle zvýšenie cien energie už má vplyv aj na ňu. Malta má v úmysle zabezpečiť lepšiu bezpečnosť dodávok energie vybudovaním druhého elektrického prepojovacieho vedenia. Zníženie závislosti od fosílnych palív by si vyžadovalo aj modernizáciu jej elektrizačných prenosových a distribučných sústav a investície do uskladňovania elektrickej energie s cieľom zabezpečiť spoľahlivé, flexibilné a rýchle dodávky energie. Zameranie sa na energetickú efektívnosť budov, najmä obytných budov, vrátane zavádzania tepelných čerpadiel a iných ekologických riešení, by pomohlo znížiť dopyt po energii. Na to, aby Malta dosiahla súlad s cieľmi balíka „Fit for 55“, bude potrebné ďalšie zvýšenie ambícií v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov, väčšieho využívania obnoviteľných zdrojov energie a zvyšovania energetickej efektívnosti. Okrem toho emisie z cestnej dopravy neustále rastú a tvoria najväčší zdroj emisií skleníkových plynov mimo ETS. Zníženie dopravného preťaženia by si vyžadovalo zlepšenie verejnej dopravy, zavádzanie inteligentných dopravných systémov a investície do infraštruktúry bezmotorovej mobility (ako sú chodníky a cyklistické jazdné pruhy) v záujme zaistenia bezpečnej alternatívy k používaniu osobných automobilov.

(26) Hoci zrýchlenie prechodu ku klimatickej neutralite a odklonu od fosílnych palív bude mať v niektorých odvetviach za následok značné náklady na reštrukturalizáciu, Malta môže v rámci politiky súdržnosti využiť Mechanizmus spravodlivej transformácie, aby zmiernila sociálno-ekonomický dosah tohto prechodu. Malta môže okrem toho využiť Európsky sociálny fond plus zriadený nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 ([21]) na zlepšenie pracovných príležitostí a posilnenie sociálnej súdržnosti.

(27) Rada na základe posúdenia Komisie preskúmala program stability na rok 2022 a jej stanovisko ([22]) je zohľadnené v odporúčaní 1.

(28) Vzhľadom na úzke prepojenia medzi ekonomikami členských štátov eurozóny a ich kolektívny príspevok k fungovaniu hospodárskej a menovej únie Rada odporučila, aby členské štáty eurozóny aj prostredníctvom svojich plánov obnovy a odolnosti prijali opatrenia, ktorými vykonajú odporúčania uvedené v odporúčaní na rok 2022. V prípade Malty je to zohľadnené najmä odporúčaniach 1, 2 a 3,

TÝMTO ODPORÚČA, aby Malta v rokoch 2022 a 2023 prijala opatrenia s týmto cieľom:

1. v roku 2023 zabezpečiť, aby bol rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov v súlade s celkovo neutrálnymi zámermi politiky, pričom sa zohľadní pokračujúca dočasná a cielená podpora pre domácnosti a podniky, ktoré najviac pociťujú prudký nárast cien energií, a pre ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny; byť pripravená prispôsobiť súčasné výdavky vyvíjajúcej sa situácii; zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti s ohľadom na iniciatívu RePowerEU, okrem iného aj využitím Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie; v období po roku 2023 uskutočňovať fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií;

2. pokračovať vo vykonávaní svojho plánu obnovy a odolnosti v súlade s míľnikmi a cieľmi uvedenými vo vykonávacom rozhodnutí Rady z 5. októbra 2021; predložiť programové dokumenty politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027, aby sa mohli dokončiť príslušné rokovania s Komisiou a následne sa mohli tieto dokumenty začať vykonávať;

([20]) Eurostat (2020), podiel dovozu z Ruska na celkovom dovoze zemného plynu, ropy a čierneho uhlia. Pokiaľ ide o priemer EÚ27, celkový dovoz je založený na dovoze z krajín mimo EÚ27. V prípade Malty celkový dovoz zahŕňa obchod v rámci Únie. Ropa nezahŕňa rafinované ropné produkty.

([21]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 z 24. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európsky sociálny fond plus (ESF+) a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 1296/2013 (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 21).

([22]) Podľa článku 5 ods. 2 nariadenia (ES) č. 1466/97.

3. prijať opatrenia na účinné riešenie prvkov daňového systému, ktoré môžu jednotlivcom a nadnárodným spoločnostiam uľahčiť agresívne daňové plánovanie, a to aj zabezpečením dostatočného zdaňovania odchádzajúcich platieb úrokov, licenčných poplatkov a dividend a zmenou pravidiel pre spoločnosti s daňovým sídlom v inej krajine;

4. znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív; urýchliť zavádzanie obnoviteľných zdrojov energie, a to podporou a umožnením investícií do veternej a solárnej energie vrátane plávajúcich parkov na mori, ďalšou modernizáciou maltských elektrizačných prenosových a distribučných sústav a vytvorením stimulov na uskladňovanie elektrickej energie s cieľom zabezpečiť spoľahlivé, flexibilné a rýchlo reagujúce dodávky energie; znížiť dopyt po energii prostredníctvom vyššej energetickej efektívnosti, najmä v obytných budovách; znížiť emisie z cestnej dopravy riešením dopravného preťaženia, a to zlepšením kvality služieb vo verejnej doprave, inteligentnými dopravnými systémami a investovaním do infraštruktúry bezmotorovej mobility.

V Bruseli 12. júla 2022

Za Radu
predseda
Z. STANJURA

ODPORÚČANIE RADY

z 12. júla 2022,

ktoré sa týka hospodárskych politík Holandska a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Holandska na rok 2022

(2022/C 334/19)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii ([1]), a najmä na jeho článok 5 ods. 2,

so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 zo 16. novembra 2011 o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh ([2]), a najmä na jeho článok 6 ods. 1,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

(1) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 ([3]), ktorým sa zriadil Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, nadobudlo účinnosť 19. februára 2021. Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti poskytuje finančnú podporu na vykonávanie reforiem a investícií, pričom so sebou prináša fiškálny impulz financovaný Úniou. Prispieva k obnove hospodárstva a vykonávaniu udržateľných reforiem a investícií zvyšujúcich rast, najmä na podporu zelenej a digitálnej transformácie, a zároveň posilňuje odolnosť hospodárstiev členských štátov a ich potenciálny rast. Okrem toho prispieva aj k posilneniu udržateľných verejných financií a k podpore rastu a tvorby pracovných miest v strednodobom a dlhodobom horizonte. Maximálny finančný príspevok pre členský štát v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti bude aktualizovaný v júni 2022 v súlade s článkom 11 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2021/241.

(2) Komisia 24. novembra 2021 prijala ročný prieskum udržateľného rastu, čo znamenalo začiatok európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík na rok 2022. Náležite zohľadnila sociálny záväzok z Porta k ďalšiemu vykonávaniu Európskeho piliera sociálnych práv vyhláseného Európskym parlamentom, Radou a Komisiou 17. novembra 2017, podpísaný 7. mája 2021. Európska rada 25. marca 2022 schválila priority ročného prieskumu udržateľného rastu na rok 2022. Komisia 24. novembra 2021 prijala na základe nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 aj správu o mechanizme varovania, v ktorej určila Holandsko za jeden z členských štátov, vo vzťahu ku ktorým bude potrebné hĺbkové preskúmanie. V ten istý deň Komisia prijala aj odporúčanie na odporúčanie Rady o hospodárskej politike eurozóny a návrh spoločnej správy o zamestnanosti na rok 2022, v ktorej sa analyzuje vykonávanie usmernení pre politiky zamestnanosti a zásad Európskeho piliera sociálnych práv. Rada prijala 5. apríla 2022 odporúčanie o hospodárskej politike eurozóny ([4]) (ďalej len „odporúčanie na rok 2022 týkajúce sa eurozóny“) a 14. marca 2022 spoločnú správu o zamestnanosti.

([1]) Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1.
([2]) Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 25.
([3]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17).
([4]) Odporúčanie Rady z 5. apríla 2022 o hospodárskej politike eurozóny (Ú. v. EÚ C 153, 7.4.2022, s. 1).

(3) Invázia Ruska na Ukrajinu, ktorá nasledovala po globálnej pandémii, výrazne zmenila geopolitický a hospodársky kontext. Vplyv tejto invázie na hospodárstva členských štátov sa prejavil okrem iného vyššími cenami energií, potravín a surovín a horšími vyhliadkami rastu. Vyššie ceny energií veľmi negatívne ovplyvňujú predovšetkým najzraniteľnejšie domácnosti, ktoré žijú v energetickej chudobe alebo sú ňou ohrozené, ako aj podniky, ktoré najviac pociťujú prudký nárast cien energií. Okrem toho Únia zažíva bezprecedentný prílev ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny. Vplyv hospodárskych dôsledkov útočnej vojny Ruska sa v členských štátoch prejavuje v rôznej miere. V tejto súvislosti bola vykonávacím rozhodnutím Rady (EÚ) 2022/382 ([5]) dňa 4. marca 2022 prvýkrát aktivovaná smernica Rady 2001/55/ES ([6]), ktorou sa vysídleným osobám z Ukrajiny udeľuje právo na oprávnený pobyt v Únii, ako aj prístup k vzdelávaniu a odbornej príprave, na trh práce, k zdravotnej starostlivosti, bývaniu a sociálnemu zabezpečeniu.

(4) Vzhľadom na rýchlo sa meniacu hospodársku a geopolitickú situáciu bude európsky semester v roku 2022 pokračovať vo svojej rozsiahlej koordinácii hospodárskych politík a politík zamestnanosti a zároveň sa bude vyvíjať v súlade s požiadavkami na vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako sa uvádza v ročnom prieskume udržateľného rastu na rok 2022. Na plnenie priorít jednotlivých politík v rámci európskeho semestra je nevyhnutné, aby sa vykonávali prijaté plány obnovy a odolnosti, keďže tieto plány riešia všetky príslušné odporúčania pre jednotlivé krajiny vydané v cykloch európskeho semestra 2019 a 2020 alebo ich významnú podskupinu. Odporúčania pre jednotlivé krajiny na roky 2019 a 2020 sú naďalej rovnako relevantné aj pre plány obnovy a odolnosti, ktoré boli revidované, aktualizované alebo zmenené v súlade s článkami 14, 18 a 21 nariadenia (EÚ) 2021/241, a to popri akýchkoľvek iných odporúčaniach pre jednotlivé krajiny vydaných do dátumu predloženia takýchto revidovaných, aktualizovaných alebo zmenených plánov.

(5) Všeobecná úniková doložka Paktu stability a rastu je aktívna od marca 2020. Komisia vo svojom oznámení z 3. marca 2021 s názvom „Rok od vypuknutia pandémie COVID-19: reakcia fiškálnej politiky“ vyjadrila názor, že rozhodnutie o deaktivácii alebo pokračovaní v uplatňovaní všeobecnej únikovej doložky by sa malo prijať po celkovom posúdení stavu hospodárstva, pričom kľúčovým kvantitatívnym kritériom by mala byť úroveň hospodárskej činnosti v Únii alebo eurozóne v porovnaní s predkrízovými úrovňami (z konca roku 2019). Zvýšená neistota a výrazné riziká horšieho než očakávaného vývoja v súvislosti s hospodárskym výhľadom v kontexte vojny v Európe, bezprecedentné zvyšovanie cien energií a pokračujúce narušenia dodávateľských reťazcov si vyžadujú predĺženie uplatňovania všeobecnej únikovej doložky Paktu stability a rastu aj v roku 2023.

(6) V súlade s prístupom uvedeným v odporúčaní Rady z 18. júna 2021 ([7]), ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Holandska na rok 2021, sa celkové zámery fiškálnej politiky v súčasnosti najlepšie merajú ako zmena primárnych výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19), ale so započítaním výdavkov financovaných z nenávratných grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie, vo vzťahu k strednodobému potenciálnemu rastu ([8]). Nad rámec celkových zámerov fiškálnej politiky a s cieľom posúdiť, či je vnútroštátna fiškálna politika obozretná a či jej zloženie prispieva k udržateľnej obnove v súlade so zelenou a digitálnou transformáciou, sa pozornosť venuje aj vývoju primárnych bežných výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19) a investícií financovaných z vnútroštátnych zdrojov ([9]).

([5]) Vykonávacie rozhodnutie Rady (EÚ) 2022/382 zo 4. marca 2022, ktorým sa konštatuje skutočnosť, že došlo k hromadnému prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny v zmysle článku 5 smernice 2001/55/ES, a zavádza sa dočasná ochrana (Ú. v. EÚ L 71, 4.3.2022, s. 1).

([6]) Smernica Rady 2001/55/ES z 20. júla 2001 o minimálnych štandardoch na poskytovanie dočasnej ochrany v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb a o opatreniach na podporu rovnováhy úsilia medzi členskými štátmi pri prijímaní takýchto osôb a znášaní z toho vyplývajúcich dôsledkov (Ú. v. ES L 212, 7.8.2001, s. 12).

([7]) Odporúčanie Rady z 18. júna 2021, ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Holandska na rok 2021 (Ú. v. EÚ C 304, 29.7.2021, s. 88).

([8]) Odhady týkajúce sa zámerov fiškálnej politiky a ich zložiek uvedené v tomto odporúčaní sú odhady Komisie založené na predpokladoch, z ktorých vychádza prognóza Komisie z jari 2022. Komisiou odhadovaný strednodobý potenciálny rast nezahŕňa pozitívny vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a ktoré môžu posilniť potenciálny rast.

([9]) Nie sú financované z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie.

(7) Komisia 2. marca 2022 prijala oznámenie poskytujúce všeobecné usmernenia v oblasti fiškálnej politiky na rok 2023 (ďalej len „fiškálne usmernenia“) a ktorého cieľom bolo podporiť prípravu programov stability a konvergenčných programov členských štátov, a tým posilniť koordináciu politík. Komisia konštatovala, že na základe makroekonomického výhľadu prognózy zo zimy 2022 bude v roku 2023 zrejme vhodné prejsť z podporných súhrnných zámerov fiškálnej politiky z rokov 2020 – 2022 na všeobecne neutrálne súhrnné zámery fiškálnej politiky, pričom treba pohotovo reagovať na vyvíjajúcu sa hospodársku situáciu. Komisia oznámila, že fiškálne odporúčania na rok 2023 by mali byť pre jednotlivé členské štáty aj naďalej diferencované, pričom by sa v nich mali zohľadňovať možné cezhraničné účinky presahovania. Komisia vyzvala členské štáty, aby usmernenia zohľadnili vo svojich programoch stability a konvergenčných programoch. Komisia sa zaviazala, že bude pozorne monitorovať hospodársky vývoj a podľa potreby upraví svoje politické usmernenia, a to najneskôr v rámci jarného balíka európskeho semestra koncom mája 2022.

(8) Pokiaľ ide o fiškálne usmernenia, vo fiškálnych odporúčaniach na rok 2023 je zohľadnený zhoršený hospodársky výhľad, zvýšená neistota a ďalšie riziká horšieho než očakávaného vývoja, ako aj vyššia inflácia v porovnaní s prognózou Komisie zo zimy 2022. Na základe uvedených skutočností je v rámci fiškálnej reakcie nutné zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti, ako aj prostredníctvom cielených a dočasných opatrení zachovať kúpnu silu najzraniteľnejších domácností s cieľom zmierniť vplyv zvýšenia cien energií a pomôcť obmedziť inflačné tlaky vyplývajúce z druhotných účinkov. Fiškálna politika musí zostať pružná, aby sa prispôsobila rýchlo sa vyvíjajúcim okolnostiam vrátane výziev vyplývajúcich z útočnej vojny Ruska proti Ukrajine, pokiaľ ide o obranu a bezpečnosť, a musí byť diferencovaná v jednotlivých členských štátoch v závislosti od ich fiškálnej a hospodárskej situácie, a to aj z hľadiska ich expozície voči kríze a prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny.

(9) Holandsko predložilo 29. apríla 2022 svoj program stability na rok 2022 v súlade s článkom 4 nariadenia (ES) č. 1466/97. Národný program reforiem zatiaľ nepredložilo, keďže tento program bude začlenený do plánu obnovy a odolnosti.

(10) Komisia 23. mája 2022 uverejnila správu o krajine týkajúcu sa Holandska na rok 2022. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Holandsko dosiahlo pri plnení príslušných odporúčaní pre danú krajinu prijatých Radou v rokoch 2019, 2020 a 2021, ako aj nové a vznikajúce výzvy vrátane výziev, ktoré sa objavili v dôsledku invázie Ruska na Ukrajinu. Okrem toho sa v nej posudzoval pokrok Holandska pri vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv a pri dosahovaní hlavných cieľov Únie v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby, ako aj pokrok pri dosahovaní cieľov Organizácie Spojených národov v oblasti udržateľného rozvoja.

(11) Komisia vykonala v súvislosti s Holandskom hĺbkové preskúmanie podľa článku 5 nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 a jeho výsledky uverejnila 23. mája 2022. Komisia dospela k záveru, že v Holandsku existujú makroekonomické nerovnováhy. Zraniteľné miesta sa týkajú predovšetkým vysokého objemu súkromného dlhu a veľkého prebytku bežného účtu a majú cezhraničný význam.

(12) Rada vo svojom odporúčaní z 20. júla 2020 ([10]) odporučila Holandsku, aby v súlade so všeobecnou únikovou doložkou prijalo v rokoch 2020 a 2021 všetky potrebné opatrenia na účinné riešenie pandémie COVID-19, posilnenie hospodárstva a podporu následnej obnovy. Zároveň mu odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálne politiky zamerané na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie udržateľnosti dlhovej služby pri súčasnom zvyšovaní investícií. Podľa údajov overených Eurostatom deficit verejných financií Holandska klesol z 3,7 % HDP v roku 2020 na 2,5 % HDP v roku 2021. V rámci reakcie fiškálnej politiky Holandsko v roku 2021 podporovalo obnovu hospodárstva, pričom objem dočasných núdzových podporných opatrení predstavoval 3,3 % HDP v rokoch 2020 aj 2021. Opatrenia, ktoré Holandsko prijalo v roku 2021, boli v súlade s odporúčaním Rady z 20. júla 2020. Diskrečné rozpočtové opatrenia, ktoré vláda prijala v rokoch 2020 a 2021, boli dočasné alebo vyvážené kompenzačnými opatreniami. Podľa údajov overených Eurostatom sa verejný dlh znížil z 54,3 % HDP v roku 2020 na 52,1 % HDP v roku 2021.

([10]) Odporúčanie Rady z 20. júla 2020, ktoré sa týka národného programu reforiem Holandska na rok 2020 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Holandska na rok 2020 (Ú. v. EÚ C 282, 26.8.2020, s. 122).

(13) Makroekonomický scenár, z ktorého vychádzajú rozpočtové prognózy v programe stability na rok 2022, je realistický. Vláda predpokladá, že reálny HDP sa v roku 2022 zvýši o 3,6 % a v roku 2023 o 1,7 %. V prognóze Komisie z jari 2022 sa v roku 2022 predpokladá obdobný rast reálneho HDP na úrovni 3,3 % a v roku 2023 rast na úrovni 1,6 %. Vláda vo svojom programe stability na rok 2022 očakáva, že celkový deficit zostane v roku 2022 na úrovni 2,5 % HDP a v roku 2023 klesne na 2,3 % HDP. Podľa programu stability na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP sa v roku 2022 zníži na 53,1 % a v roku 2023 na 52,7 %. Na základe opatrení v príslušných oblastiach politiky, ktoré boli známe k dátumu uzávierky prognózy, sa v prognóze Komisie z jari 2022 predpokladá deficit verejných financií na úrovni 2,7 % HDP v roku 2022 a 2,1 % HDP v roku 2023. Ide o úroveň, ktorá je vyššia ako deficit na rok 2022 predpokladaný v programe stability na rok 2022, a to predovšetkým z dôvodu, že opatrenia prijímané v reakcii na vysoké ceny energií boli v programe zahrnuté iba čiastočne, a ktorá je v prípade roku 2023 o čosi nižšia, a to predovšetkým z dôvodu nižšej úrovne tvorby hrubého fixného kapitálu a iných výdavkov očakávaných Komisiou. V prognóze Komisie z jari 2022 sa počíta s nižším pomerom verejného dlhu k HDP, a to na úrovni 51,4 % v roku 2022 a 50,9 % v roku 2023. Tento rozdiel je spôsobený odlišnou prognózou nominálneho HDP. Podľa prognózy Komisie z jari 2022 sa strednodobý (desaťročný priemerný) rast potenciálneho HDP odhaduje na 1,5 %.

(14) Vláda v roku 2022 postupne zrušila väčšinu opatrení prijatých v reakcii na krízu COVID-19, takže sa predpokladá, že objem dočasných núdzových opatrení klesne z 3,4 % HDP v roku 2021 na 0,9 % HDP v roku 2022. Deficit verejných financií je ovplyvnený opatreniami prijatými na zmiernenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu zvýšenia cien energií, ktoré sa v prognóze Komisie z jari 2022 odhadujú na 0,7 % HDP v roku 2022 a ktoré sa roku 2023 postupne zrušia ([11]). Tieto opatrenia pozostávajú najmä zo sociálnych transferov pre chudobnejšie domácnosti a zníženia nepriamych daní zo spotreby energie. Tieto opatrenia boli oznámené ako dočasné. Ak však ceny energií zostanú v roku 2023 zvýšené, niektoré z nich by sa mohli uplatňovať aj naďalej. Jedno z týchto opatrení nie je cielené, a to konkrétne zníženie nepriamych daní zo spotreby energie. Deficit verejných financií je ovplyvnený aj nákladmi na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny, pričom v prognóze Komisie z jari 2022 sa predpokladá, že v rokoch 2022 aj 2023 ([12]) budú na úrovni 0,1 % HDP, ako aj zvýšením nákladov na výdavky na obranu o 0,1 % HDP v roku 2023.

(15) Rada 18. júna 2021 odporučila, aby Holandsko v roku 2022 sledovalo podporné zámery fiškálnej politiky vrátane impulzu poskytnutého Mechanizmom na podporu obnovy a odolnosti a aby zachovalo investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Rada zároveň Holandsku odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie fiškálnej udržateľnosti v strednodobom horizonte a aby súčasne zvyšovalo investície s cieľom posilniť rastový potenciál.

(16) Podľa prognózy Komisie z jari 2022, ako aj informácií uvedených v programe stability Holandska na rok 2022 sa predpokladá, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2022 podporné a dosiahnu úroveň – 2,6 % HDP, čo je v súlade s odporúčaním Rady ([13]). Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti má byť v porovnaní s rokom 2021 naďalej stabilný ([14]). Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2022 predstavovať neutrálny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,0 percentuálneho bodu ([15]). Holandsko preto plánuje v súlade s odporúčaním Rady zachovať investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez

([11]) Tieto údaje predstavujú úroveň ročných rozpočtových nákladov na uvedené opatrenia prijaté od jesene 2021, a to vrátane bežných príjmov a výdavkov, ako aj prípadných opatrení v oblasti kapitálových výdavkov.

([12]) Predpokladá sa, že do konca roka 2022 sa celkový počet osôb vysídlených z Ukrajiny prichádzajúcich do Únie postupne zvýši na 6 miliónov, pričom ich geografické rozloženie je odhadnuté na základe veľkosti existujúcej diaspóry, relatívneho počtu obyvateľov prijímajúceho členského štátu a skutočného rozmiestnenia vysídlených osôb z Ukrajiny v rámci Únie v marci 2022. Pokiaľ ide o rozpočtové náklady na osobu, odhady vychádzajú z mikrosimulačného modelu Spoločného výskumného centra Komisie s názvom Euromod, pričom sa zohľadňujú tak peňažné transfery, na ktoré ľudia môžu mať nárok, ako aj vecné dávky, ako je vzdelávanie a zdravotná starostlivosť.

([13]) Záporné znamienko ukazovateľa znamená, že rast primárnych výdavkov je vyšší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na expanzívnu fiškálnu politiku.

([14]) Ide o prognózy Komisie vychádzajúce z lineárneho profilu výdavkov. Komisia zatiaľ nedostala plán obnovy a odolnosti Holandska.

([15]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať expanzívny príspevok vo výške 0,5 percentuálneho bodu HDP. Čiastočne to možno vysvetliť investičnými finančnými prostriedkami poskytnutými obciam na vykonávanie politiky v oblasti klímy a dodatočným financovaním opatrení týkajúcich sa mládeže.

nových príjmových opatrení) bude v roku 2022 predstavovať expanzívny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 2,0 percentuálneho bodu. Tento významný expanzívny príspevok zahŕňa dodatočný vplyv opatrení na riešenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu zvýšenia cien energií (0,7 % HDP), ako aj náklady na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny (0,1 % HDP), pričom podľa predpokladov k rastu čistých bežných výdavkov prispejú okrem iného aj ďalšie opatrenia v oblasti klímy zamerané na znižovanie emisií skleníkových plynov a na podporu udržateľnej energie predstavujúce príspevok na úrovni 0,3 % HDP, ako aj opatrenia v oblasti vzdelávania (rekvalifikácia a odborné vzdelávanie učiteľov) predstavujúce príspevok 0,2 % HDP.

(17) V prognóze Komisie z jari 2022 sa uvádza, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2023 za predpokladu nezmenenej politiky predstavovať + 0,5 % HDP ([16]). Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti má byť v porovnaní s rokom 2022 naďalej stabilný. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2023 predstavovať expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,1 percentuálneho bodu ([17]). Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2023 predstavovať reštriktívny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 1,0 percentuálneho bodu. Zahŕňa to vplyv postupného rušenia opatrení na riešenie zvýšených cien energií (0,7 % HDP).

(18) V programe stability na rok 2022 sa očakáva, že deficit verejných financií postupne klesne na úroveň 2,5 % HDP v roku 2024 a následne do roku 2025 vzrastie na 2,9 %. Deficit verejných financií má teda v časovom rámci programu stability na rok 2022 zostať pod úrovňou 3 % HDP. V týchto prognózach sa predpokladajú niektoré dodatočné, doteraz nešpecifikované opatrenia fiškálnej konsolidácie. Podľa programu stability na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP sa bude do roku 2025 zvyšovať, a to konkrétne na 53,1 % v roku 2024 a na 54,4 % v roku 2025. Podľa analýzy Komisie sa zdá, že riziká v oblasti udržateľnosti dlhovej služby sú v strednodobom horizonte stredné.

(19) Deformácie na trhu s bývaním prispievajú k rýchlemu rastu cien obytných nehnuteľností a k vysokej zadlženosti domácností, čo spôsobuje zraniteľnosť domácností voči hospodárskym otrasom. V roku 2021 sa rast cien obytných nehnuteľností prudko zvýšil, pričom vykazoval ročnú mieru rastu 15 %. Na trhu s bývaním sa pri tom čoraz častejšie prejavujú známky nadhodnocovania nehnuteľností prehlbujúce riziká a slabé miesta. Hoci sa daňová odpočítateľnosť v prípade hypotekárnych úrokov postupne znižuje, toto zníženie je len čiastočné, pričom príslušná daňová úľava na hypotekárne platby zostáva veľkorysá. Spolu s relatívne vysokými úverovými limitmi (pomer výšky úveru k hodnote zabezpečenia) to naďalej prispieva k značnému zvýhodňovaniu dlhu domácností. Zároveň je trh so súkromným nájomným bývaním naďalej malý a nedostatočne rozvinutý. Absencia dobre fungujúceho stredného segmentu na trhu s nájomným bývaním predstavuje pre domácnosti stimul motivujúci k nákupu nehnuteľnosti namiesto jej prenájmu, čo prispieva k vysokému pomeru dlhu k príjmu a k finančnej zraniteľnosti. Rigidita na strane ponuky prehlbuje deformácie na trhu s bývaním. Vzhľadom na relatívne nepružnú ponuku bývania sa zvyšuje riziko, že politiky zamerané na zvýšenie cenovej dostupnosti bývania povedú k stimulácii dopytu a v konečnom dôsledku k ďalšiemu zvýšeniu cien obytných nehnuteľností, a teda k oslabeniu pôvodného cieľa daných politík.

(20) V rámci dôchodkového systému sa síce darí dosahovať dobré výsledky z hľadiska primeranosti dôchodkov a fiškálnej udržateľnosti, no zamestnanecký dôchodkový systém (druhý pilier) má nedostatky, pokiaľ ide o medzigeneračnú spravodlivosť, transparentnosť dôchodkových práv a flexibilitu. Príspevky do druhého piliera sú vysoké a v záujme absorbovania nerovnováh v bilanciách dôchodkových fondov by mohlo byť potrebné pristúpiť k potenciálne výrazným úpravám príspevkov. Značné úspory v rámci povinného sporenia zároveň prispievajú k prebytku bežného účtu. Vďaka reforme dôchodkového systému by sa mohla zvýšiť odolnosť dôchodkových fondov voči otrasom. V nadväznosti na rámcovú dohodu o všeobecných zásadách dôchodkovej reformy z roku 2019 sa vláda a sociálni partneri v júni 2020 dohodli na novej zmluvnej štruktúre druhého piliera. Celkovým cieľom plánovanej reformy je riešenie hlavných slabých miest dôchodkového systému. Holandský parlament má v priebehu roka 2022 prerokovať a prijať legislatívne opatrenia na realizáciu dohodnutej dôchodkovej reformy. Hlavnou výzvou bude potom úplná realizácia reformy, ktorú bude treba dôsledne monitorovať.

([16]) Kladné znamienko ukazovateľa naopak znamená, že rast primárnych výdavkov je nižší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na reštriktívnu fiškálnu politiku.

([17]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať expanzívny príspevok vo výške 0,4 percentuálneho bodu HDP. Čiastočne to možno vysvetliť investičnými finančnými prostriedkami poskytnutými obciam na vykonávanie politiky v oblasti klímy a dodatočným financovaním opatrení týkajúcich sa mládeže.

(21) Holandsko 22. decembra 2021, 23. decembra 2021 a 22. marca 2022 predložilo programy politiky súdržnosti, ako sa stanovuje v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 ([18]). V súlade s nariadením (EÚ) 2021/1060 má Holandsko pri programovaní fondov politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027 zohľadniť príslušné odporúčania pre danú krajinu. Predstavuje to predpoklad na zlepšenie účinnosti a maximalizáciu pridanej hodnoty finančnej podpory, ktorá sa má získať z fondov politiky súdržnosti, ako aj podporu koordinácie, komplementarity a koherentnosti medzi týmito fondmi politiky súdržnosti a inými nástrojmi a fondmi Únie. Úspešné vykonávanie programov politiky súdržnosti závisí aj od odstránenia prekážok brániacich investíciám na podporu zelenej a digitálnej transformácie a vyváženého územného rozvoja.

(22) Podiel flexibilných foriem zamestnávania zostáva vysoký a predstavuje podstatný podiel trhu práce v Holandsku. To poukazuje na rastúce riziko segmentácie trhu práce. Využívanie týchto foriem zamestnávania je do značnej miery ovplyvnené inštitucionálnymi faktormi a vnútroštátnymi politickými rozhodnutiami, ako sú rozdiely týkajúce sa daňového zaobchádzania (v prípade samostatne zárobkovo činných osôb bez zamestnancov), sociálneho zabezpečenia a predpisov na ochranu práce. Tieto rozličné hybné sily a inštitucionálne faktory predstavujú veľké finančné (de)motivačné stimuly, ktoré pôsobia obzvlášť deformačne na okraji trhu práce. Pandémia COVID-19 zároveň upozornila na riziká segmentovaného trhu práce a na nepriaznivú situáciu v oblasti zamestnanosti a sociálneho zabezpečenia, ktorej čelia určité skupiny, ako aj na významné výzvy v súvislosti s prístupom k primeranej sociálnej ochrane v prípade samostatne zárobkovo činných osôb, ktoré majú často nedostatočné, resp. nemajú žiadne nemocenské poistenie, poistenie pre prípad invalidity alebo nezamestnanosti či starobné poistenie. Ďalšie opatrenia na objasnenie klasifikácie pracovného vzťahu samostatne zárobkovo činných osôb a presadzovanie uplatniteľných pravidiel by okrem toho mohli pomôcť znížiť mieru nepravej samostatnej zárobkovej činnosti.

(23) Nedostatok pracovných síl ďalej stúpal, pričom sa čoraz väčšmi prejavoval vo všetkých odvetviach v súlade s celkovou hospodárskou obnovou a nárastom dopytu po pracovnej sile. Z prognóz trhu práce vyplýva, že v budúcnosti bude naďalej pokračovať trend tzv. prehriateho trhu práce, a to najmä v oblasti vzdelávania, zdravotnej starostlivosti, technických pozícií a v odvetví informačných a komunikačných technológií. V krátkodobom horizonte sa očakáva aj výrazný nedostatok pracovných síl v stavebníctve. Hrozí, že prehriaty trh práce zabrzdí veľké investície potrebné v rámci zelenej a digitálnej transformácie. Na trhu zároveň existuje nevyužitá alebo nedostatočne využitá pracovná sila, a to predovšetkým s prihliadnutím na nižšiu mieru zamestnanosti v prípade osôb s migrantským pôvodom a vzhľadom na vysoký podiel pracovných miest na čiastočný úväzok. Vďaka stimulom na zvýšenie počtu hodín odpracovaných pracovníkmi na čiastočný úväzok, z ktorých nemálo sú ženy (v roku 2021 pracovalo na čiastočný úväzok 62,5 % zamestnaných žien), by sa mohol ďalej znížiť existujúci nedostatok pracovných síl na trhu práce, ako aj priemerný rozdiel v odmeňovaní a dôchodkoch žien a mužov. Zmierniť nedostatok pracovných síl a zručností by mohla pomôcť aktivácia a zvyšovanie kvalifikácie alebo rekvalifikácia neaktívnych osôb (tých, ktorí nepracujú ani si nehľadajú prácu), dlhodobo nezamestnaných osôb a osôb na okraji trhu práce prostredníctvom cielených a špecializovaných opatrení. Zároveň by sa tak podporila rovnosť príležitostí a aktívne začleňovanie.

(24) Vzhľadom na mandát hláv štátov, resp. predsedov vlád Únie, ktorý je stanovený vo vyhlásení z Versailles, je cieľom návrhu Komisie pre REPowerEU čo najskôr ukončiť závislosť Únie od dovozu fosílnych palív z Ruska. Na tento účel Komisia plánuje v dialógu s členskými štátmi určiť najvhodnejšie projekty, investície a reformy na vnútroštátnej úrovni, regionálnej úrovni a na úrovni Únie. Cieľom týchto opatrení je znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív a prejsť na dovoz fosílnych palív z iných krajín, než je Rusko.

(25) Závislosť od fosílnych palív je veľmi vysoká. Podľa údajov z roku 2020 je závislosť od fosílnych palív z Ruska na rovnakej úrovni ako priemer EÚ v prípade uhlia (54 %) a ropy (26 %), pričom v prípade zemného plynu dosahuje nižšiu úroveň (30 % oproti 44 %) ([19]). Podiely ropy (39 % oproti 33 %) a zemného plynu (44 % oproti 24 %) na energetickom mixe sú nad priemerom Únie, zatiaľ čo podiel uhlia je nižší (6 % oproti 11 %). Závislosť od fosílnych palív by sa celkovo mohla znížiť vyššími investíciami do obnoviteľných zdrojov energie a elektrifikácie, riešením problémov v infraštruktúre a zvyšovaním energetickej efektívnosti. Zásadný význam má zintenzívnenie úsilia s ambíciou dosiahnuť do roku 2030 ciele EÚ v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov. Holandsko bolo piatym členským štátom s najhoršími výsledkami, pokiaľ ide o podiel energie z obnoviteľných zdrojov na hrubej konečnej spotrebe energie v roku 2020. Zároveň patrí medzi krajiny s najväčšou medzerou medzi podielom energie z obnoviteľných zdrojov v roku 2020 a cieľmi Únie v oblasti obnoviteľných zdrojov na rok 2030. Na zintenzívnenie využívania energie z obnoviteľných zdrojov, ako aj na zvýšenie kapacity siete potrebnej na prenos energie z obnoviteľných zdrojov z výrobných do spotrebiteľských miest sú potrebné dodatočné investície. Budovanie kapacity siete má osobitný význam, keďže kapacitné obmedzenia v elektrizačnej sústave sa v roku

([18]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 z 24. júna 2021, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde, Fonde na spravodlivú transformáciu a Európskom námornom, rybolovnom a akvakultúrnom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl, migráciu a integráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 159).

([19]) Eurostat (2020), podiel dovozu z Ruska na celkovom dovoze zemného plynu a ropy. Pokiaľ ide o priemer EÚ27, celkový dovoz je založený na dovoze z krajín mimo EÚ27. V prípade Holandska celkový dovoz zahŕňa obchod v rámci EÚ.

2021 naďalej zhoršovali, čo viedlo k oneskoreniam vo vykonávaní projektov v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov. Administratívne postupy na rozvoj kapacít v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov by sa mohli ďalej zjednodušiť a zefektívniť. Pri investíciách do novej infraštruktúry a sietí na rozvod plynu by sa podľa možnosti malo dbať na ich odolnosť voči budúcim zmenám, aby sa mohli v budúcnosti preorientovať na udržateľné palivá a stať sa tak dlhodobo udržateľnými. Zvýšenie energetickej efektívnosti navyše ponúka nákladovo efektívnu príležitosť na ďalšie znižovanie emisií uhlíka a závislosti od fosílnych palív vrátane týchto palív dovážaných z Ruska. Konkrétny priestor na zlepšenia možno nájsť v sektore stavebníctva, a to v súvislosti s obnovou budov a zavádzaním tepelných čerpadiel a diaľkového vykurovania. Zlepšenia možno dosiahnuť aj prostredníctvom elektrifikácie a poskytovania čistej energie pre energeticky náročné priemyselné odvetvia.

Na to, aby Holandsko dosiahlo súlad s cieľmi balíka „Fit for 55“, bude potrebné ďalšie zvýšenie ambícií v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov a zvýšenie cieľov v oblasti obnoviteľných zdrojov energie a energetickej efektívnosti.

(26) Pri odstraňovaní prekážok a podpore udržateľnej mobility by mohli pomôcť ďalšie investície do dopravnej infraštruktúry. Železničná a cestná infraštruktúra je preťažená. Holandská železničná sieť je najviac vyťažená v Európe. V záujme zvýšenia kapacity svojej železničnej siete Holandsko uplatňuje Európsky systém riadenia železničnej dopravy. V roku 2019 predstavovali odhadované náklady súvisiace s preťažením ciest (pohybujúcim sa mierne pod priemerom Únie) 4 % ročného HDP Holandska. Investície do infraštruktúry v oblasti udržateľnej mobility môžu mať pozitívne presahové účinky na jednotný trh vzhľadom na význam holandských dopravných uzlov (prístav Rotterdam, letisko Schiphol) a ďalej znižovať vysokú závislosť krajiny od ropy (39 % energetického mixu v roku 2020).

(27) Nadmerná depozícia dusíka poškodzuje životné prostredie a brzdí stavebné a poľnohospodárske činnosti. Nadbytok dusíka štvornásobne prekračuje priemer Únie, pričom množstvo emisií amoniaku na hektár je najvyššie v Európe. Príliš vysoká depozícia dusíka bráni dosiahnutiu cieľov v oblasti biodiverzity, ovplyvňuje kvalitu vody a vedie k tomu, že Holandsko prekračuje prahové hodnoty stanovené v smernici Rady 91/676/EHS ([20]) (smernica o dusičnanoch). V nadväznosti na rozhodnutie Štátnej rady z roku 2019 musí holandská vláda prijať opatrenia na zníženie depozície dusíka v oblastiach sústavy Natura 2000. V záujme ďalšieho zníženia depozície dusíka je potrebné prejsť na udržateľné poľnohospodárstvo, čo si vyžaduje značné investície. Poľnohospodárstvo je zodpovedné za 45 % depozitovaných objemov dusíka, najmä z dôvodu intenzívneho chovu hospodárskych zvierat. Vzhľadom na túto skutočnosť ide o členský štát s najvyššou intenzitou chovu hospodárskych zvierat v Únii.

(28) Hoci zrýchlenie prechodu ku klimatickej neutralite a odklonu od fosílnych palív bude mať v niektorých odvetviach za následok značné náklady na reštrukturalizáciu, Holandsko môže v rámci politiky súdržnosti využiť Mechanizmus spravodlivej transformácie, aby zmiernilo sociálno-ekonomický vplyv tohto prechodu v najviac zasiahnutých regiónoch. Holandsko môže okrem toho využiť Európsky sociálny fond plus zriadený nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 ([21]) na zlepšenie pracovných príležitostí a posilnenie sociálnej súdržnosti.

(29) Rada na základe posúdenia Komisie preskúmala program stability na rok 2022 a jej stanovisko ([22]) je zohľadnené v odporúčaní 1.

(30) Vzhľadom na úzke prepojenia medzi ekonomikami členských štátov eurozóny a ich kolektívny príspevok k fungovaniu hospodárskej a menovej únie Rada odporučila, aby členské štáty eurozóny prijali opatrenia, ktorými vykonajú odporúčania uvedené v odporúčaní na rok 2022 pre eurozónu. V prípade Holandska je to zohľadnené najmä v odporúčaniach 1 a 3.

(31) Rada na základe hĺbkového preskúmania, ktoré uskutočnila Komisia, a príslušného posúdenia preskúmala program stability na rok 2022. Jej odporúčania podľa článku 6 nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 sú premietnuté do nižšie uvedených odporúčaní 1 a 4. Odporúčanie 1 zároveň prispieva k plneniu odporúčania na rok 2022 pre eurozónu, predovšetkým prvého z nich. Fiškálne politiky a iné politiky uvedené v odporúčaniach 1 a 4 pomáhajú riešiť okrem iného aj nerovnováhy spojené so značným prebytkom bežného účtu. Politiky uvedené v odporúčaní 1 zároveň pomáhajú riešiť nerovnováhy spojené s vysokou úrovňou súkromného dlhu,

([20]) Smernica Rady 91/676/EHS z 12. decembra 1991 o ochrane vôd pred znečistením dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov (Ú. v. ES L 375, 31.12.1991, s. 1).

([21]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 z 24. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európsky sociálny fond plus (ESF+) a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 1296/2013 (Ú. v. EÚ L 231 30.6.2021, s. 21).

([22]) Podľa článku 5 ods. 2 nariadenia (ES) č. 1466/97.

TÝMTO ODPORÚČA, aby Holandsko v rokoch 2022 a 2023 prijalo opatrenia s týmto cieľom:

1. v roku 2023 zabezpečiť, aby bol rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov v súlade s celkovo neutrálnymi zámermi politiky, pričom sa zohľadní pokračujúca dočasná a cielená podpora pre domácnosti a podniky, ktoré najviac pociťujú prudký nárast cien energií, a pre ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny; byť pripravené prispôsobiť súčasné výdavky vyvíjajúcej sa situácii; zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti s ohľadom na iniciatívu REPowerEU, okrem iného aj využitím Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie; v období po roku 2023 uskutočňovať fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií; znížiť zvýhodňovanie dlhu domácností a deformácie na trhu s bývaním, a to aj podporou rozvoja sektora súkromného nájomného bývania a prijímaním opatrení na zvýšenie ponuky bývania; uzákoniť a zrealizovať reformu dôchodkového systému dohodnutú v rokoch 2019 a 2020;

2. urýchlene dokončiť rokovania s Komisiou o programových dokumentoch politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027, aby sa mohli začať uplatňovať;

3. podporovať primeranú sociálnu ochranu pre samostatne zárobkovo činné osoby bez zamestnancov, bojovať proti nepravej samostatnej zárobkovej činnosti a znižovať stimuly vedúce k využívaniu flexibilných alebo dočasných zmlúv; riešiť nedostatok pracovných síl a zručností, predovšetkým v oblasti zdravotnej starostlivosti, vzdelávania, digitálnych a technických pracovných miest a stavebníctva, a to aj zužitkovaním nedostatočne využívaného pracovného potenciálu, ktorý spočíva vo vysokom podiele pracovných miest na čiastočný úväzok a v nižšej miere zamestnanosti osôb s migrantským pôvodom; posilniť príležitosti na zvyšovanie úrovne zručností a rekvalifikáciu, a to najmä pre osoby na okraji trhu práce a neaktívne osoby;

4. znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív urýchlením zavádzania obnoviteľných zdrojov energie, a to predovšetkým posilnením komplementárnych investícií do sieťovej infraštruktúry a ďalším zefektívnením postupov udeľovania povolení, zvyšovaním energetickej efektívnosti, a to najmä v prípade budov, a urýchlením investícií do udržateľnej dopravy a udržateľného poľnohospodárstva.

V Bruseli 12. júla 2022

Za Radu
predseda
Z. STANJURA

ODPORÚČANIE RADY

z 12. júla 2022,

ktoré sa týka národného programu reforiem Rakúska na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Rakúska na rok 2022

(2022/C 334/20)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii ([1]), a najmä na jeho článok 5 ods. 2,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

(1) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 ([2]), ktorým sa zriadil Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, nadobudlo účinnosť 19. februára 2021. Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti poskytuje finančnú podporu na vykonávanie reforiem a investícií, pričom so sebou prináša fiškálny impulz financovaný Úniou. Prispieva k obnove hospodárstva a vykonávaniu udržateľných reforiem a investícií zvyšujúcich rast, najmä na podporu zelenej a digitálnej transformácie, a zároveň posilňuje odolnosť hospodárstiev členských štátov a ich potenciálny rast. Okrem toho prispieva aj k posilneniu udržateľných verejných financií a k podpore rastu a tvorby pracovných miest v strednodobom a dlhodobom horizonte. Maximálny finančný príspevok pre členský štát v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti bude aktualizovaný v júni 2022 v súlade s článkom 11 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2021/241.

(2) Komisia 24. novembra 2021 prijala ročný prieskum udržateľného rastu, čo znamenalo začiatok európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík na rok 2022. Náležite zohľadnila sociálny záväzok z Porta k ďalšiemu vykonávaniu Európskeho piliera sociálnych práv vyhláseného Európskym parlamentom, Radou a Komisiou 17. novembra 2017, podpísaný 7. mája 2021. Európska rada 25. marca 2022 schválila priority ročného prieskumu udržateľného rastu na rok 2022. Komisia 24. novembra 2021 prijala na základe nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 ([3]) aj správu o mechanizme varovania, v ktorej Rakúsko neurčila za jeden z členských štátov, vo vzťahu ku ktorým bude potrebné vykonať hĺbkové preskúmanie. V ten istý deň Komisia prijala aj odporúčanie na odporúčanie Rady o hospodárskej politike eurozóny a návrh spoločnej správy o zamestnanosti na rok 2022, v ktorej sa analyzuje vykonávanie usmernení pre politiky zamestnanosti a zásad Európskeho piliera sociálnych práv. Rada prijala 5. apríla 2022 odporúčanie o hospodárskej politike eurozóny ([4]) (ďalej len „odporúčanie na rok 2022 týkajúce sa eurozóny“) a 14. marca 2022 spoločnú správu o zamestnanosti.

([1]) Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1.
([2]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17).
([3]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 zo 16. novembra 2011 o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh (Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 25).
([4]) Odporúčanie Rady z 5. apríla 2022 o hospodárskej politike eurozóny (Ú. v. EÚ C 153, 7.4.2022, s. 1).

(3) Invázia Ruska na Ukrajinu, ktorá nasledovala po globálnej pandémii, výrazne zmenila geopolitický a hospodársky kontext. Vplyv tejto invázie na hospodárstva členských štátov sa prejavil okrem iného vyššími cenami energií, potravín a surovín a horšími vyhliadkami rastu. Vyššie ceny energií veľmi negatívne ovplyvňujú predovšetkým najzraniteľnejšie domácnosti, ktoré žijú v energetickej chudobe alebo sú ňou ohrozené, ako aj podniky, ktoré najviac pociťujú prudký nárast cien energií. Okrem toho Únia zažíva bezprecedentný prílev ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny. Vplyv hospodárskych dôsledkov útočnej vojny Ruska sa v členských štátoch prejavuje v rôznej miere. V tejto súvislosti bola vykonávacím rozhodnutím Rady (EÚ) 2022/382 ([5]) dňa 4. marca 2022 prvýkrát aktivovaná smernica Rady 2001/55/ES ([6]), ktorou sa vysídleným osobám z Ukrajiny udeľuje právo na oprávnený pobyt v Únii, ako aj prístup k vzdelávaniu a odbornej príprave, na trh práce, k zdravotnej starostlivosti, bývaniu a sociálnemu zabezpečeniu.

(4) Vzhľadom na rýchlo sa meniacu hospodársku a geopolitickú situáciu bude európsky semester v roku 2022 pokračovať vo svojej rozsiahlej koordinácii hospodárskych politík a politík zamestnanosti a zároveň sa bude vyvíjať v súlade s požiadavkami na vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako sa uvádza v ročnom prieskume udržateľného rastu na rok 2022. Na plnenie priorít jednotlivých politík v rámci európskeho semestra je nevyhnutné, aby sa vykonávali prijaté plány obnovy a odolnosti, keďže tieto plány riešia všetky príslušné odporúčania pre jednotlivé krajiny vydané v cykloch európskeho semestra 2019 a 2020 alebo ich významnú podskupinu. Odporúčania pre jednotlivé krajiny na roky 2019 a 2020 sú naďalej rovnako relevantné aj pre plány obnovy a odolnosti, ktoré boli revidované, aktualizované alebo zmenené v súlade s článkami 14, 18 a 21 nariadenia (EÚ) 2021/241, a to popri akýchkoľvek iných odporúčaniach pre jednotlivé krajiny vydaných do dátumu predloženia takýchto revidovaných, aktualizovaných alebo zmenených plánov.

(5) Všeobecná úniková doložka Paktu stability a rastu je aktívna od marca 2020. Komisia vo svojom oznámení z 3. marca 2021 s názvom „Rok od vypuknutia pandémie COVID-19: reakcia fiškálnej politiky“ vyjadrila názor, že rozhodnutie o deaktivácii alebo pokračovaní v uplatňovaní všeobecnej únikovej doložky by sa malo prijať po celkovom posúdení stavu hospodárstva, pričom kľúčovým kvantitatívnym kritériom by mala byť úroveň hospodárskej činnosti v Únii alebo eurozóne v porovnaní s predkrízovými úrovňami (z konca roku 2019). Zvýšená neistota a výrazné riziká horšieho než očakávaného vývoja v súvislosti s hospodárskym výhľadom v kontexte vojny v Európe, bezprecedentné zvyšovanie cien energií a pokračujúce narušenia dodávateľských reťazcov si vyžadujú predĺženie uplatňovania všeobecnej únikovej doložky Paktu stability a rastu aj v roku 2023.

(6) V súlade s prístupom uvedeným v odporúčaní Rady z 18. júna 2021 ([7]), ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Rakúska na rok 2021, sa celkové zámery fiškálnej politiky v súčasnosti najlepšie merajú ako zmena primárnych výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19), ale so započítaním výdavkov financovaných z nenávratnej podpory (grantov) z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie, vo vzťahu k strednodobému potenciálnemu rastu ([8]). Nad rámec celkových zámerov fiškálnej politiky a s cieľom posúdiť, či je vnútroštátna fiškálna politika obozretná a či jej zloženie prispieva k udržateľnej obnove v súlade so zelenou a digitálnou transformáciou, sa pozornosť venuje aj vývoju primárnych bežných výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19) a investícií financovaných z vnútroštátnych zdrojov ([9]).

([5]) Vykonávacie rozhodnutie Rady (EÚ) 2022/382 zo 4. marca 2022, ktorým sa konštatuje skutočnosť, že došlo k hromadnému prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny v zmysle článku 5 smernice 2001/55/ES, a zavádza sa dočasná ochrana (Ú. v. EÚ L 71, 4.3.2022, s. 1).

([6]) Smernica Rady 2001/55/ES z 20. júla 2001 o minimálnych štandardoch na poskytovanie dočasnej ochrany v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb a o opatreniach na podporu rovnováhy úsilia medzi členskými štátmi pri prijímaní takýchto osôb a znášaní z toho vyplývajúcich dôsledkov (Ú. v. ES L 212, 7.8.2001, s. 12).

([7]) Odporúčanie Rady z 18. júna 2021, ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Rakúska na rok 2021 (Ú. v. EÚ C 304, 29.7.2021, s. 93).

([8]) Odhady týkajúce sa zámerov fiškálnej politiky a ich zložiek uvedené v tomto odporúčaní sú odhady Komisie založené na predpokladoch, z ktorých vychádza prognóza Komisie z jari 2022. Komisiou odhadovaný strednodobý potenciálny rast nezahŕňa pozitívny vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a ktoré môžu posilniť potenciálny rast.

([9]) Nie sú financované z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie.

(7) Komisia 2. marca 2022 prijala oznámenie poskytujúce všeobecné usmernenia v oblasti fiškálnej politiky na rok 2023 (ďalej len „fiškálne usmernenia“) a ktorého cieľom bolo podporiť prípravu programov stability a konvergenčných programov členských štátov, a tým posilniť koordináciu politík. Komisia konštatovala, že na základe makroekonomického výhľadu prognózy zo zimy 2022 bude v roku 2023 zrejme vhodné prejsť z podporných súhrnných zámerov fiškálnej politiky z rokov 2020 – 2022 na všeobecne neutrálne súhrnné zámery fiškálnej politiky, pričom treba pohotovo reagovať na vyvíjajúcu sa hospodársku situáciu. Komisia oznámila, že fiškálne odporúčania na rok 2023 by mali byť pre jednotlivé členské štáty aj naďalej diferencované, pričom by sa v nich mali zohľadňovať možné cezhraničné účinky presahovania. Komisia vyzvala členské štáty, aby usmernenia zohľadnili vo svojich programoch stability a konvergenčných programoch. Komisia sa zaviazala, že bude pozorne monitorovať hospodársky vývoj a podľa potreby upraví svoje politické usmernenia, a to najneskôr v rámci jarného balíka európskeho semestra koncom mája 2022.

(8) Pokiaľ ide o fiškálne usmernenia, vo fiškálnych odporúčaniach na rok 2023 je zohľadnený zhoršený hospodársky výhľad, zvýšená neistota a ďalšie riziká horšieho než očakávaného vývoja, ako aj vyššia inflácia v porovnaní s prognózou Komisie zo zimy 2022. Na základe uvedených skutočností je v rámci fiškálnej reakcie nutné zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti, ako aj prostredníctvom cielených a dočasných opatrení zachovať kúpnu silu najzraniteľnejších domácností s cieľom zmierniť vplyv zvýšenia cien energií a pomôcť obmedziť inflačné tlaky vyplývajúce z druhotných účinkov. Fiškálna politika musí zostať pružná, aby sa prispôsobila rýchlo sa vyvíjajúcim okolnostiam vrátane výziev vyplývajúcich z útočnej vojny Ruska proti Ukrajine, pokiaľ ide o obranu a bezpečnosť, a musí byť diferencovaná v jednotlivých členských štátoch v závislosti od ich fiškálnej a hospodárskej situácie, a to aj z hľadiska ich expozície voči kríze a prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny.

(9) V súlade s článkom 18 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2021/241 Rakúsko predložilo Komisii 30. apríla 2021 svoj národný plán obnovy a odolnosti. Komisia podľa článku 19 nariadenia (EÚ) 2021/241 posúdila relevantnosť, efektívnosť, účinnosť a koherentnosť plánu obnovy a odolnosti, a to v súlade s usmerneniami pre posudzovanie stanovenými v prílohe V k uvedenému nariadeniu. Rada 13. júla 2021 prijala vykonávacie rozhodnutie o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Rakúska ([10]). Uvoľnenie splátok je podmienené prijatím rozhodnutia Komisie v súlade s článkom 24 ods. 5 nariadenia (EÚ) 2021/241, v ktorom sa uvedie, že Rakúsko uspokojivo splnilo príslušné míľniky a ciele stanovené vo vykonávacom rozhodnutí Rady. Keď sa hovorí o uspokojivom splnení, predpokladá sa, že v súvislosti s predchádzajúcimi míľnikmi a cieľmi, ktoré už boli dosiahnuté, nedošlo k zvratu.

(10) Rakúsko predložilo 27. apríla 2022 svoj národný program reforiem na rok 2022 a 28. apríla 2022 svoj program stability na rok 2022 v súlade s lehotou stanovenou v článku 4 nariadenia (ES) č. 1466/97. Obidva programy sa s cieľom zohľadniť prepojenia medzi nimi posudzovali spoločne. V súlade s článkom 27 nariadenia (EÚ) 2021/241 sa v národnom programe reforiem na rok 2022 zohľadňujú aj polročné správy Rakúska o pokroku dosiahnutom pri vykonávaní jeho plánu obnovy a odolnosti.

(11) Komisia 23. mája 2022 uverejnila správu o krajine týkajúcu sa Rakúska na rok 2022. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Rakúsko dosiahlo pri plnení príslušných odporúčaní pre danú krajinu prijatých Radou v rokoch 2019, 2020 a 2021, a na základe hodnotiacej tabuľky obnovy a odolnosti sa zhodnotilo vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Rakúskom. Na základe tejto analýzy sa v správe o krajine identifikovali nedostatky v súvislosti s tými výzvami, ktoré plán obnovy a odolnosti nerieši alebo ich rieši len čiastočne, ako aj v súvislosti s novými a vznikajúcimi výzvami vrátane výziev vyplývajúcich z invázie Ruska na Ukrajinu. Okrem toho sa v nej posudzoval pokrok Rakúska pri vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv a pri dosahovaní hlavných cieľov Únie v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby, ako aj pokrok pri dosahovaní cieľov Organizácie Spojených národov v oblasti udržateľného rozvoja.

([10]) ST 10159/2021; ST 10159/2021 ADD 1; ST 10159/2021 COR 1.

(12) Komisia 23. mája 2022 vydala správu podľa článku 126 ods. 3 zmluvy. V tejto správe sa rozoberala rozpočtová situácia Rakúska, keďže jeho deficit verejných financií v roku 2021 presiahol referenčnú hodnotu 3 % hrubého domáceho produktu (HDP) stanovenú v zmluve. V správe sa konštatovalo, že kritérium deficitu nebolo dodržané. V súlade s oznámením z 2. marca 2022 Komisia na jar 2022 nenavrhla začatie nových postupov pri nadmernom deficite, pričom na jeseň 2022 opätovne posúdi možnosť ich začatia.

(13) Rada vo svojom odporúčaní z 20. júla 2020 ([11]) odporučila Rakúsku, aby v súlade so všeobecnou únikovou doložkou prijalo v rokoch 2020 a 2021 všetky potrebné opatrenia na účinné riešenie pandémie COVID-19, posilnenie hospodárstva a podporu následnej obnovy. Zároveň mu odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálne politiky zamerané na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie udržateľnosti dlhovej služby pri súčasnom zvyšovaní investícií. Podľa údajov overených Eurostatom deficit verejných financií Rakúska klesol z 8,0 % HDP v roku 2020 na 5,9 % HDP v roku 2021. V rámci reakcie fiškálnej politiky Rakúsko v roku 2021 podporovalo obnovu hospodárstva, pričom objem dočasných núdzových opatrení sa znížil zo 4,8 % HDP v roku 2020 na 4,3 % HDP v roku 2021. Opatrenia, ktoré Rakúsko prijalo v roku 2021, boli v súlade s odporúčaním Rady z 20. júla 2020. Diskrečné rozpočtové opatrenia, ktoré vláda prijala v rokoch 2020 a 2021, boli väčšinou dočasné alebo vyvážené kompenzačnými opatreniami. Zároveň však niektoré diskrečné opatrenia, ktoré vláda prijala v období 2020 – 2021, neboli dočasné ani vyvážené kompenzačnými opatreniami, pričom išlo najmä o značné daňové úľavy pre domácnosti a podniky v rámci tzv. ekologicko-sociálnej daňovej reformy. Podľa údajov overených Eurostatom verejný dlh klesol z 83,3 % HDP v roku 2020 na 82,8 % HDP v roku 2021.

(14) Makroekonomický scenár, z ktorého vychádzajú rozpočtové projekcie v programe stability na rok 2022, je realistický. Vláda predpokladá, že reálny HDP sa v roku 2022 zvýši o 3,9 % a v roku 2023 o 2,0 %. Na porovnanie, v prognóze Komisie z jari 2022 sa v roku 2022 predpokladá rast reálneho HDP na úrovni 3,9 % a v roku 2023 na úrovni 1,9 %. Vláda vo svojom programe stability na rok 2022 očakáva, že celkový deficit sa v roku 2022 zníži na 3,1 % HDP a v roku 2023 na 1,5 % HDP. Zníženie v roku 2022 odráža najmä silný rast hospodárskej činnosti a ukončenie väčšiny núdzových opatrení. V prípade neexistencie iných opatrení, ako sú opatrenia týkajúce sa zvýšených cien energie, by deficit klesol ešte výraznejšie. Podľa programu stability na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP klesne v roku 2022 na 80,0 % a v roku 2023 na 77,1 %. Na základe opatrení v príslušných oblastiach politiky, ktoré boli známe k dátumu uzávierky prognózy, sa v prognóze Komisie z jari 2022 predpokladá deficit verejných financií na úrovni 3,1 % HDP v roku 2022 a 1,5 % HDP v roku 2023. Tieto údaje sú v súlade s deficitom predpokladaným v programe stability na rok 2022. V prognóze Komisie z jari 2022 sa počíta s podobným pomerom dlhu verejnej správy k HDP, a to 80,0 % v roku 2022 a 77,5 % v roku 2023. Podľa prognózy Komisie z jari 2022 sa strednodobý (desaťročný priemerný) rast potenciálneho HDP odhaduje na 1,2 %. Tento odhad však nezahŕňa vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a môžu posilniť potenciálny rast Rakúska.

(15) Vláda v roku 2022 postupne zrušila väčšinu opatrení prijatých v reakcii na krízu COVID-19, takže sa predpokladá, že objem dočasných núdzových opatrení klesne zo 4,3 % HDP v roku 2021 na 1,1 % HDP v roku 2022. Deficit verejných financií je ovplyvnený opatreniami prijatými na zmiernenie hospodárskeho a sociálneho dosahu zvýšenia cien energie, ktoré sa v prognóze Komisie z jari 2022 odhadujú na 0,4 % HDP v roku 2022 a 0,2 % HDP v roku 2023 ([12]). Tieto opatrenia zahŕňajú najmä sociálne transfery pre chudobnejšie domácnosti, zníženia nepriamych daní zo spotreby energie a dočasné úľavy na dani z príjmov fyzických osôb pre ľudí dochádzajúcich do zamestnania. Tieto opatrenia boli oznámené ako dočasné. Ak však ceny energie zostanú v roku 2023 zvýšené, niektoré z nich by sa mohli uplatňovať aj naďalej. Deficit verejných financií je ovplyvnený nákladmi na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny, pričom v prognóze Komisie z jari 2022 sa predpokladá, že v roku 2022 budú na úrovni 0,3 % HDP a v roku 2023 na úrovni 0,4 % HDP ([13]).

([11]) Odporúčanie Rady z 20. júla 2020, ktoré sa týka národného programu reforiem Rakúska na rok 2020 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Rakúska na rok 2020 (Ú. v. EÚ C 282, 26.8.2020, s. 129).

([12]) Tieto údaje predstavujú úroveň ročných rozpočtových nákladov na uvedené opatrenia prijaté od jesene 2021, a to vrátane bežných príjmov a výdavkov, ako aj prípadných opatrení v oblasti kapitálových výdavkov.

([13]) Predpokladá sa, že do konca roka 2022 sa celkový počet osôb vysídlených z Ukrajiny prichádzajúcich do Únie postupne zvýši na 6 miliónov, pričom ich geografické rozloženie je odhadnuté na základe veľkosti existujúcej diaspóry, relatívneho počtu obyvateľov prijímajúceho členského štátu a skutočného rozmiestnenia vysídlených osôb z Ukrajiny v rámci Únie v marci 2022. Pokiaľ ide o rozpočtové náklady na osobu, odhady vychádzajú z mikrosimulačného modelu Spoločného výskumného centra Komisie s názvom Euromod, pričom sa zohľadňujú tak peňažné transfery, na ktoré ľudia môžu mať nárok, ako aj vecné dávky, ako je vzdelávanie a zdravotná starostlivosť.

(16) Rada vo svojom odporúčaní z 18. júna 2021 odporučila, aby Rakúsko v roku 2022 zachovalo podporné zámery fiškálnej politiky vrátane tých, ktoré vyplývajú z impulzu poskytnutého Mechanizmom na podporu obnovy a odolnosti, a aby zachovalo investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Rada zároveň Rakúsku odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie fiškálnej udržateľnosti v strednodobom horizonte a aby súčasne zvyšovalo investície s cieľom posilniť rastový potenciál.

(17) Na základe prognózy Komisie z jari 2022, ako aj informácií uvedených v programe stability Rakúska na rok 2022 sa predpokladá, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2022 podporné a dosiahnu úroveň – 1,2 % HDP, čo je v súlade s odporúčaním Rady ([14]). Rakúsko plánuje pokračovať v podpore obnovy tým, že bude využívať Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií v súlade s odporúčaním Rady. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti sa má v roku 2022 v porovnaní s rokom 2021 zvýšiť o 0,1 percentuálneho bodu HDP. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2022 predstavovať expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,3 percentuálneho bodu ([15]). Rakúsko preto plánuje v súlade s odporúčaním Rady zachovať investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2022 predstavovať expanzívny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,5 percentuálneho bodu. V tejto projekcii je zahrnutý dodatočný vplyv opatrení na riešenie hospodárskeho a sociálneho dosahu zvýšenia cien energie (0,4 % HDP), ako aj náklady na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny (0,3 % HDP).

(18) V prognóze Komisie z jari 2022 sa uvádza, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2023 za predpokladu nezmenenej politiky predstavovať 0,4 % HDP ([16]). Predpokladá sa, že Rakúsko bude v roku 2023 naďalej využívať granty v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií na podporu obnovy. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov EÚ k hospodárskej činnosti má byť v porovnaní s rokom 2022 naďalej stabilný. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2023 predstavovať reštriktívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,4 percentuálneho bodu ([17]). Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2023 predstavovať všeobecne neutrálny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,0 percentuálneho bodu. Zahŕňa to vplyv postupného rušenia opatrení na riešenie zvýšených cien energie (0,2 % HDP) a ďalšie náklady na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny (0,1 % HDP).

(19) V programe stability na rok 2022 sa očakáva, že deficit verejných financií postupne klesne na 0,7 % HDP v roku 2024 a na 0,3 % do roku 2025. Počíta sa teda s tým, že deficit verejných financií zostane od roku 2023 až do konca obdobia programu pod úrovňou 3 % HDP. V týchto prognózach sa predpokladá, že v uvedenom časovom horizonte dôjde k zníženiu verejných výdavkov (z 50,4 % HDP v roku 2023 na 49,6 % HDP v roku 2024 a 49,4 % HDP v roku 2025). Podľa programu stability na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP sa do roku 2025 zníži, pričom v roku 2024 klesne na 74,5 % a následne v roku 2025 na 72,1 %. Podľa analýzy Komisie sa zdá, že riziká v oblasti udržateľnosti dlhovej služby sú v strednodobom horizonte stredné.

(20) Rakúsko čelí v strednodobom a dlhodobom horizonte stredným rizikám v oblasti fiškálnej udržateľnosti, ktoré sú spôsobené najmä tlakmi na rozpočet v dôsledku starnutia obyvateľstva. Očakáva sa, že pomer obyvateľstva v produktívnom veku (osoby vo veku 20 až 64 rokov) ku starším dospelým sa v nasledujúcich 50 rokoch zníži z troch pracovníkov na približne dvoch pracovníkov pripadajúcich na osobu vo veku nad 65 rokov. Podľa rizikového scenára, ktorý vypracovala pracovná skupina pre starnutie obyvateľstva, uvedeného v správe o starnutí obyvateľstva za rok 2021, ktorú vydala Komisia, sa očakáva, že verejné výdavky na dlhodobú starostlivosť sa prudko zvýšia z 1,8 % HDP v roku 2019 na 2,3 % HDP v roku 2030. Očakáva sa, že okrem demografických zmien bude k zvyšovaniu nákladov na dlhodobú starostlivosť prispievať aj potreba intenzívnejšej starostlivosti v dôsledku chorôb súvisiacich s vysokým vekom. Bola ohlásená komplexná reforma systému dlhodobej starostlivosti, ktorá sa však ešte neuskutočnila. Osobitná pracovná skupina zatiaľ zhrnula hlavné závery, ktoré vyplynuli z verejných konzultácií. Podľa správy pracovnej skupiny bude jednou z priorít reformy zriadiť koordinovanú kontrolu systému. To zahŕňa jasné rozdelenie právomocí na jednotlivých úrovniach verejnej správy, ako aj transparentnosť v súvislosti s pôvodom finančných prostriedkov a ich využívaním.

([14]) Záporné znamienko ukazovateľa znamená, že rast primárnych výdavkov je vyšší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na expanzívnu fiškálnu politiku; kladné znamienko ukazovateľa naopak znamená, že rast primárnych výdavkov je nižší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na reštriktívnu fiškálnu politiku.

([15]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať expanzívny príspevok vo výške 0,4 percentuálneho bodu HDP. Tieto výdavky zodpovedajú najmä vytvoreniu strategických zásob plynu, ako sa uvádza aj v programe stability na rok 2022.

([16]) Záporné znamienko ukazovateľa znamená, že rast primárnych výdavkov je vyšší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na expanzívnu fiškálnu politiku; kladné znamienko ukazovateľa naopak znamená, že rast primárnych výdavkov je nižší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na reštriktívnu fiškálnu politiku.

([17]) Ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov majú predstavovať neutrálny príspevok.

(21) Fiškálny federalizmus Rakúska sa vyznačuje výrazným nesúladom medzi úlohami v oblasti výdavkov a vytvárania príjmov na nižšej ako celoštátnej úrovni. Namiesto daňovej autonómie sa rozpočty na nižšej ako celoštátnej úrovni financujú na základe zložitého systému, ktorý spočíva v rozdeľovaní daní a v transferoch medzi jednotlivými subjektmi verejnej správy. Tento systém oslabuje fiškálnu transparentnosť, ako aj politickú zodpovednosť, pričom poskytuje málo stimulov pre efektívne verejné výdavky. Keďže potreba reformy pretrváva, mala by sa riešiť v rámci rokovaní o budúcom zákone o fiškálnych vzťahoch medzi subjektmi verejnej správy, ktoré sa majú začať v decembri 2022. Popri reforme fiškálneho rámca krajiny môže k lepšej účinnosti a efektívnosti verejných výdavkov prispieť lepšie využívanie preskúmaní výdavkov, keďže tieto preskúmania pomáhajú kontrolovať prideľovanie finančných prostriedkov na základe politických priorít.

(22) V rámci daňového systému Rakúska stále existuje priestor na zlepšenie spravodlivosti a vytvorenie priaznivejších podmienok pre rast. Tento daňový systém sa vyznačuje vysokým zaťažením práce v podobe daní zo mzdy a príspevkov na sociálne zabezpečenie, pričom príspevky na sociálne zabezpečenie znášajú zamestnanci aj zamestnávatelia. To predstavuje prekážku pre vytváranie pracovných miest. Vysoké marginálne daňové sadzby zároveň pôsobia ako demotivačné faktory, ktoré odrádzajú ľudí od práce, a to najmä v spodnej časti príjmového spektra a v prípade druhých zárobkovo činných osôb v rodine. Nedávno prijatá ekologicko-sociálna daňová reforma je krokom správnym smerom a zavedenie ceny CO_2 pre odvetvia, na ktoré sa nevzťahuje systém obchodovania s emisiami (ETS), je dôležitým projektom v rámci plánu obnovy a odolnosti Rakúska. Štrukturálne výzvy však pretrvávajú. Existuje priestor na ďalšie zníženie nemzdových nákladov práce, ktoré by podporilo vytváranie pracovných miest a ponuku pracovnej sily, a to najmä v prípade osôb s nízkymi príjmami. Lepšie využívanie daní podporujúcich rast by mohlo pomôcť vytvoriť potrebný rozpočtový priestor a zlepšiť spravodlivosť daňového systému.

(23) V súlade s článkom 19 ods. 3 písm. b) nariadenia (EÚ) 2021/241 a kritériom 2.2 prílohy V k uvedenému nariadeniu plán obnovy a odolnosti zahŕňa rozsiahly súbor vzájomne sa posilňujúcich reforiem a investícií s orientačným harmonogramom vykonávania, ktoré sa má dokončiť do 31. augusta 2026. Tieto reformy a investície prispievajú k riešeniu všetkých hospodárskych a sociálnych výziev uvedených v odporúčaniach pre danú krajinu, ktoré Rada v rámci európskeho semestra v rokoch 2019 a 2020 adresovala Rakúsku, alebo ich významnej podskupiny, ako aj k plneniu všetkých odporúčaní pre danú krajinu vydaných pred dátumom prijatia plánu obnovy a odolnosti. Opatrenia uvedené v pláne konkrétne prispievajú k plneniu významnej podskupiny odporúčaní pre danú krajinu identifikovaných v posledných rokoch v kontexte európskeho semestra. Plánované zmeny daňového systému pomôžu znížiť emisie skleníkových plynov a zároveň prispejú k presunu daňového zaťaženia zo zdaňovania práce a zohľadnia ekologické a sociálne aspekty. Lepšia dostupnosť kvalitných zariadení starostlivosti o deti v ranom detstve môže mať priaznivý vplyv na účasť žien na trhu práce. Čiastočne sa rieši aj výzva týkajúca sa rozdielu v dôchodkoch žien a mužov, ktorá je už dlhšie všeobecne uznaná. Zelená transformácia sa bude podporovať investíciami do i) energetickej efektívnosti; ii) obnoviteľných zdrojov energie; iii) dekarbonizácie priemyslu; iv) biodiverzity a v) obehového hospodárstva, ktoré budú doplnené súvisiacimi reformami vrátane prepracovania podporného rámca pre obnoviteľné zdroje energie a postupného vyradenia olejových vykurovacích systémov. Plán takisto pomôže podstatne zvýšiť digitálnu kapacitu podnikov. Administratívna záťaž pre podniky sa zníži prostredníctvom digitálnych „jednotných prístupových bodov“.

(24) Očakáva sa, že vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Rakúska prispeje k ďalšiemu pokroku v oblasti zelenej a digitálnej transformácie. Opatrenia na podporu cieľov v oblasti klímy na Rakúsku predstavujú 58,7 % celkových finančných prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti, zatiaľ čo opatrenia na podporu digitálnych cieľov predstavujú 52,8 % celkových finančných prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti. Plnohodnotné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti v súlade s príslušnými míľnikmi a cieľmi pomôže Rakúsku rýchlo sa zotaviť z dôsledkov krízy COVID-19 a zároveň posilní jeho odolnosť. Pre úspešné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti, ako aj iných hospodárskych politík a politík zamestnanosti, ktoré presahujú rámec plánu obnovy a odolnosti, je naďalej dôležité systematické zapojenie sociálnych partnerov a iných relevantných zainteresovaných strán, ktorým sa má zabezpečiť všeobecná zodpovednosť za celkový program v danej oblasti politiky.

(25) Komisia 2. mája 2022 schválila partnerskú dohodu, stanovenú v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 ([18]), ktorú predložilo Rakúsko. Rakúsko predložilo 21. októbra 2021 programy v rámci Európskeho fondu regionálneho rozvoja (EFRR) a Fondu na spravodlivú transformáciu (FST) stanovené v uvedenom nariadení, ktoré útvary Komisie 4. januára 2022 vrátili s pripomienkami. Rakúsko ešte nepredložilo svoj program v rámci Európskeho sociálneho fondu plus. V súlade s nariadením (EÚ) 2021/1060 má Rakúsko pri programovaní fondov politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027 zohľadniť príslušné odporúčania pre danú krajinu. Predstavuje to

([18]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 z 24. júna 2021, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde, Fonde na spravodlivú transformáciu a Európskom námornom, rybolovnom a akvakultúrnom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl, migráciu a integráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 159).

predpoklad na zlepšenie účinnosti a maximalizáciu pridanej hodnoty finančnej podpory, ktorá sa má získať z fondov politiky súdržnosti, ako aj podporu koordinácie, komplementarity a koherentnosti medzi týmito fondmi politiky súdržnosti a inými nástrojmi a fondmi Únie. Úspešné vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako aj programov politiky súdržnosti závisí aj od odstránenia prekážok brániacich investíciám na podporu zelenej a digitálnej transformácie a vyváženého územného rozvoja.

(26) Nad rámec hospodárskych a sociálnych výziev, ktoré sa riešia v pláne obnovy a odolnosti, Rakúsko čelí viacerým ďalším výzvam týkajúcim sa jeho trhu práce. Vďaka silnému systému sociálnej ochrany a rozsiahlym opatreniam v príslušnej oblasti politiky bol sociálny dosah pandémie COVID-19 v Rakúsku obmedzený. Rakúsko dosahuje dobré výsledky vo väčšine rozmerov Európskeho piliera sociálnych práv, niektoré výzvy však pretrvávajú. Patrí k nim najmä nedostatočne využitý potenciál žien, pracovníkov s nízkou kvalifikáciou, starších pracovníkov a ľudí s migrantským pôvodom. To je obzvlášť problematické vzhľadom na nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily. Uvoľnenie nevyužitého potenciálu týchto skupín by mohlo znížiť tlak na rakúsky trh práce.

(27) Zatiaľ čo miera zamestnanosti žien je výrazne nad priemerom Únie, Rakúsko je na druhom mieste v Únii, pokiaľ ide o zamestnanie žien na čiastočný úväzok. V roku 2021 pracovalo na čiastočný úväzok 49,9 % rakúskych žien v porovnaní s priemerom Únie na úrovni 28,3 %. Potenciál na posilnenie účasti žien na trhu práce na plný úväzok je teda značný. Matkám sťažuje aktívnejšiu účasť na trhu práce obmedzená ponuka cenovo dostupnej a kvalitnej starostlivosti o deti. Len 21,1 % detí do troch rokov navštevuje zariadenia formálnej starostlivosti o deti, čo je jedna z najnižších mier v Únii, ktorá ďaleko zaostáva za barcelonským cieľom stanoveným na zasadnutí Európskej rady v roku 2002, podľa ktorého má zariadenia formálnej starostlivosti o deti navštevovať 33 % detí do troch rokov. Vysoký podiel práce na čiastočný úväzok spolu s nadmerným zastúpením žien v odvetviach s nízkymi mzdami sú hlavnými faktormi, ktoré v Rakúsku prispievajú k veľkému rozdielu v odmeňovaní žien a mužov a relatívne veľkému rozdielu v dôchodkoch žien a mužov. Pandémia COVID-19 tieto rodové nerovnosti ešte viac prehĺbila, keďže značný podiel žien kombinoval prácu s povinnosťami súvisiacimi so starostlivosťou. Kľúčom k lepšiemu využitiu potenciálu žien na trhu práce je rozšírenie ponuky kvalitnej starostlivosti o deti zvýšením noriem kvality, zabezpečenie dlhších otváracích hodín v zariadeniach starostlivosti o deti a odstránenie demotivačných faktorov, ktoré odrádzajú od zvýšenia úväzku (napr. zlepšením daňových stimulov).

(28) Viaceré znevýhodnené skupiny by sa mohli lepšie začleniť do trhu práce, a to najmä nízkokvalifikovaní a starší pracovníci, ako aj pracovníci s migrantským pôvodom. Takmer polovica dlhodobo nezamestnaných v Rakúsku ukončila nanajvýš nižšie sekundárne vzdelanie (*Pflichtschule*). Účasť ľudí s migrantským pôvodom na trhu práce zostáva nízka, pričom miera zamestnanosti je v ich prípade v roku 2020 o 12,7 percentuálneho bodu nižšia ako miera zamestnanosti ľudí narodených v Rakúsku. To je obzvlášť problematické, keďže študijné výsledky detí v Rakúsku, ich pracovné príležitosti a budúca výška príjmov sú zvyčajne do veľkej miery determinované študijnými výsledkami, pracovnými príležitosťami a výškou príjmu ich rodičov. Opatreniami v rakúskom pláne obnovy a odolnosti na podporu rekvalifikácie a zvyšovania úrovne zručností sa tieto výzvy budú riešiť, a to podporou odbornej prípravy pre nízkokvalifikovaných pracovníkov a dlhodobo nezamestnané osoby. Plánované opatrenia zároveň v plnej miere neriešia základný problém účasti na trhu práce, pokiaľ ide o ľudí s migrantským pôvodom a nízkokvalifikovaných pracovníkov. Študijné výsledky týchto skupín treba navyše zlepšiť v oveľa skoršom veku. Naďalej sú potrebné aj dodatočné možnosti rekvalifikácie a celoživotného vzdelávania pre pracovníkov všetkých vekových kategórií.

(29) Rastúci nedostatok zručností (*kvalifikovanej pracovnej sily – Fachkräftemangel*) sa stáva čoraz väčšou výzvou pre spoločnosti, ktoré sú odkázané na vysokokvalifikovaných odborníkov, ako sú odborníci v oblasti informačných technológií (IT), ako aj na kvalifikovaných odborníkov pre rýchlo rastúce odvetvie zavádzania energie z obnoviteľných zdrojov. Príčiny nedostatku kvalifikovanej pracovnej sily sú rôznorodé, pričom pandémia COVID-19 tento stav ešte zhoršila. Tento problém by sa mohol zmierniť rozšírením príležitostí pre vysokokvalifikované talenty zo zahraničia, pokiaľ ide o pozície, ktoré nemožno obsadiť pracovnou silou z Rakúska alebo Únie. V súčasnosti platné postupy predstavujú značnú administratívnu záťaž pre spoločnosti, ktoré chcú zamestnať pracovníkov z krajín mimo EÚ, čo sťažuje prilákanie potrebných zahraničných talentov. To brzdí rast produktivity, čo je viditeľné najmä v sektore služieb, a obzvlášť v sektore IT. Nedávne rakúske reformy „zrýchlenej“ schémy pre kvalifikovanú pracovnú silu z krajín mimo EÚ (*Rot-Weiß-Rot-Karte*) z rokov 2019 a 2020 sa nepreukázali ako účinné pri riešení celkovej výzvy. Mohli by sa preto prijať ďalšie opatrenia, ktoré by spoločnostiam umožnili prijímať kvalifikovaných pracovníkov zo zahraničia. To zahŕňa urýchlenie postupov a ich lepšie zameranie na individuálne potreby spoločností.

(30) Vzhľadom na mandát hláv štátov, resp. predsedov vlád Únie, ktorý je stanovený vo vyhlásení z Versailles, je cieľom návrhu Komisie pre REPowerEU čo najskôr ukončiť závislosť Únie od dovozu fosílnych palív z Ruska. Na tento účel Komisia plánuje v dialógu s členskými štátmi určiť najvhodnejšie projekty, investície a reformy na vnútroštátnej úrovni, regionálnej úrovni a na úrovni Únie. Cieľom týchto opatrení je znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív a prejsť na dovoz fosílnych palív z iných krajín, než je Rusko.

(31) Geopolitický vývoj vyvolaný inváziou Ruska na Ukrajinu odhalil riziká týkajúce sa bezpečnosti dodávok energie v Rakúsku. Rakúsko je do veľkej miery závislé od dovozu plynu z Ruska. V roku 2020 tvoril plyn, ktorý Rakúsko doviezlo z Ruska, približne 80 % jeho celkového dovozu plynu, pričom priemer Únie je 44 %. Plyn má v Rakúsku významný podiel aj na spotrebe energie (22,7 %, čo je mierne pod priemerom Únie na úrovni 24,4 %), a to najmä pokiaľ ide o priemyselnú spotrebu a vykurovanie. Rakúsko je však menej závislé od Ruska v prípade ropy (10 % jeho ropy pochádza z Ruska, čo je výrazne menej ako priemer Únie na úrovni 26 %) ([19]). Kľúčom k zníženiu závislosti od ruského plynu bude diverzifikácia dodávok energie, ako aj zvýšenie flexibility a kapacity spätného toku pre už aj tak rozsiahle prepojenia s inými členskými štátmi. Pri nových investíciách do infraštruktúry a sietí na rozvod plynu by sa však malo podľa možnosti dbať na ich odolnosť voči budúcim zmenám, aby sa mohli v budúcnosti preorientovať na udržateľné palivá a stať sa tak dlhodobo udržateľnými. Zníženie závislosti od ruského plynu zahŕňa aj investície do výroby obnoviteľných plynov (napríklad obnoviteľného vodíka a udržateľného biometánu), ktorými možno nahradiť zemný plyn, a to najmä v odvetviach a regiónoch, ktoré sú najzraniteľnejšie voči prerušeniam dodávok. Navyše, ďalšie obnoviteľné zdroje energie, ako napríklad geotermálna energia, sa stále dostatočne nevyužívajú a mohlo by sa im venovať viac pozornosti.

(32) V roku 2020 predstavoval podiel obnoviteľných zdrojov energie na konečnej spotrebe energie v Rakúsku 37 %, čo je nad cieľom 34 % stanoveným pre daný rok. Reformou podpory obnoviteľných zdrojov energie z roku 2021 zahrnutou do plánu obnovy a odolnosti sa vytvoril potrebný rámec na zvýšenie podielu energie z obnoviteľných zdrojov na spotrebe elektrickej energie. Reforma umožní zvýšiť do roku 2030 ročnú kapacitu výroby elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov o 27 TWh, čím prispeje k dosiahnutiu cieľa na úrovni 100 % do roku 2030 (zo súčasných 81 % v roku 2020). Investície do energie z obnoviteľných zdrojov sú však brzdené zdĺhavým priestorovým plánovaním a postupmi udeľovania povolení, čo je problém, ktorý je čiastočne spôsobený zložitým rozdelením právomocí medzi federálnou a regionálnou úrovňou verejnej správy a problémami s nedostatkom zamestnancov v správe. V rámci prípravy na plánované rozšírenie výroby energie z obnoviteľných zdrojov by Rakúsko mohlo zvážiť výrazné zvýšenie investícií do infraštruktúry siete (napríklad do uskladňovania, distribúcie a prenosu) a zabezpečiť včasné zavedenie takejto infraštruktúry. Zvýšením ambícií v oblasti energetickej efektívnosti v stavebníctve a priemysle sa zníži závislosť od fosílnych palív. V rakúskej dlhodobej stratégii obnovy budov sa stanovujú jasné míľniky do roku 2050, pričom jej cieľom je dosiahnuť 80 % dekarbonizáciu fondu budov. Plán obnovy a odolnosti urýchli postupné vyraďovanie kotlov na fosílne palivá v stavebníctve a nahradí ich technológiou vykurovania pomocou energie z obnoviteľných zdrojov alebo diaľkovým vykurovaním. Ciele Rakúska v oblasti energetickej efektívnosti do roku 2030 sú však málo ambiciózne; krajina by mohla urýchliť investície do hĺbkovej obnovy budov, nahradenia fosílnych palív vykurovaním pomocou energie z obnoviteľných zdrojov, ako aj do lepšieho riadenia spotreby energie prostredníctvom digitalizácie služieb v oblasti úžitkovej energie (ako sú inteligentné meradlá a termostaty). Ďalšie úsilie o dekarbonizáciu priemyselných procesov, a to aj prostredníctvom obnoviteľných plynov, by zároveň pomohlo znížiť dopyt po plyne a ochrániť podniky pred cenovou volatilitou. Na to, aby Rakúsko dosiahlo súlad s cieľmi balíka „Fit for 55“, bude potrebné ďalšie zvýšenie ambícií v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov, väčšieho využívania obnoviteľných zdrojov energie a zvyšovania energetickej efektívnosti.

(33) Hoci zrýchlenie prechodu ku klimatickej neutralite a odklonu od fosílnych palív bude mať v niektorých odvetviach za následok značné náklady na reštrukturalizáciu, Rakúsko môže v rámci politiky súdržnosti využiť Mechanizmus spravodlivej transformácie, aby zmiernilo sociálno-ekonomický dosah tohto prechodu v najviac zasiahnutých regiónoch. Rakúsko môže okrem toho využiť Európsky sociálny fond plus zriadený nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 ([20]) na zlepšenie pracovných príležitostí a posilnenie sociálnej súdržnosti.

(34) Rada na základe posúdenia Komisie preskúmala program stability na rok 2022 a jej stanovisko ([21]) je zohľadnené v odporúčaní 1.

([19]) Eurostat (2020), podiel dovozu z Ruska na celkovom dovoze zemného plynu a ropy. Priemer EÚ27 je založený na dovoze z krajín mimo EÚ27. Od marca 2022 prestalo Rakúsko dovážať ropu z Ruska.

([20]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 z 24. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európsky sociálny fond plus (ESF+) a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 1296/2013 (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 21).

([21]) Podľa článku 5 ods. 2 nariadenia (ES) č. 1466/97.

(35) Vzhľadom na úzke prepojenia medzi ekonomikami členských štátov eurozóny a ich kolektívny príspevok k fungovaniu hospodárskej a menovej únie Rada odporučila, aby členské štáty eurozóny aj prostredníctvom svojich plánov obnovy a odolnosti prijali opatrenia, ktorými vykonajú odporúčania uvedené v odporúčaní na rok 2022. V prípade Rakúska je to zohľadnené najmä odporúčaniach 1, 2 a 3,

TÝMTO ODPORÚČA, aby Rakúsko v rokoch 2022 a 2023 prijalo opatrenia s týmto cieľom:

1. v roku 2023 zabezpečiť, aby bol rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov v súlade s celkovo neutrálnymi zámermi politiky, pričom sa zohľadní pokračujúca dočasná a cielená podpora pre domácnosti a podniky, ktoré najviac pociťujú prudký nárast cien energií, a pre ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny; byť pripravené prispôsobiť súčasné výdavky vyvíjajúcej sa situácii; zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti s ohľadom na iniciatívu RePowerEU, okrem iného aj využitím Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie; v období po roku 2023 uskutočňovať fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií; zabezpečiť primeranosť a fiškálnu udržateľnosť systému dlhodobej starostlivosti; zjednodušiť a zracionalizovať fiškálne vzťahy a právomoci na všetkých úrovniach verejnej správy a zosúladiť úlohy v oblasti financovania a výdavkov; zlepšiť daňový mix s cieľom podporiť inkluzívny a udržateľný rast;

2. pokračovať vo vykonávaní svojho plánu obnovy a odolnosti v súlade s míľnikmi a cieľmi uvedenými vo vykonávacom rozhodnutí Rady z 13. júla 2021; urýchlene dokončiť rokovania s Komisiou o programových dokumentoch politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027, aby sa mohli začať uplatňovať;

3. zvýšiť účasť žien na trhu práce, a to aj posilnením kvalitných služieb starostlivosti o deti, a zlepšiť výsledky znevýhodnených skupín na trhu práce;

4. znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív a diverzifikovať dovoz fosílnych palív urýchlením zavádzania energie z obnoviteľných zdrojov a potrebnej infraštruktúry, najmä prostredníctvom zjednodušenia plánovania a ďalšieho zefektívnenia postupov udeľovania povolení, ako aj zvýšením energetickej efektívnosti, najmä v priemysle a stavebníctve, a diverzifikáciou dodávok energie, ako aj zvýšením flexibility a kapacity spätného toku v rámci prepojení.

V Bruseli 12. júla 2022

Za Radu
predseda
Z. STANJURA

ODPORÚČANIE RADY

z 12. júla 2022,

ktoré sa týka národného programu reforiem Poľska na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Poľska na rok 2022

(2022/C 334/21)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii ([1]), a najmä na jeho článok 9 ods. 2,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

(1) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 ([2]), ktorým sa zriadil Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, nadobudlo účinnosť 19. februára 2021. Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti poskytuje finančnú podporu na vykonávanie reforiem a investícií, pričom so sebou prináša fiškálny impulz financovaný Úniou. Prispieva k obnove hospodárstva a vykonávaniu udržateľných reforiem a investícií podporujúcich rast, najmä na podporu zelenej a digitálnej transformácie, a zároveň posilňuje odolnosť hospodárstiev členských štátov a ich potenciálny rast. Okrem toho prispieva aj k posilneniu udržateľných verejných financií a k podpore rastu a tvorby pracovných miest v strednodobom a dlhodobom horizonte. Maximálny finančný príspevok pre členský štát v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti bude aktualizovaný v júni 2022 v súlade s článkom 18 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2021/241.

(2) Komisia 24. novembra 2021 prijala ročný prieskum udržateľného rastu, čo znamenalo začiatok európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík na rok 2022. Náležite zohľadnila sociálny záväzok z Porta k ďalšiemu vykonávaniu Európskeho piliera sociálnych práv vyhláseného Európskym parlamentom, Radou a Komisiou 17. novembra 2017, podpísaný 7. mája 2021. Európska rada 25. marca 2022 schválila priority ročného prieskumu udržateľného rastu na rok 2022. Komisia 24. novembra 2021 prijala na základe nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 ([3]) aj správu o mechanizme varovania, v ktorej Poľsko neurčila za jeden z členských štátov, vo vzťahu ku ktorým bude potrebné vykonať hĺbkové preskúmanie. V ten istý deň Komisia prijala aj návrh spoločnej správy o zamestnanosti na rok 2022, v ktorej sa analyzuje vykonávanie usmernení pre politiky zamestnanosti a zásad Európskeho piliera sociálnych práv. Rada prijala spoločnú správu o zamestnanosti 14. marca 2022.

([1]) Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1.
([2]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17).
([3]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 zo 16. novembra 2011 o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh (Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 25).

(3) Invázia Ruska na Ukrajinu, ktorá nasledovala po globálnej pandémii, výrazne zmenila geopolitický a hospodársky kontext. Vplyv tejto invázie na hospodárstva členských štátov sa prejavil okrem iného vyššími cenami energií, potravín a surovín a horšími vyhliadkami rastu. Vyššie ceny energií veľmi negatívne ovplyvňujú predovšetkým najzraniteľnejšie domácnosti, ktoré žijú v energetickej chudobe alebo sú ňou ohrozené, ako aj podniky, ktoré najviac pociťujú prudký nárast cien energií. Okrem toho Únia zažíva bezprecedentný prílev ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny. Vplyv hospodárskych dôsledkov útočnej vojny Ruska sa v členských štátoch prejavuje v rôznej miere. V tejto súvislosti bola vykonávacím rozhodnutím Rady (EÚ) 2022/382 ([4]) dňa 4. marca 2022 prvýkrát aktivovaná smernica Rady 2001/55/ES ([5]), ktorou sa vysídleným osobám z Ukrajiny udeľuje právo na oprávnený pobyt v Únii, ako aj prístup k vzdelávaniu a odbornej príprave, na trh práce, k zdravotnej starostlivosti, bývaniu a sociálnemu zabezpečeniu. Poľsku sa poskytuje mimoriadna podpora v rámci iniciatívy Kohézne opatrenia na podporu utečencov v Európe (CARE) a prostredníctvom ďalšieho predbežného financovania z programu Pomoc pri obnove v rámci politiky súdržnosti a pri obnove území v Európe (REACT-EU), aby mohlo urýchlene riešiť potreby súvisiace s prijímaním a integráciou ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny.

(4) Vzhľadom na rýchlo sa meniacu hospodársku a geopolitickú situáciu bude európsky semester v roku 2022 pokračovať vo svojej rozsiahlej koordinácii hospodárskych politík a politík zamestnanosti a zároveň sa bude vyvíjať v súlade s požiadavkami na vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako sa uvádza v ročnom prieskume udržateľného rastu na rok 2022. Na plnenie priorít jednotlivých politík v rámci európskeho semestra je nevyhnutné, aby sa vykonávali prijaté plány obnovy a odolnosti, keďže tieto plány riešia všetky príslušné odporúčania pre jednotlivé krajiny vydané v cykloch európskeho semestra 2019 a 2020 alebo ich významnú podskupinu. Odporúčania pre jednotlivé krajiny na roky 2019 a 2020 sú naďalej rovnako relevantné aj pre plány obnovy a odolnosti, ktoré boli revidované, aktualizované alebo zmenené v súlade s článkami 14, 18 a 21 nariadenia (EÚ) 2021/241, a to popri akýchkoľvek iných odporúčaniach pre jednotlivé krajiny vydaných do dátumu predloženia takýchto revidovaných, aktualizovaných alebo zmenených plánov.

(5) Všeobecná úniková doložka Paktu stability a rastu je aktívna od marca 2020. Komisia vo svojom oznámení z 3. marca 2021 s názvom Rok od vypuknutia pandémie COVID-19: reakcia fiškálnej politiky vyjadrila názor, že rozhodnutie o deaktivácii alebo pokračovaní v uplatňovaní všeobecnej únikovej doložky by sa malo prijať po celkovom posúdení stavu hospodárstva, pričom kľúčovým kvantitatívnym kritériom by mala byť úroveň hospodárskej činnosti v Únii alebo eurozóne v porovnaní s predkrízovými úrovňami (z konca roku 2019). Zvýšená neistota a výrazné riziká horšieho než očakávaného vývoja v súvislosti s hospodárskym výhľadom v kontexte vojny v Európe, bezprecedentné zvyšovanie cien energií a pokračujúce narušenia dodávateľských reťazcov si vyžadujú predĺženie uplatňovania všeobecnej únikovej doložky Paktu stability a rastu aj v roku 2023.

(6) V súlade s prístupom uvedeným v odporúčaní Rady z 18. júna 2021 ([6]), ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Poľska na rok 2021, sa celkové zámery fiškálnej politiky v súčasnosti najlepšie merajú ako zmena primárnych výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19), ale so započítaním výdavkov financovaných z nenávratnej podpory (grantov) z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie, vo vzťahu k strednodobému potenciálnemu rastu ([7]). Nad rámec celkových zámerov fiškálnej politiky a s cieľom posúdiť, či je vnútroštátna fiškálna politika obozretná a či jej zloženie prispieva k udržateľnej obnove v súlade so zelenou a digitálnou transformáciou, sa pozornosť venuje aj vývoju primárnych bežných výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19) a investícií financovaných z vnútroštátnych zdrojov ([8]).

([4]) Vykonávacie rozhodnutie Rady (EÚ) 2022/382 zo 4. marca 2022, ktorým sa konštatuje skutočnosť, že došlo k hromadnému prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny v zmysle článku 5 smernice 2001/55/ES, a zavádza sa dočasná ochrana (Ú. v. EÚ L 71, 4.3.2022, s. 1).

([5]) Smernica Rady 2001/55/ES z 20. júla 2001 o minimálnych štandardoch na poskytovanie dočasnej ochrany v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb a o opatreniach na podporu rovnováhy úsilia medzi členskými štátmi pri prijímaní takýchto osôb a znášaní z toho vyplývajúcich dôsledkov (Ú. v. ES L 212, 7.8.2001, s. 12).

([6]) Odporúčanie Rady z 18. júna 2021, ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Poľska na rok 2021 (Ú. v. EÚ C 304, 29.7.2021, s. 98).

([7]) Odhady týkajúce sa zámerov fiškálnej politiky a ich zložiek uvedené v tomto odporúčaní sú odhady Komisie založené na predpokladoch, z ktorých vychádza prognóza Komisie z jari 2022. Komisiou odhadovaný strednodobý potenciálny rast nezahŕňa pozitívny vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a ktoré môžu posilniť potenciálny rast.

([8]) Nie sú financované z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie.

(7) Komisia 2. marca 2022 prijala oznámenie poskytujúce všeobecné usmernenia v oblasti fiškálnej politiky na rok 2023 (ďalej len „fiškálne usmernenia“) a ktorého cieľom bolo podporiť prípravu programov stability a konvergenčných programov členských štátov, a tým posilniť koordináciu politík. Komisia konštatovala, že na základe makroekonomického výhľadu prognózy zo zimy 2022 bude v roku 2023 zrejme vhodné prejsť z podporných súhrnných zámerov fiškálnej politiky z rokov 2020 – 2022 na všeobecne neutrálne súhrnné zámery fiškálnej politiky, pričom treba pohotovo reagovať na vyvíjajúcu sa hospodársku situáciu. Komisia oznámila, že fiškálne odporúčania na rok 2023 by mali byť pre jednotlivé členské štáty aj naďalej diferencované, pričom by sa v nich mali zohľadňovať možné cezhraničné účinky presahovania. Komisia vyzvala členské štáty, aby usmernenia zohľadnili vo svojich programoch stability a konvergenčných programoch. Komisia sa zaviazala, že bude pozorne monitorovať hospodársky vývoj a podľa potreby upraví svoje politické usmernenia, a to najneskôr v rámci jarného balíka európskeho semestra koncom mája 2022.

(8) Pokiaľ ide o fiškálne usmernenia, vo fiškálnych odporúčaniach na rok 2023 je zohľadnený zhoršený hospodársky výhľad, zvýšená neistota a ďalšie riziká horšieho než očakávaného vývoja, ako aj vyššia inflácia v porovnaní s prognózou Komisie zo zimy 2022. Na základe uvedených skutočností je v rámci fiškálnej reakcie nutné zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti, ako aj prostredníctvom cielených a dočasných opatrení zachovať kúpnu silu najzraniteľnejších domácností s cieľom zmierniť vplyv zvýšenia cien energií a pomôcť obmedziť inflačné tlaky vyplývajúce z druhotných účinkov. Fiškálna politika musí zostať pružná, aby sa prispôsobila rýchlo sa vyvíjajúcim okolnostiam vrátane výziev vyplývajúcich z útočnej vojny Ruska proti Ukrajine, pokiaľ ide o obranu a bezpečnosť, a musí byť diferencovaná v jednotlivých členských štátoch v závislosti od ich fiškálnej a hospodárskej situácie, a to aj z hľadiska ich expozície voči kríze a prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny.

(9) V súlade s článkom 18 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2021/241 Poľsko predložilo Komisii 3. mája 2021 svoj národný plán obnovy a odolnosti. Komisia podľa článku 19 nariadenia (EÚ) 2021/241 posúdila relevantnosť, efektívnosť, účinnosť a koherentnosť plánu obnovy a odolnosti, a to v súlade s usmerneniami pre posudzovanie stanovenými v prílohe V k uvedenému nariadeniu. Rada 17. júna 2022 prijala vykonávacie rozhodnutie o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Poľska ([9]). Uvoľnenie splátok je podmienené prijatím rozhodnutia Komisie v súlade s článkom 24 ods. 5 nariadenia (EÚ) 2021/241, v ktorom sa uvedie, že Poľsko uspokojivo splnilo príslušné míľniky a ciele stanovené vo vykonávacom rozhodnutí Rady. Keď sa hovorí o uspokojivom splnení, predpokladá sa, že v súvislosti s predchádzajúcimi míľnikmi a cieľmi, ktoré už boli dosiahnuté, nedošlo k zvratu.

(10) Poľsko predložilo 29. apríla 2022 svoj národný program reforiem na rok 2022 a 28. apríla 2022 svoj konvergenčný program na rok 2022 v súlade s lehotou stanovenou v článku 8 nariadenia (ES) č. 1466/97. Obidva programy sa s cieľom zohľadniť prepojenia medzi nimi posudzovali spoločne.

(11) Komisia 23. mája 2022 uverejnila správu o krajine týkajúcu sa Poľska na rok 2022. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Poľsko dosiahlo pri plnení príslušných odporúčaní pre danú krajinu prijatých Radou v rokoch 2019, 2020 a 2021. Okrem toho sa v nej posudzoval pokrok Poľska pri vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv a pri dosahovaní hlavných cieľov Únie v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby, ako aj pokrok pri dosahovaní cieľov Organizácie Spojených národov v oblasti udržateľného rozvoja.

([9]) ST 9728/2022; ST 9728/2022 ADD1.

(12) Komisia 23. mája 2022 vydala správu podľa článku 126 ods. 3 zmluvy. V tejto správe sa rozoberala rozpočtová situácia Poľska, keďže jeho deficit verejných financií v roku 2022 by mal presiahnuť referenčnú hodnotu 3 % hrubého domáceho produktu (HDP) stanovenú v zmluve. V správe sa konštatovalo, že kritérium deficitu nebolo dodržané. V súlade s oznámením z 2. marca 2022 Komisia na jar 2022 nenavrhla začatie nových postupov pri nadmernom deficite, pričom na jeseň 2022 opätovne posúdi, či je potrebné navrhnúť začatie takýchto postupov.

(13) Rada vo svojom odporúčaní z 20. júla 2020 ([10]) odporučila Poľsku, aby v súlade so všeobecnou únikovou doložkou prijalo v rokoch 2020 a 2021 všetky potrebné opatrenia na účinné riešenie pandémie COVID-19, posilnenie hospodárstva a podporu následnej obnovy. Zároveň mu odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálne politiky zamerané na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie udržateľnosti dlhovej služby pri súčasnom zvyšovaní investícií. Podľa údajov overených Eurostatom deficit verejných financií Poľska klesol zo 6,9 % HDP v roku 2020 na 1,9 % HDP v roku 2021. V rámci reakcie fiškálnej politiky Poľsko v roku 2021 podporovalo obnovu hospodárstva, pričom objem dočasných núdzových opatrení sa znížil zo 4,5 % HDP v roku 2020 na 2,7 % HDP v roku 2021. Opatrenia, ktoré Poľsko prijalo v roku 2021, boli v súlade s odporúčaním Rady z 20. júla 2020. Diskrečné rozpočtové opatrenia, ktoré vláda prijala v rokoch 2020 a 2021, boli dočasné alebo vyvážené kompenzačnými opatreniami. Podľa údajov overených Eurostatom verejný dlh klesol z 57,1 % HDP v roku 2020 na 53,8 % HDP v roku 2021.

(14) Makroekonomický scenár, z ktorého vychádzajú rozpočtové projekcie v konvergenčnom programe na rok 2022, je realistický. Vláda predpokladá, že reálny HDP sa v roku 2022 zvýši o 3,8 % a v roku 2023 o 3,2 %. Na porovnanie, v prognóze Komisie z jari 2022 sa v roku 2022 predpokladá nižší rast reálneho HDP na úrovni 3,7 % a v roku 2023 na úrovni 3,0 %, a to najmä v dôsledku vyššej predpokladanej inflácie, ktorá podľa všetkého negatívne ovplyvní súkromnú spotrebu a investície, a nižšieho príspevku čistého vývozu. Vláda vo svojom konvergenčnom programe na rok 2022 očakáva, že celkový deficit sa v roku 2022 zvýši na 4,3 % HDP a v roku 2023 klesne na 3,7 % HDP. Do zvýšenia v roku 2022 sa premietli najmä vysoké náklady na pomoc pre vysídlené osoby z Ukrajiny, opatrenia súvisiace s vysokými cenami energií a veľká daňová reforma (tzv. poľská dohoda). Podľa konvergenčného programu na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP klesne v roku 2022 na 52,1 % a v roku 2023 na 51,5 %. Na základe opatrení v príslušných oblastiach politiky, ktoré boli známe k dátumu uzávierky prognózy, sa v prognóze Komisie z jari 2022 predpokladá deficit verejných financií na úrovni 4,0 % HDP v roku 2022 a 4,4 % HDP v roku 2023. Pre rok 2022 je nižší ako deficit predpokladaný v konvergenčnom programe na rok 2022, a to najmä v dôsledku vyššieho predpokladaného nominálneho HDP. Pre rok 2023 sa odhaduje vyšší deficit ako v konvergenčnom programe, a to predovšetkým v dôsledku nižších príjmov a predpokladaného zvýšenia nákladov na pomoc pre vysídlené osoby z Ukrajiny. V prognóze Komisie z jari 2022 sa počíta s nižším pomerom dlhu verejnej správy k HDP, a to 50,8 % v roku 2022 a 49,8 % v roku 2023. Rozdiel je spôsobený vyššou predpokladanou infláciou a odlišnými východiskami pre zosúladenie dlhu a deficitu v roku 2023. Podľa prognózy Komisie z jari 2022 sa strednodobý (desaťročný priemerný) rast potenciálneho HDP odhaduje na 3,4 %. Tento odhad však nezahŕňa vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a môžu posilniť potenciálny rast Poľska.

(15) Vláda v roku 2022 postupne zrušila väčšinu opatrení prijatých v reakcii na krízu COVID-19, takže sa predpokladá, že objem dočasných núdzových opatrení klesne z 2,7 % HDP v roku 2021 na 0,0 % HDP v roku 2022. Deficit verejných financií je ovplyvnený opatreniami prijatými na zmiernenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu zvýšenia cien energie, ktoré sa v prognóze Komisie z jari 2022 odhadujú na 1,0 % HDP v roku 2022, pričom sa očakáva, že v roku 2023 sa postupne zrušia ([11]). Tieto opatrenia pozostávajú najmä zo zníženia nepriamych daní zo spotreby energie a sociálnych transferov pre chudobnejšie domácnosti. Tieto opatrenia boli oznámené ako dočasné. Ak však ceny energie zostanú v roku 2023 zvýšené, niektoré z nich by sa mohli uplatňovať aj naďalej. Niektoré z týchto opatrení nie sú cielené, najmä celoplošné zníženie dane z pridanej hodnoty a spotrebných daní. Deficit verejných financií je tiež ovplyvnený nákladmi na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny, pričom v prognóze Komisie z jari 2022 sa predpokladá, že v roku 2022 budú na úrovni 0,6 % HDP a v roku 2023 na úrovni 0,8 % HDP ([12]).

([10]) Odporúčanie Rady z 20. júla 2020, ktoré sa týka národného programu reforiem Poľska na rok 2020 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Poľska na rok 2020 (Ú. v. EÚ C 282, 26.8.2020, s. 135).

([11]) Tieto údaje predstavujú úroveň ročných rozpočtových nákladov na uvedené opatrenia prijaté od jesene 2021, a to vrátane bežných príjmov a výdavkov, ako aj prípadných opatrení v oblasti kapitálových výdavkov.

([12]) Predpokladá sa, že do konca roka 2022 sa celkový počet osôb vysídlených z Ukrajiny prichádzajúcich do Únie postupne zvýši na 6 miliónov, pričom ich geografické rozloženie je odhadnuté na základe veľkosti existujúcej diaspóry, relatívneho počtu obyvateľov prijímajúceho členského štátu a skutočného rozmiestnenia vysídlených osôb z Ukrajiny v rámci Únie v marci 2022. Pokiaľ ide o rozpočtové náklady na osobu, odhady vychádzajú z mikrosimulačného modelu Spoločného výskumného centra Komisie s názvom Euromod, pričom sa zohľadňujú tak peňažné transfery, na ktoré ľudia môžu mať nárok, ako aj vecné dávky, ako je vzdelávanie a zdravotná starostlivosť.

(16) Rada vo svojom odporúčaní z 18. júna 2021 odporučila, aby Poľsko v roku 2022 uskutočňovalo podporné zámery fiškálnej politiky vrátane tých, ktoré vyplývajú z impulzu poskytnutého Mechanizmom na podporu obnovy a odolnosti, a aby zachovalo investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Rada zároveň Poľsku odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie fiškálnej udržateľnosti v strednodobom horizonte a aby súčasne zvyšovalo investície s cieľom posilniť rastový potenciál.

(17) Podľa prognózy Komisie z jari 2022, ako aj informácií uvedených v konvergenčnom programe Poľska na rok 2022 sa predpokladá, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2022 podporné a dosiahnu úroveň – 3,4 % HDP, čo je v súlade s odporúčaním Rady ([13]). Poľsko plánuje podporovať obnovu tým, že bude využívať Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií v súlade s odporúčaním Rady. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti sa má v porovnaní s rokom 2021 zvýšiť o 0,1 percentuálneho bodu HDP ([14]). Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2022 predstavovať expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,3 percentuálneho bodu ([15]). Poľsko preto plánuje v súlade s odporúčaním Rady zachovať investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2022 predstavovať expanzívny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 2,7 percentuálneho bodu. Tento významný expanzívny príspevok zahŕňa dodatočný vplyv opatrení na riešenie hospodárskeho a sociálneho dosahu zvýšenia cien energie (1,0 % HDP), ako aj náklady na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny (0,6 % HDP), pričom sa predpokladá, že k rastu čistých bežných výdavkov prispeje aj nový príspevok na starostlivosť o mladšie deti (tzv. kapitál na starostlivosť o rodinu) (0,1 % HDP).

Na strane príjmov sa predpokladá, že k expanzívnym zámerom fiškálnej politiky prispeje aj zníženie sadzby dane z príjmov fyzických osôb v rámci Poľskej dohody (0,7 % HDP), ako aj zníženie sadzieb dane z príjmov právnických osôb (0,1 % HDP). Predpokladá sa, že vyšší nárast spotrebiteľských cien v porovnaní s deflátorom HDP v roku 2022 ovplyvní expanzívny príspevok primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov, a to v dôsledku zvýšenia výdavkov na spotrebu verejnej správy, pokiaľ ide o tovar a služby.

(18) V prognóze Komisie z jari 2022 sa uvádza, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2023 za predpokladu nezmenenej politiky predstavovať + 1,7 % HDP ([16]). Predpokladá sa, že Poľsko bude v roku 2023 naďalej využívať granty v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií na podporu obnovy. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti sa má v porovnaní s rokom 2022 zvýšiť o 0,1 percentuálneho bodu. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2023 predstavovať reštriktívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,3 percentuálneho bodu ([17]). Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2023 predstavovať reštriktívny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 1,4 percentuálneho bodu. Zahŕňa to vplyv postupného rušenia opatrení na riešenie zvýšených cien energie (0,9 % HDP) a ďalšie náklady na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny (0,2 % HDP).

(19) V konvergenčnom programe na rok 2022 sa očakáva postupný pokles deficitu verejných financií, a to v roku 2024 na 3,1 % HDP a do roku 2025 na 2,5 % HDP. Počíta sa teda s tým, že deficit verejných financií klesne do roku 2025 pod úroveň 3 % HDP. Nie sú však k dispozícii žiadne informácie o plánovaných základných konsolidačných opatreniach. Podľa konvergenčného programu na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP sa do roku 2025 zníži, a to konkrétne na 51,0 % v roku 2024 a ďalej na 49,7 % v roku 2025. Podľa analýzy Komisie sa zdá, že riziká v oblasti udržateľnosti dlhovej služby sú v strednodobom horizonte stredné.

(20) Očakáva sa, že prebiehajúca reforma rozpočtového systému po úplnom vykonaní zvýši efektívnosť výdavkov tým, že odstráni dlhodobé nedostatky v rozpočtovom procese. Patria medzi ne zložité a zastarané rozpočtové klasifikácie; suboptimálne zaznamenávanie informácií; absencia skutočného strednodobého plánovania a chýbajúci priamy pákový efekt na rozpočtový proces vyplývajúci z preskúmavania výdavkov. Predpokladá sa, že verejné financie Poľska budú v dlhodobom horizonte čeliť tlakom vyplývajúcim z vyšších výdavkov, najmä v dôsledku starnutia obyvateľstva. Tieto faktory znásobujú potrebu zaviesť nové nástroje na posilnenie riadenia výdavkov

([13]) Záporné znamienko ukazovateľa znamená, že rast primárnych výdavkov je vyšší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na expanzívnu fiškálnu politiku.
([14]) Ide o prognózy Komisie. Komisia zatiaľ neposúdila poľský plán obnovy a odolnosti.
([15]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať expanzívny príspevok vo výške 0,4 percentuálneho bodu HDP, vrátane transferov do poľskej rozvojovej banky (BGK).
([16]) Kladné znamienko ukazovateľa naopak znamená, že rast primárnych výdavkov je nižší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na reštriktívnu fiškálnu politiku.
([17]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať reštriktívny príspevok vo výške 0,1 percentuálneho bodu HDP.

vrátane pravidelného posudzovania ich účinnosti a efektívnosti. Počas pandémie sa však väčšina výdavkov na opatrenia súvisiace s ochorením COVID19 poskytovala prostredníctvom špecializovaného fondu spravovaného rozvojovou bankou a prostredníctvom finančného nástroja mimo rozpočtu. Hoci to orgánom poskytlo väčšiu flexibilitu pri riadení výdavkov súvisiacich s krízou a umožnilo im to vyhnúť sa riziku prekročenia ústavnej úrovne verejného dlhu, zároveň sa tým obmedzila parlamentná kontrola výdavkov a prístup verejnosti k včasným informáciám o verejných výdavkoch.

(21) Poľsko je jednou z najrýchlejšie starnúcich krajín v Únii a demografické trendy z dlhodobého hľadiska ovplyvnia dôchodkový systém. Súčasný príspevkovo definovaný dôchodkový systém zabezpečuje finančnú rovnováhu systému, ale nezohľadňuje primeranosť budúcich dávok. V dôsledku nízkeho skutočného veku odchodu do dôchodku, predlžujúcej sa strednej dĺžky života a niektorých ďalších prvkov systému však dôjde k tomu, že budúce dôchodkové dávky budú v porovnaní s konečným platom výrazne nižšie. Znamenalo by to, že veľká časť dôchodcov by bola ohrozená chudobou. Z analýzy Komisie vyplýva, že len na udržanie dávok na súčasnej úrovni by Poľsko muselo do roku 2070 vynaložiť ďalších 6,7 % svojho HDP. Hlavné problémy v poľskom dôchodkovom systéme sa týkajú nízkeho skutočného veku odchodu do dôchodku a osobitných dôchodkových režimov (napr. poľnohospodári, uniformované služby), ktoré sú nákladné a v porovnaní so všeobecným systémom zvýhodňujú svojich členov.

(22) Poľsko predložilo 15. decembra 2021 programové dokumenty politiky súdržnosti stanovené v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 ([18]). V súlade s nariadením (EÚ) 2021/1060 má Poľsko pri programovaní fondov politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027 zohľadniť príslušné odporúčania pre danú krajinu. Predstavuje to predpoklad na zlepšenie účinnosti a maximalizáciu pridanej hodnoty finančnej podpory, ktorá sa má získať z fondov politiky súdržnosti, ako aj podporu koordinácie, komplementarity a koherentnosti medzi týmito fondmi politiky súdržnosti a inými nástrojmi a fondmi Únie. Úspešné vykonávanie programov politiky súdržnosti závisí aj od odstránenia prekážok brániacich investíciám na podporu zelenej a digitálnej transformácie a vyváženého územného rozvoja.

(23) Miera nezamestnanosti v Poľsku dosahuje historické minimum, ale účasť niektorých skupín na trhu práce je i naďalej obmedzená. Podiel detí do troch rokov, ktoré navštevujú oficiálne zariadenia starostlivosti o deti, je naďalej jeden z najnižších spomedzi členských štátov a obmedzený prístup k zariadeniam starostlivosti o deti bráni ženám vstúpiť na trh práce. Okrem toho k odlevu pracovnej sily z trhu vedie aj nedostatočná podpora dlhodobej starostlivosti a nižší vek odchodu do dôchodku. Rozdiely na trhu práce majú vplyv aj na ľudí so zdravotným postihnutím, starších ľudí a ľudí s nízkou kvalifikáciou, ktorí vykazujú mieru zamestnanosti pod príslušnými priemermi Únie. Zatiaľ čo v posledných rokoch možno pozorovať neustály pokles počtu atypických pracovných zmlúv, počet ľudí zamestnaných na základe zmlúv na dobu určitú a formou samostatnej zárobkovej činnosti s nízkymi príspevkami na sociálne zabezpečenie je naďalej vysoký, a to najmä medzi mladými a nízkokvalifikovanými pracovníkmi, čím sa zvyšuje riziko nedostatočnosti ich budúcich dôchodkov.

(24) Poľský systém vzdelávania a odbornej prípravy naďalej čelí výzvam z hľadiska kvality a inkluzívnosti. Tieto problémy ešte zhoršila pandémia s dlhšími obdobiami diaľkového vzdelávania. Učiteľom, žiakom a celkovej populácii chýbajú digitálne zručnosti. V školách a domácnostiach s deťmi je stále nedostatočne dostupné vybavenie IKT a pripojiteľnosť. Kvalita počiatočného vzdelávania učiteľov je nepostačujúca. Navyše sú platy učiteľov relatívne nízke v porovnaní so štandardmi OECD. To má vplyv na finančnú príťažlivosť tohto povolania a spolu s nedostatočným profesijným rozvojom prispieva k značnému nedostatku zamestnancov. Veľký prílev ľudí vysídlených z Ukrajiny si vyžaduje značné úsilie vrátane financovania na zabezpečenie primeranej reakcie v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy. Výrazný nesúlad medzi zručnosťami a potrebami trhu práce vedie k nedostatku pracovnej sily, čoho dôkazom sú ťažkosti, ktorým čelia zamestnávatelia pri obsadzovaní voľných pracovných miest.

(25) Celkové výdavky na zdravotnú starostlivosť v pomere k HDP zostávajú nízke, pričom predstavujú len 6,5 % v porovnaní s priemerom Únie v roku 2019 na úrovni 9,9 %. Poľský systém zdravotnej starostlivosti sa príliš opiera o nemocnice, ktoré sa boria so zhoršujúcou sa finančnou situáciou, neexistujúcim hodnotením kvality a nedostatkami v riadení. Primárna a ambulantná starostlivosť sa nevyužíva dostatočne. K nedostatku pracovníkov prispieva aj obmedzená atraktívnosť zdravotníckych povolaní. Počet lekárov a zdravotných sestier na

([18]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 z 24. júna 2021, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde, Fonde na spravodlivú transformáciu a Európskom námornom, rybolovnom a akvakultúrnom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl, migráciu a integráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 159).

1 000 obyvateľov (2,4 a 5,1) patrí k najnižším spomedzi členských štátov. Systém primárnej starostlivosti je nedostatočne personálne obsadený a jeho služby sú preťažené. Jeho potenciál zostáva nevyužitý, čím sa nadmerne zaťažujú vyššie úrovne starostlivosti. Rozšírené služby elektronického zdravotníctva síce pomáhajú riešiť niektoré problémy, ktorým čelí systém zdravotnej starostlivosti, ale ich využívanie je zatiaľ obmedzené.

(26) Pri značnej časti sociálnych výdavkov sa nezohľadňujú rôzne úrovne príjmov, čím vzniká priestor na lepšie zacielenie. Niektoré sociálne výdavky nie sú cielené a neopierajú sa o zisťovanie príjmu. Nárok na sociálne dávky je zároveň obmedzený pre niektoré osoby pracujúce na základe občianskoprávnych zmlúv, v dôsledku čoho je táto skupina zraniteľnejšia. Hoci sa podiel ľudí ohrozených chudobou neustále znižuje z 21 % v roku 2016 na 17 % v roku 2020, výzvy pretrvávajú. Očakáva sa, že rastúcemu riziku chudoby budú vystavení najmä niektorí starší ľudia. To sa bude týkať najmä žien, ktoré mávajú kratšiu pracovnú kariéru, takže v budúcnosti budú mať nižšie dôchodkové dávky. Lepšie zacielenie dávok, napríklad častejším uplatňovaním prístupu založeného na zisťovaní výšky príjmu, by viedlo k efektívnejšiemu využívaniu verejných zdrojov v boji proti chudobe a pri podpore tých, ktorí to najviac potrebujú.

(27) S cieľom zabezpečiť dlhodobý udržateľný hospodársky rast a konkurencieschopnosť sa bude Poľsko čoraz viac spoliehať na vedu a inovácie. Napriek určitému pokroku však Poľsko zaostáva, pokiaľ ide o inovačné výstupy. Celkové výdavky na výskum a vývoj sú nízke a pohybujú sa na úrovni 1,39 % HDP. Výdavky podnikov na výskum a vývoj zostávajú výrazne pod priemerom Únie na úrovni 0,87 % v roku 2020 a podiel inovačných spoločností je podľa prieskumu Spoločenstva o inováciách naďalej slabý. Poľsko sa v európskom prehľade výsledkov inovácie za rok 2021 umiestnilo na štvrtom mieste odspodu a je zaradené do poslednej kategórie „noví inovátori“. Čoraz väčšia fragmentácia súčasných nástrojov na podporu výskumu narúša spoluprácu medzi vedou a podnikmi, čo predstavuje kľúčovú prekážku brániacu posilneniu inovácie. Okrem toho nízke manažérske zručnosti a obmedzené zavádzanie technológií vo firmách prispievajú k výrazným rozdielom v produktivite medzi malými a strednými podnikmi a veľkými spoločnosťami, čím sa obmedzujú inovácie a rast produktivity.

(28) Digitalizácia v Poľsku zaostáva. Najmä nízka úroveň digitálnych zručností obmedzuje schopnosť firiem investovať do pokročilých digitalizovaných riešení a posunúť sa v hodnotovom reťazci smerom nahor, čo zároveň prispieva k nedostatku pracovnej sily a zručností. Pokiaľ ide o digitálnu infraštruktúru, využívanie pevného širokopásmového pripojenia sa síce zvyšuje, ale v oblasti rozvoja 5G stále existujú veľké problémy. Konkrétne len 34 % domácností bolo v roku 2021 pokrytých technológiou 5G, čo je pod priemerom Únie na úrovni 65 %, a pripravenosť na 5G siete nenapreduje, keďže ešte nebolo pridelené harmonizované rádiové frekvenčné spektrum na zavádzanie 5G. Väčšie využívanie digitálnych technológií vo verejnej správe by napokon mohlo zlepšiť aj poskytovanie verejných služieb a pomôcť znížiť zbytočnú regulačnú a administratívnu záťaž.

(29) Stabilné a predvídateľné podnikateľské prostredie a priaznivé investičné prostredie zohrávajú dôležitú úlohu v obnove hospodárstva po skončení pandémie aj v udržateľnom hospodárskom raste zo strednodobého až dlhodobého hľadiska. V tejto súvislosti je nevyhnutným predpokladom nezávislosť, efektívnosť a kvalita justičného systému. Úroveň právneho štátu sa v Poľsku zhoršila a nezávislosť súdnictva naďalej vyvoláva vážne obavy, ako vyplýva z viacerých rozsudkov Súdneho dvora Európskej únie a Európskeho súdu pre ľudské práva. Komisia navyše v roku 2021 začala proti Poľsku postup v prípade nesplnenia povinnosti, a to v nadväznosti na určité rozsudky poľského ústavného súdu, v ktorých sa spochybnila najmä prednosť práva Únie, čo ohrozuje fungovanie právneho poriadku Poľska a právneho poriadku Únie.

(30) Zdravé a stabilné regulačné prostredie je základom na zachovanie hospodárskeho rastu a súkromných investícií. Podmienky pre investície však naďalej naštrbuje nepredvídateľné a zaťažujúce regulačné prostredie. Časté zmeny kľúčových právnych predpisov zvyšujú neistotu a náklady na dodržiavanie predpisov pre podniky, najmä z dôvodu nedostatočných konzultácií so zainteresovanými stranami počas legislatívneho procesu. Súkromné investície ako percentuálny podiel HDP od roku 2016 klesajú a v roku 2020 dosiahli len 18,5 %, čo je výrazne pod priemerom Únie a priemerom iných krajín v regióne. To by mohlo spomaliť ďalšie zvyšovanie produktivity a z dlhodobého hľadiska obmedziť schopnosť Poľska udržať si hospodársky rast, najmä vzhľadom na to, že zvyšujúce sa jednotkové náklady práce majú negatívny vplyv na nákladovú konkurencieschopnosť.

(31) Vzhľadom na mandát hláv štátov, resp. predsedov vlád Únie, ktorý je stanovený vo vyhlásení z Versailles, je cieľom návrhu Komisie pre REPowerEU čo najskôr ukončiť závislosť Únie od dovozu fosílnych palív z Ruska. Na tento účel Komisia plánuje v dialógu s členskými štátmi určiť najvhodnejšie projekty, investície a reformy na vnútroštátnej úrovni, regionálnej úrovni a na úrovni Únie. Cieľom týchto opatrení je znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív a prejsť na dovoz fosílnych palív z iných krajín, než je Rusko.

(32) Energetický mix Poľska je naďalej vo veľkej miere závislý od fosílnych palív, ktoré v roku 2020 predstavovali 86 % dodávok energie, z čoho 40 % tvorilo samotné uhlie. Zemný plyn predstavuje 17 % energetického mixu, zatiaľ čo ropa predstavuje 28,9 %, pričom jej podiel sa v posledných rokoch zvyšuje. Miera dekarbonizácie v Poľsku je pomalá. Do roku 2020 poľské hospodárstvo zaznamenalo iba 8 % zníženie celkových emisií v porovnaní s rokom 2005 ([19]). Intenzita emisií skleníkových plynov v hospodárstve je o 54 % vyššia ako priemer Únie. Na dosiahnutie pokroku v znižovaní emisií v celom hospodárstve je potrebná revidovaná, ambicióznejšia energetická politika a cielené opatrenia týkajúce sa sektorov mimo ETS. Zatiaľ čo Poľsko produkuje približne 80 % uhlia, ktoré spotrebúva, jeho závislosť od Ruska – vypočítaná ako podiel dovozu z Ruska na celkovom dovoze uhlia – sa zvýšila a v roku 2020 dosiahla 74 % v porovnaní s priemerom Únie na úrovni 54 %. V prípade ropy je Poľsko závislé od zahraničných dodávateľov, pokiaľ ide o takmer všetok svoj dopyt, pričom dovoz z Ruska predstavuje 72 % celkových zahraničných dodávok v porovnaní s priemerom Únie na úrovni 26 %. Závislosť Poľska od Ruska v prípade zemného plynu v roku 2020 predstavovala 55 % v porovnaní s priemerom Únie na úrovni 44 % ([20]). Očakáva sa, že prebiehajúce a plánované infraštruktúrne projekty v Poľsku a susedných krajinách (vrátane prepojenia GIPL s Litvou, ktoré je v prevádzke od 1. mája 2022) spolu s príslušnými dodávateľskými zmluvami úplne nahradia závislosť Poľska od ruského plynu. Pri nových investíciách do infraštruktúry a sietí na rozvod plynu by sa malo podľa možnosti dbať na ich odolnosť voči budúcim zmenám, aby sa predišlo odkázanosti na uhlie a negenerovali sa uviaznuté aktíva a aby sa mohli v budúcnosti preorientovať na udržateľné palivá a stať sa tak dlhodobo udržateľnými. Platnosť dlhodobej zmluvy o dodávkach plynu medzi Poľskom a ruským Gazpromom uplynie koncom roka 2022 a Poľsko ju neplánuje obnoviť.

Priamy vplyv pozastavenia dodávok plynu spoločnosťou Gazprom od apríla 2022 na energetickú bezpečnosť Poľska je výrazne miernejší vďaka prístupu Poľska k alternatívnym dodávkam v rámci Únie aj mimo nej. Toto pozastavenie si však vyžaduje urýchlenie prebiehajúcich a plánovaných projektov diverzifikácie dodávok, ako aj zvýšenú koordináciu ďalších opatrení v rámci Únie.

(33) Urýchlené zavádzanie nových kapacít na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov má zásadný význam pre zníženie závislosti Poľska od dovozu fosílnych palív a zníženie emisií skleníkových plynov. Súčasné ciele v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov uvedené v národných energetických a klimatických plánoch nie sú dostatočne ambiciózne. Existujú však významné regulačné, procesné a administratívne prekážky, ktoré obmedzujú využívanie kapacít energie z obnoviteľných zdrojov a spomaľujú integráciu obnoviteľných zdrojov energie do sústavy. Ide napríklad o reštriktívne pravidlá týkajúce sa energetických družstiev, reštriktívne pravidlá a zdĺhavé postupy povoľovania zariadení na výrobu veternej energie na pevnine, zložitosť a nestabilitu daňových predpisov a zdĺhavé postupy pripojenia do elektrizačnej sústavy. Infraštruktúrne prekážky, ako je nedostatočná kapacita distribučnej sústavy, takisto spomaľujú integráciu obnoviteľných zdrojov energie a mali by sa riešiť primeranými stimulmi. V oznámení Komisie z 18. mája 2022 (ďalej len „oznámenie REPowerEU“) sa uvádza, že zvýšenie výroby udržateľného biometánu prispeje k postupnému ukončeniu závislosti Únie od ruských fosílnych palív. V tejto súvislosti má Poľsko priestor na zužitkovanie nevyužitého potenciálu biometánu za dodržania príslušných kritérií udržateľnosti, a to prostredníctvom vhodnej stratégie na vytvorenie trhu s udržateľným biometánom a konkrétnych návrhov týkajúcich sa jeho štruktúry. Udržateľný biometán možno využívať pri kombinovanej výrobe tepla a elektriny a vodíka z obnoviteľných zdrojov, čo by mohlo pomôcť dekarbonizovať odvetvia, ktoré v tejto súvislosti predstavujú výzvu. Poľský národný program rekonštrukcie je významnou iniciatívou, ktorej cieľom je nahradiť kotly znečisťujúce ovzdušie a zlepšiť energetickú efektívnosť budov. Mohol by však byť efektívnejší a lepšie zacielený na domácnosti s nízkymi príjmami a budovy s najhoršou energetickou hospodárnosťou.

Okrem toho existuje priestor na lepšie rozvrhnutie dotácií na výmenu tepelných zdrojov tak, aby nedošlo k odkázanosti na plyn a aby sa poskytli silnejšie stimuly na hĺbkovú obnovu a zavádzanie tepelných čerpadiel, a to v súlade s cieľmi stratégie „vlna obnovy“ a oznámenia REPowerEU. Významný potenciál úspory nákladov, ktorý prináša zlepšenie energetickej efektívnosti, otvára možnosti pre využívanie návratných finančných nástrojov, ktoré by sa mohli použiť na zvýšenie miery rekonštrukcií obytných, verejných a komerčných budov. To by ďalej zlepšilo kvalitu ovzdušia, urýchlilo úspory energie a znížilo dopyt po fosílnych palivách pri vykurovaní. Na to, aby Poľsko dosiahlo súlad s cieľmi balíka „Fit for 55“, bude potrebné ďalšie zvýšenie ambícií v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov, väčšieho využívania obnoviteľných zdrojov energie a zvyšovania energetickej efektívnosti.

([19]) Správa o pokroku opatrení v oblasti klímy (2021).

([20]) Eurostat (2020), podiel dovozu z Ruska na celkovom dovoze zemného plynu, ropy a čierneho uhlia. Pokiaľ ide o priemer EÚ27, celkový dovoz je založený na dovoze z krajín mimo EÚ27. V prípade Poľska celkový dovoz zahŕňa obchod v rámci EÚ. Ropa nezahŕňa rafinované ropné produkty. Od 27. apríla 2022 už Poľsko nedostáva dodávky plynu z Ruska.

(34) Doprava je po výrobe energie druhým najviac znečisťujúcim odvetvím a predstavuje približne 70 % celkovej spotreby ropy. Obrovský podiel sektorových emisií tvorí cestná doprava. Nevyhnutné sú preto promptné opatrenia na dekarbonizáciu mobility. V tejto súvislosti by pomohli stimuly pre kolektívne, nízkouhlíkové a aktívne druhy dopravy. Zvýšenie atraktívnosti a dostupnosti verejnej dopravy, a to aj vo vidieckych oblastiach, a lepšie prepojenie predmestí s centrami aglomerácií by pomohli znížiť znečistenie ovzdušia, riešiť vylúčenie a zlepšiť kvalitu života. Podiel vozidiel s nulovými emisiami v evidencii nových vozidiel bol v roku 2020 na úrovni 0,8 %, čo je výrazne pod priemerom Únie na úrovni 5,3 %. Mala by sa zvážiť ďalšia podpora na uľahčenie nákupu elektrického vozidla a značné investície do nabíjacej infraštruktúry.

(35) Ciele poľskej národnej energetickej stratégie sa musia revidovať smerom nahor v súlade s ambicióznejším cieľom Únie v oblasti klímy do roku 2030. Solídny, stabilný a aktuálny strategický rámec má zásadný význam pre usmerňovanie a stimuláciu verejných a súkromných investícií do zelenej transformácie. Poľsko by malo zvážiť toto zvýšenie úrovne ambícií s cieľom poskytnúť investorom istotu a zvýšiť predvídateľnosť podnikateľského prostredia a zároveň urýchliť svoju energetickú transformáciu v súlade s oznámením REPowerEU.

(36) Hoci zrýchlenie prechodu ku klimatickej neutralite a odklonu od fosílnych palív bude mať v niektorých odvetviach za následok značné náklady na reštrukturalizáciu, Poľsko môže v rámci politiky súdržnosti využiť Mechanizmus spravodlivej transformácie, aby zmiernilo sociálno-ekonomický dosah tohto prechodu v najviac zasiahnutých regiónoch. Poľsko môže okrem toho využiť Európsky sociálny fond plus zriadený nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 ([21]) na zlepšenie pracovných príležitostí a posilnenie sociálnej súdržnosti.

(37) Rada na základe posúdenia Komisie preskúmala konvergenčný program na rok 2022 a jej stanovisko ([22]) je zohľadnené v odporúčaní 1.

TÝMTO ODPORÚČA, aby Poľsko v rokoch 2022 a 2023 prijalo opatrenia s týmto cieľom:

1. v roku 2023 zabezpečiť, aby bol rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov v súlade s celkovo neutrálnymi zámermi politiky, pričom sa zohľadní pokračujúca dočasná a cielená podpora pre domácnosti a podniky, ktoré najviac pociťujú prudký nárast cien energií, a pre ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny; byť pripravené prispôsobiť súčasné výdavky vyvíjajúcej sa situácii; zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti s ohľadom na iniciatívu RePowerEU, okrem iného aj využitím Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie; v období po roku 2023 uskutočňovať fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií; zefektívniť verejné výdavky, a to aj pokračovaním v reforme rozpočtového systému; zabezpečiť primeranosť budúcich dôchodkových dávok a udržateľnosť dôchodkového systému prijatím opatrení na zvýšenie skutočného veku odchodu do dôchodku a uskutočnením reformy preferenčných dôchodkových systémov;

2. urýchlene dokončiť rokovania s Komisiou o programových dokumentoch politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027, aby sa mohli začať vykonávať;

3. zvýšiť účasť osôb na trhu práce, a to aj zlepšením prístupu k starostlivosti o deti a dlhodobej starostlivosti, a odstrániť pretrvávajúce prekážky brániace trvalejším druhom pracovného pomeru; podporovať kvalitné vzdelávanie a zručnosti relevantné pre trh práce, najmä prostredníctvom vzdelávania dospelých a zlepšenia digitálnych zručností; lepšie zacieliť sociálne dávky a zabezpečiť prístup k nim pre osoby v núdzi;

4. zvýšiť odolnosť, dostupnosť a účinnosť systému zdravotnej starostlivosti, a to aj poskytnutím dostatočných zdrojov na obrátenie pyramídy starostlivosti a urýchlením zavádzania služieb elektronického zdravotníctva; posilniť inovačnú kapacitu hospodárstva, a to aj podporou výskumných inštitúcií a ich úzkej spolupráce s podnikmi; ďalej posilniť digitalizáciu podnikov a verejnej správy, a to aj prostredníctvom rozvoja infraštruktúry;

([21]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 z 24. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európsky sociálny fond plus (ESF+) a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 1296/2013 (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 21).

([22]) Podľa článku 9 ods. 2 nariadenia (ES) č. 1466/97.

5. posilniť investičné prostredie, a to najmä zaručením nezávislosti súdnictva; zabezpečiť účinné verejné konzultácie a zapojenie sociálnych partnerov do procesu tvorby politík;

6. znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív odstránením regulačných, administratívnych a infraštruktúrnych prekážok s cieľom urýchliť postupy povoľovania a zavádzanie obnoviteľných zdrojov energie; reformovať politiky obnovy budov a systémy podpory s cieľom motivovať k vyššej energetickej efektívnosti, podporovať úspory energie a rýchlejšie vyraďovanie fosílnych palív pri vykurovaní, ako aj rýchlejšie zavádzanie tepelných čerpadiel; urýchliť prechod na verejnú dopravu a aktívnu mobilitu a stimulmi a investíciami do nabíjacej infraštruktúry podporiť rýchlejšie zavádzanie elektrických vozidiel; zlepšiť dlhodobé a strednodobé strategické plánovanie zelenej transformácie aktualizáciou národných energetických politík v súlade s cieľmi Európskej zelenej dohody a oznámením REPowerEU, aby sa podnikateľskej komunite poskytla istota a aby sa účinne využívalo financovanie s cieľom urýchliť investície do čistej energie.

V Bruseli 12. júla 2022

Za Radu
predseda
Z. STANJURA

ODPORÚČANIE RADY

z 12. júla 2022,

ktoré sa týka národného programu reforiem Portugalska na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Portugalska na rok 2022

(2022/C 334/22)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii ([1]), a najmä na jeho článok 5 ods. 2,

so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 zo 16. novembra 2011 o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh ([2]), a najmä na jeho článok 6 ods. 1,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

(1) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 ([3]), ktorým sa zriadil Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, nadobudlo účinnosť 19. februára 2021. Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti poskytuje finančnú podporu na vykonávanie reforiem a investícií, pričom so sebou prináša fiškálny impulz financovaný Úniou. Prispieva k obnove hospodárstva a vykonávaniu udržateľných reforiem a investícií zvyšujúcich rast, najmä na podporu zelenej a digitálnej transformácie, a zároveň posilňuje odolnosť hospodárstiev členských štátov a ich potenciálny rast. Okrem toho prispieva aj k posilneniu udržateľných verejných financií a k podpore rastu a tvorby pracovných miest v strednodobom a dlhodobom horizonte. Maximálny finančný príspevok pre členský štát v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti bude aktualizovaný v júni 2022 v súlade s článkom 11 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2021/241.

(2) Komisia 24. novembra 2021 prijala ročný prieskum udržateľného rastu, čo znamenalo začiatok európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík na rok 2022. Náležite zohľadnila sociálny záväzok z Porta k ďalšiemu vykonávaniu Európskeho piliera sociálnych práv vyhláseného Európskym parlamentom, Radou a Komisiou 17. novembra 2017, podpísaný 7. mája 2021. Európska rada 25. marca 2022 schválila priority ročného prieskumu udržateľného rastu na rok 2022. Komisia 24. novembra 2021 prijala na základe nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 aj správu o mechanizme varovania, v ktorej určila Portugalsko za jeden z členských štátov, vo vzťahu ku ktorým bude potrebné hĺbkové preskúmanie. V ten istý deň Komisia prijala aj odporúčanie na odporúčanie Rady o hospodárskej politike eurozóny a návrh spoločnej správy o zamestnanosti na rok 2022, v ktorej sa analyzuje vykonávanie usmernení pre politiky zamestnanosti a zásad Európskeho piliera sociálnych práv Rada prijala 5. apríla 2022 odporúčanie o hospodárskej politike eurozóny ([4]) (ďalej len „odporúčanie na rok 2022 týkajúce sa eurozóny“) a 14. marca 2022 spoločnú správu o zamestnanosti.

([1]) Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1.
([2]) Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 25.
([3]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17).
([4]) Odporúčanie Rady z 5. apríla 2022 o hospodárskej politike eurozóny (Ú. v. EÚ C 153, 7.4.2022, s. 1).

(3) Invázia Ruska na Ukrajinu, ktorá nasledovala po globálnej pandémii, výrazne zmenila geopolitický a hospodársky kontext. Vplyv tejto invázie na hospodárstva členských štátov sa prejavil okrem iného vyššími cenami energií, potravín a surovín a horšími vyhliadkami rastu. Vyššie ceny energií veľmi negatívne ovplyvňujú predovšetkým najzraniteľnejšie domácnosti, ktoré žijú v energetickej chudobe alebo sú ňou ohrozené, ako aj podniky, ktoré najviac pociťujú prudký nárast cien energií. Okrem toho Únia zažíva bezprecedentný prílev ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny. Vplyv hospodárskych dôsledkov útočnej vojny Ruska sa v členských štátoch prejavuje v rôznej miere. V tejto súvislosti bola vykonávacím rozhodnutím Rady (EÚ) 2022/382 ([5]) dňa 4. marca 2022 prvýkrát aktivovaná smernica Rady 2001/55/ES ([6]), ktorou sa vysídleným osobám z Ukrajiny udeľuje právo na oprávnený pobyt v Únii, ako aj prístup k vzdelávaniu a odbornej príprave, na trh práce, k zdravotnej starostlivosti, bývaniu a sociálnemu zabezpečeniu.

(4) Vzhľadom na rýchlo sa meniacu hospodársku a geopolitickú situáciu bude európsky semester v roku 2022 pokračovať vo svojej rozsiahlej koordinácii hospodárskych politík a politík zamestnanosti a zároveň sa bude vyvíjať v súlade s požiadavkami na vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako sa uvádza v ročnom prieskume udržateľného rastu na rok 2022. Na plnenie priorít jednotlivých politík v rámci európskeho semestra je nevyhnutné, aby sa vykonávali prijaté plány obnovy a odolnosti, keďže tieto plány riešia všetky príslušné odporúčania pre jednotlivé krajiny vydané v cykloch európskeho semestra 2019 a 2020 alebo ich významnú podskupinu. Odporúčania pre jednotlivé krajiny na roky 2019 a 2020 sú naďalej rovnako relevantné aj pre plány obnovy a odolnosti, ktoré boli revidované, aktualizované alebo zmenené v súlade s článkami 14, 18 a 21 nariadenia (EÚ) 2021/241, a to popri akýchkoľvek iných odporúčaniach pre jednotlivé krajiny vydaných do dátumu predloženia takýchto revidovaných, aktualizovaných alebo zmenených plánov.

(5) Všeobecná úniková doložka Paktu stability a rastu je aktívna od marca 2020. Komisia vo svojom oznámení z 3. marca 2021 s názvom „Rok od vypuknutia pandémie COVID-19: reakcia fiškálnej politiky“ vyjadrila názor, že rozhodnutie o deaktivácii alebo pokračovaní v uplatňovaní všeobecnej únikovej doložky by sa malo prijať po celkovom posúdení stavu hospodárstva, pričom kľúčovým kvantitatívnym kritériom by mala byť úroveň hospodárskej činnosti v Únii alebo eurozóne v porovnaní s predkrízovými úrovňami (z konca roku 2019). Zvýšená neistota a výrazné riziká horšieho než očakávaného vývoja v súvislosti s hospodárskym výhľadom v kontexte vojny v Európe, bezprecedentné zvyšovanie cien energií a pokračujúce narušenia dodávateľských reťazcov si vyžadujú predĺženie uplatňovania všeobecnej únikovej doložky Paktu stability a rastu aj v roku 2023.

(6) V súlade s prístupom uvedeným v odporúčaní Rady z 18. júna 2021 ([7]), ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Portugalska na rok 2021, sa celkové zámery fiškálnej politiky v súčasnosti najlepšie merajú ako zmena primárnych výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19), ale so započítaním výdavkov financovaných z nenávratnej podpory (grantov) z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie, vo vzťahu k strednodobému potenciálnemu rastu ([8]). Nad rámec celkových zámerov fiškálnej politiky a s cieľom posúdiť, či je vnútroštátna fiškálna politika obozretná a či jej zloženie prispieva k udržateľnej obnove v súlade so zelenou a digitálnou transformáciou, sa pozornosť venuje aj vývoju primárnych bežných výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19) a investícií financovaných z vnútroštátnych zdrojov ([9]).

([5]) Vykonávacie rozhodnutie Rady (EÚ) 2022/382 zo 4. marca 2022, ktorým sa konštatuje skutočnosť, že došlo k hromadnému prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny v zmysle článku 5 smernice 2001/55/ES, a zavádza sa dočasná ochrana (Ú. v. EÚ L 71, 4.3.2022, s. 1).

([6]) Smernica Rady 2001/55/ES z 20. júla 2001 o minimálnych štandardoch na poskytovanie dočasnej ochrany v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb a o opatreniach na podporu rovnováhy úsilia medzi členskými štátmi pri prijímaní takýchto osôb a znášaní z toho vyplývajúcich dôsledkov (Ú. v. ES L 212, 7.8.2001, s. 12).

([7]) Odporúčanie Rady z 18. júna 2021, ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Portugalska na rok 2021 (Ú. v. EÚ C 304, 29.7.2021, s. 102).

([8]) Odhady týkajúce sa zámerov fiškálnej politiky a ich zložiek uvedené v tomto odporúčaní sú odhady Komisie založené na predpokladoch, z ktorých vychádza prognóza Komisie z jari 2022. Komisiou odhadovaný strednodobý potenciálny rast nezahŕňa pozitívny vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a ktoré môžu posilniť potenciálny rast.

([9]) Nie sú financované z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie.

(7) Komisia 2. marca 2022 prijala oznámenie poskytujúce všeobecné usmernenia v oblasti fiškálnej politiky na rok 2023 (ďalej len „fiškálne usmernenia“) a ktorého cieľom bolo podporiť prípravu programov stability a konvergenčných programov členských štátov, a tým posilniť koordináciu politík. Komisia konštatovala, že na základe makroekonomického výhľadu prognózy zo zimy 2022 bude v roku 2023 zrejme vhodné prejsť z podporných súhrnných zámerov fiškálnej politiky z rokov 2020 – 2022 na všeobecne neutrálne súhrnné zámery fiškálnej politiky, pričom treba pohotovo reagovať na vyvíjajúcu sa hospodársku situáciu. Komisia oznámila, že fiškálne odporúčania na rok 2023 by mali byť pre jednotlivé členské štáty aj naďalej diferencované, pričom by sa v nich mali zohľadňovať možné cezhraničné účinky presahovania. Komisia vyzvala členské štáty, aby usmernenia zohľadnili vo svojich programoch stability a konvergenčných programoch. Komisia sa zaviazala, že bude pozorne monitorovať hospodársky vývoj a podľa potreby upraví svoje politické usmernenia, a to najneskôr v rámci jarného balíka európskeho semestra koncom mája 2022.

(8) Pokiaľ ide o fiškálne usmernenia, vo fiškálnych odporúčaniach na rok 2023 je zohľadnený zhoršený hospodársky výhľad, zvýšená neistota a ďalšie riziká horšieho než očakávaného vývoja, ako aj vyššia inflácia v porovnaní s prognózou Komisie zo zimy 2022. Na základe uvedených skutočností je v rámci fiškálnej reakcie nutné zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti, ako aj prostredníctvom cielených a dočasných opatrení zachovať kúpnu silu najzraniteľnejších domácností s cieľom zmierniť vplyv zvýšenia cien energií a pomôcť obmedziť inflačné tlaky vyplývajúce z druhotných účinkov. Fiškálna politika musí zostať pružná, aby sa prispôsobila rýchlo sa vyvíjajúcim okolnostiam vrátane výziev vyplývajúcich z útočnej vojny Ruska proti Ukrajine, pokiaľ ide o obranu a bezpečnosť, a musí byť diferencovaná v jednotlivých členských štátoch v závislosti od ich fiškálnej a hospodárskej situácie, a to aj z hľadiska ich expozície voči kríze a prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny.

(9) V súlade s článkom 18 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2021/241 Portugalsko predložilo Komisii 22. apríla 2021 svoj národný plán obnovy a odolnosti. Komisia podľa článku 19 nariadenia (EÚ) 2021/241 posúdila relevantnosť, efektívnosť, účinnosť a koherentnosť plánu obnovy a odolnosti, a to v súlade s usmerneniami pre posudzovanie stanovenými v prílohe V k uvedenému nariadeniu. Rada 13. júla 2021 prijala vykonávacie rozhodnutie o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Portugalska ([10]). Uvoľnenie splátok je podmienené prijatím rozhodnutia Komisie v súlade s článkom 24 ods. 5 nariadenia (EÚ) 2021/241, v ktorom sa uvedie, že Portugalsko uspokojivo splnilo príslušné míľniky a ciele stanovené vo vykonávacom rozhodnutí Rady. Keď sa hovorí o uspokojivom splnení, predpokladá sa, že v súvislosti s predchádzajúcimi míľnikmi a cieľmi, ktoré už boli dosiahnuté, nedošlo k zvratu.

(10) Portugalsko predložilo 29. apríla 2022 svoj národný program reforiem na rok 2022 a svoj program stability na rok 2022 v súlade s lehotou stanovenou v článku 4 nariadenia (ES) č. 1466/97. Obidva programy sa s cieľom zohľadniť prepojenia medzi nimi posudzovali spoločne. V súlade s článkom 27 nariadenia (EÚ) 2021/241 sa v národnom programe reforiem na rok 2022 zohľadňujú aj polročné správy Portugalska o pokroku dosiahnutom pri vykonávaní jeho plánu obnovy a odolnosti.

(11) Komisia 23. mája 2022 uverejnila správu o krajine týkajúcu sa Portugalska na rok 2022. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Portugalsko dosiahlo pri plnení príslušných odporúčaní pre danú krajinu prijatých Radou v rokoch 2019, 2020 a 2021, a na základe hodnotiacej tabuľky obnovy a odolnosti sa zhodnotilo vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Portugalskom. Na základe tejto analýzy sa v správe o krajine identifikovali nedostatky v súvislosti s tými výzvami, ktoré plán obnovy a odolnosti nerieši alebo ich rieši len čiastočne, ako aj v súvislosti s novými a vznikajúcimi výzvami vrátane výziev vyplývajúcich z invázie Ruska na Ukrajinu. Okrem toho sa v nej posudzoval pokrok Portugalska pri vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv a pri dosahovaní hlavných cieľov Únie v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby, ako aj pokrok pri dosahovaní cieľov Organizácie Spojených národov v oblasti udržateľného rozvoja.

([10]) ST 10149/2021+ADD 1 REV 1.

(12) Komisia vykonala v súvislosti s Portugalskom hĺbkové preskúmanie podľa článku 5 nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 a jeho výsledky uverejnila 23. mája 2022. Komisia dospela k záveru, že v Portugalsku existujú makroekonomické nerovnováhy. Zraniteľné miesta sa týkajú najmä vysokého verejného, súkromného a zahraničného dlhu v kontexte nízkeho rastu produktivity.

(13) Portugalsko predložilo 14. apríla 2022 nový návrh rozpočtového plánu na rok 2022. Úplné posúdenie uvedeného plánu sa má predložiť v stanovisku Komisie v súlade s článkom 7 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 473/2013 ([11]).

(14) Rada vo svojom odporúčaní z 20. júla 2020 ([12]) odporučila Portugalsku, aby v súlade so všeobecnou únikovou doložkou prijalo v rokoch 2020 a 2021 všetky potrebné opatrenia na účinné riešenie pandémie COVID-19, posilnenie hospodárstva a podporu následnej obnovy. Zároveň mu odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálne politiky zamerané na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie udržateľnosti dlhovej služby pri súčasnom zvyšovaní investícií. Podľa údajov overených Eurostatom deficit verejných financií Portugalska klesol z 5,8 % HDP v roku 2020 na 2,8 % HDP v roku 2021. V rámci reakcie fiškálnej politiky Portugalsko v roku 2021 podporovalo obnovu hospodárstva, pričom objem dočasných núdzových opatrení klesol z 2,3 % HDP v roku 2020 na 2,2 % HDP v roku 2021. Opatrenia, ktoré Portugalsko prijalo v roku 2021, boli v súlade s odporúčaním Rady z 20. júla 2020. Diskrečné rozpočtové opatrenia, ktoré vláda prijala v rokoch 2020 a 2021, boli väčšinou dočasné alebo vyvážené kompenzačnými opatreniami. Zároveň však niektoré diskrečné opatrenia, ktoré vláda prijala v období 2020 – 2021, neboli dočasné ani vyvážené kompenzačnými opatreniami, pričom išlo najmä o výdavky spojené so zdravotnou starostlivosťou vrátane najímania ďalších zdravotníckych pracovníkov štátnou zdravotnou službou s cieľom posilniť jej reakčnú schopnosť. Podľa údajov overených Eurostatom verejný dlh klesol zo 135,2 % HDP v roku 2020 na 127,4 % HDP v roku 2021.

(15) Makroekonomický scenár, z ktorého vychádzajú rozpočtové projekcie v programe stability na rok 2022, je na rok 2022 opatrný a na nasledujúce obdobie realistický ([13]). Vláda predpokladá, že reálny HDP sa v roku 2022 zvýši o 5,0 % a v roku 2023 o 3,3 %. Na porovnanie, v prognóze Komisie z jari 2022 sa v roku 2022 predpokladá výraznejší rast reálneho HDP na úrovni 5,8 % a v roku 2023 nižší rast reálneho HDP na úrovni 2,7 %. Rozdiel je spôsobený výraznejším rastom súkromnej spotreby a čistého vývozu v prognóze Komisie na rok 2022 a nižším rastom investícií a čistého vývozu v roku 2023. Vláda vo svojom programe stability na rok 2022 očakáva, že celkový deficit sa v roku 2022 zníži na 1,9 % HDP a v roku 2023 na 0,7 % HDP. V poklese v roku 2022 sa odzrkadľuje najmä silný rast hospodárskej činnosti a ukončenie väčšiny núdzových opatrení súvisiacich s pandémiou. Podľa programu stability na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP klesne v roku 2022 na 120,8 % a v roku 2023 na 115,4 %. Na základe opatrení v príslušných oblastiach politiky, ktoré boli známe k dátumu uzávierky prognózy, sa v prognóze Komisie z jari 2022 predpokladá deficit verejných financií na úrovni 1,9 % HDP v roku 2022 a 1,0 % HDP v roku 2023. Komisia teda počíta s rovnakým deficitom na rok 2022, ako sa predpokladá v programe stability na rok 2022, a mierne vyšším deficitom na rok 2023, najmä v dôsledku vyšších bežných výdavkov v jej prognóze na rok 2023. V prognóze Komisie z jari 2022 sa počíta s nižším pomerom dlhu verejnej správy k HDP v roku 2022 na úrovni 119,9 % a s podobným pomerom dlhu verejnej správy k HDP v roku 2023 na úrovni 115,3 %. Rozdiel v roku 2022 je spôsobený prognózou Komisie obsahujúcou výraznejší rast nominálneho HDP v danom roku. Podľa prognózy Komisie z jari 2022 sa strednodobý (desaťročný priemerný) rast potenciálneho HDP odhaduje na 1,5 %. Tento odhad však nezahŕňa vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a môžu posilniť potenciálny rast Portugalska.

(16) Vláda v roku 2022 postupne zrušila väčšinu opatrení prijatých v reakcii na krízu COVID-19, takže sa predpokladá, že objem dočasných núdzových opatrení klesne z 2,2 % HDP v roku 2021 na 0,7 % HDP v roku 2022. Deficit verejných financií v roku 2022 je ovplyvnený opatreniami prijatými na odolávanie hospodárskemu a sociálnemu vplyvu zvýšenia cien energie, ktoré sa v prognóze Komisie z jari 2022 odhadujú na 0,6 % HDP v roku 2022,

([11]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 473/2013 z 21. mája 2013 o spoločných ustanoveniach o monitorovaní a posudzovaní návrhov rozpočtových plánov a zabezpečení nápravy nadmerného deficitu členských štátov v eurozóne (Ú. v. EÚ L 140, 27.5.2013, s. 11).

([12]) Odporúčanie Rady z 20. júla 2020, ktoré sa týka národného programu reforiem Portugalska na rok 2020 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Portugalska na rok 2020 (Ú. v. EÚ C 282, 26.8.2020, s. 142).

([13]) Program stability na rok 2022, ktorý bol Komisii a Rade predložený 29. apríla 2022, mal uzávierku 25. marca 2022, keď bol predložený národnému parlamentu. Portugalsko 14. apríla 2022 predložilo Komisii a Euroskupine návrh rozpočtového plánu na rok 2022, ktorý v porovnaní s makroekonomickým scenárom v programe stability obsahoval mierne aktualizovaný makroekonomický scenár na rok 2022. Návrh rozpočtového plánu na rok 2022 konkrétne obsahoval revíziu rastu reálneho HDP mierne smerom nadol na 4,9 % v roku 2022 (z 5,0 % v programe stability) a revíziu inflácie meranej indexom spotrebiteľských cien (HICP) smerom nahor na 4,0 % v tom istom roku (z 3,3 % v programe stability). Napriek mierne odlišnému zloženiu verejných financií sa v návrhu rozpočtového plánu na rok 2022 zachoval cieľový deficit verejných financií na rok 2022 na úrovni 1,9 % HDP.

pričom sa očakáva, že v roku 2023 sa úplne zrušia ([14]). Tieto opatrenia pozostávajú najmä zo sociálnych transferov pre chudobnejšie domácnosti, zníženia nepriamych daní zo spotreby energie a dotácií na spotrebu energie. Tieto opatrenia boli oznámené ako dočasné. Ak však ceny energie zostanú v roku 2023 zvýšené, niektoré z nich by sa mohli uplatňovať aj naďalej. Niektoré z týchto opatrení nie sú cielené, najmä plošné zníženie dane z palív. Deficit verejných financií je tiež ovplyvnený nákladmi na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny, pričom v prognóze Komisie z jari 2022 sa predpokladá, že v roku 2022 a 2023 budú na úrovni 0,1 % HDP ([15]).

(17) Rada vo svojom odporúčaní z 18. júna 2021 odporučila, aby Portugalsko v roku 2022 využilo Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti na financovanie dodatočných investícií na podporu obnovy a zároveň uskutočňovalo obozretnú fiškálnu politiku. Okrem toho by malo zachovať investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Rada zároveň Portugalsku odporučila, aby obmedzilo rast bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov. Zároveň Portugalsku odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie fiškálnej udržateľnosti v strednodobom horizonte a aby súčasne zvyšovalo investície s cieľom posilniť rastový potenciál.

(18) Podľa prognózy Komisie z jari 2022, ako aj informácií uvedených v programe stability Portugalska na rok 2022 sa predpokladá, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2022 podporné a dosiahnu úroveň – 2,0 % HDP ([16]). Portugalsko plánuje pokračovať v podpore obnovy tým, že bude využívať Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií v súlade s odporúčaním Rady. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti sa má v porovnaní s rokom 2021 zvýšiť o 0,5 percentuálneho bodu HDP. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2022 predstavovať expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,2 percentuálneho bodu HDP ([17]). Portugalsko preto plánuje v súlade s odporúčaním Rady zachovať investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2022 predstavovať expanzívny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 1,1 percentuálneho bodu. Tento významný expanzívny príspevok zahŕňa dodatočný vplyv opatrení na riešenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu zvýšenia cien energie (0,6 % HDP), ako aj náklady na poskytovanie dočasnej podpory vysídleným osobám po ruskej invázii na Ukrajinu (0,1 % HDP), pričom sa očakáva, že rastúce mzdové náklady vo verejnom sektore, výdavky súvisiace so starnutím obyvateľstva a medzispotreba budú stále vyvíjať tlak na zvyšovanie bežných verejných výdavkov. Predpokladá sa, že najmä vyšší nárast spotrebiteľských cien v porovnaní s deflátorom HDP ovplyvní aj expanzívny príspevok primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov k celkovým zámerom fiškálnej politiky v roku 2022, a to v dôsledku zvýšenia výdavkov na spotrebu verejnej správy, pokiaľ ide o tovar a služby. Očakáva sa, že Portugalsko vo všeobecnosti v roku 2022 obmedzí rast bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov, keďže významný expanzívny príspevok bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov v roku 2022 je spôsobený najmä opatreniami na riešenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu zvýšenia cien energie, ako aj nákladmi na poskytovanie dočasnej podpory vysídleným osobám z Ukrajiny.

(19) V prognóze Komisie z jari 2022 sa uvádza, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2023 za predpokladu nezmenenej politiky predstavovať 0,0 % HDP ([18]). Predpokladá sa, že Portugalsko bude v roku 2023 naďalej využívať granty v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií na podporu obnovy. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti sa má v porovnaní s rokom 2022 zvýšiť o 0,2 percentuálneho bodu HDP. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2023 predstavovať

([14]) Tieto údaje predstavujú úroveň ročných rozpočtových nákladov na uvedené opatrenia prijaté od jesene 2021, a to vrátane bežných príjmov a výdavkov, ako aj prípadných opatrení v oblasti kapitálových výdavkov.

([15]) Predpokladá sa, že do konca roka 2022 sa celkový počet osôb vysídlených z Ukrajiny prichádzajúcich do Únie postupne zvýši na 6 miliónov, pričom ich geografické rozloženie je odhadnuté na základe veľkosti existujúcej diaspóry, relatívneho počtu obyvateľov prijímajúceho členského štátu a skutočného rozmiestnenia vysídlených osôb z Ukrajiny v rámci Únie v marci 2022. Pokiaľ ide o rozpočtové náklady na osobu, odhady vychádzajú z mikrosimulačného modelu Spoločného výskumného centra Komisie s názvom Euromod, pričom sa zohľadňujú tak peňažné transfery, na ktoré ľudia môžu mať nárok, ako aj vecné dávky, ako je vzdelávanie a zdravotná starostlivosť.

([16]) Záporné znamienko ukazovateľa znamená, že rast primárnych výdavkov je vyšší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na expanzívnu fiškálnu politiku.

([17]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať expanzívny príspevok vo výške 0,2 percentuálneho bodu HDP.

([18]) Kladné znamienko ukazovateľa naopak znamená, že rast primárnych výdavkov je nižší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na reštriktívnu fiškálnu politiku.

expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,3 percentuálneho bodu ([19]). Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2023 predstavovať reštriktívny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,7 percentuálneho bodu. Zahŕňa to vplyv postupného rušenia opatrení na riešenie zvýšených cien energie (0,6 % HDP). Zároveň sa predpokladá, že vyšší nárast spotrebiteľských cien v porovnaní s deflátorom HDP v roku 2022 ovplyvní príspevok primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov k celkovým zámerom fiškálnej politiky v roku 2023, a to v dôsledku zvýšenia výdavkov na dôchodky a sociálne dávky spôsobeného indexáciou.

(20) V programe stability na rok 2022 sa očakáva, že deficit verejných financií postupne klesne na úroveň 0,3 % HDP v roku 2024, pričom v roku 2025 sa má dosiahnuť vyrovnaný rozpočet. Deficit verejných financií má preto počas časového rámca programu zostať pod úrovňou 3 % HDP. Podľa programu stability na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP sa do roku 2025 zníži, pričom v roku 2024 sa zníži na 109,8 % a následne v roku 2025 klesne ďalej na 105,9 %. Podľa analýzy Komisie sa zdá, že riziká v oblasti udržateľnosti dlhovej služby sú v strednodobom horizonte vysoké.

(21) Zloženie verejných financií, ktoré viac podporuje rast, a to na príjmovej aj výdavkovej strane verejného rozpočtu, by podporilo dlhodobú fiškálnu udržateľnosť Portugalska, zlepšilo podnikateľské prostredie a prispelo by k inkluzívnej obnove. Pokiaľ ide o portugalský daňový systém, existujú dôkazy ([20]) naznačujúce, že systém daňových výhod v krajine je pomerne ťažkopádny a nie je dostatočne transparentný (zistilo sa viac než 500 daňových výhod rozložených do viac než 60 právnych textov) a že hospodárska efektívnosť daňových výdavkov by sa zvýšila v dôsledku dôsledného monitorovania a posudzovania. Štruktúru sadzby dane z príjmov právnických osôb navyše znásobujú štátne a obecné príplatky, čo pre daňovníkov znamená neprehľadnosť a spôsobuje dodatočné zaťaženie daňovej správy. Priame zrážkové dane sú často privysoké, čo vedie k značným nárokom na vrátenie dane v nasledujúcom roku. Opakujúce sa náklady na výber daní sú pomerne vysoké (v roku 2019 boli približne o 20 % vyššie než priemer EÚ27) a investície daňovej správy do informačných a komunikačných technológií sú v porovnaní s priemerom Únie nízke (na úrovni 5,7 % prevádzkových výdavkov daňovej správy v roku 2019, takmer na úrovni polovice priemeru EÚ27). V tejto súvislosti by zefektívnenie správy príjmov pomohlo skrátiť čas potrebný na zaplatenie daní v Portugalsku a znížiť objem nevyrovnaných daňových nedoplatkov (na úrovni 37,1 % celkových čistých príjmov na konci roku 2019, čo patrilo medzi najvyššie v Únii). Pokiaľ ide o portugalský systém sociálnej ochrany, účinnosť sociálnych transferov pri znižovaní chudoby a nerovnosti je pod priemerom Únie. Primeranosť minimálneho príjmu je obzvlášť nízka na úrovni 37,5 % hranice chudoby (Únia: 58,9 %). Zároveň sa zdá, že mnohé sociálne dávky sú zamerané na podobné ciele, čo takisto vedie k neprehľadnosti. Následná fragmentácia systému sociálnej ochrany vedie k relatívne nízkej miere ich využívania a nedostatočnému účinnému zameraniu na tých, ktorí to najviac potrebujú, čo bráni pokrytiu a v konečnom dôsledku primeranosti sociálnych dávok. V tejto súvislosti je obzvlášť dôležité vykonávanie Národnej stratégie boja proti chudobe.

(22) V súlade s článkom 19 ods. 3 písm. b) nariadenia (EÚ) 2021/241 a kritériom 2.2 prílohy V k uvedenému nariadeniu plán obnovy a odolnosti zahŕňa rozsiahly súbor vzájomne sa posilňujúcich reforiem a investícií s orientačným harmonogramom vykonávania, ktoré sa má dokončiť do 31. augusta 2026. Tieto reformy a investície prispievajú k riešeniu všetkých hospodárskych a sociálnych výziev uvedených v odporúčaniach pre danú krajinu, ktoré Rada v rámci európskeho semestra v rokoch 2019 a 2020 adresovala Portugalsku, alebo ich významnej podskupiny, ako aj k plneniu všetkých odporúčaní pre danú krajinu vydaných pred dátumom prijatia plánu obnovy a odolnosti. V pláne obnovy a odolnosti sa podporujú najmä investície do zelenej a digitálnej transformácie. Ústredným prvkom plánu je zlepšovanie kvality verejných financií a finančnej udržateľnosti štátom vlastnených podnikov. Plán je ambiciózny, pokiaľ ide o posilňovanie odolnosti systému zdravotnej starostlivosti a zlepšovanie prístupu ku kvalitnej zdravotnej a dlhodobej starostlivosti. Cieľom plánu je zlepšiť celkovú úroveň zručností obyvateľstva vrátane digitálnych zručností pre rôzne skupiny obyvateľstva a posilniť ponuku odborného vzdelávania a prípravy. Zahŕňa vysoké investície do zlepšenia sociálnych služieb, a to aj zvyšovaním ponuky sociálneho a cenovo dostupného bývania. V pláne sa zavádzajú príslušné opatrenia na zníženie segmentácie trhu práce a na podporu kvalitných pracovných miest, ako aj vytvárania a zachovania pracovných miest. Jeho cieľom je výrazne podporiť využívanie digitálnych technológií občanmi a podnikmi. V pláne sa zavádzajú opatrenia na podporu prístupu k financiám, najmä pre malé a stredné podniky, a na podporu súkromných a verejných investícií na obnovu hospodárstva krajiny. Stanovujú sa v ňom významné reformy a investície na podporu investícií do výskumu a inovácií a na zvýšenie ich efektívnosti a účinnosti. Plán je ambiciózny pri riešení výziev podnikateľského prostredia a zlepšovaní efektívnosti justičného systému.

([19]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať expanzívny príspevok vo výške 0,2 percentuálneho bodu HDP.

([20]) „Daňové výhody v Portugalsku – koncepcia, metodika a prax“, pracovná skupina pre daňové výhody, máj 2019.

(23) Očakáva sa, že vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Portugalska prispeje k ďalšiemu pokroku v oblasti zelenej a digitálnej transformácie. Opatrenia na podporu cieľov v oblasti klímy na Portugalsku predstavujú 37,9 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti, zatiaľ čo opatrenia na podporu digitálnych cieľov predstavujú 22,1 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti. Plnohodnotné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti v súlade s príslušnými míľnikmi a cieľmi pomôže Portugalsku rýchlo sa zotaviť z dôsledkov krízy COVID-19 a zároveň posilní jeho odolnosť. Pre úspešné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti, ako aj iných hospodárskych politík a politík zamestnanosti, ktoré presahujú rámec plánu obnovy a odolnosti, je naďalej dôležité systematické zapojenie sociálnych partnerov a iných relevantných zainteresovaných strán, ktorým sa má zabezpečiť všeobecná zodpovednosť za celkový program v danej oblasti politiky.

(24) Portugalsko predložilo 4. marca 2022 partnerskú dohodu stanovenú v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 ([21]), zatiaľ čo ostatné programy politiky súdržnosti stanovené v uvedenom nariadení predložilo 4. júna 2022. V súlade s nariadením (EÚ) 2021/1060 má Portugalsko pri programovaní fondov politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027 zohľadniť príslušné odporúčania pre danú krajinu. Predstavuje to predpoklad na zlepšenie účinnosti a maximalizáciu pridanej hodnoty finančnej podpory, ktorá sa má získať z fondov politiky súdržnosti, ako aj podporu koordinácie, komplementarity a koherentnosti medzi týmito fondmi politiky súdržnosti a inými nástrojmi a fondmi Únie. Úspešné vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako aj programov politiky súdržnosti závisí aj od odstránenia prekážok brániacich investíciám na podporu zelenej a digitálnej transformácie a vyváženého územného rozvoja.

(25) Nad rámec hospodárskych a sociálnych výziev, ktoré sa riešia v pláne obnovy a odolnosti, Portugalsko čelí viacerým ďalším výzvam súvisiacim s obehovým hospodárstvom. Portugalsko je konkrétne hlboko pod priemerom Únie, pokiaľ ide o ukazovatele odpadového hospodárstva. Priemerná miera recyklácie komunálneho odpadu je nízka a stále klesá, pričom existujú regionálne rozdiely Portugalsko nesplnilo cieľ Únie, aby do roku 2020 recyklovalo 50 % komunálneho odpadu. Celková miera recyklácie bola 29 % v roku 2019 a 26,5 % v roku 2020 (predbežné údaje) v porovnaní s priemerom Únie na úrovni 48 %. Dosiahnutie cieľov Únie na nasledujúce desaťročie vrátane dosiahnutia 55 % recyklácie komunálneho odpadu do roku 2025 si vyžiada značné úsilie. Sú potrebné zlepšenia na zvýšenie prevencie, minimalizácie, triedenia, opätovného použitia a recyklácie odpadu, ktorých cieľom je, aby menej odpadu smerovalo na skládky alebo do spaľovní, a na modernizáciu zariadení na recykláciu a spracovanie odpadu. Medzi dobré príklady toho, ako lepšie dosiahnuť tieto ciele, patrí zvýšenie poplatkov za skládkovanie a spaľovanie, zavedenie dane zo zvyškového odpadu a zvýšenie poplatkov pre obce, ktoré nespĺňajú ciele v oblasti recyklácie. Rozšírenie triedeného zberu odpadu a ďalší rozvoj systémov „platieb podľa množstva odpadu“ by navyše mohli tento proces urýchliť.

(26) Vzhľadom na mandát hláv štátov, resp. predsedov vlád Únie, ktorý je stanovený vo vyhlásení z Versailles, je cieľom návrhu Komisie pre REPowerEU čo najskôr ukončiť závislosť Únie od dovozu fosílnych palív z Ruska. Na tento účel Komisia plánuje v dialógu s členskými štátmi určiť najvhodnejšie projekty, investície a reformy na vnútroštátnej úrovni, regionálnej úrovni a na úrovni Únie. Cieľom týchto opatrení je znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív a prejsť na dovoz fosílnych palív z iných krajín, než je Rusko.

(27) Portugalsko má vysoký podiel obnoviteľných zdrojov energie (jedna tretina jeho energetického mixu) a nie je vo veľkej miere závislé od ruských fosílnych palív. Podľa údajov z roku 2020 však ropa a plyn (väčšinou skvapalnený zemný plyn) stále predstavujú dve tretiny dodávok primárnej energie na úrovni 42 %, resp. 24 %. Pri výrobe elektrickej energie sa v roku 2021 postupne znižovala rola uhlia, ale spotreba plynu v posledných rokoch rýchlo rástla, čiastočne kvôli nižšej dostupnosti vodnej energie v dôsledku sucha. Keďže 10 % dovozu plynu pochádza z Ruska, podiel závislosti Portugalska je výrazne pod priemerom Únie na úrovni 44 %, keďže krajina sa do veľkej miery spolieha na skvapalnený zemný plyn, a z Ruska nedováža žiadnu ropu ani uhlie ([22]). Portugalsko však dováža 100 % fosílnych palív. Zníženie tejto celkovej závislosti od dovozu prostredníctvom vyšších ambícií Únie v oblasti klímy zameraných na cenovo dostupnejšiu, bezpečnejšiu a udržateľnejšiu energiu si bude vyžadovať ďalšie využívanie portugalského solárneho a veterného potenciálu, predovšetkým na mori, a to najmä zjednodušením schvaľovacích postupov a posilnením administratívnych kapacít. Modernizácia prenosových a distribučných sústav elektrickej energie vrátane technológií jednosmerného prúdu, ako aj umožnenie investícií do uskladňovania

([21]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 z 24. júna 2021, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde, Fonde na spravodlivú transformáciu a Európskom námornom, rybolovnom a akvakultúrnom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl, migráciu a integráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 159).

([22]) Eurostat (2020), podiel dovozu z Ruska na celkovom dovoze zemného plynu, ropy a čierneho uhlia. Pokiaľ ide o priemer EÚ27, celkový dovoz je založený na dovoze z krajín mimo EÚ27. V prípade Portugalska celkový dovoz zahŕňa obchod v rámci EÚ. Ropa nezahŕňa rafinované ropné produkty.

elektrickej energie a obnoviteľného vodíka s príslušnou dodatočnou kapacitou v oblasti obnoviteľných zdrojov energie by otvorili možnosti pre dodávky flexibilnej a rýchlo reagujúcej energie, čo je kľúčové pre riadenie systému s vysokým podielom energie z obnoviteľných zdrojov. Nízka úroveň prepojenia elektrických sietí so Španielskom (a v konečnom dôsledku s Francúzskom) takisto predstavuje výzvu pre odolnosť elektrizačnej sústavy Portugalska a Únie. Dodatočné cezhraničné prepojenia by mohli podporiť väčšiu integráciu kapacity z obnoviteľných zdrojov, ktorou disponuje Pyrenejský polostrov, do jednotného trhu s energiou vrátane plynárenskej infraštruktúry pripravenej na vodík, keďže by to mohlo prispieť k diverzifikácii dodávok plynu na vnútornom trhu a pomôcť využiť dlhodobý potenciál vodíka z obnoviteľných zdrojov.

V záujme zlepšenia energetickej efektívnosti budov by sa účinnosť investičného úsilia výrazne zvýšila pomocou vhodných systémov financovania, osvetových kampaní a rozvoja zelených zručností. Okrem toho je potrebné ďalej dekarbonizovať odvetvie dopravy, a to aj urýchlením zavádzania infraštruktúry elektronického nabíjania a pokrokom v kľúčových projektoch v oblasti železničnej, cyklistickej a verejnej dopravy. Na to, aby Portugalsko dosiahlo súlad s cieľmi balíka *Fit for 55*, bude potrebné ďalšie zvýšenie ambícií v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov a zvýšenie cieľov v oblasti obnoviteľných zdrojov energie a energetickej efektívnosti.

(28) Hoci zrýchlenie prechodu ku klimatickej neutralite a odklonu od fosílnych palív bude mať v niektorých odvetviach za následok značné náklady na reštrukturalizáciu, Portugalsko môže v rámci politiky súdržnosti využiť Mechanizmus spravodlivej transformácie, aby zmiernilo sociálno-ekonomický dosah tohto prechodu v najviac zasiahnutých regiónoch. Portugalsko môže okrem toho využiť Európsky sociálny fond plus zriadený nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 ([23]) na zlepšenie pracovných príležitostí a posilnenie sociálnej súdržnosti.

(29) Rada na základe posúdenia Komisie preskúmala program stability na rok 2022 a jej stanovisko ([24]) je zohľadnené v odporúčaní 1.

(30) Vzhľadom na úzke prepojenia medzi ekonomikami členských štátov eurozóny a ich kolektívny príspevok k fungovaniu hospodárskej a menovej únie Rada odporučila, aby členské štáty eurozóny aj prostredníctvom svojich plánov obnovy a odolnosti prijali opatrenia, ktorými vykonajú odporúčania uvedené v odporúčaní na rok 2022. V prípade Portugalska je to zohľadnené najmä odporúčaniach 1 a 2.

(31) Rada na základe hĺbkového preskúmania uskutočneného Komisiou a jej posúdenia preskúmala národný program reforiem na rok 2022 a program stability na rok 2022. Jej odporúčania podľa článku 6 nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 sú premietnuté do nižšie uvedených odporúčaní 1, 2 a 4, Odporúčania 1 a 2 prispievajú aj k plneniu odporúčaní pre eurozónu na rok 2022, predovšetkým prvého a štvrtého z nich. Fiškálne politiky uvedené v odporúčaní 1 pomáhajú okrem iného riešiť nerovnováhy spojené s vysokou úrovňou verejného dlhu v kontexte nízkeho rastu produktivity. Politiky uvedené v odporúčaní 2 pomáhajú okrem iného znížiť verejný, súkromný aj zahraničný dlh, keďže plnou realizáciou plánu obnovy a odolnosti sa podporí rast a zároveň sa posilní odolnosť hospodárstva. Politiky uvedené v odporúčaní 4 v dlhodobejšom horizonte pomáhajú riešiť okrem iného zraniteľné miesta súvisiace s vysokým zahraničným dlhom,

TÝMTO ODPORÚČA, aby Portugalsko v rokoch 2022 a 2023 prijalo opatrenia s týmto cieľom:

1. v roku 2023 zabezpečiť obozretnú fiškálnu politiku, najmä obmedzením rastu primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov pod úroveň strednodobého rastu potenciálneho produktu, pričom sa zohľadní pokračujúca dočasná a cielená podpora pre domácnosti a firmy, ktoré sú najviac ohrozené zvýšením cien energie, a pre ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny; byť pripravené prispôsobiť súčasné výdavky vyvíjajúcej sa situácii; zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti s ohľadom na iniciatívu RePowerEU, okrem iného aj využitím Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie; v období po roku 2023 uskutočňovať fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie dôveryhodného a postupného znižovania dlhu a fiškálnej udržateľnosti v strednodobom horizonte prostredníctvom postupnej konsolidácie, investícií a reforiem; zlepšiť účinnosť daňového systému a systému sociálnej ochrany, najmä zjednodušením oboch rámcov, posilnením efektívnosti ich príslušných správ a znížením súvisiacej administratívnej záťaže;

([23]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 z 24. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európsky sociálny fond plus (ESF+) a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 1296/2013 (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 21).

([24]) Podľa článku 5 ods. 2 nariadenia (ES) č. 1466/97.

2. pokračovať vo vykonávaní svojho plánu obnovy a odolnosti v súlade s míľnikmi a cieľmi uvedenými vo vykonávacom rozhodnutí Rady z 13. júla 2021; urýchlene dokončiť rokovania s Komisiou o programových dokumentoch politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027, aby sa mohli začať vykonávať;

3. zlepšiť podmienky prechodu na obehové hospodárstvo, a to najmä zvýšením predchádzania vzniku odpadu, jeho recyklácie a opätovného použitia s cieľom znížiť objem odpadu smerujúceho na skládky a do spaľovní;

4. znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív, a to aj v odvetví dopravy; urýchliť zavádzanie obnoviteľných zdrojov energie modernizáciou prenosových a distribučných sústav elektrickej energie, umožnením investícií do uskladňovania elektrickej energie a zjednodušením schvaľovacích postupov s cieľom umožniť ďalší rozvoj výroby veternej elektrickej energie, najmä na mori, a solárnej elektrickej energie, ako aj výroby vodíka z obnoviteľných zdrojov; posilniť rámec stimulov pre investície do energetickej efektívnosti budov; zvýšiť prepojenia energetických sietí.

V Bruseli 12. júla 2022

Za Radu

predseda

Z. STANJURA

ODPORÚČANIE RADY

z 12. júla 2022,

ktoré sa týka národného programu reforiem Rumunska na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Rumunska na rok 2022

(2022/C 334/23)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii ([1]), a najmä na jeho článok 9 ods. 2,

so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 zo 16. novembra 2011 o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh ([2]), a najmä na jeho článok 6 ods. 1,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

(1) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 ([3]), ktorým sa zriadil Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, nadobudlo účinnosť 19. februára 2021. Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti poskytuje finančnú podporu na vykonávanie reforiem a investícií, pričom so sebou prináša fiškálny impulz financovaný Úniou. Prispieva k obnove hospodárstva a vykonávaniu udržateľných reforiem a investícií zvyšujúcich rast, najmä na podporu zelenej a digitálnej transformácie, a zároveň posilňuje odolnosť hospodárstiev členských štátov a ich potenciálny rast. Okrem toho prispieva aj k posilneniu udržateľných verejných financií a k podpore rastu a tvorby pracovných miest v strednodobom a dlhodobom horizonte. Maximálny finančný príspevok pre členský štát v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti bude aktualizovaný v júni 2022 v súlade s článkom 11 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2021/241.

(2) Komisia 24. novembra 2021 prijala ročný prieskum udržateľného rastu, čo znamenalo začiatok európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík na rok 2022. Náležite zohľadnila spoločný záväzok z Porta k ďalšiemu vykonávaniu Európskeho piliera sociálnych práv vyhláseného Európskym parlamentom, Radou a Komisiou 17. novembra 2017, podpísaný 7. mája 2021. Európska rada 25. marca 2022 schválila priority ročného prieskumu udržateľného rastu na rok 2022. Komisia 24. novembra 2021 prijala na základe nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 aj správu o mechanizme varovania, v ktorej určila Rumunsko za jeden z členských štátov, vo vzťahu ku ktorým bude potrebné hĺbkové preskúmanie. V ten istý deň Komisia prijala aj návrh spoločnej správy o zamestnanosti na rok 2022, v ktorej sa analyzuje vykonávanie usmernení pre politiky zamestnanosti a zásad Európskeho piliera sociálnych práv. Rada prijala spoločnú správu o zamestnanosti 14. marca 2022.

([1]) Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1.
([2]) Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 25.
([3]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17).

(3) Invázia Ruska na Ukrajinu, ktorá nasledovala po globálnej pandémii, výrazne zmenila geopolitický a hospodársky kontext. Vplyv tejto invázie na hospodárstva členských štátov sa prejavil okrem iného vyššími cenami energií, potravín a surovín a horšími vyhliadkami rastu. Vyššie ceny energií veľmi negatívne ovplyvňujú predovšetkým najzraniteľnejšie domácnosti, ktoré žijú v energetickej chudobe alebo sú ňou ohrozené, ako aj podniky, ktoré najviac pociťujú prudký nárast cien energií. Okrem toho Únia zažíva bezprecedentný prílev ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny. Vplyv hospodárskych dôsledkov útočnej vojny Ruska sa v členských štátoch prejavuje v rôznej miere. V tejto súvislosti bola vykonávacím rozhodnutím Rady (EÚ) 2022/382 ([4]) dňa 4. marca 2022 prvýkrát aktivovaná smernica Rady 2001/55/ES ([5]), ktorou sa vysídleným osobám z Ukrajiny udeľuje právo na oprávnený pobyt v Únii, ako aj prístup k vzdelávaniu a odbornej príprave, na trh práce, k zdravotnej starostlivosti, bývaniu a sociálnemu zabezpečeniu. Pre Rumunsko je k dispozícii mimoriadna podpora v rámci iniciatívy Kohézne opatrenia na podporu utečencov v Európe (CARE) a prostredníctvom ďalšieho predbežného financovania v rámci programu Pomoc pri obnove v rámci politiky súdržnosti a pri obnove území v Európe (REACT-EU). Cieľom tejto podpory je urýchlene riešiť potreby súvisiace s prijímaním a integráciou osôb utekajúcich z Ukrajiny.

(4) Vzhľadom na rýchlo sa meniacu hospodársku a geopolitickú situáciu bude európsky semester v roku 2022 pokračovať v rozsiahlej koordinácii hospodárskych politík a politík zamestnanosti a zároveň sa bude vyvíjať v súlade s požiadavkami na vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako sa uvádza v ročnom prieskume udržateľného rastu na rok 2022. Na plnenie priorít jednotlivých politík v rámci európskeho semestra je nevyhnutné, aby sa vykonávali prijaté plány obnovy a odolnosti, keďže tieto plány riešia všetky príslušné odporúčania pre jednotlivé krajiny vydané v cykloch európskeho semestra 2019 a 2020 alebo ich významnú podskupinu. Odporúčania pre jednotlivé krajiny na roky 2019 a 2020 sú naďalej rovnako relevantné aj pre plány obnovy a odolnosti, ktoré boli revidované, aktualizované alebo zmenené v súlade s článkami 14, 18 a 21 nariadenia (EÚ) 2021/241, a to popri akýchkoľvek iných odporúčaniach pre jednotlivé krajiny vydaných do dátumu predloženia takýchto revidovaných, aktualizovaných alebo zmenených plánov.

(5) Všeobecná úniková doložka Paktu stability a rastu je aktívna od marca 2020. Komisia vo svojom oznámení z 3. marca 2021 s názvom „Rok od vypuknutia pandémie COVID-19: reakcia fiškálnej politiky“ vyjadrila názor, že rozhodnutie o deaktivácii alebo pokračovaní v uplatňovaní všeobecnej únikovej doložky by sa malo prijať po celkovom posúdení stavu hospodárstva, pričom kľúčovým kvantitatívnym kritériom by mala byť úroveň hospodárskej činnosti v Únii alebo eurozóne v porovnaní s predkrízovými úrovňami (z konca roku 2019). Zvýšená neistota a výrazné riziká horšieho než očakávaného vývoja v súvislosti s hospodárskym výhľadom v kontexte vojny v Európe, bezprecedentné zvyšovanie cien energií a pokračujúce narušenia dodávateľských reťazcov si vyžadujú predĺženie uplatňovania všeobecnej únikovej doložky Paktu stability a rastu aj v roku 2023.

(6) Komisia 2. marca 2022 prijala oznámenie poskytujúce všeobecné usmernenia v oblasti fiškálnej politiky na rok 2023 (ďalej len „fiškálne usmernenia“) a ktorého cieľom bolo podporiť prípravu programov stability a konvergenčných programov členských štátov, a tým posilniť koordináciu politík. Komisia konštatovala, že na základe makroekonomického výhľadu zimnej prognózy z roku 2022 bude v roku 2023 zrejme vhodné prejsť z podporných súhrnných zámerov fiškálnej politiky z rokov 2020 – 2022 na všeobecne neutrálne súhrnné zámery fiškálnej politiky, pričom treba pohotovo reagovať na vyvíjajúcu sa hospodársku situáciu. Komisia oznámila, že fiškálne odporúčania na rok 2023 by mali byť pre jednotlivé členské štáty aj naďalej diferencované, pričom by sa v nich mali zohľadňovať možné cezhraničné účinky presahovania. Komisia vyzvala členské štáty, aby usmernenia zohľadnili vo svojich programoch stability a konvergenčných programoch. Komisia sa zaviazala, že bude pozorne monitorovať hospodársky rozvoj a podľa potreby upraví svoje politické usmernenia, a to najneskôr v rámci jarného balíka európskeho semestra koncom mája 2022.

([4]) Vykonávacie rozhodnutie Rady (EÚ) 2022/382 zo 4. marca 2022, ktorým sa konštatuje skutočnosť, že došlo k hromadnému prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny v zmysle článku 5 smernice 2001/55/ES, a zavádza sa dočasná ochrana (Ú. v. EÚ L 71, 4.3.2022, s. 1).

([5]) Smernica Rady 2001/55/ES z 20. júla 2001 o minimálnych štandardoch na poskytovanie dočasnej ochrany v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb a o opatreniach na podporu rovnováhy úsilia medzi členskými štátmi pri prijímaní takýchto osôb a znášaní z toho vyplývajúcich dôsledkov (Ú. v. ES L 212, 7.8.2001, s. 12).

(7) Pokiaľ ide o fiškálne usmernenia, vo fiškálnych odporúčaniach na rok 2023 je zohľadnený zhoršený hospodársky výhľad, zvýšená neistota a ďalšie riziká horšieho než očakávaného vývoja, ako aj vyššia inflácia v porovnaní so zimnou prognózou Komisie z roku 2022. Na základe uvedených skutočností je v rámci fiškálnej reakcie nutné zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti, ako aj prostredníctvom cielených a dočasných opatrení zachovať kúpnu silu najzraniteľnejších domácností s cieľom zmierniť vplyv zvýšenia cien energií a pomôcť obmedziť inflačné tlaky vyplývajúce z druhotných účinkov. Fiškálna politika musí zostať pružná, aby sa prispôsobila rýchlo sa vyvíjajúcim okolnostiam vrátane výziev vyplývajúcich z útočnej vojny Ruska proti Ukrajine, pokiaľ ide o obranu a bezpečnosť, a musí byť diferencovaná v jednotlivých členských štátoch v závislosti od ich fiškálnej a hospodárskej situácie, a to aj z hľadiska ich expozície voči kríze a prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny.

(8) V súlade s článkom 18 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2021/241 Rumunsko predložilo Komisii 31. mája 2021 svoj národný plán obnovy a odolnosti. Komisia podľa článku 19 nariadenia (EÚ) 2021/241 posúdila relevantnosť, efektívnosť, účinnosť a koherentnosť plánu obnovy a odolnosti, a to v súlade s usmerneniami pre posudzovanie stanovenými v prílohe V k uvedenému nariadeniu. Rada 3. novembra 2021 prijala vykonávacie rozhodnutie o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Rumunska ([6]). Uvoľnenie splátok je podmienené prijatím rozhodnutia Komisie v súlade s článkom 24 ods. 5 nariadenia (EÚ) 2021/241, v ktorom sa uvedie, že Rumunsko uspokojivo splnilo príslušné míľniky a ciele stanovené vo vykonávacom rozhodnutí Rady. Keď sa hovorí o uspokojivom splnení, predpokladá sa, že v súvislosti s predchádzajúcimi míľnikmi a cieľmi, ktoré už boli dosiahnuté, nedošlo k zvratu.

(9) Rumunsko predložilo 12. mája 2022 svoj národný program reforiem na rok 2022 a 4. mája 2022 svoj konvergenčný program na rok 2022, teda po lehote stanovenej v článku 8 nariadenia (ES) č. 1466/97. Obidva programy sa s cieľom zohľadniť prepojenia medzi nimi posudzovali spoločne. V súlade s článkom 27 nariadenia (EÚ) 2021/241 sa v národnom programe reforiem na rok 2022 zohľadňujú aj polročné správy Rumunska o pokroku dosiahnutom pri vykonávaní jeho plánu obnovy a odolnosti.

(10) Komisia 23. mája 2022 uverejnila správu o krajine týkajúcu sa Rumunska na rok 2022. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Rumunsko dosiahlo pri plnení príslušných odporúčaní pre danú krajinu prijatých Radou v rokoch 2019, 2020 a 2021, a na základe hodnotiacej tabuľky obnovy a odolnosti sa zhodnotilo vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Rumunskom. Na základe tejto analýzy sa v správe o krajine identifikovali nedostatky v súvislosti s tými výzvami, ktoré plán obnovy a odolnosti nerieši alebo ich rieši len čiastočne, ako aj v súvislosti s novými a vznikajúcimi výzvami vrátane výziev vyplývajúcich z invázie Ruska na Ukrajinu. Okrem toho sa v nej posudzoval pokrok Rumunska pri vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv a pri dosahovaní hlavných cieľov Únie v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby, ako aj pokrok pri dosahovaní cieľov Organizácie Spojených národov v oblasti udržateľného rozvoja.

(11) Komisia vykonala v súvislosti s Rumunskom hĺbkové preskúmanie podľa článku 5 nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 a jeho výsledky uverejnila 23. mája 2022. Komisia dospela k záveru, že v Rumunsku existujú makroekonomické nerovnováhy. Slabé miesta súvisia predovšetkým s platobnou bilanciou, ktorá je spojená s vysokými rozpočtovými deficitmi, a s opätovne sa objavujúcimi problémami v oblasti konkurencieschopnosti.

(12) Rada 3. apríla 2020 prijala rozhodnutie (EÚ) 2020/509 o existencii nadmerného deficitu v Rumunsku z dôvodu nedodržania kritéria deficitu v roku 2019 ([7]). Rada zároveň 3. apríla 2020 vydala odporúčanie s cieľom odstrániť nadmerný deficit verejných financií v Rumunsku najneskôr do roku 2022 ([8]). Vzhľadom na hlboký pokles hospodárskej činnosti spojený s pandémiou COVID-19 a s prihliadnutím na súvisiacu potrebu, aby fiškálne politiky v rokoch 2021 a 2022 podporovali obnovu, vydala Rada 18. júna 2021 nové odporúčanie určené Rumunsku ([9]), aby nadmerný deficit odstránilo najneskôr do roku 2024. Rumunsko by malo dosiahnuť cieľový deficit verejných financií na úrovni 8,0 % HDP v roku 2021, 6,2 % HDP v roku 2022, 4,4 % HDP v roku 2023 a 2,9 % HDP v roku 2024, čo je v súlade s nominálnou mierou rastu čistých primárnych výdavkov verejnej správy na úrovni 3,4 % v roku 2021, 1,3 % v roku 2022, 0,9 % v roku 2023 a 0,0 % v roku 2024. Tieto údaje zodpovedajú ročnej štrukturálnej úprave na úrovni 0,7 % HDP v roku 2021, 1,8 % HDP v roku 2022, 1,7 % HDP v roku 2023 a 1,5 % HDP v roku 2024. Tento postup je od jesene 2021 po posúdení účinných opatrení Komisiou pozastavený.

([6]) ST 12319/21; ST 12319/21 ADD1.
([7]) Rozhodnutie Rady EÚ 2020/509 z 3. apríla 2020 o existencii nadmerného deficitu v Rumunsku (Ú. v. EÚ L 110, 8.4.2020, s. 58).
([8]) Odporúčanie Rady z 3. apríla 2020 s cieľom odstrániť nadmerný deficit verejných financií v Rumunsku (Ú. v. EÚ C 116, 8.4.2020, s. 1).
([9]) Odporúčanie Rady z 18. júna 2021, ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Rumunska na rok 2021 (Ú. v. EÚ C 304, 29.7.2021, s. 107).

(13) Podľa údajov overených Eurostatom bol v roku 2021 deficit verejných financií Rumunska na úrovni 7,1 % HDP, zatiaľ čo verejný dlh sa zvýšil zo 47,2 % v roku 2020 na 48,8 % HDP. Je to v súlade s celkovým cieľovým deficitom na rok 2021 odporúčaným Radou. Úprava štrukturálneho salda v roku 2021 predstavuje 1,5 percentuálneho bodu HDP, čo je nad odporúčanou úrovňou 0,7 percentuálneho bodu.

(14) Makroekonomický scenár, z ktorého vychádzajú rozpočtové projekcie uvedené v konvergenčnom programe na rok 2022, je na rok 2022 realistický a neskôr priaznivý. Vláda predpokladá, že reálny HDP sa v roku 2022 zvýši o 2,9 % a v roku 2023 o 4,4 %. Na porovnanie, v prognóze Komisie z jari 2022 sa predpokladá nižší rast reálneho HDP na úrovni 2,6 % v roku 2022 a 3,6 % v roku 2023. Rozdiely sú spôsobené najmä vysokou infláciou ovplyvňujúcou kúpnu silu domácností a vplyvom možného ďalšieho poklesu dôvery vyvolaného medzinárodným prostredím na spotrebu a investície, ako aj negatívnym príspevkom čistého vývozu, keďže sa očakáva, že ceny energetických komodít budú naďalej rásť. Vláda vo svojom konvergenčnom programe na rok 2022 očakáva, že celkový deficit sa v roku 2022 zníži na 6,2 % HDP a v roku 2023 na 4,4 % HDP. V poklese v roku 2022 sa odzrkadľuje najmä silný rast nominálneho HDP, očakávané zvýšenie efektívnosti výberu daní, zmrazenie väčšiny miezd vo verejnom sektore a plán udržať nárast výdavkov na tovar a služby, sociálnu pomoc a ďalšie transfery pod mierou rastu nominálneho HDP. Podľa konvergenčného programu na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP sa v roku 2022 zvýši na 49,4 % a v roku 2023 na 49,7 %. Na základe opatrení v príslušných oblastiach politiky, ktoré boli známe k dátumu uzávierky prognózy, sa v prognóze Komisie z jari 2022 predpokladá deficit verejných financií na úrovni 7,5 % HDP v roku 2022 a 6,3 % HDP v roku 2023. Tento deficit je vyšší ako deficit predpokladaný v konvergenčnom programe na rok 2022, a to predovšetkým v dôsledku vyšších očakávaných sociálnych a úrokových výdavkov, vyššieho odhadovaného čistého vplyvu opatrení zameraných na riešenie prudkého nárastu cien energií, v dôsledku opatrnejšieho predpokladu týkajúceho sa očakávanej efektívnosti výberu daní, ako aj v dôsledku absencie špecifikovaných konsolidačných opatrení na strane výdavkov v konvergenčnom programe na rok 2022. V prognóze Komisie z jari 2022 sa počíta s vyšším pomerom dlhu verejnej správy k HDP, a to 50,9 % v roku 2022 a 52,6 % v roku 2023. Tento rozdiel je spôsobený najmä vyššími predpokladanými deficitmi. Podľa prognózy Komisie z jari 2022 sa strednodobý (desaťročný priemerný) rast potenciálneho HDP odhaduje na 3,6 %. Tento odhad však nezahŕňa vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a môžu posilniť potenciálny rast Rumunska.

(15) Vláda v roku 2022 postupne zrušila väčšinu opatrení prijatých v reakcii na krízu COVID-19, takže sa predpokladá, že objem dočasných núdzových opatrení klesne zo 1,1 % HDP v roku 2021 na 0,2 % HDP v roku 2022. Deficit verejných financií je ovplyvnený opatreniami prijatými na zmiernenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu zvýšenia cien energie, ktoré sa v prognóze Komisie z jari 2022 odhadujú na 0,7 % HDP v roku 2022 a 0,1 % HDP v roku 2023 ([10]). Tieto opatrenia pozostávajú najmä z cenových stropov maloobchodných a veľkoobchodných cien na strane výdavkov a zo zdaňovania dodatočných ziskov výrobcov energie na strane príjmov. Medzi ďalšie opatrenia patria systémy náhrad súvisiace s účtami domácností a malých a stredných podnikov za energie a plyn a príspevky na energie pre zraniteľných spotrebiteľov. Tieto opatrenia boli oznámené ako dočasné. Ak však ceny energie zostanú v roku 2023 zvýšené, niektoré z nich by sa mohli uplatňovať aj naďalej. Niektoré z nich nie sú cielené, a to najmä všeobecný strop na ceny energie pre domácnosti. Deficit verejných financií je ovplyvnený aj nákladmi na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny, pričom v prognóze Komisie z jari 2022 sa predpokladá, že v rokoch 2022 aj 2023 ([11]) budú na úrovni 0,1 % HDP, ako aj zvýšením nákladov na výdavky na obranu o 0,5 percentuálneho bodu HDP v roku 2023.

(16) Predpokladaný celkový deficit na rok 2022 uvedený v prognóze Komisie z jari 2022 je o 1,3 percentuálneho bodu HDP vyšší ako celkový cieľový deficit odporúčaný Radou, kým prognózovaná úprava štrukturálneho salda predstavuje – 0,2 percentuálneho bodu HDP v roku 2022 v porovnaní s odporúčanou úrovňou 1,8 percentuálneho bodu HDP. Vyžaduje si to dôkladnú analýzu založenú na referenčnej hodnote pre výdavky. V prognóze Komisie z jari 2022 sa v roku 2022 predpokladá rast čistých primárnych výdavkov (upravený v súvislosti s jednorazovými opatreniami a opatreniami fiškálnej politiky na strane príjmov) na úrovni 9,6 %, čo je nad odporúčanou úrovňou 1,3 %. Predpokladaný rast agregovaných výdavkov v roku 2022 je spôsobený najmä zvýšením sociálnych výdavkov v dôsledku valorizácie dôchodkov a v rozpočte zahrnutých sociálnych opatrení, ako aj v dôsledku rozpočtových

([10]) Tieto údaje predstavujú úroveň ročných rozpočtových nákladov na uvedené opatrenia prijaté od jesene 2021, a to vrátane bežných príjmov a výdavkov, ako aj prípadných opatrení v oblasti kapitálových výdavkov.

([11]) Predpokladá sa, že do konca roka 2022 sa celkový počet osôb vysídlených z Ukrajiny prichádzajúcich do Únie postupne zvýši na 6 miliónov, pričom ich geografické rozloženie je odhadnuté na základe veľkosti existujúcej diaspóry, relatívneho počtu obyvateľov prijímajúceho členského štátu a skutočného rozmiestnenia vysídlených osôb z Ukrajiny v rámci Únie v marci 2022. Pokiaľ ide o rozpočtové náklady na osobu, odhady vychádzajú z mikrosimulačného modelu Spoločného výskumného centra Komisie s názvom Euromod, pričom sa zohľadňujú tak peňažné transfery, na ktoré ľudia môžu mať nárok, ako aj vecné dávky, ako je vzdelávanie a zdravotná starostlivosť.

nákladov na opatrenia zamerané na zastropovanie cien energie (bez príjmových opatrení) a na riešenie toku vysídlených osôb z Ukrajiny. Svoju úlohu, hoci v menšej miere, zohráva aj rast výdavkov na medzispotrebu, ktorý je spôsobený predovšetkým vysokou očakávanou infláciou meranou indexom spotrebiteľských cien. Odchýlka rastu čistých výdavkov od odporúčania Rady z 18. júna 2021 sa preto vyvíja rovnako ako odchýlka úpravy štrukturálneho salda, hoci je výraznejšia (2,7 percentuálneho bodu HDP v prípade rastu čistých výdavkov v porovnaní s 2,0 percentuálneho bodu HDP v prípade štrukturálneho salda). Tento rozdiel možno čiastočne vysvetliť vyšším pomerom príjmov k HDP, s ktorým sa na rok 2022 počíta v prognóze Komisie z jari 2022 v porovnaní s prognózou Komisie z jari 2021 (vyšší o 0,9 percentuálneho bodu HDP), čo zlepšuje štrukturálne saldo, no nemá vplyv na referenčnú hodnotu pre výdavky. Na základe dôkladnej analýzy čelí Rumunsko riziku nesúladu s fiškálnymi cieľmi na rok 2022, ktoré sú stanovené v odporúčaní Rady z 18. júna 2021.

(17) Predpokladaný celkový deficit na rok 2023 uvedený v prognóze Komisie z jari 2022 je o 1,9 percentuálneho bodu HDP vyšší ako celkový cieľový deficit odporúčaný Radou v jej odporúčaní z 18. júna 2021, kým prognózovaná úprava štrukturálneho salda predstavuje 0,0 percentuálneho bodu HDP v roku 2022 v porovnaní s odporúčanou úrovňou 1,7 percentuálneho bodu HDP. Vyžaduje si to dôkladnú analýzu založenú na referenčnej hodnote pre výdavky. V prognóze Komisie z jari 2022 sa v roku 2023 predpokladá rast čistých primárnych výdavkov (upravený v súvislosti s jednorazovými opatreniami a opatreniami fiškálnej politiky na strane príjmov) na úrovni 1,7 %, čo je nad odporúčanou úrovňou 0,9 %, a to v dôsledku absencie konkrétnych opatrení na dosiahnutie daných cieľov. Na základe dôkladnej analýzy čelí Rumunsko riziku nesúladu s fiškálnymi cieľmi na rok 2023, ktoré sú stanovené v odporúčaní Rady z 18. júna 2021. Vzhľadom na riziká nesplnenia odporúčaných fiškálnych cieľov v rokoch 2022 a 2023 sa javí relevantné prijať dodatočné rozpočtové opatrenia, ktorými sa zabezpečí, aby táto krajina dodržala postup úpravy a dosiahla nápravu svojho nadmerného deficitu do roku 2024.

(18) V konvergenčnom programe na rok 2022 sa očakáva, že deficit verejných financií postupne klesne na 2,95 % HDP v roku 2024 a na 2,9 % HDP do roku 2025. Predpokladá sa teda, že deficit verejných financií klesne do roku 2024 pod úroveň 3 % HDP. K fiškálnej konsolidácii dôjde podľa plánov predovšetkým na výdavkovej strane rozpočtu. Nie sú však k dispozícii žiadne informácie o plánovaných základných konsolidačných opatreniach. Podľa konvergenčného programu na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP sa do roku 2025 stabilizuje, pričom v roku 2024 pôjde o pokles na úroveň 49,4 % a v roku 2025 na úroveň 48,9 %. Podľa analýzy Komisie sa zdá, že riziká v oblasti udržateľnosti dlhovej služby sú v strednodobom horizonte vysoké.

(19) V súlade s článkom 19 ods. 3 písm. b) nariadenia (EÚ) 2021/241 a kritériom 2.2 prílohy V k uvedenému nariadeniu plán obnovy a odolnosti zahŕňa rozsiahly súbor vzájomne sa posilňujúcich reforiem a investícií s orientačným harmonogramom vykonávania, ktoré sa má dokončiť do 31. augusta 2026. Tieto reformy a investície prispievajú k riešeniu všetkých hospodárskych a sociálnych výziev uvedených v odporúčaniach pre danú krajinu, ktoré Rada v rámci európskeho semestra v rokoch 2019 a 2020 adresovala Rumunsku, alebo ich významnej podskupiny, ako aj k plneniu všetkých odporúčaní pre danú krajinu vydaných pred dátumom prijatia plánu obnovy a odolnosti. Plán obnovy a odolnosti je zameraný predovšetkým na úplnú digitalizáciu daňovej správy a postupné rušenie nadmerných daňových stimulov s cieľom zlepšiť kvalitu a udržateľnosť verejných financií. Zároveň prispieva k zabezpečeniu udržateľnosti a spravodlivosti verejného dôchodkového systému. Očakáva sa, že vďaka reformám zdravotnej starostlivosti sprevádzaným investíciami do digitalizácie sa zlepší prístup k zdravotnej starostlivosti, jej nákladová efektívnosť a odolnosť. Rozhodovanie založené na dôkazoch, dlhodobé plánovanie a verejné konzultácie, ako aj opatrenia zamerané na zlepšenie procesu verejného obstarávania podľa očakávania prispejú k zlepšeniu kvality a efektívnosti verejnej správy, čo povedie k lepšiemu čerpaniu finančných prostriedkov Únie. Plán obnovy a odolnosti má posilniť nezávislosť a zvýšiť efektívnosť súdnictva, zlepšiť prístup k spravodlivosti a zintenzívniť boj proti korupcii, a tým riešiť zásadné problémy týkajúce sa dodržiavania zásad právneho štátu v Rumunsku v súlade s príslušnou judikatúrou Súdneho dvora Európskej únie a s prihliadnutím na odporúčania, ktoré sa uvádzajú v správach o mechanizme spolupráce a overovania, správach Skupiny štátov proti korupcii (GRECO), stanoviskách Benátskej komisie a správach o právnom štáte. Kľúčové reformy týkajúce sa stanovovania minimálnej mzdy a minimálneho inkluzívneho príjmu, posilnenia správy a riadenia štátnych podnikov a sociálneho dialógu sú zamerané aj na plnenie dlhodobo uvádzaných odporúčaní pre danú krajinu.

V pláne obnovy a odolnosti sa zároveň stanovuje jednotný, inkluzívny a kvalitný systém vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve, ktorý je sprevádzaný investíciami v oblasti starostlivosti o deti. Plán obnovy a odolnosti podporuje udržateľné a digitálne investície, ako aj činnosti v oblasti výskumu a vývoja. K podpore zelenej a digitálnej transformácie prispievajú kľúčové reformy a investície súvisiace s dekarbonizáciou, so zriadením vládneho cloudu a zavedením elektronického preukazu totožnosti.

(20) Očakáva sa, že vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Rumunska prispeje k ďalšiemu pokroku v oblasti zelenej a digitálnej transformácie. Opatrenia na podporu cieľov v oblasti klímy v Rumunsku predstavujú 41 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti, zatiaľ čo opatrenia na podporu digitálnych cieľov predstavujú 21 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti. Plnohodnotné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti v súlade s príslušnými míľnikmi a cieľmi pomôže Rumunsku rýchlo sa zotaviť z dôsledkov krízy COVID-19 a zároveň posilní jeho odolnosť. Pre úspešné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti, ako aj iných hospodárskych politík a politík zamestnanosti, ktoré presahujú rámec plánu obnovy a odolnosti, je naďalej dôležité systematické zapojenie sociálnych partnerov a iných príslušných zainteresovaných strán, ktorým sa má zabezpečiť všeobecná zodpovednosť za celkový program v danej oblasti politiky.

(21) Rumunsko predložilo 14. apríla 2022 programové dokumenty politiky súdržnosti na účely partnerskej dohody ustanovenej v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 ([12]) a 6. mája 2022 na účely svojho prvého programu. V súlade s nariadením (EÚ) 2021/1060 má Rumunsko pri programovaní fondov politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027 zohľadniť príslušné odporúčania pre danú krajinu. Predstavuje to predpoklad na zlepšenie účinnosti a maximalizáciu pridanej hodnoty finančnej podpory, ktorá sa má získať z fondov politiky súdržnosti, ako aj podporu koordinácie, komplementárnosti a koherentnosti medzi týmito fondmi politiky súdržnosti a inými nástrojmi a fondmi Únie. Úspešné vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako aj programov politiky súdržnosti závisí aj od odstránenia prekážok brániacich investíciám na podporu zelenej a digitálnej transformácie a vyváženého územného rozvoja.

(22) Vzhľadom na mandát hláv štátov, resp. predsedov vlád Únie, ktorý je stanovený vo vyhlásení z Versailles, je cieľom návrhu Komisie pre REPowerEU čo najskôr ukončiť závislosť Únie od dovozu fosílnych palív z Ruska. Na tento účel Komisia plánuje v dialógu s členskými štátmi určiť najvhodnejšie projekty, investície a reformy na vnútroštátnej úrovni, regionálnej úrovni a na úrovni Únie. Cieľom týchto opatrení je znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív a prejsť na dovoz fosílnych palív z iných krajín, než je Rusko.

(23) Podľa údajov z roku 2020 ([13]) je energetický mix Rumunska v značnej miere založený na fosílnych palivách, ropa a plyn predstavujú približne po 30 %, kým uhlie tvorí ďalších 10 % tohto mixu. Samotné Rumunsko produkuje približne 80 % plynu, ktorý spotrebúva. Zvyšok pochádza z Ruska (všeobecne v celej Únii predstavuje dovážaný plyn najväčší podiel spotreby, pričom v priemere 44 % jeho dovážaného objemu pochádza z Ruska). Pokiaľ ide o ropu, dovoz z Ruska predstavuje 32 % celkového dovážaného objemu v porovnaní s priemerom Únie na úrovni 26 %. Rumunsko sa zaviazalo, že do roku 2032 postupne ukončí využívanie uhlia. V záujme dosiahnutia tohto ambicózneho cieľa sú v rumunskom pláne obnovy a odolnosti a v ďalších fondoch Únie (napríklad v modernizačnom fonde zriadenom smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2003/87/ES ([14])) zahrnuté značné investície na podporu dekarbonizácie prostredníctvom budovania nových kapacít v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov. Zelená transformácia a prognózované značné zvýšenie spotreby energie si však budú vyžadovať významnú modernizáciu energetických prenosových sietí a urýchlenie zavádzania zelenej infraštruktúry. Bude na to potrebný lepší regulačný rámec a väčší objem investícií, ako aj posilnenie postavenia spotrebiteľov, aby mohli aktívne pôsobiť na trhu s elektrinou, a to buď individuálne alebo kolektívne prostredníctvom energetických komunít. Vďaka predsunutiu investícií do infraštruktúry, ako sú napríklad skladovacie zariadenia či vzájomné prepojenia plynárenských a elektrických sietí so susednými krajinami, by sa mohla zvýšiť diverzifikácia dodávok energie, stabilita trhu a schopnosť adaptácie na regionálne rozdiely. Túto problematiku treba vnímať ako v kontexte invázie Ruska na Ukrajinu, tak aj v kontexte znižovania závislosti od dovozu, keďže energetický systém je stále značne závislý od fosílnych palív. Objavené náleziská zemného plynu v Čiernom mori navyše pre Rumunsko predstavujú významnú príležitosť, aby ďalej budovalo svoju energetickú nezávislosť a výrazne podporovalo susedné členské štáty pri znižovaní ich závislosti od dovozu ruského zemného plynu.

([12]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 z 24. júna 2021, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde, Fonde na spravodlivú transformáciu a Európskom námornom, rybolovnom a akvakultúrnom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl, migráciu a integráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 159).

([13]) Eurostat (2020), podiel dovozu z Ruska na celkovom dovoze. Pokiaľ ide o priemer EÚ27, celkový dovoz je založený na dovoze z krajín mimo EÚ27. V prípade Rumunska celkový dovoz zahŕňa obchod v rámci EÚ. Ropa nezahŕňa rafinované ropné produkty.

([14]) Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2003/87/ES z 13. októbra 2003 o vytvorení systému obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov v Únii, a ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 96/61/ES (Ú. v. EÚ L 275, 25.10.2003, s. 32).

Pri nových investíciách do infraštruktúry a sietí na rozvod plynu by sa malo podľa možnosti dbať na ich odolnosť voči budúcim zmenám, aby sa mohli v budúcnosti preorientovať na udržateľné palivá a stať sa tak dlhodobo udržateľnými. V pláne obnovy a odolnosti Rumunska sa zároveň počíta s 3 miliardami EUR na opatrenia v oblasti energetickej efektívnosti v prípade verejných a súkromných obytných budov, ako aj na takéto opatrenia v priemyselných odvetviach. Keďže cieľ plánu obnovy a odolnosti sa nebude týkať celého fondu budov, v záujme zníženia spotreby energie a závislosti od fosílnych palív je nevyhnutné presiahnuť rámec úsilia vynaloženého v kontexte tejto prvej vlny obnovy budov. Rumunsko musí ďalej zlepšiť daný politický rámec s cieľom urýchliť obnovu budov. Na to, aby Rumunsko dosiahlo súlad s cieľmi balíka „Fit for 55“, bude potrebné ďalšie zvýšenie ambícií v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov, väčšieho využívania obnoviteľných zdrojov energie a zvyšovania energetickej efektívnosti.

(24) Hoci zrýchlenie prechodu ku klimatickej neutralite a odklonu od fosílnych palív bude mať v niektorých odvetviach za následok značné náklady na reštrukturalizáciu, Rumunsko môže v rámci politiky súdržnosti využiť Mechanizmus spravodlivej transformácie, aby zmiernilo sociálno-ekonomický dosah tohto prechodu v najviac zasiahnutých regiónoch. Rumunsko môže okrem toho využiť Európsky sociálny fond plus zriadený nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 ([15]) na zlepšenie pracovných príležitostí a posilnenie sociálnej súdržnosti.

(25) Rada na základe hĺbkového preskúmania vykonaného Komisiou a jeho posúdenia preskúmala národný program reforiem na rok 2022 a konvergenčný program na rok 2022. Jej odporúčania podľa článku 6 nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 sú premietnuté do nižšie uvedených odporúčaní 1, 2 a 3, Fiškálne politiky uvedené v odporúčaní 1 slúžia okrem iného na pomoc pri riešení nerovnováh, ktoré súvisia s vysokým a pretrvávajúcim deficitom bežného účtu, keďže lepšie rozpočtové saldá pomôžu znížiť značné potreby vonkajšieho financovania rumunského hospodárstva ako celku. Politiky uvedené v odporúčaní 2 prispievajú okrem iného k riešeniu zraniteľných miest súvisiacich s konkurencieschopnosťou. Politiky uvedené v odporúčaní 3 v dlhodobejšom horizonte prispievajú okrem iného k riešeniu zraniteľných miest súvisiacich s platobnou bilanciou,

TÝMTO ODPORÚČA, aby Rumunsko v rokoch 2022 a 2023 prijalo opatrenia s týmto cieľom:

1. uskutočňovať fiškálne politiky v súlade s odporúčaním Rady z 18. júna 2021 v záujme odstránenia nadmerného deficitu verejných financií v Rumunsku;

2. pokračovať vo vykonávaní svojho plánu obnovy a odolnosti v súlade s míľnikmi a cieľmi uvedenými vo vykonávacom rozhodnutí Rady z 3. novembra 2021; urýchlene dokončiť rokovania s Komisiou o programových dokumentoch politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027, aby sa mohli začať uplatňovať;

3. znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív; uľahčiť ďalšie rozširovanie udržateľnej výroby energie urýchlením rozvoja v oblasti obnoviteľných zdrojov energie, modernizáciou energetických prenosových sústav a zintenzívnením prepojenia so susednými členskými štátmi; zvýšiť tempo a ambície v súvislosti s obnovou budov v záujme dosiahnutia pokroku v oblasti energetickej efektívnosti fondu budov.

V Bruseli 12. júla 2022

Za Radu
predseda
Z. STANJURA

([15]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 z 24. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európsky sociálny fond plus (ESF+) a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 1296/2013 (Ú. v. EÚ L 231 30.6.2021, s. 21).

ODPORÚČANIE RADY

z 12. júla 2022,

ktoré sa týka národného programu reforiem Slovinska na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Slovinska na rok 2022

(2022/C 334/24)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii ([1]), a najmä na jeho článok 5 ods. 2,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

(1) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 ([2]), ktorým sa zriadil Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, nadobudlo účinnosť 19. februára 2021. Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti poskytuje finančnú podporu na vykonávanie reforiem a investícií, pričom so sebou prináša fiškálny impulz financovaný Úniou. Prispieva k obnove hospodárstva a vykonávaniu udržateľných reforiem a investícií zvyšujúcich rast, najmä na podporu zelenej a digitálnej transformácie, a zároveň posilňuje odolnosť hospodárstiev členských štátov a ich potenciálny rast. Okrem toho prispieva aj k posilneniu udržateľných verejných financií a k podpore rastu a tvorby pracovných miest v strednodobom a dlhodobom horizonte. Maximálny finančný príspevok pre členský štát v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti bude aktualizovaný v júni 2022 v súlade s článkom 11 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2021/241.

(2) Komisia 24. novembra 2021 prijala ročný prieskum udržateľného rastu, čo znamenalo začiatok európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík na rok 2022. Náležite zohľadnila sociálny záväzok z Porta k ďalšiemu vykonávaniu Európskeho piliera sociálnych práv vyhláseného Európskym parlamentom, Radou a Komisiou 17. novembra 2017, podpísaný 7. mája 2021. Európska rada 25. marca 2022 schválila priority ročného prieskumu udržateľného rastu na rok 2022. Komisia 24. novembra 2021 prijala na základe nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 ([3]) aj správu o mechanizme varovania, v ktorej Slovinsko neurčila za jeden z členských štátov, vo vzťahu ku ktorým bude potrebné vykonať hĺbkové preskúmanie. V ten istý deň Komisia prijala aj odporúčanie na odporúčanie Rady o hospodárskej politike eurozóny a návrh spoločnej správy o zamestnanosti na rok 2022, v ktorej sa analyzuje vykonávanie usmernení pre politiky zamestnanosti a zásad Európskeho piliera sociálnych práv. Rada prijala 5. apríla 2022 odporúčanie o hospodárskej politike eurozóny ([4]) (ďalej len „odporúčanie na rok 2022 týkajúce sa eurozóny“) a 14. marca 2022 spoločnú správu o zamestnanosti.

([1]) Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1.
([2]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17).
([3]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 zo 16. novembra 2011 o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh (Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 25).
([4]) Odporúčanie Rady z 5. apríla 2022 o hospodárskej politike eurozóny (Ú. v. EÚ C 153, 7.4.2022, s. 1).

(3) Invázia Ruska na Ukrajinu, ktorá nasledovala po globálnej pandémii, výrazne zmenila geopolitický a hospodársky kontext. Vplyv tejto invázie na hospodárstva členských štátov sa prejavil okrem iného vyššími cenami energií, potravín a surovín a horšími vyhliadkami rastu. Vyššie ceny energií veľmi negatívne ovplyvňujú predovšetkým najzraniteľnejšie domácnosti, ktoré žijú v energetickej chudobe alebo sú ňou ohrozené, ako aj podniky, ktoré najviac pociťujú prudký nárast cien energií. Okrem toho Únia zažíva bezprecedentný prílev ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny. Vplyv hospodárskych dôsledkov útočnej vojny Ruska sa v členských štátoch prejavuje v rôznej miere. V tejto súvislosti bola vykonávacím rozhodnutím Rady (EÚ) 2022/382 ([5]) dňa 4. marca 2022 prvýkrát aktivovaná smernica Rady 2001/55/ES ([6]), ktorou sa vysídleným osobám z Ukrajiny udeľuje právo na oprávnený pobyt v Únii, ako aj prístup k vzdelávaniu a odbornej príprave, na trh práce, k zdravotnej starostlivosti, bývaniu a sociálnemu zabezpečeniu.

(4) Vzhľadom na rýchlo sa meniacu hospodársku a geopolitickú situáciu bude európsky semester v roku 2022 pokračovať vo svojej rozsiahlej koordinácii hospodárskych politík a politík zamestnanosti a zároveň sa bude vyvíjať v súlade s požiadavkami na vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako sa uvádza v ročnom prieskume udržateľného rastu na rok 2022. Na plnenie priorít jednotlivých politík v rámci európskeho semestra je nevyhnutné, aby sa vykonávali prijaté plány obnovy a odolnosti, keďže tieto plány riešia všetky príslušné odporúčania pre jednotlivé krajiny vydané v cykloch európskeho semestra 2019 a 2020 alebo ich významnú podskupinu. Odporúčania pre jednotlivé krajiny na roky 2019 a 2020 sú naďalej rovnako relevantné aj pre plány obnovy a odolnosti, ktoré boli revidované, aktualizované alebo zmenené v súlade s článkami 14, 18 a 21 nariadenia (EÚ) 2021/241, a to popri akýchkoľvek iných odporúčaniach pre jednotlivé krajiny vydaných do dátumu predloženia takýchto revidovaných, aktualizovaných alebo zmenených plánov.

(5) Všeobecná úniková doložka Paktu stability a rastu je aktívna od marca 2020. Komisia vo svojom oznámení z 3. marca 2021 s názvom „Rok od vypuknutia pandémie COVID-19: reakcia fiškálnej politiky“ vyjadrila názor, že rozhodnutie o deaktivácii alebo pokračovaní v uplatňovaní všeobecnej únikovej doložky by sa malo prijať po celkovom posúdení stavu hospodárstva, pričom kľúčovým kvantitatívnym kritériom by mala byť úroveň hospodárskej činnosti v Únii alebo eurozóne v porovnaní s predkrízovými úrovňami (z konca roku 2019). Zvýšená neistota a výrazné riziká horšieho než očakávaného vývoja v súvislosti s hospodárskym výhľadom v kontexte vojny v Európe, bezprecedentné zvyšovanie cien energií a pokračujúce narušenia dodávateľských reťazcov si vyžadujú predĺženie uplatňovania všeobecnej únikovej doložky Paktu stability a rastu aj v roku 2023.

(6) V súlade s prístupom uvedeným v odporúčaní Rady z 18. júna 2021 ([7]), ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku programu stability Slovinska na rok 2021, sa celkové zámery fiškálnej politiky v súčasnosti najlepšie merajú ako zmena primárnych výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19), ale so započítaním výdavkov financovaných z nenávratných grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie, vo vzťahu k strednodobému potenciálnemu rastu ([8]). Nad rámec celkových zámerov fiškálnej politiky a s cieľom posúdiť, či je vnútroštátna fiškálna politika obozretná a či jej zloženie prispieva k udržateľnej obnove v súlade so zelenou a digitálnou transformáciou, sa pozornosť venuje aj vývoju primárnych bežných výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19) a investícií financovaných z vnútroštátnych zdrojov ([9]).

([5]) Vykonávacie rozhodnutie Rady (EÚ) 2022/382 zo 4. marca 2022, ktorým sa konštatuje skutočnosť, že došlo k hromadnému prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny v zmysle článku 5 smernice 2001/55/ES, a zavádza sa dočasná ochrana (Ú. v. EÚ L 71, 4.3.2022, s. 1).

([6]) Smernica Rady 2001/55/ES z 20. júla 2001 o minimálnych štandardoch na poskytovanie dočasnej ochrany v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb a o opatreniach na podporu rovnováhy úsilia medzi členskými štátmi pri prijímaní takýchto osôb a znášaní z toho vyplývajúcich dôsledkov (Ú. v. ES L 212, 7.8.2001, s. 12).

([7]) Odporúčanie Rady z 18. júna 2021, ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Slovinska na rok 2021 (Ú. v. EÚ C 304, 29.7.2021, s. 116).

([8]) Odhady týkajúce sa zámerov fiškálnej politiky a ich zložiek uvedené v tomto odporúčaní sú odhady Komisie založené na predpokladoch, z ktorých vychádza prognóza Komisie z jari 2022. Komisiou odhadovaný strednodobý potenciálny rast nezahŕňa pozitívny vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a ktoré môžu posilniť potenciálny rast.

([9]) Nie sú financované z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie.

(7) Komisia 2. marca 2022 prijala oznámenie poskytujúce všeobecné usmernenia v oblasti fiškálnej politiky na rok 2023 (ďalej len „fiškálne usmernenia“) a ktorého cieľom bolo podporiť prípravu programov stability a konvergenčných programov členských štátov, a tým posilniť koordináciu politík. Komisia konštatovala, že na základe makroekonomického výhľadu prognózy zo zimy 2022 bude v roku 2023 zrejme vhodné prejsť z podporných súhrnných zámerov fiškálnej politiky z rokov 2020 – 2022 na všeobecne neutrálne súhrnné zámery fiškálnej politiky, pričom treba pohotovo reagovať na vyvíjajúcu sa hospodársku situáciu. Komisia oznámila, že fiškálne odporúčania na rok 2023 by mali byť pre jednotlivé členské štáty aj naďalej diferencované, pričom by sa v nich mali zohľadňovať možné cezhraničné účinky presahovania. Komisia vyzvala členské štáty, aby usmernenia zohľadnili vo svojich programoch stability a konvergenčných programoch. Komisia sa zaviazala, že bude pozorne monitorovať hospodársky vývoj a podľa potreby upraví svoje politické usmernenia, a to najneskôr v rámci jarného balíka európskeho semestra koncom mája 2022.

(8) Pokiaľ ide o fiškálne usmernenia, vo fiškálnych odporúčaniach na rok 2023 je zohľadnený zhoršený hospodársky výhľad, zvýšená neistota a ďalšie riziká horšieho než očakávaného vývoja, ako aj vyššia inflácia v porovnaní s prognózou Komisie zo zimy 2022. Na základe uvedených skutočností je v rámci fiškálnej reakcie nutné zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti, ako aj prostredníctvom cielených a dočasných opatrení zachovať kúpnu silu najzraniteľnejších domácností s cieľom zmierniť vplyv zvýšenia cien energií a pomôcť obmedziť inflačné tlaky vyplývajúce z druhotných účinkov. Fiškálna politika musí zostať pružná, aby sa prispôsobila rýchlo sa vyvíjajúcim okolnostiam vrátane výziev vyplývajúcich z útočnej vojny Ruska proti Ukrajine, pokiaľ ide o obranu a bezpečnosť, a musí byť diferencovaná v jednotlivých členských štátoch v závislosti od ich fiškálnej a hospodárskej situácie, a to aj z hľadiska ich expozície voči kríze a prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny.

(9) V súlade s článkom 18 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2021/241 Slovinsko predložilo Komisii 30. apríla 2021 svoj národný plán obnovy a odolnosti. Komisia podľa článku 19 nariadenia (EÚ) 2021/241 posúdila relevantnosť, efektívnosť, účinnosť a koherentnosť plánu obnovy a odolnosti, a to v súlade s usmerneniami pre posudzovanie stanovenými v prílohe V k uvedenému nariadeniu. Rada 28. júla 2021 prijala vykonávacie rozhodnutie o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Slovinska ([10]). Uvoľnenie splátok je podmienené prijatím rozhodnutia Komisie v súlade s článkom 24 ods. 5 nariadenia (EÚ) 2021/241, v ktorom sa uvedie, že Slovinsko uspokojivo splnilo príslušné míľniky a ciele stanovené vo vykonávacom rozhodnutí Rady. Keď sa hovorí o uspokojivom splnení, predpokladá sa, že v súvislosti s predchádzajúcimi míľnikmi a cieľmi, ktoré už boli dosiahnuté, nedošlo k zvratu.

(10) Slovinsko predložilo svoj národný program reforiem na rok 2022 28. apríla 2022 a svoj program stability na rok 2022 29. apríla 2022 v súlade s lehotou stanovenou v článku 4 nariadenia (ES) č. 1466/97. Obidva programy sa s cieľom zohľadniť prepojenia medzi nimi posudzovali spoločne. V súlade s článkom 27 nariadenia (EÚ) 2021/241 sa v národnom programe reforiem na rok 2022 zohľadňujú aj polročné správy Slovinska o pokroku dosiahnutom pri vykonávaní jeho plánu obnovy a odolnosti.

(11) Komisia 23. mája 2022 uverejnila správu o krajine týkajúcu sa Slovinska na rok 2022. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Slovinsko dosiahlo pri plnení príslušných odporúčaní, ktoré preň Rada prijala v rokoch 2019, 2020 a 2021, a na základe hodnotiacej tabuľky obnovy a odolnosti sa zhodnotilo vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Slovinskom. Na základe tejto analýzy sa v správe o krajine identifikovali nedostatky v súvislosti s tými výzvami, ktoré plán obnovy a odolnosti nerieši alebo ich rieši len čiastočne, ako aj v súvislosti s novými a vznikajúcimi výzvami vrátane výziev vyplývajúcich z invázie Ruska na Ukrajinu. Okrem toho sa v nej posudzoval pokrok Slovinska pri vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv a pri dosahovaní hlavných cieľov Únie v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby, ako aj pokrok pri dosahovaní cieľov Organizácie Spojených národov v oblasti udržateľného rozvoja.

(12) Komisia 23. mája 2022 vydala správu podľa článku 126 ods. 3 zmluvy. V tejto správe sa rozoberala rozpočtová situácia Slovinska, keďže jeho deficit verejných financií v roku 2021 presiahol referenčnú hodnotu 3 % hrubého domáceho produktu (HDP) stanovenú v zmluve. V správe sa konštatovalo, že kritérium deficitu nebolo dodržané. V súlade s oznámením z 2. marca 2022 Komisia na jar 2022 nenavrhla začatie nových postupov pri nadmernom deficite, pričom na jeseň 2022 opätovne posúdi, či je potrebné navrhnúť začatie takýchto postupov.

([10]) ST 10612/2021; ST 10612/2021 ADD 1.

(13) Rada vo svojom odporúčaní z 20. júla 2020 ([11]) odporučila Slovinsku, aby v súlade so všeobecnou únikovou doložkou prijalo v rokoch 2020 a 2021 všetky potrebné opatrenia na účinné riešenie pandémie COVID-19, posilnenie hospodárstva a podporu následnej obnovy. Zároveň mu odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálne politiky zamerané na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie udržateľnosti dlhovej služby pri súčasnom zvyšovaní investícií. Podľa údajov overených Eurostatom sa deficit verejných financií Slovinska znížil zo 7,8 % HDP v roku 2020 na 5,2 % HDP v roku 2021. V rámci reakcie fiškálnej politiky Slovinsko v roku 2021 podporovalo obnovu hospodárstva, pričom objem dočasných núdzových opatrení sa znížil z 5,1 % HDP v roku 2020 na 3,8 % HDP v roku 2021. Opatrenia, ktoré Slovinsko prijalo v roku 2021, boli v súlade s odporúčaním Rady z 20. júla 2020. Diskrečné rozpočtové opatrenia, ktoré vláda prijala v rokoch 2020 a 2021, boli väčšinou dočasné alebo vyvážené kompenzačnými opatreniami. Podľa údajov overených Eurostatom sa verejný dlh znížil zo 79,8 % HDP v roku 2020 na 74,7 % HDP v roku 2021.

(14) Makroekonomický scenár, z ktorého vychádzajú rozpočtové prognózy v programe stability na rok 2022, je na rok 2022 priaznivý a na nasledujúce obdobie realistický. Vláda predpokladá, že reálny HDP sa v roku 2022 zvýši o 4,2 % a v roku 2023 o 3,0 %. Na porovnanie, v prognóze Komisie z jari 2022 sa predpokladá nižší rast reálneho HDP na úrovni 3,7 % v roku 2022 a 3,1 % v roku 2023. Vláda vo svojom programe stability na rok 2022 očakáva, že celkový deficit sa v roku 2022 zníži na 4,1 % HDP a v roku 2023 na 3,0 % HDP. Pokles v roku 2022 odráža najmä zrušenie väčšiny núdzových opatrení. Podľa programu stability na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP klesne v roku 2022 na 73,3 % a v roku 2023 na 71,5 %. Na základe opatrení v príslušných oblastiach politiky, ktoré boli známe k dátumu uzávierky prognózy, sa v prognóze Komisie z jari 2022 predpokladá deficit verejných financií na úrovni 4,3 % HDP v roku 2022 a 3,4 % HDP v roku 2023. Tieto údaje sú vyššie ako deficit predpokladaný v programe stability na rok 2022, a to najmä v dôsledku vyšších predpokladaných bežných výdavkov a nižších predpokladaných príjmov z dane z príjmu. V prognóze Komisie z jari 2022 sa počíta s vyšším pomerom dlhu verejnej správy k HDP, a to 74,1 % v roku 2022 a 72,7 % v roku 2023. Rozdiel je spôsobený vyššími deficitmi v oboch rokoch a nižším predpokladaným hospodárskym rastom v roku 2022. Podľa prognózy Komisie z jari 2022 sa strednodobý (desaťročný priemerný) rast potenciálneho HDP odhaduje na 2,5 %. Tento odhad však nezahŕňa vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a môžu posilniť potenciálny rast Slovinska.

(15) Vláda v roku 2022 postupne zrušila väčšinu opatrení prijatých v reakcii na krízu COVID-19, takže sa predpokladá, že objem dočasných núdzových opatrení klesne z 3,8 % HDP v roku 2021 na 0,5 % HDP v roku 2022. Deficit verejných financií je ovplyvnený opatreniami prijatými na zmiernenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu zvýšenia cien energie, ktoré sa v prognóze Komisie z jari 2022 odhadujú na 0,4 % HDP v roku 2022, pričom sa očakáva, že v roku 2023 sa postupne zrušia ([12]). Tieto opatrenia pozostávajú najmä zo sociálnych transferov pre chudobnejšie domácnosti, zníženia nepriamych daní zo spotreby energie, z oslobodenia od platenia sieťových poplatkov a zo stropov maloobchodných a veľkoobchodných cien palív. Tieto opatrenia boli oznámené ako dočasné. Ak však ceny energie zostanú v roku 2023 zvýšené, niektoré z nich by sa mohli uplatňovať aj naďalej. Niektoré z týchto opatrení nie sú cielené, najmä strop na ceny palív a celoplošné zníženie spotrebných daní. Deficit verejných financií je tiež ovplyvnený nákladmi na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny, pričom v prognóze Komisie z jari 2022 sa predpokladá, že v roku 2022 aj v roku 2023 budú na úrovni 0,1 % HDP ([13]).

(16) Rada vo svojom odporúčaní z 18. júna 2021 odporučila, aby Slovinsko v roku 2022 zachovalo podporné zámery fiškálnej politiky vrátane impulzu poskytnutého Mechanizmom na podporu obnovy a odolnosti a aby zachovalo investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Rada zároveň Slovinsku odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie fiškálnej udržateľnosti v strednodobom horizonte a aby súčasne zvyšovalo investície s cieľom posilniť rastový potenciál.

([11]) Odporúčanie Rady z 20. júla 2020, ktoré sa týka národného programu reforiem Slovinska na rok 2020 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Slovinska na rok 2020 (Ú. v. EÚ C 282, 26.8.2020, s. 157).

([12]) Tieto údaje predstavujú úroveň ročných rozpočtových nákladov na uvedené opatrenia prijaté od jesene 2021, a to vrátane bežných príjmov a výdavkov, ako aj prípadných opatrení v oblasti kapitálových výdavkov.

([13]) Predpokladá sa, že do konca roka 2022 sa celkový počet osôb vysídlených z Ukrajiny prichádzajúcich do Únie postupne zvýši na 6 miliónov, pričom ich geografické rozloženie je odhadnuté na základe veľkosti existujúcej diaspóry, relatívneho počtu obyvateľov prijímajúceho členského štátu a skutočného rozmiestnenia vysídlených osôb z Ukrajiny v rámci Únie v marci 2022. Pokiaľ ide o rozpočtové náklady na osobu, odhady vychádzajú z mikrosimulačného modelu Spoločného výskumného centra Komisie s názvom Euromod, pričom sa zohľadňujú tak peňažné transfery, na ktoré ľudia môžu mať nárok, ako aj vecné dávky, ako je vzdelávanie a zdravotná starostlivosť.

(17) Na základe prognózy Komisie z jari 2022, ako aj informácií uvedených v programe stability Slovinska na rok 2022 sa predpokladá, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2022 podporné a dosiahnu úroveň – 2,6 % HDP ([14]). Slovinsko plánuje pokračovať v podpore obnovy tým, že bude využívať Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií v súlade s odporúčaním Rady. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti sa má v porovnaní s rokom 2021 zvýšiť o 0,2 percentuálneho bodu HDP. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2022 predstavovať expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,9 percentuálneho bodu ([15]). Slovinsko preto plánuje v súlade s odporúčaním Rady zachovať investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2022 predstavovať expanzívny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 1,6 percentuálneho bodu. Tento významný expanzívny príspevok zahŕňa dodatočný vplyv opatrení na riešenie hospodárskeho a sociálneho dosahu zvýšenia cien energie (0,4 % HDP), ako aj náklady na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny (0,1 % HDP). Predpokladá sa, že vyšší nárast spotrebiteľských cien v porovnaní s deflátorom HDP v roku 2022 ovplyvní expanzívny príspevok primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov tým, že sa zvýšia výdavky na spotrebu tovaru a služieb v rámci verejnej správy, ako aj na sociálne dávky v dôsledku indexácie a na mzdy vo verejnom sektore v dôsledku rastúceho tlaku na mzdy.

(18) V prognóze Komisie z jari 2022 sa uvádza, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2023 za predpokladu nezmenenej politiky predstavovať – 0,1 % HDP ([16]). Predpokladá sa, že Slovinsko bude v roku 2023 naďalej využívať granty v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií na podporu obnovy. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti sa má v porovnaní s rokom 2022 zvýšiť o 0,6 percentuálneho bodu HDP. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2023 predstavovať expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,2 percentuálneho bodu ([17]). Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2023 predstavovať reštriktívny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,7 percentuálneho bodu. Zahŕňa to vplyv postupného rušenia opatrení na riešenie zvýšených cien energií (0,4 % HDP).

(19) V programe stability na rok 2022 sa očakáva, že deficit verejných financií postupne klesne na 2,1 % HDP v roku 2024 a na 1,7 % do roku 2025. Počíta sa teda s tým, že deficit verejných financií sa do roku 2023 dostane na úroveň 3 % HDP a počas celého časového rámca programu stability na rok 2022 zostane pod touto úrovňou. Podľa programu stability na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP sa bude do roku 2025 znižovať, a to konkrétne na 69,5 % v roku 2024 a na 68 % v roku 2025. Podľa analýzy Komisie sa zdá, že riziká v oblasti udržateľnosti dlhovej služby sú v strednodobom horizonte vysoké.

(20) Verejné financovanie systému zdravotnej starostlivosti je pod únijným priemerom (72,8 % v roku 2019 oproti 79,7 % v Únii). Očakáva sa však, že výdavky na zdravotnú starostlivosť sa od roku 2019 do roku 2070 zvýšia o 1,5 percentuálneho bodu HDP, pričom náklady na dlhodobú starostlivosť sa do roku 2055 zdvojnásobia. Okrem otázok dostupnosti zdravotnej a dlhodobej starostlivosti, ktoré sú už v pláne obnovy a odolnosti dobre pokryté, čelí Slovinsko v strednodobom a dlhodobom horizonte vysokým rizikám v oblasti fiškálnej udržateľnosti spôsobeným výdavkami súvisiacimi so starnutím obyvateľstva. Krajina v posledných rokoch začala komplexné reformy v oblasti zdravotnej a dlhodobej starostlivosti. Budú sa realizovať v niekoľkých krokoch a ich cieľom bude predovšetkým rozšíriť prístup k vysokokvalitným službám a zlepšiť situáciu v oblasti sociálnych práv a začlenenia. Keďže tieto reformy ešte viac zaťažia verejné financie, bude veľmi dôležité, aby Slovinsko predložilo súbor opatrení, ktorými sa vytvorí stabilná príjmová základňa, ktorá nebude ohrozovať fiškálnu rovnováhu v strednodobom a dlhodobom horizonte.

([14]) Záporné znamienko ukazovateľa znamená, že rast primárnych výdavkov je vyšší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na expanzívnu fiškálnu politiku; kladné znamienko ukazovateľa naopak znamená, že rast primárnych výdavkov je nižší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na reštriktívnu fiškálnu politiku.

([15]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať neutrálny príspevok vo výške 0,0 percentuálneho bodu HDP.

([16]) Záporné znamienko ukazovateľa znamená, že rast primárnych výdavkov je vyšší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na expanzívnu fiškálnu politiku; kladné znamienko ukazovateľa naopak znamená, že rast primárnych výdavkov je nižší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na reštriktívnu fiškálnu politiku.

([17]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať neutrálny príspevok vo výške 0,0 percentuálneho bodu HDP.

(21) Národné zhromaždenie prijalo 11. marca 2022 zmeny zákona o dani z príjmov fyzických osôb, ktorých negatívny prírastkový vplyv na rozpočet sa odhaduje na 0,4 % v roku 2022, 0,3 % v roku 2023, 0,3 % v roku 2024 a 0,3 % HDP v roku 2025. Zo simulácií slovinskej fiškálnej rady vyplýva, že zníženie dane z príjmov fyzických osôb by mohlo v strednodobom horizonte zvýšiť verejný dlh o 4 až 14 percentuálnych bodov HDP. Dosiaľ neboli navrhnuté žiadne kompenzačné opatrenia, hoci v Slovinsku existuje značný priestor na zvýšenie daňových príjmov. Slovinsko by napríklad mohlo generovať viac príjmov z environmentálnych daní, napr. odstránením dotácií škodlivých pre životné prostredie (ako je vrátenie spotrebnej dane v oblasti komerčnej dopravy), indexáciou daní z energie alebo zavedením poplatkov pre súkromné automobily na základe vzdialenosti. Ďalším potenciálnym zdrojom príjmov by boli vyššie periodické dane z nehnuteľného majetku, keďže súčasné príjmy z nich sú v Slovinsku relatívne nízke (0,5 % HDP oproti priemeru Únie na úrovni 1,2 % HDP). Zosúladenie hodnôt nehnuteľností s trhovými hodnotami a zohľadnenie energetickej hospodárnosti budov by mohlo byť priaznivé pre rast, znížiť nerovnosť a podporiť energetickú efektívnosť.

(22) V súlade s článkom 19 ods. 3 písm. b) nariadenia (EÚ) 2021/241 a kritériom 2.2 prílohy V k uvedenému nariadeniu zahŕňa plán obnovy a odolnosti rozsiahly súbor vzájomne sa posilňujúcich reforiem a investícií s orientačným harmonogramom vykonávania, ktoré sa má dokončiť do 31. augusta 2026. Tieto reformy a investície prispievajú k riešeniu všetkých hospodárskych a sociálnych výziev uvedených v odporúčaniach pre danú krajinu, ktoré Rada v rámci európskeho semestra v rokoch 2019 a 2020 adresovala Slovinsku, alebo ich významnej podskupiny, ako aj k plneniu všetkých odporúčaní pre danú krajinu vydaných pred dátumom prijatia plánu obnovy a odolnosti. Plán je predovšetkým vhodnou reakciou na veľký súbor hospodárskych, sociálnych a environmentálnych výziev, ktorým čelí Slovinsko. V pláne obnovy a odolnosti sa zavádzajú reformy a investície na riešenie významnej podskupiny výziev identifikovaných v odporúčaniach adresovaných Slovinsku v rámci európskeho semestra. Zameriava sa najmä na výzvy súvisiace s fiškálnymi politikami a verejnými financiami, so záchrannými sociálnymi sieťami, zamestnanosťou a sociálnymi otázkami, s podnikateľským prostredím a investíciami do výskumu a vývoja a so zelenou a digitálnou transformáciou.

(23) Očakáva sa, že vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Slovinska prispeje k ďalšiemu pokroku v oblasti zelenej a digitálnej transformácie. Opatrenia na podporu cieľov v oblasti klímy v Slovinsku predstavujú 42,4 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti, zatiaľ čo opatrenia na podporu digitálnych cieľov predstavujú 21,4 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti. Plnohodnotné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti v súlade s príslušnými míľnikmi a cieľmi pomôže Slovinsku rýchlo sa zotaviť z dôsledkov krízy COVID-19 a zároveň posilní jeho odolnosť. Pre úspešné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti, ako aj iných hospodárskych politík a politík zamestnanosti, ktoré presahujú rámec plánu obnovy a odolnosti, je naďalej dôležité systematické zapojenie sociálnych partnerov a iných príslušných zainteresovaných strán, ktorým sa má zabezpečiť všeobecná zodpovednosť za celkový program v danej oblasti politiky.

(24) Slovinsko ešte nepredložilo partnerskú dohodu stanovenú v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 ([18]) ani ostatné programy politiky súdržnosti stanovené v uvedenom nariadení. V súlade s nariadením (EÚ) 2021/1060 má Slovinsko pri programovaní fondov politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027 zohľadniť príslušné odporúčania pre danú krajinu. Predstavuje to predpoklad na zlepšenie účinnosti a maximalizáciu pridanej hodnoty finančnej podpory, ktorá sa má získať z fondov politiky súdržnosti, ako aj podporu koordinácie, komplementárnosti a koherentnosti medzi týmito fondmi politiky súdržnosti a inými nástrojmi a fondmi Únie. Úspešné vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako aj programov politiky súdržnosti závisí aj od odstránenia prekážok brániacich investíciám na podporu zelenej a digitálnej transformácie a vyváženého územného rozvoja.

(25) Vzhľadom na mandát hláv štátov, resp. predsedov vlád Únie, ktorý je stanovený vo vyhlásení z Versailles, je cieľom návrhu Komisie na plán REPowerEU čo najskôr ukončiť závislosť Únie od dovozu fosílnych palív z Ruska. Na tento účel Komisia plánuje v dialógu s členskými štátmi určiť najvhodnejšie projekty, investície a reformy na vnútroštátnej úrovni, regionálnej úrovni a na úrovni Únie. Cieľom týchto opatrení je znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív a prejsť na dovoz fosílnych palív z iných krajín, než je Rusko.

([18]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 z 24. júna 2021, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde, Fonde na spravodlivú transformáciu a Európskom námornom, rybolovnom a akvakultúrnom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl, migráciu a integráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 159).

(26) Slovinsko sa zaviazalo do roku 2033 postupne ukončiť využívanie uhlia pri výrobe elektrickej energie. V záujme dosiahnutia tohto ambiciózneho cieľa slovinský plán obnovy a odolnosti zahŕňa významné reformy a investície, ktorých cieľom je: i) zvýšiť podiel obnoviteľných zdrojov energie na hrubej konečnej spotrebe energie; ii) uľahčiť prístup a integráciu zariadení na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov do elektrizačnej sústavy a iii) zlepšiť energetickú efektívnosť a obnovu verejných budov. Opatrenia v rámci plánu obnovy a odolnosti sú dôležitým krokom pri odstraňovaní prekážok spôsobených postupmi povoľovania, ale Slovinsko by mohlo svoje úsilie posilniť. Krajina by mohla prijať dodatočné opatrenia nad rámec svojho súčasného plánu obnovy a odolnosti s cieľom uľahčiť povoľovanie obnoviteľných zdrojov energie, a to vrátane projektov v oblasti veternej a slnečnej energie na pevnine. Slovinsko vo svojom národnom energetickom a klimatickom pláne stanovilo cieľ 27 % ako svoj príspevok k cieľu Únie v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov do roku 2030. Tento cieľ je výrazne nižší ako podiel energie z obnoviteľných zdrojov v roku 2030 na úrovni 37 %, ktorý vychádza z prílohy II k nariadeniu Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1999 ([19]). Slovinsko dosiahlo svoj podiel energie z obnoviteľných zdrojov na hrubej konečnej energetickej spotrebe do roku 2020 využitím mechanizmu Únie pre cezhraničnú spoluprácu v súlade so smernicou Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/2001 ([20]) (prostredníctvom štatistických prenosov). Na to, aby Slovinsko dosiahlo súlad s cieľmi balíka „Fit for 55“, bude potrebné ďalšie zvýšenie ambícií v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov, väčšieho využívania energie z obnoviteľných zdrojov a zvyšovania energetickej efektívnosti.

Preto si zvýšené ambície v oblasti obnoviteľných zdrojov energie na úrovni Únie a potreba diverzifikovať dodávky energie, ktoré ešte zvýrazňuje nová geopolitická realita a realita na trhu s energiou, budú vyžadovať zintenzívnenie politík a opatrení na podporu ďalšieho využívania energie z obnoviteľných zdrojov. Zatiaľ čo zemný plyn predstavuje len 11,3 % energetického mixu, Slovinsko podľa údajov z roku 2020 dováža 100 % svojho zemného plynu z Ruska v porovnaní s priemerom Únie na úrovni 44 %. Ropa predstavuje 30,9 % energetického mixu Slovinska, ale len 13 % z toho sa dováža z Ruska ([21]). Plyn naďalej zohráva významnú úlohu v energetickom mixe Slovinska a je základným zdrojom energie pre priemysel, pričom zároveň poskytuje potrebnú flexibilitu v odvetví energetiky. Vzhľadom na vysokú závislosť od ruského plynu môže byť potrebné zlepšiť prepojenia so susednými členskými štátmi a súvisiacu plynárenskú infraštruktúru s cieľom diverzifikovať dodávky plynu. Pri nových investíciách do infraštruktúry a sietí na rozvod plynu by sa malo podľa možnosti dbať na ich odolnosť voči budúcim zmenám, aby sa mohli v budúcnosti preorientovať na udržateľné palivá a stať sa tak dlhodobo udržateľnými.

(27) Hoci zrýchlenie prechodu ku klimatickej neutralite a odklonu od fosílnych palív bude mať v niektorých odvetviach za následok značné náklady na reštrukturalizáciu, Slovinsko môže v rámci politiky súdržnosti využiť Mechanizmus spravodlivej transformácie, aby zmiernilo sociálno-ekonomický dosah tohto prechodu v najviac zasiahnutých regiónoch. Slovinsko môže okrem toho využiť Európsky sociálny fond plus zriadený nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 ([22]) na zlepšenie pracovných príležitostí a posilnenie sociálnej súdržnosti.

(28) Rada na základe posúdenia Komisie preskúmala program stability na rok 2022 a jej stanovisko ([23]) je zohľadnené v odporúčaní 1.

(29) Vzhľadom na úzke prepojenia medzi ekonomikami členských štátov eurozóny a ich kolektívny príspevok k fungovaniu hospodárskej a menovej únie Rada odporučila, aby členské štáty eurozóny aj prostredníctvom svojich plánov obnovy a odolnosti prijali opatrenia, ktorými vykonajú odporúčania uvedené v odporúčaní na rok 2022. V prípade Slovinska je to zohľadnené najmä v odporúčaniach 1 a 2,

([19]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1999 z 11. decembra 2018 o riadení energetickej únie a opatrení v oblasti klímy, ktorým sa mení nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 663/2009 a (ES) č. 715/2009, smernice Európskeho parlamentu a Rady 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EÚ, 2012/27/EÚ a 2013/30/EÚ, smernice Rady 2009/119/ES a (EÚ) 2015/652 a ktorým sa zrušuje nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 525/2013 (Ú. v. EÚ L 328, 21.12.2018, s. 1).

([20]) Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/2001 z 11. decembra 2018 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov (Ú. v. EÚ L 328, 21.12.2018, s. 82).

([21]) Eurostat (2020), podiel dovozu z Ruska na celkovom dovoze. Pokiaľ ide o priemer EÚ27, celkový dovoz je založený na dovoze z krajín mimo EÚ27. V prípade Slovinska celkový dovoz zahŕňa obchod v rámci Únie. Údaj o rope sa vzťahuje na rafinované ropné produkty.

([22]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 z 24. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európsky sociálny fond plus (ESF+) a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 1296/2013 (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 21).

([23]) Podľa článku 5 ods. 2 nariadenia (ES) č. 1466/97.

TÝMTO ODPORÚČA, aby Slovinsko v rokoch 2022 a 2023 prijalo opatrenia s týmto cieľom:

1. v roku 2023 zabezpečiť, aby bol rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov v súlade s celkovo neutrálnymi zámermi politiky, pričom sa zohľadní pokračujúca dočasná a cielená podpora pre domácnosti a podniky, ktoré najviac pociťujú prudký nárast cien energií, a pre ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny; byť pripravené prispôsobiť súčasné výdavky vyvíjajúcej sa situácii; zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti s ohľadom na iniciatívu RePowerEU, okrem iného aj využitím Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie; v období po roku 2023 uskutočňovať fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií; zabezpečiť dlhodobú fiškálnu udržateľnosť systémov zdravotnej a dlhodobej starostlivosti; zaviesť kompenzačné opatrenia na dokončenie prechodu od zdaňovania práce, a to aj preorientovaním sa na ekologickejšie dane a dane podporujúce rast;

2. pokračovať vo vykonávaní svojho plánu obnovy a odolnosti v súlade s míľnikmi a cieľmi uvedenými vo vykonávacom rozhodnutí Rady z 28. júla 2021; predložiť programové dokumenty politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027, aby sa mohli dokončiť príslušné rokovania s Komisiou a následne sa mohli tieto dokumenty začať vykonávať;

3. diverzifikovať dovoz fosílnych palív a znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív urýchlením zavádzania obnoviteľných zdrojov energie, najmä ďalším zjednodušením povoľovacích postupov a posilnením elektrickej distribučnej siete; zintenzívniť vykonávanie opatrení v oblasti energetickej efektívnosti, najmä v sektore stavebníctva, ako aj elektrifikáciu odvetvia dopravy a zabezpečiť, aby energetická infraštruktúra a prepojenia mali dostatočnú kapacitu.

V Bruseli 12. júla 2022

Za Radu
predseda
Z. STANJURA

ODPORÚČANIE RADY

z 12. júla 2022,

ktoré sa týka národného programu reforiem Slovenska na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Slovenska na rok 2022

(2022/C 334/25)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii ([1]), a najmä na jeho článok 5 ods. 2,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

(1) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 ([2]), ktorým sa zriadil Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, nadobudlo účinnosť 19. februára 2021. Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti poskytuje finančnú podporu na vykonávanie reforiem a investícií, pričom so sebou prináša fiškálny impulz financovaný Úniou. Prispieva k obnove hospodárstva a vykonávaniu udržateľných reforiem a investícií zvyšujúcich rast, najmä na podporu zelenej a digitálnej transformácie, a zároveň posilňuje odolnosť hospodárstiev členských štátov a ich potenciálny rast. Okrem toho prispieva aj k posilneniu udržateľných verejných financií a k podpore rastu a tvorby pracovných miest v strednodobom a dlhodobom horizonte. Maximálny finančný príspevok pre členský štát v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti bude aktualizovaný v júni 2022 v súlade s článkom 11 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2021/241.

(2) Komisia 24. novembra 2021 prijala ročný prieskum udržateľného rastu, čo znamenalo začiatok európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík na rok 2022. Náležite zohľadnila záväzok z Porta k ďalšiemu vykonávaniu Európskeho piliera sociálnych práv vyhláseného Európskym parlamentom, Radou a Komisiou 17. novembra 2017, podpísaný 7. mája 2021. Európska rada 25. marca 2022 schválila priority ročného prieskumu udržateľného rastu na rok 2022. Komisia 24. novembra 2021 prijala na základe nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 ([3]) aj správu o mechanizme varovania, v ktorej Slovensko neurčila za jeden z členských štátov, vo vzťahu ku ktorým bude potrebné vykonať hĺbkové preskúmanie. V ten istý deň Komisia prijala aj odporúčanie na odporúčanie Rady o hospodárskej politike eurozóny a návrh spoločnej správy o zamestnanosti na rok 2022, v ktorej sa analyzuje vykonávanie usmernení pre politiky zamestnanosti a zásad Európskeho piliera sociálnych práv. Rada prijala 5. apríla 2022 odporúčanie o hospodárskej politike eurozóny ([4]) (ďalej len „odporúčanie na rok 2022 týkajúce sa eurozóny“) a 14. marca 2022 spoločnú správu o zamestnanosti.

([1]) Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1.
([2]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17).
([3]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 zo 16. novembra 2011 o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh (Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 25).
([4]) Odporúčanie Rady z 5. apríla 2022 o hospodárskej politike eurozóny (Ú. v. EÚ C 153, 7.4.2022, s. 1).

(3) Invázia Ruska na Ukrajinu, ktorá nasledovala po globálnej pandémii, výrazne zmenila geopolitický a hospodársky kontext. Vplyv tejto invázie na hospodárstva členských štátov sa prejavil okrem iného vyššími cenami energií, potravín a surovín a horšími vyhliadkami rastu. Vyššie ceny energií veľmi negatívne ovplyvňujú predovšetkým najzraniteľnejšie domácnosti, ktoré žijú v energetickej chudobe alebo sú ňou ohrozené, ako aj podniky, ktoré najviac pociťujú prudký nárast cien energií. Okrem toho Únia zažíva bezprecedentný prílev ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny. Vplyv hospodárskych dôsledkov útočnej vojny Ruska sa v členských štátoch prejavuje v rôznej miere. V tejto súvislosti bola vykonávacím rozhodnutím Rady (EÚ) 2022/382 ([5]) dňa 4. marca 2022 prvýkrát aktivovaná smernica Rady 2001/55/ES ([6]), ktorou sa vysídleným osobám z Ukrajiny udeľuje právo na oprávnený pobyt v Únii, ako aj prístup k vzdelávaniu a odbornej príprave, na trh práce, k zdravotnej starostlivosti, bývaniu a sociálnemu zabezpečeniu. Slovensku sa poskytuje mimoriadna podpora v rámci iniciatívy Kohézne opatrenia na podporu utečencov v Európe (CARE) a prostredníctvom ďalšieho predbežného financovania z programu Pomoc pri obnove v rámci politiky súdržnosti a pri obnove území v Európe (REACT-EU), aby mohlo urýchlene riešiť potreby súvisiace s prijímaním a integráciou ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny.

(4) Vzhľadom na rýchlo sa meniacu hospodársku a geopolitickú situáciu bude európsky semester v roku 2022 pokračovať vo svojej rozsiahlej koordinácii hospodárskych politík a politík zamestnanosti a zároveň sa bude vyvíjať v súlade s požiadavkami na vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako sa uvádza v ročnom prieskume udržateľného rastu na rok 2022. Na plnenie priorít jednotlivých politík v rámci európskeho semestra je nevyhnutné, aby sa vykonávali prijaté plány obnovy a odolnosti, keďže tieto plány riešia všetky príslušné odporúčania pre jednotlivé krajiny vydané v cykloch európskeho semestra 2019 a 2020 alebo ich významnú podskupinu. Odporúčania pre jednotlivé krajiny na roky 2019 a 2020 sú naďalej rovnako relevantné aj pre plány obnovy a odolnosti, ktoré boli revidované, aktualizované alebo zmenené v súlade s článkami 14, 18 a 21 nariadenia (EÚ) 2021/241, a to popri akýchkoľvek iných odporúčaniach pre jednotlivé krajiny vydaných do dátumu predloženia takýchto revidovaných, aktualizovaných alebo zmenených plánov.

(5) Všeobecná úniková doložka Paktu stability a rastu je aktívna od marca 2020. Komisia vo svojom oznámení z 3. marca 2021 s názvom „Jeden rok od vypuknutia pandémie COVID-19: reakcia v oblasti fiškálnej politiky“ vyjadrila názor, že rozhodnutie o deaktivácii alebo pokračovaní v uplatňovaní všeobecnej únikovej doložky by sa malo prijať po celkovom posúdení stavu hospodárstva, pričom kľúčovým kvantitatívnym kritériom by mala byť úroveň hospodárskej činnosti v Únii alebo eurozóne v porovnaní s predkrízovými úrovňami (z konca roku 2019). Zvýšená neistota a výrazné riziká horšieho než očakávaného vývoja v súvislosti s hospodárskym výhľadom v kontexte vojny v Európe, bezprecedentné zvyšovanie cien energií a pokračujúce narušenia dodávateľských reťazcov si vyžadujú predĺženie uplatňovania všeobecnej únikovej doložky Paktu stability a rastu aj v roku 2023.

(6) V súlade s prístupom uvedeným v odporúčaní Rady z 18. júna 2021 ([7]), ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Slovenska na rok 2021, sa celkové zámery fiškálnej politiky v súčasnosti najlepšie merajú ako zmena primárnych výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19), ale so započítaním výdavkov financovaných z nenávratnej podpory (grantov) z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie, vo vzťahu k strednodobému potenciálnemu rastu ([8]). Nad rámec celkových zámerov fiškálnej politiky a s cieľom posúdiť, či je vnútroštátna fiškálna politika obozretná a či jej zloženie prispieva k udržateľnej obnove v súlade so zelenou a digitálnou transformáciou, sa pozornosť venuje aj vývoju primárnych bežných výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19) a investícií financovaných z vnútroštátnych zdrojov ([9]).

([5]) Vykonávacie rozhodnutie Rady (EÚ) 2022/382 zo 4. marca 2022, ktorým sa konštatuje skutočnosť, že došlo k hromadnému prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny v zmysle článku 5 smernice 2001/55/ES, a zavádza sa dočasná ochrana (Ú. v. EÚ L 71, 4.3.2022, s. 1).

([6]) Smernica Rady 2001/55/ES z 20. júla 2001 o minimálnych štandardoch na poskytovanie dočasnej ochrany v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb a o opatreniach na podporu rovnováhy úsilia medzi členskými štátmi pri prijímaní takýchto osôb a znášaní z toho vyplývajúcich dôsledkov (Ú. v. ES L 212, 7.8.2001, s. 12).

([7]) Odporúčanie Rady z 18. júna 2021, ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Slovenska na rok 2021 (Ú. v. EÚ C 304, 29.7.2021, s. 121).

([8]) Odhady týkajúce sa zámerov fiškálnej politiky a ich zložiek uvedené v tomto odporúčaní sú odhady Komisie založené na predpokladoch, z ktorých vychádza prognóza Komisie z jari 2022. Komisiou odhadovaný strednodobý potenciálny rast nezahŕňa pozitívny vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a ktoré môžu posilniť potenciálny rast.

([9]) Nie sú financované z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie.

(7) Komisia 2. marca 2022 prijala oznámenie poskytujúce všeobecné usmernenia v oblasti fiškálnej politiky na rok 2023 (ďalej len „fiškálne usmernenia“) a ktorého cieľom bolo podporiť prípravu programov stability a konvergenčných programov členských štátov, a tým posilniť koordináciu politík. Komisia konštatovala, že na základe makroekonomického výhľadu prognózy zo zimy 2022 bude v roku 2023 zrejme vhodné prejsť z podporných súhrnných zámerov fiškálnej politiky z rokov 2020 – 2022 na všeobecne neutrálne súhrnné zámery fiškálnej politiky, pričom treba pohotovo reagovať na vyvíjajúcu sa hospodársku situáciu. Komisia oznámila, že fiškálne odporúčania na rok 2023 by mali byť pre jednotlivé členské štáty aj naďalej diferencované, pričom by sa v nich mali zohľadňovať možné cezhraničné účinky presahovania. Komisia vyzvala členské štáty, aby usmernenia zohľadnili vo svojich programoch stability a konvergenčných programoch. Komisia sa zaviazala, že bude pozorne monitorovať hospodársky vývoj a podľa potreby upraví svoje politické usmernenia, a to najneskôr v rámci jarného balíka európskeho semestra koncom mája 2022.

(8) Pokiaľ ide o fiškálne usmernenia, vo fiškálnych odporúčaniach na rok 2023 je zohľadnený zhoršený hospodársky výhľad, zvýšená neistota a ďalšie riziká horšieho než očakávaného vývoja, ako aj vyššia inflácia v porovnaní s prognózou Komisie zo zimy 2022. Na základe uvedených skutočností je v rámci fiškálnej reakcie nutné zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti, ako aj prostredníctvom cielených a dočasných opatrení zachovať kúpnu silu najzraniteľnejších domácností s cieľom zmierniť vplyv zvýšenia cien energií a pomôcť obmedziť inflačné tlaky vyplývajúce z druhotných účinkov. Fiškálna politika musí zostať pružná, aby sa prispôsobila rýchlo sa vyvíjajúcim okolnostiam vrátane výziev vyplývajúcich z útočnej vojny Ruska proti Ukrajine, pokiaľ ide o obranu a bezpečnosť, a musí byť diferencovaná v jednotlivých členských štátoch v závislosti od ich fiškálnej a hospodárskej situácie, a to aj z hľadiska ich expozície voči kríze a prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny.

(9) V súlade s článkom 18 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2021/241 Slovensko predložilo Komisii 29. apríla 2021 svoj národný plán obnovy a odolnosti. Komisia podľa článku 19 nariadenia (EÚ) 2021/241 posúdila relevantnosť, efektívnosť, účinnosť a koherentnosť plánu obnovy a odolnosti, a to v súlade s usmerneniami pre posudzovanie stanovenými v prílohe V k uvedenému nariadeniu. Rada 13. júla 2021 prijala vykonávacie rozhodnutie o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Slovenska ([10]). Uvoľnenie splátok je podmienené prijatím rozhodnutia Komisie v súlade s článkom 24 ods. 5 nariadenia (EÚ) 2021/241, v ktorom sa uvedie, že Slovensko uspokojivo splnilo príslušné míľniky a ciele stanovené vo vykonávacom rozhodnutí Rady. Keď sa hovorí o uspokojivom splnení, predpokladá sa, že v súvislosti s predchádzajúcimi míľnikmi a cieľmi, ktoré už boli dosiahnuté, nedošlo k zvratu.

(10) Slovensko predložilo 29. apríla 2022 svoj národný program reforiem na rok 2022 a 28. apríla 2022 svoj program stability na rok 2022 v súlade s lehotou stanovenou v článku 4 nariadenia (ES) č. 1466/97. Obidva programy sa s cieľom zohľadniť prepojenia medzi nimi posudzovali spoločne. V súlade s článkom 27 nariadenia (EÚ) 2021/241 sa v národnom programe reforiem na rok 2022 zohľadňujú aj polročné správy Slovenska o pokroku dosiahnutom pri vykonávaní jeho plánu obnovy a odolnosti.

(11) Komisia 23. mája 2022 uverejnila správu o krajine týkajúcu sa Slovenska na rok 2022. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Slovensko dosiahlo pri plnení príslušných odporúčaní pre danú krajinu prijatých Radou v rokoch 2019, 2020 a 2021, a na základe hodnotiacej tabuľky obnovy a odolnosti sa zhodnotilo vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Slovenskom. Na základe tejto analýzy sa v správe o krajine identifikovali nedostatky v súvislosti s tými výzvami, ktoré plán obnovy a odolnosti nerieši alebo ich rieši len čiastočne, ako aj v súvislosti s novými a vznikajúcimi výzvami vrátane výziev vyplývajúcich z invázie Ruska na Ukrajinu. Okrem toho sa v nej posudzoval pokrok Slovenska pri vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv a pri dosahovaní hlavných cieľov Únie v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby, ako aj pokrok pri dosahovaní cieľov Organizácie Spojených národov v oblasti udržateľného rozvoja.

(12) Komisia 23. mája 2022 vydala správu podľa článku 126 ods. 3 zmluvy. V tejto správe sa rozoberala rozpočtová situácia Slovenska, keďže jeho deficit verejných financií v roku 2021 presiahol referenčnú hodnotu 3 % hrubého domáceho produktu (HDP) stanovenú v zmluve, pričom jeho verejný dlh presiahol referenčnú hodnotu 60 % HDP stanovenú v zmluve. V správe sa konštatovalo, že nebolo dodržané kritérium deficitu, zatiaľ čo dlhové kritérium bolo dodržané. V súlade s oznámením z 2. marca 2022 Komisia v rámci svojho posúdenia všetkých závažných faktorov usúdila, že dodržanie referenčnej hodnoty pre znižovanie dlhu by zahŕňalo nadmerne náročné skoré fiškálne úsilie, ktoré by mohlo ohroziť rast. Komisia sa preto domnieva, že dodržanie referenčnej hodnoty pre znižovanie dlhu nie je za súčasných výnimočných hospodárskych podmienok opodstatnené. Ako bolo oznámené, Komisia na jar 2022 nenavrhla začatie nových postupov pri nadmernom deficite, pričom na jeseň 2022 opätovne posúdi, či je potrebné navrhnúť začatie takýchto postupov.

([10]) ST 10156/2021 + COR 1.

(13) Rada vo svojom odporúčaní z 20. júla 2020 ([11]) odporučila Slovensku, aby v súlade so všeobecnou únikovou doložkou prijalo v rokoch 2020 a 2021 všetky potrebné opatrenia na účinné riešenie pandémie COVID-19, posilnenie hospodárstva a podporu následnej obnovy. Zároveň mu odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálne politiky zamerané na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie udržateľnosti dlhovej služby pri súčasnom zvyšovaní investícií. Podľa údajov overených Eurostatom sa deficit verejných financií Slovenska zvýšil z 5,5 % HDP v roku 2020 na 6,2 % HDP v roku 2021. V rámci reakcie fiškálnej politiky Slovensko v roku 2021 podporovalo obnovu hospodárstva, pričom objem dočasných núdzových opatrení sa zvýšil z 2,3 % HDP v roku 2020 na 3,3 % HDP v roku 2021. Opatrenia, ktoré Slovensko prijalo v roku 2021, boli v súlade s odporúčaním Rady z 20. júla 2020. Diskrečné rozpočtové opatrenia, ktoré vláda prijala v rokoch 2020 a 2021, boli väčšinou dočasné alebo vyvážené kompenzačnými opatreniami. Zároveň však niektoré diskrečné opatrenia, ktoré vláda prijala v období 2020 – 2021, neboli dočasné ani vyvážené kompenzačnými opatreniami, pričom išlo najmä o zvýšenia 13. dôchodku, zmeny vo veku odchodu do dôchodku pre rodičov, zníženie dane z motorových vozidiel a zrušenie bankového odvodu. Podľa údajov overených Eurostatom sa verejný dlh zvýšil z 59,7 % HDP v roku 2020 na 63,1 % HDP v roku 2021.

(14) Makroekonomický scenár, z ktorého vychádzajú rozpočtové projekcie uvedené v programe stability na rok 2022, je v roku 2022 realistický a v roku 2023 optimistický. Vláda predpokladá, že reálny HDP sa v roku 2022 zvýši o 2,1 % a v roku 2023 o 5,3 %. Na porovnanie, v prognóze Komisie z jari 2022 sa v roku 2022 predpokladá vyšší rast reálneho HDP na úrovni 2,3 % a v roku 2023 nižší rast reálneho HDP na úrovni 3,6 %, čo je spôsobené najmä odhadovaným vyšším vplyvom inflácie na súkromnú spotrebu a pomalším oživením vývozu. Vláda vo svojom programe stability na rok 2022 očakáva, že celkový deficit sa v roku 2022 zníži na 5,1 % HDP a v roku 2023 na 2,4 % HDP. Zníženie v roku 2022 odráža najmä ukončenie väčšiny núdzových opatrení a výrazný rast nominálneho HDP. Podľa programu stability na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP klesne v roku 2022 na 61,6 % a v roku 2023 na 58,0 %. Na základe opatrení v príslušných oblastiach politiky, ktoré boli známe k dátumu uzávierky prognózy, sa v prognóze Komisie z jari 2022 predpokladá deficit verejných financií na úrovni 3,6 % HDP v roku 2022 a 2,6 % HDP v roku 2023. Komisia teda počíta s nižším deficitom na rok 2022 a vyšším deficitom na rok 2023, než sa predpokladá v programe stability na rok 2022, čo je spôsobené najmä optimistickejším vývojom na trhu práce predpokladaným na rok 2022. V prognóze Komisie z jari 2022 sa počíta s podobným pomerom dlhu verejnej správy k HDP, a to 61,7 % v roku 2022 a 58,3 % v roku 2023. Podľa prognózy Komisie z jari 2022 sa strednodobý (desaťročný priemerný) rast potenciálneho HDP odhaduje na 2,0 %. Tento odhad však nezahŕňa vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a môžu posilniť potenciálny rast Slovenska.

(15) Vláda v roku 2022 postupne zrušila väčšinu opatrení prijatých v reakcii na krízu COVID-19, takže sa predpokladá, že objem dočasných núdzových opatrení klesne z 3,3 % HDP v roku 2021 na 1,0 % HDP v roku 2022. Deficit verejných financií je ovplyvnený nákladmi na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny, pričom v prognóze Komisie z jari 2022 sa predpokladá, že v roku 2022 budú na úrovni 0,1 % HDP a v roku 2023 na úrovni 0,2 % HDP ([12]).

(16) Rada vo svojom odporúčaní z 18. júna 2021 odporučila, aby Slovensko v roku 2022 zachovalo podporné zámery fiškálnej politiky vrátane tých, ktoré vyplývajú z impulzu poskytnutého Mechanizmom na podporu obnovy a odolnosti, a aby zachovalo investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Rada zároveň Slovensku odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie fiškálnej udržateľnosti v strednodobom horizonte a aby súčasne zvyšovalo investície s cieľom posilniť rastový potenciál.

(17) Podľa prognózy Komisie z jari 2022, ako aj informácií uvedených v programe stability Slovenska na rok 2022 sa predpokladá, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2022 reštriktívne a dosiahnu úroveň + 0,3 % HDP, hoci Rada odporúčala podporné zámery fiškálnej politiky ([13]). Slovensko plánuje pokračovať v podpore obnovy tým, že bude využívať Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií v súlade s odporúčaním Rady. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti sa má v porovnaní s rokom 2021 zvýšiť o 0,7 percentuálneho bodu

([11]) Odporúčanie Rady z 20. júla 2020, ktoré sa týka národného programu reforiem Slovenska na rok 2020 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Slovenska na rok 2020 (Ú. v. EÚ C 282, 26.8.2020, s. 164).

([12]) Predpokladá sa, že do konca roka 2022 sa celkový počet osôb vysídlených z Ukrajiny prichádzajúcich do Únie postupne zvýši na 6 miliónov, pričom ich geografické rozloženie je odhadnuté na základe veľkosti existujúcej diaspóry, relatívneho počtu obyvateľov prijímajúceho členského štátu a skutočného rozmiestnenia vysídlených osôb z Ukrajiny v rámci Únie v marci 2022. Pokiaľ ide o rozpočtové náklady na osobu, odhady vychádzajú z mikrosimulačného modelu Spoločného výskumného centra Komisie s názvom Euromod, pričom sa zohľadňujú tak peňažné transfery, na ktoré ľudia môžu mať nárok, ako aj vecné dávky, ako je vzdelávanie a zdravotná starostlivosť.

([13]) Kladné znamienko ukazovateľa naopak znamená, že rast primárnych výdavkov je nižší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na reštriktívnu fiškálnu politiku.

HDP. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2022 predstavovať expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,4 percentuálneho bodu ([14]). Slovensko preto plánuje v súlade s odporúčaním Rady zachovať investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2022 predstavovať reštriktívny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 1,6 percentuálneho bodu. V tejto projekcii je zahrnutý dodatočný vplyv nákladov na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny (0,1 % HDP). Vzhľadom na oneskorenú indexáciu na základe inflácie rastú významné výdavky verejnej správy, ako sú sociálne dávky okrem naturálnych dávok alebo odmeny zamestnancov, v roku 2022 nižším tempom než inflácia a prispievajú k reštriktívnym zámerom.

(18) V prognóze Komisie z jari 2022 sa uvádza, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2023 za predpokladu nezmenenej politiky predstavovať – 0,8 % HDP ([15]). Predpokladá sa, že Slovensko bude v roku 2023 naďalej využívať granty Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií na podporu obnovy. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti sa má v porovnaní s rokom 2022 zvýšiť o 1,0 percentuálneho bodu HDP. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2023 predstavovať expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,1 percentuálneho bodu ([16]). Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2023 predstavovať všeobecne neutrálny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,2 percentuálneho bodu. V tejto projekcii sú zahrnuté dodatočné náklady na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny (0,1 % HDP).

(19) V programe stability na rok 2022 sa očakáva, že deficit verejných financií postupne klesne na 2,3 % v roku 2024 a na 2,0 % do roku 2025. Počíta sa teda s tým, že deficit verejných financií do roku 2023 klesne pod úroveň 3 % HDP a pod touto úrovňou zostane počas celého časového rámca programu. V týchto projekciách sa predpokladá, že rast výdavkov verejnej správy – vrátane odmien zamestnancov a naturálnych sociálnych transferov – sa obmedzí na tempo, ktoré nepresiahne rast príjmov ani solídny rast nominálneho HDP. Podľa programu stability na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP sa do roku 2025 zníži, pričom v roku 2024 vzrastie na 58,2 % a následne v roku 2025 klesne na 57,3 %. Podľa analýzy Komisie sa zdá, že riziká v oblasti udržateľnosti dlhovej služby sú v strednodobom horizonte vysoké.

(20) Daňový systém Slovenska by sa mohol zreformovať s cieľom zvýšiť hospodársku efektívnosť, podporiť environmentálnu a fiškálnu udržateľnosť a zvýšiť spravodlivosť, pričom by zároveň mohol podporovať širšie ciele politiky. Daňové zaťaženie práce osôb s nízkymi príjmami je v porovnaní s inými členskými štátmi mimoriadne vysoké. Na druhej strane sa naplno nevyužíva potenciál environmentálnych daní a daní z nehnuteľností. Zmena daňového mixu by mohla podporiť rast a zároveň pomôcť posilniť zelenú transformáciu a environmentálnu udržateľnosť. Energetická náročnosť ekonomiky je výrazne nad priemerom Únie, ale príjmy z environmentálnych daní boli v roku 2020 na úrovni 2,4 %, čo sa približuje k priemeru Únie. Environmentálne poplatky týkajúce sa nakladania s odpadmi a znečisťovania ovzdušia dostatočne nepodporujú efektívne využívanie zdrojov ani neznižujú náklady pre životné prostredie a spoločnosť. Cestné dane a poplatky za registráciu vozidiel primerane neodzrkadľujú intenzitu emisií. Environmentálne dane a poplatky nie sú indexované, čo postupom času vedie k znižovaniu príjmov z týchto zelených daní v dôsledku inflácie. Pokiaľ ide o dane z nehnuteľností, príjmy z periodických daní z nehnuteľností boli v roku 2020 pomerne nízke (0,5 % HDP v porovnaní s priemerom Únie na úrovni 1,2 % HDP). Slovensko v súčasnosti nemá dostatočné údaje, ktoré by umožnili aktualizáciu základu dane z nehnuteľností a jeho indexáciu v súlade s trhovými hodnotami, čo by takisto mohlo čiastočne zmierniť pretrvávajúci výrazný dopyt po bývaní a súvisiaci výrazný rast cien nehnuteľností na bývanie. Verejné príjmy sa môžu zvýšiť aj ďalším úsilím v oblasti zjednodušenia daní a zlepšenia daňovej disciplíny, čo by prispelo k fiškálnej udržateľnosti a väčšej spravodlivosti. Napriek zlepšeniam bola medzera v dodržiavaní daňových predpisov v oblasti dane z pridanej hodnoty v roku 2019 naďalej vysoká (16,1 % v porovnaní s 10,4 % v Únii). Ďalšie zlepšenia daňovej správy vrátane elektronickej fakturácie, predvyplnených daňových priznaní a väčšej digitalizácie by mohli pomôcť pri ďalšom odstraňovaní únikov v daňovom systéme.

([14]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať expanzívny príspevok vo výške 0,2 percentuálneho bodu HDP.

([15]) Záporné znamienko ukazovateľa znamená, že rast primárnych výdavkov je vyšší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na expanzívnu fiškálnu politiku.

([16]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať reštriktívny príspevok vo výške 0,1 percentuálneho bodu HDP.

(21) V súlade s článkom 19 ods. 3 písm. b) nariadenia (EÚ) 2021/241 a kritériom 2.2 prílohy V k uvedenému nariadeniu plán obnovy a odolnosti zahŕňa rozsiahly súbor vzájomne sa posilňujúcich reforiem a investícií s orientačným harmonogramom vykonávania, ktoré sa má dokončiť do 31. augusta 2026. Tieto reformy a investície prispievajú k riešeniu všetkých hospodárskych a sociálnych výziev uvedených v odporúčaniach pre danú krajinu, ktoré Rada v rámci európskeho semestra v rokoch 2019 a 2020 adresovala Slovensku, alebo ich významnej podskupiny, ako aj k plneniu všetkých odporúčaní pre danú krajinu vydaných pred dátumom prijatia plánu obnovy a odolnosti. Výrazné zameranie plánu obnovy a odolnosti na inkluzívne vzdelávanie, verejnú správu a investície do zelenej a digitálnej transformácie, ktoré zvyšujú produktivitu, ako aj plánovaný príspevok k znižovaniu regionálnych rozdielov možno považovať za komplexnú a primeranú reakciu na výzvy, ktorým Slovensko čelí. Výzva urýchlenia zelenej a digitálnej transformácie sa rieši rozhodne a prostredníctvom širokej škály opatrení. Dlhodobé výzvy v oblasti vzdelávania, starostlivosti o deti, zdravotnej starostlivosti a výskumu a inovácie sa takisto riešia pomocou komplexných opatrení zameraných na najvážnejšie nedostatky, ako sú nízka kvalita a inkluzívnosť vzdelávania, fragmentovaná koordinácia politík v oblasti výskumu a inovácie, nedostatočná spolupráca medzi verejným a súkromným sektorom a slabá výkonnosť v oblasti výskumu a inovácie. Ďalšie opatrenia zamerané na zlepšenie súdnictva, verejného obstarávania a boja proti praniu špinavých peňazí, ktoré sa navrhujú v pláne obnovy a odolnosti, majú potenciál riešiť mnohé zo základných výziev, pokiaľ budú prijaté a vykonávané v súlade s požiadavkami práva Únie týkajúcimi sa primeraných záruk a nezávislosti súdnictva a za náležitej účasti zainteresovaných strán. Napokon sa očakáva, že viaceré reformy zlepšia dlhodobú udržateľnosť verejných financií. Celkovo tak plán obnovy a odolnosti obsahuje ambiciózne reformy a investície, najmä v oblasti zdravotnej starostlivosti, zelenej a digitálnej transformácie a verejnej správy, ktoré sú navyše orientované na ďalšie zlepšovanie konvergencie v eurozóne a posilnenie hospodárskeho rastu.

(22) Očakáva sa, že vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Slovenska prispeje k ďalšiemu pokroku v oblasti zelenej a digitálnej transformácie. Opatrenia na podporu cieľov v oblasti klímy na Slovensku predstavujú 45 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti, zatiaľ čo opatrenia na podporu digitálnych cieľov predstavujú 21 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti. Plnohodnotné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti v súlade s príslušnými míľnikmi a cieľmi pomôže Slovensku rýchlo sa zotaviť z dôsledkov krízy COVID-19 a zároveň posilní jeho odolnosť. Pre úspešné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti, ako aj iných hospodárskych politík a politík zamestnanosti, ktoré presahujú rámec plánu obnovy a odolnosti, je naďalej dôležité systematické zapojenie sociálnych partnerov a iných relevantných zainteresovaných strán, ktorým sa má zabezpečiť všeobecná zodpovednosť za celkový program v danej oblasti politiky.

(23) Slovensko predložilo 8. apríla 2022 partnerskú dohodu stanovenú v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 ([17]), ale zatiaľ nepredložilo ostatné programy politiky súdržnosti stanovené v uvedenom nariadení. V súlade s nariadením (EÚ) 2021/1060 má Slovensko pri programovaní fondov politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027 zohľadniť príslušné odporúčania pre danú krajinu. Predstavuje to predpoklad na zlepšenie účinnosti a maximalizáciu pridanej hodnoty finančnej podpory, ktorá sa má získať z fondov politiky súdržnosti, ako aj podporu koordinácie, komplementarity a koherentnosti medzi týmito fondmi politiky súdržnosti a inými nástrojmi a fondmi Únie. Úspešné vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako aj programov politiky súdržnosti závisí aj od odstránenia prekážok brániacich investíciám na podporu zelenej a digitálnej transformácie a vyváženého územného rozvoja. Riešiť by sa mali najmä regionálne rozdiely v konkurencieschopnosti a sociálnych ukazovateľoch, a to s využitím kombinácie rôznych dostupných fondov.

(24) Vzhľadom na mandát hláv štátov, resp. predsedov vlád Únie, ktorý je stanovený vo vyhlásení z Versailles, je cieľom návrhu Komisie pre REPowerEU čo najskôr ukončiť závislosť Únie od dovozu fosílnych palív z Ruska. Na tento účel Komisia plánuje v dialógu s členskými štátmi určiť najvhodnejšie projekty, investície a reformy na vnútroštátnej úrovni, regionálnej úrovni a na úrovni Únie. Cieľom týchto opatrení je znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív a prejsť na dovoz fosílnych palív z iných krajín, než je Rusko.

([17]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 z 24. júna 2021, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde, Fonde na spravodlivú transformáciu a Európskom námornom, rybolovnom a akvakultúrnom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl, migráciu a integráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 159).

(25) Od roku 2015 pokrok v znižovaní čistých emisií skleníkových plynov do veľkej miery stagnuje. Slovenská ekonomika sa vyznačuje vysokou energetickou náročnosťou, čo je sčasti spôsobené výraznou závislosťou sektora priemyslu od dovozu fosílnych palív. Podľa údajov z roku 2020 je Slovensko obzvlášť závislé od Ruska, pokiaľ ide o zemný plyn (85 % v porovnaní s priemerom Únie na úrovni 44 %) a ropu (100 % v porovnaní s priemerom Únie na úrovni 26 %). V prípade čierneho uhlia je však závislosť od Ruska nižšia než priemer Únie (35 % v porovnaní s 54 %) ([18]). Podiel zemného plynu v energetickom mixe je mierne nad priemerom Únie (24,9 % v porovnaní s 24,4 % v Únii), čo platí aj pre tuhé fosílne palivá (14 % v porovnaní s 10,8 % v Únii), zatiaľ čo podiel ropy je nižší (21,9 % v porovnaní s 32,7 % v Únii). Podiel jadrovej energie v energetickom mixe v roku 2020 predstavoval 24,6 % (v porovnaní s 13,1 % v Únii). Rýchlejšie zavádzanie obnoviteľných zdrojov energie by pomohlo znížiť závislosť Slovenska od dovozu fosílnych palív z Ruska a zmierniť riziko energetickej chudoby v dôsledku rastúcich cien energie. Na rok 2022 sú v pláne obnovy a odolnosti naplánované ďalšie reformy v oblasti koncepcie trhu a podpory obnoviteľných zdrojov energie. Zavádzanie energií z obnoviteľných zdrojov možno ešte viac urýchliť zvýšením prahových hodnôt pre výnimky zo stavebných povolení pre malé zariadenia na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov, zefektívnením administratívnych postupov a postupov udeľovania povolení na jednotnom kontaktnom mieste, znížením poplatkov za pripojenie do sústavy a zlepšením prístupu k dostupnej kapacite sústavy. V apríli 2021 sa na Slovensku skončil stop-stav na pripojenie nových obnoviteľných zdrojov energie do sústavy. Stále však treba zaviesť výhľadový mechanizmus, ktorý bude poskytovať transparentné a spoľahlivé informácie o kapacite na pripojenie nových nestálych obnoviteľných zdrojov energie do sústavy. V záujme zvýšenia objemu elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov by Slovensko malo zmodernizovať prenosové a distribučné siete, vytvoriť nové zariadenia na uskladňovanie energie a dokončiť regulačný rámec týkajúci sa obnoviteľného vodíka.

Ďalšie investície do geotermálnej energie, staníc udržateľného biometánu a obnoviteľných riešení na báze vodíka v súlade s príslušnými kritériami udržateľnosti by prispeli k riešeniu vysokej domácej spotreby zemného plynu. Okrem toho existuje priestor na zvýšenie energetickej efektívnosti systémov diaľkového vykurovania, ako aj na urýchlené zavádzanie obnoviteľných zdrojov tepla, ktoré by nahradili zemný plyn. Úsilie o dekarbonizáciu možno zlepšiť aj na regionálnej úrovni, a to zriadením regionálnych centier udržateľnej energetiky.

(26) V oblasti energetickej efektívnosti bude treba vyvinúť ďalšie úsilie. Zamerať sa treba predovšetkým na hĺbkovú a ekologickú obnovu budov, zníženie spotreby tepla a zvýšenie investícií do obnoviteľných zdrojov tepla vrátane tepelných čerpadiel. Slovensko by ďalej mohlo zrýchliť obnovu budov prilákaním väčšieho objemu súkromných investícií, a to aj v prípade verejných budov, poskytovaním technickej pomoci, zlepšením implementačných kapacít a prístupu „jednotného kontaktného miesta“, ako aj investovaním do ekologických zručností. Vzhľadom na vysokú úroveň nesúladu medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami v ekonomike je takisto žiaduce posilniť politiky vzdelávania dospelých, a to aj v súvislosti so zelenou transformáciou. Treba vyvinúť ďalšie úsilie na riešenie problému energetickej chudoby, ako aj na reformu investovania do sociálneho bývania. Okrem toho by sa mali zaviesť viaceré regulačné a administratívne opatrenia na zrýchlenie procesu udeľovania stavebných povolení, zjednodušenie implementačných pravidiel, úpravu schém obnovy budov a zlepšenie koordinácie medzi rôznymi verejnými orgánmi a programami financovania. Ďalšie opatrenia a stimuly by mohli riešiť problém vysokej energetickej náročnosti v priemysle, a to aj v malých a stredných podnikoch. Patria sem investičné schémy, ktorých cieľom je zlepšiť energetickú efektívnosť na základe energetických auditov. Schémy podpory by mali byť komplementárne s inými schémami (napr. so schémou dekarbonizácie), pričom by mali byť podporované zo súkromných zdrojov a finančných nástrojov. Na to, aby Slovensko dosiahlo súlad s cieľmi balíka „Fit for 55“, bude potrebné ďalšie zvýšenie ambícií v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov a zvýšenie cieľov v oblasti obnoviteľných zdrojov energie a energetickej efektívnosti.

(27) Hoci zrýchlenie prechodu ku klimatickej neutralite a odklonu od fosílnych palív bude mať v niektorých odvetviach za následok značné náklady na reštrukturalizáciu, Slovensko môže v rámci politiky súdržnosti využiť Mechanizmus spravodlivej transformácie, aby zmiernilo sociálno-ekonomický dosah tohto prechodu v najviac zasiahnutých regiónoch. Slovensko môže okrem toho využiť Európsky sociálny fond plus zriadený nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 ([19]) na zlepšenie pracovných príležitostí a posilnenie sociálnej súdržnosti.

(28) Rada na základe posúdenia Komisie preskúmala program stability na rok 2022 a jej stanovisko ([20]) je zohľadnené v odporúčaní 1.

([18]) Eurostat (2020), podiel dovozu z Ruska na celkovom dovoze zemného plynu, ropy a čierneho uhlia. Pokiaľ ide o priemer EÚ27, celkový dovoz je založený na dovoze z krajín mimo EÚ27. V prípade Slovenska celkový dovoz zahŕňa obchod v rámci EÚ. Ropa nezahŕňa rafinované ropné produkty.

([19]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 z 24. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európsky sociálny fond plus (ESF+) a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 1296/2013 (Ú. v. EÚ L 231 30.6.2021, s. 21).

([20]) Podľa článku 5 ods. 2 nariadenia (ES) č. 1466/97.

(29) Vzhľadom na úzke prepojenia medzi ekonomikami členských štátov eurozóny a ich kolektívny príspevok k fungovaniu hospodárskej a menovej únie Rada odporučila, aby členské štáty eurozóny aj prostredníctvom svojich plánov obnovy a odolnosti prijali opatrenia, ktorými vykonajú odporúčania uvedené v odporúčaní na rok 2022. V prípade Slovenska je to zohľadnené najmä odporúčaniach 1 a 2,

TÝMTO ODPORÚČA, aby Slovensko v rokoch 2022 a 2023 prijalo opatrenia s týmto cieľom:

1. v roku 2023 zabezpečiť, aby bol rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov v súlade s celkovo neutrálnymi zámermi politiky, pričom sa zohľadní pokračujúca dočasná a cielená podpora pre domácnosti a podniky, ktoré najviac pociťujú prudký nárast cien energií, a pre ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny; byť pripravené prispôsobiť súčasné výdavky vyvíjajúcej sa situácii; zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti s ohľadom na iniciatívu RePowerEU, okrem iného aj využitím Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie; v období po roku 2023 uskutočňovať fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií; zefektívniť daňový mix a zabezpečiť, aby viac podporoval inkluzívny a udržateľný rast, a to aj využitím potenciálu environmentálnych daní a daní z nehnuteľností; pokračovať v posilňovaní daňovej disciplíny, a to aj ďalšou digitalizáciou daňovej správy;

2. pokračovať vo vykonávaní svojho plánu obnovy a odolnosti v súlade s míľnikmi a cieľmi uvedenými vo vykonávacom rozhodnutí Rady z 13. júla 2021; predložiť programové dokumenty politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027, aby sa mohli dokončiť príslušné rokovania s Komisiou a následne sa mohli tieto dokumenty začať vykonávať;

3. znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív a diverzifikovať ich dovoz; urýchliť zavádzanie obnoviteľných zdrojov energie ďalším zjednodušením prístupu k sústave, zavedením opatrení na zefektívnenie postupov udeľovania povolení a administratívnych postupov, ako aj modernizáciou elektrickej siete; znížiť závislosť od zemného plynu v sektore vykurovania a v priemysle; upraviť politiky obnovy budov tak, aby sa zrýchlila a stimulovala hĺbková obnova budov.

V Bruseli 12. júla 2022

Za Radu
predseda
Z. STANJURA

ODPORÚČANIE RADY

z 12. júla 2022,

ktoré sa týka národného programu reforiem Fínska na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Fínska na rok 2022

(2022/C 334/26)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii ([1]), a najmä na jeho článok 5 ods. 2,

so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 zo 16. novembra 2011 o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh ([2]), a najmä na jeho článok 6 ods. 1,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

(1) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 ([3]), ktorým sa zriadil Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, nadobudlo účinnosť 19. februára 2021. Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti poskytuje finančnú podporu na vykonávanie reforiem a investícií, pričom so sebou prináša fiškálny impulz financovaný Úniou. Prispieva k obnove hospodárstva a vykonávaniu udržateľných reforiem a investícií zvyšujúcich rast, najmä na podporu zelenej a digitálnej transformácie, a zároveň posilňuje odolnosť hospodárstiev členských štátov a ich potenciálny rast. Okrem toho prispieva aj k posilneniu udržateľných verejných financií a k podpore rastu a tvorby pracovných miest v strednodobom a dlhodobom horizonte. Maximálny finančný príspevok pre členský štát v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti bude aktualizovaný v júni 2022 v súlade s článkom 11 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2021/241.

(2) Komisia 24. novembra 2021 prijala ročný prieskum udržateľného rastu, čo znamenalo začiatok európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík na rok 2022. Náležite zohľadnila sociálny záväzok z Porta k ďalšiemu vykonávaniu Európskeho piliera sociálnych práv vyhláseného Európskym parlamentom, Radou a Komisiou 17. novembra 2017, podpísaný 7. mája 2021. Európska rada 25. marca 2022 schválila priority ročného prieskumu udržateľného rastu na rok 2022. Komisia 24. novembra 2021 prijala na základe nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 aj správu o mechanizme varovania, v ktorej neurčila Fínsko za jeden z členských štátov, vo vzťahu ku ktorým bude potrebné hĺbkové preskúmanie. V ten istý deň Komisia prijala aj odporúčanie na odporúčanie Rady o hospodárskej politike eurozóny a návrh spoločnej správy o zamestnanosti na rok 2022, v ktorej sa analyzuje vykonávanie usmernení pre politiky zamestnanosti a zásad Európskeho piliera sociálnych práv. Rada prijala 5. apríla 2022 odporúčanie o hospodárskej politike eurozóny ([4]) (ďalej len „odporúčanie na rok 2022 týkajúce sa eurozóny“) a 14. marca 2022 spoločnú správu o zamestnanosti.

([1]) Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1.
([2]) Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 25.
([3]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17).
([4]) Odporúčanie Rady z 5. apríla 2022 o hospodárskej politike eurozóny (Ú. v. EÚ C 153, 7.4.2022, s. 1).

(3) Invázia Ruska na Ukrajinu, ktorá nasledovala po globálnej pandémii, výrazne zmenila geopolitický a hospodársky kontext. Vplyv tejto invázie na hospodárstva členských štátov sa prejavil okrem iného vyššími cenami energií, potravín a surovín a horšími vyhliadkami rastu. Vyššie ceny energií negatívne ovplyvňujú predovšetkým najzraniteľnejšie domácnosti, ktoré žijú v energetickej chudobe alebo sú ňou ohrozené, ako aj podniky, ktoré najviac pociťujú prudký nárast cien energií. Okrem toho Únia zažíva bezprecedentný prílev ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny. Vplyv hospodárskych dôsledkov útočnej vojny Ruska sa v členských štátoch prejavuje v rôznej miere. V tejto súvislosti bola vykonávacím rozhodnutím Rady (EÚ) 2022/382 ([5]) dňa 4. marca 2022 prvýkrát aktivovaná smernica Rady 2001/55/ES ([6]), ktorou sa vysídleným osobám z Ukrajiny udeľuje právo na oprávnený pobyt v Únii, ako aj prístup k vzdelávaniu a odbornej príprave, na trh práce, k zdravotnej starostlivosti, bývaniu a sociálnemu zabezpečeniu.

(4) Vzhľadom na rýchlo sa meniacu hospodársku a geopolitickú situáciu bude európsky semester v roku 2022 pokračovať vo svojej rozsiahlej koordinácii hospodárskych politík a politík zamestnanosti a zároveň sa bude vyvíjať v súlade s požiadavkami na vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako sa uvádza v ročnom prieskume udržateľného rastu na rok 2022. Na plnenie priorít jednotlivých politík v rámci európskeho semestra je nevyhnutné, aby sa vykonávali prijaté plány obnovy a odolnosti, keďže tieto plány riešia všetky príslušné odporúčania pre jednotlivé krajiny vydané v cykloch európskeho semestra 2019 a 2020 alebo ich významnú podskupinu. Odporúčania pre jednotlivé krajiny na roky 2019 a 2020 sú naďalej rovnako relevantné aj pre plány obnovy a odolnosti, ktoré boli revidované, aktualizované alebo zmenené v súlade s článkami 14, 18 a 21 nariadenia (EÚ) 2021/241, a to popri akýchkoľvek iných odporúčaniach pre jednotlivé krajiny vydaných do dátumu predloženia takýchto revidovaných, aktualizovaných alebo zmenených plánov.

(5) Všeobecná úniková doložka Paktu stability a rastu je aktívna od marca 2020. Komisia vo svojom oznámení z 3. marca 2021 s názvom „Rok od vypuknutia pandémie COVID-19: reakcia fiškálnej politiky“ vyjadrila názor, že rozhodnutie o deaktivácii alebo pokračovaní v uplatňovaní všeobecnej únikovej doložky by sa malo prijať po celkovom posúdení stavu hospodárstva, pričom kľúčovým kvantitatívnym kritériom by mala byť úroveň hospodárskej činnosti v Únii alebo eurozóne v porovnaní s predkrízovými úrovňami (z konca roku 2019). Zvýšená neistota a výrazné riziká horšieho než očakávaného vývoja v súvislosti s hospodárskym výhľadom v kontexte vojny v Európe, bezprecedentné zvyšovanie cien energií a pokračujúce narušenia dodávateľských reťazcov si vyžadujú predĺženie uplatňovania všeobecnej únikovej doložky Paktu stability a rastu aj v roku 2023.

(6) V súlade s prístupom uvedeným v odporúčaní Rady z 18. júna 2021 ([7]), ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Fínska na rok 2021, sa celkové zámery fiškálnej politiky v súčasnosti najlepšie merajú ako zmena primárnych výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19), ale so započítaním výdavkov financovaných z nenávratnej podpory (grantov) z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie, vo vzťahu k strednodobému potenciálnemu rastu ([8]). Nad rámec celkových zámerov fiškálnej politiky a s cieľom posúdiť, či je vnútroštátna fiškálna politika obozretná a či jej zloženie prispieva k udržateľnej obnove v súlade so zelenou a digitálnou transformáciou, sa pozornosť venuje aj vývoju primárnych bežných výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19) a investícií financovaných z vnútroštátnych zdrojov ([9]).

([5]) Vykonávacie rozhodnutie Rady (EÚ) 2022/382 zo 4. marca 2022, ktorým sa konštatuje skutočnosť, že došlo k hromadnému prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny v zmysle článku 5 smernice 2001/55/ES, a zavádza sa dočasná ochrana (Ú. v. EÚ L 71, 4.3.2022, s. 1).

([6]) Smernica Rady 2001/55/ES z 20. júla 2001 o minimálnych štandardoch na poskytovanie dočasnej ochrany v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb a o opatreniach na podporu rovnováhy úsilia medzi členskými štátmi pri prijímaní takýchto osôb a znášaní z toho vyplývajúcich dôsledkov (Ú. v. ES L 212, 7.8.2001, s. 12).

([7]) Odporúčanie Rady z 18. júna 2021, ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Fínska na rok 2021 (Ú. v. EÚ C 304, 29.7.2021, s. 126).

([8]) Odhady týkajúce sa zámerov fiškálnej politiky a ich zložiek uvedené v tomto odporúčaní sú odhady Komisie založené na predpokladoch, z ktorých vychádza prognóza Komisie z jari 2022. Komisiou odhadovaný strednodobý potenciálny rast nezahŕňa pozitívny vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a ktoré môžu posilniť potenciálny rast.

([9]) Nie sú financované z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie.

(7) Komisia 2. marca 2022 prijala oznámenie poskytujúce všeobecné usmernenia v oblasti fiškálnej politiky na rok 2023 (ďalej len „fiškálne usmernenia“) a ktorého cieľom bolo podporiť prípravu programov stability a konvergenčných programov členských štátov, a tým posilniť koordináciu politík. Komisia konštatovala, že na základe makroekonomického výhľadu zimnej prognózy z roku 2022 bude v roku 2023 zrejme vhodné prejsť z podporných súhrnných zámerov fiškálnej politiky z rokov 2020 – 2022 na všeobecne neutrálne súhrnné zámery fiškálnej politiky, pričom treba pohotovo reagovať na vyvíjajúcu sa hospodársku situáciu. Komisia oznámila, že fiškálne odporúčania na rok 2023 by mali byť pre jednotlivé členské štáty aj naďalej diferencované, pričom by sa v nich mali zohľadňovať možné cezhraničné účinky presahovania. Komisia vyzvala členské štáty, aby usmernenia zohľadnili vo svojich programoch stability a konvergenčných programoch. Komisia sa zaviazala, že bude pozorne monitorovať hospodársky rozvoj a podľa potreby upraví svoje politické usmernenia, a to najneskôr v rámci jarného balíka európskeho semestra koncom mája 2022.

(8) Pokiaľ ide o fiškálne usmernenia, vo fiškálnych odporúčaniach na rok 2023 je zohľadnený zhoršený hospodársky výhľad, zvýšená neistota a ďalšie riziká horšieho než očakávaného vývoja, ako aj vyššia inflácia v porovnaní so zimnou prognózou Komisie zo zimy 2022. Na základe uvedených skutočností je v rámci fiškálnej reakcie nutné zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti, ako aj prostredníctvom cielených a dočasných opatrení zachovať kúpnu silu najzraniteľnejších domácností s cieľom zmierniť vplyv zvýšenia cien energií a pomôcť obmedziť inflačné tlaky vyplývajúce z druhotných účinkov. Fiškálna politika musí zostať pružná, aby sa prispôsobila rýchlo sa vyvíjajúcim okolnostiam vrátane výziev vyplývajúcich z útočnej vojny Ruska proti Ukrajine, pokiaľ ide o obranu a bezpečnosť, a musí byť diferencovaná v jednotlivých členských štátoch v závislosti od ich fiškálnej a hospodárskej situácie, a to aj z hľadiska ich expozície voči kríze a prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny.

(9) V súlade s článkom 18 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2021/241 Fínsko predložilo Komisii 27. mája 2021 svoj národný plán obnovy a odolnosti. Komisia podľa článku 19 nariadenia (EÚ) 2021/241 posúdila relevantnosť, efektívnosť, účinnosť a koherentnosť plánu obnovy a odolnosti, a to v súlade s usmerneniami pre posudzovanie stanovenými v prílohe V k uvedenému nariadeniu. Rada 29. októbra 2021 prijala vykonávacie rozhodnutie o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Fínska ([10]). Uvoľnenie splátok je podmienené prijatím rozhodnutia Komisie v súlade s článkom 24 ods. 5 nariadenia (EÚ) 2021/241, v ktorom sa uvedie, že Fínsko uspokojivo splnilo príslušné míľniky a ciele stanovené vo vykonávacom rozhodnutí Rady. Keď sa hovorí o uspokojivom splnení, predpokladá sa, že v súvislosti s predchádzajúcimi míľnikmi a cieľmi, ktoré už boli dosiahnuté, nedošlo k zvratu.

(10) Fínsko predložilo 13. apríla 2022 svoj národný program reforiem na rok 2022 a svoj program stability na rok 2022 v súlade s lehotou stanovenou v článku 4 nariadenia (ES) č. 1466/97. Obidva programy sa s cieľom zohľadniť prepojenia medzi nimi posudzovali spoločne. V súlade s článkom 27 nariadenia (EÚ) 2021/241 sa v národnom programe reforiem na rok 2022 zohľadňujú aj polročné správy Fínska o pokroku dosiahnutom pri vykonávaní jeho plánu obnovy a odolnosti.

(11) Komisia 23. mája 2022 uverejnila správu o krajine týkajúcu sa Fínska na rok 2022. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Fínsko dosiahlo pri plnení príslušných odporúčaní pre danú krajinu prijatých Radou v rokoch 2019, 2020 a 2021, a na základe hodnotiacej tabuľky obnovy a odolnosti sa zhodnotilo vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Fínskom. Na základe tejto analýzy sa v správe o krajine identifikovali nedostatky v súvislosti s tými výzvami, ktoré plán obnovy a odolnosti nerieši alebo ich rieši len čiastočne, ako aj v súvislosti s novými a vznikajúcimi výzvami vrátane výziev vyplývajúcich z invázie Ruska na Ukrajinu. Okrem toho sa v nej posudzoval pokrok Fínska pri vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv a pri dosahovaní hlavných cieľov Únie v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby, ako aj pokrok pri dosahovaní cieľov Organizácie Spojených národov v oblasti udržateľného rozvoja.

([10]) ST 12524/2021; ST 12524/2021 ADD 1.

(12) Komisia 23. mája 2022 vydala správu podľa článku 126 ods. 3 zmluvy. V tejto správe sa rozoberala rozpočtová situácia Fínska, keďže jeho dlh verejnej správy v roku 2021 presiahol referenčnú hodnotu 60 % hrubého domáceho produktu (HDP) stanovenú v zmluve a nebola dodržaná referenčná hodnota pre znižovanie dlhu. V správe sa konštatovalo, že dlhové kritérium nebolo dodržané. V súlade s oznámením z 2. marca 2022 Komisia v rámci svojho posúdenia všetkých závažných faktorov usúdila, že dodržanie referenčnej hodnoty pre znižovanie dlhu by zahŕňalo nadmerne náročné skoré fiškálne úsilie, ktoré by mohlo ohroziť rast. Komisia sa preto domnieva, že dodržanie referenčnej hodnoty pre znižovanie dlhu nie je za súčasných výnimočných hospodárskych podmienok opodstatnené. Ako bolo oznámené, Komisia na jar 2022 nenavrhla začatie nových postupov pri nadmernom deficite, pričom na jeseň 2022 opätovne posúdi, či je potrebné navrhnúť začatie takýchto postupov.

(13) Rada vo svojom odporúčaní z 20. júla 2020 ([11]) odporučila Fínsku, aby v súlade so všeobecnou únikovou doložkou prijalo v rokoch 2020 a 2021 všetky potrebné opatrenia na účinné riešenie pandémie COVID-19, posilnenie hospodárstva a podporu následnej obnovy. Zároveň mu odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálne politiky zamerané na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie udržateľnosti dlhovej služby pri súčasnom zvyšovaní investícií. Podľa údajov overených Eurostatom sa deficit verejných financií Fínska znížil z 5,5 % HDP v roku 2020 na 2,6 % HDP v roku 2021. V rámci reakcie fiškálnej politiky Fínsko v roku 2021 podporovalo obnovu hospodárstva, pričom objem dočasných núdzových opatrení sa znížil z 2,8 % HDP v roku 2020 na 1,7 % HDP. Opatrenia, ktoré Fínsko prijalo v roku 2021, boli v súlade s odporúčaním Rady z 20. júla 2020. Diskrečné rozpočtové opatrenia, ktoré vláda prijala v rokoch 2020 a 2021, boli dočasné alebo vyvážené kompenzačnými opatreniami. Podľa údajov overených Eurostatom sa verejný dlh znížil zo 69,0 % HDP v roku 2020 na 65,8 % HDP v roku 2021.

(14) Makroekonomický scenár, z ktorého vychádzajú rozpočtové prognózy uvedené v programe stability na rok 2022, je realistický. Vláda predpokladá, že reálny HDP sa v roku 2022 zvýši o 1,5 % a v roku 2023 o 1,7 %. Na porovnanie, v prognóze Komisie z jari 2022 sa predpokladá o niečo vyšší rast reálneho HDP na úrovni 1,6 % v roku 2022 a1,7 % v roku 2023. Vláda vo svojom programe stability na rok 2022 očakáva, že celkový deficit sa v roku 2022 zníži na 2,2 % HDP a v roku 2023 na 1,7 % HDP. Tento pokles v roku 2022 odráža najmä silný rast hospodárskej činnosti a zrušenie väčšiny núdzových opatrení. Podľa programu stability na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP sa v roku 2022 zvýši na 66,2 % a v roku 2023 na 66,9 %. Na základe opatrení v príslušných oblastiach politiky, ktoré boli známe k dátumu uzávierky prognózy, sa v prognóze Komisie z jari 2022 predpokladá deficit verejných financií na úrovni 2,2 % HDP v roku 2022 a 1,7 % HDP v roku 2023. To je v súlade s deficitom predpokladaným v programe stability na rok 2022. V prognóze Komisie z jari 2022 sa počíta s podobným pomerom dlhu verejnej správy k HDP, a to 65,9 % v roku 2022 a 66,6 % v roku 2023. Podľa prognózy Komisie z jari 2022 sa strednodobý (desaťročný priemerný) rast potenciálneho HDP odhaduje na 1,2 %. Tento odhad však nezahŕňa vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a môžu posilniť potenciálny rast Fínska.

(15) Vláda v roku 2022 postupne zrušila väčšinu opatrení prijatých v reakcii na krízu COVID-19, takže sa predpokladá, že objem dočasných núdzových opatrení klesne zo 1,7 % HDP v roku 2021 na 0,2 % HDP v roku 2022. Deficit verejných financií je ovplyvnený opatreniami prijatými na zmiernenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu zvýšenia cien energie, ktoré sa v prognóze Komisie z jari 2022 odhadujú na 0,1 % HDP v roku 2022 a 0,0 % HDP v roku 2023 ([12]). Tieto opatrenia pozostávajú najmä z dočasných daňových opatrení (napr. odpočítanie cestovných výdavkov). Tieto opatrenia boli oznámené ako dočasné. Ak však ceny energie zostanú v roku 2023 zvýšené, niektoré z nich by sa mohli uplatňovať aj naďalej. Deficit verejných financií je ovplyvnený aj nákladmi na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny, pričom v prognóze Komisie z jari 2022 sa predpokladá, že v roku 2022 budú na úrovni 0,1 % HDP a v roku 2023 na úrovni 0,2 % HDP ([13]), ako aj zvýšením nákladov na výdavky na obranu o 0,3 % HDP v roku 2022 a o 0,1 % HDP v roku 2023.

([11]) Odporúčanie Rady z 20. júla 2020, ktoré sa týka národného programu reforiem Fínska na rok 2020 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady k programu stability Fínska na rok 2020 (Ú. v. EÚ C 282, 26.8.2020, s. 171).

([12]) Tieto údaje predstavujú úroveň ročných rozpočtových nákladov na uvedené opatrenia prijaté od jesene 2021, a to vrátane bežných príjmov a výdavkov, ako aj prípadných opatrení v oblasti kapitálových výdavkov.

([13]) Predpokladá sa, že do konca roka 2022 sa celkový počet osôb vysídlených z Ukrajiny prichádzajúcich do Únie postupne zvýši na 6 miliónov, pričom ich geografické rozloženie je odhadnuté na základe veľkosti existujúcej diaspóry, relatívneho počtu obyvateľov prijímajúceho členského štátu a skutočného rozmiestnenia vysídlených osôb z Ukrajiny v rámci Únie v marci 2022. Pokiaľ ide o rozpočtové náklady na osobu, odhady vychádzajú z mikrosimulačného modelu Spoločného výskumného centra Komisie s názvom Euromod, pričom sa zohľadňujú tak peňažné transfery, na ktoré ľudia môžu mať nárok, ako aj vecné dávky, ako je vzdelávanie a zdravotná starostlivosť.

(16) Rada vo svojom odporúčaní z 18. júna 2021 odporučila, aby Fínsko v roku 2022 zachovalo podporné zámery fiškálnej politiky vrátane impulzu poskytnutého Mechanizmom na podporu obnovy a odolnosti a aby zachovalo investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Rada zároveň Fínsku odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie fiškálnej udržateľnosti v strednodobom horizonte a aby súčasne zvyšovalo investície s cieľom posilniť rastový potenciál.

(17) Podľa prognózy Komisie z jari 2022, ako aj informácií uvedených v programe stability Fínska na rok 2022 sa predpokladá, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2022 podporné a dosiahnu úroveň – 0,6 % HDP ([14]). Fínsko plánuje pokračovať v podpore obnovy tým, že bude využívať Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií v súlade s odporúčaním Rady. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti sa má v porovnaní s rokom 2021 zvýšiť o 0,2 percentuálneho bodu HDP. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2022 predstavovať expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,2 percentuálneho bodu ([15]). Fínsko preto plánuje v súlade s odporúčaním Rady zachovať investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2022 predstavovať všeobecne neutrálny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,1 percentuálneho bodu. Zahŕňa to dodatočný vplyv opatrení na riešenie hospodárskeho a sociálneho dosahu zvýšenia cien energie (0,1 % HDP), ako aj náklady na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny (0,1 % HDP).

(18) V prognóze Komisie z jari 2022 sa uvádza, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2023 za predpokladu nezmenenej politiky predstavovať 0,3 % HDP ([16]). Predpokladá sa, že Fínsko bude v roku 2023 naďalej využívať granty Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií na podporu obnovy. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti sa má v porovnaní s rokom 2022 zvýšiť o 0,2 percentuálneho bodu HDP. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2023 predstavovať expanzívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,1 percentuálneho bodu ([17]). Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2023 predstavovať reštriktívny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,4 percentuálneho bodu. Zahŕňa to vplyv postupného rušenia opatrení na riešenie zvýšených cien energie (0,1 % HDP) a ďalšie náklady na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny (0,1 % HDP).

(19) V programe stability na rok 2022 sa očakáva, že deficit verejných financií postupne klesne na 1,4 % v roku 2024 a na 1,8 % do roku 2025. Deficit verejných financií má preto počas časového rámca programu zostať pod úrovňou 3 % HDP. Podľa programu stability na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP sa bude do roku 2025 zvyšovať, pričom v roku 2024 sa zvýši na 68,0 % a v roku 2025 na 69,1 %. Podľa analýzy Komisie sa zdá, že riziká v oblasti udržateľnosti dlhovej služby sú v strednodobom horizonte stredné.

(20) Fínsky systém sociálneho zabezpečenia poskytuje dostatočné pokrytie a účinnú ochranu pred chudobou, ale vyznačuje sa aj značnou komplexnosťou a niektorými inherentnými nedostatkami. Týka sa to najmä kombinovania pracovných príjmov a sociálnych dávok a boja proti dlhodobej nezamestnanosti. Kľúčom k zefektívneniu systému, zvýšeniu motivácie pracovať pri zachovaní sociálnej ochrany a k zvýšeniu miery zamestnanosti bude v súlade s dlhodobými cieľmi vlády komplexná reforma sociálneho zabezpečenia. Táto reforma by mala zvýšiť príjmy verejnej správy z daní z príjmov a efektívnosť výdavkov na sociálnu ochranu, a tým podporiť udržateľnosť verejných financií. V roku 2020 bol osobitný parlamentný výbor poverený jej vypracovaním do roku 2027. V januári 2022 výbor uverejnil výsledky svojho mapovania problémov a v ďalšej fáze sa budú vyvíjať možné riešenia zistených problémov a analyzovať alternatívne spôsoby organizácie sociálneho zabezpečenia. Prijatie vládneho plánu reformy sociálneho zabezpečenia na základe práce výboru by malo podporiť pokrok v príprave reformy a pripraviť pôdu na jej vykonávanie.

([14]) Záporné znamienko ukazovateľa znamená, že rast primárnych výdavkov je vyšší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na expanzívnu fiškálnu politiku; kladné znamienko ukazovateľa naopak znamená, že rast primárnych výdavkov je nižší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na reštriktívnu fiškálnu politiku.

([15]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať expanzívny príspevok vo výške 0,3 percentuálneho bodu HDP.

([16]) Záporné znamienko ukazovateľa znamená, že rast primárnych výdavkov je vyšší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na expanzívnu fiškálnu politiku; kladné znamienko ukazovateľa naopak znamená, že rast primárnych výdavkov je nižší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na reštriktívnu fiškálnu politiku.

([17]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať reštriktívny príspevok vo výške 0,2 percentuálneho bodu HDP.

(21) V súlade s článkom 19 ods. 3 písm. b) nariadenia (EÚ) 2021/241 a kritériom 2.2 prílohy V k uvedenému nariadeniu plán obnovy a odolnosti zahŕňa rozsiahly súbor vzájomne sa posilňujúcich reforiem a investícií s orientačným harmonogramom vykonávania, ktoré sa má dokončiť do 31. augusta 2026. Tieto reformy a investície prispievajú k riešeniu všetkých hospodárskych a sociálnych výziev uvedených v odporúčaniach pre danú krajinu, ktoré Rada v rámci európskeho semestra v rokoch 2019 a 2020 adresovala Fínsku, alebo ich významnej podskupiny, ako aj k plneniu všetkých odporúčaní pre danú krajinu vydaných pred dátumom prijatia plánu obnovy a odolnosti. Plán obnovy a odolnosti zahŕňa najmä aktualizáciu zákona o zmene klímy a prebiehajúce reformy v oblasti kontinuálneho vzdelávania, ako aj sociálnej a zdravotnej starostlivosti. Zahŕňa takisto opatrenia na podporu zamestnanosti, ako aj opatrenia na posilnenie boja proti praniu špinavých peňazí a na podporu vytvorenia pozitívneho úverového registra.

(22) Očakáva sa, že vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Fínska prispeje k ďalšiemu pokroku v oblasti zelenej a digitálnej transformácie. Opatrenia na podporu cieľov v oblasti klímy vo Fínsku predstavujú 50,1 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti, zatiaľ čo opatrenia na podporu digitálnych cieľov predstavujú 27,5 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti. Plnohodnotné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti v súlade s príslušnými míľnikmi a cieľmi pomôže Fínsku rýchlo sa zotaviť z dôsledkov krízy COVID-19 a zároveň posilní jeho odolnosť. Pre úspešné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti, ako aj iných hospodárskych politík a politík zamestnanosti, ktoré presahujú rámec plánu obnovy a odolnosti, je naďalej dôležité systematické zapojenie sociálnych partnerov a iných príslušných zainteresovaných strán, ktorým sa má zabezpečiť všeobecná zodpovednosť za celkový program v danej oblasti politiky.

(23) Komisia 5. mája 2022 schválila programy politiky súdržnosti, stanovené v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 ([18]), pre Fínsko s výnimkou Fondu na spravodlivú transformáciu a programu politiky súdržnosti pre Alandy. Alandy predložili 4. apríla 2022 program politiky súdržnosti stanovený v nariadení (EÚ) 2021/1060. V súlade s nariadením (EÚ) 2021/1060 Fínsko pri programovaní fondov politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027 zohľadnilo príslušné odporúčania pre danú krajinu. Predstavuje to predpoklad na zlepšenie účinnosti a maximalizáciu pridanej hodnoty finančnej podpory, ktorá sa má získať z fondov politiky súdržnosti, ako aj podporu koordinácie, komplementárnosti a koherentnosti medzi týmito fondmi politiky súdržnosti a inými nástrojmi a fondmi Únie. Úspešné vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako aj programov politiky súdržnosti závisí aj od odstránenia prekážok brániacich investíciám na podporu zelenej a digitálnej transformácie a vyváženého územného rozvoja.

(24) Vzhľadom na mandát hláv štátov, resp. predsedov vlád Únie, ktorý je stanovený vo vyhlásení z Versailles, je cieľom návrhu Komisie pre REPowerEU čo najskôr ukončiť závislosť Únie od dovozu fosílnych palív z Ruska. Na tento účel Komisia plánuje v dialógu s členskými štátmi určiť najvhodnejšie projekty, investície a reformy na vnútroštátnej úrovni, regionálnej úrovni a na úrovni Únie. Cieľom týchto opatrení je znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív a prejsť na dovoz fosílnych palív z iných krajín, než je Rusko.

(25) Hoci je fínske hospodárstvo jedno z energeticky najnáročnejších hospodárstiev v Únii, Fínsko si stanovilo cieľ dosiahnuť uhlíkovú neutralitu do roku 2035 a stať sa krátko potom prvou spoločnosťou blahobytu bez fosílnych palív. Energetika, priemysel, doprava a sektor budov sú hlavné sektory, ktoré budú musieť prispieť k výraznému zníženiu emisií skleníkových plynov. Medzi výzvy, ktoré bránia splneniu tohto cieľa, patrí značný nedostatok súkromných a verejných investícií, ako aj oneskorenia pri investíciách do energie z obnoviteľných zdrojov spôsobené nahromadenými prípadmi environmentálnych povolení, ktoré treba vybaviť. Podľa údajov z roku 2020 bolo Fínsko vo vysokej miere závislé od Ruska v prípade dovozu plynu (67 % oproti priemeru Únie na úrovni 44 %), ropy (84 % oproti priemeru Únie na úrovni 26 %) a uhlia (55 % oproti priemeru Únie na úrovni 54 %) ([19]). Fínske hospodárstvo je však len v obmedzenej miere závislé od dovozu plynu (ktorý v roku 2020 predstavoval 6,9 % energetického mixu), pričom dovoz všetkých troch zdrojov možno do veľkej miery nahradiť inými palivami alebo dovozom z iných krajín. Fínsko má zavedené krízové opatrenia na zabezpečenie toho, aby odvetvia závislé od týchto palív mohli pokračovať v prevádzke v prípade narušenia dodávok, a prijíma opatrenia na diverzifikáciu svojho

([18]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 z 24. júna 2021, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde, Fonde na spravodlivú transformáciu a Európskom námornom, rybolovnom a akvakultúrnom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl, migráciu a integráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 159).

([19]) Eurostat (2020), podiel dovozu z Ruska na celkovom dovoze zemného plynu, ropy a čierneho uhlia. Pokiaľ ide o priemer EÚ27, celkový dovoz je založený na dovoze z krajín mimo EÚ27. V prípade Fínska celkový dovoz zahŕňa obchod v rámci Únie. Ropa nezahŕňa rafinované ropné produkty. Od mája 2022 po jednostrannom pozastavení dodávok plynu zo strany Gazpromu už Fínsko nedostáva dodávky plynu z Ruska.

dovozu energie, aby tento dovoz pochádzal z iných krajín, než je Rusko. Fínsko využívaminimálne množstvo plynu na vykurovanie domácností, zatiaľ čo elektrárne môžu vo všeobecnosti nahradiť plyn inými palivami. Fínsko nemá prístup k domácim zásobníkom plynu, ale v roku 2020 začal fungovať obojsmerný plynovod Balticconnector a krajina očakáva dokončenie svojho tretieho terminálu na skvapalnený zemný plyn v druhej polovici roka 2022. Spolu s dvoma už existujúcimi terminálmi na skvapalnený zemný plyn a potenciálnymi budúcimi projektmi sa očakáva, že celková kapacita dovozu plynu čoskoro pokryje významný podiel fínskych potrieb v oblasti dovozu plynu. Pri nových investíciách do infraštruktúry a sietí na rozvod plynu by sa malo podľa možnosti dbať na ich odolnosť voči budúcim zmenám, aby sa mohli v budúcnosti preorientovať na udržateľné palivá a stať sa tak dlhodobo udržateľnými. Fínsko 20. mája 2022 podpísalo 10-ročnú zmluvu o prenájme plávajúceho terminálu na skvapalnený zemný plyn.

Približne tretinu energetického mixu Fínska stále tvorí ropa a uhlie, hoci Fínsko diverzifikuje aj svoj dovoz ropy a uhlia tak, aby pochádzal z iných krajín, než je Rusko, a má v úmysle zvýšiť domácu udržateľnú výrobu bioplynu, a to aj na účely ťažkej nákladnej cestnej dopravy. V roku 2020 predstavovala jadrová energia 17 % energetického mixu, pričom Rusko bolo dôležitým zdrojom jadrového paliva. Miera prepojenia elektrických sietí vo Fínsku je v súčasnosti na úrovni 29 %, v strednodobom horizonte sa však očakáva jej zvýšenie. Vnútroštátny prenos elektriny by sa vo Fínsku mohol posilniť. Celkovo možno konštatovať, že hoci Fínsko upúšťa od svojej obmedzenej závislosti od dovozu fosílnych palív z Ruska, súčasné okolnosti si vyžadujú urýchlenie a zvýšenie investícií do dekarbonizácie a zaistenia energetickej efektívnosti a bezpečnosti dodávok. To si vyžaduje aj ďalšie zefektívnenie povoľovacích postupov s cieľom odstrániť nahromadené nevybavené projekty v oblasti energetiky a uľahčiť dodatočné prioritné investície. Na to, aby Fínsko dosiahlo súlad s cieľmi balíka „Fit for 55“, bude potrebné ďalšie zvýšenie ambícií v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov a zvýšenie cieľov v oblasti obnoviteľných zdrojov energie a energetickej efektívnosti.

(26) Hoci zrýchlenie prechodu k uhlíkovej neutralite a odklonu od fosílnych palív bude mať v niektorých odvetviach za následok značné náklady na reštrukturalizáciu, Fínsko môže v rámci politiky súdržnosti využiť Mechanizmus spravodlivej transformácie, aby zmiernilo sociálno-ekonomický dosah tohto prechodu v najviac zasiahnutých regiónoch. Fínsko môže okrem toho využiť Európsky sociálny fond plus zriadený nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 ([20]) na zlepšenie pracovných príležitostí a posilnenie sociálnej súdržnosti.

(27) Rada na základe posúdenia Komisie preskúmala program stability na rok 2022 a jej stanovisko ([21]) je zohľadnené v odporúčaní 1.

(28) Vzhľadom na úzke prepojenia medzi ekonomikami členských štátov eurozóny a ich kolektívny príspevok k fungovaniu hospodárskej a menovej únie Rada odporučila, aby členské štáty eurozóny aj prostredníctvom svojich plánov obnovy a odolnosti prijali opatrenia, ktorými vykonajú odporúčania uvedené v odporúčaní na rok 2022. V prípade Fínska je to zohľadnené najmä odporúčaniach 1 a 2,

TÝMTO ODPORÚČA, aby Fínsko v rokoch 2022 a 2023 prijalo opatrenia s týmto cieľom:

1. v roku 2023 zabezpečiť, aby bol rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov v súlade s celkovo neutrálnymi zámermi politiky, pričom sa zohľadní pokračujúca dočasná a cielená podpora pre domácnosti a podniky, najviac pociťujú prudký nárast cien energií, a pre ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny; byť pripravené prispôsobiť súčasné výdavky vyvíjajúcej sa situácii; zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti s ohľadom na iniciatívu RePowerEU, okrem iného aj využitím Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie; v období po roku 2023 uskutočňovať fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií; predložiť politické návrhy na reformu sociálneho zabezpečenia s cieľom zvýšiť efektívnosť systému sociálnych dávok, zlepšiť motiváciu pracovať a tiež podporiť dlhodobú udržateľnosť verejných financií;

([20]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 z 24. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európsky sociálny fond plus (ESF+) a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 1296/2013 (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 21).

([21]) Podľa článku 5 ods. 2 nariadenia (ES) č. 1466/97.

2. pokračovať vo vykonávaní svojho plánu obnovy a odolnosti v súlade s míľnikmi a cieľmi uvedenými vo vykonávacom rozhodnutí Rady z 29. októbra 2021; pokračovať vo vykonávaní dohodnutého programu politiky súdržnosti Fínska na roky 2021 – 2027 a urýchlene dokončiť rokovania s Komisiou o programových dokumentoch politiky súdržnosti pre Alandy a Fond na spravodlivú transformáciu na roky 2021 – 2027, aby sa mohli začať uplatňovať;

3. znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív a diverzifikovať ich dovoz; urýchliť zavádzanie obnoviteľných zdrojov energie, a to aj ďalším zjednodušením postupov udeľovania povolení, a podporiť investície do dekarbonizácie priemyslu a dopravy vrátane elektrifikácie odvetvia dopravy; rozvíjať energetickú infraštruktúru s cieľom zvýšiť bezpečnosť dodávok.

V Bruseli 12. júla 2022

Za Radu
predseda
Z. STANJURA

ODPORÚČANIE RADY

z 12. júla 2022,

ktoré sa týka národného programu reforiem Švédska na rok 2022 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Švédska na rok 2022

(2022/C 334/27)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii ([1]), a najmä na jeho článok 9 ods. 2,

so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1176/2011 zo 16. novembra 2011 o prevencii a náprave makroekonomických nerovnováh ([2]), a najmä na jeho článok 6 ods. 1,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

keďže:

(1) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 ([3]), ktorým sa zriadil Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, nadobudlo účinnosť 19. februára 2021. Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti poskytuje finančnú podporu na vykonávanie reforiem a investícií, pričom so sebou prináša fiškálny impulz financovaný Úniou. Prispieva k obnove hospodárstva a vykonávaniu udržateľných reforiem a investícií zvyšujúcich rast, najmä na podporu zelenej a digitálnej transformácie, a zároveň posilňuje odolnosť hospodárstiev členských štátov a ich potenciálny rast. Okrem toho prispieva aj k posilneniu udržateľných verejných financií a k podpore rastu a tvorby pracovných miest v strednodobom a dlhodobom horizonte. Maximálny finančný príspevok pre členský štát v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti bude aktualizovaný v júni 2022 v súlade s článkom 11 ods. 2 nariadenia (EÚ) 2021/241.

(2) Komisia 24. novembra 2021 prijala ročný prieskum udržateľného rastu, čo znamenalo začiatok európskeho semestra pre koordináciu hospodárskych politík na rok 2022. Náležite zohľadnila sociálny záväzok z Porta k ďalšiemu vykonávaniu Európskeho piliera sociálnych práv vyhláseného Európskym parlamentom, Radou a Komisiou 17. novembra 2017, podpísaný 7. mája 2021. Európska rada 25. marca 2022 schválila priority ročného prieskumu udržateľného rastu na rok 2022. Komisia 24. novembra 2021 prijala na základe nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 aj správu o mechanizme varovania, v ktorej určila Švédsko za jeden z členských štátov, vo vzťahu ku ktorým bude potrebné hĺbkové preskúmanie. V ten istý deň Komisia prijala aj návrh spoločnej správy o zamestnanosti na rok 2022, v ktorej sa analyzuje vykonávanie usmernení pre politiky zamestnanosti a zásad Európskeho piliera sociálnych práv. Rada prijala spoločnú správu o zamestnanosti 14. marca 2022.

([1]) Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1.
([2]) Ú. v. EÚ L 306, 23.11.2011, s. 25.
([3]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17).

(3) Invázia Ruska na Ukrajinu, ktorá nasledovala po globálnej pandémii, výrazne zmenila geopolitický a hospodársky kontext. Vplyv tejto invázie na hospodárstva členských štátov sa prejavil okrem iného vyššími cenami energií, potravín a surovín a horšími vyhliadkami rastu. Vyššie ceny energií negatívne ovplyvňujú predovšetkým najzraniteľnejšie domácnosti, ktoré žijú v energetickej chudobe alebo sú ňou ohrozené, ako aj podniky, ktoré najviac pociťujú prudký nárast cien energií. Okrem toho Únia zažíva bezprecedentný prílev ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny. Vplyv hospodárskych dôsledkov útočnej vojny Ruska sa v členských štátoch prejavuje v rôznej miere. V tejto súvislosti bola vykonávacím rozhodnutím Rady (EÚ) 2022/382 ([4]) dňa 4. marca 2022 prvýkrát aktivovaná smernica Rady 2001/55/ES ([5]), ktorou sa vysídleným osobám z Ukrajiny udeľuje právo na oprávnený pobyt v Únii, ako aj prístup k vzdelávaniu a odbornej príprave, na trh práce, k zdravotnej starostlivosti, bývaniu a sociálnemu zabezpečeniu.

(4) Vzhľadom na rýchlo sa meniacu hospodársku a geopolitickú situáciu bude európsky semester v roku 2022 pokračovať vo svojej rozsiahlej koordinácii hospodárskych politík a politík zamestnanosti a zároveň sa bude vyvíjať v súlade s požiadavkami na vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako sa uvádza v ročnom prieskume udržateľného rastu na rok 2022. Na plnenie priorít jednotlivých politík v rámci európskeho semestra je nevyhnutné, aby sa vykonávali prijaté plány obnovy a odolnosti, keďže tieto plány riešia všetky príslušné odporúčania pre jednotlivé krajiny vydané v cykloch európskeho semestra 2019 a 2020 alebo ich významnú podskupinu. Odporúčania pre jednotlivé krajiny na roky 2019 a 2020 sú naďalej rovnako relevantné aj pre plány obnovy a odolnosti, ktoré boli revidované, aktualizované alebo zmenené v súlade s článkami 14, 18 a 21 nariadenia (EÚ) 2021/241, a to popri akýchkoľvek iných odporúčaniach pre jednotlivé krajiny vydaných do dátumu predloženia takýchto revidovaných, aktualizovaných alebo zmenených plánov.

(5) Všeobecná úniková doložka Paktu stability a rastu je aktívna od marca 2020. Komisia vo svojom oznámení z 3. marca 2021 s názvom „Rok od vypuknutia pandémie COVID-19: reakcia fiškálnej politiky“ vyjadrila názor, že rozhodnutie o deaktivácii alebo pokračovaní v uplatňovaní všeobecnej únikovej doložky by sa malo prijať po celkovom posúdení stavu hospodárstva, pričom kľúčovým kvantitatívnym kritériom by mala byť úroveň hospodárskej činnosti v Únii alebo eurozóne v porovnaní s predkrízovými úrovňami (z konca roku 2019). Zvýšená neistota a výrazné riziká horšieho než očakávaného vývoja v súvislosti s hospodárskym výhľadom v kontexte vojny v Európe, bezprecedentné zvyšovanie cien energií a pokračujúce narušenia dodávateľských reťazcov si vyžadujú predĺženie uplatňovania všeobecnej únikovej doložky Paktu stability a rastu aj v roku 2023.

(6) V súlade s prístupom uvedeným v odporúčaní Rady z 18. júna 2021 ([6]), ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Švédska na rok 2021, sa celkové zámery fiškálnej politiky v súčasnosti najlepšie merajú ako zmena primárnych výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19), ale so započítaním výdavkov financovaných z nenávratných grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie, vo vzťahu k strednodobému potenciálnemu rastu ([7]). Nad rámec celkových zámerov fiškálnej politiky a s cieľom posúdiť, či je vnútroštátna fiškálna politika obozretná a či jej zloženie prispieva k udržateľnej obnove v súlade so zelenou a digitálnou transformáciou, sa pozornosť venuje aj vývoju primárnych bežných výdavkov (bez diskrečných príjmových opatrení a bez dočasných núdzových opatrení súvisiacich s krízou COVID-19) a investícií financovaných z vnútroštátnych zdrojov ([8]).

(7) Komisia 2. marca 2022 prijala oznámenie poskytujúce všeobecné usmernenia v oblasti fiškálnej politiky na rok 2023 (ďalej len „fiškálne usmernenia“) a ktorého cieľom bolo podporiť prípravu programov stability a konvergenčných programov členských štátov, a tým posilniť koordináciu politík. Komisia konštatovala, že na základe makroekonomického výhľadu prognózy zo zimy 2022 bude v roku 2023 zrejme vhodné prejsť z podporných súhrnných zámerov fiškálnej politiky z rokov 2020 – 2022 na všeobecne neutrálne súhrnné zámery fiškálnej politiky, pričom treba pohotovo reagovať na vyvíjajúcu sa hospodársku situáciu. Komisia oznámila, že fiškálne odporúčania na rok

([4]) Vykonávacie rozhodnutie Rady (EÚ) 2022/382 zo 4. marca 2022, ktorým sa konštatuje skutočnosť, že došlo k hromadnému prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny v zmysle článku 5 smernice 2001/55/ES, a zavádza sa dočasná ochrana (Ú. v. EÚ L 71, 4.3.2022, s. 1).

([5]) Smernica Rady 2001/55/ES z 20. júla 2001 o minimálnych štandardoch na poskytovanie dočasnej ochrany v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb a o opatreniach na podporu rovnováhy úsilia medzi členskými štátmi pri prijímaní takýchto osôb a znášaní z toho vyplývajúcich dôsledkov (Ú. v. ES L 212, 7.8.2001, s. 12).

([6]) Odporúčanie Rady z 18. júna 2021, ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Švédska na rok 2021 (Ú. v. EÚ C 304, 29.7.2021, s. 131).

([7]) Odhady týkajúce sa zámerov fiškálnej politiky a ich zložiek uvedené v tomto odporúčaní sú odhady Komisie založené na predpokladoch, z ktorých vychádza prognóza Komisie z jari 2022. Komisiou odhadovaný strednodobý potenciálny rast nezahŕňa pozitívny vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a ktoré môžu posilniť potenciálny rast.

([8]) Nie sú financované z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie.

2023 by mali byť pre jednotlivé členské štáty aj naďalej diferencované, pričom by sa v nich mali zohľadňovať možné cezhraničné účinky presahovania. Komisia vyzvala členské štáty, aby usmernenia zohľadnili vo svojich programoch stability a konvergenčných programoch. Komisia sa zaviazala, že bude pozorne monitorovať hospodársky vývoj a podľa potreby upraví svoje politické usmernenia, a to najneskôr v rámci jarného balíka európskeho semestra koncom mája 2022.

(8) Pokiaľ ide o fiškálne usmernenia, vo fiškálnych odporúčaniach na rok 2023 je zohľadnený zhoršený hospodársky výhľad, zvýšená neistota a ďalšie riziká horšieho než očakávaného vývoja, ako aj vyššia inflácia v porovnaní s prognózou Komisie zo zimy 2022. Na základe uvedených skutočností je v rámci fiškálnej reakcie nutné zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti, ako aj prostredníctvom cielených a dočasných opatrení zachovať kúpnu silu najzraniteľnejších domácností s cieľom zmierniť vplyv zvýšenia cien energií a pomôcť obmedziť inflačné tlaky vyplývajúce z druhotných účinkov. Fiškálna politika musí zostať pružná, aby sa prispôsobila rýchlo sa vyvíjajúcim okolnostiam vrátane výziev vyplývajúcich z útočnej vojny Ruska proti Ukrajine, pokiaľ ide o obranu a bezpečnosť, a musí byť diferencovaná v jednotlivých členských štátoch v závislosti od ich fiškálnej a hospodárskej situácie, a to aj z hľadiska ich expozície voči kríze a prílevu vysídlených osôb z Ukrajiny.

(9) V súlade s článkom 18 ods. 1 nariadenia (EÚ) 2021/241 Švédsko predložilo Komisii 28. mája 2021 svoj národný plán obnovy a odolnosti. Komisia podľa článku 19 nariadenia (EÚ) 2021/241 posúdila relevantnosť, efektívnosť, účinnosť a koherentnosť plánu obnovy a odolnosti, a to v súlade s usmerneniami pre posudzovanie stanovenými v prílohe V k uvedenému nariadeniu. Rada 4. mája 2022 prijala vykonávacie rozhodnutie o schválení posúdenia plánu obnovy a odolnosti Švédska ([9]). Uvoľnenie splátok je podmienené prijatím rozhodnutia Komisie v súlade s článkom 24 ods. 5 nariadenia (EÚ) 2021/241, v ktorom sa uvedie, že Švédsko uspokojivo splnilo príslušné míľniky a ciele stanovené vo vykonávacom rozhodnutí Rady. Keď sa hovorí o uspokojivom splnení, predpokladá sa, že v súvislosti s predchádzajúcimi míľnikmi a cieľmi, ktoré už boli dosiahnuté, nedošlo k zvratu.

(10) Švédsko predložilo 29. apríla 2022 svoj národný program reforiem na rok 2022 a svoj konvergenčný program na rok 2022 v súlade s lehotou stanovenou v článku 8 nariadenia (ES) č. 1466/97. Obidva programy sa s cieľom zohľadniť prepojenia medzi nimi posudzovali spoločne.

(11) Komisia 23. mája 2022 uverejnila správu o krajine týkajúcu sa Švédska na rok 2022. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Švédsko dosiahlo pri plnení príslušných odporúčaní, ktoré preň Rada prijala v rokoch 2019, 2020 a 2021, a na základe hodnotiacej tabuľky obnovy a odolnosti sa zhodnotilo vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Švédskom. Na základe tejto analýzy sa v správe o krajine identifikovali nedostatky v súvislosti s tými výzvami, ktoré plán obnovy a odolnosti nerieši alebo ich rieši len čiastočne, ako aj v súvislosti s novými a vznikajúcimi výzvami vrátane výziev vyplývajúcich z inváziе Ruska na Ukrajinu. Okrem toho sa v nej posudzoval pokrok Švédska pri vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv a pri dosahovaní hlavných cieľov Únie v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby, ako aj pokrok pri dosahovaní cieľov Organizácie Spojených národov v oblasti udržateľného rozvoja.

(12) Komisia vykonala v súvislosti so Švédskom hĺbkové preskúmanie podľa článku 5 nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 a jeho výsledky uverejnila 23. mája 2022. Komisia dospela k záveru, že vo Švédsku existujú makroekonomické nerovnováhy. Zraniteľné miesta sa týkajú vysokých a rastúcich cien obytných nehnuteľností a vysokej zadlženosti domácností. Súkromný dlh sa v roku 2020 zvýšil na 216 % HDP, čo vyvoláva obavy preto, že veľký podiel dlhu je použitý na nákup nehnuteľností. Finančné inštitúcie sú vystavené trhu s nehnuteľnosťami prostredníctvom hypotekárnych úverov a úverov na nehnuteľnosti určené na podnikanie a pre stavebné firmy. Kvôli nedostatku bývania, nadmerne regulovanému trhu s nájomným bývaním, fiškálnym stimulom na využívanie hypotekárnych úverov a klesajúcim úrokovým sadzbám sa domácnosti čoraz viac zadlžujú, aby financovali nákup nehnuteľností na bývanie. V dôsledku toho sú zraniteľné voči potenciálnym zmenám úrokových sadzieb. Dlh domácností bol na konci roka 2020 na úrovni 188 % disponibilného príjmu a na úrovni 95 % HDP. Korekcia by mohla mať nepriaznivý vplyv na hospodárstvo a bankový sektor. To by mohlo mať dominový efekt na krajiny s hospodárskymi a finančnými väzbami na švédske hospodárstvo a bankový sektor. V posledných rokoch sa prijali niektoré opatrenia na riešenie týchto nerovnováh, ale ich vplyv je obmedzený. Hlavné nedostatky v príslušných oblastiach politiky pretrvávajú najmä v súvislosti s daňovými stimulmi na dlhovo financované vlastníctvo obytných nehnuteľností, ponukou bývania a trhom s nájomným bývaním.

([9]) ST 7772/2022; ST 7772/2022 ADD 1.

(13) Rada vo svojom odporúčaní z 20. júla 2020 ([10]) odporučila Švédsku, aby v súlade so všeobecnou únikovou doložkou prijalo v rokoch 2020 a 2021 všetky potrebné opatrenia na účinné riešenie pandémie COVID-19, posilnenie hospodárstva a podporu následnej obnovy. Zároveň mu odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálne politiky zamerané na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie udržateľnosti dlhovej služby pri súčasnom zvyšovaní investícií. Podľa údajov overených Eurostatom sa deficit verejných financií Švédska klesol z 2,7 % HDP v roku 2020 na 0,2 % HDP v roku 2021. V rámci reakcie fiškálnej politiky Švédsko v roku 2021 podporovala obnovu hospodárstva, pričom objem dočasných núdzových podporných opatrení klesol z 3,3 % HDP v roku 2020 na 2,2 % HDP v roku 2021. Opatrenia, ktoré Švédsko prijalo v roku 2021, boli v súlade s odporúčaním Rady z 20. júla 2020. Diskrečné rozpočtové opatrenia, ktoré vláda prijala v rokoch 2020 a 2021, boli väčšinou dočasné. Zároveň však niektoré diskrečné opatrenia, ktoré sa prijali v období 2020 – 2021, neboli dočasné ani vyvážené kompenzačnými opatreniami, pričom išlo najmä o niekoľko výdavkových opatrení, ako aj zníženie dane z príjmov. Podľa údajov overených Eurostatom sa verejný dlh znížil z 39,6 % HDP v roku 2020 na 36,7 % HDP v roku 2021.

(14) Makroekonomický scenár, z ktorého vychádzajú rozpočtové projekcie v konvergenčnom programe na rok 2022, je realistický. Vláda predpokladá, že reálny HDP sa v roku 2022 zvýši o 3,1 % a v roku 2023 o 1,6 %. Na porovnanie, v prognóze Komisie z jari 2022 sa predpokladá nižší rast reálneho HDP na úrovni 2,3 % v roku 2022 a 1,4 % v roku 2023. Vláda očakáva, že celkový deficit sa v roku 2022 zvýši na úroveň 0,5 % HDP a v roku 2023 sa zmení na prebytok vo výške 0,5 %. Zvýšenie deficitu v roku 2022 odráža najmä slabší hospodársky rast a dodatočné výdavkové priority, ktoré spoločne dominujú pri rušení núdzových opatrení. Podľa konvergenčného programu na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP klesne v roku 2022 na 33,5 % a v roku 2023 na 30,7 %. Na základe oznámených opatrení v príslušných oblastiach politiky, ktoré boli známe k dátumu uzávierky prognózy, sa v prognóze Komisie z jari 2022 predpokladá deficit verejných financií na úrovni 0,5 % HDP v roku 2022, ktorý sa v roku 2023 zmení na prebytok vo výške 0,5 % HDP. To je v súlade s deficitom predpokladaným v konvergenčnom programe na rok 2022. V prognóze Komisie z jari 2022 sa počíta s podobným pomerom dlhu verejnej správy k HDP, a to 33,8 % v roku 2022 a 30,5 % v roku 2023. Podľa prognózy Komisie z jari 2022 sa strednodobý (desaťročný priemerný) rast potenciálneho HDP odhaduje na 1,9 %. Tento odhad však nezahŕňa vplyv reforiem, ktoré sú súčasťou plánu obnovy a odolnosti a môžu posilniť potenciálny rast Švédska.

(15) Vláda v roku 2022 postupne zrušila väčšinu opatrení prijatých v reakcii na krízu COVID-19, takže sa predpokladá, že objem dočasných núdzových opatrení klesne z 2,2 % HDP v roku 2021 na 1,2 % HDP v roku 2022. Saldo verejných financií je ovplyvnené opatreniami prijatými na zmiernenie hospodárskeho a sociálneho vplyvu zvýšenia cien energií, ktoré sa v prognóze Komisie z jari 2022 odhaduje na 0,4 % HDP v roku 2022 a 0,0 % HDP v roku 2023 ([11]). V porovnaní s priemerom Únie má Švédsko nižšiu energetickú náročnosť hospodárstva a nižší podiel výdavkov domácností na energiu ([12]). Medzi tieto opatrenia patria sociálne transfery pre domácnosti, ktoré majú kompenzovať vyššie ceny elektrickej energie, a zníženie daní z pohonných hmôt v odvetví poľnohospodárstva, lesného hospodárstva a rybárstva. Tieto opatrenia boli oznámené ako dočasné. Ak však ceny energií zostanú v roku 2023 zvýšené, niektoré z uvedených opatrení by sa mohli uplatňovať aj naďalej. Niektoré z týchto opatrení nie sú cielené, najmä transfer pre domácnosti na pokrytie vyšších cien elektrickej energie. V prognóze Komisie z jari 2022 sa predpokladá, že náklady na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny budú v rokoch 2022 a 2023 na úrovni 0,1 % HDP ([13]), zatiaľ čo len samotné zvýšené náklady na výdavky na obranu dosiahnu takmer 0,1 % HDP v roku 2022.

(16) Rada vo svojom odporúčaní z 18. júna 2021 odporučila, aby Švédsko v roku 2022 zachovalo podporné zámery fiškálnej politiky vrátane tých, ktoré vyplývajú z impulzu poskytnutého Mechanizmom na podporu obnovy a odolnosti, a aby zachovalo investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Rada zároveň Švédsku odporučila, aby – ak to hospodárske podmienky umožnia – uskutočňovalo fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií a zabezpečenie fiškálnej udržateľnosti v strednodobom horizonte a aby súčasne zvyšovalo investície s cieľom posilniť rastový potenciál.

([10]) Odporúčanie Rady z 20. júla 2020, ktoré sa týka národného programu reforiem Švédska na rok 2020 a ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Švédska na rok 2020 (Ú. v. EÚ C 282, 26.8.2020, s. 177).

([11]) Tieto údaje predstavujú úroveň ročných rozpočtových nákladov na uvedené opatrenia prijaté od jesene 2021, a to vrátane bežných príjmov a výdavkov, ako aj prípadných opatrení v oblasti kapitálových výdavkov.

([12]) Podiel výdavkov domácností na energiu sa meria podielom energetickej zložky v koši HICP.

([13]) Predpokladá sa, že do konca roka 2022 sa celkový počet osôb vysídlených z Ukrajiny prichádzajúcich do Únie postupne zvýši na 6 miliónov, pričom ich geografické rozloženie je odhadnuté na základe veľkosti existujúcej diaspóry, relatívneho počtu obyvateľov prijímajúceho členského štátu a skutočného rozmiestnenia vysídlených osôb z Ukrajiny v rámci Únie v marci 2022. Pokiaľ ide o rozpočtové náklady na osobu, odhady vychádzajú z mikrosimulačného modelu Spoločného výskumného centra Komisie s názvom Euromod, pričom sa zohľadňujú tak peňažné transfery, na ktoré ľudia môžu mať nárok, ako aj vecné dávky, ako je vzdelávanie a zdravotná starostlivosť.

(17) Podľa prognózy Komisie z jari 2022, ako aj informácií uvedených v konvergenčnom programe Švédska na rok 2022 sa predpokladá, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2022 podporné a dosiahnu úroveň – 0,6 % HDP, čo je v súlade s odporúčaním Rady ([14]). Švédsko plánuje pokračovať v podpore obnovy tým, že bude využívať Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalšieho impulzu v súlade s odporúčaním Rady. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti sa má v porovnaní s rokom 2021 zvýšiť o 0,1 percentuálneho bodu HDP. Predpokladá sa, že vplyv investícií financovaných z vnútroštátnych zdrojov na zámery fiškálnej politiky bude v roku 2022 neutrálny ([15]). Švédsko preto plánuje v súlade s odporúčaním Rady zachovať investície financované z vnútroštátnych zdrojov. Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2022 predstavovať expanzívny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,4 percentuálneho bodu. To zahŕňa dodatočný vplyv uvedených opatrení na riešenie hospodárskeho a sociálneho dosahu zvýšenia cien energií (0,4 % HDP), ako aj náklady na poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny (0,1 % HDP).

(18) V prognóze Komisie z jari 2022 sa uvádza, že zámery fiškálnej politiky budú v roku 2023 za predpokladu nezmenenej politiky predstavovať + 1,3 % HDP ([16]). Predpokladá sa, že Švédsko bude v roku 2023 naďalej využívať granty v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti na financovanie ďalších investícií na podporu obnovy. Kladný príspevok výdavkov financovaných z grantov v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie k hospodárskej činnosti sa má v porovnaní s rokom 2022 zvýšiť o 0,1 percentuálneho bodu HDP. Predpokladá sa, že investície financované z vnútroštátnych zdrojov budú v roku 2023 predstavovať mierne reštriktívny príspevok k zámerom fiškálnej politiky na úrovni 0,1 percentuálneho bodu ([17]). Zároveň sa predpokladá, že rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov (bez nových príjmových opatrení) bude v roku 2023 predstavovať reštriktívny príspevok k celkovým zámerom fiškálnej politiky na úrovni 1,1 percentuálneho bodu. Zahŕňa to vplyv postupného rušenia opatrení na riešenie zvýšených cien energií (0,4 % HDP).

(19) V konvergenčnom programe na rok 2022 sa očakáva, že prebytok verejných financií sa postupne zvýši na úroveň 0,8 % HDP v roku 2024 a na úroveň 1,4 % HDP do roku 2025. Deficit verejných financií má teda v časovom rámci konvergenčného programu na rok 2022 zostať pod úrovňou 3 % HDP. Podľa konvergenčného programu na rok 2022 sa očakáva, že pomer dlhu verejnej správy k HDP sa naďalej znižovať, konkrétne na 28,9 % v roku 2024 a na 26,4 % v roku 2025. Podľa analýzy Komisie sa zdá, že riziká v oblasti udržateľnosti dlhovej služby sú v strednodobom horizonte nízke.

(20) Kombinácia vysokých cien obytných nehnuteľností a dlhu domácností predstavuje riziko neusporiadanej nápravy. Švédsko v posledných rokoch zaviedlo niekoľko makroprudenciálnych opatrení na zníženie dlhu domácností v pomere k príjmom a hodnote nehnuteľnosti zaťaženej hypotékou. Avšak iné stimuly na požičiavanie si a zadlžovanie sa neboli odstránené. V dôsledku toho sa zdá, že politické opatrenia, ktoré sa doteraz prijali, mali obmedzený dosah na rast poskytovania hypotekárnych úverov. Ceny nehnuteľností na bývanie od polovice 90. rokov 20. storočia rástli a prevýšili rast príjmov domácností. Tento trend sa v priebehu roka 2021 zrýchlil, pričom nominálne ceny nehnuteľností na bývanie sa v treťom štvrťroku medziročne zvýšili o 11,3 %. Medzi hlavné dôvody patria daňové stimuly zvýhodňujúce vlastníctvo obytných nehnuteľností a hypotekárne zadlženie, akomodačné úverové podmienky a relatívne nízke splátky hypoték. Celkové daňové zaťaženie nehnuteľností je vo Švédsku pomerne nízke z dôvodu veľkorysých daňových odpočtov platieb hypotekárnych úrokov a nízkych periodických daní z nehnuteľností. Zatiaľ čo opatrenia týkajúce sa dane z kapitálových ziskov v rokoch 2020 a 2021 znížili náklady existujúcich vlastníkov nehnuteľností na bývanie spojené s kúpou a zmenou nehnuteľností na bývanie, tento pokles pravdepodobne mierne sťažil vstup na trh pre prvonákupcov, a to tým, že došlo k zvýšeniu cien nehnuteľností na bývanie. Napriek tomu, že v posledných rokoch došlo k výraznému nárastu novej výstavby a zvýšeniu počtu udelených stavebných povolení, očakáva sa, že v nasledujúcich rokoch bude naďalej nedostatok nehnuteľností na bývanie. Okrem toho sa existujúci bytový fond nevyužíva efektívne. Celkovo to ľuďom sťažuje zmenu zamestnania a pravdepodobne prispieva k medzigeneračnej nerovnosti. Na trhu s nájomným bývaním má z regulovaného nájomného, ktoré je nižšie než trhové nájomné, prospech len obmedzená skupina domácností. Neexistuje pritom žiadne prepojenie medzi nájomným a potrebami a príjmami domácnosti. Zvýšenie efektívnosti by sa dosiahlo, ak by sa nájomné riadilo trhovými cenami, ktoré by intenzívnejšie dopĺňala podpora nájomného založená na príjmoch a čistom majetku.

([14]) Záporné znamienko ukazovateľa znamená, že rast primárnych výdavkov je vyšší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na expanzívnu fiškálnu politiku; kladné znamienko ukazovateľa naopak znamená, že rast primárnych výdavkov je nižší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na reštriktívnu fiškálnu politiku.

([15]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať neutrálny príspevok vo výške 0,0 percentuálneho bodu HDP.

([16]) Záporné znamienko ukazovateľa znamená, že rast primárnych výdavkov je vyšší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na expanzívnu fiškálnu politiku; kladné znamienko ukazovateľa naopak znamená, že rast primárnych výdavkov je nižší než strednodobý hospodársky rast, čo poukazuje na reštriktívnu fiškálnu politiku.

([17]) Predpokladá sa, že ostatné kapitálové výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov budú predstavovať neutrálny príspevok vo výške 0,0 percentuálneho bodu HDP.

(21) V súlade s článkom 19 ods. 3 písm. b) nariadenia (EÚ) 2021/241 a kritériom 2.2 prílohy V k uvedenému nariadeniu plán obnovy a odolnosti zahŕňa rozsiahly súbor vzájomne sa posilňujúcich reforiem a investícií s orientačným harmonogramom vykonávania, ktoré sa má dokončiť do 31. augusta 2026. Tieto reformy a investície prispievajú k riešeniu všetkých hospodárskych a sociálnych výziev uvedených v odporúčaniach pre danú krajinu, ktoré Rada v rámci európskeho semestra v rokoch 2019 a 2020 adresovala Švédsku, alebo ich významnej podskupiny, ako aj k plneniu všetkých odporúčaní pre danú krajinu vydaných pred dátumom prijatia plánu obnovy a odolnosti. V uvedenom pláne sa zavádzajú najmä reformy a investície na podporu zelenej a digitálnej transformácie, zvýšenie odolnosti systému zdravotnej starostlivosti, zníženie rizika prania špinavých peňazí a zvýšenie úrovne vzdelania a zručností.

(22) Očakáva sa, že vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Švédska prispeje k ďalšiemu pokroku v oblasti zelenej a digitálnej transformácie. Opatrenia na podporu cieľov v oblasti klímy vo Švédsku predstavujú 44 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti, zatiaľ čo opatrenia na podporu digitálnych cieľov predstavujú 21 % celkových prostriedkov pridelených v rámci plánu obnovy a odolnosti. Plnohodnotné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti v súlade s príslušnými míľnikmi a cieľmi pomôže Švédsku rýchlo sa zotaviť z dôsledkov krízy COVID-19 a zároveň posilní jeho odolnosť. Pre úspešné vykonávanie plánu obnovy a odolnosti, ako aj iných hospodárskych politík a politík zamestnanosti, ktoré presahujú rámec plánu obnovy a odolnosti, je naďalej dôležité systematické zapojenie sociálnych partnerov a iných príslušných zainteresovaných strán, ktorým sa má zabezpečiť všeobecná zodpovednosť za celkový program v danej oblasti politiky.

(23) Komisia 25. mája 2022 schválila partnerskú dohodu, stanovenú v nariadení Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 ([18]), ktorú predložilo Švédsko. Švédsko predložilo v období medzi novembrom 2021 a februárom 2022 programy politiky súdržnosti stanovené v uvedenom nariadení. V súlade s nariadením (EÚ) 2021/1060 má Švédsko pri programovaní fondov politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027 zohľadniť príslušné odporúčania pre danú krajinu. Predstavuje to predpoklad na zlepšenie účinnosti a maximalizáciu pridanej hodnoty finančnej podpory, ktorá sa má získať z fondov politiky súdržnosti, ako aj podporu koordinácie, komplementárnosti a koherentnosti medzi týmito fondmi politiky súdržnosti a inými nástrojmi a fondmi Únie. Úspešné vykonávanie Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ako aj programov politiky súdržnosti závisí aj od odstránenia prekážok brániacich investíciám na podporu zelenej a digitálnej transformácie a vyváženého územného rozvoja.

(24) Nad rámec hospodárskych a sociálnych výziev, ktoré sa riešia v pláne obnovy a odolnosti, Švédsko čelí viacerým ďalším výzvam súvisiacim s i) nadhodnotenými cenami obytných nehnuteľností spolu s pokračujúcim zvyšovaním dlhu domácností; ii) nerovnakými príležitosťami vo vzdelávaní pre žiakov zo znevýhodneného prostredia a s migrantským pôvodom a potrebou lepšej integrácie znevýhodnených skupín do trhu práce, ako aj s iii) potrebou ďalej znižovať závislosť od fosílnych palív, a to aj od fosílnych palív z Ruska.

(25) Napriek celkovým dobrým výsledkom majú nerovnosti vo švédskom vzdelávacom systéme vplyv na úroveň základných zručností žiakov zo znevýhodneného sociálno-ekonomického prostredia a žiakov s migrantským pôvodom. Rozdiel vo výsledkoch medzi žiakmi narodenými vo Švédsku a žiakmi narodenými v cudzine sa výrazne zvýšil v kontexte zdvojnásobenia počtu žiakov s migrantským pôvodom v rokoch 2009 až 2018. Hoci výsledky medzinárodných testov ukazujú, že základné zručnosti sa celkovo zlepšili, rozdiely v zručnostiach v čítaní medzi žiakmi s migrantským pôvodom a bez neho patria medzi najvyššie v Únii. Okrem toho je miera predčasného ukončenia školskej dochádzky oveľa vyššia v prípade žiakov narodených v cudzine. Nerovnosti vo vzdelávaní sa zvyšujú a často súvisia s tým, že žiaci s migrantským pôvodom, ktorí prišli do Švédska nedávno, majú obmedzené možnosti výberu škôl. Rozdiely vo výsledkoch v oblasti vzdelávania majú veľký vplyv na šance žiakov v znevýhodnených situáciách rozvíjať zručnosti potrebné na to, aby si našli zamestnanie. Existujú príležitosťami na zlepšenie štruktúry a riadenia vzdelávacieho systému vrátane procesu zápisu, ako aj na riešenie pretrvávajúceho nedostatku kvalifikovaných učiteľov v záujme podpory kvality a rovnosti vzdelávacieho systému. Švédsko čelí aj výzvam, pokiaľ ide o integráciu ľudí s nízkou kvalifikáciou, ktorí už presiahli vek školskej dochádzky, a ľudí narodených v cudzine do trhu práce. Celkovo táto situácia prispieva k tomu, že značný počet pracovníkov sa stále nezúčastňuje na trhu práce a má pretrvávajúce medzery v zručnostiach.

([18]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1060 z 24. júna 2021, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde, Fonde na spravodlivú transformáciu a Európskom námornom, rybolovnom a akvakultúrnom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl, migráciu a integráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj finančnej podpory na riadenie hraníc a vízovú politiku (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 159).

(26) Vzhľadom na mandát hláv štátov, resp. predsedov vlád Únie, ktorý je stanovený vo vyhlásení z Versailles, je cieľom návrhu Komisie na plán REPowerEU čo najskôr ukončiť závislosť Únie od dovozu fosílnych palív z Ruska. Na tento účel Komisia plánuje v dialógu s členskými štátmi určiť najvhodnejšie projekty, investície a reformy na vnútroštátnej úrovni, regionálnej úrovni a na úrovni Únie. Cieľom týchto opatrení je znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív a prejsť na dovoz fosílnych palív z iných krajín, než je Rusko.

(27) Je nevyhnutné zintenzívniť úsilie o splnenie cieľov v oblasti obnoviteľných zdrojov energie stanovených v národnom energetickom a klimatickom pláne. Hoci má Švédsko najvyšší podiel obnoviteľných zdrojov energie na hrubej domácej spotrebe energie v Únii (51,1 % v roku 2020), patrí medzi členské štáty s najvyššou spotrebou energie na osobu. Veľká časť švédskych emisií skleníkových plynov navyše pochádza z odvetvia dopravy, najmä z cestnej dopravy. Toto odvetvie zostáva vo veľkej miere závislé od ropy, ktorá predstavuje 17,7 % celkového energetického mixu. Okrem toho sa v roku 2021 naďalej zväčšovali obmedzenia kapacity elektrickej energie a sústavy, najmä na juhu Švédska, čo obmedzilo rozširovanie obchodných činností a ich umiestňovanie v krajine. Túto otázku ešte zhoršuje nedostatočná prenosová kapacita medzi severom a juhom. Na dosiahnutie národného cieľa 100 % elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov najneskôr do roku 2040 a na dosiahnutie nulovej bilancie emisií uhlíka najneskôr do roku 2045 sú potrebné ďalšie investície do energie z obnoviteľných zdrojov, kapacity sústav a sietí a prepojenia medzi regiónmi krajiny. Ďalšie zefektívnenie povoľovacích postupov by znížilo zaťaženie spojené so zavádzaním energie z obnoviteľných zdrojov, najmä veternej energie. Zníženie spotreby energie zvýšením energetickej efektívnosti je navyše nevyhnutné na zníženie emisií uhlíka a nákladov spotrebiteľov a podnikov na energiu. Zvýšenie investícií do obnoviteľných zdrojov energie a elektrifikácie, odstránenie problémových miest v infraštruktúre, zvýšenie energetickej efektívnosti a zníženie spotreby fosílnych palív v doprave prispeje k zníženiu celkovej závislosti od fosílnych palív, a to aj od fosílnych palív z Ruska. Podiel fosílnych palív (2,6 % v prípade plynu, 3,2 % v prípade uhlia a 17,7 % v prípade ropy v roku 2020) vo švédskom energetickom mixe je podstatne nižší ako priemer Únie (24,4 % v prípade plynu, 10,8 % v prípade uhlia a 32,7 % v prípade ropy v roku 2020). Závislosť Švédska od ruských fosílnych palív však možno ešte znížiť. Platí to najmä o rope (20 % dovozu rafinovanej ropy a 8 % celkového dovozu ropy v roku 2020 pochádzalo z Ruska) a plyne (13 % celkového dovozu plynu v roku 2020 pochádzalo z Ruska).

Hoci je závislosť od plynu a ropy značná, je pod priemerom Únie, ktorý predstavuje 44 % závislosť od Ruska, pokiaľ ide o dovoz plynu, 23 % závislosť od Ruska, pokiaľ ide o dovoz ropy, a 35 % závislosť od Ruska, pokiaľ ide o dovoz rafinovanej ropy ([19]). Okrem toho by pokrok v projektoch prepojenia so susednými krajinami mohol vzhľadom na nedávne geopolitické udalosti zvýšiť bezpečnosť dodávok energie Švédska a schopnosť prispôsobiť sa regionálnym rozdielom. Je potrebné poznamenať, že na to, aby Švédsko dosiahlo súlad s cieľmi balíka *Fit for 55*, bude potrebné ďalšie zvýšenie ambícií, pokiaľ ide o znižovanie emisií skleníkových plynov a zvýšenie cieľov v oblasti obnoviteľných zdrojov energie a energetickej efektívnosti.

(28) Hoci zrýchlenie prechodu ku klimatickej neutralite a odklonu od fosílnych palív bude mať v niektorých odvetviach za následok značné náklady na reštrukturalizáciu, Švédsko môže v rámci politiky súdržnosti využiť Mechanizmus spravodlivej transformácie, aby zmiernilo sociálno-ekonomický dosah tohto prechodu v najviac zasiahnutých regiónoch. Švédsko môže okrem toho využiť Európsky sociálny fond plus zriadený nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 ([20]) na zlepšenie pracovných príležitostí a posilnenie sociálnej súdržnosti.

(29) Rada na základe posúdenia Komisie preskúmala konvergenčný program na rok 2022 a jej stanovisko ([21]) je zohľadnené v odporúčaní 1.

(30) Rada na základe hĺbkového preskúmania vykonaného Komisiou a jeho posúdenia preskúmala národný program reforiem na rok 2022 a konvergenčný program na rok 2022. Jej odporúčania podľa článku 6 nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 sú premietnuté do nižšie uvedených odporúčaní 1 a 2. Politiky uvedené v odporúčaniach 1 a 2 pomáhajú okrem iného riešiť nerovnováhy spojené so slabo fungujúcim trhom s bývaním a nadhodnotenými cenami nehnuteľností na bývanie spolu s pokračujúcim zvyšovaním dlhu domácností,

([19]) Eurostat (2020), podiel dovozu z Ruska na celkovom dovoze zemného plynu, ropy a čierneho uhlia. Pokiaľ ide o priemer EÚ27, celkový dovoz je založený na dovoze z krajín mimo EÚ27. V prípade Švédska celkový dovoz zahŕňa obchod v rámci Únie. Ropa nezahŕňa rafinované ropné produkty.

([20]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 z 24. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európsky sociálny fond plus (ESF+) a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 1296/2013 (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 21).

([21]) Podľa článku 9 ods. 2 nariadenia (ES) č. 1466/97.

TÝMTO ODPORÚČA, aby Švédsko v rokoch 2022 a 2023 prijalo opatrenia s týmto cieľom:

1. v roku 2023 zabezpečiť, aby bol rast primárnych bežných výdavkov financovaných z vnútroštátnych zdrojov v súlade s celkovo neutrálnymi zámermi politiky, pričom sa zohľadní pokračujúca dočasná a cielená podpora pre domácnosti a podniky, ktoré najviac pociťujú prudký nárast cien energií, a pre ľudí, ktorí utekajú z Ukrajiny; byť pripravené prispôsobiť súčasné výdavky vyvíjajúcej sa situácii; zvýšiť verejné investície do zelenej a digitálnej transformácie a energetickej bezpečnosti s ohľadom na iniciatívu RePowerEU, okrem iného aj využitím Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie; v období po roku 2023 uskutočňovať fiškálnu politiku zameranú na dosiahnutie obozretných strednodobých fiškálnych pozícií; znížiť riziká súvisiace s vysokým dlhom domácností a nerovnováhou na trhu s bývaním znížením daňovej odpočítateľnosti platieb hypotekárnych úrokov alebo zvýšením periodických daní z nehnuteľností; stimulovať investície do bytovej výstavby s cieľom zmierniť najnaliehavejšie nedostatky, a to najmä odstránením štrukturálnych prekážok výstavby a zabezpečením ponuky stavebných pozemkov; zlepšiť efektívnosť trhu s bývaním, a to aj zavedením reforiem na trhu s nájomným bývaním;

2. pokračovať vo vykonávaní svojho plánu obnovy a odolnosti v súlade s míľnikmi a cieľmi uvedenými vo vykonávacom rozhodnutí Rady zo 4. mája 2022; urýchlene dokončiť rokovania s Komisiou o programových dokumentoch politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027, aby sa mohlo začať ich uplatňovanie;

3. znížiť vplyv sociálno-ekonomického prostredia a migrantského pôvodu na výsledky žiakov v oblasti vzdelávania, a to poskytovaním rovnakých príležitostí, pokiaľ ide o prístup ku školám, a riešením nedostatku kvalifikovaných učiteľov; rozvíjať zručnosti znevýhodnených skupín vrátane ľudí s migrantským pôvodom, a to prispôsobením zdrojov a metód ich potrebám s cieľom pomôcť im začleniť sa do trhu práce;

4. znížiť celkovú závislosť od fosílnych palív urýchlením zavádzania obnoviteľných zdrojov energie a zvýšením doplnkových investícií do sieťovej infraštruktúry, posilnením vnútroštátnych sústav v rámci krajiny s cieľom zabezpečiť dostatočnú kapacitu siete, zlepšením energetickej efektívnosti a ďalším zefektívnením povoľovacích postupov pre projekty v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov.

V Bruseli 12. júla 2022

Za Radu
predseda
Z. STANJURA

ISSN 1977-1037 (elektronické vydanie)
ISSN 1725-5236 (papierové vydanie)

Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie
L-2985 Luxemburg
LUXEMBURSKO

SK